

ქალაგებანი

ივერეთის ეპისკოპოსის

გაბრიელისა

თქმულნი 1860—1870 წლებში

შინ არ გაიყვას

ტ. მ. ი. კ. ი. რ. ვ. ე. ლ. ი.

გამოცემა მეოთხე

ბუთაისი.

სტამბა „მშობა“, კაზაკოვის ქუჩა № 17.
1913 წ.

Y 1081
2

1148

1788-1792

Патриарх Московский и всея Руси

ს ა რ ჩ ე ვ ი.

სიტყვა, თქმული გელათის სობოროსა შინა, ჟამსა სამწყსოსა გვერდი	გვერდი
შინა შესვლისასა, 1860 წ. სექტ. 8-სა	1
მოძღვრება, თქმული ქუთაისის, დღესა სამწყსოსა შინა შესვლისასა	5
სიტყვა, თქმული ახალ-წლის დღესა, ქუთაისის სობოროში	9
სიტყვა ახალ წელიწადს ნათქვამი	12
სიტყვა კვირიაკესა ზედა შემდგომად ნათლის-ღებისა	15
სიტყვა კვირიაკესა შემდგომად ნათლის-ღებისა.	19
სიტყვა მიგებების დღესასწაულისა.	22
მოძღვრება კვირიაკესა მეზვერისა და ფარისეველისასა.	25
მოძღვრება კვირიაკესა მეზვერისა და ფარისეველისასა.	29
მოძღვრება მეზვერისა და ფარისეველის კვირიაკესა	32
სიტყვა მეზვერის და ფარისეველის კვირიაკესა	37
სიტყვა ფარისეველის და მეზვერის კვირიაკესა	40
სიტყვა მეზვერის და ფარისეველის კვირიაკესა	43
სიტყვა, მეზვერისა და ფარისეველისა კვირიაკესა	46
სიტყვა, მეზვერის და ფარისეველის კვირიაკესა	49
სიტყვა კვირიაკესა უძღებისასა	52
სიტყვა კვირიაკესა ხორციელისასა	56
სიტყვა კვირიაკესა ყველიერისასა.	61
სიტყვა ყველიერის კვირიაკესა	64
მოძღვრება ოთხშაბათსა დიდმარხვის პირველის კვირიაკისასა.	68
მოძღვრება პარასკევს დიდმარხვის პირველ კვირიაკესა.	71
მოკლე მოძღვრება დიდმარხვის პირველი კვირიაკის პარასკევს, ზიარებად მომზადებულთადმი	74
დიდ მარხვის პირველ პარასკევს	76
სიტყვა პირველსა კვირიაკესა ზედა დიდ-მარხვისასა	79
მოძღვრება მართლ-მადიდებლობის კვირიაკესა	81
მოძღვრება დიდ-მარხვის მეორესა კვირიაკესა	85
სიტყვა მეორესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა.	89
სიტყვა მესამესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა	92
სიტყვა დიდ-მარხვის მესამესა კვირიაკესა	97
სიტყვა, მესამესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასე	101
სიტყვა, დიდმარხვის მესამესა კვირიაკესა	104
მოძღვრება დიდ-მარხვის მეოთხესა კვირიაკესა	107
მოძღვრება მეხუთესა კვირიაკესა დიდისა მარხვისასა	111

მოძღვრება ხარების დღესა	115
სიტყვა ხარების დღესა, თქმული ქუთაისის სობოროში	119
სიტყვა ხარებასა ზედა	123
სიტყვა ხარების დღესა	127
სიტყვა, თქმული ქუთაისის ხარების დღესა	131
სიტყვა ხარების დღესა, თქმული ქუთაისის	134
მოძღვრები დღესა ხარებისასა, თქმული ქუთაისის	138
მოძღვრება ბზობის კვირიაკესა ზედა	141
სიტყვა ბზობის კვირიაკესა	145
მოკლე მოძღვრება დიდსა ხუთშაბათსა ზედა	148
მოკლე მოძღვრება დიდს ხუთშაბათს, ფეხის ბანვაზე	151
მოკლე მოძღვრება თქმული დიდს ხუთშაბათს ზიარებულთადმი	153
მოძღვრება ზიარებად გამზადებულთა მიმართ	154
მოძღვრება ზიარებად გამზადებულთადმი	157
სიტყვა დიდს პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნაზე	160
ნაცვლად ქადაგებისა ლოცვა, თქმული დიდს პარასკევს ჯვარ- ცმის გარდამოხსნაზე	165
სიტყვა კვირა-ცხოვლობაზედ	168
სიტყვა კვირიაკესა განრღვეულისასა	171
სიტყვა კვირიაკესა განრღვეულისასა	175
სიტყვა განრღვეულისა კვირიაკესა	179
სიტყვა კვირიაკესა განრღვეულისასა	183
სიტყვა კვირიაკესა სამართეტლისასა	187
სიტყვა, კვირიაკესა ზედა შობიდან ბრმისასა	191
სიტყვა ამაღლების დღესა	194
სიტყვა ამაღლებასა ზედა	197
მოძღვრება სულის წმიდის მოფენის დღესა	201
სიტყვა თქმული დღესა სულის წმიდის მოფენისასა	205
მოძღვრება კვირიაკესა ყოველთა წმიდათასა	209
სიტყვა კვირიაკესა ყოველთა წმიდათასა	213
სიტყვა მეორესა კვირიაკესა	216
სიტყვა მესამესა კვირიაკესა ზედა, თქმული ქუთაისის, ჩყაბ-სა წ.	220
მოძღვრება გ-სა კვირიაკესა ზედა	224
სიტყვა გ-სა კვირიაკესა ზედა	229
სიტყვა კთ-სა ივნისს, პეტრე-პავლობის დღესა	233
სიტყვა პეტრე-პავლობის დღესასწაულსა	237
სიტყვა პეტრე-პავლობის დღესა	240
მოძღვრება იღ-სა კვირიაკესა ზედა	243
სიტყვა დღესა ყოვლად წმიდის ღვთისმშობლის მიძინებისასა	247
მოძღვრება ნათლის-მცემლის თავის კვეთის დღესა	249

სიტყვა დღესა ღვთის-მშობლის შობისასა	253
მოდღერება თქმული გელათს ღვთის მშობლობას	258
სიტყვა თქმული გელათის სობოროში, ც-სა სექტემბერსა	263
სიტყვა ყოვლად წმიდისა მარიამის შობის დღესა	269
მოდღერება, თქმული გელათის მონასტერში, ც-სა სექტემბერს	272
სიტყვა, თქმული გელათის, ც-სა სექტემბერს	274
სიტყვა, თქმული ღვთის მშობლის შობის დღეს, გელათს	278
სიტყვა იდ-სა სექტემბერს, ჯვარის ამაღლებასა ზედა	281
მოდღერება კვირიაკესა შემდგომად ჯვარის-ამაღლებისასა	285
სიტყვა იე-სა კვირიაკესა ზედა	288
მოდღერება იე-სა კვირიაკესა ზედა	292
სიტყვა, იე-სა კვირიაკესა, თქმული ქუთაისის სობოროში	296
სიტყვა, თქმული ბ-სა ოქტომბერს მოწამეთის მონასტერში	299
მოდღერება ბ-სა ოქტომბერს მოწამეთის მონასტერში	303
მოდღერება იც-სა კვირიაკესა ზედა	306
სიტყვა იც-სა კვირიაკესა ზედა	310
სიტყვა ით-სა კვირიაკესა ზედა	317
სიტყვა ით-სა კვირიაკესა	321
სიტყვა მეოცესა კვირიაკესა	325
მოდღერება კა-სა კვირიაკესა ზედა	328
სიტყვა კა-სა კვირიაკესა	332
მოდღერება კბ-სა კვირიაკესა ზედა	336
სიტყვა ოც და მეორესა კვირიაკესა, თქმული ქუთაისის	340
მოდღერება კბ-სა კვირიაკესა	345
სიტყვა ოც და მეორესა კვირიაკესა	347
სიტყვა კბ-სა კვირიაკესა	351
მოდღერება ოც და ორს კვირიაკესა	355
სიტყვა იბ-სა კვირიაკესა	358
სიტყვა ტაძრად-მიყვანაბასა ყოვლად წმიდისა ღვთის მშობლისასა	361
სიტყვა კდ-სა კვირიაკესა	365
სიტყვა კდ-სა კვირიაკესა	370
სიტყვა კე-სა კვირიაკესა	373
სიტყვა კე-სა კვირიაკესა	377
სიტყვა კე-სა კვირიაკესა	381
სიტყვა კე-სა კვირიაკესა	385
სიტყვა კგ-სა კვირიაკესა	390
სიტყვა კვ-სა კვირიაკესა	393
სიტყვა კზ-სა კვირიაკესა	396
სიტყვა ოც და მეშვიდესა კვირიაკესა ზედა, თქმული ქუთაისის	400
სიტყვა კზ-სა კვირიაკესა ზედა	405
სიტყვა კზ-სა კვირიაკესა	409
სიტყვა კც-სა კვირიაკესა	413
მოდღერება ქრისტეს შობის წინა კვირიაკესა ზედა	417
სიტყვა კთ-სა კვირიაკესა ზედა	421
სიტყვა კთ-სა კვირიაკესა	425
სიტყვა კთ-სა კვირიაკესა ზედა	429

სიტყვა ლ-სა კვირიაკესა ზედა	434
სიტყვა ლბ-სა კვირიაკესა ზედა	436
სიტყვა პატიოსნებასა ზედა	439
სიტყვა ახალთა სასამართლოთა ზედა	444
სიტყვა პირუტყვების შემზღებაზე	448
მოკლე მოძღვრება ბედნიერებასა ზედა	452
მოძღვრება, ვინ არს იესო ქრისტეს მტერი და მოყვარე	454
სიტყვა განზრდისათვის შეილთა	458

მოძღვრებანი, თჳსჳლნი სოფლების ეკლესიათა ზინა.

მოძღვრება, თქმული სოფლის ვანის ეკლესიის კურთხევაზედ	462
მოძღვრება თქმული სოფელს ჩხარს	466
მოძღვრება სოფელ ფარცხანაყანევის ეკლესიის კურთხევაზედ	469
მოძღვრება, თქმული მირკმის დღესა და ფარცხანაყანევის ეკლესიის კურთხევაზედ	473
მოძღვრება, თქმული დაბასა ხონს	476
მოძღვრება, თქმული რაჭის უეზდის სოფ. სადმელის ეკლესიის კურთხევაზედ	480
მოძღვრება რაჭის უეზდის სოფლის ზნაკვის ეკლესიის კურთხევაზედ	483
მოძღვრება, თქმული სოფელს ბანოჯას ეკლესიის კურთხევაზედ	487
მოძღვრება, თქმული ოსთადმი კულაროს ხეობის ეკლესიაში	490
სიტყვა, თქმული სოფლის სვირის ეკლესიასა შინა	494
სიტყვა, თქმული სოფლის ბახვის (გურიაში) ეკლესიის კურთხევაზედ	497
მოძღვრება, თქმული რაჭის უეზდის სოფლის ცახის ეკლესიის კურთხევაზედ	501
მოძღვრება, თქმული ხონის სობოროში, ჩყდვ-სა	504
მოძღვრება, თქმული რაჭის უეზდის სოფლის სორის ეკლესიასა შინა	508

განმარტება მამაო ჩვენოისა.

პირველი მოძღვრება	512
მეორე მოძღვრება	515
მესამე მოძღვრება	518

განმარტება, ანუ ახსნა ცხრათა ნებარებათა.

მოძღვრება პირველი	521
მოძღვრება მეორე	524
მოძღვრება მესამე	527
მოძღვრება მეოთხე	529

განმარტება, ანუ ახსნა მჳრემ ასურის ლოცვისა.

მოძღვრება პირველი	532
მოძღვრება მეორე	535
მოძღვრება მესამე	537
მოძღვრება მეოთხე	541

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული გელათის სოგოროსა შინა ჟამსა სამწყსოსსა
შინა შესვლისასა, ჩჲდ წელ. სექტ. 13-სა.

ქადაგ-ქადაგმან თვისი ტვირთი იტვირთოს
(ბალატ. ვ, ე).

მცან რა ნება ღვთისა და განჩინება უმაღლესისა-მთავრობისა, რათა ვიყო მე მწყემსად ძველისა ამის და ჩინებულისა სამწყსოსისა, ვიწყე გულის-ზრახვად დიდთა მათ და მძიმეთა ვალთათვის, რომელთა ამიერითგან თანამდებ ვარ ტვირთვად წინაშე წმიდისა ამის ეკლესიისა. მაშინ მოვიხსენე სიტყვანი პავლე მოციქულისანი: **ქადაგ-ქადაგმან თვისი ტვირთი იტვირთოს.** ხოლო რა ტვირთი არს ეპისკოპოსობა, ამასაც ახსნის იგივე მოციქული: **ჯერ-არს ეპისკოპოსისა, რათა უბრალო იყოს, ფრთხილ წმიდა, შემკულ, სტუმართ-მოყვარე სწავლულ** (ა. ტიმ^გ, ბ.); მოვიხსენე აგრეთვე სიტყვანი, რომელნი იმავე მოციქულმან მისწერა ტიტეს, მისგან ეპისკოპოსად ხელ-დასხმულსა: **ჯერ-არს ეპისკოპოსისა უბიწო ყოფად, ვითარცა ღვთისა მონისა; ნუ თავზნედ, ნუ გულ-მწყრალ, ნუ მეღვინე, ნუ მოლაღე, ნუ საქაგელისა შემძინელ, არამედ სტუმართ მოყვარე, კეთილისა მოყვარე, წმიდა, მართალ, ღირს, მომთმინე** (ტი. ა, ზ.). მახსოვან კვალადცა სხვანი მრავალნი სწავლანი, მცნებანი, მხილებანი და დარიგებანი, რომელითა მაცხოვარი ჩვენი მოძღვრებდა თვისთა მოციქულთა, ხოლო შემდეგ მოციქულნი განაღვიძებდენ თვისთა მოადგილეთა—ეპისკოპოსთა. პრა ვარ, კვალადვე, უმეცარ ყოველისათვის, რასაცა ქრისტიანენი ეძიებენ და მოითხოვენ თვისთა მწყემს-მთავართაგან; და ოდეს მე წარმოვიდგენ ყოველთა მათ არა მცირეთა სათნოებათა, რომელნი უნდა შეამკობდენ მარადის ეპისკოპოსსა, და მრავალთა მათ შრომათა, ჭირთა, მოთმინებათა და წინააღმდეგობთა გარემოებათა, რომელნი ყოველ-

თვის შეემთხვევიან მას, უკეთუ ბეჯითად და ერთგულად შეუდგება იგი თვისსა მსახურებასა, შევეკრებო სულითა და ვიტყვი: ვითარ შევსძლო მე უღირსმან და უძლურმან ტვირთვა ესოდენისა მძიმისა ტვირთისა!

შეშარიტად, ძმანო ქრისტიანენო, არა მსუბუქ არს ტვირთი მღვდელ-მთავრობისა, არა მცირეთა სათნოებათა ითხოვს მისგან საღმრთო წერილი! პირველი და თვით მიუცილებელი სათნოება, რომელსა მოითხოვს მისგან პავლე მოციქული, არს უბრალოება ანუ უბიწოება: **ჯერ-არს ეპისკოპოსისა**, — იტყვის იგი, — **რათა უბრალო იყოს**; ანუ სხვაგან: **ჯერ-არს ეპისკოპოსისა უბიწო-ყოფად**, ვითარცა ლვითისა მონისა. ცხად არს მიზეზი ამისა, ვინაითგან ეპისკოპოსი, რომელი სხვათა ასწავებს სიწმიდესა და მოითხოვს, რათა ყოველნი უბრალოდ და უბიწოდ ატარებდნენ თვისს ცხოვრებასა, თვით პირველი უნდა აძლევდეს მათ სახესა კეთილად ცხოვრებისასა, — არა თუ მხოლოდ სიტყვითა, არამედ საქმითაცა და ყოველითა ცხოვრებითა თვისითა. ბარნა ადვილ არსა აღსრულება ესე ვითარისა მცნებისა? მინ არს იგი რომელი სცხოვრებს სოფლად კაცთა შორის და არა სცოდავს? მინ იპოება ქვეყანასა ზედა, რომელმან დაიცვა თავი თვისი უბიწოდ, თუმცაღა ერთი მხოლოდ დღე იქცეოდა იგი კაცთა შორის? შემეტეს ამისა, ვითარ შევსძლოს ეპისკოპოსმან დამარხვა უბიწოებისა, დამძიმებულმან მრავალთა საქმეთა და ზრუნვათა მიერ, გარემოცულმან მრავალთა პირთაგან, რომელნიცა ეძიებენ მხოლოდ თავისა თვისისა სარგებლობასა? მხოლოდ ერთსა ლმერთსა მადლითა თვისითა ძალ-უძს დაიცვას ეპისკოპოსი უბრალოდ და უბიწოდ.

მეორედ, ეპისკოპოსსა, სიტყვისამებრ პავლე მოციქულისა, მართებს, რათა იყოს ფრთხილ. შოველი სხვა კაცი უფრთხილდება მხოლოდ ერთსა თავსა თვისსა, გარნა ეპისკოპოსი ათასსა და ბევრეულსა. მიანდო რა მას ლმერთმა სიტყვიერი სამწყსო, მოითხოვს მისგან, რათა ყოველსა წამსა ფრთხილ და მღვიძარე იყოს, რათა არცა ერთი ცხოვარი, მისდამი მინდობილი, არა წარწყმედეს მისითა ბრალითა, ვინართგან ლმერთი გამოიკითხავს მისგან სულსა თვითოეულისა წარწყმენდილისა ცხოვარისასა. შაი იმ მღვდელ-მთავარსა და მღვდელსაცა, რომელ-

მა დაუდევნებლობითა თვისითა დაუკარგა ღმერთსა რაოდენიმე სული, გამოსყიდული სისხლითა შულისათა! რა პასუხს მისცემს იგი წინაშე საშინელისა ძრისტეს სამსჯავროისა? ზარნა უკეთუ თვითეულსა კაცსა უმძიმს ფრთხილ-ყოფა და განმტკიცება თავისა მხოლოდ თვისისა კეთილსა კვალსა ზედა, რაოდენ უძნელეს არს ებისკოპოსისათვის, რათა გაუფრთხილდეს თავსაცა თვისსა და მრთელსა სამწყსოსა თვისსა, და თუმცაღა მრავალი ეცადოს, თუმცა არც ღამე მოისვენოს და არცა დღე; და ყოველი თვისი სწავლა და ღონე მოახმაროს თვისსა სამწყსოსა, — შეუძლიანა ბოლოს გულ-მოსვენებით სთქვას, რომელ ყოველივე კარგად განაგო და კეთილად აღასრულა ვალი თვისი? ნეტარ არს მღვდელ-მთავარი იგი, რომელსა ძალ-უძს ჰპოვოს რაოდენიმე ღირსნი თანა-მწირველნი და შემწენი, რომელნიცა მოინდომებენ გულს-მოდგინედ აღასრულონ ვალი თვისი და მით შეუშსუბუქონ მას უღელი! აღვიღად აღასრულებს თვისსა მოვალეობასა მპისკოპოსი, გარემოცული კეთილთა და ღირსთა სამღვდელთა მიერ, რომელნი ყოველთვის თანაზიარეკმენებიან შრომათა, ჭირთა და განსაცდელთა მისთა; ხოლო რავდენ შესაბრალებელ იქმნება მღვდელ-მთავარი იგი, რომელიცა შემწეობისა წილ ნახავს თვისთა შორის სამღვდელთა უმეტესს ჭირსა და განსაცდელსა!

ბევდრები, შორს ჰყავ ჩემგან, მაცხოვარო, მწარე ესე განსაცდელი. ზთხოვ თქვენცა, საყვარელნო ძმანო, თანამწირველნო ჩემნო, არ დამიძიმოთ, არამედ აღმიმსუბუქოთ მსახურება ჩემი; ფრთხილ იყოს თვითეული თქვენ შორის სამწყსოსა ზედა თვისსა, რათა არცა ერთი ყვედრება გქონდესთ მორწმუნეთა შორის, არამედ იქმნებოდეთ მათთვის სახედ სიტყვითა და საქმითა.

მესამედ, წმიდა მოციქული პავლე მოითხოვს მღვდელ-მთავრისაგან, რათა იყოს არა თუ მხოლოდ უბრალო, არამედ შემკულ, ესე იგი, მქონებელი ყოველთა სათნოებათა.

მსახურება ებისკოპოსისა მით უმეტეს ძნელ არს, რომელ ყოველნი მორწმუნენი მარადის მას უმზერენ, მისგან ელიან მოძღვრებასა და სულიერსა სწავლასა. პრა ძალ-უძს მას დაჰფაროს რომელიმე თვისი თვისება, ანუ მოქმედება. შითარცა

სანთელი, აღნთებული და დადგმული მაღალსა ადგილსა ზედა, ჰნათობს გარემო თვისსა და სჩანს შორიდგანვე, ვერეთვე არს ცხოვრება კეთილისა ეპისკოპოსისა; ხოლო ცხოვრება და ყოფაქცევა უღირსისა მღვდელ-მთავრისა ემსგავსება საკვამლესა, სახლის სართულსა ზედა ატანილსა, რომლითგან გამომავალი კვამლი აბნელებს ჰაერსა და სჩანს შორიდგანვე. ამისათვის ეპისკოპოსი მარტო ვერც სცხონდება და ვერც წარწყმდება: კეთილი ეპისკოპოსი აცხოვნებს მრავალთა, ხოლო უღირსი წარსწყმდეს უმრავლესთა. ბარნა რასა იტყვის უფალი იესო ძრისტე ცუდთა და მაცთუნებელთა კაცთათვის? **რომელმან დააბრკოლოს ერთი მცირეთა ამათგანი ჩემდამომართ მორწმუნეთა, უმჯობეს არს მისა დამოთუიკიდოს წისქვილი ქედსა და დაინთქს იგი უფსკრულსა ზღვისასა** (მათ. იპ, ვ); და თუ ესრეთ არს თქმული ყოველთა უბრალოთა დამაბრკოლებელთა კაცთაზედა, რაილა უნდა ვსთქვათ ეპისკოპოსსაზედა, რომელი დამწყისისა წილ დააბრკოლებს მორწმუნეთა! საშინელ არს ამისი წარმოდგენა! ამისათვის, ძმანო, ვითარი კრძალულება და მეცადინეობა მართებს მღვდელ-მთავარს, რაოდენითა სათნოებითა ჯერ არს შემკული იყოს იგი, ვინაითგან თანამდებ არს მისცემდეს მაგალითსა დიდთა და მცირეთაცა, მდიდართა და ღარიბთა, ერთა და მღვდელთა. **ცუდი სოფელი ესე იხარებს-ცა, ოდეს ხედავს ეპისკოპოსსა არა ჯეროვნად მცხოვრებასა, ვინაიდგან ცუდად მცხოვრებნი პირნი თავსა თვისსა ამართლებენ მიმხედველნი ცუდისა ყოფაქცევისა მისისა, და უკეთუ კეთილნიცა და ღირსნი ეპისკოპოსნი ზოგჯერ ვერ განერინებიან გესლიანსა ენასა ბოროტთა კაცთასა, ვითარ უკვე განერინების სუსტი და უღირსი?**

პრა უმიზეზოდ ვიტყვი, ძმანო, ამას ყოველსა; არა უმიზეზოდ ვცდილობ გამოვხატო თქვენ წინაშე სიმძიმე მომავალისა მსახურებისა ჩემისა. ბანზრახვა ჩემი მას შინა მღვდამარეობს, რათა აღვადგინო გულსა შინა თქვენსა მონაწილეობა და თანამგრძნობელობა ჩემისა მსახურებისა, რათა იყოთ თქვენცა ყოველნი შემწედ და აღმასრულებელ ტვირთისა ჩემისა. საგანნი ანუ ჰაზრი მსახურებისა ჩემისა არს სულიერი წარმატება თქვენი, და უკეთუ თქვენ ყოველნი აღმოჩნდებით მეცადინედ

და მოშურნედ კეთილსა ქრისტიანულსა მოქალაქობასა შინა, მაშინ ფრიად აღვილ და სანუგეშო იქმნება ჩემთვის მსახურება ესე ჩემი.

ღარწმუნებულ ვარ, რომელ თქვენ ყოველთა გსურთ მიიღებდეთ ჩემგან რომელსამე სარგებლობასა სულიერსა, ხოლო მეც უმეტეს ყოველისა ვნატრობ, რათა მქონდეს თქვენ შორის რომელიმე სულიერი ნაყოფი; გარნა ამას შინა ერთი მხოლოდ არს ღონე— ქრისტეანული სიყვარული; სადაცა არა სუფევს სიყვარული, მუნ არცა ერთი სულიერი ნაყოფი გამოჩნდება. ამისათვის, ძმანო ჩემნო ყოველად საყვარელნო, შევიძინოთ სიყვარული ურთიერთობრივი და შეუდგეთ ამიერთგან წრფელსა გზასა შეფლისასა. ნაკლულევანებათა ჩემთა აღაფხვნიდეს სიყვარული თქვენი, ვინაიდგან კაცი ვარ და ყოველი კაცობრივი არა შორს არს ჩემგან. ღარიგებათა და მოძღვრებათა ჩემთა მიიღებდეთ გულ-მოდგინებით და სცდილობდეთ აღასრულოთ იგინი. მხილებანი ჩემნი, უკეთუ ჭეშმარიტ იქმნებიან, თუმცაღა ფიცხელ იყვნენ, ნუ გულისწყრომასა აღადგინებენ თქვენ შორის, არამედ სინანულსა და აღსარებასა.

ღასასრულ, აღვაღინოთ მხურვალე ვედრება ზეცად, რათა მოწყალემან ღმერთმან არა უქმად და უნაყოფოდ გამოაჩინოს მომავალი მსახურება ჩემი თქვენ შორის, არამედ რომელმან მყო მე მწყემს-მთავრად სიტყვიერისა თვისისა სამწყსოისა, მავნე, სახიერმან, მომცეს ძალი და გონება, რათამცა კეთილად აღვასრულო ნება მისი და არცა ერთი სული ჩემისა სამწყსოისა წარუწყმიდო შეფალსა ჩემსა, არამედ ძალ-მედვას კანდიერებით წარვსთქვა უკანასკნელსა და საშინელსა სამსჯავროსა შინა ძრისტესსა: აჰა მე და ყრმანი, რომელნი მომცნა მე ღმერთმან (იხაია. 3, იც). ამინ.

მ ო ძ ღ ვ რ ე ბ ა,

თქვეული კუთხისს, ღღესა სამწყსოსა შინა ზმსვლისასა,
ჩჰჲ ველსა, საქტემბ. იბ-სა.

ძმანო ქრისტიანენო! ღღეს წაკითხულისა სახარებისაგან

გესმათ თქვენ იგავი, რომელი მაცხოვარმან ჩვენმან ჰრქვა მოწაფეთა თვისთა. სასუფეველი ლვთისა, —სთქვა უფალმან, ემსგავსება კაცსა, რომელმან მოუწოდა თვისთა მონათა და მისცა მათ ტალანტნი, ანუ ღიდ-ფასნი ვერცხლნი, თვითეულსა ძალისამებრ მისისა. მრთსა მათგანსა მისცა ხუთი ტალანტი, მეორესა ორი, ხოლო მესამესა ერთი და უბრძანა მათ, რათა ამუშაონ, ანუ ასარგებლონ იგინი და განამრავლონ. პირველმან მონამან ასარგებლა ხუთი თვისი ტალანტი და მოიგო სხვა ხუთი; ესრეთვე ქმნა მეორემან: ორითა მით ტალანტითა მოიგო სხვა ორი; ხოლო მესამე წარვიდა და დაჰფლა ტალანტი თვისი მიწასა შინა და მით დაღუბა იგი. შემდეგ რაოდენისამე ჟამისა მოუწოდა კაცმან მან მონათა თვისთა, აქო და განადიდა ორნი იგი მონანი, რომელთა კეთილად მოიხმარეს თვისნი ტალანტნი, ხოლო აყვედრა და მისცა სასჯელსა უხმარი იგი მონა, რომელმან არა მოიხმარა ვერცხლი თვისი.

რასა ნიშნავს, ძმანო, იგავი ესე? ნიშნავს შემდეგსა: კაცი იგი, რომელმან დაურიგა ტალანტნი, არს პირობით ლმერთი; მონანი, რომელთა მიიღეს ვერცხლი, ვართ ჩვენ ყოველნი ადამიანნი; ხოლო ტალანტნი ნიშნავენ ყოველსა ნიჭსა, ესე იგი, გონებასა, ანუ სწავლასა, სიმდიდრესა, ანუ კეთილ-შობილებასა, თანამდებობასა, ანუ პატივსა, ერთის სიტყვით ყოველსა, რასაცა ლმერთი მისცემს კაცსა. ორნი იგი მონანი, რომელთა განამრავლნეს ვერცხლნი თვისნი და მიიღეს უფლისაგან ქება და აღმატება, მოასწავებენ ქრისტიანეთა მათ, რომელნი კეთილად და სასარგებლოდ ხმარობენ ყოველთა ლვთისაგან მიმადლებულთა ნიჭთა; ხოლო უხმარი იგი მონა ნიშნავს კაცსა მას, რომელი მცონარებითა, უზრუნველობითა, და ცუდისყოფაქცევითა დაღუბავს თვისთა ნიჭთა.

აწ, ესცანით რა მნიშვნელობა იგავისა ამის, ვეცადნეთ და გამოვიყვანოთ მისგან ჩვენთვის სწავლა და სულიერი დარიგება.

პირველად ვიტყვი ჩემზედა: განგებამან ლვთისამან დამადგინა მე მწყემს-მთავრად ძველისა ამის და ჩინებულისა სამწყსოისა. ღიდ არს ტალანტი ესე! არა ვარ ღირსი ესოდენისა ნიჭისა! ბარნა, ძმანო ჩემნო, ვინაიდგან ლმერთმან ინება მო-

ცემა ჩემთვის ტალანტისა ამის, მე უნდა ვასარგებლო იგი, განვაძრავლო, მოვიგო სულიერი ნაყოფი, რათა წარუდგინო იგი შუალსა დღესა განკითხვისასა. ხოლო ვითარითა სახითა ძალ-მიძს ვასარგებლო ტალანტი ჩემი? მსახურება ანუ საქმე ჩემი მას შინა მდგომარეობს, რათა გასწავლიდე თქვენ, გან-განმტკიცებდე და გამოვაჩენდე თქვენ შორის სულიერსა ნა-ყოფსა სათნოებისასა. ხოლო, ძმანო ჩემნო, თქვენ უნდა შემე-წიოთ ამ საქმეში; თქვენ უნდა მიიღებდეთ ჩემგანით სწავლასა და დარიგებასა გულ-მოდგინებით და აღასრულებდეთ მათ. უკეთ-თუ თქვენ შორის ვპოვებ სულიერსა წარმატებასა, უკეთუ თქვენ ყოველთა გიხილავ კეთილად და სათნოებით მცხოვრებ-თა, მაშინ მადლობას შევსწირავ შუალსა და ვიტყვი, რომელ არა ამოდ დავკარგე ტალანტი ჩემი.

აწ ვიტყვი თქვენზედა: რომელნიმე აქა მდგომარეთაგანნი არიან სამოქალაქოსა მსახურებასა შინა; ანუ ესრეთ წოდებულნი ჩინოვნიკნი. მათ მიუღიათ ლეთისაგან ტალანტი იგი, რათა ემსახურონ მართლ-მსაჯულებასა, ჰყონ სიმართლე, განამართ-ლონ უბრალონი, დასაჯონ სჯულის-გარდამსვლელნი, ამაყნი და მტაცებელნი. უკეთუ იგინი ესრეთ იქმონენ, არა დაუდუ-პავთ ტალანტი თვისი; ხოლო უკეთუ, სიმართლისა წილ, იქმო-ნენ უსამართლობასა, უკეთუ გამოჩნდებიან თავებდნი, უწყა-ლონი, მოქრთამენი, მაშინ მიიღებენ ლეთისაგან ნაწილსა უხ-მარისა მის მონისასა.

ზოგნი თქვენ შორის არიან მოვაჭრენი. ვაჭრობა არის დიდი ტალანტი, ვინაიდან ვაჭრობა დიდად საჭირო არს ქვე-ყნისათვის, და კეთილნი ვაჭარნი დიდსა სარგებლობასა მისცე-მენ სოფელსა; გარნა ვაჭარმა უნდა დაიმარხოს პატიოსნება, ეკრძალოს მოტყუებასა, სიხარბესა, მისცეს რაოდენიმე ნაწი-ლი მონაგებისა მისისა გლახაკთა და ეკლესიათა, და მაშინ მიიღებს იგი ლეთისაგან მეორესა საუკუნესა შინა დაუფასე-ბელსა სიმდიდრესა.

ზარნა უმრავლესნი მცხოვრებთა შორის ამა ქალაქისათა არიან მდაბალნი მუშაკნი, რომელნიცა ოფლითა თვისითა ზრდი-ან თავთა თვისთა;—ესენიცა უნდა მადლობდენ შუალსა და არა იფიქრონ, რომელ ფრიად მცირე არს ტალანტი მათი და

არ მიემგავსნენ მონასა მას, რომელი ემდურებოდა შუალსა თვისსა, მიიღო რა ერთი მხოლოდ ტალანტი. თუმცაღა მცირეთ გვეჩვენება ტალანტი მათი, გარნა ოდეს ღრმად განვიხილავთ, მაშინ მივხვდებით, რომელ მცირენიცა მუშაკნი არა რაითა დაკლებულ არიან სხვათა შორის. პირველი და თვით მიუცილებელი ნივთი, ანუ ტალანტი ქრისტიანთათვის არს კეთილი სარწმუნოება, კეთილ-მსახურება, კეთილი ყოფა-ქცევა,—ერთი სიტყვით, სათნოება; ხოლო გზა სათნოებისა გაშლილ არს ერთობ ყოველთათვის. უმეტეს ამისა, მე ვვინებ, რომელ მცირენი და ღარიბნი მუშაკნი უმახლობელეს არიან სათნოებისადმი, ვიდრემდის მდიდარნი და აღმატებულნი პატივითა, ვინაიდან თვით სიმდიდრე და სიმრავლე პატივისა ხშირად აბრკოლებს ამათ სვლად გზასა ზედა სათნოებისასა.

ახლა ვსთქვათ რაოდენიმე ჰაზრი საზოგადოდ ამ ჩვენი ქვეყნისათვის. შუალმან ლმერთმან არ მოაკლო არცა ერთი ტალანტი, ანუ ნიჭი ამ ჩვენ მხარესა. ძვეყანა ესე ემსგავსება სამოთხესა, მშვენიერი მდებარეობით და ნაყოფიერებით, ესრეთ რომელ არცა ერთი სხვა მხარე ძავეკისი აქეთ არ აჯობებს მას. ხალხსა ჩვენსა, მადლითა ლეთისათა, აქვს ყოველი ნიჭიერება, ადვილად მიიღებს განათლებასა, ადვილად შეითვისებს ყოველსა სასარგებლოსა საქმესა და ცოდნასა; გარნა, ჭეშმარიტებასა ვიტყვი: ვიდრე აქამომდე ვერ ვასარგებლეთ ჩვენ მრავალნი და დიდნი ჩვენნი ტალანტნი, დავმარხეთ მიწასა შინა საუნჯე ჩვენი, ლეთისაგან მიღებული, და მით ვემსგავსენით მესამესა მონასა. ხოლო აწ ვეცადოთ, ძმანო ჩემნო, და ვიწყოთ ბაძვა ორთა მათ სახიერთა მონათა. ძვალად ვიტყვი: მრავალი მოგვეცა ლმერთმან ტალანტი და ყოველივე დაფარულ და დამარხულ გვექონდა ვიდრე აქამომდე; ხოლო აწ, მადლითა ლეთისათა, მოიწია მარჯვე ჟამი, რათა ვასარგებლოთ და განვამრავლოთ ყოველი ნიჭი ჩვენი. ხოლო უმეტეს ყოველისა იმას ვეცადოთ, რათა გამოვიცვალოთ ყოფაქცევა, შევიძინოთ შიში ლეთისა, ვინაიდან კეთილი ქრისტიანული ყოფაქცევა არს დასაწყისი ყოველისა წარმატებისა. მოვიხმოთ სიტყვანიცა იგი, რომელნი გვესმა დღეს წაკითხულისა სამოციქულოისაგან: ნუ-

რავინ ნურა რაითა ნურცა ერთსა დაბრკოლებასა ვის სცემთ, რათა არა იგმოს მსახურება ეგე თქვენი.

ძმანო ჩემნო საყვარელნო! ჩვენ ვართ მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი; ხოლო ქალაქსა ამას შინა არიან მრავალნი სხვა სჯულისანი. ჩვენ მოგვცა ლმერთმან ტალანტი ესე დაუფასებელი მართლ-მადიდებლობისა და ამისთვის თანა-გვაძს განვამართლოთ ნიჭი ესე ლთვისა. უკეთუ ყოფაქცევა ჩვენი იქმნება კეთილი, მაშინ სჯულიცა ჩვენი განმართლდება და სახელი ქრისტესი მიიღებს ქებასა და ეკლესია ჩვენი აღემატება; ხოლო უკეთუ ცხოვრება ჩვენი არა იქმნება მგზავსად სჯულისა ჩვენისა, მაშინ სახელი ჩვენი და წმიდა ეკლესია მიიღებს შეურაცხებასა სჯულის აღმსარებელთა შორის. მითარი სირცხვილი მიეცემა დიდს და კეთილ-შობილს კაცსა; რომლისა ძე არს უღირსი, განრყენილი, უგუნური? მსრფთივე სირცხვილი იქმნება ჩვენისა ეკლესიისათვის და სარწმუნოებისათვის, უკეთუ ვსცხოვრებთ უღირსად. ქრისტემან ლმერთმან გვიწოდა ჩვენ ძედ ლთვისად, მოგვცა სახელი თვისი და საშინელ არს, უკეთუ ჩვენგან იგმოს სახელი მისი. ბმისათვის, ძმანო, ვეცადოთ და განვამართლოთ სჯული ჩვენი, და მადლი შუღლისა იყოს შემწე ჩვენი.—ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული ახალწლის დღესა, ჩუბ-ს, ჟუთაისის სოზოროში.

პირველსა დღესა ახლისა წლისასა, ძველისა ჩვეულებისამებრ, ჩვენ ყოველნი, ძმანო ქრისტიანენო, მიულოცავთ ახალსა წელსა და ვლოცავთ ურთიერთთა, მსურველნი ყოვლისა სიკეთისა და წარმატებისა. არცა მე უარ-ვყოფ ჩვეულებასა ამას, ვინაიდგან არ არის იგი ურიგო ანუ წინააღმდეგი სჯულისა; მეც მსურს მოგილოცო თქვენ ახალი ესე წელიწადი. ბარნა რა უნდა ვისურვო მე თქვენთვის და ყოვლისა ჩემისა სამწყსოისათვის, და როგორ უნდა დავლოცო ყოველნი სულიერნი ძენი და ძმანი? ნუ თუ მეც ისრე დავლოცო, როგორც ურთიერთარს გაქვსთ ჩვეულება, ესე იგი რათა ლმერთმან მრავალი ამისთანა წელიწადი დაგასწროს, ტკბილად დაგაბეროს, გა-

გამდიდროს და სხვანი! რასაკვირველია, არც ეს არის ური-
გო და კიდევ ვსთხოვ ლმერთსა ყოველი ესე მოგანიჭოს თქვენ
თვისითა მადლითა. ბარნა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, მეგუ-
ლება უმჯობესი რაიმე გითხრა თქვენ და უძვირფასესი ამათ
ყოველთა ვისურვო თქვენთვის. რა? მე ვარ სულიერი თქვენი
მოძღვარი, და ახლა ჩვენ ყოველნი ვდგევართ ტაძარსა შინა
ღვთისასა. ჟოველი სოფლიური დაუტეოთ სოფელსა და ჩვენ
ვიფიქროთ რაიმე სულიერი. პირველად, მსურს და ვევედრები
ღმერთსა, რომ ამ მდგომარე წელიწადსა ჩვენ ყოველნი უმჯო-
ბესნი შევიქმნეთ სულითა და გულითა. მსურს, რომ სულიე-
რობა მოგვემატოს, ესე იგი, არა თუ მხოლოდ გარემოებით
ვასრულებდეთ სჯულსა ჩვენსა, არამედ სრულიად; არა თუ
მხოლოდ მოვისმენდეთ წირვა-ლოცვასა ეკლესიაში, არამედ
რაც ეკლესიაში გვესმის, მას სოფელში და სახლში აღვასრუ-
ლებდეთ; არა თუ მხოლოდ მოგნათვლიდეთ შვილთა ჩვენთა,
არამედ აღვზრდიდეთ ქრისტიანობრივად; არა თუ ერთხელ მხო-
ლოდ წელიწადში ვეზიარებოდეთ და მერმეთ კვალადვე მივა-
ქცევდეთ გულსა უწინდელთა ცოდვათადმი; არამედ, რაც ერ-
თხელ მოვინანეთ, იმას მეორედ აღარ ვიქმოდეთ. მართის სიტყ-
ვით, თვით საქმით ვიყვნეთ ქრისტიანნი.

მეორედ, ვინაიღვან დღევანდელი დღე ცხადად გვაჩვენებს
ჩვენ, ვითარ მოკლე არიან დღენი ცხოვრებისა ჩვენისანი, და
თვითეული ჩვენგანი ერთითა ნაბიჯითა მიეახლა სიკვდილსა და
საფლავსა, ვინაიღვან მოაკლდა ცხოვრებასა მისსა ერთი წელი,
ამისათვის ვისურვებ და ვევედრები ღმერთსა, რათა დანაშთე-
ნი დღენი ცხოვრებისა ჩვენისანი მოგვახმაროს კეთილად და
სულისა ჩვენისათვის სასარგებლოდ; რათა უქმად დროებას
არავინ ატარებდეს, ქალები ლოტოს თამაშობითა არ კარგავ-
დენ დროებასა, არამედ მოახმარებდენ ოჯახსა თვისსა; რათა
კაცები ქალაღდის თამაშობითა არ ღუბავდენ მრავალთა
ჟამთა; ღამეს დღედ არ გარდააქცევდენ და დღეს ღამედ, ერ-
თის სიტყვით, რათა ღმერთმან მადლითა თვისითა შეგვაგონოს,
თუ ვითარ ძვირფასი არის კაცისათვის ყოველი წამი. ბოლოს
ვისურვებ და მხურვალედ ვევედრები ღმერთსა, რათა მოგე-
ცეს ჩვენ ერთობა და სიყვარული რომელი არს ნიშანი, დამამ-

ტიკცებელი სულიერისა წარმატებისა, საუნჯე დაუფასებელი, გვირგვინი ქრისტიანობისა.

ახლა, ძმანო ჩემნო ყოვლად საყვარელნო, ვინაიდგან მე დაგლოცე თქვენ და ვისურვე თქვენთვის ყოველი, რაც ვიცოდი უმჯობესი, თქვენ გამართებთ დამლოცოთ მე და ისურვოთ ჩემთვის რაიმე კარგი. რა არის ჩემთვის საჭირო და რა უნდა ისურვოთ თქვენ ჩემთვის?

პირველად, ევედრებით ჩემთვის ღმერთსა, რათა მომცეს ძალი და მადლი კეთილად და ჯეროვნად ვემსახურო წმიდასა ეკლესიასა, ესე იგი თქვენსა ცხოვრებასა, ვინაიდგან თქვენ და ჩვენ ყოველნი შევადგენთ ეკლესიასა ღვთისასა. მეორედ ისურვეთ ჩემთვის, რათა სიტყვათა და დარიგებათა ჩემთა ჰქონდესთ კეთილი ნაყოფი და მოქმედება, რათა ყოველთა მსმენელთა ჩემთა იცნან, რა მსურს მე და რასა ვცდილობ. პირან ვიეთნიმე პირნი, რომელნი მემდურებიან მე სწავლისა და მხილებისა ჩემისათვის, არ მოსწონთ საქმენი ჩემნი; ევედრებით ღმერთსა, რათა სცნან ესე ვითართა პირთა, რომელ მე თანამედებ ვარ ისრე ვიქცეოდე, როგორც სჯული და სინილისი მიბრძანებენ მე; შეიტყონ, რომელ მე თუ მხოლოდ ის ვქმენი და ის ვსთქვი, რაც მათ იამებათ. მეშინიან, პირველად, არ გამოვჩნდე ღვთის წინააღმდეგი და მეორედ მათიც მავნებელი და წარმაწყმედელი.

ბოლოს, საყვარელნო ძმანო, ერთობ ყოველნი მივიტყეოთ მხურვალითა ვედრებითა მაცხოვრისადმი, რათა იყოს ჩვენდა შემწე და მფარველგანმავალობასა შინა ახლისა ამის წლისასა. თუმცა ცოდვილნი ვართ, მაცხოვარო ჩვენო! თუმცა არ ვასრულებთ ჯეროვნად შენთა მცნებათა; გარნა მაინც შენნი ვართ, შენსა სახელსა ვესავეთ ძველითგანვე, ვითარცა წინაპარნი ჩვენნი, ეგრეთვე ჩვენ; ვითარცა იგინი დაიცვე მრავალთა ჰიერთა და განსაცდელთა შორის ვიდრე აქომამდე და ქვეყანა ესე ჩვენი შეიყვანე მყუდროსა ნავთ-საყუდელსა შინა, ეგრეთვე ჩვენთვის იყავ შემწე და მფარველ უკუნისამდე. ამინ.

ახალს წელიწადს ნათქვამი. *)

მართლმადიდებელნი ძმანო ქრისტიანენო!

ამა ქვეყნიერთა კაცთა შორის არსებობს ერთი შესანიშნავი და სასარგებლო ჩვეულება: როგორც რომ გათავდება ძველი წელიწადი და დადგება ახალი, მაშინ ყოველი მოხელე და ყოველი თანამდებობის აღმასრულებელი კაცი შეადგენს თავის საქმის ანუ თანამდებობის წარმოების ანგარიშსა და წარუდგენს თავის უმფროსსა, ანუ თვითონვე მოიხმარს. მაგალითად, კაცი, რომელსაც აბარია სასამართლო, შეადგენს ანგარიშსა, რაოდენი საქმე წარმოებდა მისს სასამართლოში წარსულის წლის განმავლობის დროს, რაოდენი მათგანი გათავდა და რაოდენი დარჩა გაუთავებელი და რისთვის. შინც სასწავლებლის უფროსია, მან უნდა შეადგინოს ანგარიში, რაოდენი მოწაფენი სწავლობდნენ მისს სასწავლებელში, როგორ სწავლობდნენ და იქცეოდნენ; სახემწიფო ხაზინადარი შეადგენს ანგარიშსა, რაოდენი ხაზინის ფული შემოვიდა და გავიდა წარსულს წელში; გონიერი ვაჭარი დაჯდება ამ ყამად და გამოიყვანს ანგარიშსა, როგორ წარმოებდა მისი ვაჭრობა, რა მოიგო მან წლის განმავლობაში; თუ დაინახა რომ ბევრი ვერაფერი მოიგო, ანუ, ვინიცობაა, კიდევ წააგო, მაშინ იგი ცდილობს შეიტყოს, რა იყო მიზეზი ამისი, რამ დააბრკოლა მისი ვაჭრობა.

ახალია, თუ რისთვის გაჩნდა კაცთა შორის ესრეთი ჩვეულება და რა სარგებლობა წარმოსდგება აქედგან. მსრეთი ანგარიშის შედგენით გონიერი კაცი მოიმატებს გამოცდილებასა, იგი შეიტყობს, რა შეეწევა მის საქმის წარმატებასა და რა დააბრკოლებს მას, და ესრეთ მომავლის წლისათვის საქმეს უმჯობესად დააწყობს. საუბედუროდ ჩვენ ყოველთა გვავიწყდება ერთი ანგარიში, რომელიცა უსაჭიროესია, და უმეტესად სა-

*) რომელ სიტყვებსაც ვარსკვლავი უზის, ისინი პირველად იბეჭდებიან.

სარგებლო არის თვითფელისათვის; რომელი? ძრისტიანული ზნეობითი ცხოვრების და ყოფაქცევის ანგარიში წარსულის წლის განმავლობაში.

მიეც, ძმაო ქრისტიანე, დღეს ანგარიში შენ სინდისსა და ღმერთსა, და შეიტყე, როგორ განატარე წასრულ წელს ქრისტიანული შენი ცხოვრება—სიწმინდით და კრძალულებით, ანუ დაფანტულად და უზრუნველად? მოუმატე შენ წარსულის წლის განმავლობაში რომელიმე მადლი და სიკეთე, ანუ უწინდელთა ცოდვათა შენ დაუმატე ახალნი ცოდვანი? შეჯობესი შეიქმენი სულიერად, ანუ უარესი? მიუახლოვდი ღმერთსა, ანუ უმეტესად განეშორე მისგან? მოიშალე რომელნიმე ცუდნი ჩვეულებანი, ბოროტნი მიდრეკილებანი, ანუ, სამწუხაროდ, იგინი უმეტესად განძლიერდენ შენს ბუნებაში? ესრეთი ანგარიში უმეტესად სასარგებლო იქნება შენთვის, ვიდრე სხვანი, ვინაიდგან ადამიანის ყოველი საქმის და შრომის წარმატება დამოკიდებულია შინაგანთა მისთა თვისებათა და მიდრეკილებათა ზედა. ძეთილ გონიერი ქრისტიანე ყოველ საღამოს გამოიკვლევს თავის სულიერს მდგომარეობასა, შენ წელიწადში ერთხელ მაინც ადასრულე ეს სასარგებლო საქმე.

და ესრედ: უკეთუ შენ ხარ ვაჭარი, როდესაც იწყებ შენი ვაჭრობის ანგარიშის შედგენას, მაშინ ისიც ჰკითხე შენ თავს: რა სახით აწარმოებდი ვაჭრობასა, სიმართლით, ანუ მოტყუებით? ძლებ-მიცემასი გახსოვდა შენ, რომ სჯული შენი ყოველს საქმეში მოითხოვს სიმართლესა და პატიოსნებასა, ანუ, სამწუხაროდ, შენ მხოლოდ იმას ფიქრობდი, რაც შეიძლება და რა სახითაც შეიძლება მომეტებული მოგვეგო, ერთი სიტყვით გახსოვდა შენ, რომ კაცი ჯერეთ უნდა იყოს ქრისტიანე და მერმე ვაჭარი?

თუ ხელმწიფის სამსახურში ხარ, როდესაც შეადგენ შენი სამსახურის ანგარიშსა, მაშინ ესეც ჰკითხე შენს თავს: როგორ ასრულებდი სამსახურსა, კეთილ სინდისიანად, ანუ ბრუნდეთ? საქმის წარმოებაში შენ, იქნება, გახსოვდა მარტო ფორმა, ანუ გარეგანი სახე საქმისა და არა შინაგანი მისი მნიშვნელობა? შენ, იქმნება, იმას ცდილობდი, რომ შენთა უფროსთა თავი მოაწონო და ჯილდოები მიიღო, და არა იმას, რომ მოყვასთა

შენთა მისცე სარგებლობა და შემწეობა? მართი სიტყვით, იქნება, შენ დაგავიწყდა, რომ კაცი პირველად უნდა იყოს ქრისტიანე და მერე სამსახურის აღმასრულებელი, ანუ უმჯობეს არს, ქრისტიანობა და სამსახურის აღსრულება ისე განუყოფელად უნდა იყოს შეერთებული შენში, რომ ერთი მეორეს დაამშვენებდეს.

უკეთუ შენ ხარ მასწავლებელი, ესე იგი გყვანან მოწაფენი, რომელთა შენ ასწავლი ანუ წიგნსა, ანუ რომელსამე ხელობასა, მაშინ უფრო ფიცხელი და პირ-მოუთნელი ანგარიში უნდა მისცე შენ სინიღისსა. რა სახით ასრულებდი ამ მოვალეობას წარსულის წლის განმავლობაში? ბახსოვდა შენ ყოველთვის, რა დიდი საქმე არის მოწაფის გაზრდა, რა მიძიმებასუხს მოითხოვს ღმერთი მასწავლებლისაგან? მასწავლებელმა მარტო წიგნი, ანუ ხელობა კი არ უნდა ასწავლოს მოწაფესა, არამედ უწინარეს ყოველთა პატიოსნება, შრომის მოყვარეობა, ერთი სიტყვით, ქრისტიანობა.

მოკლედ, ვინც გინდა იყო შენ, რომელსაც გინდა საქმეს ასრულებდე, ამ ახლის წლის პირველს დღეს ანგარიში მიეც შენ თავსა, რა სახით ასრულებდი შენ საქმეს, ქრისტიანულად, ანუ მგზავსად წარმართთა, რომელთა ახსოვდათ მხოლოდ ერთი გარეგანი კერძო საქმისა, ესე იგი მარტო თავის მოყვარეობა და წუთისოფლის სარგებლობა; ქრისტიანე კაცს უნდა ახსოვდეს, რომ ყოველს, თვით უმცირესს საქმეს აქვს ზნეობითი კერძო; ქრისტიანემ, რომელსა ახსოვს ძრისტე იესოს სწავლა, ყოველი თავისი საქმე ისე უნდა წაიყვანოს, რომ იგი შეეწოდეს ღვთის სასუფეველის გაგრძელებასა კაცთა შორის.

მევედროთ ღმერთსა, რათა მომავალ წელსა ჩვენ ყოველთა მოგვცეს მშვიდობა და წარმატება ყოველთა პატიოსანთა ჩვენთა საქმეთა შინა და რათა უმეტესად ყოველთა შინა საქმეთა ვასრულებდეთ მისსა ღვთიურსა ნებასა. ამინ.

კვირიაკესა ზედა შედგომად ნათლის-ღებისა, თქმული კჳთაისს, ჩჳჯბ-სა წელსა.

შუალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან გამოუცხადა თავი თვისი სოფელსა და იწყო ქადაგება სახარებისა თვისისა შემდგომად ნათლის-ღებისა იოანესაგან იორდანესა შინა, ხოლო პირველნი სიტყვანი ქადაგებისა მისისანი იყვნენ ესენი: **შინანეთ, რამეთუ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა. მერმეცა მრავალგზის ახსენებდა მაცხოვარი სიტყვათა შინა თვისთა სასუფეველსა ლეთისასა და უხმობდა მსმენელთა შესვლად მას შინა; და ვინაიდგან წარსულს კვირიაკესა შინა ჩვენ ვიდღესასწაულეთ ნათლის-ღება იესო ქრისტესი, არ იქმნება უდროო, დღეს ჩვენ ვიფიქროთ, რაი არს სასუფეველი ლეთისა, რომლითა მაცხოვარმან ამ ჟამად იწყო ქადაგება თვისი, და რა უნდა ქმნას კაცმან, რათა ეღირსოს შესვლად სასუფეველსა ამას შინა:**

რომელნიმე ქრისტიანენი შეცდომით ფიქრობენ, ვითომც სასუფეველი ლეთისა იქმნება მხოლოდ ცათა შინა მომავალსა საუკუნესა; გარნა მაცხოვარი არ იტყოდა: მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა; არ შეაგონებდა მსმენელთა, რათა მიეღოთ სასუფეველი ესე და შესულიყვნენ მას შინა. არა ძმანო, სასუფეველი ცათა არის და დაიწყობა ქვეყანასა ზედა, კაცთა შორის; იგი არის უხილავი, შინაგანი ცხოვრება კაცისა, ოდეს კაცი დაუმორჩილებს გულსა თვისსა სიმართლესა სახარებისასა და ატარებს ცხოვრებასა თვისსა მგზავსად მცნებათა მაცხოვრისათა, ანუ ვითარცა აღგვიხსნა მოციქულმან პავლე: **არა არს სასუფეველი ლეთისა საქმელ და სასმელ, არამედ სიმართლე და მშვიდობა და სიხარულ სულითა წმიდითა.** (რომელ იდ, იზ)

ცხოვრებასა კაცისასა აქვს ორი კერძო: ერთი შინაგანი უხილავი, მეორე გარეგანი ხილული. პირველსა შეადგენენ ყოველნი სულიერნი თვისებანი და მოქმედებანი კაცისანი, ესე

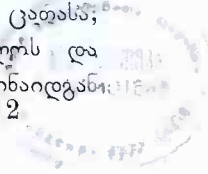
იგი პაზრი, ფიქრი, განზრახვა, სურვილი, მიდრეკილებანი, სიყვარული ანუ სიძულვილი, მზიარულება ანუ მწუხარება, ერთი სიტყვით, ყოველი, რასაც კაცი გრძნობს გულსა შინა თვისსა. ხოლო მეორე არის ყოველი ხილული მოქმედება კაცისა: ლაპარაკი, მოძრაობა და სხვანი გარეგანი მოქმედებანი. ცხად არს, რომელ ყოველი გარეგანი მოქმედება კაცისა და მრთელი მისი გარეგანი ხილული ცხოვრება დამოკიდებულ-არია შინაგანთა თვისებათა ზედა მისის სულისათა, ესე იგი ყოველნი საქმენი კაცისანი არიან ესრეთნი, ვითარნიცა არიან მისნი სულიერნი თვისებანი და მიდრეკილებანი, ვინაიდან კაცი მხოლოდ იმას იქმს და გამოაჩენს, რაიცა აქვს გულსა და გონებასა შინა. ბარნა ოდესცა მაცხოვარი გეტყვის: **მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა**, მიიღეთ და შედით სასუფეველსა შინა ლვთისასა, ამით გვასწავებს ჩვენ, რათა დაუმორჩილოთ გული და სული ჩვენი სახარებასა ლვთისასა. რათა ყოველი შინაგანი ცხოვრება სულისა იყოს დაწყობილ მგზავსად მცნებათა სახარებისათა, პაზრნი და სურვილნი, თვისებანი და მიდრეკილებანი, სიყვარული და სიძულვილი, ყოველივე დაემორჩილოს სიტყვასა ლვთისასა. ბარნა ოდესცა შინაგანი ყოველი ჩვენი ცხოვრება დაემორჩილება სახარებასა, მაშინ გარეგანიცა მოქმედებანი ჩვენი იქმნებიან კეთილ, მაშინ მრთელი ჩვენი არსება შევა სასუფეველსა შინა ლვთისასა.

რაი ვქნა, მეტყვის ვინმე, დიახ მსურს, რომ მეც ვიყო მოქალაქე ლვთის სასუფეველისა; ვინ არ ისურვებს ამას? ბარნა ცოდვა და უძლურება ჩემი არ მიშვებენ მე; სოფელი და თვით ხორცი ჩემნი მაყენებენ მე. ესე ყოველი უწყოდა მაცხოვარმან და ამისათვის სთქვა: **შეინანეთ, მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა**. მრთი მხოლოდ არს პირობა, რომლითა კაცს შეუძლიან შევიდეს სასუფეველსა შინა ლვთისასა—მონანება. ძაცსა, რომელსა კვალადვე უყვარს ცოდვა, რომლისა გული აღვსებულ არს ბოროტითა მიდრეკილებითა, მხოლოდ მონანებითა შეუძლიან შევიდეს სასუფეველსა შინა ლვთისასა. ბარნა რაი არს მონანება და როგორ უნდა მოინანოს კაცმან, ამას გვასწავლის ჩვენ დღეს წარკითხულის სახარებისაგან მაგალითი ცოდვილის დედაკაცის მონანებისა: ოდეს მაცხოვარი იყო სახლსა შინა სვიმონ ფარისეველისასა, დედაკაცი იგი, არა მი-

მხედველი მისა, რომ ცოდვა და სირცხვილი მისი ცხად იქმნებოდა ესოდენსა კრებასა შინა, დავარდა ფერხთა ქვეშე მაცხოვრისათა, ცრემლითა თვისითა დაბანა იგინი და თმითა თავისა თვისისათა წარხოცა. იგი არ იტყოდა არცა ერთსა სიტყვასა; მხოლოდ ოხვრა მისი და ცრემლინი ცხად ჰყოფდენ, თუ ვითარ დამძიმებულ იყო სინიდისი მისი, ვითარ რცხვენოდა მას ცოდვისა თვისისა, ვითარ სწუხდა იგი უღირსებისა გამო თვისისა და ვითარითა მღუღარითა გულითა და სასოებითა გამოითხოვდა იგი ღვთისაგან შენდობასა. მსრეთ უნდა მოინანო შენცა, ძმაო ჩემო; ესრეთ უნდა გრცხვენოდეს შენცა ცოდვისა შენისა; ესრეთ უნდა სწუხდეს უღირსებისა შენისათვის, უკეთ თუ გსურს მოიგო სასუფეველი ცათა. სასუფეველი ცათა ემგზავება მდიდარსა და წარჩინებულსა ქალაქსა, რომლისა მოქალაქენი და მოვაჭრენი არიან ფრიად მდიდარნი და ჩინებულნი. შეუძლიანა გლახაკსა და ღარიბსა რომელსამე გაერიოს მოქალაქეთა მათ შორის და მიიღოს პატივი მათთანა, უკეთუ პირველად არ შეიძინა მან სიმდიდრე? მგრეთვე, უკეთუ ქრისტიანემან არ შეიძინა სულიერი სიმდიდრე, რომელ არს სათნოება, არ იქმნება შერაცხილ შორის მოქალაქეთა სასუფეველისა ცათასა.

ახლა, ძმაო ჩემო საყვარელო, განიცადე თავი შენი, შესრულხარა შენ სასუფეველსა შინა ცათასა, მიგიღია შენ მოქალაქობა სულიერისა ამის სუფევისა, ანუ ვიდრე აქამომდე ღარიბ ხარ შენ სულითა და ვერ შერაცხე თავი შენი შორის მოქალაქეთა ზეციერისა სუფევისათა? ღიძინანია სასუფეველი ესე რეკს კარსა გულისა შენისათა და ცდილობს, რომ შევიდეს იგი მას შინა, გარნა ვაი თუ ვიდრე აქამომდე ვერ ხედავს იგი, რომელ შენ აღგესრულებინოს პირობა მონანებისა; ვიდრე აქამომდე ვერ ხედავს, რომ შენ უარ გეყო სოფელი და ცოდვა მისი. ნუ მეტყვი, ძმაო: მე ქრისტიანე ვარ და ნათემიღებეის; მე მრწამს სახარება, დავდივარ ეკლესიაში და თავის დროზედ ვეზიარები. ძეთილი არს ესე ყოველი და არც შეიძლება უიმისოთ კაცი შევიდეს სასუფეველსა შინა ცათასა; გარნა შეიძლება, რომ კაცმა ყოველი ესე აღასრულოს და მაინც არ იყოს მოქალაქე სასუფეველისა ცათასა; ვინაიდგანა:

101
Y

თუმცა ამას ასრულებს, გარნა გული მისი მაინც დამორჩილებულ არს ცოდვისადმი, მაინც უყვარს მას სოფელი უმეტეს ღვთისა.

ძმაო ჩემო საყვარელო! მრთელი გული და ცხოვრება შენი უნდა დაუმორჩილო სახარებასა; არ შეგიძლიან ემსახურო ორთა შფალთა, ესე იგი სოფელსა და ღმერთსა. ღმერთი არ მიიღებს ნახევარსა გულისა შენისასა; მას სურს, რომ მრთელი გული და გონება შენი მას ეკუთვნოდეს და მრთელი გული მას შესწირე. ღიდ არს, ძმაო, და სანატრელ წოდება ესე შენი, რომლითა გიწოდა შენ ღმერთმან, რათა იყო მოქალაქე ღვთის სასუფეველისა. მაცხოვარმან დანერგა ქვეყანასა ზედა სასუფეველი ესე და ჩვენ ქრისტიანეთა მოგვანდო განვრცელება, განმტკიცება და განძრიელება მისი. თითოეული ჩვენგანი უნდა იხმარდეს ყოველსა ღონისძიებასა, რათა შეეწიოს განვრცელებასა სუფევისა მისისასა: უკეთუ ცხოვრება შენი კეთილ არს და სათნო, უკეთუ სიტყვითა და საქმითა შენ ცდილობ განავრცელო და განამტკიცო სასუფეველი, მაშინ იცოდე, რომ შენ ხარ მეგობარი ძრისტესი, ვინაიდგან შენ აღსრულებ საქმესა მისსა, შენ ხარ შემწე მისი; ხოლო უკეთუ ცუდითა შენითა ყოფა-ქცევითა აბრკოლებ ძმასა შენსა, გამოჩნდები ძრისტეს მტრად, ვინაიდგან შენ არღვევ შენობასა მისსა, შენ აოხრებ სასუფეველსა მისსა.— ზეხაროდეს, ძმანო, ჩვენ ყოველთა, ვინაიდგან ღმერთმან ჩვენ ქრისტიანეთა მოგვცა მოქალაქობა თვისისა სასუფეველისა; გარნა ვეკრძალნეთ და ფრთხილ ვიყვნეთ, რათა უღირსებითა ჩვენითა არ დავკარგოთ უმაღლესი ესე პატივი. ამინ.

ამერიკისა ზემდგომად ნათლის-ღებისა.

მიერიდგან იწყო იესო ქადაგებად და
სიტყვად: შეინანეთ, რამეთუ მოახლებულ
არს სასუფეველი ცათა (მათ. დ. იბ.).

შფალმან ჩვენმან იესო ძრისტემან მიიღო რა-ნათლისღება
იორდანესა შინა იოანესაგან, მაშინვე აღვიდა უდაბნოდ, ვი-
თარცა თქმულ არს სახარებასა შინა: აღმოიყვანა იგი სულისაგან
გამოცდად. მრმეოცის დღის მარხვა, ლოცვა და მერმეთ გამო-
ცდა ეშმაკისაგან იყო უკანასკნელი მისი მომზადება დიდისა
მის მსახურებისათვის, რომლისათვისცა იგი მოავლინა ზეცით
მამამან მისმან ქვეყნად. ურიად აღმაშენებელ და მასწავლებელ
არს ჩვენთვის, ძმანო ქრისტიანენო, მოთხრობა სახარებისა ამ
საგანზედ. უკეთუ სულმან ბოროტმან გაბედა და მიეახლა გა-
მოცდად უწმიდესისა ძრისტეს არსებისა, რავდენ უმეტე-
სად გამოსცდის იგი კაცსა ცოდვილსა! უკეთუ მან იფი-
ქრა, რომელ შეუძლია ჰპოვოს ცუდი რაიმე ძრისტე
იესოსა შინა და აცთუნოს იგი, რავდენ უმეტეს შეუძლია ეს-
რედ იფიქროს მან და კიდევ დარწმუნდეს, რომელ ჩვენ ცო-
დვილ არსებაში იგი იპოვნის მრავალთა ცუდთა ვნებათა და
მიდრეკილებათა, რომელთა საშუალებით ხშირად ჩავგადდებს
ჩვენ იგი ცოდვასა შინა. ბარნა აჰა მაცხოვარი თვისითა საკუ-
თართა მაგალითითა წინათვე გვაჩვენებს ჩვენ, რა სახით და
რა საშუალებით აცდუნებს სულიერი მტერი კაცსა; მაშასადამე
განვიხილოთ მოკლედ მოთხრობა სახარებისა ამ საგანზედ.

პირველი გამოცდა ეშმაკისაგან მაცხოვარისა იყო შემდგო-
მითა სახითა: ვინაიდგან მაცდური ხედიდა, რომელ იესო,
ძრისტე, ვითარცა კაცი ორმოცის დღის მარხვისა, ლოცვისა

და მოღვაწეობისაგან ჰგრძნობდა შიმშილსა და სისუსტესა, იფიქრა გამოცდა მისი მოუთმენლობითა და ხორციელითა მისითა დაღონებითა. მიუხდა მას გამომცდელი იგი და ჰრქვა: უკეთუ შენ ხარ ძე ლვითსა, სთქვი, ქვანი ესე პურ იქმნენ. იქნება მაცდური იმას ფიქრობდა, რომ მაცხოვარსა, ჰქონდეს დიდგულობა და ამპარტავანება და მოინდომოს გამოჩენა თვისისა ძალისა სასწაულითა, გარნა მაცხოვარმან გააქარვა მანქანება ეშმაკისა, მიუგო რა მას სიტყვითა ლვითსათა: არა პურითა ხოლო ცხოვნდების კაცი, არამედ ყოვლითა სიბყვიითა, რომელი გამოვალს პირისაგან ლვითსა. ბქედამ ისწავე, ძმაო ჩემო, რომელ სულიერი მტერი ყოველთვის, პირველად გამოგცდის შენ მოუთმენლობისა, მოწყინებისა და დაღონებისა შენისაგან. უკეთუ სული შენი არ არის ამაღლებული სხეულსა შენსა ზედა, უკეთუ იგი დამონებული არს ხორციელთა გრძნობათა და საჭიროებათა, მაშა-სადამე მაცთუნებელი ხშირად შთაგადგებს შენ ბქედამ მრავალსა ცოდვასა შინა.

ნახა რა მაცთუნებელმან, რომელ იესო ძრისტე არ ემონება სხეულსა თვისსა, გამოსცვალა მანქანება თვისი და მიუდგა პირდაპირ სულიერთა გრძნობათა და მიდრეკილებათა. მან იფიქრა, რომელ, იქმნება იესო ძრისტეს ჰქონდეს სულში რომელიმე ამპარტავანება. მაშინ აღიყვანა მაცდუნებელმან იესო მაღალსა სართულსა, ანუ სახურავსა ტაძრისასა და უთხრა მას: უკეთუ შენ ხარ ძე ლვითსა, გარდაიგდე თავი შენი ამიერ ქვეყანად, რამეთუ წერილ არს, ვითარმედ ანგელოზთა მისთა და უბრძანებიეს შენთვის და ხელთა მათთა ზედა აღგაპყრან შენ, ნუსადა წარსცე ქვასა ფერხი შენი. ბარნა ვერცა ამპარტავანება იპოვნა მაცდურმან გულსა შინა მაცხოვრისასა. წერილ არს, უბასუხა მაცხოვარმან: არა განსცადო უფალი ლმერთი შენი. ბქედგანაც ისწავლე, ძმაო ჩემო, რომელ თუ მეტად თავის მომწონე ხარ, დიდი გული გაქვს და დიდი ჰაზრი შენს თავზე, მაცთური ისარგებლებს ამით და შთაგადგებს რომელსამე ცოდვასა შინა. სწორეთ ამის მსგავსი გამოცდა იქმნება ეშმაკისაგან, უკეთუ ერთმან ვინმემ იფიქრა თავის გულში: მე დიდი კაცის შვილი ვარო, ბევრი ყმები მყვანან, ჩემთვის სირცხვილია შრომა და მუშაობა; ანუ ვინმემ თუ იფიქრა, მე მდიდარი

ვარ, საჭირო არ არის ჩემთვის მუშაობა; ანუ სხვამ ვინმემ იფიქრა, მადლობა ღმერთს მე წმიდათ ვატარებ ჩემ ცხოვრებას, ჩემში მტერი ვერ ნახავს სიცუდესა. შოველი ესრეთი ჰაზრი ადგილს აძლევს ეშმაკსა მიახლებად და გამოცლად კაცისა.

მესამედ, ეშმაკმან იფიქრა, იქმნება იესო ძრისტეს გულში იყოს დიდების და პატივის მოყვარება. აღიყვანა იგი მთასა მაღალსა, უჩვენა მას ყოველნი სოფელნი და დიდება მათი და ჰრქვა მას: **ესე ყოველი მოგცე შენ, უკეთუ დავარდე და თაყვანი მცე მე.** აჰა, ძმანო, უსაშინელოესი მანქანება სულიერისა მტერისა ჩვენისა. შოველთვის, როდესაც იგი გააჩენს ჩვენს გულში რომელსამე ცოდვის სურვილს, წინაპირველად შეაგონებს კაცს, ვითომც იგი იმ ცოდვისაგან მიიღებს დიდებასა და ბედნიერებასა. მაგალითებრ, ანგაარი კაცი ოდესაც იღებს ქრთამს, ფიქრობს, ბედნიერი და დიდი კაცი შევიქმნებიო. ბარნა იმასაც მიხედვ, რასა იტყვის მაცლუნებელი: **უკეთუ თაყვანის მცე მე, ესე ყოველი მოგცე; მაშასადამე ყოველი ცოდვის აღსრულება არს ეშმაკის თაყვანის-ცემა; ყოველი სარგებლობა და კმაყოფილება, გამომავალი ცოდვისაგან, ეშმაკის მსახურება არის, მაშასადამე ღვთის უარის ყოფა.** როდესაც გაგიჩნდეს, ძმანო, გულში რომელიმე ბოროტი და ცუდი ჰაზრი, მაშინ შენც განრისხდი ეშმაკსა ზედა, ვითარცა მაცხოვარი, და უთხარ მას: **წარვედ ჩემგან მართლ უკუნ, სატანა.**

დაასრულა რა მაცხოვარმან ორმოცისა დღისა მარხვა და მზადება, მობრუნდა იორდანის კერძოდ და მუნ იწყო ქადაგება და სწავლა: **მიერიდგან იწყო იესომ ქადაგება და სიტყვად: შეინანეთ, რამეთუ მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა.** პირველი სიტყვა მაცხოვრისა იყო სასუფეველსა ზედა ცათასა: **შეინანეთ, რამეთუ მოახლოებულ არს სასუფეველი ცათა.** სასუფეველი ცათა, ვითარცა აღხსნის მრავალგზის სამღრთო წერილი, არის სუფევა ანუ დამკვიდრება და უფლება კაცთა შორის ჭეშმარიტებისა, მშვიდობისა და უმეტესად სიყვარულისა, ერთის სიტყვით, ოდეს კაცთა შორის ნაცვლად ცოდვისა ჰსუფევს და მოქმედებს მადლი და ჭეშმარიტება. სასუფეველი ღვთისა არის და უნდა იყოს პირველად თვითოეულის კაცის გულში, მეო-

რედ თვითოეულსა ოჯახსა ანუ სახლსა შინა, მესამედ მრთელსა სოფლის ანუ ქვეყნის საზოგადოებასა შინა.

სასუფეველი ღვთისა არის შენს გულში, ძმაო ჩემო, მაშინ, ოდესაც შენ ხშირად ფიქრობ და გიყვარს სჯული შენი, ესე იგი ქრისტიანობა, როდესაც შენ ემორჩილები ქვემარტებასა და სიმდიდრესა ღვთისასა და თუმცა უძლურებისა გამო კაცის ბუნებისა შთავარდები შემთხვევით, რომელთამე ცოდვათა შინა, გარნა განგებ და წინაგანზრახვით ცუდს საქმეს არ იხამ.

სასუფეველი ღვთისა არს იმ სახლში, ანუ ოჯახში, სადაცა ჰსუფევს მშვიდობა, ერთობა და სიყვარული, სადაცა მშობელნი აჩვენებენ შვილთა თვისთა კეთილთა მაგალითთა, შვილნი ემორჩილებიან და პატივს სცემენ მშობელთა თვისთა, ერთის სიტყვით, იმ სახლში, რომელიცა სიწმიდითა, სიმართლითა, ემსგავსება ზვით ეკლესიას. ბოლოს სასუფეველი ღვთისა არს მრთელად სოფლის ანუ ქვეყნის საზოგადოებაში, მაშინ, ოდესაც შემხედველი საზოგადოებისა მის ნახავს, რომელ იქ ჰსუფევს მშვიდობა, სიმართლე და უმეტესად—წმიდა, კეთილი ზნეობა.

ღა ესრეთ, ძმანო ჩემო საყვარელნო, უკეთუ გვსურს, რათა მოეახლოს და კიდევ დაიმკვიდროს აქ, მცხოვრებთა შორის ამა ქალაქისათა სასუფეველმან ღვთისამან, შევინანოთ ცოდვანი ჩვენნი, ვითარცა იტყვის მაცხოვარი, **შეინანეთ, რამეთუ მოახლოებულ არს სასუფეველი ღვთისა.** ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

გიგებების, დღესასწაულსა,

*

მართლმადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო!

დღეს, ძმანო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, ვითარცა უწყებულ არს აქვენდამი, ჩვენ ვდღესასწაულობთ მირქმასა, ანუ მიგებებასა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა მოხუცებუ-

ლის სვიმეონ მართლისაგან. ძველს სჯულში იყო დაწესებული, რომელ მეორმოცეს დღესა, მშობელნი პირმშოსა თვისსა შვილსა მიიყვანდნენ ტაძრად და შესწირვიდნენ ლმერთსა, ვინც მდიდარი იყო მდიდარსა შესაწირავსა და ღარიბი კაცი ორსა მტრედის მართვესა. ეს სჯული აღასრულეს მშობელთა იესო ძრისტესა. როდესაც განვიდა ორმეოცი დღე შემდგომად იესო ძრისტეს შობისა, მიიყვანეს იგი ტაძრად, ილოცეს და შესწირეს ღარიბის კაცისათვის დადებული შესაწირავი, რადგან ისინი იყვნენ ღარიბნი, ორნი მართვენი ტრედისანი. როდესაც ყოვლადწმიდა მარიამი და იოსები შევიდნენ ტაძარში, მიეგება მათ ერთი უკიდურესსა მოხუცებულებასა შინა მყოფი კაცი, მართალი სვიმეონ. ამას სულისა წმიდისაგან ჰქონდა გამოცხადებული, რომელ იგი არა იხილავდა გემოსა სიკვდილისასა, ვიდრემდის თვალითა თვისითა არ ნახვიდა მაცხოვარსა სოფლისასა, იესო ძრისტესა. მან მიიღო ჩჩვილი იესო მკლავთა ზედა თვისთა, აკურთხა ლმერთი, დალოცა მშობელნი მისნი და ბოლოს წარმოსთქვა: აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო, მშვიდობით.

ამაში მდგომარეობს, ძმანო ჩემნო, აწინდელი დღესასწაული. იგი გვაძლევს ჩვენ მრავალთა ზნეობითთა სწავლათა, არამედ მიხედვ, ძმაო, რა ბეჯითად და მტკიცედ ასრულებენ მშობელნი ძრისტენი ყოველთა წესთა და საღმრთოთა ჩვეულებათა. მაცხოვარი იესო ძრისტე იყო ძე ლეთისა; მისთვის რა საჭირო იყო მისვლა ტაძარში და შესწირვა მსხვერპლისა?! გარნა ეს ჰქმნა მან, რათა მოგვცეს ჩვენ სახე, რათა ჩვენ გვახსოვდეს ყოველნი სჯულის დებანი და საღმრთონი ჩვეულებანი და მტკიცედ ვასრულებდეთ მას. ბარდა ამისა ეს ჰაზრიც დაუმატე: იესო ძრისტე მოვიდა ქვეყანაზე მისთვის, რათა გააუქმოს ძველი სჯული და მოგვცეს ჩვენ ახალი უწმიდესი და უმაღლესი სჯული. ბარნა, ვიდრემდის გამოაცხადებდა იგი ახალსა ვმა საღმრთოსა სჯულსა, მან იწყო და შეუდგა აღსრულებად ყოველთა ძველის სჯულის ბრძანებათა. ლიდება სულგრძელებასა და გარდამოსვლასა შენსა, უფალო! შემოკმედი ცისა და ქვეყნისა მიიღებს უძლოურსა ბუნებასა მონისასა; უწმიდესი და გამოუცდელი ყოვლისა ცოდვისა მერვესა დღესა იქმნების

წინადაცვეთილ, ვითარცა ერთი ცოდვილთაგანი კაცი. მპყრობელი ცისა და ქვეყნისა მეორმოცესა დღესა შინა, ვითარცა უსუსური ყრმა, ყოვლად წმიდისა დედისა თვისისაგან იქმნების მიყვანილ ტაძრად და შესწირავს შესაწირავსა ღარიბთა კაცთა, ორსა მართვესა მტრედისასა. მსრეთ დაიძალა მან თავი თვისი, რათა გვასწავლოს ჩვენ სიმდაბლენ; ესრეთ დაემორჩილა იგი სჯულსა, რათა გვასწავლოს ჩვენცა მორჩილება სჯულისა.

მეორედ. ბანიხილე, ძმაო, და იფიქრე რა დიდი სასარგებლო და მიუწოთმელი საქმე ყოფილა ხშირად სიარული ტაძარში ლოცვისა და მსხვერპლისა შესაწირავად. ლეთის მშობელი მარიამ იყო უზენაესი ქერუბიმთა; სვიმონ მოხუცებული იყო კაცი მართალი და წმიდა; ანნა წინასწარმეტყველი, რომლისა სახელი უთუოდ გესმა სახარებისაგან, თუ იყავი ცისკარზედ, იყო ძლიერ მოხუცებული და უძლური; აჰა ესერა ამათ ყოველთა ვხედავთ დღეს შეკრებილთა და მლოცველთა ტაძარში. თუმცა დღე ესე არ იყო მათთვის დღესასწაული, არამედ უბრალო, ნიადაგი დღე. ბარნა შენ, რომელი ხარ კაცი ცოდვილი, რომლისათვის ფრიად საჭიროა განწმედა სინილისისა მრავლითა და ხშირითა ლოცვითა, შენ არათუ უბრალო დღეს, არამედ მრავალ გზის დღესასწაულშიდაც დააკლდე იწირვა-ლოცვასა, რომელთამე უბრალოთა და არა პატივსაცემელთა მიზეზთა გამო და ხანდისხან გარეშე ყოვლისა მიზეზისა. ნუთუ შენ უწმიდესი ხარ ყოვლად წმიდისა დედოფლისა, ნუთუ შენ უმართლესი ხარ მართლისა სვიმეონისა, რომელნი არაოდეს არ დააკლდებოდნენ ეკლესიურსა ლოცვასა? ნუ იქმნები მცონარე! ნუ სჩაგრავ სულსა შენსა! რა იცი, რა დროს მოგივა შენ მადლი ლოცვისა? რა იცი, რომელს დღეში უმეტესად შეიწყნარებს ლმერთი ლოცვასა შენსა? იქმნება იმ დღეს, როდესაც შენ დაგეზარა ეკკლესიაში წასვლა, რომ წასულიყავი საყდარში, მადლი სულისა წმიდისა შეეხებოდა გულსა შენსა; იქმნება იმ დღეს მოელოდა სული შენი განმართლებასა და ცხონებასა: იქმნება იმ დღეს, მსგავსად სვიმეონ მართლისა, შეიძლებოდა შენი გულის სიღრმისაგან წარმოთქმად წინაშე ლეთისა: აწ განუტყევე მონა შენი, მეუფეო, სიტყვისა ებრ შენისა მშვიდობით, რამეთუ იხილეს თვალთა ჩემთა მაცხოვრება შენი.

ნუ დაუტევებ აგრეთვე შეუნიშვნელად, რა საკვირველი ღვთის მოყვარე და მსასობელი იყო წინასწარმეტყველი ანნა, რომლისა სახელსა ახსენებს დღევანდელი სახარება. იგი იყო ქვრივი ოთხმოცდა ოთხის წლისა, ქმართან სცხოვრებდა მხოლოდ შვიდი წელი. დანარჩენი ცხოვრება თვისი გაატარა ტაძრის ეზოში, რომელი არა განეშორებოდა ტაძრისა მისგან მარხვითა და ვედრებითა და მსახურებითა დღე და ღამე, იტყვის დღევანდელი სახარება (ლუკ. ბ, ლხ.). ნეტავი ერთი მაინც მსმენელთაგანი ქალი ერთ წამს დაფიქრდეს და ჰკითხვიდეს თავის გულში თავის თავს: რომელი ცხოვრება სჯობს, მისი დაფანტული, ამაო, აღელვებული, ჭორითა და ბოროტ სიტყვაობითა აღვსებული, ანუ ანნა ქვრივისა, რომელი დღე და ღამე არ განეშორებოდა ტაძრისა ლოცვითა, ვედრებითა და მსახურებითა? ამას რომ ჰკითხვიდეს ვინმე თავის თავს, მისი სინიდისი და გული შეატყობინებდა, რა საშინელი და სამწუხარო განსხვავება არის შორის მისა და ანნა წინასწარმეტყველსა, და მიღებდა იგი დიდსა სწავლასა და მხილებასა. ამინ.

მ მ ძ ლ ვ რ მ ბ ა,

კვირიამსა მეზვირისა და ფარისევლისა.

მონი კაცი აღვიდოდეს ლოცვად ტაძრსა მას: ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე (ლუკ. იეს, ი).

მონი კაცი შევიდნენ ტაძარსა შინა ლოცვად, ვითარცა გვესმა დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან. მართის კაცის ლოცვა იქმნა ნაყოფიერი: ღმერთმან მიუტევა მას მრავალნი მისნი ცოდვანი და გამოვიდა იგი ეკკლესიისაგან განმართლებული. მეორისა კაცისა ლოცვა დაშთა უნაყოფოდ; არათუ არ მიიღო მან მიტევება ცოდვათა, არამედ უმეტესად დამძიმდა მისი ცოდვა. რა იყო, ძმანო, ამის მიზეზი? ღიდად საჭირო არს ჩვენ ყოველთათვის გამოვიკვლიოთ ეს საგანი: ჩვენ ყოველნი აღვდივართ ტაძარსა შინა ლოცვად, მაშა-საღამე საჭირო არს ჩვენთვის შევიტყოთ: რომელი ლოცვა გაამართლებს კაცსა და რომელი არა.

რა სახით ილოცეს ამ ორთა კაცთა? ფარისეველი იგი წარ-

სდგა და ამას ილოცვიდა თვისაგან: **ღმერთო, გმადლოებ შენ, რამეთუ არა ვარ, ვითარცა სხვანი კაცნი: მტაცებელ, ცრუ და მემრუშე, გინა ვითარცა ესე მეზვერე; ვიმარხავ ორ-გზის შაბათსა შინა; ათეულსა შევესწირავ უოვლისაგან მონაგებისა ჩემისა. აჰა ვითარ აღსწერს მაცხოვარი ლოცვასა ფარისეველისასა! რისთვის დაშთა ეს ლოცვა უნაყოფოთ? ამას არ უნდა დიდი განმარტება: თვით შენ ჰგრძნობ, ძმაო ჩემო, რომ უგუნურთა ამათ სიტყვათა შინა ფარისეველმა გამოაჩინა ერთი მხოლოდ ამბარტავნება თვისი. აქ მე სხვა რაიმე უნდა ვითხრა, ძმაო: როდესაც გესმის შენ ეს უგუნური ლოცვა ფარისეველისა, არ გაგახსენდებია რაიმე მგზავნი ამისი ცხოვრებისა შენისაგან? მაღალნი და უგუნური სიტყვანი ფარისეველისანი არ მოგაგონებენა შენ საკუთართა შენთა ანუ რომლისამე მცნობისა შენისა სიტყვათა? ხშირათ დავემსგავსებოდით ჩვენ, ძმანო ჩემნო, ფარისეველსა ამას. ვინ იცის, რაოდენ-გზის ზოგიერთი კაცი ამართლებს თავის თავს, მგზავსად ფარისეველისა ამის, მით, რომელ იგი, მადლობა ღმერთსა, არ არის ქურდი, კაცის მკვლელი, მემრუშე! რაოდენ გზის მოხდება, რომელ ოდესაც მამა თავის შვილს ანუ უფროსი თავის ქვეშევრდომს დაემდურება და აყვედრებს რომელსამე ცუდსა საქმესა, მაშინ იგი იტყვის: მადლობა ღმერთს, მე ხომ ქურდი და კაცის მკვლელი არა ვარო. ანუ ოდესაც მოძღვარი ამხილებს თავის მოწაფეს და უხსნის, რა ცუდი საქმე უქნია, მაშინ იგი იტყვის: მადლობა ღმერთს, ჩემზედ უარესიც არიანო: მართს სიტყვით, თითქმის ყოველ კაცს აქვს ის ცუდი და მავნებელი ჩვეულება, რომ იგი თავის თავს ამართლებს მით, რომელ არიან ბევრნი მას ზედა უარესნი: არა ვარ მე, ვითარცა სხვანი კაცნი, ანუ ვითარცა მეზვერე. ჰოი უგუნურებასა შენსა, ფარისეველო! შენი თავი დიდათ მიგაჩნია მხოლოდ მისთვის, რომელ არიან ზოგნი შენზედ უარესნი, არა ხარ შენ ყოველთა უცუდესი. უკეთუ გსურს შენ, ძმაო, შეიტყო შენი სულიერი მდგომარეობა, არა შენსა უარესსა, არამედ შენზედ უმჯობესსა შეადარე შენი თავი; ცხოვრება შენი, ყოფაქცევა და სიცოცხლე შენი გაზომე საღმრთოთა მით საზომითა, რომელი გიჩვენა შენ მაცხოვარმან სიტყვიდა და საქმით.**

არა ვარ მე, ვითარცა სხვანი კაცნი, ანუ ვითარცა მეზვერე. მსტყვათ, რომ შენ სწორედ არა ხარ მსგავსი ძლიერ ცუდთა კაცთა, გარნა ემსგავსებია კაცთა წმიდათა? ესტყვათ, რომ შენ არა ხარ ბოროტის-მომქმედი, გარნა არ არის საკმაო შენთვის მხოლოდ ის, რომ ცოდვა არ გქონდეს, არამედ მაღლი უნდა ჰქმნა, სათნოება უნდა შეიძინო. ღმერთმან შენ გიწოლა სიწმიდისათვის, სათნოებისათვის, სასუფევლისათვის. უკეთუ არ მიმდინარეობს შენი ცხოვრება უმჯობესისადმი, მაშა-სადამე რით გამართლდები?

არა ვარ მე, ვითარცა სხვანი კაცნი, ანუ ვითარცა მეზვერე: რა არის, ძმაო ჩემო, სიტყვათა ამათ შინა შესანიშნავი და განსაკვირვებელი? ის, რომელ ესრეთთა მაღალთა სიტყვათა სწორედ ის კაცი ამბობს ხშირად, რომელიცა ნამდვილად ემსგავსება ცუდთა კაცთა და არის აღვსებული ყოვლითა ბოროტებითა. ძაცი წმიდა, ღვთისმოყვარე და ღვთისმოშივი ვერ გაბედავს და ვერც მოიფიქრებს თქმად ესრეთთა სიტყვათა; იგი არის თავმდაბალი და თვით მცირედიცა ცოდვა, უკეთუ შეემთხვია მას, შეაშინებს და შეჰმუსრავს გულსა მისსა; იგი სიმაბლესა შინა თვისსა ყოველთვის ჰრაცხს თავის თავს დანაშაულად და ცოდვილად ღვთის წინაშე; მას არა აქვს იმედი თავის თავისა, არამედ ღვთისაგან ელის განმართლებასა. შენ მხოლოსა შეგცოდე ღმერთო! მე მხოლომან განვაძმწარენ წილნი მამულნი შენნი! შარესი ვარ მე და უცოდვილესი ყოველთა კაცთა! აჰა, რას ლოცულობდნენ მარადის უდიდესნი წმიდანი, რომელნი იყვნენ აღვსებულ სულითა წმიდითა და სასწაულ-მოქმედნი! ხოლო ფარისეველი იქადის; იგი არათ ჰრაცხს ზოგიერთსა ცოდვასა, იმას ცოდვად მიაჩნია მხოლოდ უსაშინელესი ცოდვანი, ვითარცა მტაცებლობა, მრუშება, კაცის კვლა; უკეთუ ესენი არ უქმნია მას, იმას თავისი თავი მიაჩნია წმიდად.

ზარნა, რას გვეტყვის კიდევ ფარისეველი ესე? იგი გვაჩვენებს ჩვენ, ვითომც მას აღუსრულებია მრავალნი სათნოებანი: ვიმარჩხვ ორ-გზის შაბათსა შინა და ათეულსა შევსწირავ ყოვლისაგან მონაგებისა ჩემისა. აჰა სათნოებანი ფარისეველთა! მარხვა და მსხვერპლის შეწირვა არის გზა მიმყვანებელი სათნოე-

ბისადმი და არა თვით სათნოება; ვინც იმარხავს, მსხვერპლს შესწირავს, წირვა-ლოცვას ისმენს, გარნა შინაგანი სიწმიდე არ მოემატა, სულით და გულით უმჯობესი არ შეიქმნა, ის ემსგავსება კაცსა მას, რომელი გზასა ზედა სდგას და წინ არ მიდის. ცხად არს, რომ ესრეთი კაცი მოჩვენებისათვის, ესე იგი ფარისევლობით აღასრულებს ესრეთთა გარეგანთა საქმეთა.

ახლა მივიქცეთ მეზვერისადმი და შევიტყოთ, როგორ ლოცულობდა იგი: ხოლო მეზვერე იგი შორს სდგა და არა იკადრებდა თვალთაცა ზე აღხილვად, არამედ იცემდა მკერდსა და იტყოდა: **ღმერთო, მილხინე ცოდვილსა ამას!** ცხად არს, თუ ვართართა სიმდაბლითა, გრძნობითა და შემუსრვილითა გულითა ლოცულობდა მეზვერე იგი; იმან შეიგნო თვისი მდგომარეობა, იგი აღარ ატყუებდა თავის თავს: შინ იცის, იქმნება, ისიც კი ორ-გზის იმარხვიდა, ვითარცა ფარისეველი შაბათსა; უთუოთ იგიც ათეულსა აძლევდა მონაგებისაგან თვისისა, ვინაიდგან იგიცა იყო ურია; ხოლო ურიანი მტკიცედ აღასრულებდნენ ესრეთთა მცნებათა. ბარნა როგორღა გაახსოვდებოდნენ მას ესრეთნი ფუჭნი საქმენი, ვინაიდგან გული მისი იყო შემუსვრილ, მას ახსოვდა მხოლოდ თვისი უღირსება და თვისი ცოდვა.

ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა! ბევრს სიტყვას არ ამბობს იგი; ნაცვლად სიტყვათა ისმის ოხვრა მისი და გულის-ცემა. შინც ღრმად ჰგრძნობს, ვისიც გული არის აღელვებული, იგი ბევრს ვერა რას იტყვის; ან რათ უნდა ღმერთსა სიტყვანი შენნი, ძმაო! ღმერთი ჰხედავს შენს გულს, იგი ჰხედავს, რა გრძნობით მიდიხარ შენ ეკკლესიაში. სთქვი შენცა, ძმაო, სიღრმისაგან გულისა შენისა: **ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას,** და ღმერთი მიმხედველი გულისა შენისა სიმდაბლისა და გრძნობისა, გილხენს და გაცხოვნებს შენ. ამინ.

კვირიაკესა მეზვერისა და ფარისევლისასა.

აწინდელსა კვირიაკესა წმიდამან ეკლესიამან დააწესა წა-
კითხვა სახარებაში მეზვერისა და ფარისევლის იგავისა, მის-
თვის, რათა ჩვენ, მსმენელნი იგავისა ამის, ვეკრძალებოდეთ
ფარისევლურს ცოდვასა და ვბაძვიდეთ. მეზვერის სიმართლესა
და მონანებასა.—

ფარისევლობა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, არის ერთი
უსაშინელესთა და უმძიმესთა ცოდვათაგანი, რომელნი ჰბუღო-
ბენ გულსა შინა კაცისასა. იგი მით უმეტესად არის მძიმე და
მავენებელ, რომელ თითქმის ძვირად მოიბოვება ქვეყანაზედ
კაცი რომლითამე სახითა, ანუ რომელთამე შემთხვევათა შინა
არა მოზიარე ამ ცოდვისა. რასა შინა მდგომარეობს ფარისე-
ლობა? იგი მდგომარეობს მას შინა, ოდესაც კაცი გარეგანი-
თა თვისითა, ვითომც წესიერითა და მოსაწონითა ყოფაქცევი-
თა, მხოლოდ დაჰფარავს შინაგანთა თვისთა უმსგავსთა და
უშვერთა თვისებათა; ოდეს იგი მოაჩვენებს თავსა თვისსა, ვი-
თარცა კეთილსა და მართალსა, გარნა თვით კო არ არის ესრე-
თი და მით ატყუებს ქვეყანასა; ერთი სიტყვით, ოდეს იგი
მიითვისებს სახესა სათნოებისასა, მაშინ ოდეს ძალი სათნოები-
სა შორს არს გულისა მისისაგან. ბარნა რისთვის ვცდილობთ
ჩვენ ფარისევლობის აღწერასა სუსტითა ენითა ჩვენითა? თვით
მაცხოვარმან ვრცლად აღწერა შესაძრწუნებელთა სიტყვათა
შინა ფარისევლობა და მოქმედება მისი. **ფარისეველნი**, სიტ-
ყვისამებრ მაცხოვრისა, ყოველთა საქმეთა მათთა იქმენ **საჩვე-
ნებლად** კაცთა (მათ. კვ, დ.); იგინი **შესჯამენ** სახლთა ქერიეთა-
სა და **მერმე გრძლად ილოცვენ** (მუხ. იგ.); აღასრულებენ მხო-
ლოდ მცირეთა და გარეგანთა მცნებათა და დაუტყვებენ უმძი-
მესსა **სჯულისასა**, **სამართალსა** და **სიუვარულსა**; განსწმედენ გარე-
განსა **ჭურჭლისასა**, ხოლო შინაგანი მისი სავეს არის **ნატაცე-
ბითა** და **არა-წმიდებითა** (კე). იგინი ემსგავსებიან **საფლავთა გან-**

გოზილთა, რომელი სჩანედ გარეშე მშვენიერ, ხოლო შინაგან საესე არიედ ძვალეებითა მკვდართათა. ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო ორგულნო, რამეთუ მიიღებთ უმეტესსა სასჯელსა; ცოფნო და ბრმანო, გველნო, ნაშობნო იქედნეთანო, ვითარმე განერნეთ სასჯელსა მას გენიისასა. სპა, ვითართა საშინელთა სიტყვათა შინა აყვედრებდა მაცხოვარი ფარისეველთა! რას ნიშნავს ეს, ძმანო ჩემნო? როგორ მოხდა, რომელ ყოვლად მშვიდი იგი და ყოვლად მოწყალე, განხორციელებული ცოდვილთა-თვის უფალი თითქმის დაივიწყებდა მოთმინებასა და შებრალებასა, ოდეს უბნობდა ფარისეველთა ზედა? ლვთაებრივითა სიბრალულითა აღესებული იგი, რომელმან შეიწყნარა ცოდვილი ქალი, ღირსი სიკვდილისა, რისთვის აღწერდა ესრეთთა ფიცხელთა და მრისხანეთა სიტყვათა შინა ბოროტებასა ფარისეველთასა? სჩანს, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რომელ საშინელ არს ცოდვა ფარისევლობისა! რისათვის? მისთვის, რომელ ფარისეველი ცხოვრებითათვისითა თითქმის შეაგინებს თვით სათნოებასა; იგი ზოგჯერ სხვათა კაცთაცა შეაძულებს ლვთის-მსახურებასა; იგი განაუქმებს ლვთის-მოყვარებასა და მრავალთა კაცთა დაუბრკოლებს სულის ცბონებასა. ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო ორგულნო, რამეთუ დაჰხვავთ სასუფეველსა ცათასა წინაშე კაცთა, თქვენ შეარახვალთ და შემავალთ არა უტევებთ შესვლად (მთ. კგ, იდ). რა სახით? მსრეთ, რომელ კაცი გულ-წრფელი, მხედველი ფარისევლობითის ყოფა-ქცევისა, ხშირად უკუნ-იქცევა ღვთის მსახურებისაგან.

ჩვენ ვსთქვით, რომელ თითქმის არ მოიბოვება კაცი, სრულიად უცხო ამ ცოდვისა. ჭეშმარიტად, ძმანო ჩემო! შოველთვის, ოდესცა შენ ნაცვლად გულის გაწმედისა და ცუდთა ჩვეულებათაგან განშორებისა, ჰმაღავ ცოდვასა სიღრმესა შინა გულისა შენისასა და მიიღებ კეთილსა გარეგანსა სახესა, ფარისევლობასა შინა შთავარდები. ფარისევლობ, ოდეს შენ პირის-პირ კაცს აქებ და ეფერები და პირ-იქით ცუდათ ახსენებ მას; ფარისეველი ხარ, ოდეს ელაპარაკები რა შენზედ უფროსს კაცსა, ამბობ არა იმას, რასაც გული გეტყვის, არამედ რაც იამება იმ კაცს; არა სიმართლეს იტყვი, არამედ რა-

საც მოითხოვს შენი საკუთარი სარგებლობა. შარისეველი ხარ, ოდეს შენ ერთს კაცს აქებ, არა მისთვის, რომელ იგი ღირსი არის ქებისა, არამედ მისთვის, რომ იგი არს მოყვარე და მეგობარი შენი, ხოლო მეორეს განკითხავ მისთვის, რომელ იმას აქვს შენთან მცირე-ოდენი უკმაყოფილება; ოდეს ენითა შენითა ამტკიცებ დიდსა სიყვარულსა სიმართლისა და სათნოებისასა, ხოლო საქმით კი უმართლო ხარ. რა არის, თუ არა ფარისევლობა, ოდეს სინიდისი გამხილებს შენ რომელთამე ცოდვათა-თვის და შენ კი პირ-მოთნედ იტყვი: ლმერთი მოწყალე არისო, რა ვქმნაო, კაცი სუსტი არისო, სხვანიც ესრეთ სცხოვრობენ, ვინ არის უცოდველი ქვეყანაზედაო, თავის დროზედ მოვიწინებო; ყოველთა შინა ესე ვითართა შემთხვევათა კაცი ცხადად ეზიარება ფარისევლობის ცოდვასა.

ბარნა აქ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, მე გამოვიტხოვ ნებასა, ვითარცა სულიერი თქვენი მოძღვარი და მზრუნველი, გადავსდგა კიდევ ერთი ნაბიჯი და ვაახლო სიტყვა ჩემი თქვენდამი. შინაიდგან სიტყვა ჩვენი არის ფარისევლობასა ზედა, მაშასადამე იგი უნდა იყოს პირ-უთნეველი და განშორებული ფარისევლობისაგან. ლა ესრეთ, ვიტყვი პირ-უთნელად, ჩვენ მცხოვრებთა ამ ქვეყანისათა გვაქვს საკუთარი მიდრეკილება ფარისევლობისადმი. ეს გამოჩნდება უმეტესად შით, რომელ ხშირად სიტყვანი ჩვენნი არიან წინააღმდეგნი საქმეთა ჩვენთა, და გარეშეობა ჩვენი არ ეთანხმება შინაგანსა ჩვენსა. ის მართალია, რომელ ყოველთა მცხოვრებთა ჩვენის ქვეყანისათა, ვიწყით დაბალის ხალხისაგან ვიდრე აზნაურთ და თავადთადმდე, აქვსთ და იციან უმეტესი ზრდილობა და თავაზობა; ვიდრე სხვათა კავკასიის მცხოვრებთა, გარნა ისიც უნდა აღვიაროთ, რომელ ამ ზრდილობას და თავაზობასა ხშირად გაერევა ფარისევლობა. მგონებ, რომ უმჯობესი და ყოველად საქები ზრდილობა ის არის, როდესაც კაცი იტყევა გულწრფელად.

შიცნოთ, ძმანო, თავნი ჩვენნი; ნუ ვიქნებით პირმოთნენი ნურაოდეს, ნურცა თავთა წინაშე ჩვენთა, ნურცა წინაშე სხვათა, არამედ გულ-წრფელად აღუაროთ ლმერთსა ნაკლულევანებანი ჩვენნი. შევედროთ ლმერთსა, რათა მადლითა თვისითა განაქარვოს და აღმოჰფხვრას ყოველი ფარისევლობა გულ-

თა შინა ჩვენთა და მოგვეს სული წრფელი და მართალი, ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

მეზვერისა და ფარისევლის კვირიაქისა

„მონი კაცი აღვიდოდეს. ლოცვად
ტაძარსა მას, ერთი ფარისეველი და ერთი
მეზვერე“ (ლუკ. იმ, ი).

მრავალნი ცოდვანი სტანჯვენ ქვეყანასა ამას შინა დაცემულსა ბუნებასა კაცისასა, გარნა არცა ერთი მათგანი არ არის უსაშინელესი ფარისევლობისა, მისთვის რომელ არცა ერთი მათგანი ეგრეთ არ მოეკიდება გულსა კაცისასა, ვითარცა ფარისევლობა; არცა ერთი მათგანი იმ ზომად არ მოინადირებს სულსა მისსა და ისრე ღრმად არ შთანერგდება ბუნებასა შინა მისსა. შოველნი სხვანი ცოდვანი მხოლოდ ერთ დროს და ერთს ჰასაკსა შინა მოეკიდებიან კაცსა, ფარისევლობა სიყრმითგან საფლავამდის მისდევს მას; ყოველი სხვა ცოდვა გაერევა და გამოჩნდება მხოლოდ ზოგიერთთა საქმეთა შინა, ეს კი ყოველ სიტყვაში და ყოველ საქმეში; ფარისევლობა ყოველ მოქმედებას გასვრის და გააუწმინდურებს, ყოველ ჰაზრს და სიტყვას მისცემს რაღასაც ცუდად განსხვავებულს ფერს; გარნა უმაღლესი სიკუდე ფარისევლობისა ის არის, რომელ იგი ატყუებს კაცსა. ძაცი მყოფი ფარისევლობასა შინა ფიქრობს, ვითომც იგი არის კეთილი და სათნო ლეთისა.

რა არს, ძმაო, ფარისევლობა? ბავიცნათ იგი დღეს. აღვწეროთ მისი ნიშნები; ვიცნათ მახლობლად ეს საშინელი მტერი ჩვენი, რათა არ შემოგვეპაროს იგი ჩუმათ და არ წარიტაცოს ჩვენი გული. ღიდი კრძალვა და სიფრთხილე მართებს ყოველს კაცსა, რათა დაიცვას თავი თვისი ცბიერისა ამის და მატყუებელისა მტრისაგან, ვინაითგან იგი ვითარცა ერთი მოლიქნე და ცრუდ-მომფერებელი მეგობარი, უეცრად შეეპარება ადამიანს გულში და მოინადირებს სულსა მისსა.

ღღეს წარკითხულის სახარებისაგან იგავი კარგად აღწერს ფარისეველის მოქმედებათა და გაგვაცნობს ჩვენ მისთა თვისებათა.

ორნი კაცნი აღვიდოდეს ლოცვად ტაძარსა მას, ესრეთ იწყო მაცხოვარმან იგავი ესე, — ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე. ფარისეველი იგი წარსდგა და ამას იტყოდა თვისაგან: **ღმერთო, გამადლობ შენ, რამეთუ არა ვარ, ვითარცა სხვანი.** ამ სიტყვებისაგან იცან, ძმაო, რომელ პირველი თვისება ფარისევლობისა არის ამპარტავნება ანუ გულ-დიდობა; ფარისეველი შევიდა საყდარში ლოცვად და ნაცვლად ლოცვისა წარსდგა, ესე იგი წინ დადგა და იწყო ქება თავის გულში თვისის თავისა. რა საშინელი ამპარტავნება და გულ-დიდობა უნდა ჰქონდეს კაცსა, უკეთუ იგი საყდარშიაცა, დროსა ლოცვისასა, არ იქცევა თავმდაბლად, არამედ იქაც ახსოვს თვისი გულ-დიდობა, იქაც ეძიებს პატივსა და წინდგომასა, იქაც მისთვის შევა, რათა აჩვენოს სხვათა თვისი დიდ-კაცობა და სიმდიდრე. **ახლაც** არიან მრავალნი მსგავსნი ამ ფარისეველისა! **ახლაც** მრავალნი არ იკადრებენ საყდარში თავმდაბლად ქცევასა. მეტადრე სოფლებში, არათუ მრავალნი ეძებენ წინ-დგომასა, არამედ ეჯავრებათ, თუ მათ სიახლოვეს დადგა ვინმე დაბალი და ღარიბი კაცი. **დროსა** ლოცვისასა გულ-მაღლად იხედვენ გარემო თვისა, პირის სახეზედ გამოხატული აქესთ რაღაც ამპარტავნება, პირ-ჯვარს მძიმედ იწერენ, ვითომც არცკი კადრულობენ პირ-ჯვარის დაწერასა და დიდად ავალეებენ **ღმერთსა** თვისის პირ-ჯვარის დაწერითა. მოკლედ, **ახლაცა** ვიეთნიმე ქრისტიანენი, რომელთა აქამომდე არა უცვნიათ სული ძრისტესი, დაემსგავსებიან ძველთა მათ ფარისეველთა. **ბარნა** მივიქცეთ კვალად იგავისადმი და ვიხილოთ, ვითარ ილოცვიდა ფარისეველი თავის გულში.

ფარისეველი იგი წარსდგა და ამას იტყოდა თვისაგან: **ღმერთო გამადლობ, რამეთუ არა ვარ ვითარცა სხვანი** კაცნი **მტაცებელ, ცრუ და მემრუშე, გინა ვითარცა ესე მეზვერე.....** რა ლოცვა იყო ეს ლოცვა! ლოცვაში კაცი შიშით და ძრწოლით უნდა აღუარებდეს **ღმერთსა** უღირსებასა თვისსა და გამოითხოვდეს მისგან ცოდვათა შენდობასა, და თუგინდ მლოცველი ჰგრძნობდეს

თავის გულში, რომ მან შეძლებისამებრ თვისისა დაიკვასჯულ-
ლი ძრისტესი და არა თუ არ შთავარდნილ-არს რომელთამე
დიდთა ცოდვთა შინა, არამედ მაქლითა ლეთისათა დაუმარ-
ხავს მცნებანი ლეთისანი, მაშინაც ამას უნდა მიაწერდეს
ლეთის მადლსა და მადლობასა შესწირვიდეს ლმერთსა, და გა-
მოითხოვდეს მისგან, რათა მომავალს დროსაცა შინა დაიკვას
იგი ცოდვათაგან. ბარნა ფარისეველი იგი იქებს თავის თავს
და რით იქებს იგი თავს? მით, რომ იგი არ არის ცრუ, მე-
მრუშე და მტაცებელი. რა ქება არის ეს? მსრეთ შეუძლიან
იქოს თავი თვრთ უბოროტესმა ავაზაკმა. ბარნა აქ, ძმაო, მია-
ქციე საკუთარი ყურად-ღება ამ სიტყვებს: არა ვარ, ვითარცა
სხვანი კაცნი, ანუ ვითარცა ესე მეზვერე. ეს სიტყვები გამოაჩე-
ნენ მეორესა ხაზსა ფარისევლობის ხასიათისასა, ანუ მეორესა
მისსა თვისებასა; ეს თვისება არის შეურაცხ-ყოფა, ანუ დაკნი-
ნება მოყვისსა: არა ვარ ვითარცა სხვანი კაცნი.. მე არ ვემსგავ-
სები სხვათა კაცთა, მე სხვაზედ უმჯობესი ვარ, სხვანი ცუდნი
არიან.

პრ გენიშნებაა აქ, ძმაო, ზოგიერთის შენის მცნობის თქმუ-
ლობა და ლაპარაკი? ეს უგუნური სიტყვა ფარისევლისა არ
მოგაგონებსა ზოგიერთთა ახლანდელთა ქრისტიანეთა ლაპა-
რაკსა? პრ გახსოვსა; რას იტყვიან ზოგიერთნი და იქმნება
შენც გითქვამს, და იქმნება, ვინ იცის, მეც მითქვამს ამის მსგავ-
სი სიტყვა? მართალია, ესრეთ პირ-და-პირ არ იტყვი შენ: მე
სხვაზედ უმჯობესი ვარო, მაგრამ ზოგჯერ შენის ლაპარაკი-
საგან პირ-და-პირ ის პაზრი გამოდის, რომ შენ არა ხარ ვი-
თარცა სხვანი კაცნი. როდესაც შენ მოპყვები და იწყებ
ვრცლად განკითხვასა მოყვასთა შენთასა, მტვერ-მეტყველად
აღწერ მათთა შეცთომათა და სიცუდესა, დასცინი მათთა სა-
ქმეთა და თვისებათა,— მაშინ შენ საუბარში ისმის რაღაც მსგავ-
სი ამ ფარისევლის სიტყვისა, თითქოს იმას. ამტკიცებ, რომ
შენ არა ხარ მსგავსი იმ კაცისა, რომელსა განიკითხავ, შენ
ისრეთ არ შესცდები, შენ ჭკვიანი ხარ..... სწორეთ ესრეთი
პაზრი გამოდის ხშირად შენის საუბრისაგან. იქმნება შენ თი-
თონაც არა გრძნობ ამას, მაგრამ ფრთხილად იყავ: ფარისე-
ლობა დიდად მზაკვარია; იგი ხშირად შენდა უცნობლად და-

იბუდებს შენს გრლში, იგი ზოგჯერ შენდა შეუტყობლად მიაბრუნებს შენთა სიტყვათა და საქმეთა მუნ, სადაცა შენ არ გასურდა..... ბარნა მივიქცეთ კვალად ფარისევლისადმი.....

მან ესრეთ განაგრძო თავის გულში ლოცვა: ვიმარხავ ორგზის შაბათსა შინა და ათეულსა შევსწირავ ყოვლისაგან მონაგვბისა. მაიმე, ძმაო, რა საშინელი და ზარ-დამცემელი ჰაზრი გამოდის სიტყვათა ამთგან! **თ**ურმე მარხვა და სხვერპლის შეწირვა ორ-ნაირი ყოფილა! **თ**ურმე მარხვაცა და სხვერპლის შეწირვაცა ზოგჯერ გამოდის არა სინანულისა და ღვთის-მოყვარებისა, არამედ ამპარტავანებისაგან! თურმე შესაძლებელი არის მარხვაცა და მსხვერპლის შეწირვაცა ნიშნავდეს და მოასწავებდეს არა მადლსა და ღვთის-მსახურებასა არამედ ერთსა მხოლოდ ცოდვასა და ღვთის-წინააღმდეგობასა! რისთვის იქებდა ფარისეველი თავსა, უკეთუ ეს ესრეთ არ იყოს! რაი არს და რას ნიშნავს ჭეშმარიტი მარხვა და სხვერპლის შეწირვა? მეტი არაფერი, მხოლოდ გლოვა, მონანება, შეწუხება, ტირილი და ღვთის ვედრება. როდესაც კაცი ჭეშმარიტად მარხულობს, ამითი ნიშნავს, რომ იგი არის შეწუხებული ცოდვათა თვისათვის. რითლა შეუძლიან მას სიქადული? არა! ამ ფარისეველმა არ იცოდნ, რა არის ჭეშმარიტი მარხვა და სხვერპლის შეწირვა. მისი მარხვა ყოფილა ნაყოფი მისისა ორგულობისა და ამპარტავნობისა; მას უმარხავს მხოლოდ თავის მოწონებისათვის და პატივის მიღებისათვის. აჰა, ძმაო, კიდევ ერთი ხაზი ანუ ნიშანი ფარისეველის სახისა. იგი თუ რაიმეს იქმს, მხოლოდ გარეშეობით და მოჩვენებით. **თ**უ მარხულობს, მხოლოდ კაცთა საჩვენებლად; მსხვერპლს შესწირავს და გლახაკს მისცემს მოწყალებას მხოლოდ მაშინ, როდესაც სხვანი დაინახვენ, და ესრეა ყოველ საქმეში და ქცევაში. **თ**უ ლაპარაკში იგი გარწმუნებს, რომ არის მეგობარი და კეთილის მსურველი, ნუ დაუჯერებ; როდესაც მწუხართა სახითა გელაპარაკება რომელსამე ცოდვასა და უსამართლოებასა ზედა, ვითომც მას ეძაგებოდეს ის უმართლოება, ნუ დარწმუნდები; უთუოდ იგი არის პირველი მოქმედი იმ უსამართლოებისა. როდენი არიან ესრეთნი პირნი ჩვენ შორის, რომელნი მრისხანითა სახითა და ფიცხელთა სიტყვათა შინა ვანიკიფხავენ მოყვასთა თვისთა;

გაიგონებ რა, იფიქრებ: ამაზედ უმჯობესი კაცი არ არისო, ამას ყოველი ცუდი საქმე ეძაგებაო; გარნა ვინ იცის, იქმნება მას არ ჰქონდა შემთხვევა, თორემ პირველი იგივე აღასრულებდა იმ საქმეს, რომელსაც ესრეთ განიკითხავს. მაგალითებრ, რავდენი იქმნება ჩვენ შორის ისრეთი პირი, რომ, როდესაც შემთხვევა არა აქვს და არ შეუძლიან ქრთამის აღება, მაშინ გულ-მოსული და გაფიცებული სწყევლის ქრთამსა და ქრთამის ამღებსა, გარნა როდესაც მიეცა შემთხვევა, თითონ სხვაზედ უარესად იწყებს ქრთამის აღებასა.

მსრეთი იყო ლოცვა უგუნურისა მის ფარისეველისა და ესრეთნი არიან სამნი მისნი ბოროტნი თვისებანი ესე იგი: ამპარტავენება, მოყვისსი შეურაცხ-ყოფა და პირში მოფერება ანუ მოტყუება!

ხოლო უკეთუ გასურს შეიტყო, ძმაო ჩემო, რაი არს ქვემარტივი ლოცვა და მონანება, მიაქციე ყურადღება ლოცვა-სა მეზვერისასა: **ხოლო მეზვერე იგი შორს ჰსდგა და არა იკადრებდა თვალთაცა ზე აღზილვად, არამედ იცემდა მკერდსა და იტყოდა: ლმერთო მილხინე ცოდვილსა ამას!** მონანული მეზვერე, შემუსვრილი და შეწუხებული ვერ ჰბედავდა წინ დგომასა.... იგი შორს სდგა.... იგი ესრეთ იყო შეწუხებული თვისისი საკუთარის გრძნობისაგან, რომელ თითქმის თავის თავი ეძაგებოდა მას. იგი ვერ ჰბედავდა ზე აღზილვად და გარემოს თვისსა მიხედვად; იგი მხოლოდ იცემდა მკერდსა და იტყოდა: **ლმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა!**

წინააღმდეგ ფარისეველის ვრცლად მოთხრობისა, იგი წარსთქვამს მხოლოდ ოთხთა ამათ ლექსთა: **ლმერთო მილხინე მე ცოდვილსა ამას!**

ბარნა ვითარსა უღრმესსა გრძნობასა და სიმდაბლესა გამოაჩენს მისი მოკლე სიტყვა!

იგი თავს აღარ იმართლებს, მსგავსად ფარისეველისა. მან იგრძნო, რომ აქა ყოველი თავის გამართლება იქმნებოდა ერთი მხოლოდ მზაკვარება და სიცრუე; იგი მხოლოდ სწუხს, სტირის და იცემს მკერდსა და იტყვის: **ლმერთო მილხინე მე ცოდვილსა ამას.**

ლმერთო გვილხინე ჩვენცა ცოდვილთა! მსრეთ სიღრმისა-

გან გულისა წარვსთქვათ ჩვენცა, ქრისტიანენო: ღმერთო გვილხინე ჩვენცა, რომელნი სიტყვით და საქმით ხშირად დავემსგავსებით ფარისეველსა ამას, გარნა არა გვაქვს მონანება მეზვერისა: ღმერთო გვილხინე ჩვენცა ცოდვილთა ამათ! ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

*

მეზვერის და ფარისევლის კვირიაქისა.

მეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი იგი, რამეთუ რომელმან აღიმაბლოს თავი თვისი იგი ამაღლდეს, და რომელმან აღიმაბლოს თავი თვისი იგი დამდაბლდეს. (ლუკ. იპ, იგ).

იგავსა შინა, დღეს წაკითხულსა, მაცხოვარმან აღწერა რა ლოცვა ფარისევლისა და მეზვერისა, ესრეთ დააბოლოვა სიტყვა თვისი: **მეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი იგი.** ამ სიტყვებისაგანა სჩანს, ძმაო ჩემო, რომელ ლოცვა ანუ გაამართლებს კაცს, ანუ გაამტყუნებს. **შენ** სდგახარ აქ, ძმაო, და ლოცულობ, ხოლო **სულიწმიდა**, რომელი ისმენს ლოცვასა შენსა და გამოსცდის გულსა შენსა, მაშინვე შეადგენს განჩინებასა შენ სულზე; იგი იქავე, ანუ გაამართლებს. **შენ**, ანუ გაამტყუნებს, ანუ გაგწმენდს, ანუ დაგსჯის თვით ლოცვისა შენისაგან: და **გარდამოვიდა ესე, განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი...**

რით გამართლდა მეზვერე? მით რომ მან თითონ გაიმტყუნა თავი თვისი წინაშე ღვთისა: **ღმერთო, მილხინე ცოდვილსა ამას! ამის** მეტს იგი აღარაფერს ამბობდა. **შენც** კი ხშირად იტყვი, ძმაო ჩემო, ესრეთსა სიტყვასა, მაგრამ რასა გრძნობ მაშინ? **ღმერთი** სიტყვას არ მიჰხედავს, იგი განიცდის გულის გრძნობას. ჰსჩანს რომ მეზვერემ კარგათ მოიგონა ყოველი თვისი. ცუდი საქმე, სჩანს რომ იგი ფრიად შესწუხდა გულითა თვისითა, მან მოიძაგა თვისი ცოდვა, შემუსკრილითა სულითა

და დამდაბლებულითა გულითა ევედრებოდა იგი ლმერთსა. ბარნა ესეც არ იქნებოდა საკმაო მისდა განსამართლებლად, უკეთუ სულსა წმიდასა ამასთანავე არ დაენახა გულსა შინა მისსა, რომელ მან ესრეთ მოიძულა ცოდვა, რომ იგი აღარ მიიქცევა კვალად მისდამი; ისე ღრმად და მტკიცედ გადასწყვიტა თავის გულში განშორება ცოდვისაგან, რომ იგი ამიერიდან აღარ იქმნებოდა მუშაკი, ცოდვისა, არამედ მსახური ლვითისა. აჰა, რისთვის გამართლდა მეზვერე იგი, თუმცა იყო დიდი ცოდვილი!

რისთვის გამტყუნდა ფარისეველი? რისთვის დასაჯა იგი სულმან წმიდამან? მისთვის, რომელ მან თვითონ გაიმართლა და აღამაღლა თავი თვისი. თუმცა არ ჰქონდა მას დიდი სათნოება, გარნა თავი თვისი დიდად მიაჩნდა. ნაცვლად მონანებისა და შეწუხებისა მან ლოცვაში თავი თვისი აქო. რამ დააბნელა, ძმაო, ესოდენ ჭკუა ფარისევლისა ამის? რამ მიიყვანა იქამდი, რომ თავის თავს აქებდა ლოცვაში?

აქ, ძმაო ჩემო, დიდი ყურადღება და მტკიცე ჰაზრი უნდა მოიხმარო შენ, რათა შეიტყუო, რა არს ფარისევლობა და იგრძნო, თუ რა საშინელი, მავნებელი არის იგი კაცის სული-სათვის. მგონებ, რომელ კაცსა არა ჰყავს არც ერთი, ფარისევლობაზე უსაშინელესი, მტერი: იგი მით უმეტეს საშინელ არს, რომელ არის ფრიად მწვრილი და მიფარული გრძნობა, ამასთანავე მზაკვარი და შეუმცნებელი. რა არს ფარისევლობა? ფარისევლობა ის არის, ძმაო, როდესაც კაცი შეჰკრავს პირობას თავის სვინილისთან, როდესაც იგი შეეუბრძება და დაუმეგობრდება სიცრუესა, დააჩუმებს თვის სვინილისსა და გრძნობას რომლითამე გარეგანითა, ყალბითა და ცრუთა სათნოებითა, როდესაც იგი ითმენს თავის სულში სიმრუდესა, სიცრუესა, სიყალბესა რომელთამე არა შესანდობელთა მიზეზთათვის. ბარნა რომელნიმე მაგალითნი უმჯობესად აღხსნიან ამას.

ხსენებული იგავსა შინა ფარისეველი სიყალბით ანუგეშებდა თავის სვინილისს, რომ იგი იმარხავს, ათეულსა შესწირავს, იგი არ არის მსგავსი სხვათა ცოდვილთა კაცთა. შთუოდ რომ რაღაც მიფარული გრძნობა კი აწუხებდა მას და ამხილებდა საიდუმლოთ, რომელ იგი ვერ სცხოვრებს კარგათ.

მაგრამ მან არ მიხედა თვისის სვინიდისის მეტყველებასა, არამედ ფარისევლობით იწყო თავის გამართლება.

ახლა გადავიდეთ ჩვენკენ და ჩვენში მოვძებნოთ მაგალითონი. ვთქვათ, რომ შენ ხარ, ძმაო, ერთი ხელმწიფის მოსამსახურე, ანუ ჩინოვნიკი და საუბედუროდ ქრთამს იღებ. სვინიდისი კი გამხილებს, რომ არ ვარგა ეს, მაგრამ შენ ესრეთ აჩუმიებ მას: რავექნაო, ცოტა ჯამაგირი მეძღვევაო, ცოლშვილს რჩენა უნდაო, სხვანი ჩემზე უარესად იღებენო, სუყველანი ასრე შვრებიანო, მე მართალ მხარეს მაინც ვიმსახურებო; სხვანი მართალ და მტყუან მხარეს გამოაგლეჯენო. რა არის ესრეთი თავის გამართლება, თუ არა ფარისევლობა? ფარისევლობა არ არის ისიცა, ოდეს შენ წინაშე შენისა უფროსისა, ანუ ნაჩაღნიკისა არ იტყვი სრულსა, შიშველსა სიმართლესა, თუკი იცი, რომ ეწყინება მას სიმართლე, არამედ ცდილობ მომლიქვნებითა, მოფერებითა გამოსტყუო მას შენთვის ჯილდო და წარმატება? ანუ ვთქვათ, შენ ხარ ერთი მოვაჭრე კაცი. მოვიდა შენთან ერთი გამოუცდელი მუშტარი და შენ ნაცვლად კარგისა საქონელისა მიატყუე მას ცუდი, დამპალი, და მერმე კი იტყვი: სად ჰქონდა თვალი, რატომ არ გასინჯაო, მე ვაჭარიც მისთვის ვარ, რომ ფული უნდა მოვიგოვო. რა არის ესრეთი ლაპარაკი თუ არა ფარისევლობა? ერთი სიტყვით შენ ფარისევლობ ყოველთვინ, ოდესაც ითმენ შენ გულში სიყალბესა და სიცრუესა, არა ისე ლაპარაკობ და მოქმედებ, როგორათაც მოითხოვს შენი სვინიდისი და ჭკუა, არამედ სიცრუით და სიყალბით. მის შეუძლიათითაფელად დათვალოს, რაოდენ გზის მოქცეულხარ შენ, ძმაო, ფარისევლობით, რაოდენ გზის ლაპარაკში გაგირევია ბრუნდე სიტყვა, რაოდენ გზის მტერობით გამატყუენ შენი ძმა, პირში აქე კაცი; პირს უკანით აძაგე წინაღმდეგ სვინიდისისა, განიკითხე კაცი, ცუდათ ახსენე მოყვასი შენი, აქე მოყვასი მით, რომ იგი მეგობარი იყო შენი, და სხვა განიკითხე მარტო მით, რომ შენი მეგობარი არ არის. ნუ იყოფინ, ძმანო, ესრეთ, ნუ მოითმენ შენ გულში ნურცა ერთსა სიცრუესა და სიმრუდესა. **ეკრძალენით ცომისგან ფარისევლთასა და მწიგნობართა**, ესრედ აფრთხილებდნ მაცხოვარი მოციქულთა. **იხილე**, რასა იტყვის მოციქული პავლე: **მცირემან**

ცომან ყოველივე შესვარული აღაფუენის. (ბალ. ე, თ.). თუ მცირე იგი ცომი ფარისეველობისა შეგებარა გულში, ყოველთა შენთა საქმეთა და სიტყვათა ცუდს გემოს მისცემს. ამისთვის ეცადე, რომ ყოველი შენი საქმე იყოს გულწრფელობით განწყმენდილისა გონებისაგან, პირ-უთნეველი. ყოველსავე, რასაცა იქმოდეთ, გვარიგებს იგივე მოციქული პავლე, გულითად იქმოდეთ, ვითარცა შეფლისასა და ნუ ვითარცა კაცთასა (კოლ. გ, კვ.). ყოველი საქმე გულითად აღასრულე, ნუ გაურევ ნურც საქმეში, ნურცა სიტყვაში მზაკვარობას და ფარისეველობას. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

ფარისეველის და მეზვერის კვირიანება.

*

ღმერთო, გმადლობ შენ, რამეთუ არა ვარ, ვითარცა სხვანი კაცნი მტაცებელ, ცრუ და მემრუშე, გინა ვითარცა ესე მეზვერე. შიმარხავ ორ-გზის შაბათსა შინა და ათეულსა შეესწირავ ყოველისაგან მონაგების ჩემისა. (ლუკ. იმ, ია).

ამ სახით ილოცვიდა, ძმანო ქრისტიანენო, ფარისეველი იგი, ვითარცა გვესმა დღეს წაკითხულისა იგავისაგან.

იგავი ფარისეველისა და მეზვერისა არა ერთ გზის იყო საგნად ჩვენისა თქვენდამო უბნობისა. ბარნა ათასჯერაც რომ ყოფილიყო იგი განხილული თქვენ წინაშე და ნაცვლად ერთი საენისა, ასი ენა რომ გვქონდეს, და თვითეულთა რომ ათასჯერ გვეთქვას მას ზედა, ვგონებ, არც მაშინ იქმნებოდა გარდამეტებული. ეგოდენ საქირო არის ჩვენთვის ხშირად გაფრთხილება ფარისეველობისაგან! შთახედე, ძმაო, შენ გულში და გამოიკვლიე ყოველნი შენნი სიტყვანი და საქმენი, მიიხედე—მოიხედე გარემოს შენსა და ყურადღებით გამოიკვლიე; როგორ იქცევიან ახლანდელნი ქრისტიანენი, რა აღანძრევს მათსა ენასა, რომელნი არიან განმადვიძებელნი მიზეზნი მათისა მოქმედებისა და თუ პირ-უთნეველად განიხილავ ამას ყოველსა;

რას ნახავ? ნახავ ათასთა კვალთა და ნიშანთა ფარისევლობისასა, ნახავ ხშირად, განსაცვიფრებელად და შესაწუხებლად შენდა, რომელ კაცი, რომელი შენ მიგაჩნდა ღვთის-მოყვარედ და მართლად, თურმე აღვსებული არის ამპარტავანებითა და არ ერიდება უსაშინელესთა ცოდვათა. ნახავ, რომელ ათასში ერთი კაცი არ არის, რომლისა სიტყვა და საქმე იყოს. ერთი, და გარეგანი საქციელი მისი იყოს დაფუძნებული შინაგანსა გრძნობასა. რუსეთში მყოფობასა შინა, ჩვენ ვნახეთ, რომელ იქაურნი ვაჭარნი კაცნი საზოგადოდ არიან ღვთის-მოყვარენი და პატრონის ყოფა-ქცევის მექონნი; გარნა ზოგიერთნი მათგანნი ესოდენ არიან უმეცარნი, რომელ, როდესაც მთელი დღე მრავალნი პირნი მოატყუევს ვაჭრობაში, საღამოს დიდ სამთელს აანთებენ წინაშე წმიდის ხატისა და იტყვიან: „დღეს ბევრი კაცი მოვატყუეო, ცოდვაში ვარო.“ ზანსაცვიფრებელი არის ეს უმეცრება. ბარნა ჩვენ ქვეყანაში ამაზე უსაშინელესსა რაიმეს გაიგონებ. მრავალ გზის გაიგონებ, რომ კაცი მდიდარი, ცოლ-შვილის პატრონი ყოველ დილით წაიკითხავს დაუჯდომელს და თითონ კი არ იშლის არა-წმინდებასა და ბილწებასა. მართი სიტყვით საშინელი იგი ცომი ფარისევლობისა მსუფთვეს ქრისტიანეთაცა შორის და მეტად საჭირო არის, ხშირად ვაფრთხილებდეთ თავსა ჩვენსა. ბარნა მივიქცეთ აწ ფარისევლისადმი და გამოვიკვლიოთ მისი შინაგანი მდგომარეობა.

ღმერთო, გმადლობ შენ, რამეთუ არა ვარ ვითარცა სხვანი კაცნი: მტაცებელ, ცრუ და მემრუშე, გინა ვითარცა ესე მეზვერე; ვიმარხავ ორ-გზის შაბათსა შინა და ათეულსა შევსწირავ ყოვლისაგან მონაგებისა ჩემისა. აჰა, როგორ ლოცულობდა ფარისეველი! ხოლო მეზვერე, მისგან დაწუნებული, შორს სდგა, იცემდა მკერდსა და იტყოდა: ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას! ორთავე ამათ თვისსა ლოცვაში გამოაჩინეს თვისი ხასიათი და გულის გრძნობა. შარისეველი აქებს თავის თავს. იგი კმაყოფილია თავის თავზე, მას არა თუ არაფერი არ აწუხებს, არამედ იგი გახარებული არის თავის კარგ კაცობაზე. როგორ დაუბნელდა მას, ძმანო, ესრეთ ჭკუა? როგორ არ ხედავდა იგი თვისთა ცოდვათა? როგორ არ ჰგრძნობდა მას, რომ თვით ამ სიტყვებში გამოუჩნდა ამპარტავნება, რომელი არის უმთავრესი

კოდვათა შორის? ამასთანავე ვიცით სახარებისაგან, რომ იგი იყო ანგარი, ქვეშაირიტების წინააღმდეგი. ეს მოხდა, ძმანო, მისთვის, რომ იგი სჯულს აღასრულებდა მხოლოდ გარეშეობით. ხოლო თვისებათა მისთა და საქმეთა არ განიცდიდა. რადგანაც იგი ჭაყდარში დადიოდა თავის დროზე, დაწესებულ დღეებში მარხულობდა, სჯულისაგან ბრძანებულს ათეულს შესწირავდა და ესრეთთა მცირეთა მცნებათა სისწორით ასრულებდა, ამით მან დააკმაყოფილა და დააჩუმა თვისი სეინიდისი; ის კი დაივიწყა, რომ სხვანი არიან ამაზე უდიდესნი მცნებანი, რომელთა აღსრულება მას უწინარეს უნდა გახსენებოდა:— სიმართლე, სიწმინდე, ღვთისა და მოყვასისა სიყვარული. აქედგან ისწავლე შენცა, ძმაო, ის, რომ არ დააკმაყოფილო თავი შენი მხოლოდ რომელთამე მცირეთა, გარეგანთა მცნებათა აღსრულებითა. ის შინაგანი კმაყოფილება და თავის ქება, რომელსა გრძნობდა იგი, იყო ნიშანი მისისა უმეცრებისა და უგუნურებისა. ამით როგორ უნდა იქადოდეს კაცი, რომ ორჯელ იმარხა და ათეული შესწირა! ღიახ, ესეც არის საჭირო აღასრულოს კაცმა, რადგანაც სჯული და ჩვეულება გვიბრძანებს, გარნა კაცი გონიერი როგორ დაკმაყოფილდება ესრეთთა მცირე საქმითა! იგი ცდილობს, რომ შეიწყნაროს, მიითვისოს და შთაინერგოს თვის გულში სჯული და არა მხოლოდ ასო-ასო მისი. ღირსნი და წმიდა მამანი, როდესაც უმრავლესთა წელთა ცხოვრებისათა განატარებდნენ გასაოცართა შინა მოღვაწებათა და ქველის საქმეთა, მაშინაც არ იყვნენ კმაყოფილნი თავის თავისა, მაშინაც ამტყუნებდნენ და ჰკიცხავდნენ თავის თავს, მაშინაც იყვნენ ეტკევი: აღასრულებს მათ თვისი მოვალეობა და მიემთხვიენა იგინი ნეტარსა აღსასრულსა?

ღმერთმან, ძმანო, კაცის ბუნებასა შინა დანერგა დაუსრულებელი მისწრაფება უმაჯობესისა და უმაღლესისა მდგომარეობისადმი. აკაცი ცხოველი და გონიერი ვერაოდეს ვერ დააკმაყოფილებს ვერცა ჭკუასა, ვერცა გულსა თვისსა; რაოდენიც გინდა სწავლა და მეცნიერება მიიღოს კაცის გონებამ, მაინც არის გაუმაძღარი და ხარბი უმაღლესისა მეცნიერებისა. მგრძეფე გულიცა მისი, თუ: მას შინა არის აღნთებული საღმრთო ცეცხლი ღვთაებრივისა მადლისა, ვერაოდეს ვერ დაკმაყო-

ფილდება თვისითა მოღვაწებითა და სათნოებითა, არამედ მარადის არის მისწრაფებული უმაღლესისა ხარისხისადმი სათნოებისა. ბარნა სჩანს, რომ ფარისევლის გულში იყო ერთი მხოლოდ მკვდარი და უგრძობელი გარეგანი ჩვეულების აღსრულება, და არა ცხოველი მისწრაფება უმჯობესისა მიმართ მდგომარეობისა.—

მეზვერის ლოცვამ აგრეთვე გამოაჩინა მისი ხასიათი. ლმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას! ეს მოკლე თქმა ცხადად ამტკიცებს, რომ იგი ჰგრძნობდა უკმაყოფილებას, იგი იყო მჭიმუნვარე და შეწუხებული. და რაკი კაცი იგრძნობს თავის ცუდს მდგომარეობას, თუკი იგი უკმაყოფილო არის თავის თავისა, ეს არის დიდი და მაღალი ნიშანი. ეს შინაგანი მისი უკმაყოფილება სდევნის მას, აძულეებს, გააღვიძებს, რომ გამოვიდეს ცოდვისაგან, და აღასრულოს მცნება, გამოსცვალოს მისი ცხოვრება. ეს უკმაყოფილება არის წყარო ყოვლისა წარმატებისა, ვითარცა სულიერისა, ეგრეთვე ხორციელისა, რომელიც მოგვეცეს ჩვენ ლმერთმან. ამინ.—

ს ი ტ ჟ ვ ა

შარისეველის და მეზვერის კვირიაკისა, თქმული ჟუთაისს

*

იგავი ფარისევლისა და მეზვერესა ზედა არა ერთ გზის იყო საგნად ჩვენისა თქვენდამი უბნობისა, ძმანო ქრისტიანნო! ბარნა ათასჯერაც რომ ყოფილიყო ჩვენი უბნობა მას ზედა და ნაცვლად ერთისა ენისა ასი ენა რომ გვექონდეს პირში და თითოეულითა ათას ჯერ გვეთქვას მასზედა, ვგონებ არ იქმნებოდა მომატებული. მგოდენ საჭირო არს გაფრთხილება ჩვენი ფარისევლობისაგან! როგორ არ უნდა ვლაპარაკობდეთ ხშირად ფარისევლობაზედა, როგორ არ უნდა ვაფრთხილებდეთ თავსა ჩვენსა საშინელისა ამის სულიერისა სენისაგან, როდესაც გარემოს ჩვენსა ვხედავთ ათასთა ნიშანთა ფარისევლობისა; ვხედავთ, რომელ ურიცხვნი ქრისტიანენი შთაფლული არიან ამ საშინელ ცოდვაში.

შარისეველი იგი, რომლისა უგუნური ლოცვა აღწერა

მაცხოვარმან ჩვენდა გასაფრთხილებად, წარსდგა რა ტაძარსა შინა, მადლობასა შესწირვიდა ლმერთსა, რომ იგი არ არის ცუდი კაცი, იგი ასრულებს ბეჯითად სჯულსა, იგი არ არის მსგავსი ცოდვილისა მეზვერისა, მაშინ როდესაც იგი, ფარისეველი, იყო ამპარტავანი, ანგაარი და არ მოერიდებოდა არცა ერთსა ცოდვასა. მსგავსად ამისა ახლაც ზოგიერთნი ქრისტიანენი ისე მოგვაჩვენებენ თავსა, ისე ერთგულად ლოცულობენ და ისე ვითომც ერთგულათ ასრულებენ ყოველთა სჯულის მოთხოვნილებათა, რომ მოინდომებ მადლობა შესწირო ლმერთსა მათთვის; გარნა განსაცვიფრებელად და სამწუხაროდ მალე შეიტყობ, თუ დაუკვირდები, მათსა ყოფაქცევასა, რომელ ესე ყოველი იყო ერთი მხოლოდ მოჩვენება და გული მათი არის სავსე ბოროტებითა და იგინი არ ერიდებიან არცა ერთსა ცოდვასა.

გმადლობ შენ, ლმერთო, რამეთუ არა ვარ მე, ვითარცა სხვანი კაცნი, ანუ ვითარცა ესე მეზენრე! ესრეთ ლოცულობდა ფარისეველი! ხოლო მეზვერე, მისგან დაწუნებული, შორს სდგა, იცემდა მკერდსა და იტყოდა: **ლმერთო, მიღხინე მე ცოდვილსა ამას!** ორთავე ამათ კაცთა თვის ლოცვაში გამოაჩინეს თავისი ხასიათი და უღრმესი გულის გრძნობა. შარისეველი აქებს თავის თავს, იგი კმაყოფილი არის თავის თავისა, იგი მოხარული არის, მას ჰგონია, რომ იგი არის სრული კაცი. მასაოცარი არის, ძმანო, ესრეთი მისი ჭკუის დაბნელება! როგორ მოხდა, რომ იგი არ ხედავდა თავის შემცოლაობას? როგორ არ ჰგრძნობდა, რომ იგი იყო ამპარტავანი და თვით ამ სიტყვებში გამოუჩნდა მას სულიერი ამპარტავანება, რომელი არის ყოველთა უსაშინელესი ცოდვა? მს მოხდა მისთვის, რომ იგი სჯულსა ასრულებდა გარეგანითა სახითა და თავის გულს და ყოფაქცევას არ განიკითხავდა. რადგანაც იგი საყდარში დადიოდა დაწესებულს დროს და ლოცულობდა გარეგნობით, რადგანაც დაწესებულს დღეებში მარხულობდა, სჯულისაგან ბრძანებულს ათეულს შესწირვიდა და ამის გვართა გარეგანთა მცნებათა ასრულებდა, ამით მოტყუვდა იგი და თავის თავი დიდად მიაჩნდა. ამის მსგავსნი მრავალნი არიან ახლაც! რადგანაც ზოგიერთნი ქრისტიანენი ზოგიერთთა გარეგანთა, ადვი-

ლთა მცნებათა ასრულებენ ბეჯითად, დიდათ კმაყოფილი არიან და თავი თვისი დიდათ მიაჩნიათ.

ბეშინოდეს ამისა ძმაო! იცოდე, რომ კაცი გონიერი, თუ კი მის გულში რომელიმე ლეთის მადლი და სასოება არის, არაოდეს არ იქმნება კმაყოფილი თავის თავისა. იგი მარადის თავის თავს აფრთხილებს და თავის თავს უჯავრდება. თუმცა რაიმე კეთილი და გამოსაჩენი ქმნას, ამით არ დაკმაყოფილდება იგი, არამედ სურს, რომ კიდევ უმჯობესი რაიმე ქმნას. თვით ლმერთმა კაცის ბუნებასა შინა დანერგა დაუსრულებელი მისწრაფება უმჯობესისა და უმაღლესისა მდგომარეობისადმი. ძაცი ცოცხალი, გონიერი და ცხოველი; ვერაოდეს ვერ დააკმაყოფილებს ვერცა ჭკუასა, ვერცა გულსა თვისსა. რამდენიც გინდა სწავლა და მეცნიერება მიიღოს კაცის ჭკუამა, იგი მაინც არის ხარბი და გაუმადლარი და მიესწრაფება უმაღლესისა მეცნიერებისა ხარისხისადმი. შერეთვე გული ჭეშმარიტისა, ლეთის მოყვარისა კაცისა, ვერაოდეს ვერ გაძლება, თუგინდ მრავალნი სათნოებანი აღასრულოს. მასასადამე კაცი, რომელი იქადის თვისითა სათნოებითა, ამით ამტკიცებს, რომ მას არა აქვს ჭეშმარიტი სათნოება. შინაგანი გულის კმაყოფილება არის ნიშანი მისისა უგუნურებისა. პრა ესრეთ იქცეოდა მეზვერე. მოკლე მისის სიტყვებისაგან სჩანდა, რომ მან კარგა იცნო სულიერი თვისი მდგომარეობა და თუ კი კაცმა ერთხელ იცნო მისი ნაკლულევენება, მისი მოქცევა ადვილი არის. ლმერთო, მოგვეც სიმდაბლე მეზვერისა ამის და განაძე გულთა ჩვენთაგან ყოველი ფარისევლობა. ამინ.

მეზვერისა და ფარისევლისა კვირიაქისა.

მეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე, ფარისეველი იგი. [ლუკ. იპ, იდ].

*

იგავსა შინა დღეს წაკითხულისა სხხარებისაგან მაცხოვარმან აღწერა რა ლოცვა მეზვერისა და ფარისევლისა, ესრედ დააბოლოვა სიტყვა თვისი: **მეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი იგი**, ესე იგი მეზვერე განმართლდა, ანუ მიიღო მოტყეება ცოდვათა ლოცვისა თვისისაგან, ხოლო ლოცვა ფარისევლისა იქმნა უნაყოფო, მან არ მიიღო შენდობა ღვთისაგან.

სიტყვათა ამათგან სჩანს, რომელ ყოველ კაცს თვით თვისი ლოცვა ანუ გაამართლებს, ანუ გაამტყუნებს. **შენ** სდგებარ აქ, ძმაო ჩემო, და ლოცულობ, ხოლო სული წმიდა ისმენს რა ლოცვასა და გამოსცდის რა გულსა შენსა, მაშინვე შეადგენს განჩინებასა შენზედა, ესე იგი იქავე ანუ გაგამართლებს შენ, ანუ გაგამტყუნებს შენ თვით ლოცვისა შენისაგან: **და გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი იგი**.

რით განმართლდა მეზვერე იგი? მით, რომ მან თითონვე გაიმტყუნა თავი თვისი წინაშე ღვთისა. **ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას!** მსრედ იტყოდა იგი სიღრმისაგან გულისა თვისისა. **შენც** კი ხშირად იტყვი, ძმაო, სიტყვათა ამათ, გარნა რასა ჰგრძობ მაშინ შენ გულში? **ღმერთი** სიტყვას არ მიჰხედავს, იგი განიცდის გულისა გრძობასა; სჩანს, რომ მეზვერემ არ დამალა ღვთის წინაშე თვისი შემცოდობა, კარგა წარმოიდგინა მაშინ ყოველი თვისი ცუდი საქმე, შეწუხდა გულითა თვისითა, მოიძულა ცოდვა, და შემუსვრილითა დამდაბლებულითა გულითა ნანობდა იგი ცოდვასა თვისსა. **მარნა** ესეც არ

იქმნებოდა საკმაო მისდა განსამართლებლად, უკეთუ ლმერთსა მასთანავე არ დაენახა მის გულში, რომ მან მიიღო მტკიცე და შეურყვეველი განზრახვა ამიერიდგან აღარა მიქცევად უწინდელთა ცოდვათადმი. შენც კი ნანობ ხშირად ცოდვასა შენსა, გარნა ლმერთი წინათვე ჰხედავს, რომ კვალადვე მიიქცევი უწინდელთა ცოდვათადმი, ამისათვის ლოცვა შენი არ გაამართლებს. მეზვერემან მტკიცედ და გულ-წრფელად გარდასწყვიტა თავის გულში განშორება ყოველთა ცოდვათაგან, ლმერთმან დაინახა, რომ იგი ამიერიდგან აღარ იქმნებოდა მუშაკი ცოდვისა, არამედ მადლისა; ამისთვის გამართლდა იგი თუმცა კი იყო დიდი ცოდვილი: **ბეტყვი თქვენ, გარდამოვიდა ესე განმართლებული სახიდ თვისად, ვიდრე ფარისეველი იგი.**

რისთვის არ განმართლდა ფარისეველი იგი? მისთვის, რომ მან თვითონ გაიმართლა და გაადიდა თავი თვისი ლოცვასა შინა. **თუმცა** დიდნი სათნოებანი მას არ ჰქონდა, გარნა თავი თვისი დიდად მიაჩნდა. ნაცვლად შენანებისა და გულით მწუხარებისა, იგი შთავარდა ესოდენსა უგუნურებასა შინა, რომელ ლოცვაში აქო თავი თვისი. რამ დააბნელა, ძმაო, ესოდენ ჭკუა მისი? როგორ მოხდა, რომ მან თავი თვისი აქო ლოცვაში?

აქ, ძმაო ჩემო, საკუთარი ყურადღება და მტკიცე აზრი უნდა მოიხმარო, რათა შეიტყო რაი არის ფარისევლობა და რა დიდი მავნებელი ცოდვა არის იგი კაცის სულისათვის. შგონებ, რომ კაცს არა ჰყავს სხვა ამაზე უსაშინელესი მტერი. იგი მით უმეტეს არს მავნებელი კაცის სულისათვის, რომელ იგი არის ფრიად ჩუმი და მიფარული გრძნობა, ამასთანავე მზაკვარი და მაცდური. რაი არის ფარისევლობა? ფარისევლობა ის არის, ძმაო, როდესაც კაცი რაღაცა ჩუმს პირობას შეჰკრავს საკუთარს სინიდისთან; როდესაც სინიდისი კაცისა შეურიგდება და დაუმეგობრდება სიცრუესა და სიმრუდესა, და კაცი დააკმაყოფილებს სინიდისსა რომლითამე გარეგანითა და ყალბითა სათნოებითა, და გულში კი აქვს სიმრუდე, სიყალბე, გარნა შეუწოდობს თვითონვე თავის თავს რომელთამე არა შესანდობელთა მიზეზთათვის, იტყვის ხშირად: რა ვქნაო, წუთი სოფელი ასე არისო, სუყველანი ესრეთ ცხოვრობენო, სხვა-

ზე უარესი მაინც არა ვარო და სხვათა უფუნურთა სიტყვათა. ბარნა ორიოდე მაგალითი უმჯობესად აღხსნის ამას. მიციტ ჩვენ სახარებისაგან, რომელ ფარისეველნი და სადუკეველნი იყვნენ ხარბნი, ანგარნი, ამპარტავანნი და ძრიელ უწმიდურად ატარებდნენ ცხოვრებასა თვისსა. შთუოდ რომ ფარისეველსა მას, რომელსა მაცხოვარი ახსენებს იგავსა ამას შინა, სვინიღისი ამხილებდა, გარნა იგი რასა იქმს? ნაცვლად მისა, რომ გულწრფელად აღიაროს ცოდვანი თვისნი, იგი ფარისევლობით აჩუმებს თავის სვინიღისს მით, რომელ იმარხავს, ათეულსა შესწირავს და არ არის მსგავსი მეზვერისა. ახლა მოვძებნოთ მაგალითნი უფრო მახლობელნი ჩვენზე; ვსთქვათ, რომ შენ ხარ ერთი ხელმწიფის მოსამსახურე, ანუ ჩინოვნიკი და საუბედუროდ ქრთამს იღებ მთხოვნელთაგან. თუმცა სვინიღისი კი გამხილებს შენ, რომ არ არის ეს კარგი, გარნა შენ ესრეთ უბასუხებ მას: რა ვქნაო, ჯამაგირი ცოტა მაქვსო, ცოლშვილი რით ვარჩინაო, სხვანი ჩემზე უარესად იღებენო, მე მართალს მხარეს ვიმსახურებოო, სხვანი მართალს და მტყუანს მხარესაც გამოვლევენო; ან კი რა ცოდვა უნდა იყოსო, რომ სამართალი ვადირსო და შევეწიო და ცოტა რამე მემსახუროსო. ესრეთ იმართლებს ზოგიერთი თავის თავს და იმას კი არ ფიქრობს, რომ ესრეთი გამართლება არის ფარისევლობა. შარისევლობა არის ისიცა, ოდეს შენ, ძმაო, არ ცდილობ, რომ წინაშე შენისა ნაჩაღნიკისა, ანუ უფროსისა ილაპარაკო პირდაპირად, წმინდად, სიმართლით, მეტადრე თუ კი იცი, რომ ეწყინება მას, და ისრე ყალბათ ფარისევლობით იქცევი მის წინაშე, რომ მოაწონო თავი შენი და მიიღო ჯილდო. ანუ ვსთქვათ, რომ შენ ხარ ერთი ვაჭარი კაცი; მოვიდა შენთან ერთი ვინმე მყიდველი და შენ, ნაცვლად კარგისა საქონლისა, მიატყუე მას დამპალი და გამოართვი დიდი ფასი, და მერმე როდესაც სვინიღისი გამხილებს შენ, ესრეთ იფიქრებ: სად ჰქონდა თვალიო, რატომ არ გასინჯაო, მე ვაჭარიც მისთვის ვარ; რომ ფული უნდა მოვიგოვო, ბარნა ვინ. დათვლის თითოეულად ყოველთა შემთხვევათა, რომელთა შინა კაცი შთავარდება ფარისევლობასა შინა, რაოდენ გზის მოიქეცი, ძმაო, ფარისევლობით, ლაპარაკში გაურიე მრუდე სიტყვა, მტრობით

გამტყუნე მოყვასი და ცუდათ ახსენე. თუმცა სვინიდისი გეტყოდა, რომ ის კაი კაცია, პირ-მოთენობით აქე ვინმე, თუმცა კი იცოდი, რომ იგი არ არის ღირსი ქებისა, რაოდენ გზის დაგითვისავს უკმაყოფილება ყალბის ლაპარაკითა შორის მეგობართა, რაოდენი კაცი შეგიყვანია შეცდომაში სიცრუის ლაპარაკით, ერთი სიტყვით, რაოდენ გზის მოგითმენია შენ გულში სიყალბე და სიცრუე.—

ნუ იყოფინ, ძმაო, ესრეთ! ნუ მოითმენ შენ გულში ნურცა ერთსა სიმრუდესა. ეკრძალენით ცომისაგან ფარისეველთა და მწიფნობართასა, ესრედ არიგებდა მაცხოვარი მოწაფეთა თვისთა. მცირემან ცომმან ყოველივე შესვარული აღაფუვნის; (ბალ. ე. თ.) ესრეთ გვარიგებს წმიდა მოციქული პავლე. თუ მცირედი ცომი ფარისეველობისა გაერია შენთა სიტყვათა და საქმეთა შინა, მაშინ იგინი ყოველნი იქმნებიან ცუდისა გემოისა. ყოველსავე, რასაცა იქმოდეთ, გვარიგებს ჩვენ იგივე წმიდა მოციქული პავლე, გულითად იქმოდეთ, ვითარცა უფლისა და ნუ ვითარცა კაცთასა (ძალ. გ. კ.). უოველივე საქმე გულწრფელად და სიმართლით აღასრულეთ, რომელსა შინა შემწედ ჩვენდა იყოს მაცხოვარი. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

მეზვერის და ფარისეველის კვირიაქსა.

*

ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას!
(ლუკ. ის, იგ).

მონი კაცნი შევიდენ ტაძარსა შინა ლოცვად. მითარცა მოგვი-თხრობს დღეს წაკითხულისა სახარებისა იგავი, ერთმან გრძლად ილოცა, მრავალი სიტყვა წარმოსთქვა ლოცვასა შინა თვისსა; გარნა მისი ლოცვა არ შეიწყნარა ღმერთმან. მეორე მლოცველ-მა მხოლოდ ეს ხუთი სიტყვა წარმოსთქვა ლოცვაში: ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას და ხშირად ამათვე სიტყვათა განიმი-ორებდა გულის ცემითა და იგი გამოვიდა საყდრიდამ გამართ-ლებული. რა იყო მიზეზი ამისა? რამ გაამართლა მოკლე ლო-

ცვის მთქმელი მეზვერე და რისთვის გამტყუნდა გრძლად მლოცველი ფარისეველი? მიზეზი ამისა ის იყო, ძმანო ჩემნო, რომელ ჭეშმარიტი ლოცვა არა მდგომარეობს მრავალ სიტყვაობასა შინა, არცა მრავალ მუხლმოდრეკასა, არცა ხელთა აღპყრობასა, არცა მხოლოდ პირჯვრის წერასა, არცა სხვათა ამის მსგავსთა გარეგანთა მოქმედებათა. მსენი არიან მხოლოდ ნიშანნი და სახენი ლოცვისანი; შეიძლება რომ იგინი ჰქონდეს კაცს და ჭეშმარიტი ლოცვა კი არ იცოდეს. მაშასადამე რაი არს ჭეშმარიტი ლოცვა?

ჭეშმარიტი ლოცვა არის პირველად თავის ცნობა, თავის სულიერის მდგომარეობის შეტყობა, როდესაც კაცი თვისითა ჰაზრითა და გონებითა მიბრუნდება თავის თავისკენ, გამოიკვლევს თვისის საკუთარის სულიერის ცხოვრების სახესა, შეიტყობს თვისსა შემცოდობასა, ცხადად დაინახავს თვისსა სიგლახაკესა, შეშინდება თვისისა უღირსებისაგან, შეწუხდება და იურვის, უნებლივად მიმართავს ღვთისადმი, სული და გული მისი უნებლივად მიიქცევა ზეციერისა მამისა მიმართ. მინც ესრედ კეთილად გამოიკვლევს თავსა, მას აქვს სული შემუსვრილი და გული დამდაბლებული; იგი ლოცულობს არა ბაგითა და ენითა, არამედ გულითა და სულითა. მსრეთი იყო ლოცვა მეზვერისა, მან იგრძნო თვისი შემცოდობა და სიგლახაკე. მერმე გაახსენდა მამობრივი მოწყალება ღვთისა და სულმან მისმან უნებლივად მიმართა ზეცისადმი და ბაგენი უნებლივად იტყოდნენ: **ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას!** უარსეველმა კი არ გაშინჯა თავისი მდგომარეობა, სული მისი არ ჰგრძნობდა ლოცვის საჭიროებასა; იგი ლოცვისათვის არ შევიდა საყდარში, არამედ უმეტესად თავის მოწონებად და საქებად.

მეორედ, ჭეშმარიტი ლოცვა არის ღვთის ძებნა; იგიარის მოძრაობა და მისწრაფება კაცის სულისა ზეციერისა მიმართ მამისა. ჭეშმარიტს ლოცვაში კაცის სული თითქმის გამოვა ხორცთაგან და შევა ცათა შინა. მაშინ იგი ცხადათ ჰგრძნობს ღვთის სიახლოვეს და არათუ სიახლოვესა, არამედ მასთან ერთობას. როდესაც კაცის გულში გაჩნდება მადლი ჭეშმარიტისა ლოცვისა, მაშინ გული მისი აღუდლება და როგორც მშვი-

რი კაცი პურისა და მწყურვალე სასმელისა, ეგრეთვე იგი ეძიებს მადლსა და ლხინებასა ღვთისადმი. ამ მდგომარეობაში იყო სული ღვით წინასწარმეტყველისა, როდესაც მან ღალაძე-ჰყო: ვითარცა სახელ სურის იერემსა წყაროთა მიმართ წყალთასა, ეგრეთ სურის სულსა ჩემსა შენდამი, ღმერთო, მოსწყურდა სულსა ჩემსა ღვთისა მიმართ ცხოველისა, ოდესმე მივიდე და გამოვეცხადო პირსა შენსა, უფალო. მაშასადამე ლოცვა არის უღრმესი და უშინაგანესი მოძრაობა კაცის სულისა. ოდეს სული კაცისა არის ჭეშმარიტსა ლოცვასა შინა, მაშინ ყოველნი სხვანი მისნი ორგანონი და გრძნობანი არიან დადუმებულნი, ყოველი მისი ჰაზრი და გრძნობა არის შემოკრებილი და შეგროვებული ერთსა წერტილსა შინა, მაშინ იგი სდგას წინაშე ტახტისა დიდებისა ღვთისასა და იგი ერთის მხრით ჰგრძნობს და განიხილავს თვისსა განუზომელსა სიგლახაკესა და მეორეს მხრით განუზომელსა მოწყალებასა ღვთისასა; იგი ცხადად ჰგრძნობს, რომ ღმერთმა მიიღო მისი ლოცვა, შეიწყნარა იგი და აპატივა მას მისი უღირსება.

ბარნა ნუ ჰგონებ, ძმაო ჩემო, რომ ჭეშმარიტი ლოცვა იყოს ერთი მხოლოდ უქმი გულის გრძნობა, განშორებული ყოველისა საქმისაგან. არა! ჭეშმარიტი ლოცვა, მესამედ, არის განმაცოცხლებელი და მიმზიდველი კაცის სულისა საქმისადმი კეთილისა. იგი გააღვიძებს კაცის გულში ყოველთა კეთილთა ჰაზრთა და განზრახვათა, და გააუქმებს და მოსწყვეტს ყოველთა ბოროტთა ჰაზრთა და სურვილთა. იგი აიძულებს კაცსა, რათა აღიდოს ღმერთი საქმითა მისითა. როგორათაც ხორციელი ცხოვრება კაცისა შესდგება ორით: ჰაზრითა და მოქმედებითა, ეგრეთვე სულიერი ცხოვრება შესდგება ლოცვითა და საქმითა. ის ლოცვა არ არის ჭეშმარიტი ლოცვა, რომელიც არ გარდაიქცევა კეთილ საქმედ. მაშასადამე ყოველი კეთილი და წმიდა ჰაზრი, რომელიც გაჩნდება შენ გულში, ლოცვისაგან არის და ლოცვა არის; ყოველი კეთილი და წმიდა საქმე, რომელს შენ იქმ ღვთის გულისათვის და მისი სიყვარულისათვის, ლოცვა არის, ვინაიდან არის ნაყოფი ლოცვისა. აჰა ძმანო, რა დიდი და მძივე საქმე არის ლოცვა ჭეშმარიტი, და რაოდენსა მოითხოვს იგი შენგან ღონესა და ძალასა: როდესაც

წარმოვიდგენთ, რა მძიმე საქმე არის ჭეშმარიტი ლოცვა, უნებლივად ვიფიქრებთ: ვის შეუძლია შეიძინოს იგი! ბარნა შენ კი, ძმაო, ადვილად უყურებ ამ საქმეს; შემოხვალ აქ დაფანტულითა ჰაზრითა და თან შემოიოტან სოფელსა და სოფლის ურვასა. ლოცულობ არა სულითა და გულითა, არამედ უფროსად ენითა და ხელითა. ამისათვისაც არის, რომ ლოცვა არ მოქმედობს შენს ბუნებაში. მეშინის, რომ შენ ვადიხარ აქედამ არა გამართლებული და განწმედილი, მსგავსად მეზვერისა, არამედ გამტყუნებულთ, ვითარცა ფარისეველი. ეს სჩანს მისგან, რომ შენ გამოხვალ რა აქედამ, მაშინვე მიიქცევი უწინდელთა შენთა საქმეთადმი; არ გამოიცვალე ხასიათი, გულ ფიცხელმა გული არ დაიწყნარე; გაუმაძღარმა სიხარბე არ მოიშალე; ამპარტავანმა თავი არ დაიმდაბლე. **თუ** ჭეშმარიტი და ნამდვილო ყოფილიყო შენი ლოცვა, მაშინ ვითარცა კარგ დროზე მოსული წვიმა მიწისაგან ნაყოფს, ეგრეთვე იგი გულისა შენისაგან გამოიხმობდა კეთილსა ჰაზრსა და საქმესა.

ღმერთო, მოგვეც ჩვენ ის მადლი, რომელ ყოველი ჩვენი კეთილი გრძნობა და ჰაზრი ლოცვასა შინა გაჩენილი გარდაიქცეოდეს კეთილ საქმედ. **ამინ:**

მ ო ძ ლ ვ რ მ ბ ნ,

კვირიაკისა უძღვებისა.

ზანეხილოთ, ძმანო ქრისტიანენო; დღეს წარკითხული სახარებისაგან იგავი, შევიტყოთ რას ნიშნავს იგი და რას გვაქსწავლის მით მაცხოვარი.

ძაცსა ვისმე, პატიოსანსა და მდიდარსა ესხნენ ოზრნი ძენია შემტროსმან ძემან მისმან უთხრა მას ერთ-გზის: მამაო, მომეც მე ჩემი ნაწილი: სამკვიდრებელისაგან; რათა წავიდე და ვიცხოვრო მე თვისად. ზანუყო მას მამამან ნაწილი მისი და არა მრავალთა დღეთა შემდგომ წარილო მან იგი და წარვიდა ერთ შორს სოფელსა. **იქ** იწყო მან ცხოვრება არაწმიდებით და მოკლე დროს განაბნია მან ყოველი ქონება თვისი. ამ ჟამად მოხდა იქ დიდი შიმშილი, მოაკლდა მას საზრდო და იძულეა

ბულ-იქმნა დადგომად ერთისა მუნ მცხოვრებთაგანისა მოსამსახურედ, რომელმან გაგზავნა იგი მწყემსად ღორთა. და აჰა ესერა წარჩინებულისა მამისა ძე იგი ისრეთსა უკიდურესსა მდგომარეობასა შინა შთავარდა, რომელ გული ეტყოდა მას განძღვებად მუტლისა რქისა მისგან, რომელსა სჭამდნენ ღორნი და ისიცა არავინ მისცის მას. ბარნა ბოლოს მოევო იგი თავსა თვისსა, ესე იგი იფიქრა და მიხვდა ვითარისა მდგომარეობისადმი მიიყვანა იგი ცოდვამან და ურჩებამან მისმან. მან ჰსთქვა: რავდენთა სასყიდლით დადგინებულთა მამისა ჩემისათა ჰმატს პური და მე აქა სიუმილითა წარვსწყმდები, აღვსდგე და წარვიდე მამისა ჩემისა, და ვრქვა მას: მამაო, ვსცოდე ცად მიმართ და წინაშე შენსა, და არა ღირს ვარ წოდებად ძედ შენდა, არამედ მყავ მე, ვითარცა ერთი მუშაკთა შენთაგანი. მაშინ აღსდგა, წარვიდა მამისა მიმართ და ვიდრე შორს-ლა იყო, იხილა იგი მამამან მისმან და შეეწყალა მას; მირბიოდა და დავარდა ქედსა მისსა ზედა და ამბორს-უყოფდა მას. მამაო, — ჰრქვა ძემან, ვსცოდე ცად მიმართ და წინაშე შენსა და არღარა ვარ მე ღირს წოდებად ძედ შენდა, არამედ მყავ მე, ვითარცა ერთი მუშაკთაგანი (ლუკ. იე, იპ, ით, კ.) ბარნა მამასა გაეხარდა მოქცევა მისი; უბრძანა მოსამსახურეთა თვისთა, შემოსონ იგი სამოსლითა ახლითა და შეაცვან ბეჭედი თითსა მისსა; შემდგომ დაუკლა ზვარაკი ჭამებულო, მოუწოდა მეგობართა თვისთა და იხარებდა ბრწყინვალედ. ამ ყამად ძე იგი მისი უხუცესი იყო სხვაგან და მობრუნდა რა სახლსა შინა თვისსა, იხილა სერობა დიდი და განცხრომა, ჰკითხა ერთს მოსამსახურესა მიზეზი; შეიტყო-რა, გაჯავრდა და არ უნდოდა შესვლა სახლსა; გამოვიდა მამა და სთხოვა მას შემოსვლა, ხოლო მან უპასუხა: მე ყოველთვის შენთან ვიყავ, შენ გმონებდი და ერთხელაც ერთი თიკანი არ მომეც, მე რათა განვიხარო მეგობართა ჩემთათანა; ხოლო ძე ესე შენი, რომელმან შესჭამა ნახევარი საცხოვრებელისა შენისა მეძაეთათანა, მოვიდა რა, დაუკალ მას ზვარაკი ჭამებულო და გაიხარე. მამამან უპასუხა მას: შევილო, შენ მარადის ჩემთანა ხარ და ჩემი ყოველი შენი არს; ხოლო აწ მხიარულება და სიხარული ჯერ-არს, რამეთუ ძმა ესე შენი მომკვდარიყო და განცოცხლდა. წარწყმედულყო და იპოვა.

ცხად არს, ძმანო ჩემნო, ჰაზრი იგავისა ამის: მამა, რომელსა ესხნენ ორ ძე, ნიშნავს თვით ლმერთსა; ძე უფროსი ნიშნავს კაცსა მართალსა და ღვთის-მოყვარესა, რომელი მარადის იმყოფება სახლსა შინა მამისა თვისისა ზეციერისასა, ესე იგი მარადის აღსრულებს მცნებათა მისთა. ხოლო ძე უმცროსი და ყოველი მოქმედება მისი გამოხატავს ცხოვრებასა კაცისა ცოდვილისასა. ძაცი ცოდვილი, მიიღებს რა ღვთისაგან სამკვიდრებელსა თვისსა, ესე იგი ჭკუასა, გონებასა, სიმართლესა, სულსა და ხორცსა და ყოველსა, რაიცა აქვს კაცსა, განეშორება მამასა თვისსა ზეციერსა და დაღუპავს ამათ ყოველთა ცოდვასა და უსჯულოებასა შინა. უმცროსი იგი ძე, განაბნია რა ყოველი საცხოვრებელი თვისი, შეიქმნა მწყემსად ღორთა და იყო მშვიერ და უძღვებ. მს გამოხატავს უკიდურესსა და ცემასა და წახდენასა კაცისა ცოდვილისასა, ოდეს იგი ესოდენ დაემონება უწმიდურთა ვნებათა, რომ შეიქმნება მსგავსი უუწმინდურებისა პირუტყვისა. ბარნა უკანასკნელ უძღვები იგი შვილი მოეგო თავსა თვისსა. მიფიქროთ, ძმანო, გულის-ხმიერად სიტყვათა ამათთვის: **მოეგო თავსა თვისსა**. მოქცევასა და სინანულსა კაცისასა წინა უძღვის ესე: **მოეგო თავსა თვისსა**. ესე იგი შთახედვა გულისა შინა თვისსა და საძაგელ ეჩვენა მას მდგომარეობა თვისი. ოდღა მხოლოდ იქამდინ უფლებს გულსა შინა კაცისასა, ვიდრემდის კაცს გონება აქვს დაფანტული, ვიდრემდის იგი არ მოეგო თავსა თვისსა. ბარნა ამაოდ ცდილობს კაცი ცოდვილი სრულიად დაივიწყოს თავი თვისი და დააჩუმოს სინიღისი; ამაოდ ფიქრობს იგი, რომელ ცოდვა დააკმაყოფილებს მას და სრულიად დაავიწყებს სახლსა და მამულსა მისის მამისასა, რომელსა განეშორა იგი. მოვა ჟამი, ოდეს სული მისი, შექმნილი ხატად და მსგავსად ღვთისა, იგრძნობს მოწყენასა და მწყუხარებასა, შთავარდება საშინელსა შინა შიმშილსა. ოდღა ვერ გააძღობს და ვერ გააბედნიერებს უკვდავსა სულსა კაცისასა; ცოდვა მხოლოდ ერთს წამს ამხიარულებს კაცსა; გავა წამი და ნაცვლად სიტკბოებისა დარჩა გულსა შინა სიმწარე, მოწყინება და სინანული. ნეტარ არს კაცი იგი, რომელმან ჟამსა ამას მოწყინებისა და სინანულისა მსგავსად უძღვებისა მის, უთბარას თავსა თვისსა: რათა ვსტან-

ჯავ მე სულსა ჩემსა, რათ ვატყუებ მე უბედურსა გულსა ჩემსა, რისთვის ვკვდები მე შიმშილით, აღვსდგე და მივიღე მამისა ჩემისადმი: იგი მოწყალე არს, იგი კვალად მიმიღებს მე, და მუნ მოვიპოვო მხიარულება და განსვენება სულისა ჩემისათვის.

მსრეთვე ჰქმენი შენცა, ძმაო ჩემო! აღსდგე და მიიქეც მამისა შენისადმი; იგი არ გაყვედრებს ურჩებასა და ცოდვასა არცა ერთითა სიტყვითა, არამედ მიგიღებს შენ სიყვარულითა და სიხარულითა; იგი შეგმოსავს შენ ახლითა სამოსელითა, ესე იგი მოგანიჭებს ახალსა მადლსა და სათნოებასა სულიერსა; იგი შეგაცვამს თითსა ზედა შენსა ბეჭედსა ძვირ-ფასსა, ვითარცა ნიშანსა შერიგებისა და ღირსებისა შენისასა, იგი დაჰკლავს ზვარაკსა ჭამებულსა, ესე იგი განგაძლებს შენ ნუგეშითა სულიერიითა; ანგელოსნი ზეცათანი, ვითარცა თქმულ-არს სახარებასა შინა, განიხარებენ ღვთისა-თანა შენისა მოქცევისა და ცხოვრებისათვის.

ბარნა რასა ნიშნავს და რას გვასწავლის ჩვენ, ძმაო, სიტყვა იგი უფროსისა ძმისა, რომელსა ეწყინა მობრუნება უძღვებისა ძმისა და მოწყალება მისდამი მამისა თვისისა?

შეიძლება, რომ ამ სოფლად იყოს კაცი ვინმე ღვთის-მოყვარე, რომელი მარადის ემსახურება ღმერთსა და მარადის აღსრულებს მცნებათა მისთა, გარნა ითმენდეს ჭირსა და განსაცდელსა. შეიძლება, რომ მან ოდესმე იფიქროს გულსა შინა თვისსა: ღმერთო! მე ყოველთვის შენ გემსახურები, ყოველთვის ვასრულებ მცნებათა შენთა, გარნა არცა ერთი ნუგეში არ მომეც ქვეყანასა ზედა: **ესოდენი წელინი გამონენ შენ და არასადა მცნებასა შენსა გარდავხედ და მე არა-სადა მომეც ერთი თიკანი, რათამცა მეგობართა ჩემთა თანა ვიხარე.** უკეთუ ესრეთი ჰაზრი გაუჩნდა გულსა შინა თვისსა რომელსამე ღვთისმოყვარესა კაცსა, მაშინ მოაგონდეს მას პასუხი მამისა: **შვილო, შენ მარადის ჩემთანა ხარ და ჩემი ყოველი შენი არს.** რომელიღა ამაზედ უდიდესი ნუგეში გინდა შენ, ძმაო ჩემო, უკეთუ ჭეშმარიტად ხარ ძე ღვთისა და არა-ოდეს არ განეშორე მას? **თუმცა ხარ შენ გაჭირვებული ამ სოფელში და მოკლებული ყოველითა ნუგეშითა, ნუ გეშინის; იცოდე, რომ ღმერთი უმჯობესს რაი-**

მეს ამზადებს შენტვის. იფიქრე, რაი არს უმჯობეს შენტვის? აქ, ამ მოკლე ცხოვრებაში, მოგცეს ღმერთმან მხიარულება და კმაყოფილება, ანუ მიგიტეოს შენ აქ ჭირსა და განსაცდელთა, ხოლო მომავალსა საუკუნესა შინა მოგცეს დაუსრულებელი ნეტარება? ბარნა რას ვიტყვი: თვით აქაც, ამ სოფელში, თუშეა გაკლია ხშირად სოფლიური კმაყოფილება, გარნა შინაგანი შენი კაცი, წმიდა სინილისი, კეთილი გრძობა, სულიერი კმაყოფილება ასწილ გყოფენ შენ უუბედნიერეს, ვიდრე ნუგეში ამის სოფლისა. ეს უნდა გახსოვდეს და ამით უნდა ნუგეშს სცემდე თავსა შენსა, ძმაო კეთილ-მსახურო!

ბარნა ვინ გაბედავს და ვინ იტყვის წუთ სოფელში, რომ იგი იყოს უტოდველი და ემსგავსებოდეს უფროსსა ძმასა? ჩვენ ყოველნი ცოდვილნი ვართ, ძმანო ჩემნო, და უმეტესად ვემსგავსებით უმცროსსა მას ძესა; ხშირად განვეშორებით მამასა ჩვენსა ზეციერსა, გარნა ვისწრაფოთ და ვბაძვიდეთ მისსა მონანებასა და მოქცევასა. ამისათვისაცა ჰსთქვა მაცხოვარმან იგავი ესე, რათა განაღვიძოს გულთა შინა ჩვენთა მონანება, რათა მოვიძაგოთ ცოდვა და ვნება და ვისურვოთ სულითა მიქცევა მამისადმი ჩვენისა ზეციერისა, რომელი და მოგვცეს ჩვენ ღმერთმან.—ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

კვირიაკესა ხორციელისასა.

და წარვიდენ ესენი სატანჯველსა საუკუნესა, ხოლო მართალნი ცხოვრებასა საუკუნესა.

(მატ. კე, მგ).

ბრა უმიზეზოდ დააწესა, ძმანო ქრისტიანენო, წმიდამან ეკლესიამან წარკითხვა დღეს სახარებისა მის, რომელიცა გამოხატავს მეორედ მოსვლასა და საშინელსა სამსჯავროსა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესსა. მოახლოებულ არიან დღენი ლოცვისა და მარხვისანი, რომელთა შინა ჩვეულება გვაქვს ჩვენ, მართლ-მადიდებელთა ქრისტიანეთა, მონანება და მიღება

წმიდისა საიდუმლოისა; ამისათვის წმიდა ეკლესია აღრითვან გვამზადებს ჩვენ, რათა ღირსად აღვასრულოთ საღმრთო ვალი ესე ჩვენი და სიწმიდით განვატაროთ დღენი ღიღისა მარხვისანი. მრთსა მახლობელსა წარსულსა კვირიაკესა წარკითხულ იქმნა ეკლესიაში სახარებისაგან იგავი მეზვერისა და ფარისეველისა, რომლითა მაცხოვარმან გვასწავა ჩვენ, თუ ვითარ ჯერ-არს ლოცვა და მონაგება. მეორესა კვირიაკესა იგავითა უძღებისა ვისწავთ ჩვენ, ვითარ დაამდაბლებს ცოდვა კაცსა და ვითარ მამა ჩვენი ზეციერი ელის მონაგებასა კაცისა ცოდვილისა და სიხარულით მიიღებს კაცსა მონაგულსა. ბოლოს დღეს წარკითხულითა სახარებითა საშინელისა სამსჯავროისათვის წმიდა ეკლესია შეგვაგონებს ჩვენ, ვითარცა ხვედრი მოელის კაცსა ცოდვილსა და მართალსა.

ჴეშმარიტრდ, ძმანო ქრისტიანენო, არცა ერთი ჰაზრი და წარმოდგენა ისრე არ განაღვიძებს გონებასა და გულსა კაცისასა და ვერ განაფხიზღობს მას, ვითარცა აზრი და წარმოდგენა საშინელის მის და შემადრწუნებელისა წამისა, ოდესცა კაცი თვით პირისაგან ლეთისა ვაიგონებს უკანასკნელსა დაუსრულებელსა მისსა განჩინებასა. ბრძენი და ფრიად გამოცდილი იესო ზირაქ იტყვის წიგნსა შინა თვისსა: ყოველთა შინა საქმეთა შენთა მოიხსენებდ უკანასკნელსა შენსა და უკუნისამდე არა სცოდო; ხოლო უკანასკნელი ყოველისა კაცისა არის საშინელი სამსჯავრო, და უკეთუ კაცი ყოველ დროს და ყოველთა საქმეთა შინა მისთა წარმოიდგენს საშინელსა სამსჯავროსა ძრისტესსა, მრავლისა ცოდვისაგან დაიცავს იგი თავსა თვისსა. მიფიქროთ, ძმანო, ამაზედ.

აქა, ამ ქვეყანაზედ კაცი, თუმცა ადვილად და ხშირად სცოდავს, გარნა ის იმედი აქვს, რომ ცოდვასა მისსა არავინ არ შეიტყობს. შოველი კაცი თავის მომწონე არის; ყოველ კაცს ეშინიან, რომ ვინმე ცუდი რაიმე არ იფიქროს მას ზედა: ყოველი კაცი ცდილობს, რომ დამალოს და დაჰფაროს ყოველი ცოდვაი თვისი და ცუდნი თვისებანი. ცოდვას უყვარს სიბნელე და დუმილი; ეს უეჭველია და ჴეშმარიტი, რომ, უკეთუ კაცს არ შეეძლოს ამ სოფელში დაფარვა ცოდვისა თვისისა, უკეთუ იგი დარწმუნებული იყოს, რომელ იმავე წამს, რო-

დესაც ცოდვას იქმს, ცოდვა მისი შეტყობილ-იქმნება ყოველ-
თა კაცთაგან,—მაშინ იგი არ გაბედავდა და ვერ იქმოდა მრავალთა თვისთა ცოდვათა.

ბარნა წარმოიდგინე, ძმაო ჩემო, რომელ ამ საშინელ დროს, ესე იგი, მეორედ მოსვლასა შუფლისასა, წინაშე პირისა ყოველისა ქვეყანისა გამოჩნდება ყოველი შენი ცოდვა. უკეთუ აქაც, ამ წუთ სოფელში ზოგჯერ ისრე შეგრცხვება ხოლმე შენ, თუ დიდ შეკრებულებაში პატივი არა-გცეს, ან ცუდი რამე სთქვეს შენზედ, ანუ შენ მეგობარზედ, რომელ თითქმის აღარც იცი, სად დაიმალო სირცხვილისაგან,—წარმოიდგინე, ვითარი სირცხვილი და განკიცხვა გექმნება მაშინ, ოდეს ცა და ქვეყანა, ყოველნი მცნობნი და უცნობნიცა შეიტყობენ შენსა სიცუდესა და წარწყმედასა. ამ სოფელში შენ, რასაკვირველია, გყვანან მრავალნი მეგობარნი და მოყვარენი; ფრიად გეწყინება, რომ იმათ ცუდი რაიმე შეიტყონ შენზედ. წარმოიდგინე, რომ არათუ მხოლოდ იგინი, არამედ მრთელი ქვეყანა, ანგელოზნი და კაცნი გიხილავენ შენ მდგომარედ მარცხენით წარწყმედულთა შორის. ჰოი ვითარი სირცხვილი და გამოუთქმელი შემუსვრა დაგეცემა შენ ამ ყაჰა! იქმნება-ამ ქვეყანაზედ მრავალთა მიაჩნდი შენ კეთილ კაცად და ღვთის-მოყვარედ, იქნება აქ ატყუებდი მოყვასთა შენთა კეთილითა სახითა და გარეშეობითა. ბარნა მუნ გამოჩნდება, რომ ესე ყოველი იყო სიცრუე; იქ შეიტყობენ ყოველნი, რომ ღვთის-მოყვარება შენი იყო მხოლოდ თვალ-ღება, სიმართლე გქონდა შენ მხოლოდ ენასა ზედა და გული შენი იყო აღვსებულ ბოროტებითა და უსჯულოებითა.

მეორედ, ძმანო ჩემნო, ამ სოფლად თუმცა ვსცოდავთ ჩვენ, გარნა ყოველთვის გვაქვს იმედი ოდესმე მოვინანოთ ცოდვა ჩვენი, თუმცა ვარღვევთ ხშირად სჯულსა, გარნა მრავალ მიზეზსა მოვიგონებთ ჩვენდა სანუგეშოდ და მრავალ-ფერად დავაჩუბებთ სინილისსა ჩვენსა. სინილისი ჩვენი ხშირად შეკრული არის და დაბნელებული ამ ქვეყანაზედ, გარნა იმ საშინელ დღეს კაცსა ცოდვილსა მოესპობა ყოველი თავის გასამართლებელი მიზეზი და ყოველი ნუგეში. რით-ღა გაიმართლებს მაშინ თავსა თვისსა კაცი წარწყმედილი? რით დააჩუ-

მებს სინიდისსა თვისსა? აღარ დარჩა დრო მონანებისა; მან გაიგონა უკანასკნელი განჩინება იგი, იქმნა რა განყოფილ მართალთაგან და დადგინებულ შორის წარწყმედულთა. სინიდისი მისი, განთავისუფლებული ყოველთა ცბიერთა და ცრუთა ჰაზრთა და მიზეზთაგან, იწყებს ტანჯვასა და ქენჯნასა მისსა უწყალოდ. შოველნი მისნი სიტყვანი და საქმენი ამ ქვეყანისანი, ვითარცა ლაშქარნი უწყალონი, წინა დაუდგებიან მას და იწყებენ შეძრწუნებასა და შემუსვრასა მისსა. ამღვრეულნი და გაშტერებულნი შიშით და ურვით, მაშინ იწყებენ ცოდვილნი ყვედრებასა და მოძაგებასა თავისა თვისისასა. მაშინ მოგაგონდება შენ, ძმაო, ყოველი შენი ბოროტება თვითოეულად: რაოდენი ჟამი დაჰკარგე შენ უქმად და უნაყოფოდ სულისა შენისათვის! რაოდენი მადლი და ნიჭი ლეთისა გააუქმე შენ ცოდვათა და უსჯულოებათა შინა! რაოდენგზის ლმერთმან მოგცა შენ შემთხვევა მონანებისა და მოქცევისა, გარნა შენ უგულებელ ჰყავ იგი; რაოდენ-გზის მრავალ-ფერად შეგაგონებდა შენ იგი, გარნა შენ დაჰშით ყრუ და ბრმა ყოველთვის. რასა ვფიქრობდი მე უბედური? მტყვი შენ მაშინ გოდებით და ტირილით თავსა შენსა. მის ვემსახურებოდი მე? მის შევწირე ყოველი ძალი და გონება ჩემი? ბარნა ამაოდ იქმნება მაშინ ყოველი შენი კვნესა და გოდება, ამაოდ აღიპყრობ ხელთა შენთა. ბათავდა ჟამი მონანებისა; მოისპო დრო შეწყალებისა და მოწყალებისა; თქმულ არს საშინელი იგი: წარვედით ჩემგან, წუხულნო, ცეცხლსა მას საუკუნესა. მაშინ აღსრულდება შენზედა წინასწარ-თქმული შფლისა მიერ: აჰა ესერა მოვლენ დღენი, რომელთა შინა იწყონ სიტყვად მათა, დამეცნინ ჩვენზედა და ბოროცვთა, დამფარენით ჩვენ. ძაცი ცოდვილი, მიმავალი ჯოჯოხეთად, დასწყევლის მაშინ დღესა შობისა თვისისასა; იგი ისურვებს, როგორმე მოსპოს და განაქარვოს თავი თვისი, გარნა ამაოდ იურვის იგი: უმაღლესმან სიმართლემან და მართლ-მსაჯულებამან ლეთისამან მიაგო მას მსგავსად საქმეთა მისთა და ვინ წინააღმდეგების განჩინებასა მისსა!

ამას ყოველსა დაუმატე ესეცა: ამ ქვეყანაზედ, რაც უნდა საშინელი ჭირი შეემთხვიოს კაცსა, მაინც ანუგეშებს თავსა თვისსა მით, რომელ ოდესმე გათავდება ჭირი მისი. მსოქვათ,

რომელ ერთი რაიმე ისრეთი უბედურება შეემთხვევა კაცსა აქა, რომ სიკვდილამდე უნდა ითმენდეს მას, გარნა სიკვდილით მაინც მოსპობს უბედურებასა მისსა. ხოლო უკანასკნელი ესე სამსჯავრო მით უმეტეს არს საშინელ და შემმუსვრელ სული-სა, რომელ განჩინება მისი იქმნება უკანასკნელი, წარწყმედა და ტანჯვა ცოდვილისა დაუსრულებელი. წარმოიდგინე გვედ-რები, ძმაო ჩემო, მდგომარეობა ცოდვილისა კაცისა გენიასა შინა გარესკნელსა; უფსკრულსა შინა და სიბნელესა ტარტა-როზისასა ცოდვილნი იტანჯებიან გამოუთქმელად და არც ექმნება დასასრული ტანჯვასა მათსა.

ხოლო ვინ გამოხატავს ბედნიერებასა და ნეტარებასა მარ-თალთასა! მის შეუძლიან იგრძნოს სიტკბოება გულისა მათისა, ოდესცა ივინი იხმენენ სიტყვასა: მოვედით, კურთხეულნო მამისა ჩემისანო, და დაიმკვიდრეთ განმზადებული თქვენთვის სასუფეველი დასაბამითგან სოფლისა! ბათავდა ყოველი მათი შრომა და მწუ-ხარება! მიიღეს მათ გვირგვინი, რომლისათვისცა ივინი იღვწი-დენ და ურვიდენ ამ ქვეყანაზედ; იხილეს მათ იგი, რომელსა სული მათი ეძიებდა მარადის; შეერთდნენ ივინი მასთან, რომელიცა იყო წადილი და მისწრაფება მათი ამ სოფელში. ბან-სძღენ ივინი ხილვითა და სიტყვითა ტკბილისა და საყვარელი-სა მის მეუფისა, რომლისათვის ჰშიოდა და ჰსწყუროდა მათ ამ ქვეყანაზედ. და წარვიდენ ესენი სატანჯველსა საუკუნესა, ხოლო მართალნი ცხოვრებასა საუკუნესა.

ხოლო აწ გლოცავ თქვენ, საყვარელნო, ვიდრემდის დრო გვაქვს, ვიდრემდის ლმერთი ითმენს ჩვენს ცოდვასა, ხშირად, მარადის წარმოიდგენდეთ საშინელსა ამა ხატსა მეორედ მო-სვლისასა და მით გააფრთხილებდეთ თავსა თქვენსა. ხოლო გსურსა შეიტყო, რით შეგიძლიან განჩინება ცოდვილთა ხვე-დრისა და მიღება იმ ჟამად ნაწილისა მართალთასა? ესეცა გვე-სმა დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან. მაცხოვარი ეტყვის მარჯვენით მდგომარეთა: მშიოდა და მეცით ჰამადი; მწყუროდა და მასვით მე; უცხო ვიყავ და შემიწყნარეთ; შიშველ ვიყავ და შემმოსეთ; საპურობილესა შინა ვიყავ და მოხვედით ჩემდა. აჰა რა აცხოვნებს კაცსა! ჰყავ შენცა ესე, უკეთუ გსურს ცხოვრება. ამინ.

კვირიაკისა ჰველიერისასა.

უკეთუ მიუტევნეთ თქვენ კაცთა შეცოდებანი მათნი, მოგიტევნეს თქვენცა მამამან თქვენმან ზეცათამან. ხოლო უკეთუ არა მიუტევნეთ კაცთა შეცოდებანი, არცა მამამან თქვენმან მოგიტევნეს თქვენ შეცოდებანი თქვენნი. (მატ. ვ, ილ.)

ძველითგან მიღებულისა ჩვეულებისა-მებრ მართლ-მადიდებელსა ეკლესიასა შინა, აწინდელსა დღესა ქრისტიანენი გამოითხოვენ შენდობასა ურთიერთთა შორის, შეურიგდებიან ერთი მეორეს და მიუტევებენ, რაიცა ჰქონდათ უკმაყოფილება ანუ გულ-ნაკლულევანება ერთს მეორესაზედა. ამისათვის ეწოდებოდა დღესა ამას კვირიაკე შენდობისა. ნუ დავივიწყებთ ჩვენცა, ძმანო მართლ-მადიდებელნო, წმიდასა ამას ჩვეულებასა, აღვასრულოთ იგი გულ-წრფელად. მიხედვით, რა სახით შეგვაგონებს მაცხოვარი აღსრულებასა ამა მცნებისასა: უკეთუ მიუტევნეთ თქვენ კაცთა შეცოდებანი მათნი, მოგიტევნეს თქვენცა მამამან თქვენმან ზეცათამან; ხოლო უკეთუ არა მიუტევნეთ თქვენ კაცთა შეცოდებანი, არცა მამამან თქვენმან მოგიტევნეს შეცოდებანი თქვენნი. ხედავთ, ვითარ ჰსურს მამასა ჩვენსა ზეციერსა, რათა იყოს ჩვენ შორის ერთობა და სიყვარული? ჰგრძობთ, ვითარ უყვარს მას, ოდეს გვხედავს შერიგებულთა და კეთილად განწყობილთა? წარმოიდგინეთ, ძმანო ჩემნო, ერთი ვინმე მამა, რომელსა ჰყავს რაოდენიმე შვილი და უყვარს იგინი; ვითარ სასიამოვნო არს მისთვის, ოდეს ხედავს მათ შორის სიყვარულსა და ერთობასა; გარნა ოდეს ნახავს მათში სიძულვილსა და განხეთქილებასა და შფოტსა, არ ეტყვისა იგი მათ: შვილნო ჩემნო, უკეთუ გსურთ იყვნეთ ჩემთვის საყვარელ, გყვარდეთ თქვენცა ერთსა მეორეს; შეურიგდით ურთი-ერთსა

და მიუტევეთ შეცოდებანი ერთმა მეორესა. მკრეთვე უნდა ვიფიქროთ მამასა ზედა ჩვენსა ზეციერსა.

მოახლებულ-არიან დღენი დიდისა მარხვისანი: ვალისამებრ ჩვენისა, წმიდათა ამათ დღეთა შინა ჩვენ უნდა მოვინანოთ ცოდვანი ჩვენნი და მივიღოთ წმიდა საიღუმლო. ბარნა უწინარეს ზიარებისა, შენ, ძმაო ჩემო, მიხვალ რა მოძღვართან და აღუარებ ცოდვათა შენთა, მოელი მისგან, რათა სახელითა იესო ქრისტესითა მოგცეს შენ შენდობა. ხოლო რომლითა პირობითა მოგიტევებს შენ იესო ქრისტე ცოდვათა შენთა? უკეთუ მიუტევენთ თქვენცა კაცთა შეცოდებანი მათნი. მოძღვარსა შენსა ვერ ძალ-უძს განტევება ცოდვათა შენთა, უკეთუ არ აღასრულე ეს დიდი პირობა. თუ ყოფილ-იყო სხვა რომელიმე უსაჭიროესი და უდიდესი პირობა, მაცხოვარი გვეტყოდა; თუ საკმაო ყოფილ-იყო მხოლოდ მარხვა, გრძელი ლოცვა, მრავალი მეტანიის ყრა, მისაღებლად ლეთისაგან ცოდვათა შენდობისა, წინათვე გვეტყოდა ამას უფალი. ბარნა ნაცვლად, ამათ ყოველთა, ერთსა ამას პირობასა ახსენებს. აწ გსურსა, რათა ლმერთმან მოგიტეოს ცოდვანი შენნი? შენც მიუტევე მოყვასსა შეცოდებანი მისნი; გსურსა შეგირიგოს ლმერთმან? შეურიგდი შენცა მოყვასთა შენთა.

ბნ კი რა მიზეზი და რა საფუძველი გაქვს, რომ არ მიუტეო კაცსა შეცოდებანი მისნი? თუ შენ იყო ერთი სრული და ანგელოზთა მსგავსი კაცი, თუ თვით შენ არაოდეს არავისთვის არ გიწყენია, მაშინ კიდევ შეგეძლო სიმართლით არა მიტევებად მოყვასთა შეცოდებათა მათთა; გარნა რას ვიტყვი? მაშინ უმეტესად უნდა იყო მიმტევებელი და მოწყალე ყოვლისა კაცისათვის: უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, უბიწო და უმანკო, ადვილად და მოწყალებით მიუტევებს ყოველს ცოდვილს კაცსა; ხოლო შენ თვითონაც ხარ ცოდვილი, თვითონაც უთუოდ მრავალ-გზის აწყინე და შესცოდე მოყვასთა შენთა, მაშასადამე შენთვისაც საჭირო არს, რომ მოგიტეონ მოყვასთა შეცოდებანი შენნი; აწ შენცა მიუტევე გულ-წრფელად ყოველთა შეცოდებანი მათნი.

ჩვენ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ჩვენ აქა მყოფთა და აქ მცხოვრებთა უმეტესად უნდა გვახსოვდეს და ვასრულებდეთ

ამ მცნებასა, მისთვის, რომელ ჩვენ ნამეტნავად ვართ მიდრეკილნი მტრობისა და შურის-ძიებისადმი და ამასთანავე, მიზეზნი ჩვენის განხეთქილებისა და ურთიერთ-შორის უკმაყოფილებისათი თქმის ყოველთვის არიან ფრიად წვრილნი და მცირე ფასისანი. საუბედუროთ, თვით ხასიათითა ვართ ჩვენ გულ-ფიცხელნი, ადვილად დავემდურებით და ხშირად უსაფუძვლოდ და უმიზეზოდ გადავემტერებით ერთი მეორესა. ჭეშმარიტად, ძმანო, შეწუხდება და შერცხვება კაცს, ოდეს წარმოიდგენს, რა მცირე და უბრალო მიზეზი საკმაო არს ზოგჯერ, რათამცა დაარღვიოს ჩვენ შორის ერთობა და სიყვარული. შოვლისა კაცისათვის და ყოვლისა საზოგადოებისათვის მშვიდობა, ერთობა და სიყვარული არის ესოდენ ძვირფასი საუნჯე, რომელ ადამიანმა ყოვლითა ღონის-ძიებითა უნდა დაიფაროს და შეინახოს იგი; გარნა ჩვენ საუბედუროდ ერთისა მცირისა მიზეზისათვის მხად ვართ მოვახდინოთ დიდი შფოთი და დავივიწყოთ სიყვარული. მინ იტყვის, რომ სხვაგან არსად არ იყოს ცილობა და უკმაყოფილება კაცთა შორის? ბარნა სხვათა ქვეყანათა შინა ცილობა და განხეთქილება დამოკიდებულ-არს ფრიად მძიმეთა მიზეზთა ზედა; ამასთანავე ცილობა და განხეთქილება განათლებულსა საზოგადოებასა შინა არაოდეს არ გათავდება სიძულელითა და შურის-ძიებითა, ვითარცა ვხედავთ ჩვენში ხშირად. სხვათა ქვეყანათა შინა მხოლოდ მას ცდილობენ, რომ სამართალმა უსამართლობას აჯობოს, ხოლო აქ ცდილობენ, რომ კაცმა კაცს აჯობოს; იქ ჰაზრი ჰაზრთან ჰბრძვის და საქმე საქმესთან, აქ კაცი—კაცთან, გვარი—გვართან; იქ ცილობა მოხდება ჭეშმარიტისა და უმჯობესის წესის ძიებისაგან, აქ თავხედობისაგან და თავისმოყვარებისაგან; აქ ცილობა და უკმაყოფილება ყოველთვის დაბოლოვდება მხოლოდ სიძულითა და მტრობითა, იქ იმას ფიქრობენ, რომ მხოლოდ ცილობითა და ბრძოლითა გამოაჩინონ უმჯობესი ჰაზრი და წესი; აქა მცირე რაიმე უკმაყოფილება საუკუნოდ განაშორებს კაცსა კაცისაგან.

ნუ იქმნება, ძმაო, ეს ცუდი წესი საუკუნოდმდე ჩვენ შორის; უკეთუ ქრისტიანენი ვართ, მივეახლნეთ ძრისტესა. ძრისტე არ არის მუნ, სადაცა ჰსუფევს უთანხმოება და შური.

მოპიტვეთ და შემინდევით მე, ძმანო ჩემნო, ყოველი, რაიცა ვისმე ვსცოდე სიტყვით ანუ საქმით. შეგინდობ და მოგიტევებ ყოველთა, ვინც რაიცა მცოდა და ვინც რაიცა მაწყინა სიტყვით ანუ საქმით. ზლოცავ თქვენცა მიუტეოთ და შეუნდოთ ურთიერთსა ყოველნი შეცოდებანი სიტყვითნი და საქმითნი; ხოლო უფალი იესო იყოს საზოგადო ჩვენი შემწყნარებელი და მლხინებელი ყოველთა შინა ცოდვათა ჩვენთა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

ყველიერის კვირიაკისა.

ხადაცა არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი. [მატთ. ვ. კ.]

*

მოკლე არს, ძმანო, დღეს წაკითხული სახარება; იგი იპრობს თვის შორის არა უმეტეს რვათა მუხლთა გარნა რაოდენნი მშვენიერნი და ღრმანი არიან მას შინა ჰაზრნი! ორთა პირველთა მუხლთა შინა აწინდელისა სახარებისასა. მაცხოვარი გვასწავლის ჩვენ, რათა მიუტევებდეთ მოყვასთა შეცოდებათა მათთა და აღგვითქვამს ჩვენ, რომ მხოლოდ ამ პირობით, მამაცა ჩვენი მოგვიტევებს ჩვენ შეცოდებათა ჩვენთა. სამთა სხვათა მუხლთა შინა იგი გვაფრთხილებს ჩვენ, რათა არა ვმარხულობდეთ მსგავსად ფარისეველთა, ესე იგი გარეგანითა სახითა, საჩვენებლად კაცთა, არამედ ვმარხულობდეთ დაფარულად სულითა და გულითა. ძიდევ ორთა სხვათა მუხლთა შინა მაცხოვარი შეგვაგონებს ჩვენ, რომელ ჭეშმარიტი საუნჯე და ბედნიერება ჩვენი არის ცათა შინა, ხოლო ყოველი ქვეყნიური სიმდიდრე და ბედნიერება არის წარმავალი და განხრწნადი. ხოლო მერვე მუხლი დღეს წაკითხულისა სახარებისა არის ეს სიტყვა: **ხადაცა არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი.** ღვაყენოთ ყურადღება ერთს წამს შესანიშნავსა სიტყვასა ამას ზედა. და შევიტყოთ, რას გვასწავლის იგი.

სადაც არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი: რომელ საუნჯეზე იტყვის აქ მაცხოვარი, ძმანო ქრისტიანენო? ამას კაცი პირ-და-პირ ვერ განსაზღვრავს მისთვის, რომ თითქმის ყოველ კაცს ერთი რაიმე საუნჯე აქვს და მიაჩნია. საუნჯე შენი ის არის, ძმაო, რაც ანუ ვინც მიგაჩნია ანუ გიყვარს უმეტესად ყოვლისა, რასაც ემონები, რასაც ემსახურები, რა-ზედაც სასოება გაქვს, რასაც შესწირე ღონე და ძალი შენი: მაშასადამე ყოველ კაცსა აქვს, ანუ ჰყავს, თავისი საკუთარი საუნჯე. ცოდვილისა კაცისა საუნჯე არის ცოდვა, რომელსა იგი ემონება, რომელი უფლებს მას ზედა და ამასთანავე თითოეულსა ცოდვილსა თავისი საკუთარი და განსხვავებული საუნჯე აქვს. მართალია კაცთათვის კი ერთი არს საზოგადო საუნჯე, ცათა შინა ღმერთი და სასუფეველი მისი.—

სადაც არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი: ოდეს კაცი რაიმეს ანუ ვისმეს ისე შეიყვარებს, რომელ მისგან შეყვარებული საგანი გადაიქცევა საუნჯედ მისდა,—მაშინ კაცი იგი ყოველსა თვისსა გულსა, ღონესა და გრძნობასა დასდებს ამ საგნისათვის. აუხსნათ ეს რომლითამე მაგალითითა. ანგა-რის მოყვარის კაცის საუნჯე არის ვერცხლი, ანუ სიმდიდრე და იგი ყოველსა თვისსა გულსა და ღონესა ხმარობს სიმდიდრის შეძინებისათვის, დღე და ღამე ყოველთვის იმას ფიქრობს და იმას ზრუნავს, რომ ფული შეიძინოს; სხვა საქმისათვის, ანუ სხვა საგნისათვის იგი არ ხმარობს იმის მესამედსა ღონესა და მეცადინეობასა; ფული არის მისი საგანი; მხოლოდ ფულს შეუძლია აღძვრა მისისა გულისა და მიტაცება გონებისა. სხვა მაგალითი ვსთქვათ. შოველ კაცს უნდა უყვარდეს თვისი ნათესავი, მეუღლე, დედ-მამა, შვილნი, და იმ ზომად უნდა უყვარდეს, რომ ამაში იყოს მისი ნუგეში. თვით ღმერთი გვაცნობებს ჩვენ, რათა გვიყვარდეს მოყვასნი და მონათესავენი ჩვენნი. ბარნა შეიძლება, ძმაო, რომ აქაც ზომაზე გადაიდეს კაცი. მართალია უნდა გვიკვარდეს მახლობელნი ნათესავენი ჩვენნი, გარნა ღმერთი მათზე უმეტესად უნდა გვიყვარდეს. ძაცის სიყვარულმან ღვთის სიყვარული არ უნდა დაამციროს ჩვენ გულში. აჰა მიზეზი, რომლისათვისაც თვით მაცხოვარი გვეტყვის ჩვენ: რომელსა უყვარდეს მამა ანუ დედა ანუ ცოლი

უმეტეს ჩემსა, იგი არ არის ჩემდა ღირს. სხვაგან მაცხოვარი კიდევ გვეტყვის ამაზე უსაკვირველესსა სიტყვასა: რომელმან არა მოიძულოს დედა, მამა, ძენი და მერმეცა თავი თვისი და არა შე-
მომიღგეს მე, იგი არა არს ჩემდა ღირს. ღედ-მამისა, ანუ თავისა თვისისა მოძულება როგორ შეიძლება, მაგრამ აქედგან ის ისწავლე, ძმაო ჩემო, რომელ საუნჯე ჩვენი არავინ არ უნდა იყოს, თვინიერ ღვთისა. ხორციელი არასფერი არ უნდა გახადო შენდა საუნჯედ. თუ ისრეთი დრო და გარემოება შეგემთხვია, რომელ დედმამის, ანუ ცოლის, ანუ შვილის, ანუ სხვისა ვისიმე სიყვარული გაგაშორებს შენ ღვთისაგან და წარგწყმედს, მაშინ გირჩევნია დაივიწყო იგინი და განეშორომათგან და შეუდგე მხოლოდ ღვთის სიყვარულსა.—

სადაცა არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი. საუნჯედ გულისა შენისა ის ამოირჩიე, ძმაო, რაც შენზე უმჯობესი და უდიდესია, და არა ის, რაც არის შენი სწორი, ანუ შენზე უარესი. ძაცის გული და ღირსება ეგოდენი არის, რომელ მხოლოდ ყოველთა უზენარესი არსება ღვთისა უნდა იყოს მისი საუნჯე. მხოლოდ ღმერთს შეუძლია დააკმაყოფილოს შენი გული და გაგაბედნიეროს. როგორ უნდა დაუმორჩილო გული ვერცხლსა, ანუ პატივსა, ანუ სხვასა ქვეყნის ამაოებასა? მსენი არიან უღირსნი შენისა გულისა; ამათი სიყვარული დაამდაბლებს და წაახდენს შენსა ღირსებასა.

როგორ ვიცხოვრო ქვეყანაზე, მეტყვის ვინმე, თუ კი არაფერი ქვეყნიური არ მიყვარს და არაფერზე ვზრუნავ? ძრა, ძმაო, ღმერთმა არ აღგვიკრძალა ზრუნვა და შეძენა ყოვლისა, რაიცა არს შენთვის სახმარი. შევეყანა ღმერთმა შენთვის შექმნა. შოველივე, რასაც ხედავ, შენია, გარნა შენ კი ძრისტესი ხარ. შითარცა იტყვის მოციქული: შოველივე თქვენი არს, ხოლო თქვენ ქრისტესნი და ქრისტე ღვთისა (ბ. ძირონ, გ. კბ.)ჟ ყოველივე იხმარე, ყოვლითავე ინუგეშე, გარნა სიყვარული ღვთისათვის შეინახე.

სადაცა არს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი. საუნჯე შენი უნდა იყოს ცათა შინა და არა ქვეყანასა ზედა, მისთვის, რომელ ყოველივე ამ სოფლის საუნჯე არის წარმავალი და მოღალატე, ხოლო სული შენი არის უკვდავი. რასა იქმ

შენ მაშინ, ოდეს საუნჯე შენი დაგრჩება აქა და შენ კი გადახვალ იმ სოფელში, რას იქ შენ, ჰოი კაცო, ვერცხლის ხარბო? შენი სიყვარული და ნუგეში იყო ვერცხლი და სიმდიდრე; საწყალი შენი სული იქ სიმდიდრეს ველარ ნახავს. ანუ რასა იქმ, შენ, ჰოი პატივის და ჩინების მოყვარეო, კაცო, როდესაც გარდახვალ იმ საუკუნეში? ბული შენი იყო მიჩვეული მხოლოდ ჩინებსა და ორდენებსა; რაც გიყვარდა, ის აქ დაგრჩა და რისაც მიჩვეული არა ხარ, იქ დაგხვდება. რას იქ შენ მაშინ განშიშვლებული და მოკლებული ყოვლითა შენითა ნუგეშითა? ანუ რას იქმ შენ მაშინ, ჰოი ამაოების მოყვარეო, ქალო? ვიდრემდის ამ ქვეყანაზე სცხოვრობ შენ, გიყვარს მხოლოდ სამკაული, მოფერება და პატივის-ცემა, შენ ხარ მხოლოდ მიჩვეული მოლიქნებისა და თაყვანის ცემისა; შენი ბედნიერება ის არის, როდესაც სხვათა ქალთა აჯობებ სამკაულითა და პირ-მშვენიერებითა; მოაკლდები ამთ ყოველთა, დაჰკარგავ ერთხელ შენთა ნუგეშთა და ბედნიერებათა. მრთი სიტყვით, რას იქმ, შენ, ჰოი კაცო, ცოდვილო მეორესა შინა საუკუნესა? ჰოველნი შენნი საუნჯენი, შენნი კერპნი, შენნი სალოცველნი, ყოველი რაიცა შენ გიყვარდა და რითაც ნუგეშობდი, მიგყვებიან შენ მხოლოდ საფლავამდი. მუნ იგინი გილალატებენ და დაგიტევენ გაშიშვლებულსა; ლმერთზე შენ არ ფიქრობდი, სიმათლე არ გიყვარდა, სათნოება გძულდა, ლოცვასა და ლვთის დიდებასა მიჩვეული არა ხარ, რაღას იქმ შენ, წარდგომილი ლვთის წინაშე? მართალია იქაც კი მოგაგონდება ყოველნი აქაურნი შენნი ნუგეშნი; ხატნი და წარმოდგენანი ყოველთა შენთა აქაურთა საუნჯეთა იქაც გაგყვებიან, გარნა მხოლოდ მისთვის, რათა უმეტესად გტანჯონ შენ, და ესრეთ ის, რაც აქ გქონდა შენ ნუგეშად, იქ გადიქვევა შენდა სასჯელად.

ამ სოფლის სიცოცხლე ლმერთმა დაგვინიშნა, ძმაო, მისთვის, რათა მოვამზადოთ თავი ჩვენი მომავალისა ნეტარებისათვის, ამ სოფლის ყოველივე წარმავალი არის, ყოველივე აქვე დარჩება. ღა ესრეთ რომელმან კაცმან ამ სოფელში მონახა და გაიჩინა რომელიმე ცრუ საუნჯე, იგი დაჰკარგავს ჭეშმარიტსა, ზეციურსა საუნჯესა. ხოლო რომელმან საუნჯე თვისი დასდვა

ზეცათა შინა და ცოტ-ცოტად მოამზადა სული თვისი დაუ-
ცხრომელითა მოღვაწეებითა, ქველის საქმიითა, მარხვითა და
ლოცვითა, იგი ერთხელ შეემთხვევა ჭეშმარიტსა განუხრწნელ-
სა საუნჯესა.—სადაცა არს საუნჯე თქვენი მუნცა იყოს გული
თქვენი. ამინ.

მ რ ძ ღ ვ რ მ ბ ა,

ოთხშაბათსა დიდ მარხვის პირველის ჯვირიაქისასა.

და ესე უწყოდეთ ჟამი, რამეთუ აწვე
არს ჟამი განღვიძებად ძილისაგან. აწვე
უმახლობელეს არს ჩვენდა ცხოვნება ოდეს-
და ესე გვრწმენა.

(რომ. იგ. იღ. ივ).

*

მსრეთ მისწერა ოდესმე რომაელთა წმიდამან პავლე მო-
ციქულმა; ხოლო წმიდამან ეკლესიამან განგებ დააწესა წაკი-
თხვა სიტყვათა ამათ თვით შესაუაღსა დიდისა მარხვისასა და
მით გვასწავლა ჩვენ, რომელ იგინი უმეტესად შეეფერებიან
პატიოსანთა ამათ დღეთა დიდისა მარხვისათა.

ჭეშმარიტად, ძმანო ქრისტიანენო, თუ ოდესმე შესაძლე-
ბელი არის განღვიძება ცოდვილისა ძილისაგან ცოდვათასა,
ეს ახლა, დღეთა ამათ შინა მარხვისათა; თუ ოდესმე შეიძლე-
ბა სთქვას კაცმა, ახლა არის ჟამი განღვიძებად და ახლა არის
უმახლობელეს ჩვენდა ცხოვნება, ეს იქნება აწ, განმავლობასა
შინა დიდისა მარხვისასა. რისთვის? მისთვის, რომელ წმიდამან
ეკლესიამან ისე კეთილად და ბრძნად დააწესა წმიდასა მარხვა-
სა შინა კითხვა, ლოცვა, ვალობა და ყოველივე დაწყობილე-
ბა საღმრთოსა მსახურებისა, რომელ შესაძლებელი არ არის
არ გაიღვიძოს და არ შეინანოს კაცმა ცოდვილმა, უკეთუ იგი
სრულთად არ არის მკვდარი. რაც რომ კი არის მაღალი, კა-
ცის გულის შემმუსვრელი და გრძნობად მომყვანებელი, ვი-
თარცა საღმრთოსა წერილსა შინა, ეგრეთვე თხზულებათა

შინა წმიდათა მამათასა, ესე ყოველივე განგებ შეკრიბა წმიდამან ეკლესიამან დღეთა ამათ შინა შენდა აღსაშენებლად და მოსაქცევლად, ძმაო ჩემო! შოველსა მისსა საუნჯესა, ძველსა და ახლსა, ახლა გამოიტანს წმიდა ეკლესია დაგაგიფენს შენ. ახლა განამრავლებს იგი უმეტესად კითხვასა სამღთოთა ფსალმუნთა; ახლა აღმოჰკრეფავს წინასწარმეტყველთაგან უმჯობესთა კეთილ-სულოვანთა ყვაილთა; ახლა გიქადაგებს იგი ბაგითა სოლომონ ბრძენისა და ისუ ზირაქესათა და ყოველთა წინასწარმეტყველთასა; ერთი სიტყვით, რაც კი აქვს წმიდასა ეკლესიასა უმჯობესი, ყოველი დაიმარხა აწინდელთა დღეთათვის. ღაუგდე ყური სამღრთოთა ამათ სიტყვათა. ბააღე კარი გულისა შენისა და მიუშვი მადლი სამღრთოისა ქადაგებისა; აწვე არს ჟამი განღვიძებად ძილისაგან. აწ უმახლობელეს არს ჩვენდა ცხოვნება.

ღრო არს, ძმაო, გაიღვიძო, მოგეახლა ცხოვნება. თუ ახლაც არ მოინანე ცოდვანი შენნი, თუ ახლაც არ გაიღვიძე, მაშასადამე აღარ ყოფილა შენთვის გაღვიძება. რა სახით არ შეგაგონებს შენ წმიდა ეკლესია; რომლის კერძოით არ მოგეახლება იგი! თუ შიშით, თუ სიყვარულით, თუ შერცხვენით, თუ ღმობიერებით, თუ მრისხანებით, ყოველ საშუალებას იხმარს, ყოველ ხერხს გამოსცდის. ბაიხსოვნე გუშინ წინ წაკითხული წინასწარმეტყველება ისაიასი. თუ კარგა დაუგდე მას ყური და ცრემლი არ მოგივიდა და არ შეგეშინა, მაშასადამე გულის მაგიერად გქონია შენ ქვა. თვით ღმერთი წარუდგება ისრაილსა და გამოითხოვს მას სამართალში, ცასა და ქვეყანას მოიყვანს მოწმად და იტყვის: ძენი ვწვე, და აღვაშაღლე, და მათ შეურაცხ მყვეს მე, ხარმან იცნა მომგებელი თვისი, და ვირმან ბაგა უფლისა თვისისა, და ერმან ჩემმან მე არა მიცნო. მერმე როგორათაც ერთი მამა, გამოყვანილი მოთმინებისაგან გაუწყრებოდეს შვილსა და ეტყოდეს, წადი ჩემგან და ნულარ მეჩვენები, შენ დაპავიწყე მე მამობრივი სიყვარული ცუდითა შენითა ქცევითაო; ამ სახით გაურისხდება ღმერთი ისრაილსა, მცოდველსა და ეტყვის, რომელ იგი აღარ შეხედავს მათ, აღარ ისმენს მათსა ლოცვასა; მათი მარხვა, მათი დღესასწაულნი, მსხვერპლნი მოსძულდა მას. ვაი ნათესავსა ცოდვილსა და ერსა

სავსესა ცოდვრთა. თესლნი ბოროტნი, ძენი უსჯულონი დაუტევით უფალი დაივიწყეთ წმიდა ისრაილისა. ეს სიტყვები, ძმაო, შენკენ მიაქციე; ესრე წარმოიღვინე, რომ თვით შენ გეუბნება უფალი. შენც გშვა მან წმიდისა ემბაზისაგან, შენც აღგამაღლა მან და განგანათლა სამღრთოითა სწავლითა და უმეტესად აღგამაღლა ვიდრე ისრაილი, გარნა შენცა, ვითარცა ძველი იგი ისრაილი, ხშირად დაივიწყებ ღმერთსა და უღალატებ მას.

ღრო არს, ძმაო, გაიღვიძო ძილისაგან შენისა; ისარგებლე სამღრთოითა ამით ჟამითა, თუ ახლაც უღებ იქმენ, თუ ახლაც უსარგებლოთ დარჩა შენთვის ესოდენი შეგონება, სწავლა, ქადაგება, რაღა მოგაქცევს შენ და ვინღა შეგაგონებს, ვერაოდეს ვერსად ვერ გაიგონებ შენ ისრეთთა ტკბილთა და ლმობიერთა სიტყვათა, როგორათაც გეტყვის შენ დიდსა სერობასა ზედა წმიდა ანდრია კრიტელი. არ შეიძლება უმჯობესად შეგონება კაცისა! სწორეთ სულმან წმიდამან გაანათლა ანდრია საღმრთო, თორემ კაცის ენა ვერ წარსთქვამდა ესოდენსა მადლსა. რაოდენსა საღმრთოსა სახესა წინა დაგიგებს იგი! რაოდენსა მაგალითსა მოგიყვანს! რაოდენსა საკვირველსა ჰაზრსა შეგაგონებს! ძვეყნის დაბადებიდან ვიდრე უკანასკნელ დღეთადმდე რაიცა რამ იყო წმიდა მაგალითი, ყოველსა აღწერს იგი შენთვის! ამის მეტი სხვა არაფერი განსხვავება რომ არ იყოს დიდმარხვის ლოცვებში, მარტო ეს იქმნებოდა საკმაო შენდა განღვიძებად ძილისაგან ცოდვათასა.

აჰა, ვითარცა სამღრთოისა ტაბლასა დაგიგებს შენ წმიდა ეკლესია დღეთა ამათ შინა! აჰა, რაოდენნი და ვითარნი მქადაგებელნი წარმოიღვებთან შენ! განიღვიძე უკვე! მიღრემდის უნდა გეძინოს შენ, ვიდრემდის უნდა გამოსცადო სულგრძელება და მოთმინება მამისა შენისა ზეციერისა. საკმაო არს ესოდენი ძილი, უკეთუ არა, იგი გადიქცევა სიკვდილად. განიბანენით, წმიდა იქმენით, მოსპენით უკეთურებანი სულთავან თქვენთა. ისწავეთ კეთილისა ქმნა, გამოიძიეთ მსჯავრი. ესრეთ გვეტყვის თვით ღმერთი პირითა ისაია წინასწარმეტყველისათა. სულო ჩემო! სულო ჩემო! აღსდევ, რასა გძინავს, აღსასრული მოახლებულ არს! ესრეთ ხმობდე ნეტარის ანდრიათა თანა შენცა, ჰოი კაცო. ამინ.

პარასკევს დიდ-მარხვის პირველ კვირიასკეს.

საყვარელნო, ძმანო, ქრისტიანენო! ჰგონებ, რომელ მრავალნი თქვენ შორის ემზადებით ზვალისათვის ზიარებასა და დღეს უნდა სთქვათ აღსარება წინაშე მოძღვრისა თქვენისა, ამისთვის მსურს წინადაგიგო თქვენ რაოდენიმე ჰაზრი მას ზედა, თუ რაი არს აღსარება, ვინ და რისთვის დააწესა აღსარება, და უმეტესად, როგორ უნდა მოემზადოს ქრისტიანე აღსარებისათვის, უკეთუ სურს მიიღოს მისგან სრული სარგებლობა სულიერი.

მონანება და აღსარება არს ერთი შვიდთა საიდუმლოთაგანი. საიდუმლონი, ვითარცა უწყით თქვენცა, დააწესა შფალმან ჩვენმან იესო ძრისტემან მისთვის, რათა მათითა საშულღებითა მიიღოს მორწმუნემან უხილავი მადლი სულისა წმიდისა განსამტკიცებლად და საცხოვნებლად სულისა მისისა. აღსარებასა შინა კაცი მონანული, განიხილავს რა თავსა თვისსა და მოიგონებს რა ყოველთა თვისთა ცოდვათა, მივალს მოძღვართან და გულ-წრფელად შეატყობინებს მას სულიერსა თვისსა მდგომარეობასა და მიიღებს მისგან შენდობასა ცოდვათა თვისთასა სახელითა და ძალითა შულისა ჩვენისა იესო ძრისტესითა. მაცხოვარმან, აღდგომილმან მკვდრეთით, მისცა მოწაფეთა თვისთა უფლება შეკვრისა და განხსნისა კაცთა ქვეყანასა ზედა, მეტყველმან: მიიღეთ სული წმიდა, უკეთუ ვიეთნიმე შეიპყრნეთ შეპყრობილ-იყვნენ და უკეთუ ვიეთნიმე მიუტვენეთ ცოდვანი, მიეტვენეს მათ. რომელნი შეჰკრათ ქვეყანასა ზედა, იყოს კრულ ცათა შინა; ხოლო რომელნი განხსნათ ქვეყანასა ზედა, იყვან ხსნილ ცათა შინა. მოციქულთა ესე უფლება გარდასცეს თვისთა მოადგილეთა, და ესრეთ ვიდრე აქამომდე მოძღვარნი თქვენნი იხმარებენ უფლებასა ამას თქვენდა საცხოვნებლად.

არ არის აქ საჭირო ვრცლად განვიხილოთ და დავამტკიცოთ, თუ ვითარ დიდ-არს და მაცხოვნებელ კაცთათვის

საიდუმლო ესე მონანებისა. საიდუმლოითა ნათლის-ღებისათა კაცი იშვების სულიერად, განიწმიდების და შეერთების ღმერთთან. უკეთუ შეეძლოს კაცსა დამარხვა სიწმიდისა და მადლისა, რომელსა იგი მიიღებს ნათლის-ღებასა შინა, აღარ იქმნებოდა მისთვის საჭირო მონანება და აღსარება; გარნა, სამწუხაროდ, ვერცა ერთი კაცი, მცხოვრები ამ სოფლად, ვერ დაცავს უმანკობასა ნათლის-ღებისასა. ჩვენ ყოველნი ვსცოდავთ მარადის, ძმანო, და ერთი მხოლოდ გვაქვს ღონის-ძიება, ესე იგი, მონანება, რომლითა შეგვიძლიან კვლად აღვადგინოთ უბიწოება ჩვენი და შეურიგდეთ მამასა ჩვენსა ზეციერსა. ამისთვის წმიდანი მამანი მონანებასა უწოდებენ მეორე ნათლის-ღებად. უკეთუ ღმერთს არ მოენიჭებინა ეს დიდი მოწყალება ჩვენთვის, ვგონებ, რომელ ვერცა ერთი კაცი ვერ სცხოვნიდებოდა სულითა თვისითა.

ბარნა, ძმანო ჩემო, ვისაც სურს, რომ კეთილად ისარგებლოს წმიდითა ამით საიდუმლოითა, მან ჯეროვნად უნდა აღასრულოს იგი. შინც განუზრახველად და სიჩქარით იტყვის აღსარებასა, იგი ვერ მიიღებს მისგან დიდსა სულიერსა სარგებლობასა. აღსარებასა, ძმანო, დიდი მომზადება უნდა. ჩვენ ყოველნი ისრე ვფიქრობთ და ის ჩვეულება გვაქვს, რომელ აღსარების მთქმელმან მხოლოდ უნდა დაიხსოვოს, რაც ცოდვა უქმნია განმავლობასა შინა ერთის წლისასა, მერმეთ მივიდეს და უთხრას მღვდელსა და მიიღოს მისგან შენდობა. ეს საკმაო არ არის, ძმანო ჩემო! აქ უმთავრესი საქმე ის არის, რომ შენ ეცადო და შეიტყო შინაგანი შენი მდგომარეობა; არა თუ მხოლოდ მოიგონო, რა ცოდვა გიქმნია, არამედ ისიც შეიტყო, თუ რა იყო მიზეზი შენის ცოდვისა, რომლისა წყაროსაგან გამოვიდა ცოდვა შენი. თვითოეულს ცოდვასა აქვს თვისი წყარო და ფესვი გულსა შინა ჩვენსა; ყოველნი ცოდვანი წარმოსდგებიან და განდებიან რომელთამე ცუდთა თვისებათა და ბოროტთა მიღრეკილებათაგან ჩვენთა; თვითოეულსა კაცსა, ძმანო ჩემო, აქვს თვისნი საკუთარნი ჩვეულებანი და მიღრეკილებანი, რომელნი შეადგენენ მისსა ხასიათსა. მაგალითებრ, ერთი არის გულ-ფიცხელი და ეს გულ-ფიცხელობა მისი შეიქმნება წყაროდ მრავალთა მისთა ცოდვათა; მეორე

არის ამპარტავანი ანუ თავხედი, და ამისაგან შთავარდება მრავალთა შეცოდებათა შინა; ზოგი არის ანგარი და ამისთვის იქმს მრავალთა ცოდვათა; სხვა არის მოშურნე და ხარბი, კვალად სხვა არის ზარმაცი, ანუ ცილის-მწამებელი. შენც, ძმაო ჩემო, როდესაც ემზადები აღსარების თქმასა, ეცადე და შეიტყე, რა ნაკლულევანება გაქვს შენ და რა ვნება გჭირს, რომლისაგან წარმოსდგებიან თვითეულნი შენნი ცოდვანი. მკონებ, ან თვითონ შენ გინახავს, ან გაგიგონია, რომელ ოდესცა მიწის მუშაკი სწმენდს თვისსა ყანობირსა ცუდთა და მავნებელთა ბალახთაგან, მაშინ იგი ცდილობს რომ ფესვიანად ამოგლიჯოს იგინი მიწისაგან. დათუ მხოლოდ ზეითგან მოსჭრა იგინი და ფესვები კი მიწაში დასტოვა, კვალადვე აღმოცენდებიან იგინი და გააფუჭებენ თესლსა. შენც ესრეთ მოიქეცი, ძმაო ჩემო; უკეთუ გსურს კეთილად განსწმიდო გული შენი, ეცადე რომ ფესვიანათ ამოგლიჯო მისგან ყოველნი ცოდვანი შენნი.

მეორედ, ძმაო ჩემო, უკეთუ კარგად არ განიხილე თავი შენი და კარგად არ აცნობე მოძღვარსა შენსა სულიერი შენი მდგომარეობა, იგი ვერ მოგცემს შენ კეთილსა და ჯეროვანსა კურნებასა. ცოდვა სულისა ჩვენისათვის არის, ვითარცა სნეულება ხორცისა ჩვენისათვის. მკურნალი ვერ შესძლებს სნეული კაცის მორჩენასა, უკეთუ პირველად არ შეიტყო მიზეზი მისისა სნეულებისა. მგრეთვე, უკეთუ კეთილად ვერ შეატყობინე მოძღვარსა მიზეზი სულიერისა შენისა სნეულებისა, ვერცა იგი მოგცემს შენ კეთილსა დარიგებასა და სასარგებლო წამალსა. მცადეთ, საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო, არა უქმად და უნაყოფოდ იყოს შრომა და მოღვაწეობა თქვენნი. ხოლო გსურსთა შეიტყოთ, სასარგებლოდ დარჩა თქვენთვის აწინდელი მარხვა და მონანება თუ არა? არის ერთი ქეშმარიტი და ნამდვილი ნიშანი, რომელი გამოაჩენს, მიიღეთა თქვენ სულიერი სარგებლობა? უკეთუ თქვენ ამიერიდგან უმჯობესნი შეიქმენით სულიერად; უკეთუ ის ცოდვა, რომელიცა აქამომდე გაწუხებდათ, განიშორეთ და შეიძულეთ, ხოლო მადლი და სათნოება, რომელიც აქამომდე არ გქონდათ, შეიყვარეთ და აღასრულეთ, ცხად იქმნება, რომელ მიგიღიათ დიდი სულიე-

რი სარგებლობა აწინდელისა მოღვაწეებისა და მარხვისაგან. ხოლო უკეთუ თქვენში არავითარმე ცვლილება არ მოხდა, უკეთუ გაათავებთ რა აღსარებასა და მიიღებთ რა ზიარებასა, კვალადვე დაადგრებით უწინდელს კვალსა და იქმთ უწინდელთა საქმეთა: ვინც გულ-ფიცხელი იყო, ისევ იწყებს მრისხანებასა და მოყვის გინებასა; ვინც ამპარტავანი იყო, არ დაიმდაბლა თავი თვისი; ვინც ანგარი იყო, ისრევე დარჩა გაუმაძღარი და ხარბი, ცხად იქმნება, რომელ ამოდ დაუკარგავს დროება თვისი. რისთვის ვხედავთ ჩვენ ამ ჩვენ ქვეყანაში, რომელ, თუმცა მრავალნი პირნი და თითქმის ყოველნი ფრიად გულ-მოდგინედ მარხულობენ, მტკიცედ ემზადებიან ზიარებასა და თითქმის ისრე მარხულობენ, რომ ზოგჯერ ავთ გახდებიან ნამეტნავის მარხულობისაგან, ზიარების შემდეგ არაფერს ცვლილებას და უმჯობესობას არ ნახავს კაცი მათ შორის? მისთვის, რომელ იგინი კარგად არ განიცდიან თავსა თვისსა და არ შეიტყობენ, რა უნდა გამოიცვალონ და რა უნდა მოიშალონ, ხოლო თქვენ, ძმანო, ეცადეთ, რათა უმჯობესნი შეიქმნეთ ამიერითგან სულიერად. ამინ.

მ ო კ ლ ე მ ო კ დ ვ რ ე ბ ა .

დიდ მარხვის პირველის კვირიაკის პარასკევს ზიარებად მომზადებულთადმი.

ძმანო ქრისტიანენო! წინასწარმეტყველი და მეფე დავით იტყვის ფსალმუნსა შინა: ნეტარ-არიან, რომელთა მიეტევნეს უსჯულოებანი და რომელთა დაეფარნეს ცოდვანი. ნეტარ-არს კაცი, რომელსა არა შეურაცხოს უფალმან ცოდვა, არცა არს პირსა მისსა ზაკვა (უს. ლა, მუხ. ა. ბ.) თქვენ ხართ, ძმანო, დღეს მეძიებელნი ნეტარებისა ამის დიდისა, ვინაიდგან ლოცვითა და მარხვითა ემზადებით აღსარებასა და ზიარებასა და მოვლით ცოდვათა მოტევაბასა.

მართობ ღრმა და შესანიშნავი არის, ძმანო, ის ოც-და-მეთერთმეტე ფსალმუნი, რომლისაგან მოვიყვანეთ ჩვენ ეს სიტ-

ყვები. **ცხად**ად სჩანს, რომ მეტად ადელევებული იყო გული წინასწარმეტყველისა, ოდეს მან წარმოსთქვა ეს სიტყვები. იმ ზომად იყო იგი შეწუხებული, რომელ ძვალნი მისნი განკჳდეს, მეფე იგი დიდებული თითქმის გარდიკა გლახაკად, გულსა მისსა განესხა ეკალი. **რამეთუ დავდუმენ მე.**—ესრეთ განაგრძობს ლავით სიტყვას, განკჳდეს ყოველნი ძვალნი ჩემნი ლაღებითა ჩემითა მარად-დღე. **რამეთუ დღე და ღამე დამძიმდა ჩემ ზედა ხელი შენი, მივიქეც მე გლახაკობად.** რამეთუ განმესხა მე ეკალი. რა აწუხებდა მას, ძმანო, ეგ ზომად? ბანზრახვა და წარმოდგენა სიცოდვისა მისისა! სჩანს რომ მან შთახედა სიღრმესა შინა გულისა და შეეშინა, იგრძნო რა, თუ ვითარ დაცემულ არს ბუნება კაცისა და რაოდენი ბოროტება ბუდობს მის გულში. რა ჰქმნა წინასწარმეტყველმა ესრეთსა შინა შეწუხებასა? ცოდვა ჩემი გაუწეე შენ და უსჯულოება ჩემი არა დავფარე შენგან; ვსთქუ, აუარო ბრალი ჩემი უფალსა და შენ მომიტევო მე უღთობა გულისა ჩემისა. მსრეთითა ძალითა, ესრეთითა ღრმითა გრძნობითა წინასწარმეტყველი ლავით განკითხავდა თავსა თვისსა და ემზადებოდა მონანებასა. წინასწარმეტყველი ლავით თუ ესრეთ იქმოდა, რაილა უნდა ვქმნათ ჩვენ, ძმანო; ვითარითა გრძნობითა და შიშითა უნდა ვემზადებოდეთ ჩვენ აღსარებასა და ზიარებასა?

ძაცი უდები და უზრუნველი მსუბუქად აღასრულებს საქმესა ამას, ვითარცა ერთსა უბრალოსა ჩვეულებასა; გარნა შენ, ძმაო ჩემო, ისრეთ უნდა ემზადებოდე აღსარებასა და ზიარებასა, როგორათაც ერთსა უმთავრესსა და უსაჭიროესსა საქმესა, რომელსა ზედა დამოკიდებულ არს შენი სიცოცხლე და ბედნიერება; ყოველი ძალი და სიმტკიცე სულისა შენისა უნდა მოიხმარო ამ საქმისათვის. მცადე, რომ ზიარებამ მოახლინოს შენში რომელიმე ცვლილება, დასტოვოს შენ გულში კვალი და ნიშანი. მს დამოკიდებული არს ლვთის მადლზედ, მეტყვის ვინმე. მართალია, ძმაო, მაგრამ შენზედაც არის დამოკიდებული. რა ზომად დავემორჩილები ლმერთსა და ღირსი გახდები, იმზომად მიიღებ მადლსა ლვთისასა. მცადე, რომ ის გრძნობა და ის მიღრეკილება, რომელიცა გვაქვს გულში, მიმავალსა ზიარებისადმი, დარჩეს მარადის შენთან. რა სასარგებ-

ლო იქმნება შენთვის, თუ ამ ერთის კვირის განმავლობაში ერიდები ცოდვას და მერმე კვალადვე მიიქცევი ცოდვისადმი; ახლა შეურიგდები და შეუნდობ ყოველს კაცს და მომავალში ხელ ახლად იწყებ ჩხუბს და მტერობასა; ახლა გაქვს გული წყნარი და ლმობიერი, დახშული ყოველის ცუდის ჰაზრისა და საქმისა-თვის, ხოლო მომავალში გახსნი გულსა და შეუშვებ მას შინა ყოველსა ცოდვასა.

როდესაც ღვით წინასწარმეტყველმან ღრმად იგრძნო ცოდვა თვისი და აღუარა იგი ღმერთსა, გული მისი დამშვიდდა და სთქვა: ამისთვის ილოცვიდეს შენდამი ყოველი წმიდა ჟამსა შეწყნარებისასა, ხოლო რღვნა წყალთა მრავალთა მას არა მიეახლოს. რღვნა წყალთა ნიშნავს აქ ყოველსა ცოდვასა და შფოთსა ქვეყნისასა. არ მოგეახლებიან შენცა ესენი, უკეთუ კეთილად ილოცე, უზაკველად შეიგონე და აღუარე ღმერთსა ცოდვა შენი, რომელიცა მოგცეს შენ ღმერთმან. ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

დიდ მარხვის პირველის კვირიანის პარასკევს.

*

საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო!

მრთი ძველისა სჯულისა წარჩინებული კაცი იობი, რომლისა სახელი და ცხოვრება ხშირად წაიკითხება აქ, განმავლობასა შინა დიდისა მარხვისასა, მეცხრესა თავსა მისისა წიგნისასა ესრეთ იტყვის თავზე: მე თავის მარადის ვსძრწოდი და მეშინოდა ყოველთა შინა საქმეთა ჩემთა. რას ნიშნავს, ძმაო, ეს თქმა? რისა ეშინოდა იმ კაცს? ნუ თუ მისნი საქმენი იყვნენ ესოდენ ბოროტნი და ცოდვილნი, რომელ მას სიმატლით ეშინოდა მათგან? არა, ძმანო ჩემნო! იგი იყო კაცი მართალი და აღდგებულნი ქველის მოქმედებითა! იგი ესოდენ იყო კეთილი და კაცთმოყვარე, რომელ თანამედროენი მისნი იტყოდენ მას ზედა: იგი არის თვალი ბრმათათვის, ფერხი დავრდომილთა-

თვის, საზრდო და ნუგეში მშვიერათათვის. ამისათვისაც წმიდა ეკლესიაცა განგებ წინადაგვიგებს ჩვენ მისსა ცხოვრებასა დიდ მარხვაში, ვითარცა მაგალითსა მოთმინებისა და დიდისა სათნოებისა. ანუ იქნება თუმცა იგი მრავალთა კეთილთა საქმეთა ასრულებდა, გარნა ამასთანავე, ვითარცა კაცი, სუსტი შთავარდა მრავალთა ცოდვათა შინა. არა! მისი ცხოვრების აღწერაში არ არის ხსენებული, რომ მას ექმნას რომელიმე მძიმე ცოდვა. ამასთანავე იგი არ იტყვის: მე მეშინოდა რომელთამე საქმეთა შინა ჩემთა: ესე იგი არ გააჩნევს აქ და არ გაპყოფს საქმეთა თვისთა, არამედ იტყვის საზოგადოდ ყოველთა, თვისთა საქმეთათვის; მაშასადამე რას ნიშნავს ეს სიტყვა? რისთვის ეშინოდა საქმეთა მისთა ამ მართალს კაცს?

ვგონებ, ძმაო ჩემო, შიში იობისა გაჩნდებოდა მით, რომელ იგი ღრმად გაშინჯავდა და სიმართლით ასწოხნიდა ყოველთა თვისთა საქმეთა. სჩანს, რომ იგი არ იყო უდები, უზრუნველი და დაუდევნელი სულიერსა შინა ცხოვრებასა. სჩანს, რომ იგი ხშირად ფიქრობდა თვისთა საქმეთა ზედა, ხშირად გაიკითხვიდა თავის თავს. შთუოდ, რომ იგი ესრეთ იტყოდა თავის გულში: მართალია მე ვსცდილობ და მრავალს ქველის საქმეს ვასრულებ, გარნა ეს მისთვის, რომ ღმერთმა მომცა აღურაცხველი სიმდიდრე: რა დიდი რამ არის, რომ ესოდენისა სიმდიდრისაგან მივსცე რომელიმე შემწეობა ჩემთა მოყვასთა. ბარნა როდესაც გამოვიკვლევ ჩემი გულის მდგომარეობას, ვბოვებ მუნ მრავალთა ცუდთა მიდრეკილებათა, ვხედავ, რომ თუ ღმერთს არ გავენათლებინე და ღმერთს შემწეობა არ მოეცა, ჩემით მარადის ვიქმნებოდი ცოდვილი.

აჰა, ძმაო, ერთი კეთილი და აღმაშენებელი მაგალითი თქვენთვის, რომელნიცა აწ ნანობთ ცოდვათა თქვენთა და ემზადებით ზიარებად. თუ ესრეთი მართალი და ქველის მოქმედი კაცი მარადის განიკითხვიდა თავსა თვისსა და გაზომავდა თვისთა საქმეთა, ჩვენ უმეტესად გვმართებს გაშინჯვა და გამოკვლევა ცხოვრებისა ჩვენისა; თუ მას ეშინოდა თვისთა საქმეთაგან, ჩვენ უმეტესად უნდა გვეშინოდეს ჩვენისა ცხოვრებისა და ყოფაქცევისა. ისიც დაუმატე, ძმაო, რომელ იობი იყო ძველისა სჯულისა კაცი, და მისგან ღმერთი არ მოით-

ხოვდა ესოდენსა სიწმიდესა და სიპართლესა, როგორათაც ჩვენ-
გან, რომელნი ვართ ახლისა სჯულისა, რომელთა ლმერთმან
მოგვცა უმეტესი მადლი და უმეტესსა მოგვთხოვს სიწმიდესა
და სათნობასა.

მაშასადამე კარგა გაშინჯე, ძმაო, და გამოიკვლიე ცხოვ-
რება შენი პირველ ვიღრე მიხვალ აღსარებად და ზიარებად
და როდესაც იწყო მიმოხილვა საქმეთა შენთა, მაშინ უმეტესი
ყურადღება მიაქციე მას ზედა, რა ხასიათი გაქვს, რომელნი
არიან თვისებანი სულისა შენისანი. ყოველის კაცის საქმენი
დამოკიდებულნი არიან მისსა საკუთარსა ხასიათსა ზედა. ხასი-
ათი, ანუ სულის თვისება არის წყარო ანუ ფესვი ყოველისა
საქმისა, ვითარცა კეთილისა, ეგრეთვე ბოროტისა. თუმცა
შენ დღეს აღიარე რომელიმე ცოდვა და მიიღე შენდობა მო-
ძღვრისაგან, გარნა უკეთუ წყარო ანუ ფესვი ცოდვისა,
ესე იგი ცუდი ხასიათი შენი არ შეიტყე და არ
გამოსცვალე, უსარგებლო იქმნება შენი აღსარება, ამისათვის,
რომა იმავე საქმეს ხელახლა განიმეორებ. მონანებასა და
ზიარებასა უნდა ჰქონდეს ორი საგანი ანუ ორი ბოლო: პირ-
ველად ისა, რომ წასრულისა შენისა ცხოვრებისა ცოდვანი და
ბრალნი შეინანო და მიიღო ლეთისაგან შენდობა, მეორე და
უდიდესი ისა, რათა მომავალისა დროებისათვის შეიქმნე უმ-
ჯობესი, ესე იგი, აღარ სცოდავდე და არ გაამწარებდე ლმერ-
თსა. ნუ დაივიწყებ, გახსოვდეს მარადის, რომელ თუ შენ, მი-
მავალსა მაცხოვარებითისა ბარძიმისადმი არა გაქვს გულში
გადაწყვეტილი და მტკიცე სურვილი დასტოვო და მოძიგო
ყოველნი ცუდნი შენნი ჩვეულებანი, არამედ დაუდევნელად
აღსრულებ საღმრთოსა ამას საქმესა, არა თუ არ მიიღებ მადლ-
სა და სულიერსა სარგებლობასა, არამედ შთავარდები საში-
ნელსა შინა ცოდვასა, იქმნები რა თანამდები ცხოველს-მყო-
ფელისა ძრისტეს ხორცისა და სისხლისა. ნუ იყოფინ ჩვენდა
ესრედ! ამინ.

პირველსა კვირიაქესა ზედა ღიღის მარხვისასა.

შოველმან, რომელმან აღიაროს ჩემდა მომართ წინაშე კაცთა, ძემანცა კაცისამან აღიაროს იგი წინაშე ანგელოსთა ღვთისათა (ლუკ. იბ, 1).

ღღეს, ძმანო ჩემნო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, ჩვენ ვასრულებთ მცნებასა ამას შუღლისასა. ხმითა მალლითა წინაშე ყოველთა კაცთა აღვიარებთ ღღეს ჩვენ სახელსა ძრისტესსა და ყოველსა სჯულსა, რომელი გარდამოგვცა მან ჩვენ მოციქულთა და მამათა მიერ და არა თუ მხოლოდ აღვიარებთ, არამედ, ლოცვასა და მადლობასა შევსწირავთ მისდამი, რამეთუ მოგვცა ჩვენ მადლი და შემწეობა ვიდრე ამ უამაღმდე დაცვად სისწორით და სისრულით ყოვლისა სჯულისა მისისა; ხოლო წინააღმდეგთა ძრისტეს სჯულისათა, ანუ გარდამაქცეველთა და განმასხვავებელთა მისგან მოცემულისა სწავლისასა ვეტყვით ანათემასა, ესე იგი, უარ-ვყოფთ მათ და განვაძებთ ეკლესიის კრებულისაგან. ზარნა აქ საჭირო არს, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, მივაქციოთ სრული ყურადღება, რომლისა აღსარებისათვის გვამცნებს ჩვენ მაცხოვარი მეტყველი: რომელმან აღიაროს მე წინაშე კაცთა... ესე იგი, საკმაო არსა აღსარება ძრისტეს სახელისა მხოლოდ სიტყვითა და ენითა? არა, ძმანო ჩემნო, აღსარება სჯულისა არის ორნაირი: ერთი სიტყვითა, მეორე თვით საქმითა. სიტყვით აღიარებს ღმერთსა იგი, რომელიც ენითა თვისითა წარმოსთქვამს სახელსა ძრისტესსა და სარწმუნოებასა მისსა, ხოლო საქმით იგი, რომელი ცხოვრებითა და ყოფა-ქცევითა თვისითა გამოხატავს ანუ მოიყვანს არსებაში სახარებასა იესო ძრისტესსა. ცხად-არს, რომელ კაცმან, რომელსა სურს სათნო-ეყოს შუალსა, ორივე აღსარება უნდა აღასრულოს, ესე იგი შეაერთოს სიტყვა და

საქმე. ძაცი, რომელი მხოლოდ ერთა თვისითა აღიარებს შუალსა, გარნა საქმით იქცევა წინააღმდეგ მისთა მცნებათა, არა თუ ქრისტიანე არ არის, არამედ არის მოღალატე ძრისტესი. ისმინეთ, რასა იტყვის ისაია წინასწარმეტყველი: მომეახლებიან მე ერი ესე სიტყვით და ბაგითა პატივს-მცემენ მე, ხოლო გული მათი შორს არს ჩემგან და ამოად პატივს-მცემენ მე. ხოლო შუალი ჩვენი იესო ძრისტე გვეტყვის: არა ყოველმან, რომელი მეტყოდეს მე უფალო, უფალო და შევიდეს სასუფეველსა ცათასა, არამედ რომელმან აღასრულნეს სიტყვანი ჩემნი.

ნუ ატყუებ, ძმაო, თავსა შენსა. ძრისტეს მოწაფე და ძრისტეს აღმსარებელი მაშინ ხარ, როდესაც აღასრულებ სიტყვათა მისთა; თუ არ მოინანე ცოდვანი შენნი, თუ ისრეთს რასმე იქმ, რომელიც წინააღმდეგი არის იესო ძრისტესი, ძრისტეს მოღალატე ხარ. ბახსოვდეს, რომ შენ ყოვლითა შენითა არსებითა, სულითა და ხორციითა ძრისტეს ეკუთვნი. შენ ძრისტესი ხარ ყოვლითურთ, ძრისტეს სისხლით მოსყიდული ხარ; ძრისტეს-თანა შეერთებული ხარ, ნათლის-ღებიდგანვე ძრისტეს სახელი გეწოდება; აწ, უკეთუ კეთილად ხვალ, ძრისტეს აღიარებ; უკეთუ სცოდავ და არ მოინანებ, ძრისტეს მოღალატე ხარ. ბეშინოდეს, რომ არ უარ-გყოს შენ ძრისტემან, უკეთუ შენ უარ-ჰყავ იგი ცხოვრებითა შენითა. ძრისტეს აღიარებ მაშინ, ოდეს სახელითა მისითა გლახაკსა, მცირესა ძმასა შენსა შეეწევი ნაყოფისაგან შენისა; ძრისტეს მოღალატე ხარ, უკეთუ მარტო შენი თავისთვის ზრუნავ და არავის არ ეწევი; ძრისტეს აღიდებ, ოდეს გიყვარს მოყვასი შენი, რომელი შეიყვარა მან და სისხლი დაჰსთხია მისთვის; ძრისტეს უარ-ჰყოფ, თუ მოიძულე ვინმე მოყვასთა შენთაგანი; ძრისტეს აღიარებ, ოდეს გახსოვს მცნება მისი და ყოველთვის სიმართლეს იტყვი და არავის მოატყუებ; ძრისტეს უღალატებ, ოდეს იქცევი მზაკვარებით, ოდეს იუდასავით. ამბორს უყოფ მოყვასსა და მერმე გაჰყიდი მას.

ნუ დაივიწყებ, რა პატიოსანს სასყიდელს აღუთქვამს ძრისტე მისთა აღმსარებელთა. რა დიდი არის და საკვირველი, რომ შენ წინაშე რაოდენათმე კაცთა აღიარო სახელი ძრისტესი მაშინ, ოდეს იგი აღგიუთქვამს შენ: ძემანცა კაცისამან აღიაროს იგი

წინაშე ანგელოსთა ლვთისათა. ოდეს ყოველნი ტომნი, ანგელო-
სნი და კაცნი შეიკრიბებიან მეორეთ მოსვლაზედ წინაშე დო-
დებისა შფლისა, მაშინ აღვიარებს შენ შუალი, მაშინ გამოა-
ჩენს შენსა ერთგულებასა, რომელი მოგვცეს ჩვენ ყოველთა
ღმერთმან. ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

მართლ-მადიდებლობის კვირიაკისა.

*

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

თუმცა წესი ესე მართლ-მადიდებლობისა ძველი დროე-
ბითგან არის მიღებული ეკლესიასა შინა და ყოველთვის იყო
საჭირო და სასარგებლო, გარნა უმეტესად აწ, ამ ჩვენ დროე-
ბაში. რისთვის? მისთვის, რომელ ახლა ერთი ფრიად სამწუ-
ხარო ყოველთა ქრისტეს მოსავთათვის გარემოება გამოჩნდა
და ძლიერდება ყოველთა ქვეყანათა შინა, რომელიცა ფრიად
საჭიროდ ჰყოფს აღსრულებასა წესისა ამისასა. რომელი არს
ეს გარემოება? ის, რომელ განმრავლდნენ კაცნი წინააღმდეგ-
ნი საღმთოისა სჯულისანი, რომელნი კადნიერად ბედვენ ცი-
ლობასა, და არათუ ცილობასა, არამედ თითქმის უარის ყო-
ფასა უმთავრესთა მუხლთა ლვთისაგან მოღებულისა სჯულისა-
თა. მსრეთსა გარემოებასა შინა ფრიად საჭირო და სასარგებ-
ლო არის, რომ წმიდამან ეკლესიამან აღამაღლოს ხმა თვისი
და ნათლად აღიაროს სწავლა ქრისტეს სჯულისა სანუგეშოდ
ყოველთა ქრისტეს მოყვარეთა, ხოლო ყოველნი წინააღმდეგ-
ნი და განდრეკილნი ზარ-განხადოს საშინელითა ანათემითა.
ამას ასრულებს ახლა კრება წმიდისა ეკლესიისა!

ზარნა ხსენებული სამწუხარო გარემოება, ესე იგი გან-
მრავლება ურწმუნოთა კაცთა, ჩვენ, მოძღვართა თქვენთა, გან-
გვადვიძებს, რათა უმეტესითა ბეჯითობითა გასწავლიდეთ
თქვენ და განგამტკიცებდეთ საღმრთოსა შინა სჯულსა.

საღმრთო მოვალეობა ჩემი გამაღვიძებს მე მოგცე თქვენ დღეს მოძღვრება — ერთსა ფრიად საჭიროსა და სასარგებლოსა საგანსა ზედა შესახებ სჯულისა ჩვენისა, მით უმეტესად, რომ მე კიდევ აღგიტყვი თქვენ ერთხელ მოლაპარაკება ამ საგანზე. შინც არის გულს-მოდგინე მსმენელი ლვითის სიტყვის ქადაგებისა, მას უთუოდ კიდევ ახსოვს, რომ მე წასარულს წელს თვით ამ დღეს და თვით ამ წმიდა ადგილისაგან აღგიტყვი თქვენ განმარტება იმ აზრისა, რომელ თვინიერ სარწმუნოებისა არც სათნოება შეიძლება. მსე იგი, ვისაც არა აქვს სარწმუნოება ცხოველი, მას არცა წმიდა ზნეობა ექმნება. ახლა მინდა აღვასრულო, ძმანო, ეს ჩემი აღთქმა! ბოხოვ თქვენ ყოველთა კარგად ყური დამიგდოთ და გაიგოთ ეს ჰაზრი მისთვის, რომ იგი არის ფრიად აღმაშენებელი და ყოველთა ურწმუნოთა კაცთა პირის დამაყოფელი.

პირველი და უმთავრესი ჰაზრი, ანუ საბუთი ყოვლისა ურწმუნოისა და განდრეკილისა კაცისა არის ესრეთი: ოღონდ მე კი კარგი, პატროსანი და მართალი კაცი ვიყოო საქმით და ყოფაქცევით, თორემ რაც გინდა მწამდეს ეს სულ ერთი არისო; ესე იგი, ამის მოლაპარაკე ამტკიცებს, ვითომც შეიძლება, რომ სარწმუნოება ანუ ლვითის სჯული არ ჰქონდეს კაცსა, და ზნეობით, ანუ ყოფა-ქცევით კი იყოს წმიდა და სათნო. მაშასადამე თუ ეს მისი საბუთი ცხადად გავამტყუნეთ, თუ ჩვენ იმას დავუმტკიცეთ, რომელ ერთი უმეოროდ ვერა ოდეს ვერ გასძლებს კაცის გულში და მეტადრე ის თუ დავამტკიცეთ, რომ ვისაც არა აქვს ცხოველი სარწმუნოება, იგი ვერა-ოდეს ვერ შეიძენს წმიდასა ზნეობასა, ანუ სათნოებასა, ამით გავაჩუმებთ ყოველსა ურწმუნოსა კაცსა. ლვითის შეწევნით ადვილია ამის დამტკიცება! სიტყვის სიცხადისათვის წარმოვიდგინოთ ახლა, რომ აქ ჩემ წინაშე სდგას ერთი ურწმუნო კაცი და მე იმას ველაპარაკები: მითხარ მე, ძმაო, რადგანაც შენ თვითონ ამტკიცებ, რომ სიმართლე, პატროსნება, წმიდა ზნეობა ყოველი კაცისათვის საჭირო არის, ესრედ რომელ თუ ესენი სრულიად მოაკლდა კაცსა, იგი გარდაიქცევა პირუტყვად, პირველად ეს ერთი ჰაზრი ამიხსენი: რა უფრო ადვილია კაცისათვის, ცოდვა თუ მადლი, ცოდვის აღსრულება თუ

სათნოების შექმნა, ესე იგი, რომელს უფრო აღრე და ადვილად აღასრულებს კაცი, ცოდვას თუ სათნოებას? მგონებ, ძმანო, მსმენელნო, რომელ ამ საგანზე ჩემი მოპირდაპირე ცილობას არ დამიწყებს, მან თავიდგანვე პირდაპირ უნდა აღიაროს, რომელ ცოდვა ყოვლისა კაცისათვის უფრო ადვილია, ვიდრე სათნოება; ამაზე მას დაარწმუნებს თვით კაცის ბუნება, ანუ თვით მისი საკუთარი ბუნება, ვინაიდგან თვით იგი ხედავს, რომ ბუნება მისი არის ფრიალ მიდრეკილი ცოდვისადმი; მაშასადამე ეს ჰაზრი დამტკიცებული არის. ახლა ამ პირველი ჰაზრისაგან გადავიდეთ, ძმანო, მეორე ჰაზრზე და ვკითხოთ ჩვენ მოპირდაპირეს: ვკითხარ ჩვენ, ძმაო, რადგანაც შენ თვითონ ხედავ და იძულებული აღიარებ, რომელ დაცემულის კაცის ბუნებისათვის ცოდვა უფრო ადვილია და საამო, ხოლო სათნოება მძიმე და ძნელი, მაშასადამე თუ სარწმუნოება არა მაქვს და სარწმუნოებისა ჩემისაგან არა ვარ შეგონებული და გავდიებულო, რამ მაიძულოს მე, რამ შემაგონოს, რამ გამიღვიძოს ცოდვის მორიდება და სათნოების ძებნა, ესე იგი, ის, რაც ჩემი ბუნებისათვის არის საამო და ტკბილი დავსტოვო და ვეძიო ის, რომელიც არის ძნელი, მძიმე, რომელიც მოითხოვს ჩემგან დიდსა შრომასა, მოთმინებასა, იძულებასა, ესე იგი, სათნოება და სიწმიდე? თუ კი ახლაც, როდესაც რომ ცალკე ჩემი სარწმუნოება ხან მაშინებს, ხან მასწავლის, ხან მანუგეშებს და მით შემაძულებს ცოდვასა, ცილკე სამოქალაქო სჯული ცოდვის და უსჯულო საქმისათვის მექადნის სასჯელსა, ცალკე თვით ჩემი ჭკუა და სინიღისი მამხილებს, რომ მოვერიდო ცუდ საქმეს, მაინც ვხედავ, რომ ცოდვა ძლიერია ჩემს ბუნებაში, იგი მაინც ხშირად წარმიტაცებს მე, რაღა იქმნება და რაღა აღმიკრძალავს მე ცოდვის მოქმედებას, თუ სარწმუნოება აღარ არის ჩემს გულში? რას იტყვის ამაზე ჩემი მოპირდაპირე? ჭკუა გაქვს, მაინც მეტყვის იგი, ჭკუით გაარჩიე ცოდვა და მადლი და პირველი მოიძულე და მეორე შეიყვარე. ბარნა, სხვა არის გარჩევა და სხვაა აღსრულება. აბა ვკითხოთ ჭკუას რას გვეტყვის იგი ამაზე? თუ მორწმუნე ვარ, ჭკუა მეტყვის: ყოველი მოითმინე, სათნოება შეიძინე, აქაური ცხოვრება მოკლე არის, იქ ღმერ-

თი მაგიერს მოგაგებს; თუ ურწმუნო ვარ, ჭკუა ასე მეტყვის: ამ წუთ სოფელში ვიდრემდის ხარ, ინუგეშე, სჭამე, სვი, მოკვდები და ყოველივე განქარდება. სინიდისი გაქვსო, კიდევ მეტყვის ჩემი მოპირდაპირე: სინიდისით გააჩჩიე ცოდვა და მადლი და სინიდისს გაუგონე;—კეთილი! მაგრამ სინიდისი დაფუძნებულია და ცხოველია მხოლოდ სარწმუნოებით; ვისაც არა აქვს სარწმუნოება, მას სინიდისიც ბნელი აქვს და ყრუ. რას იტყვის ამის მეტს მოპირდაპირე? თვითონ აღიარა მან, რომ სარწმუნოება და სიწმიდე საჭირო არის კაცისათვის, თვითონვე ხედავს ახლა, რომ თუ საღმრთო სჯული არ გააღვიძებს კაცს, კაცი არასოდეს არ მოერიდება ცოდვასა და არ იმეცადინებს სათნოებისათვის, მაშასადამე აქედან გამოდის, რომ საღმრთო სჯული მიუცილებლად საჭირო არის ყოველისა კაცისათვის; თვინიერ საღმრთოისა სჯულისა, მას არც ცოდვის შიში და მორიდება ექმნება, მაშასადამე იგი დაჰკარგავს კაცობრიობას და ემსგავსება პირუტყვს.

აჰა, ძმანო, ის ჰაზრი რომლისა ახსნა მსურდა მე თქვენთვისა. იქმნება მე ისე ნათლად ვერ გამოვსთქვი ეს ჰაზრი და ვერ გაგაგებინე, როგორც მსურდა, მაგრამ შენ თვითონ დაამუშავე შენ გულში, ძმაო, ეს ჰაზრი და გაავრცელე. თუ კარგად ვერ ახსნი, ჩემთან მოდი თავისუფალ დროს და მე კიდევ აგახსნი, აქაც მიუბრუნდები მე მარჯვე დროს ამ ჰაზრსა. თუ როდისმე შეგვხვდეს ურწმუნო კაცთან ლაპარაკი ამ ჰაზრით, თუ კარგად გაიგე იგი, შეგიძლიან პირი დაუყო მას; თუ არა ჩემთან მოიყვანე; უთხარი ეს მისი საქმე არისთქო. შესავ მაცხოვარსა, რომელი არის მდიდარი სიტყვითა და სწავლითა, რომ იგი მომცემს მე სიტყვასა შესაგონებლად ყოველისა განდრეკილისა კაცისათვის.

ბარნა აქ უნდა გაგიმკლავნდე და გითხრა, ძმაო, რომ ერთი საქმისა კი მეშინია; მეშინია, რომ ეს ჩვენი მოპირდაპირე მობრუნდეს და ესრეთი სიტყვა გვითხრას: კარგი! თუ მართლა საღმრთო სჯული და სარწმუნოება არის საფუძველი და განმადვიძებელი წმიდა ზნეობისა, რათ ვხედავ შენ შორის, შენ რომ მორწმუნე კაცი ხარ, ცუდსა ზნეობასა და ყოფა-ქცევასა? სწორეთ მეშინია, რომ არ გავგამტყუნოს ამ სიტყვით, ჩვენ,

მორწმუნენი ურწმუნომან კაცმან! **თუ** კაცი ამბობს მორწმუნე ვარ და საქმით კი არ ერიდება ცოდვას, იგი სიტყვითაც ვეღარ გაამტყუნებს ურწმუნო კაცსა; ამისათვის გლოცავ თქვენ, ძმანო, და გაფუცებ, თვით ცხოვრებითა თქვენითა აჩვენოთ ურწმუნოთა კაცთა, რა საუნჯე არის ცხოველი სარწმუნოება კაცისათვის. **ღმერთო**, მაცხოვარო ჩვენო! შეგვეწიე, რათა თვით ცხოვრება მორწმუნეთა შენთა გაამტყუნებდეს და შეარცხვენდეს ურწმუნოთა კაცთა. — **ამინ!**

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

დიდ-მარხვის მეორესა კვირისასა.

მართლ-მადიდებელნი ძმანო ქრისტიანენო!

თუმცა წარსულს კვირას, მართლ-მადიდებლობის წინათ, ჩვენ წინა-დაგიდეთ მცირედი განმარტება წესისა ამის, გარნა ვინაიდგან საჭიროებისა გამო მაშინ სიტყვა ჩემი იყო მოკლე და მცირე, ხოლო წესი იგი არის ფრიად შესანიშნავი და ამასთანავე რომელთამე პირთა აქვსთ მას ზედა უსაფუძვლო ჰაზრი, ამისთვის საჭიროდ ვრაცხ კვალად მივაქციო დღეს ყურადღება თქვენი საგანსა ამას ზედა.

რომელნიმე მომსმენელნი მართლ-მადიდებლობის წესისა ესრეთ ფიქრობენ გულში და ხშირათ ხმა მალლათაც გამოთქვამენ ფიქრსა მათსა: რათ აღსრულებს ეკლესია დღეს წესსა ამას? კარგად არ იქცევა იგი ამ შემთხვევაში! რა საქმე აქვს ეკლესიას ჩემ ჰაზრთან და ჩემის გულის-თქმასთან? ოღონდ მე კი კარგი კაცი ვიყო და პატიოსნად ვიქცეოდე, არვის არ ვაწუხებდე, ერთი სიტყვით, საქმით კარგი ვიყო, თორემ გულში რაც უნდა ჰაზრი მქონდეს ღმერთზედ, ანუ ხატზედ, ანუ სხვა საგანზედ, — ეს სულ ერთია! ვის რა დააკლდება, მე რომ განსხვავებული ჰაზრი მივიღო ღმერთზედ, ანუ სხვა ეკლესიის სწავლაზედ? ჩვენგან ღმერთი მხოლოდ იმას ითხოვს, რომ ვნება არავის მივცეთ და ცუდს საქმეს მოვერიდოთ, სხვებო რაც გინდა ვიფიქროთ ეკლესიის სწავლათა ზედა, ამით არავის არაფერს არ დაუშავებთ. სწორედ ესრეთ ფიქრობენ და

ამას იტყვიან ზოგიერთნი პირნი. მართალი არის თუ არა ეს ლაპარაკი? მისაღები არის იგი და პატივ-საღებები თუ არა? ამაზედ ვიფიქროთ ახლა.

არა, ძმანო ჩემნო, ესე ვითარი ლაპარაკი და განზრახვა არის წინა-აღმდეგი, ცრუ და უსაფუძვლო! შინც ესრეთ განიზრახავს, მას უთუოთ ავიწყდება ერთი რაიმე, სახელდობ, ავიწყდება რა საგანი აქვს ეკკლესიის სწავლას, რისთვის გვაძმადებს ჩვენ და გვზრდის ეკკლესია? წმიდა ეკკლესია გვაძმადებს ჩვენ და გვზრდის, არათუ მხოლოდ ამ სოფლის ცხოვრებისათვის, არამედ და უმეტესად მომავალისა საუკუნოსათვის. ადამიანის არსება და ცხოვრება რომ არ განგრძობდებოდეს გარეშე ამის სოფლისა, ჩვენ რომ არა გვრწამდეს უკვდავება სულისა ჩვენისა და მომავალი დაუსრულებელი ცხოვრება, მაშინ სწორეთ სულ ერთი იქმნებოდა, რაც გინდა ჰაზრო გვქონდეს ლმერთზედ; გარნა ვინაიდგან გვაქვს სასოება მომავალისა ცხოვრებისა, მაშასადამე ჰაზრიცა ჩვენი და სარწმუნოება უნდა იყოს მართალი და მართლ-მადიდებელი. ჩვენ გვრწამს და ვაღვიარებთ, რომელ ლმერთი არის შემოქმედი და მმართველი ყოვლისა ქვეყანისა, რომელ მან მოავლინა ძე თვისი გამოხსნისათვის კაცისა, კაცი ცხოვრდება და განათლდება მხოლოდ საშუალებითა სულისა წმიდისათა, ლმერთი მიაგებს ყოველსა კაცსა საქმეთა-მებრ მისთა: ესე ვითარნი და ამის მსგავსნი ჰაზრნი და სწავლანი არიან საფუძველნი ჩვენის სჯულისა და სასოებისა და არ შეუძლიან ეკკლესიასა, რომ არ ამხილოს მათი წინა-აღმდეგნი; მისთვის რომელ, ვინც გამოსცვლის და წინა-აღუდგება სწავლასა ამას, იგი საფუძველიანად არღვევს სჯულსა ჩვენსა. ათასი სხვა სწავლა აქვს და ათასი ჰაზრი კაცსა სხვათა და სხვათა საგნებთა ზედა: ეკკლესია არ შეეხება მათ. რაც გინდა იფიქრო და ასწავლო შენ ბუნებასა ზედა, ანუ საზოგადოების წყობილებასა ზედა, ანუ სხვათა ამ სოფლის საგანთა, ეკკლესია არ გაერევა ამაში, სრულს თავისუფლებას გაძლევს შენ; გარნა შესახებ საღმრთო სჯულის სწავლისა ეკკლესია ვერ მოითმენს, რომ განასხვაო იგი, მისთვის რომელ იგი არ არის მოგონებული შენგან ანუ ჩემგან; გუშინ ანუ გუშინ წინ არ არის გამოცხადებული, არამედ თვით ლმერ-

თმან გამოგვიცხადა იგი დასაბამითგან და ჩვენი საუკუნო ნეტარება არის დამოკიდებული მას ზედა. ეს არის პირველი მიზეზი.

მეორე მიზეზი, რომლისა-თვისცა წმიდა ეკკლესია ყოველნი ღონის-ძიებით იცავს შეუცვლელად სწავლასა მისსა და ფიცხელად განიკითხავს წინა-აღმდეგთა და გარდამქცეველთა ამა სწავლისათა არის ისა, რომელ სწავლა იგი არს კავშირი ყოველთა ქრისტიანეთა; რომელი შეაერთებს ყოველთა კაცთა წინაშე ღვთისა; ხოლო ერთობა და სიყვარული კაცთა შორის არის უძვირფასესი თვისება წინაშე თვალთა ღვთისათა. სადაც არ არის ერთობა და სიყვარული, მუნ არ არის მადლი ღვთისა, მუნ ეკკლესია აღარ არის. რა არს ეკკლესია? იგი არს შეკრება კაცთა ერთ-მორწმუნეთა, ესე იგი, ისრეთთა კაცთა, რომელთა აქვსთ ერთი ჰაზრი საღმრთოთა საგანთა ზედა. წმიდა მოციქული პავლე მისწერს ფილიპელთა: **აღავსეთ სიხარული ჩემი, რათა მასვე ზრახვიდეთ და იგივე სიყვარული გაქვდეს, ერთ-სულ და ერთ-ზრახვა იყვენით (მ. ბ, გ.);** ხოლო ეფესელთა იგივე წმიდა მოციქული ამცნებს: **ისწრაფდით დამარხვად ერთობასა მას სულისასა საკრველთა მით მშვიდობისათა (მ. დ, გ).** ისრეთი ძვირფასი თვისება არის ერთობა სარწმუნოებისა, რომელ შუალომან ჩვენმან იესო ძრისტემან უკანასკნელსა შინა ღოცვასა პირველ ჯვერ-ცმისა მხურვალედ გამოითხოვა მამისა თვისისაგან, რათა ყოველნი მისნი მორწმუნენი იყვნენ ერთ, ვითარცა იგი და მამა ერთ არიან. ბარნა ყოველნი წინააღმდეგნი სარწმუნოებისა და გარდამაქცეველნი სწავლისა დაარღვევენ ერთობასა და მოახდენენ განხეთქილებასა და სიძულილსა. მეოთხესა საუკუნესა შინა, ოდესცა უღმრთომან პრიოზ მოახდინა საშინელი შფოთი ეკკლესიასა შინა, ერთ ღამეს წმიდა ალექსანდრეს, ეგვიპტის მწყემსთ-მთავარსა, გამოეცხადა სიზმრად შუალი იესო ძრისტე. ოდესცა წმიდამან ალექსანდრე შეხედა შუალსა იესო ძრისტესა, ნახა, რომელ მისი კვართი ანუ სამოსელი იყო გაპობილ ორად თავიდან ბოლომდი, და ესმა ხმა შულისა: აჰა რა მიყო პრიოსმან! ეს კვართი გაპობილი მოასწავებდა წმიდასა ეკკლესიასა, რომელი განაპო ორად უღმრთომან პრიოს, სწავლითა თვისითა. სადღა

იქმნება სიყვარული და ერთობა ეკკლესიასა შინა, უკეთუ ყოველმან კაცმან თვისებრ დაიწყოს სწავლა საღმრთოთა საგანთა ზედა. აჰა რისთვის ცდილობს წმიდა ეკკლესია, რათამცა საღმრთო იგი სწავლა, რომელი გარდამოგვცეს მოციქულთა, იყოს დაცულ შეუცვლელად ყოველთა კაცთაგან! აჰა რისთვის ზარ-დასცემს იგი ანათემითა ყოველთა, რომელნი კადნიერ იქმნებიან გარდაქცევად სჯულისა მისისა!

მესამედ, როდესაც წინა-აღმდეგნი იტყვიან: ოღონდ ყოფა-ქცევით კარგი კაცი ვიყოვო, თორემ ჰაზრი რაც გინდა მქონდეს ლმერთზედ,—ერთიაო, ამით რას ამტკიცებენ იგინი? ამტკიცებენ მას, ვითომც შესაძლებელი არის, რომ სარწმუნოება არ ჰქონდეს კაცს და სათნოება კი ჰქონდეს, ანუ თუ თვინიერ სარწმუნოებისა შესაძლებელ იყოს სათნოება და სიწმიდე. ეს ჰაზრი სრულიად უმართლო არის, ძმანო ჩემნო! ბარეშე ძრისტეს სჯულისა არ არის შესაძლებელი, რომ კაცმან შეიძინოს ჭეშმარიტი სათნოება და სიწმიდე. შეიძლება კი ცოტაოდენი ანუ დაბლისა ხარისხისა სიმართლე და პატიოსნება ჰქონდეს ურწმუნოსაცა კაცსა; შეიძლება და კიდევ მამხდარა მრავალ-გზის, რომელ თვით კერპთმსახურნიცა, ვგრეთვე მაჰმადიანნი და სხვა სჯულის ხალხნი იქმოდენ: რომელთამე კეთილთა საქმეთა: კაცი ებრალებოდესთ, მოწყალება მისცენ, სიმართლე უყვარდესთ, გარნა არა-ოდეს არ არის შესაძლებელი, რომელ მათ მიითვისონ ნამდვილი და ჭეშმარიტი სათნოება, ის სათნოება, რომელი მხოლოდ განამართლებს კაცსა ღვთის წინაშე. ეს ჰაზრი არის ჭეშმარიტი, გარნა იგი მოითხოვს საკუთარსა განმარტებასა და ვინაიდგან განვრცელდა სიტყვა ჩვენი დღეს, ამისთვის ვალდებულყყოფ თავსა ჩემსა—მერმე ოდესმე მივაქციო ყურადღება თქვენი საგანსა ამას ზედა; ხოლო დღეს დასრულდა სიტყვისა ჩვენისა გევედრები შენ, ძმაო ჩემო, შენ, რომელი ხარ მართლ-მადიდებელი, ეცვდე და განამართლე ყოვლითა ღონის-ძიებითა სჯული შენი წინაშე წინააღმდეგთა მისთა. იცი, რას იტყვიან და რით იმართლებენ თავსა წინააღმდეგნი ჩვენისა სამღთოისა სჯულისა? ჩვენ ვერ ვხედავთ, რომ მართლ-მადიდებელნი განსხვავებულნი იყვნენ კარგითა მათითა ცხოვრებითაო, წინა-აღმდეგ ამისა ვხე-

ღავთ, რომელ თუმცა ჩვენი იქადიან მართლ-მადიდებლობითა, გარნა არ იქცევინ ბატონსად და არ ერიდებიან უსამართლოებასა და ცოდვასაო. რა უნდა უბასუხოთ ამახედ მათ? შეშმარითად ვიტყვი: რომელი იქადიან მართლ-მადიდებლობას, ხოლო ცუდად იქცევინ და ცოდვას არ ერიდებიან, უარესად ავნებენ სჯულსა მათსა, ვიდრეღა განცხადებულად ურწმუნონი. როდესაც ურწმუნო კაცი ცუდად იქცევა, ცოდვას არ ერიდება, ეს საკვირველი არ არის და მე ვგონებ, რომ უფრო შესანდობელიც არის; გარნა რით უნდა განვხსნათ და რით უნდა შეუნდოთ ცუდი ყოფა-ქცევა იმ კაცსა, რომელი იქადის მართლ-მადიდებლობასა? ამისათვის ეცადე, მართლ-მადიდებლობის შვილო, შენვე არ შეარცხინო დედა შენი, წმიდა ეკლესია, წინაშე მტერთა მისთა, არამედ ისრე მოიქეცი; რომ ყოველი ურჩი ეკლესიისა, მხედველი წმიდისა შენისა ცხოვრებისა, ცხადად ხედვიდეს რა კეთილი და სასარგებლო საქმე არის მართლ-მადიდებლობა. ამინ!

ს ი ტ უ ვ ა,

გეორგისა კვირიკისა.

და იხილა იესო სხვანი ორნი ძმანი
იაკობ ზებედესი და იოანე ძმა მისი.... და
უწოდა მათ, ხოლო მათ მეყვსეულად და-
უტევეს ნავი იგი და მამა მათი, და მის-
ღვედეს მას (მ. დ, კბ.).

*

სახარება დღეს წაკითხული მოგვითხრობს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, როდის და რა სახით აღმოარჩია შუალმან ათორმეტნი მოციქულნი თვისნი. მოთხრობასა ამას შინა უმეტესად ყოვლისა ის განაღვიძებს ყურადღებასა ჩვენსა, რა სისწრაფით და ერთგულად მიიღეს აღმორჩეულთა ამათ წოდება შულისა: და იხილა იესო სხვანი ორნი ძმანი..... და უწოდა მათ, ხოლო მათ მეყვსეულად დაუტევეს ნავი იგი და მამა

თვისი და მისდევდეს მას. აჰა, რა სახით უბრალოთა ამათ მე-
თევზეთა გული ჰქონდათ განმზადებული მიღებად ღვთის წო-
დებისა. რაკი ერთხელ ესმა მათ ხმა შუფლისა, აღარც ექვი, აღ-
არც შიში, აღარც სიყვარული მშობელთა, ანუ მონაგებისა —
აღარ შეარყევს მათ. გული ეტყვის მათ, რომელ კეთილ არს
წოდება ესე; ჰკუა მათი შეაგონებს მათ, რომელ იგინი ვერ
იშოვნიან ამაზე უკეთესსა მოძღვარსა და განმანათლებელსა,
სინიღისი გააღვიძებს მათ, რათა არა დაჰკარგონ კეთილი ესე
შემთხვევა, არამედ ისარგებლონ მით, და იგინი მაშინვე დაემორ-
ჩილებიან ხმასა შუფლისასა: ხოლო მათ მეყვსეულად დაუტევეს
ნავი იგი და მამა თვისი და მისდევდეს მას.

აჰა, ძმაო ჩემო საყვარელო, რა კეთილსა მაგალითსა და
სწავლასა გაძლევენ შენ უბრალონი ესე და უსწავლელნი მე-
თევზენი, უკეთუ გსურს მიღება სწავლისა და მაგალითისა.
როდესაც ლმერთი გიწოდებს შენცა, რა სახითაც გამოგიჩნდეს
წოდება მისი, ნულარ ჰყოვნი, ნუ მიზეზობ, ნუ ირყევი; არა-
მედ მეყვსეულად ისმინე ხმა მისი და შეუდევნი მას. მაცხოვარი
ასწავლიდა რა ერსა, ხშირად ესრეთ დააბოლოვებდა სიტყვათა
თვისთა: **რომელსა ასხენ ყურნი სმენად, ისმინენ!** შეიძლება და
საჭიროც არის შენდამიც მოვაქციოთ აწ სიტყვა ესე! **თუ** გუ-
ლი გაქვს, ძმაო, გამზადებული მიღებად სიტყვისა ლვთისა, თუ
ჰკუა შენი არ არის განდრეკილი, არამედ მსურველი შეწყნა-
რებად ლვთისაგან მოვლინებული სწავლისა და ქადაგებისა,
ყური დაუგდე შენცა ყოველსა წოდებასა ლვთისასა: **რომელსა
ასხენ ყურნი სმენად, ისმინენ!** მრავალ-გზის და მრავალ ფერად
გიწოდებს შენცა მაცხოვარი განმავლობასა შინა შენისა სიკო-
ცხლისასა. შენთვისაც იყო ეს მაგალითი და სწავლა, რომელი
გესმა დღეს წაკითხულისა სახარებისაგან: ისმინე იგი და იყავ
მზადევი კეთილ გონიერთა ამათ მეთევზეთა. ლვთისაგან არის
ყოველი იგი შემთხვევა, როდესაც გული შენი, მარადის გარ-
თული სოფლისა ამის ამოცებასა შინა, უცეფ გაიხსოვნებს
ლმერთსა, მოსწყინდება ყოველი ამ სოფლის ამოცება და ურ-
ვა, მოსწყურდება მიტყვევა ლვთისადმი და დავიწყება ამ სოფ-
ლის ბოროტებისა; ან როდესაც სინიღისი შენი ტვირთ-მძიმე
ცოდებათაგან სწუხს, იურვის და გდევნის შენ გამოსვლად ცო-

ღვის მონებისაგან და მიქცევად ლვთისადმი; გარნა საუბედუროდ ნაცვლად მისა, რომ შენ ყური დაუგდო ესრეთ შინაგანსა შენსა ხმოვანებასა და მიიღო იგი, ვითარცა წოდება ლვთისა, მზაკვარმან გონებამან შენმან სხვა რამე მიზეზს მიაწერა იგი და დააჩუმა შინაგანი თვისი მოძრაობა და მით გააუქმა წოდება ლვთისა. ლვთისაგან იყო ისიც, როდესაც შენ შემგებთხვია რომელიმე უბედურება, როდესაც იყავი შეწუხებული ანუ სიკვდილითა მოყვასთა შენთა, ანუ სიღარიბითა, ანუ სწეულებითა: ყოველთა ესრეთთა შემთხვევათა კაცი ლვთის მოშიშნი და ლვთის მოსაენი მიიღებენ, ვითარცა ლვთისაგან მოვლინებულსა სწავლასა, შეიმუსვრონ გულთა თვისთა, დაემორჩილებიან სიმართლით დამსჯელსა მარჯვენასა ლვთისასა და ცდილობენ, რომ სინანულითა, მოთმინებითა და მორჩილებითა გაისწორონ ცხოვრება თვისი და კვლად შეიქმნენ ღირსნი ლვთის მოწყალებისა; გარნა შენ ესრეთთა შემთხვევათა შინა საუბედუროდ სხვაფერ იქცევი: შენ ანუ დაღონდები და შთავარდები სასოწარკვეთილებასა შინა, ანუ მხოლოდ ერთ წამს მიიქცევი ლვთისადმი და მერმე დაგავიწყდება სწავლა ლვთისა. ანუ იქმნება ლმერთმან შეგაგონა შენ სხვითა სახითა, იქმნება მან მოგცა შენ პატივი შორის მოყვასთა შენთა, იქმნება შეგამკო შენ ჭკუითა, განათლებითა მოგანიჭა სიმდიდრე და წარმატება; კაცი კეთილ გონიერი და მორწმუნე ყოველთა ამთ ნიჭთა მიიღებს ვითარცა ლვთისაგან მოცემულსა წყალობასა, იგი იფიქრებს: უთუოდ ყოველი ესე მომცა ლმერთმან მისთვის, რათა ამით ვემსახურო ლმერთსა; გარნა შენ ხშირად სხვაფერ უყურებ ესრეთსა წოდებასა ლვთისასა; სიმდიდრე და წარმატება შენ ხშირად მიაწერე საკუთარსა შენსა ჭკუასა და ღირსებასა, ანუ ერთსა ბრმასა ბედსა და იგი მოიხმარე შენ არა ლვთის მსახურებისათვის, არამედ დასაკმაყოფლად შენთა ცუდთა სურვილთა და ვნებათა. მართი სიტყვით რაოდენ გზის გააუქმე შენ წოდება ლვთისა! რაოდენ გზის გული გეტყოდა: დრო არის მიქცევად ლვთისადმი და დატევება ყოვლისა ამ სოფლის ამაოებისა; გარნა შენ მაინც ემონები ცოდვასა და ამაოებასა. რა არის მიზეზი შენისა ამის დაუდევნელობისა და უზრუნველობისა? ის, ძმაო, რომ

შენ ისე არ აფასებ ღვთის წოდებასა, ვითარცა დააფასეს უბრალოთა მეთევზეთა. მათ ისრე დააფასეს წოდება ღვთისა, რომელ არათუ დაუტევეს ნავი თვისი, ესე იგი ყოველი ქონება თვისი, არამედ მშობელნიცა თვისნი. შენგან ღმერთი არ მოითხოვს ესოდენსა მსხვერპლსა, რომ დასტოვო ყოველი შენი ამ სოფლის საქმე და შეუდგე მხოლოდ ღვთის მსახურებასა. მსრეთსა მსხვერპლსა მოითხოვდა ღმერთი მხოლოდ რომელთამე რჩეულთაგან. შენთვის ისიც საკმაო იქნება, რომ წოდება ღვთისა, მისი მსახურება და მორჩილება მიგაჩნდეს უდიდესად ყოველთა სხვათა ამ სოფლის საქმეთა და არ დაივიწყო ეს სიტყვა მაცხოვრისა: სული უფროს არს საზრდელისა და გვაში სამოსლისა, ანუ ესე: რა მიუზღოს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა, და სულის ცხოვნების საქმე წინა უვიდოდეს, სხვათა ყოველთა შენთა საქმეთა და არათუ მხოლოდ წინა უვიდოდეს, არამედ სხვანიცა ყოველნი ამ სოფლის შენნი საქმენი, შრომანი, ზრუნვანი, იმ სახით გქონდეს დაწყობილნი, რომელ არათუ არ უშლიდენ, არამედ შეეწეოდენ ერთსა ამას უმაღლესსა და უსაჭიროესსა საქმესა, ესე იგი სულის განათლებასა და ცხოვნებასა, რომელიცა მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთმან. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

მესამესა კვირიაქისა დიდისა მარხვისასა, თქმული ქუთაისს.

რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი და აღიდენ ჯვარი თვისი და შემომიღვინ მე (მარკ. 8, ლდ).

მესამესა კვირიაქისა მარხვათასა წმიდასა ეკკლესიასა აქვს ჩვეულება გამოსვენებად ჯვარისა საკურთხევლიდგან და დასვენებად წინაშე მლოცველთა, რომელნი ამ ჟამად თაყვანის-სცემენ და ამბორს-უყოფენ მას, მეტყველნი: **ჯვარსა შენსა თაყვანის-**

ვსცემთ, მეუფეო, და წმიდასა აღდგომასა შენსა უგალობთ და ვადიდებთ. ხილულითა ამით მოქმედებითა და წესითა წმიდა ეკლესია შეგვაგონებს, რათა ჩვენ ყოველნი მჭვრეტელნი პატიოსნისა ჯვარისა, ვითარცა მოთმინების და მღვიძარების ნიშანისა, განვაფრთხილებდეთ თავსა ჩვენსა და ვიქმნებოდეთ მხნენი და დაუღონებელნი მარხვასა, ლოცვასა და კეთილსა საქმესა შინა და ესრეთ ვსძლევდეთ ცოდვათა და ნაკლულევანებათა ჩვენთა, ვითარცა მაცხოვარმან ჰსძლო ჯვრითა თვისითა ცოდვა, სიკვდილი და ჯოჯოხეთი. რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი და შემომიდევინ მე.

რასა ნიშნავს, ძმაო, უარის-ყოფა თავისა თვისისა და აღება ჯვრისა, ანუ როგორ შეიძლება, რომ კაცმან თავი თვისი უარ-ჰყოს? შიფიქროთ ამაზედ: საგანი ესე დიდ-არს და ფრიად ღრმა, გარნა ცნობა მისი უსაჭიროეს არს ყოველისა ქრისტიანისათვის, ვინაიდგან უარის-ყოფა თავისა თვისისა არის საფუძველი ქრისტიანობრივის ცხოვრებისა. მაცხოვარი ხშირად მოითხოვდა მოწაფეთა მისთაგან უარის-ყოფასა თავისასა; სახარება ხშირად გვეტყვის ჩვენ, რომელ ვისაც ნებაეს, რათა იყოს ჭეშმარიტი მოწაფე უფლისა, მან უნდა უარ-ჰყოს და დაივიწყოს თავი თვისი. ღა ესრეთ, რასა ნიშნავს უარ-ყოფა თავისა თვისისა?

ბუნებასა კაცისასა და ყოველსა მისსა შინაგანსა და გარეგანსა მოქმედებასა აქვს ორი კერძო ანუ ორი სახე: ერთის მხრით კაცსა აქვს ბევრი კეთილი თვისება, დიდი სათნოება, უმაღლესი ღირსება; კაცსა აქვს სურვილი და მიდრეკილება, რომ აღასრულოს სიმაართლე, სათნო-ეყოს ღმერთსა, ერთი სიტყვით, მრავალს კეთილს და საქებელ საქმესა იქმს. მეორეს მხრით ბუნებასა შინა კაცისასა ვხედავთ ჩვენ მრავალთა ნაკლულევანებათა, ბორროტთა თვისებათა და მიდრეკილებათა, ცოდვათა და უღირსებათა. შინც გულის-ხმიერად გასინჯავს თვისსა ბუნებასა და შთახედავს გულსა შინა თვისსა, იგი მსწრაფლ ნახავს, რომელ კაცი შინაგან თვისსა გრძნობს ბრძოლასა და წინააღმდეგობასა შორის კეთილთა და ბორროტთა თვისებათა და მიდრეკილებათა მისთა. ღღეს კაცი არის კეთილი და ჰქმნა მრავალი კეთილი საქმე, ხოლო ხვალე გულრ

მისი გამოიცვალა და ჰქმნა ბევრი ცოდვა; ერთ წამს გული მისი გრძნობს სიყვარულსა ლეთისასა და მოყვისასა, ხოლო შემდგომში მან დაივიწყა სიყვარული. მითი სიტყვით. გული მისი ყოველთვის გაპობილ-არს ორად: ბუნებასა მისსა აქვს მრავალი კეთილიცა და ბოროტიცა თვისება და მიდრეკილება. და ესრეთ, ძმანო, ოდეს მაცხოვარი მოითხოვს ჩვენგან, რათა უარ-ვჰყოთ თავი ჩვენი, ცხად არს რომელ იგი შეგვაგონებს ჩვენ, რათა უარ-ვჰყოთ ეს მეორე ცუდი და ბოროტი კერძო ბუნებისა ჩვენისა, რათა დავივიწყოთ ცოდვა და ყოველი ნაყოფი მისი: რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი და აღიღენ ჯვარი თვისი, და შემომიდგინ მე.

ბარნა ვისაც სურს აღსრულება დიდისა ამის მცნებისა, მას ყოველთვის უნდა ახსოვდეს, რა ძნელია ეს საქმე. აქ კაცი უნდა ებრძოდეს თავის თავს, თვისთა სურვილთა, თვისთა ჩვეულებათა, თვისთა მიდრეკილებათა; ერთი სიტყვით: მან უნდა დათრგუნოს და დაიმორჩილოს თვით ბუნება თვისი. უკეთუ ესურთ, შეიტყოთ სიძნელე ამა საქმისა, წარმოიდგინეთ მხოლოდ ერთი მაგალითი. მრავალნი წმიდანი, სიყრმიდგან შედგომილნი მაცხოვარისადმი, ვიდრე სიბერემდე იყვნენ ბრძოლასა ამას შინა; იგინი დაუტევებდენ სოფელსა, განვიდოდენ უდაბნოდ, ღღე და ღამე, ყოველ წამს ცდილობდენ, რათა დაემორჩილებინათ თვისნი ბოროტნი მიდრეკილებანი, გარნა მრავალგზის ცოდვა სძლევდა მათ.

მეორედ, კაცი უნდა ებრძოდეს სოფელსა, რომელსა შინა იგი ხედავს მრავალთა ცოდვათა და ცუდთა მაგალითთა: სოფელი კაცსა მიიზიდავს ყოველთვის ცოდვისადმი და იგი ყოველთვის უნდა წინა-აღუდგეს სოფელსა; გარნა თუ ვითარ ძნელ-არს ბრძოლა სოფლისა, ესეც დავგიმტკიცეს მრავალთა წმიდათა; იგინი მისთვის დასტოვებდენ სოფელსა და განვიდოდნენ უდაბნოდ, რომელ, თუმცა იყვნენ მტკიცენი და ძლიერნი სულითა, გარნა მაინც ეშინოდათ სოფლისა.

ღასასრულ კაცი უნდა ებრძოდეს მარადის სულიერსა მტერსა მისსა, რომლისა საცთურნი ხშირად მიიზიდვენ გულსა კაცისასა და დავიწყებენ მას მოღვაწეობასა და ქრისტიანეზ ბრევ სარწმუნოებასა.

მსრეთ ძნელ-არს და მძიმე ცხოვნება სულისა. ძაცი, შეძიებელი ლვთის სასუფეველისა, მარადის ითმენს შინაგანსა და გარეგანსა ბრძოლასა; იგი მარადის ზიდავს ჯვარსა თვისსა მხართა ზედა თვისთა.

ბარნა რასა ვხედავთ ჩვენ აწ? მგონებ, რომ ვინც შეხედავს ცხოვრებასა აწინდელთა ქრისტიანეთასა, ისრე იფიქრებს, რომელ სულის ცხოვნებაზედ უადვილესი საქმე არ იყოს ქვეყანაზედ. პირველად ის ვსთქვათ, რომელ აწინდელნი ქრისტიანენი თითქმის ყოველთა ღღეთა ცხოვრებისა თვისისათა შესწირავენ სოფელსა და ხორციელთა ზრუნვათა: განმავლობასა შინა შვიდის დღისასა, იქმნება რომ ზოგმა ერთი მხოლოდ საათი მოხმაროს ლოცვისათვის და შევიდეს ეკლესიასა შინა, გარნა მაშინაც, ამ მოკლეს დროს, დაფანტულითა გონებითა ისმენს ლოცვასა, მაშინ როდესაც ყოველ წამს და ყოველ ჟამს იგი უნდა ებრძოდეს თვისსა ბუნებასა და თვისთა ნაკლულევანებათა.

სიჭაბუკესა ჩვენსა, ღონესა, ნიქსა, ქონებასა, ერთი სიტყვით, ყოველსა, რაიცა გვაქვს უმჯობესი, ჩვენ ვხმარობთ სოფლისა და ხორციელის წარმატებისათვის. იქმნება მხოლოდ მესაე, ანუ მეთასე ნაწილი ამათ ყოველთაგან მოახმაროს ვინმე სულსა თვისსა; ზოგი მრთელსა სიცოცხლესა თვისსა შესწირავს სოფელსა და ბოლოს, ჟამსა სიბერისა და უძღურებისასა, მოახლოება სიკვდილისა და საფლავისა მოაგონებს მას ლვთის-მსახურებასა. შეიძლება ასე ადვილად ცხოვნება სულისა?

იქმნება ვინმე მითხრას: ვის შეუძლიან მარადის იფიქროს მხოლოდ სულისა თვისისათვის. ძაცსა აქვს მრავალი ხორციელი საჭიროება; მან თვისი თავი უნდა არჩინოს და შეინახოს და თუ იფიქრა მხოლოდ ლოცვისა და მოღვაწებისათვის, როგორღა შეუძლიან თავი ირჩინოს?—სასუფეველი ლვთისა, ძმანო ჩემნო, სიტყვისამებრ მაცხოვრისა, ემსგავსება კაცსა ვაქარსა, რომელი ეძიებდა კეთილთა მარგარიტთა და ჰპოვა რა ერთი ძვირ-ფასი მარგარიტი, წარვიდა, გაჰყიდა ყოველი, რაიცა ჰქონდა და იყიდა მარგარიტი იგი. ბირჩვენია შენც ესრეთ მოიქცე: სხვა ყოველი დაივიწყო და დაჰკარგო და შეი-

ძინო ერთი მხოლოდ ენე, სასუფეველი ღვთისა. ბარნა მაცხოვარი ამასაც არ მოითხოვს შენგან: არა ყოველს კაცს შეუძლიან დატევება სოფლისა, გარნა ყოველ კაცს შეუძლიან, რომ სოფელსა შინა იყოს, სოფლის საქმეს არ დასტოვებდეს და მანაც აღასრულოს მცნება ესე უფლისა. მსთქვათ, მაგალითებრ, ერთი ვინმე არის მსახური, ანუ ჩინოვნიკი სასამართლოსა შინა; რა საკვირველია, რომ იგი ემსახურება არა სულის საცხონებლად, არამედ ხორციელის წარმატებისათვის; გარნა უკეთუ იგი არ დაივიწყებს ღმერთსა, მარადის ემსახურება სიმართლით და სიწმიდით, ქრთამს ერიდება, ყოველს საქმეს იქმს საფუძვლიანად და სჯულიერად, მაშინ მან აღასრულა მცნება მაცხოვრისა; მსახურება მისი შეერაცხება მას, ვითარცა მოღვაწება სულიერი, ვითარცა უარის-ყოფა. თავისა თვისისა. მსთქვათ, რომ სხვა ვინმე არის ვაჭარი; რა-საკვირველია, რომელ ვაჭრობა არის სოფელიური საქმე; ვაჭარი ფიქრობს მხოლოდ მოგებისა და გამდიდრებისათვის; გარნა, უკეთუ იგი ვაჭრობს სინიდისით და სიმართლით, უკეთუ აღებ-მიცემაში ახსოვს პატიოსნება, უკეთუ არ არის ხარბი, ანგაარი, ოდეს შეიძინა მრავალი სიმდიდრე—არ განლაღდა და ოდეს შეემთხვა სიღარიბე—მოითმინა; უკეთუ რაოდენიმე ნაწილი მონაგებისა შესწირა ღმერთსა და გლახაკსა, მაშინ ვაჭრობა მისი მიეთვლება მას, ვითარცა მოღვაწება და მით აცხოვნებს იგი თავსა თვისსა. ვსთქვათ კიდევ, რომელ ვინმე აქა მდგომარეთაგანი არის შინაური მოსამსახურე, ანუ ყმობით, ანუ ჯამაგირით; შეუძლიან მას ისრე მოიქცეს, რომ მსახურება მისი იყოს-ვითარცა მსახურება ღვთისა: უკეთუ იგი არის მართალი და ერთგული მებატონისა, უკეთუ მას უყვარს თვისი ბატონი, ცდილობს მისთვის, ითმენს მისგან სულ-გრძელად ყოველსა სიტვასა ანუ გაჯავრებასა, ემსახურება მას ღვთის წინაშე და თავის დავიწყებამდე,—სწორედ მან უარ-ჰყო თავი თვისი, აიღო ჯვარი თვისი და შეუდგა უფალსა; გარნა, უკეთუ იგი არის ორგული და ურწმუნო, უკეთუ იგი, ვითარცა საუბედუროდ მრავალ-გზის ვხედავთ, მხოლოდ იმას ფიქრობს, რომ ბატონს გამოარჩეს რამე და მხოლოდ თვისი თავი ახსოვს, მაშინ მსახურება მისი არ მიეთვლება მას ღვთისაგან კეთილად, არა-

მედ დაისჯება იგი. მსრეთ, ძმანო, ყოველსა შინა დღესა და წამსა, ყოველთა შინა საქმეთა და სიტყვათა შეგვიძლიან გვახსოვდეს და აღვასრულებდეთ მცნებასა ამას თავის უარის-ყოფისას და ჯვარის აღებისასა. ამინ.

გ ო ძ ჳ რ ე ბ ა .

მესამესა კვირიაქისა დიდისა მარხვისასა.

და მოუწოდა ერსა მას მოწაფეთა მისთა თანა და რქვა მათ: რომელსა უნებნ შემდგომად ჩემსა მოსელა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი, და აღიღენ ჯვარი თვისი, და შემოდგინ მე (მარ. 8, ლდ, ლე).

*

სწავლა, რომელსა დღეს წინა-დაგვიგებს ჩვენ, ძმანო, ქრისტიანენო, წმიდა სახარება სიტყვათა ამათ შინა, არის ერთობ მაღალი, დიდი და ღრმა. იგი მოითხოვს ჩვენგან სრულსა და მტკიცესა გულის-ხმობასა. თვით მაცხოვარმან განგებ მიაქცია მას ზედა საკუთარი ყურად-ღება მსმენელთა მისთა, ვინაიღვან თქმულ არს: მოუწოდა ერსა მას მოწაფეთა მისთა თანა და რქვა მათ; ესე იგი, პირველად განაღვიძა მათი ყურად-ღება და მერმე უთხრა სწავლა ესე. საკვირველიც არ არის! მაცხოვარი აქ პირ-და-პირ გამოგვიცხადებს ჩვენ, რა სახით ანუ რა პირობით შეიქმნება კაცი მოწაფედ მისდა. მის არა სურს, რომ იყოს ჭეშმარიტი მოწაფე ქრისტესი? ჩვენ ყოველნი ამას ვეძიებთ და მისთვის ვიღვწით, ძმანო ქრისტიანენო, რათა შევიქმნეთ ნამდვილნი მოწაფენი ქრისტესნი. მაშა სადამე მოიხმარეთ თქვენცა აწ სრული და შეურყეველი ყურად-ღება, უკეთუ გსურსთ შეიტყოთ ეს დიდი პირობა. თუმცა თქვენ ყოველთვის ერთგულად და გულის-ხმიერებით ისმენდით სუსტსა სიტყვასა ჩვენსა და მიიღებდით მას, არა ვითარცა სიტყვასა კაცისასა, არამედ, ჭეშმარიტად, ვითარცა სიტყვასა ღვთისასა, გარნა დღეს

უმეტესსა ყურადღებასა მოვითხოვ თქვენგან, ვინაიდან სწავლა-ცა აწინდელი არის სხვათა უმეტესი და უსაჭიროესი.

სამსა პირობასა გამოუცხადებს მაცხოვარი უფალი მათ, რომელთა სურს შემდგომად მისსა სვლა და მოწაფედ მისდა ყოფა; პირველად, რათა უარ-ჰყონ თავი მათი: **რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი;** მეორედ, რათა აღიღონ ჯვარი მათი: **და აღიღენ ჯვარი თვისი;** მესამედ რათა ვიდოდენ შემდგომად მისა: **და შემომიღვიგინ მე.** და ესრედ ჩვენც სამ ნაწილად განვყოთ დღეს სიტყვა ჩვენი.

პირველი პირობა, რომელსა მოითხოვს უფალი ჭეშმარიტისა თვისისა მოწაფისაგან, არის თავის უარის-ყოფა: **რომელსა უნდეს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი.** სოფლისა ამის მოყვარესა ფრიად განუკვირდება და ეწყინებაცა, ოდეს მას ესმის ესრეთი მცნება იესო ძრისტესი; გარნა თავის უარის ყოფა არის ისრეთი მიუცილებელი პირობა, რომელ თვინიერ მისა არამცა თუ შემდგომად ძრისტეს სვლა ანუ ჭეშმარიტი ქრისტიანობა არ შეიძლება, არამედ არცა ერთი ამ სოფლის სასარგებლო და კეთილი საქმე არ აღსრულდება. წარმოვიდგინოთ რაოდენიმე მაგალითი: მაგალითებრ, როდესაც ჭაბუკი იწყებს წიგნის სწავლასა, უკეთუ მან არა უარ-ჰყო თვისი საკუთარი ნება და ჰკუთ და არ დაემორჩილა მასწავლებელსა მისსა, იგი ვერაფერს ვერ ისწავლის; როდესაც მხედარი არის ბრძოლასა შინა, სრულიად უნდა უარ-ჰყოს თავი თვისი იმ ზომად, რომელ ერთითა მეუფროსის ბრძანებითა სიცოცხლე თვისი აღარ დაზოგოს; კაცი, რომელი არის სამოქალაქო სამსახურსა შინა, უკეთუ არა უარ-ჰყო თავი თვისი და სრულიად არ დაემორჩილა სჯულის ბრძანებასა, არამედ იწყო ყოვლის საქმის წარმოება მისისა საკუთარისა სარგებლობისა-მებრ, შეიქმნება ფრიად მავნებელი სამსახურისათვის. შინაურმა მოსამსახურემ სრულიად უნდა მოჰყვეთოს საკუთარი თვისი ნება და სურვილი და აღასრულოს მხოლოდ ის, რასაც უბრძანებს მას ბატონი მისი; წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი მოსძულდება მალე უფალსა მისსა. მართი სიტყვით, თვით მცირეცა საქმე არ წარემართება თვინიერ თავის უარის-ყოფისა. მცირე საქმე მცირესა თავის უარის ყოფასა მოითხოვს,

დიდი საქმე დიდსა. ღა ვინაიდგან შემდგომად ძრისტეს სვლა ანუ ძრისტეს სჯულის აღსრულება არის ყოველთა საქმეთა უსაჭიროესი, უდიდესი და უძნელესი. მაშასადამე არსად არ დასჭირდება კაცს ისრე თავის უარის-ყოფა, ვითარცა ამ საქმეში. ამისათვის ნუ გაგიკვირდება, ძმაო, ოდეს გესმისსაღმართო წერილისაგან არა თუ ეს უბრალო ბძანება თავის უარის-ყოფისა, არამედ ამახედ კიდევ უფიცხელესი სიტყვა: რომელი მოვალს ჩემდა და არა მოიძულოს მამა თვისი, და ცოლი და შვილი-ნი, და ძმანი, და დანი, და მერმე კვალად სულიცა თვისი, ვერ ხელეწიფების მოწაფე ყოფად ჩემდა (ლუკ. იდ, კვ). აჰა რა ზომადმდე უნდა მიადწიოს თავის უარის-ყოფამან! თუ საჭიროებამ და შემთხვევამ მოითხოვა, შენ უნდა მოიძულო არა თუ ყოველი ამ სოფლის კავშირი, არამედ სულიცა შენი, ესე იგი სიცოცხლე შენი. რისთვის მოითხოვს მაცხოვარი ჩვენგან ესრეთსა შემადრწუნებელსა თავის უარის-ყოფასა? რისთვის არის საჭირო, რომ კაცმა არამცა თუ თავი უნდა უარ-ჰყოს, არამედ თითქმის უნდა მოიძულოს სული თვისი? მისთვის, ძმაო ჩემო, რომ ცოდვა და ბოროტება ერთობ ღრმად არის შთანერგული დაცემულსა ბუნებასა შინა კაცისასა, ესრეთ რომელ კაცსა ბუნებითსა, ესე იგი არა განწმენდილსა მადლითა ძრისტესითა ყოველნივე თვისებანი და ნიჭნი ჰქონან გაფუჭებულინი, ღირსნი მოძულებისა და მოძაგებისა. ბული კაცისა ცოდვისაგან ესრეთ არის გარყენილი, რომელ იგი ხშირად ნაცვლად მისა, რომ დაუშალოს კაცსა ცოდვა და მოაძულოს იგი, იწყებს მიზეზებად, ესე იგი მოიგონებს მზაკვართა და ცრუთა თავის შესანდობელთა და გასამართლებელთა მიზეზთა და მით დაადუმებს სინიდისსა. ჰკუა ცოდვილისა კაცისა არის დაბნელებული და დამონებული ცოდვისა. ბარნა ეს კიდევ ცოტა არის, რომ კაცი ემონება ცოდვასა, რომელ ცოდვა ხშირად გარდექცევა მას ჩვეულებად; არამედ იგი ხშირად გარდაექცევა მეორე ბუნებად; იგი მიიღებს ბუნებახედ უდიდესსა ძალასა და შეჰკრავს კაცსა გაუწყვეტელითა საკვრელითა.— როგორ მოვიძულო თავი ჩემი? რა სახით შემიძლიან, რომ დავივიწყო და მოვიძულო სული ჩემი? იმ სახით, ძმაო ჩემო, რომელ ერთის მხრით შთახედვ შენ გულში, გასინჯე

შენი ბუნება და შეიტყვე, რაოდენნი ცოდვანი, ბოროტნი მიდრეკილებანი, უწმიდურნი თვისებანი ბუღობენ მას შინა, და მეორეს მხრით წარმოიდგინე, ვითარსა სიწმიდესა და უმანკოებასა მოითხოვს შენგან იესო ძრისტე. მოგვითხრობენ კაცნი გამოცდილნი, რომელ ზოგთა სჯულის გარდამხდომთა და უმეტესად კაცის მკვლელთა სინილისი ისრე სასტიკად ჰქენჯნის, რომელ მათ სრულიად მოსძულდება თავი მათი და თვით იგინივე გამოითხოვენ მსაჯულთაგან, ვითარცა ერთსა დიდსა მოწყალეებასა, რათა მალე მისცენ იგინი სასჯელსა სიკვდილისასა. ანუ იქმნება თვით შენც გამოგიცდია ხშირად, ძმაო, რომელ ოდესცა შთავარდნილ ხარ რომელსამე დიდსა შეცდომასა შინა ანუ ცოდვასა, შენვე მოგწყენია შენი თავი, შენვე გიყვედრებია მისთვის და გირცხვენია. მსრეთი გრძნობა ყოველთვის უნდა ჰქონდეს კაცსა; მას ყოველთვის უნდა სძულდეს თვისი სიცოდვე, სისაწყლვე, სიბოროტე; ყოველთვის უნდა ჰქონდეს წინაშე თვალთა თვისი უღირსება და მოიძულოს ყოველი, რაცა არს ბუნებასა შინა მისსა სიცუდე. მს არის თავის უარისყოფა; ეს არის პირველი პირობა, რომელსა მოითხოვს ჩვენგან შუალი იესო ძრისტე! იგი გიბრძანებს შენ, ძმაო, რათა დივიწყო, მოიძულო ის შენი მანუგეშებელი ცოდვა, რომელი სუფევს შენს ბუნებასა შინა, გარნა ნაცვლად ამისა რას იქმ შენ? ცოდვას არ უარ-ჰყოფ, სიბოროტეს, სიცუდეს არ მოიძულებ, არამედ მხოლოდ საჭმელს გამოიცვლი ამ დღეებში; ჰგონებ, რომ მხალის და ზეთის ჭამით, ნაცვლად ხორცისა, აღსრულდება ეს დიდი მცნება თავის უარისყოფისა. მართალია, ეკლესიამ კი გამცნო მარხვა, ესე იგი დატევება ღროებით ხორცისა, გარნა რისთვის? მისთვის, რათა მოუძღურდეს დაძველებული ცოდვა, სხეულსა შინა შენსა მყოფი. ხოლო შენ, თუმცა ხორცის ჭამას უარ-ჰყოფ, გარნა უწინდელსა ცოდვასა და ცუდსა ჩვეულებასა არ ივიწყებ. არა, ძმანო ჩემნო, საჭმლის გამოცვლით არ სცხოვნდება კაცი, არამედ ცუდის ყოფა-ქცევის გამოცვლით, ცოდვის უარისყოფით. ამას ვეძიებდეთ და ამის მსურველნი ვიყვნეთ მარადის, რომელსა შინა ღმერთი იყოს შემწე ჩვენი. ამინ.

მისამუსა კვირიაკისა დიდისა მარხვისასა.

რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი, და აღიღწე ჯვარი თვისი, და შემომიღვინ მე (მ. პ, ლე).

*

აწინდელი სიტყვა ჩვენი, ძმანო ქრისტიანენო, იქმნება გავრძელება იმ სიტყვისა, რომელი მოგახსენე თქვენ წარსრულსა მართლ-მადიდებლობის კვირიაკესა ზედა, მით უმეტესად, რომელ დღეს წაკითხულიცა სახარება გვაძლევს ჩვენ შემთხვევასა და საფუძველსაცა გავავრძელოთ დღესაც სიტყვა იმავე საგანზე, რომელსა ზედა გვქონდა უბნობა მართლ-მადიდებლობის კვირიაკესა შინა. რომელი საგანი იყო მაშინ, ძმანო, ჩვენისა უბნობისა? ის, რომელ უკეთუ ადამიანს არა აქვს გულში სარწმუნოება ღვთისა და სასოება მომავლისა ცხოვრებისა, მას აკლია ერთი უპირატესი მიზეზიცა, რომელი გააღვიძებს კაცს შეძენად სათნოებისა და განწმედად თვისისა ზნეობისა და ყოფაქცევისა. მართლაც რას გვეტყვის დღეს წაკითხული სახარება? იგი გვეტყვის ჩვენ, რომელ შემდგომად მარხვის სვლა, ანუ წმიდა მართალი უბიწო ცხოვრება არის ერთი დიდი მძიმე და მაღალი საქმე, რომელი მოითხოვს ჩვენგან დიდსა, აღუწერელსა მსხვერპლსა, ისრეთსა მსხვერპლსა, რომელსა კაცი ურწმუნო და უსასო არაოდეს არ ინებებს შეწირვად: რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი, და აღიღწე ჯვარი თვისი, და შემომიღვინ მე. მსე იგი, რომელსა სურს, რომ იყოს ქვეშაპირიტი მარხვის მოწაფე, ხოლო მარხვის მოწაფე იგი არის რომელსა აქვს წმინდა და ბატოისანი ზნეობა, მან თავი თვისი უნდა დაივიწყოს, ყოველი ხორციელი ზრახვა, სურვილი, კმაყოფილება დათრგუნოს, ყოველ წამს უნდა მზათ

იყოს შეწირვად ქრისტესადმი თვისისა ხორციელისა სიხარულისა და კმაყოფილებისა. მეორედ მან უნდა აღიღოს ჯვარი ძრისტესი, ესე იგი მიიღოს თავის თავზე ყოველი ჭირი, განსაცდელი, სიმძიმე და შრომა, თითქმის წარიწყმინდოს ხორციელი ცხოვრება, ვითარცა ახსნის დღეს წაკითხულსა სახარებასა შინა მაცხოვარი: **რომელმან წარიწყმიდოს სული თვისი ჩემთვის, გინა სახარებისათვის, მან აცხოვნოს იგი** (მ. ლ, ვ.) ამას ყოველსა აღვილად აღასრულებს კაცი, რომელსა სწამს ღმერთი, რომელი მოელის მომავალსა ცხოვრებასა, კვლად გებასა, გარნა უკეთუ კაცს არა აქვს სარწმუნოება და სასოება რისთვის გაიჭირვებს იგი ესრეთ თავის თავსა? მორწმუნე კაცმა იცის, რომ ამ სოფლის ცხოვრება არის მოკლე; იგი ესრეთ ფიქრობს: უმჯობესი არის ამ წუთ-სოფელში დავითმინო ყოველი ჭირი და განსაცდელი; მას კარგად ესმის ხმა აწინდელისა სახარებისა: **რა მისცეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა (ლკ).**—სულის ცხოვნება ყველას მირჩევნია, ფიქრობს იგი, საუკუნო ცხოვრებას არ დაეკარგავ მე ერთი წამის ნუგეშისათვის. ბარნა თუ კაცს არ სწამს ღმერთი და მომავალი ცხოვრება, მაშინ იგი სხვაფერ განიზრახავს: ეს წუთი სოფელი წარმავალი არისო, მანამდის ცოცხალ ვარო, ვჭამ, ვსვამ და გავიხარებო; მოვკვდები და მერმე ყველაფერი გათავდებაო.

მშვენიერად იტყვის, ძმანო, ამაზედ წმიდა მოციქული პავლე კორინთელთა მიმართ ეპისტოლესა შინა თვისსა. მრთხელ მას ესმა, რომ ახლად გაქრისტიანებულთა შორის კორინთელთა გამოჩნდნენ რომელნიმე უგუნურნი პირნი და ამტკიცებდნენ, რომ არ იქნება აღდგომა მკვდართაო. მწყინა ეს ხმა წმიდასა მოციქულსა და ჰკითხავს მათ ეპისტოლესა შინა: როგორ იტყვიან ზოგიერთნი თქვენგანნიო, რომ აღდგომა მკვდართა არ იქნებაო? რაღა არის ჩვენი შრომა, თუ აღდგომა არ იქნება; რაღა არის მაშინ მოთმინება და ყოველი სხვა ღვაწლი, თუ აღდგომა მკვდართა არ იქმნება? ამაო არს ჩვენი სარწმუნოება, და ჩვენზე უსაწყლესი კაცი არ იქმნება ქვეყანაზედაო. მისთვის, რომელ ამ სოფელში ჩვენ არ გვაქვს ნუგეში და ბედნიერებაო; ყოველ დღე ვითმენთ დევნასა და ტანჯვასა წარმართთაგან, ყოველ დღე სიკვდილი გვექადება და, უკეთუ აღდგომა

მკვდართა არ იქმნება, გვირჩევნია ვჭამოთ, და ვსვათ, და განვისვენოთ: რაიმე სარგებელ არს ჩემდა, უკეთუ მკვდარნი არ აღდგებიან? ვსჭამოთ და ვსვათ, რამეთუ ხვალე მოვკვდებით (ქ. ა. ნი, ლბ.).

მართი სიტყვით, ძმანო ქრისტიანენო, თვინიერ ცხოველისა სარწმუნოებისა შეუძლებელი არის კაცმა შეიძინოს წმინდა, მართალი ზნეობა და ვინაიდგან ურწმუნოთაცა კაცთა არ შეუძლიათ ის სთქვან, რომ წმინდა ზნეობა საჭირო არ იყოს კაცისათვის, მაშა-საღამე თვით იგინიცა უნებრივად აღიარებენ ამით, რომ სარწმუნოებაცა და ანუ ღვთაებრივი სჯული მიუცილებლად საჭირო არის კაცისათვის. შენც, ძმაო მორწმუნეო, სცან აქედგან, რა დიდი საუნჯე არის სარწმუნოება ღვთისა. ბარნა სარწმუნოებასა ვიტყვი არა უქმსა და მკვდარსა, არამედ ცხოველსა, არა იმ სარწმუნოებასა, რომელი გულსა შინა უმრავლესთა აწინდელთა ქრისტიანეთასა სამწუხაროდ არის უნაყოფო და უძრავი, არამედ იმ სარწმუნოებასა, რომელი მარადის მოქმედებს და მუშაობს კაცის გულში, რომელი არ დააძინებს კაცს, არ მოუსვენებს, მარადის აფრთხილებს მას, ხან შეაწუხებს სინიდისის მხილებითა, ხან გაახარებს; მარადის ებრძვის, აღვიძებს, ანათლებს, ასწავლის, ელაპარაკება. მსრეთი უნდა იყოს სარწმუნოება! მსრეთი არის თუ არა შენ გულში სარწმუნოება? ბელაპარაკება იგი, გამხილებს, განუგეშებს? მზათ ხარ, რომ უარ-ჰყო თავი შენი, აღიღო ჯვარი ძრისტესი და შეუდგე მას! ნეტარ ხარ შენ, თუ ესრეთ არს ესე! **თუ** გაკლია ეს, ევედრე ღმერთსა, რომ შეავსოს ნაკლულევანება შენი მადლითა თვისითა. ამინ!

დიდ მარხვის მისამისა კვირიანებასა

რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავ თავი თვისი, აღიღენ ჯვარი თვისი და შემომიღვიენ მე (მარკ. 8. ლე.).

*

ბამოცდილება გვასწავლის ჩვენ, მძნო-ქრისტიანენო, რომელ ფესვი ყოველთა სულიერთა ადამიანის ცოდვათა და ნაკლულევანებათა არის მისი უგუნური თავის მოყვარება, ანუ თავის მოწონება; ხოლო წყარო ყოველთა მაღალთა სათნოებათა და დიდთა საქმეთა არის თავის უარის-ყოფა, ანუ თავის გამომეტება. აქედან სჩანს, რა დიდსა და სასარგებლო მცნებასა გვაძლევს ჩვენ უფალი იესო ქრისტე ამ სიტყვებში: რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავ-თავი თვისი, აღიღენ ჯვარი თვისი და შემომიღვიენ მე; ესე იგი, რომელსაც სურს ქრისტიანობა, ანუ ქრისტეს მოწაფედ ყოფნა, მას არ უნდა ჰქონდეს თავის მოყვარება, მან თავი თვისი უნდა გამოიმეტოს, და ვიდოდეს შემდგომად ქრისტესა, ქრისტეს ნებას აღსრულდეს, და არა თავის ნებასა.

რა არის თავის უარის-ყოფა? იგი არის პირველად თავის დაწუნება, ანუ თავის გამტყუნება. როდესაც კაცი თავის საკუთრის ჭკუით მიიქცევა თავის თავისკენ, პირ უთვნელად გამოიკვლევს თვისსა ხასიათსა, ცხადად დაინახავს თვისსა სიცუდესა და ნაკლულევანებასა, მერმე თვითანვე გაამტყუნებს თავის თავსა, თვითანვე მოიძულეებს თვისთა ცუდთა ხასიათთა და ჩვეულებათა, და ბოლოს მტკიცედ გარდასწყვეტს თავის გულში მოსპოს იგინი, გაიმართოს თავი თვისი და არაოდეს აღარ აჰყვეს თვისსა ცუდსა ხასიათსა,—ეს არის თავის უარის-ყოფა, ამას მოითხოვს ჩვენგან უფალი იესო ქრისტე.

მსრფთო თავის უარის-ყოფა, ეს თავის განმტყუნება და თავის დაწუნება არის საჭირო კაცისათვის, არათუ მხოლოდ ძრისტეს სჯულის აღსრულებასა შინა, არამედ თვით ყოველთა ამ სოფლის საქმეთა და შრომათა წარმატებისათვის.

მას ზედ არის დაფუძნებული წინ-წასვლა, გაუმჯობესობა ყოველს საქმეში, ყოველს შრომაში, არა თუ მხოლოდ კერძო პირისა, არამედ მრთელისა საზოგადოებისა, და მრთელისა ქვეყნისა. შოველმა ჭკვიანმა და გამოცდილმა კაცმა იცის, რომელ უკეთუ ზოგიერთთა კაცთა და ზოგიერთთა საზოგადოებათა აქვთ წარმატება მათთა შრომათა და საქმეთა შინა, ეს მისთვის, რომელ იგინო მარადის თავის თავს ამტყუნებენ და აწუხებენ. ზონიერ და ჭკვიან კაცს ის თვისება აქვს, რომ იგი თითქმის არაოდეს არ არის კმაყოფილი თავის თავისა, არამედ თვითონვე თავის თავს მარადის ამტყუნებს, აფრთხილებს, აღვიძებს; თუ გინდ რომელიმე საქმე კარგად გააკეთოს, მაინც არ დაკმაყოფილდება, არამედ ცდილობს, რომ მეტმე უკეთესად გააკეთოს. ხოლო, ვინც კმაყოფილია თავის ხასიათისა, ვინც მოსწონს თვისი ყოფაქცევა, იგიმალე დაიძინებს; მას აღარ ექნება საშუალობა, რომ წინ წავიდეს, უმჯობესი შეიქმნეს. აბა დააკვირდი უფუნურის კაცის თვისებას: უფუნური კაცი სწორეთ მით არის უფუნური, რომელ მას თავის თავი მოსწონს, იგი ძლიერ კმაყოფილი არის თავის თავისა, მას თავი თვისი უყვარს, მას თავი თვისი ერთ დიდ რამედ მიაჩნია; მისი უფუნური თავის მოყვარება მას მარადის აცთუნებს, უმაღავს თვისსა სიცუდესა და არ უმხელს თვისსა სიბოროტესა. შმაღლესი ხარისხი უფუნურებისა ის არის, როდესაც კაცს არა თუ მხოლოდ ის მოსწონს, რაც მის შორის არის კარგი და მოსაწონი, გონიერი კაცი ამასაც არ იქმს, არამედ ისიც მოსწონს, რაც არის მის შორის ცუდი, მავნებელი და სასიროცხო. ძნელად დაიჯერებს ამას კაცი, გარნა გამოცდილება ამტკიცებს, რომელ ზოგიერთ კაცს სწორედ თვისი უფუნურება მოსწონს. რა სახით უნდა გამოიკვალოს მან თავი თვისი; რა სახით შეუძლია მას გაკეთდეს და გაიმართოს, თუ კი მას უყვარს თვისი ცოდვა და თვისი ნაკლულევანება. მრთი სიტყვით, თავის გამტყუნება, უარის ყოფა, ამ სოფლიურის, ცხოვრების წარმატე-

ბისათვისაც არის საჭირო და სასარგებლო. ზარნა ქრისტიანულის ცხოვრებისათვის კიდევ სხვანაირი თავის უარისყოფა არის საჭირო, უმაღლესი და უწმიდესი.

ქრისტიანულსა თავის დაწუნებას და თავის უარისყოფას დიდი განსხვავება აქვს ხორციელისა ანუ სოფლიურის თავის უარისყოფისაგან. შეიძლება და ხშირად მოხდება რომ სოფლის საქმეში, ამ ქვეყნის ცხოვრებაში კაცმა თავი გამოიმეტოს მხოლოდ სოფლიური ანგარიშისათვის, მოგებისათვის; მაგალითებრ, ვაჭარი კაცი არ ზოგავს თავის თავს სიმდიდრისა და მოგებისათვის. ზარნა ქრისტიანე არა სოფლიური ანგარიშით იქმნება თავის უარისყოფელი. ძაცმა, რომელსა სურს შემდგომად ქრისტეს სვლა, ქრისტეს სჯულის აღსრულება, ყოველი თავისი სულიერი ცხოვრება და მოქმედება უნდა დაამყაროს თავის უარისყოფაზე. მან მოღვაწეობა და სულიერი შრომა მით უნდა დაიწყოს, რომ გააძოს გულისა თვისისაგან ყოველი თავის მოყვარება, თავი თავისი დაიწუნოს და გაამტყუნოს. ქრისტიანე, მსურველი შემდგომად ქრისტეს სვლისა, ისე ფიცხლად და უწყალოდ უნდა ეპყრობოდეს თავის თავს, როგორც მტერი ეპყრობა მტერსა. მტერი რომ დაიწყებს თავის მტრის მოქმედების განხილვასა, არა თუ დამალავს მისსა ცოდვასა და ნაკლულევანებასა, არამედ ცდილობს, რომ დაუმატოს და გააღიღოს იგი. სწორეთ ამ სახით ექცევა ქრისტიანი ქრისტიანე სულსა თვისსა. **თუ** კეთილი და სათნო რაიმე ჰქნა, ეს მან აღასრულა ღვთის მადლითა და შეწევნითა და არა თვისითა ძალითა. **თავის** ძალით მას არაფერი კეთილი არ შეუძლია; თავის გულში იგი არაფერს არ ხედავს თვინიერ ცოდვისა და უღირსებისა. რომ შეგეძლოს, ძმაო, განხილვა გულისა და სულისა შენისა, რაოდენსა ცოდვასა, რა გვარსა უწმინდურებასა და რამდენ მყარსა ტალახსა ნახავ შენ შორის. არა თუ გაამტყუნებ, არამედ კიდევ მოიძულებ თავსა შენსა, თუ შეგეძლოს ერთის მხრით გაშინჯვა შენთა ცუდთა თვისებათა და მიდრეკილებათა და მეორეს მხრით წარმოადგენა იმ სიწმიდისა და სათნოებისა, რომელსა ღმერთი ითხოვს შენგან. არა არს კურნება ხორცთა ჩემთა პირისაგან რისხვისა შენისა, არა არს მშვიდობა ძვალთა ჩემთა პირისაგან ცოდვათა ჩემთასა.

უსჯულოებანი ჩემნი აღმატნეს თავსა ჩემსა და ტვირთი მძიმე დამიმძიმდა ჩემზედა. შეუროლდეს და დაღებეს წყლულებანი ჩემნი პირისაგან უგუნურებისა ჩემისა; დავგლახადი და დავმდაბლდი ფრიად, თქმონი ჩემნი აღივსნეს ნაგვემთაგან. ესრეთ ხმობდა ოდესმე ღავით წინასწარმეტყველი. **თუ** ღავით წინასწარმეტყველი ამას იტყოდა თავის თავზე, რაღა უნდა ვსთქვათ ჩვენ, ასწილ უწმინდურესთა და უცოდვილესთა. **ფერხთაგან ვიღრე თავამდე არა არს მის შორის სიმრთელე**, ჰხმობდა ისაია წინასწარმეტყველი ურიათა ზედა: **ყოველივე წყლული, ნაგვემი გასივებული, არა არს საღბუნი დასადებად, არცა ზეთი, არცა შესაკერავი.** (ისაია. ა, ვ, ზე.). ვინ იცის, თუ ამაზე უარესს არ იტყოდა იგი ჩვენზედ, რომ გაეშინჯა ჩვენი მდგომარეობა!

რომელსა უნდეს სულისა თვისისა განრინება, წარიწყმიდოს იგი — იტყვის **უფალი** იმავე სახარებასა შინა. **თუ** დაგეზარა, ძმაო, შრომა, მოღვაწეობა, თავის უარის-ყოფა, თუ გსურს განრინება ყოველთა ამათ სიმძიმეთაგან, მაშინ **შენ წარსწყმედ სულსა შენსა, ხოლო თუ გსურს ცხოვნება** — დაიწყე საქმე მით, რომ წარწყმიდო **შენ შორის ყოველი, რაიცა არის შენდა სასიამოვნო და მზაკვარი: რომელმან წარიწყმიდოს სული თვისი ჩემთვის, გინა სახარებისა, მან აცხოვნოს იგი.** ამინ.

გ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა

დიდის მარხვის მეოთხესა კვირიაკესა.

რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი და შემომიდგინ მე (მარკ. 3, ლ).

წარსულს კვირიაკესა, ძმანო ქრისტიანენო, ჩვენ აღვხსენით პირველი ნაწილი სიტყვათა ამათ, ესეიგი გამოვიკვლიეთ, რაი არს თავის უარის ყოფა; დღეს განვაგრძობთ და კიდევ დავაბოლოოთ სიტყვა ჩვენი განმარტებითა ორთა უკანასკნელთა ჰაზრთა, რომელნი არიან სიტყვათა ამათ შინა; ესე იგი პირველად შევიტყოთ, რას ნიშნავს ჯვარის აღება, და მეორედ,

რაი არს შემდგომად ქრისტესა სლვა, რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოსლა, აღიღენ ჯვარი თვისი. ჯვარი, ძმანო ქრისტიანენო, ძველსა დროებასა შინა იყო ის მახვილი რომლითაცა დასჯიდენ სჯულის გარდამხდომელთა კაცთა. ჯვარის აღება; ანუ ჯვარის ზიდვა საღმრთო წერილის ენაზედ ნიშნავს ყოველსა მას შრომასა, იწროებასა, ჭირსა და განსაცდელსა, რომელი უნდა მოითმინოს ქრისტეს სჯულის აღმასრულებელმან კაცმან. შოველი იგი მოღვაწება, განსაცდელი, მწუხარება, იწროება, რომელი შეგემთხვევა შენ, მიმავალსა შემდგომად ქრისტესა, უკეთუ იგინი მიიღე სიმდაბლით და მოითმინესულგრძელებით, მიგეთვლება შენ ვითარცა ქრისტეს ჯვარის ზიდვა. ლმერთმან ყოველს კაცს თავისი ჯვარი დაუნიშნა: ერთს სიღარიბე, მეორეს სნეულობა; ამას შეურაცხ-ყოფა, სხვას ცილის წამება ბოროტთა კაცთაგან, ზოგს სიკვდილი მოყვასთა, სხვას უსამართლოება მსაჯულთა. ბარნა თუ კაცმან ჭეშმარიტად უარ-ჰყო თავი თვისი და შეუღდა ქრისტესა, მაშინ არა თუ სიღარიბე და იწროება, არამედ თვით დიდი პატივი და მაღალი ხარისხიცა გარდაიქცევა მისთვის ჯვარად. რა სახით? მსრეთ, რომელ იგი პატივსა მისსა და დიდსა ხარისხსა მოიხმარს არა თავის განსაცხრომელად და სანუგეშოდ, არამედ ღვთის-მსახურებისათვის; იგი შეიყვარებს სიმართლესა და ყოველ საქმეში იქმნება მართლ-მსაჯული და ჭეშმარიტების მეძიებელი; ხოლო ვინაითგან ამსოფელს არ უყვარს სიმართლე, უთუოთ რომ მრავალი მწუხარება და განსაცდელი უნდა მოითმინოს მან სიმართლისათვის. მრთი სიტყვით, არ შეიძლება რომ ამ ქვეყანაში ქრისტეს სჯულის მოყვარემან თვინიერ ჯვარის აღებისა განატაროს ცხოვრება თვისი. წმიდა იყო და სულის წმიდისაგან განათლებული მოციქული პავლე; რალა საჭირო იყო მისთვის ჯვარის ზიდვა? ბარნა რას მოგვითხრობს, იგი ჩვენდა განსაკვირვებელად? მოგვითხრობს, რომ მას სჭირდა ერთი საშინელი სნეულება, რომელი ფრიად სტანჯვიდა სხეულსა მისსა. სამჯერ მხურვალედ ევედრა ლმერთსა, რათა განათავისუფლოს იგი მისგან, გარნა რა უბასუხა ლმერთმან? საკმაო არს შენდა მაღლი იგი ჩემი, რომელი მოგეც; ძალი ჩემი უძლურებასა შინა აღსრულდება. ლა ესრეთ არ ისმინა

ლოცვა მისი. **თუ** პავლესთვის საჭიროდ შერაცხა ლმერთმან ზიდვა ჯვარისა, შენ ვინ ხარ, ძმაო ჩემო, რომ თვინიერ მწუხარებისა ხეილოდ შემდგომად ძრისტესა და იქმნე მოწაფე მისი? რისთვის განაჩინა ლმერთმან ესრეთ? რისთვის არის, რომ მხოლოდ მწუხარებითა და მოთმინებითა ძალ-უძს კაცსა სვლა შემდგომად ძრისტესსა? **მს** ლმერთმან კი არ განაჩინა, ძმაო, არამედ თვით ჩვენმა სიცოდვემ და სიბოროტემ. ლმერთმა სამოთხის ცხოვრება და ნუგეში დაუნიშნა კაცსა თვით ამ ქვეყანასა ზედა; გარნა ცოდვამან ჩვენმან და ბოროტებამან გვიყო ესე, რომელ ახლა აღარ შეიძლება ნუგეშითა და ნეტარებითა განტარება სოფლიურის ცხოვრებისა. ახლა მხოლოდ ჯვარის ზიდვით შეიძლება მოპოება სამოთხის ნეტარებისა. რა სარგებლობას მისცემს კაცსა ჯვარის ზიდვა? **მს** აღგვიხსნას ყოვლად გამოცდილმან ამ საქმეში პავლემ მეტყველმან: **ქრისტესთა მათ, ანუ ძრისტეს მოწაფეთა, ხორცი თვისნი ჯვარს-აცვენს ვნებითურთ და გულის-თქმით; ანუ სხვაგან: ჯვართა უფლისა იესო ქრისტესითა სოფელი ჩემდამო ჯვარ-ცმულ არს და მე სოფლისა. სოფელი საღმრთო წერილში ნიშნავს ყოველსა ცოდვასა და ვნებასა. მამასადამე ცოდვა და ვნება კაცის გულში მოიხაზება ჯვარის ზიდვითა. მართლაცა, მრავალ გზის, მრავალთა პირთაგან გამოცდილ არს, რომელ ყოველი ამ სოფლის ჭირი და იწროება ფრიად განსწმედს გულსა კაცისასა, უკეთუ მან სულგრძელებით მოითმინა იგი. ძაცი მდაბალი და ღეთის-მოსავი, ოდესცა მას შეემთხვევა რომელიმე უბედურება, თუმცა სტირის და სწუხს, გარნა ბოლოს, შეიკრეფს რა გონებასა და გრძობასა, იწყებს თავის გულში განზრახვად: უთუოთ ჩემდა განსაცდელად და განსაწმედელად მოავლინა ლმერთმან ეს უბედურება; მე ღირსი ვარ არა თუ ესრეთისა, არამედ ამაზედ უდიდესისა სასჯელისა. **და** ესრეთ მწუხარება ასწავლის მას სიმდაბლესა და მოთმინებასა. მრავალ-გზის მომხდარა ისიც, რომ ღიღმან მწუხარებამან და უბედურებამან მოაქცია ლვთისადმი გული თვით ურწმუნოთა და განრყენილთა კაცთა.**

ბარნა ნუ ჰგონებ, ძმაო, რომ მხოლოდ ძრისტეს სჯულის აღსრულება მოითხოვს ჩვენგან შრომასა და მოთმინებასა. **არა!** **თვით** იგინიც, რომელნი ლმერთს ივიწყებენ და მხოლოდ ამ

სოფლისათვის ზრუნავენ, არ არიან თავის-უფალნი ჭირთა და მწუხარებათაგან; მაშასადამე უმჯობესი არ არის, ძმაო, ლეთის გულისათვის მოითმინო ჭირი და განსაცდელი, ვიდრედა უმადურისა ამის სოფლისათვის? მს სოფელიც არ გიტყვებს შენ შეუწუხებელად; ისიც დასდებს მხართა ზედა შენთა თვისსა მძიმესა ჯვარსა; გარნა ზიდვა ჯვარისა ამის, თუმცა ერთს წამს იქმნება გასიამოვნებს შენ, ხოლო ბოლოს ფრიალ შეგაწუხებს; ზიდვა ძრისტეს ჯვარისა საბოლოოდ დარჩება შენთვის მაცხოვარებითად.

მესამე და უკანასკნელი პირობა, რომელსა მოითხოვს მაცხოვარი მისთა მოწაფეთაგან, არის შემდგომად მისსა სვლა. შემდგომად ძრისტეს სვლა იმას ნიშნავს, რომ ქრისტიანე წინ უნდა მიდიოდეს, არ დარჩეს უკან, ყოველთვის იყოს მოძრაობაში; სვლა ანუ მოძრაობა აქ ნიშნავს ძრისტეს მცნებათა აღსრულებასა, ნაყოფის გამოღებასა, ანუ სულიერთა წარმატებათა სათნოებათა შინა. მარტო თავის უარის-ყოფა, ანუ ცოდვისაგან გაშორება და ჯვარის აღება, ანუ მოთმინება განსაცდელისა არ არის საკმაო ქრისტიანისათვის, უკეთუ იგი ამასთანავე არ არის სვლასა ანუ სულიერსა წარმატებასა შინა, ესე იგი მდაბლის ხარისხის სათნოებისგან აქ წარემართება უმაღლესისა ხარისხისადმი. როგორათაც რომ კაცი, რაც გინდა მრთელი და მაგარის აგებულობის სხეული ჰქონდეს, უკეთუ იგი უძრავად ატარებს თვისსა ცხოვრებასა, ერთს ადგილს ზის, დაეკარგება მას სიმრთელე და შთავარდება სხეულებასა შინა და ბოლოს სიცოცხლეც მოაკლდება, აგრეთვე სულიცა ჩვენი, უკეთუ იგი მარად-დღე არ არის წარმატებული უდიდესისა მადლისა და სიწმიდისადმი; არამედ მოისვენა და დაიძინა, მოაკლდება ძალსაცა მას, რომელიცა აქ აქვს, ვითარცა მონა იგი ხსენებული იგავსა შინა მაცხოვრისასა ტალანტთა ზედა, რომელმან მიიღო მხოლოდ ერთი ტალანტი და არ განამრავლა იგი, არამედ შთაფლა მიწასა შინა და ბოლოს დაჰკარგა იგიცა ერთი და იქმნა დასჯილი; ეგრეთვე სულიცა ჩვენი, უკეთუ არა ცდილობს წარმატებასა, არა ცდილობს რომ თან და თან შეიქმნეს უმჯობეს და უმახლობელეს ძრისტესა, ბოლოს მოაკლდება მადლსაცა მისსა და იქმნება დასჯილი.

აჰა, ძმანო, სამი იგი პირობა, რომელსა გამოუცხადებს მაცხოვარი მისთა მოწაფეთა. მცირესა რაიმეს კი არ მოითხოვს იგი ჩვენგან: იგი მოითხოვს პირველად, რათა უარ-ვყოთ თავი ჩვენი, დაეთრგუნოთ ჩვენი დახსნილი, დაცემული ბუნება, განვაძოთ ყოველი, რაიცა არის ჩვენში ბოროტი, ავი, ცოდვილი; მეორედ, მხნედ და მზად ვიყვენთ მოთმენად ყოველისა განსაცდელისა და სიმძიმისა სჯულის აღსრულებასა შინა და ბოლოს მარადის, დაუცხრომელად ვიდოდეთ შემდგომად მისსა, ესე იგი ვიყვენთ წარმატებასა შინა სულიერსა. აღვილი არ არის აღსრულება ესრეთთა პირობათა; გარნა მაცხოვარმან არა თუ სიტყვით გვითხრა იგინი, არამედ საკუთარი მაგალითი და სახე მოგვცა მას შინა. მან თვით დაივიწყა ჩვენთვის თავი თვისი, მან აიღო მძიმე და საშინელი მისი ჯვარი და აღიტანა იგი ბოლოგათს მთასა ზედა და მას ზედა დამსკვალა ყოველი ამ სოფლის ცოდვა; მაშასადამე სიტყვით აღგვიხსნის იგი მცნებასა, სახით გვაჩვენებს მისსა აღსრულებასა და ბოლოს სულიერითა შემწეობითა მადლისათა აღგვიმსუბუქებს აღსრულებასა მისსა, ნუ ვინმე სთქვას: არ შემიძლიან ამის აღსრულებაო, არამედ აღვილად და გულსმოდგინედ აღასრულოს იგი, რაიცა მოგვმადლოს ლმერთმან ჩვენ ყოველთა. ამინ.

მ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა

მეხუთესა კვირიაქსა დიდისა მარხვისასა.

*

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო!

ვგონებ თქვენ, ყოველნი შენიშნავდით, რომელ განმავლობასა შინა დიდისა მარხვისასა, საეკლესიო წიგნები, მეტადრე მარხვანის საგალობელნი ხშირად ახსენებდენ სახელსა ღირსისა დედისა ჩვენისა მარიამ ეგვიპტელისასა. ზოგიერთთა თქვენთაგანთა ისიც ეცოდინებათ რომელ ეს მეხუთე კვირიაქე დიდისა მარხვისა წმიდამან ეკკლესიამან დანიშნა მოსახსენებლად

ამ ღირსისა დედისა. არა უმიზეზოდ და უსაფუძვლოდ განაწე-
სა ესრეთ წმიდამან ეკკლესიამან. არა უმიზეზოთ გაგვახსოვ-
ნებს ჩვენ იგი ხშირად დიდ მარხვის განმავლობასა შინა სა-
ხელსა მარიამ ეგვიპტელისასა. ღიდი მარხვა, ვითარცა უწყე-
ბულ არს თქვენდამიცა არის ჟამი მომეტებულისა ლოცვისა,
მარხვისა და მონანებისა; გარნა ნეტარმან ამან მარიამ ეგვიპ-
ტელმან მოგვცა ჩვენ მაღალი და საკვირველი სახე ლოცვისა
და მონანებისა. მისი უწინდელი სიცოდვე და უწმინდურება,
მერმე გასაოცარი მოქცევა და მონანება, ბოლოს განმაკვირვე-
ბელი სულიერი მოღვაწება დიდსა ნუგეშსა მისცემენ ყოველ-
თა ღვთის მოყვარეთა კაცთა.

მარიამ ეგვიპტელი სცხოვრებდა მეოთხესა საუკუნესა ში-
ნა, ქვეყანასა ეგვიპტესა; მშობელნი მისნი იყვნენ მდიდარნი და
პატივცემულნი; თვით იგი იყო შობილდგანვე მინიჭებული მა-
ხვილითა გონებითა და გასაოცართა სხეულის მშვენიერები-
თა. შარნა საუბედუროდ სჩანს, რომელ ვითარცა მისნი მშო-
ბელნი, ეგრეთვე ყოველნი მისნი მახლობელნი არ იყვნენ გან-
მტკიცებულნი კეთილსა ზნეობასა შინა. შრმა ესე, მდიდრად
შემკობილი ყოველითა ნიჭიერებითა, აღრიდგანვე მიეჩვია ცუდ-
სა ზნესა და საქმესა. მოვიდა რა იგი სრულსა ჰსაკსა შინა, იგი
მიეცა საშინელსა უწმიდურებასა და გარყვნილებასა, და არათუ
არაოდეს არ ფიქრობდა და არ ზრუნვიდა მონანებისათვის,
არამედ თან და თან უმატებდა ბოროტებასა და ბილწებასა.
მისი უწმიდური ცხოვრება, მისნი საშინელნი საქმენი გან-
თქმულნი იყვნენ ყოველსა მას მხარესა. შინ იცის, რაოდენნი
მდიდარნი და კეთილნი ჭაბუბნი მიიზიდა მან და დაღუბა, რა-
ოდენნი კაცნი და ქაღნი მიაჩვია მან ბილწებასა და შთაგდო
მან ჯოჯოხეთსა შინა. შოველნი ღვთის მოსაგნი ქრისტიანენი
სწუხდენ და სტიროდენ მხედველნი ერთისა მისისა საშინელი-
სა ზნეობისა. შარნა ბოლოს გამოსჩნდა რომელ არა სრულიად
იყო მის შორის დაღუბული მაღლი ნათლის-ღებისა, არამედ
დარჩენილი იყო მცირე თესლი კეთილობისა. შრთხელ მან
მოინდომა წარსვლა ეგვიპტიდგან იერუსალიმს, არა მისთვის,
რათა დასტოვოს უწმიდურება და შეინანოს, არამედ მისთვის
რათა იქაც განაგრძოს იგი. როდესაც, შრისტეს აღდგომის

დღისათვის, ყოველთა ქვეყნებთან მრავალნი პირნი შეიკრიბებოდნენ ძრისტეს საფლავის თაყვანის-საცემელად, მაშინ მან განიზრახა ცთუნება მრავალთა მათგანთა და შთაგდება მათი მახესა შინა თვისისა ბიწიერებისასა; გარნა განუზომელმან ლეთის მოწყალეზამან თვით მას დაუგო საღმრთო მახე, რომლითაც მოინადირა იგი და მოაქცია შესაძრწუნებელისა მისისა ცხოვრებისაგან. მყოფობასა შინა იერუსალიმს, მას მოუვიდა ერთხელ სურვილი შესვლად ტაძარსა შინა ძრისტეს საფლავისასა, არა ლოცვისათვის, არამედ დროების გატარებისათვის; გარნა მიეახლა რა კარის ბჭესა ტაძრისასა, ვერ შეიძლო შესვლა ტაძარში სიმრავლისაგამო ხალხისა, მრავალ გზის და ფრიად ცდილობდა შესვლად საყდარში, გარნა როგორც რომ მიეახლებოდა კარის ბეჭს, რაღაცა უცნაური ძალი უკან აქცევდა მას. შეხედვიდა რა შორიდგან საყდარს, დაინახავდა შიგნიდგან ხატსა ყოვლად წმიდისა ლეთისმშობლისასა და, როგორათაც მან თვით მერმე აღიარა, ეჩვენებოდა მას, ვითომც ყოვლად წმიდა უცეფ მიაქცევდა მისდამი მქმუნვარეთა და საყვედურით აღვსებულთა თვალთა. ამ შემთხვევამ დააფიქრა მარიამ ეგვიპტელი. იგი მიბრუნდა თავის სადგომში დაღონებული და დაფიქრებული; დაკეტა კარი სადგომისა და აღარავის უშვებდა თვისთანა, იყო მარტო მყოფობასა შინა და დუმილსა; როდესაც გონება და გული მისი განთავისუფლდენ დაფანტულებისა და ამაოებისაგან, მაშინ მას ცხადად წარმოუდგა და დაეხატა თვალთა წინაშე ყოველი მისი უწმიდურება და საძაგლობა: გაუჩნდა მას ცოტ-ცოტა გულის წუხილი. როგორათაც კაცი, ღრმა ძილისაგან გაღვიძებული, გაიხსოვნებს ყოველსა რაიცა შეემთხვია მას უწინარეს დაძინებისა, ეგრეთვე მას გაახსოვნდენ ყოველნი უწინდელნი ბოროტნი საქმენი: დაეცა მას ზედა სირცხვილი დიდი და შემუსვრილება გულისა და აღნთო მის გულში მონანება და მწუხარება, თვალნი მისნი უნებლივად აღივსებოდნენ ცრემლითა. ან კი როგორ გავზედე მე უბედურმა მიახლებად საყდრისადმი, ესრეთ ფიქრობდა იგი თავის გულში; როგორ მოვიფიქრე მე ბნელმა და გასვრილმა მიახლება ყოვლადწმიდისა დედისადმი. რას ვიქმოდი მე აქამდი? სად ვიყავი? მის შევსწირე ჩემი ჭკუა და მშვენიერება? ნუ თუ

მისთვის აღმავსო მე ლმერთმან ჭკუითა და მშვენნიერებითა, რომ იგინი მოვიხმარო დასაღუბავად ჩემდა?“ ესრედ სწუხდა და სტიროდა საცოდავი იგი ქალი. მწუხარება მისი და გულის შემუსრვილება იყო ესრედ, რომ იგი ხშირად დავარდებოდა მიწაზედ და იგლეჯდა თმასა თავისა თვისისა.

მსრედ მოახდინა ღვთის განგებამან მოქცევა მარიამ ეგვიპტელისა! აქ ის უმეტესად არის ჩვენგნით შესანიშნავი, რომელ ეს გლოვა, ტირილი და წუხვილი ღირსისა ამის დედისა არ იყო რაიმე წარმავალი, მცირე ჟამს უსაფუძვლო გრძნობა, არამედ ღრმა, მტკიცე და შეუცვლელი. ახლაც ხშირად მოხდება, რომელ ზოგიერთი კაცი, ანუ ქალი, შესწუხდება, იგრძნობს ცუდსა თვისსა მდგომარეობას; გარნა, სამწუხაროდ, ნაცვლად მისა, რომ მიაქციოს ყურადღება ამ გულის წუხილზე და მიხედეს, რომ ლმერთი მით უწოდებს მას, შეატყობინებს თვისსა მზრუნველობასა და მოითხოვს მისგან მოქცევასა, იგი ანუ ძალათ დააჩუბებს თვისსა სინიდისსა, ანუ მალე გაერთვის კვალადვე უწინდელთა ცოდვათა შინა. მსრედ არ მოიქცა მარიამ ეგვიპტელი! მან, ნეტარმა, ისმინა და მიიღო წოდება ღვთისა; რაოდენიმე დღე იგი ეგდო უქმელი და უსმელი თავის სახლში და სტიროდა; მერმე ევედრა ცრემლით ლმერთსა, რათა ნიშნად მისისა შებრალებისა მიუშვას იგი შესვლად საყდარში და თაყვანის-ცემად მისისა საფლავისა. აღასრულა რა მან ეს სურვილი, ღამე მარტო განვიდა ქალაქიდან, განვლო იორდანე, შევიდა დიდსა უდაბნო ადგილსა, ნახა ერთი გამოქვაბული, დადგა მუნ და ამიერიდგან იწყო დაუძინებელი ღოცვა, მარხვა და მოღვაწეობა. ბანმავლობასა შინა მრავალთა წელთა, ვიდრე გარდაცვალებადმდე, იგი ატარებდა განსაცვიფრებელსა, თითქმის უნივთოსა ცხოვრებასა, ესრედ რომელ კაცი ვერ წარმოიდგენს, რაოდენი შრომა, განსაცდელი და ჭირი მიიღო მან მარტომყოფობასა შინა უდაბნოში. ბოლოს იგი აღვიდა მაღალსა ხარისხსა სიწმიდისასა და ესრედ, რომელი იგი იყო შთავარდნილი ჯურღმულსა შინა უწმიდურებისასა, ბოლოს იქმნა შერაცხილ წმიდათა შორის.

აჰა, ძმანო, მცირე და სუსტი მოთხრობა ცხოვრებისა ღირსისა დედისა ჩვენისა მარიამ ეგვიპტელისა! აღარ ვრაცხთ სა-

ჭიროდ რაიმე ჩვენგნით დაუმატოთ ამას, ვინაიდან თვით ცხოვრება მისი საკმაოდ გვასწავლის ჩვენ, თუ ვითარ მოწყალე და სულ-გრძელ არს ლმერთი, რა სახით მოელის იგი ჩვენსა მოქცევასა და, თუ მოვინანეთ, იგი აღარ გაიხსოვნებს და გვაყვედრის ადრინდელსა ჩვენსა ცოდვასა, არ დაიშურვებს ჩვენთვის თვისსა საღმრთოსა მადლსა, და რაც გინდა ღრმასა ჯურღმულსა ცოდვისასა იყოს კაცი შთავარდნილი, თუ კი მოინდობა, მოინანა და გულ-წრფელად შეიგონა და აღიარა თვისნი ცოდვანი, ლმერთი მიიღებს მას და შერაცხს მეგობართა შორის თვისთა, რომელიც მანვე მოგვცეს ჩვენცა ყოველთა. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა .

ხარების ღღესა, ჩემდ წელსა.

ჟოველი დიდება ასულისა მეუფისა შინაგან, ფესვედითა ოქროვანითა შემკულ არს და შემოსილ პირად-პირადად (შსალ. მდ, იგ, იდ.).

წინასწარმეტყველი ღავით ორმეოც და მეოთხესა ფსალმუნსა შინა მისსა აღწერს დიდებასა, სიკეთესა და მშვენიერებასა ერთის უცნობის რომლისამე მეფისა და მშვენიერებასა მისისა მეუღლისა და მისთა ძეთა და ასულთა და იტყვის: ყოველი დიდება ასულისა მეუფისა შინაგან, ფესვედითა ოქროვანითა შემკულ არს და შემოსილ პირად-პირადად, ესე იგი დიდება და ღირსება მეუფისა ასულისა არის შინაგან გულსა და სულსა მისსა, თუმცა, ამასთანავე, იგი შემკულ არს ოქროვანითა შესამოსლითა პირად-პირადად. წმიდანი მამანი განგვიმარტვენ ჩვენ, რომელ სიტყვათა ამათ შინა ღავით მეფე წინასწარ-მოსწავებდა ყოვლად-წმიდასა ღედოფალსა მარიამს, რომლისა ხარებასა ღღეს, ძმანო და დანო ქრისტიანენო, ვდღესასწაულობთ ჩვენ და ვიხარებთ. შეშმარითად მხოლოდ ერთს უბიწოსა მარიამს შეეფერება მაღალი იგი ქება, რომელ ყოველი

დიდება მისი შინაგან მისა იყო, თუმცა-ღა ამასთანავე იგი იყო შემკულ გარეგანითაცა გამოუთქმელითა მშვენიერებითა და სიკეთითა. ამით განსხვავდებოდა იგი ყოველთაგან ასულთა კაცთათა.

მს დიდი ქება არს კეთილი და მისაღებელი მაგალითი ყოვლისა ქალისათვის. **თუმცა** ყოველს ადამიანს, ვითარცა მამა-კაცსა, ეგრეთვე დედა-კაცსა, აქვს დიდი სურვილი და მიღრეკილება გარეგანისა ღირსებისადმი, გარნა უმეტესად ქალთა. **თუმცა** ყოველს ადამიანს დიდათ მოსწონს გარეგანი მშვენიერება და სამკაული, გარნა უმეტესად ქალთა; ესენი არიან ერთობ მსურველნი და მეძიებელნი გარეგანისა მშვენიერებისა და სამკაულისა; ამათ უნდა ისწავლონ დაახლოვდესთ მარადის, რომელ მშვენიერება და სამკაული ქრისტიანისა არის შინაგანი ღირსება და სათნოება.

წმიდა მოციქული პავლე ეპისტოლესა შინა მისსა არიგებს ტიმოთეს, მისგან ეპისკოპოსად ხელო-დასხმულსა, რა სახით უნდა ეპყრობოდეს იგი და ასწავლიდეს თვითეულსა პირსა მისისა სამწყსოისასა; შესახებ ქალების დარიგებისა და სწავლისა ესრეთ მისწერს მას: **ეგრეთვე დედათა ასწავლიდე წესიერებისა სამკაულითა მორცხვედ და ღირსებით შემკობად თავთა თვისთა, არა განთხზვითა ოქროითა, ანუ მარგარიტითა, ანუ სამოსლითა დიდ-ფასითა (პ. ტიმოთ. ბ, თ).** მსე იგი, ქალთა ასწავლე, რათა არა ეძიებდენ ნამეტარსა შემკობასა თავისა მათისასა ოქროითა, ანუ მარგარიტითა, ანუ სამოსლითა დიდ-ფასითა, არამედ წესიერად, მორცხვედ შეიმკობდენ თავთა თვისთა. რაც პავლემ მისწერა ტიმოთეს, ის მეც უნდა მახსოვდეს და აღვასრულებდე. ამისათვის დღეს მე მივაქცევ ყურადღებასა თქვენსა, ძრისტეს მიერ დედანო და დანო ჩემნო, ერთის ფრიად დასაძრახვისა და ავის ჩვეულებისადმი, რომელი ერთობ განვრცელებულ არს ყოველთა ქალებთა შორის ქვეყანასა შინა ჩვენსა. რომელი არს ეს ჩვეულება? **წერისა და უმარილის ხმარება.** წარსულის წლის თვით ამ დღესასწაულის წირვაზედ გეტყოდი მე თქვენ, რომელ არიან ჩვენ შორის მრავალნი ჩვეულებანი; თუმცა ძველნი, გარნა არა პატრივ-სადებნი, არამედ ღირსნი მოსპობისა და დავიწყებისა; ერთი ამათ ძველთა ჩვეულებათა-

განი არის ფერისა და უმარლის ცხება პირი-სახეზედ. ესავე ჩვეულება, როგორც ვსთქვი, ერთობ გავრცელებული არის ყოველთა აქაურთა ქალებთა შორის, ვიწყით უკანასკნელისა და უღარიბესისა გლეხის სახლისაგან, ვიდრე უპირატესის თავადის სახლადმდე, და ეგრეთვე მცირე-წლოვანის ასულისაგან, ვიდრე მოხუცებულთა დედათადმდე.

რა საჭირო არის ამაზედ საუბარი ეკლესიის კათედრასა ზედა? იფიქრებს ვინმე ჩემთა მსმენელთაგანი, ან რა დიდი ცოდვა არის ეს უბრალო ჩვეულება? არა, ძმანო და დანო ჩემნო, ვალი მაქვს და საჭირო არს, რომ ამაზედ მოგცე თქვენ მოძღვრება. საღმრთო წერილი ხშირად ამხილებს ქრისტიანეთა ქალთა, რათა ივინი არ იყვნენ მსურველნი და მძვიებელნი ამართა სამკაულთა. ბამოცდილ არს და ვიცით ყოველთა, თუ რა დიდი მიდრეკილება აქვს ქალსა სამკაულისადმი, იმ ზომად, რომელ გარეგანსა სამკაულსა უმეტესად პატივს-სცემს იგი და ეძიებს, ვიდრე შინაგანსა ღირსებასა; მაშასადამე არა მცირედი ცოდვა არის, ოდეს ქრისტიანე ქალი წაიცხებს პირსა ზედა ფერსა და უმარისსა. მეტადრე ოდეს განვიზრახავთ და მოვიგონებთ, რომელ ყოველთა ჩვეულებათა და ნაკლულევანებათა ჩვენთა აქვსთ ურთიერთ შორის კავშირი: ერთი ნაკლულევანება მიიზიდავს მეორესა, ერთი ცოდვა მოიყვანს მეორესა. რისთვის იცხებს ქალი ფერსა და უმარისსა? არა მისთვისა, რათა მოაწონოს თვისი პირი-სახე მჭვრეტელთა მისთა? ბარნა რათ უნდა ეძიებდეს ამას ქალი? ღვთის-მოყვარე და ღვთის-მოშიში ქალი არ იქმს ამას, არამედ ამაოების მოყვარე და თავის მომწონი: **მორცხვედ და ღირსებით შემკობად ასწავლის პავლე მოციქული ქალთა, და არა ფერის ცხებასა.**

მოისპოს და განქარდეს თქვენ შორის, დანო და დედანო, ეს ავი ჩვეულება, რომლისათვის გვეცინიან და განგვიკითხავენ ჩვენ განათლებულნი პირნი. მრავალ-გზის მითქვამს მე, რა დიდი სიკეთე არის საზოგადოებისათვის, როდესაც მასშინა არიან ქალნი კეთილნი, აღვსებულნი მადლითა ქრისტიანობრივითა. ბანათლება და კეთილი ზნეობა საზოგადოებისა არა წარემართების, უკეთუ ქალნი არ არიან განათლებულნი და წინამძღოლნი ყოველსა კეთილსა შინა ზნეობითსა. შოველი

კეთილ-გონიერი და ღვთის-მოყვარე ქალი განანათლებს და მოაქცევს ყოველთა გარემოს მისსა. იგი მოაქცევს და განამტკიცებს სათნოებასა შინა ყოველთა მისთა მახლობელთა. მრთს კარგს მაგალითს გეტყვი თქვენ ამაზედ: ვიცით ჩვენ ყოველთა, რა დიდი მნათობი იყო მღვდელ-მთავარი ბრიგორი ნაზიანელი, ღვთის-მეტყველად წოდებული. ლედა წმიდისა ამის მწყემს-მთავრისა იყო სათნო და პატიოსანი ქრისტიანე; გარნა მამა მისი უწინ იყო კერპთ-მსახური, რომელსა ფრიადსძულდა ქრისტიანობა. ლიდი მეცადინეობა და გონიერება იხმარა კეთილმან ამან ქალმან მოქცევისათვის თვისისა მეუღლისა: არ დასცხრებოდა იგი დღე და ღამე ვედრებად და მხილვებად მისა; ზოგჯერ მოფერებით, ყვედრებითა და მრისხანებითა, და ყოვლითა სახითა ესოდენი ღონე იხმარა, რომელ მოაქცია და გააქრისტიანა იგი. ესე ვითარნი დედანი მრავალნი იყვნენ პირველთა შინა საუკუნეთა; მრავალთა განათლებულთა და კეთილ-გონიერთა დედათა მოაქციეს და აცხოვნეს მეუღლენი მათნი, ძმანი, ძენი, ნათესავნი პატიოსნითა მათითა ხასიათითა და ყოფაქცევითა. შენც ესრეთ უნდა მოიქცე, ქრისტიანე ქალო! როდესაც ხედავ რომელსამე ცულ ჩვეულებას ანუ ყოფა-ქცევას შენის მეუღლისას, ანუ ძისა ანუ მახლობელისა კაცისასა, უნდა ეცადო და მოაქციო იგი. ისმის ამ ჩვენ ქალაქში, რომელ ზოგიერთნი პირნი ოჯახის პატრონნი თამაშობენ ქალადსა და ბევრ ფულებს აგებენ. სირცხვილი არ არის შენტვის, ჰოი ქალო ქრისტიანე, უკეთუ მეუღლე შენი ესრეთ აგებს ქონებასა, რომელიც შენ და შენთა ძეთა უნდა მოიხმაროთ! როგორ უნდა მისცე ნება, რომ მან ქალადი ითამაშოს? რა საკვირველია, რომ მეუღლესა შენსა აქვს შენი სიყვარული; შენც გექმნება გავლენა მასთან. ისარგებლე ამით, რათა მოაქციო იგი ცუდისა ჩვეულებისაგან და ესრეთ კეთილად აღასრულე დიდი იგი მნიშვნელობა, რომელიც მოგცა შენ ქრისტიმან. ამინ.

ხარების ღღესა, თქმული ქუთაისის სოგოროში.

აწინდელი ღღესასწაული გვაძლევს ჩვენ, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანნი, შემთხვევასა და მიზეზსა ვსთქვათ რაოდენიმე სიტყვა და წინა-დაგიგოთ თქვენ რაოდენიმე განზრახვა და ჰაზრი ქალისათვის და მისის ცხოვრებისა და მნიშვნელობისათვის ქრისტიანობრივსა საზოგადოებასა შინა, ვინაიდგან შოვლად-წმიდა, რომელმან ღღეს მიიღო ხარება მთავარ-ანგელოსისაგან და ესრეთ ღირს იქმნა მსახურებად ღვთის განხორციელებისა, იყო ქალი და გვაჩვენა ჩვენ, ვითარი უნდა იყოს ყოველი ქრისტიანე ქალი.

ბარნა რა უნდა ვსთქვათ ღღეს ჩვენ ქალსა ზედა, ანუ რომელი კერძო მისისა ცხოვრებისა და მისთა თვისებათა განვიხილოთ? აწინდელი ჩვენი დროება გვაძლევს საგანსა და გვაჩვენებს, რომლის კერძოთ უნდა განვიხილოთ ჩვენ მდგომარეობა და მნიშვნელობა ქალისა. რა განსხვავება აქვს აწინდელს დროებასა ამ ჩვენ ქვეყანაში? ის, რომელ ცოტ-ცოტად იცვლება სახე ცხოვრებისა საზოგადოებასა შინა და უმეტესად იცვლება აღზრდა და მდგომარეობა და ყოფა-ქცევა ქალებისა. შიშით ჩვენ ყოველთა, რანაირი იყო უწინ აღზრდა ქალთა; უწინ და ახლაც კიდევ უმეტეს ნაწილად აღზრდა ქალისა იყო შინაური. ქალი იზრდებოდა შინ დედ-მამის მხედველობის ქვეშ; ქალს მისცემდნენ ხელში საღმრთო წერილს, ასწავლიდნენ დავითს და ჟამსს, საეკლესიო გალობას, წერასა; მიაჩვენდნენ ოჯახის მოვლას; ასწავლიდნენ შინაურს ხელოვნებას; ცხოვრებაცა ქალისა იყო განუყოფლივ შინაური. და ესრეთ ვგონებ, რომ უმჯობესად და კეთილ-გონიერად მოამზადებდნენ მათ მომავალის შინაურის ცხოვრებისათვის, ვინაიდგან იგინი სრულიად შეიტყობდნენ, რაც მოელის მათ და მიეჩვეოდნენ მომავალსა ცხოვრებასა თვისსა. ხოლო აწ, ვითარცა იცით და

ხედავთ რქვენ ყოველნი, იცვლება და სხვა-ნაირად იწყობა გაზრდა; სწავლა და ცხოვრება ქალთა. როდესაც მე ვხედავ ამ ცვლილებასა და როდესაც წარმოვიდგენ, რომ ცოტა ხანს უკან ეს ცვლილება უმეტესად განვრცელდება, ძველი წესი და წყობილება სრულიად დაუთმობს ადგილს ახალ წესსა და წყობილებასა, უნებრივად გამოჩნდება გულში ფიქრი: უმჯობესნი იქმნებიან ქალნი შემდგომ ესრეთისა ცვლილებისა, ესე იგი უმჯობესნი ქრისტიანენი იქმნებიანა მაშინ ქალნი, ვიდრემდის იყნენ უწინდელსა მდგომარეობასა შინა? ღა ამ ფიქრს ესრეთ გარდავსწყვეტ ხოლმე ჩემს გულში: ნეტავი ღმერთმან ინებოს და ქალთა ჩვენთა არაოდეს არ დაჰკარგონ ზოგიერთნი ფრიად საქებნი და საყვარელნი თვისებანი, რომელნი შეამკობენ ძველებურად მცხოვრებთა ქალთა, არამედ შეაერთონ იგინი ახლისა განათლებისა და სწავლისათანა; მაშინ მხოლოდ იქმნებიან იგინი ძვირ-ფას ქრისტიანობისა და საზოგადოებობისათვის.

მკითხავს ვინმე: რომელნი არიან ეს თვისებანი და ღირსებანი ძველებურთა ქალთანი? ძალის ბუნება, ძმანო ჩემნო, მით განსხვავდება მამა-კაცის ბუნებისაგან, რომელ ქალი ცხოვრებს უმეტესად გულითა და გრძნობითა, ხოლო მამა-კაცი გონებითა. ძალი, ვგონებ, მაშინ არის თვითონაც კმა-ყოფილი და ბედნიერი, როდესაც შეუძლიან მიზღვევა და მინიჭება უხვისა გულითადისა სიყვარულისა მისთა მახლობელთა, ქმარსა, ძმასა და და სხვათა მახლობელთა პირთა; ერთი სიტყვით, იგი მაშინ არის ბედნიერი, როდესაც სხვას აბედნიერებს. უკეთუ განვიხილავთ ბუნებასა ქალისასა, ვნახავთ, რომ ღმერთმან განგებ მისცა მას განსხვავებულნი თვისებანი, ვინაიდან მდგომარეობაცა მათი და მნიშვნელობა არის სხვა, ვიდრე მნიშვნელობა და საქმე მამა-კაცთა.

მს მნიშვნელობა ქალისა, რომელიც მისცა ქალთა თვით ღმერთმან, კეთილად სრულდებოდა ძველებურად მცხოვრებთა ოჯახთა შინა. პირველად ის უნდა ვსთქვათ, რომელ საკვირველი სიყვარული და ერთგულება ცოლისა ქრმისადმი იყო ძველებურად მცხოვრებთა ოჯახთა შინა. მერმე, ის უმეტესად არის საქები და განსაკვირვებელი, რომელ როგორიც უნდა

ყრფილიყო ქმარი, ღირსი ანუ უღირსი, კარგი ანუ ცუდი, — მაინც უყვარდა იგი ცოლს, მაშინ როდესაც ხშირად გამოცდილ არს და ხშირად მომხდარა, რომ განათლებული და სწავლასა შინა გამოსული ქალი ხშირად შეურაცხ-ჰყოფს და მოიშლის ერთ-გულებას, თუ ქმარი მისი არის მასზედ ნაკლები ჭკუითა და ღირსებითა. მეორედ, ძველებურ წესზედ გაზრდილთა ქალთა საყვირველი იყო და გამოუთქმელი სიყვარული შეილთა მათდამი. ეს სიყვარული ესოდენ დიდ იქმნებოდა, რომ თითქმის მრთელსა მისსა ცხოვრებასა და სულსა დედა შთასდებდა გულსა შინა შეილისა მისისა. მის არ ახსოვს, ძმანო ჩემო, მანუგეშებელი და განმაცხოველებელი სიყვარული დედისა მისისა? მინ არ ინუგეშებს, ეამსა მწუხარებისასა, ამ ტრფიალითა სიყვარულითა დედისა მისისათა!

მესამე თვისება და ღირსება უწინდელად გაზდილთა ქალთა არცა ნაკლები იყო სიმდაბლე და სიმშვიდე მათი; ზოგიერთნი მათგანნი ესოდენ იყვნენ თავ-დაბალნი და მორჩილნი, რომელ თვითონ არ იცოდენ თავის ფასი და როდესაც მრთელსა სიცოცხლესა, სულსა და ღონესა შესწირავდენ თვისთა მახლობელთა და საყვარელთა, არაფერს არ ხედავდენ ამაში განსხვავებულსა. ამას უნდა დაუმატოთ მათი დაუცხრომელი შრომა, დაუძინებელი ზრუნვა და გულ-მტკიენეულობა ოჯახისათვის: ვითარცა დაულაღავი ფუტკარი თითო წვეთს თაფლსა ყვავილებისაგან შეაგროვებს, ეგრეთვე ივანი ოჯახისათვის კოულობდენ და ინახვიდენ საცხოვრებელსა. მრთი სიტყვით, განსხვავებული და მოსაწონი შინაური ცხოვრება, ნამდვილი ქრისტიანობრივი შინაური ყოფა-ქცევა, — აჰა, ღირსება ძველებურად განსწავლულთ ქალთა!

ზარნა არავინ იფიქროს, რომელ ჩვენ არ მოგვწონს განათლება და სწავლა აწინდელისა დროებისა, არამედ, როგორც წინათ ვსთქვით, სასურველ და სანატრელ ის იქმნება, ოდესაც ეს საქებნი თვისებანი არ დაეკარგოსთ ქალთა. წარმოიდგინეთ, რა დაუფასებელი საუნჯე იქმნება საზოგადოებისათვის ის ქალი, რომელსა შინა შეერთდენ ეს საყვარელნი თვისებანი ძველებურად აღზრდილთა ქალთა სწავლისა და განათლებისათანა. ხოლო უკეთუ ნაცვლად ქმრისა და მახლობელთა სიყვა-

რულისა და შეურყეველისა ერთგულებისა, ნაცვლად თავის გამომეტებისა, მახლობელთა ბედნიერების მეცადინეობისა, ნაცვლად სიმშვიდისა, შრომის მოყვარეობისა, შინაურის შევნიერისა ცხოვრებისა, ჩვენთა ქალთა შეიყვარეს დაფანტული ცხოვრება, განცხრომა, თავის მოწონება, პირისახის შემკობა, ეს იქნება ფრიად სამწუხარო და მავნებელი მომავალისა ტომისათვის.

ღიდ არს მნიშვნელობა ქალისა ქრისტიანობასა შინა! შოველი ადამიანი პირველთა წელთა ცხოვრებისა თვისისათა განატარებს დედის ხელთა შინა; მისგან მიიღებს პირველ ჰაზრთა, მიდრეკილებათა, მისგან ისწავლის პირველსა ლოცვასა. მაშასადამე ესრეთ უნდა ვსთქვათ, რომელ ღირსება, თვისება და ბედნიერება ყოვლისა ადამიანისა თითქმის დამტკიცებულ არს ქალსა ზედა. შეკეთუ დედა არის აღვსებული გონიერებითა, ჭკუითა, სასოებითა და სიყვარულითა, — შვილიცა მისი გამოვა კეთილი და ღვთის-მოყვარე. ბარნა, ჰოი! შითარ საშინელ არს და მავნებელ, ოდეს დედა თვით არს ცუდისა ხასიათისა, არ მიხედავს თვისსა მნიშვნელობასა და ნაცვლად კეთილთა და საყვარელთა თვისებათა გარდასცემს შვილთა ცუდსა ხასიათსა. შემჯობესი არის, რომ თავის ხელით მოკლას მან შვილი თვისი.

ღასასრულ სიტყვისა ჩვენისა მივაქციოთ გონება და გული ჩვენი ყოვლად წმიდისა ღვთის-მშობლისადმი, რომელი არს მიზეზი დღევანდელისა დღესასწაულისა. იგი იყო სრული სახე და მაგალითი ქრისტიანობრივისა ქალის ცხოვრებისა; მას ვევედრნეთ, რათა მისცეს კეთილი სურვილი გულსა და განამტკიცოს ნება ქალთა კეთილსა ცხოვრებასა შინა. ამინ.

ხარებასა ზედა.

დედა-კაცი მხნე ვინ ჰპოვოს, უძვირეს
 არს ქვისა მრავალ-სასყიდლისა, (იგავთა
 ლა, ი).

აწინდელი დღესასწაული, ძმანო და დანო ჩემნო ქრისტი-
 ანენო, უნებრივად მიაქცევს გონებასა ჩვენსა დედა-კაცთა მი-
 მართ და მოითხოვს ჩვენგან, რათა სიტყვა ჩვენ დღეს მოვიხმა-
 როთ საკუთრად მათდა სასწავლებლად და დასარიგებლად
 მისთვის, რომელ პირი იგი, რომელსა დღეს წმიდა ეკკლესია
 აღამაღლებს და აღიდებს, იყო დედა-კაცი და მისცა დედა-კა-
 ცთა საკვირველი სახე ცხოვრებისა. თუ ვინმე, წინააღმდეგ
 ჩვენისა ამის განზრახვისა, სიტყვას მოგვივებს ჩვენ და ესრეთ
 გვეტყვის: რა საჭირო არის საკუთარი სწავლა და დარგიბა
 დედა-კაცებისათვის? ნუ თუ სარწმუნოება, სასოება და სიყვა-
 რული და ყოველივე ჩვენი სჯულის სწავლა ერთი და იგივე
 არ არის ორთავე სქესისათვის?—მას მე უპასუხებ: სჯული ერ-
 თი გვაქვს ორთავე სქესთა, გარნა ზნეობითი სწავლა და და-
 რიგება განსხვავებული უნდა იქმნეს ქალებთათვის, ვინაიდგან
 ღმერთმან ამათ სხვა მნიშვნელობა მისცა და საკუთარი საქმე დაუ-
 ნიშნა. ღვთაებობა ამისა ჩვენ ვხედავთ, რომელ საღმრთო-
 ნი წიგნი ორისავე აღთქმისანი მრავალ-გზის საკუთარსა და
 განსხვავებულსა დარიგებასა აძლევენ დედა-კაცთა. მაგალი-
 თებრ, ის ზემო თქმულნი სიტყვანი, რომლითა ჩვენ დავიწყეთ
 ეს უბნობა, წარმოთქმულ არიან დიდისა სოლომონ ბრძნისა
 მიერ. სოლომონ ბრძენმან არ იცოდა, საჭირო არს თუ არა
 საკუთარი სწავლა ქალებთათვის? ბარნა იგი წიგნთა შინა მის-
 თა მრავალ-გზის მიიქცევა მათდამი და მისცემს მრავალთა სა-
 კუთართა დარიგებათა და ბოლოს უკანასკნელსა ლა-სა თავსა
 წიგნისა თვისისასა საკუთრად უძღვნის ქალებთა დასარიგებლად:

ფრიად შესანიშნავი არს, ძმაო, ეს ხსენებული თავი იგავთა სოლომონისათა, მით უმეტესად, რომ სოლომონ პირველთა მუხლთა შინა გვეტყვის, რომელ ეს დარიგება მისცა მას დედამან მისმან, რომელი იყო თავის დროზედ ქალი წარჩინებული და განთქმული, ვითარცა მშვენიერებითა, ეგრეთვე მხნეობითა და გონიერებითა. ზანვიხილოთ, ძმანო და დანო ჩემნო, რა სახით აღწერს და რომელთა თვისებათა მიაწერს სოლომონ ქალსა მხნესა. იმედი გვაქვს, რომ ეს არ დაშთება უსარგებლო ჩვენთვისაც.

დედა-კაცი მხნე ვინ ჰპოვოს, უძვირეს არს ქვისა მრავალსასყიდლისა. სოლომონ ბრძენი აქ იჭვენულეებით ჰკითხავს: ვის შეუძლიან იპოვოსო დედაკაცი მხნე; მართლაც, ოდეს აღმოვიკითხავთ რა სახით აღწერს იგი დედაკაცსა მხნესა და როგორ უნდა იქცეოდეს ესრეთი დედაკაცი, დავრწმუნდებით რომელ, თუმცა ფრიად სანატრელ არს, გარნა არა ადვილ პოვნა ესრეთისა დედაკაცისა.

სოლომონ გვეტყვის ჩვენ, რომელ მხნე დედა-კაცი ეგრეთ მართავს სახლსა თვისსა, რომ გული მეუღლისა მისისა სრულიად არის მოსვენებული და დარწმუნებული მას ზედა. კადნიერ არს მის ზედა გული ქმრისა მისისა (მუხ. ია). იგი ყოველთვის კეთილსა იქმს და არა ბოროტსა ქმრისა მისისათვის (იბ). მან მოიგო მატყლი და სელი და ჰქმნა კეთილ-სახმარი ხელითა თვისითა (იგ). იგი არის მსგავსი მოვაჭრის ნავისა, რომელმან შორით შეოკრიბის თავისა თვისისათვის სიმდიდრე (იდ). იგი აღსდგის ღამიდგან და მისცის საზრდელი სახლეულთა და საქმე მხევალთა (იე); მან მოირტყა ძლიერებით წელი თვისი და დაამტკიცნა მკლავნი თვისნი საქმესა ზედა (იზ). იგი ისრე მიეჩვია შრომის-მოყვარეობასა, რომელ ამით ინუგეშებს თავსა თვისსა: იხილა გემო, რამეთუ კეთილ არს საქმედ და არა დაშრტეს სანთელი მისი ღამე ყოველ (იწ); მწყრთა თვისი განმარტა სასარგებლოსა ზედა, ხოლო ნებსა თვისსა განამტკიცებს, ტარსა ზედა სთვად (ით). ღა არა თუ მხოლოდ სახლისათვის ზრუნავს მხნე ქალი, არამედ იგი კეთილიცა არის და ქველის-მთქმელი: ხელნი თვისნი განუხვნაგლახაკსა, ხოლო ნაყოფნი მიუპყრნა დავრდომილსა (კ). არ არის აქ საჭირო დაუმატოთ, რომ ესრეთი მხნე ქალის მოწყალება არის

უმეტეს ძვირ-ფასი წინაშე თვალთა ღვთისათა, ვინაიდგან იგი თავის ხელის ნაშრომს აძლევს გლახაკთა. ბარნა მოვიყვანოთ კიდევ სოლომონის წიგნიდგან, რაოდენიმე ხაზნი მხნე დედაკაცის თვისებისა: ქმარი მისი სრულიად ბედნიერი არის და უზრუნველი სახლისა მისისათვის: არა ზრუნავს მყოფთათვის სახლსა შინა ქმარი მისი, ოდეს სადა ჰყოვნოს (კა). მას არ ეშინიან ზამთრისა და სიცივისა, ვინაიდგან საყვარელმან მისმან მეუღლემ მრჩობლი სამოსელი უქმნა ქმარსა თვისსა და ყოველთა მისთანა მყოფთა (კბ). ქმარი მისი არის ქებული და დიდებული საზოგადოებასა შინა გონიერებითა და სიკეთითა მეუღლისა მისისათა: დიდებულ იქმნების ზქვთა შინა ქმარი მისი, ოდესცა უკეთუ დასჯდის კრებულთა შორის მოხუცებულთა თანა მკვიდრთა ქვეყანისათა (კვ).

მსრეთ აღწერს მხნესა დედა-კაცსა სოლომონ. შექვევლია, რომელ მრავალნი აქ მსმენელთა მამა-კაცთაგანი შენატრიან მათ, რომელთა ღმერთმან მისცა ესრეთი გონიერი და მხნე მეუღლე. ბარნა შეიძლება რომელთამე მსმენელთა და უმეტესად ქალებთა ესრეთ იფიქრონ თავის გულში: რა არის, რომელ სოლომონ აქებს ერთსა მხოლოდ შრომასა და დაუძინებელსა მუშაობასა დედაკაცისასა? ნუ თუ თვინიერ ქსოვისა და კერვისა სხვა უფრო პატიოსანი საქმე არ უნდა ჰქონდეს დედაკაცსა და თვინიერ დაუძინებელისა შრომის-მოყვარებისა სხვა თვისება არ უნდა შეიძინოს მან? არა, ძმანო და დანო ჩემნო, სხვანიცა მრავალნი თვისებანი უნდა ჰქონდეს დედაკაცსა და სხვანიცა მრავალნი პატიოსანნი საქმენი შეუძლიან მან აღასრულოს. ბარნა შრომის-მოყვარება ანუ მხნეობა, პირველად, არის ისრეთი ძვირ-ფასი თვისება, რომელიც იპყრობს შორის მისსა ყოველთა სხვათა მალალთა თვისებათა. უკეთუ ქალი ესრეთ დაუცხრომელად არის შრომასა და სახლის მართვასა შინა, მით იგი ცხადად გვიმტკიცებს, რომელ მას აქვს თავის უარის-ყოფა, ვინაიდგან იგი არა თავისა თვისისათვის ეძიებს სარგებლობასა, არამედ მისთა მახლობელთა; ამასთანავე აქვს მას განუზომელი სიყვარული ქმრისა, შვილთა და სახლეულთა. მეორედ, ქალი შრომის-მოყვარე არის პატიოსანნი ზნეობითა და ყოფა-ქცევითა, ვინაიდგან ესრეთ გართულსა

შრომასა და მოღვაწეობასა შინი არა აქვს თავისუფალი დრო, რომ დაკარგოს იგი უქმად ქორსა და ბოროტ-სიტყვაობასა შინა, განცხრომასა და სხვათა შეუსაბამოთა საქმეთა შინა. მესამედ, იგი აძლევს, სასარგებლოსა მაგალითსა შვილთა და გარემოს მყოფთა მისთა. იგი ვითარცა სანთელი ნათელსა, ესრეთ განავრცელებს გარემოს მისსა სიწმიდესა, ბედნიერებასა და ქრისტიანულსა ზნეობასა. მრთი სიტყვით, იგი არის მხნე: **ღედა-კაცი მხნე ვინ ჰპოვოს, უძვირეს არს ქვისა მრავალ-სასყიდლისა.**

ბქ იქმნება ვინმე ქალთაგანმა კიდევ მითხრას: ესრეთი დაუძინებელი შრომა და მოღვაწეობა შეეფერება მხოლოდ მღაბიო ღარიბთ ღედა-კაცთა, გარნა ვინც არის მდიდარი და ვინაც მრავალი მოახლე ჰყავს, მან რათ უნდა გასწიროს თავი? არა, დაო ჩემო, ფრიალ შეცდომილი არის ეს ჰაზრი. ღმერთმან ყოველს ადამიანს დაუნიშნა შრომა და მუშაკობა. გარნა ჩემი სიტყვა რა საჭირო არის აქ! მაგალითი სიტყვაზედ უმჯობესია! მხნე იგი ღედაკაცის აღწერა სოლომონისა ღედამ უთხრა მას! სოლომონ მეფის ღედა ღარიბი რათ იქმნებოდა, მაგრამ თვითან იგი იყო ის მხნე ღედაკაცი, რომელსა აღწერს შვილი მისი. ბარნა მე ამაზე უმჯობესსა და უსაყვარლესსა მაგალითსა მოგიყვან. მე თვითონ არ მინახავს და გამიგონია სარწმუნოთა კაცთაგან, რომელ ერთ ძველად-ძველ ეკკლესიასა შინა, კედელზედ არის დახატული ყოვლად-წმიდა ღვთისმშობელი და მის წინ ძევს მატყლი, ხელში უჭირავს ტარი და ქსოვს მატყლსა. ნეტამც ჩემი თვალთ მენახა ეს ხატი! მაშინ მე გავიცნობდი მეორესა კერძოსა საღმრთოისა მისის ხასიათისასა და უდიდესსა პატივსა და კრძალვასა მისდამი იგრძნობდა გული ჩემი! რა კარგი რამ იქმნებოდა, რომ ყოველსა ქალსა მარადის ჰქონდეს წინაშე თვალთა ისრეთი ხატი ყოვლად-წმიდისა, რომ ერთ კერძო მისა იღგეს და შესცქეროდეს მას სიყვარულისა ღიმილითა ღვთაებრივი მისი შრმა, ხოლო თვით მას ხელში ეპყრას მატყლი და ტარი და სახესა ზედა მისსა ღვთაებრივისა კარგითა ხელოვნებითა იყოს გამოყვანილი ის ღვთაებრივი სიწმიდე, სიმშვიდე და სიყვარული; თვალთა შინა მისთა ბრწყინვიდეს ის უფსკრული გონიერებისა და კრძა-

ლულები, რომელნი წარიტაცებენ კაცის გულსა. მსრეთი ხატი იქმნებოდა ჭეშმარიტი დროშა ანუ სიმკოლო, ესე იგი ნიშანი ყოველი ქალის მოვალეობისა, ღირსებისა და მნიშვნელობისა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა .

ხ ა რ ე ბ ი ს ღ ღ ე ს ა .

და შევიდა ანგელოსი იგი მისა და რქვა, გიხაროდენ მიმადლებულო, უფალი შენთანა [ლუქ. ა, კბ.).

•

ზყციოთ მოვლინებული მთავარ ანგელოსი განუცხადებს ღღეს ქალწულსა მარიამს დიდსა ხარებასა: გიხაროდენ, მიმადლებულო, უფალი შენთანა, კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის. რა წარმოიდგინა და რა იგრძნო ყოვლად წმიდამან ქალწულმან, როდესაც იხილა ესრეთი უცები მახარებელი და ესმა მისგან გაუგონებელი სიტყვა? ბაუხარდა მას? იფიქრებს კაცი, რომ იგი უთუოდ იგრძნობდა გულში დიდსა სიხარულსა, მისთვის რომ ეს ხილვა და სიტყვა იყო ერთობ დიდი და აღმამაღლებელი კაცობრივისა ბუნებისა; გარნა არა! შოვლად გონიერმან ამან ქალწულმან გული თვისი არ დაანება უცებსა სიხარულსა; არამედ იგი შესძრწუნდა, დაფიქრდა და განიზრახვიდა: ხოლო მან რა იხილა, შესძრწუნდა სიტყვასა მას ზედა მისსა და განიზრახვიდა, ვითარმე არს მოკითხვა ესე. ანგელოსმან ლეთისამან შეატყო, რა გრძნობა გაჩნდა მის გულში, და სთქვა: ნუ გეშინნ, მარიამ, რამეთუ ჰპოვე მაღლი წინაშე ლეთისა.

შეხედეთ ძმანო, და უმეტესად დანო, და განიზრახეთ თქვენდა სანუგეშოდ, რაოდენი გონიერება და სიმტკიცე სულისა და გულისა გამოაჩინა ამ შემთხვევაში ყოვლად წმიდამან ქალწულმან მარიამმა. იგი უეცრად ხედავს თვალთა წინაშე უჩვეულო მახარებელსა, მას ესმის უცნაური და შემადრწუ-

ნებელი ხარება; უეჭველია მიხვდება, რომ მახარებელი არ არის უბრალო კაცი, არამედ ზეციერი ანგელოსი. სხვა ვინმე ამ შემთხვევაში უთუოდ იქმნებოდა სრულიად წარტაცებული გრძნობათა ლელვისაგან. იგიცა შესძრწუნდა, მაგრამ მაშინვე იწყო ფიქრი და განზრახვა: **განიზრახვიდა, ვითარმე არს მოკითხვა ესე. თუმცა** ხედავს, რომ მის წინაშე სდგას ანგელოსი, გარნა მაინც დაუფიქრებლად არ მიიღებს სიტყვასა მისსა: **განიზრახვიდა, ვითარმე არს მოკითხვა ესე.** მსრეთთა უჩვეულოთა შემთხვევათა შინა გამოჩნდება ადამიანის გონება და ხასიათი. შოვლად წმიდამან ლვთის მშობელმან ცხადად აღმოაჩინა ამ შემთხვევაში, რომ უმთავრესნი თვისებანი მისისა ბუნებისა იყვნენ მაღალი გონიერება და შეურყვევლი მხნეობა. არა თუ აქ, არამედ მრთელსა შინა თვისსა სიცოცხლესა იგი იქცეოდა საკვირველითა გონიერებითა და მხნეობითა. **მრნი** ესენი კეთილნი თვისებანი: გონიერება და მხნეობა მით უმეტესად იყვნენ მის შორის სანატრელნი და განსაკვირვებელნი, რომელ ამასთანავე იგი იყო მშვიდი და მდაბალი. როდესაც გონიერება და მხნეობა შეერთდება სიმშვიდისა და სიმდაბლისათანა, მაშინ იგინი შეამკობენ ადამიანის ბუნებასა.

იგინივე არიან ორნი უმთავრესნი და უსაჭიროესნი თვისებანი, რომელნი უნდა შეამკობდენ ყოველთა ქრისტიანულთა ქალთა. მხოლოდ გონიერებით და მხნეობით შემკულსა ქალსა შეუძლიან ადასრულოს ქვეყანაზე თვისი მაღალი მნიშვნელობა.

რა საჭიროა ამაზე ლაპარაკი, იფიქრებს ვინმე ჩემთა მსმენელთაგანი! მინ იფიქრებს და ვინ იტყვის, რომ ქალისათვის არ იყოს საჭირო ჭკუა და მხნეობა? ბარნა მრავალი შემთხვევა და ჩვეულება გამოაჩენს, რომ თუმცა ენით ვიტყვით, საქმით კი სხვაფერ ვიქცევით. ბაიხსოვნეთ, მმანო ქრისტიანენო, რას აფასებენ უდიდესად მამაკაცი და რა მოსწონთ მათ უმეტესად ქალთა შორის? მინ არ იცის, რომ პირის სახე და მშვენიერება ტანისა ყოვლისა უმეტესად მოსწონთ მამაკაცთა ქალებთა შორის! **თუკი** პირის მშვენიერება აქვს ქალს, მეტს არაფერს მოითხოვენ მისგან; გარეგანითა მისითა სახითა ქალი უმეტესად მოიგებს საზოგადოებაში, ვიდრე ჭკუითა და გონი-

ერებითა, და უმეტესად საკვირველი კიდევ აქ ის არის, რომ თვით ქალნიცა ნატურიან მშვენიერებასა და მით რაცხვენ თავთა თვისთა ბედნიერად, ხოლო რაიცა შეეხება სიმხნესა და გონიერებასა, თითქმის ყოველგან გავრცელებული არის ის ჰაზრი, რომელ ეს ორი თვისება ქალებთათვის არ არის ეგოდენ საჭირო და მათ შეუძლიათ უიმისოთაც კარგად გაატარონ თვისი ცხოვრება. ეს ჰაზრი ერთობ უსაფუძვლო არის! მგონებ, რომელ მახვილი და ღრმა გონიერება, აგრეთვე მხნეობა და სულიერის ხასიათის სიმტკიცე ქალისათვის უმეტესად არის საჭირო ვიდრე მამა-კაცისათვის. იქმნება ვისმეს ეუცხოვოს ეს ჰაზრი, მაგრამ ჩვენ ადვილათ შეგვიძლიან მისი დამტკიცება.

პირველად, ვიცით ჩვენ ყოველთა, რომელ ქალი აგებულებითა, ანუ სხეულითა არის უფრო სუსტი, ვიდრე მამა-კაცი; მას არა აქვს ეგოდენი ხორციელი ძალი და ღონე, რაოდენიც აქვს მამა-კაცსა; რადგანაც ამაში იგი შორავს მამა-კაცისაგან, საჭირო არის რომ გონიერებითა და ჭკუითა მიიწი შეაფასოს ეს თვისი ნაკლებეანება, რათა ყოველის მხრით არ დარჩეს შორს მამა-კაცისაგან. ამავე მიზეზისა-გამო, ესე იგი რადგანაც ქალი არის აგებულობით სუსტი, საჭირო არის, რომ მას ჰქონდეს სულიერი სიმტკიცე, ხასიათის სიმაგრე. წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ ქალი ჭკუითაც შორს დარჩა მამა-კაცისაგან, ხასიათიც სუსტი და უღონო აქვს, მაშინ იგი პირდაპირ შეიქმნება მამა-კაცის სათამაშო; მაშინ ყოველი მამა-კაცი ბოროტად იხმარებს მისსა სისუსტესა და უღონობასა. საუბედუროთ ხშირათაც ვხედავთ ჩვენ ამას. რაოდენი ქალი იღუპება ქვეყანაზე მით, რომ იგი არის უღონო, სუსტი სულიერათაც და ხორციელათაც; არა აქვს სულიერი ღონე, რათა მტკიცედ წინააღმდეგე განსაცდელთა, არ აპყვეს ბოროტთა მამა-კაცის შეგონებათა, სურვილთა და მაგალითთა. საზოგადოდ ის უნდა ესთქვათ, რომ ცოდვანი და ნაკლებეანებანი ქალთა უმეტესად წარმომდინარეობენ ამ წყაროსაგან.

ძრისტიანობა არ მოითმენს ამას. ძრისტიანობა მოითხოვს, რომ ქალი იყოს თვით მდგომარი, ესე იგი ეგოდენი გონიერება და მხნეობა უნდა ჰქონდეს, რომ იქცეოდეს თავის

ქკუთა და ნებიტა, ქრისტიანობა არ მოითმენს, რომ ქალს ჰქონდეს მონებრივი დამოკიდებულება მამა-კაცთან, თუ გინდ მეუღლესთან, თუ გინდ მამასთან. ზაუნათლებელთა და უსჯულოთა ქვეყანათა შინა ქალი არის მონა, სათამაშო მამა-კაცისა და ემსახურება მხოლოდ პირუტყვეულთა მამა-კაცის ვნებათა. არა ესრედ არის განათლებულთა, ქრისტიანულთა საზოგადოებათა შინა. აქ ქალს აქვს დიდი პატივი და მნიშვნელობა. ლმერთმან ისე შეამკო ქალი მრავლითა განსხვავებულითა თვისებითა და ნიჭითა, რომ მან უნდა მისცეს დიდი შემწეობა საზოგადოებასა. ბარნა უკეთუ იგი არის მოკლებული გონიერებითა და მხნეობითა, მაშინ ყოველნი მისნი მშვენიერნი თვისებანი შეიქმნებიან წყაროდ მისისა უბედურებისა და საზოგადოების წახედნისა.

რაში უნდა გამოაჩინოს, როგორ უნდა მოიხმაროს ქრისტიანულმა ქალმა თვისი გონიერება და მხნეობა? შეიძლება, ძმანო, მან ბოროტად იხმაროს თვისება და ეს იქმნება დიდი უბედურება. ძალი მაშინ აღასრულებს თვისსა დიდსა მნიშვნელობასა, როდესაც იგი მხნეობასა და ჰკუყსა მოახმარს ოჯახსა, შვილთა და ნათესავთა. ძალის ბუნება განსხვავდება მამა-კაცის ბუნებისაგან გულის გრძნობითა. ზამოცდილება ამტკიცებს, რომელ ქალი თვითონაც მაშინ უფრო ბედნიერი არის, როდესაც სხვას მიანიჭებს ბედნიერებას. ძალის გული მოითხოვს სიყვარულსა, თავის გამომეტებასა, იგი ყოველთვის ეძიებს ვისმეს შესწიროს თვისი ღონე, სიყვარული. მართალია, არიან ზოგიერთნი ქალნი თავის მოყვარენი, რომელნი მარტო თავის ბედნიერებას ეძიებენ, გარნა ესე ვითარნი მოქმედებენ წინააღმდეგ თვისის ბუნებისა. ჭეშმარიტი დედობრივის ბუნების მექონი ქალი ბედნიერი არის მაშინ, როდესაც სხვას აბედნიერებს. ამისათვის ქალმა უნდა ყოველთვის ეძიოს ის შემთხვევა, სადაც საჭირო არის მისი თავის გამომეტება, სადაც მას შეუძლიან ნუგეშის ცემა შეწუხებულისა; შემსუბუქება ადაქ მიანის ტვირთისა, რომელსა შინა შემწე იყოს ყოველად წმიდა ყოვლისა გონიერისა მხნე ქალისა. — ამინ.

თქმული ქუთაისის ხარების დღეს, ჩქვზ წელსა.

დღეს, მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო, ჩვენ ვახსენებთ დიდსა და ფრიად შესანიშნავსა სასწაულსა, ესე იგი ბაბრიელ მთავარ-ანგელოზისაგან ყოველად წმიდისა ღვთისმშობლისადმი ხარებასა. რას გვასწავლის ჩვენ დღესასწაული ესე? მითარი სწავლა და დარიგება შეგვიძლიან მივიღოთ ჩვენ მისგან?

პირველად ვმადლობდეთ და ვადიდებდეთ ღმერთსა, შემოქმედსა და კეთილის მყოფელსა ჩვენსა, რომელმან დღეს დასდევ დასაწყისი აღსრულებისა აღთქმათა მათ, რომელთა ეტყოდა იგი მამათ-მთავართა პირითა წინასწარმეტყველთასა: დღეს გამოაჩინა ღმერთმან უმაღლესი თვისი განგებულება კაცობრივისა ნათესავისათვის! ღმერთმან აღუთქვა ოდესმე წინაპართა ჩვენთა მოვლინება მხსნელისა, რომელი აღადგინებს დაცემულსა ბუნებასა კაცისასა; წინასწარმეტყველნი მრავალ გზის განიმეორებენ აღთქმასა ამას ღვთისასა, და აჰა ესერა დღეს მთავარ-ანგელოზი ბაბრიელ ახარებს ყოველად წმიდასა მარიამს, რომელ იგი ჰშობს მესსიას, მმანუილს, რომელი აღასრულებს ყოველსა განგებულებასა ღვთისასა კაცობრიობისა ნათესავისათვის. როგორ არ უნდა გვიხაროდეს, ვინაიდგან ჩვენთვის იყო ყოველი ესე განგებულება, ჩვენისა ცხოვრებისა და ბედნიერებისათვის!

მეორედ, მივაქციოთ ჰაზრი და გონება ჩვენი ყოველად წმიდისა ქალწულისადმი, რომელმან მიიღო ხარება მთავარ-ანგელოზისაგან. მიფიქროთ, ვინ იყო ყოველად წმიდა ღვთისმშობელი? რისთვის მიიღო მან ესოდენი მადლი? რისთვის იქმნა იგი ერთი მხოლოდ რჩეული ყოველისა კაცობრივისა ნათესავისაგან? არ შეგვიძლია ჩვენ ვპოვოთ რაიმე მაგალითი და სწავლა ცხოვრებასა შინა მისსა აღსაშენებლად ჩვენდა? შეგვი-

ძლია და ვალიც გვაქვს ხშირად წარმოვიდგენდეთ ცხოვრებასა მისსა და ყოველთა სათნოებათა და თვისებათა მისთა! უმეტესად ქალნი ხშირად უნდა ფიქრობდენ ყოვლად წმიდა ლვთის-მშობელზედ და ყოველთა შინა გარემოებათა და შემთხვევათა ეძიებდენ მაგალითსა და სწავლასა ლვთის-მშობლის ცხოვრებაში. ჭეშმარიტად, ცხოვრება ყოვლად წმიდისა ლვთის-მშობლისა არის უმჯობესი მაგალითი ყოვლისა ქრისტიანე ქალისათვის. აძლწუღლნი ნახვენ მასშინა სახესა და მაგალითსა გამოუთქმელისასულიერისა და ხორციელისა სიწმინდისასა. **თ**უმცა იგი იყო სულიერად და ხორციელად შემკული ყოვლითა ღირსებითა და მშვენიერებითა, გარნა ამასთანავე იყო მშვიდ, მდაბალ, წყნარ! აჰა დიდი და აღმაშენებელი მაგალითი ყოველთა ქალწულთათვის. ხშირად ვხედავთ და ვიცით, რომელ ზოგნი ქალწულნი, უკეთუ მათ მისცა ლმერთმან მშვენიერება სულიერი და ხორციელი, იქმნებიან გულ-მაღალ. მათ უნდა იფიქრონ ყოველთვის: ვინ იყო უმშვენიერეს და უდიდეს მარიამისა, და ამასთანავე ვინ იყო მცა უწყნარეს და უმშვიდეს მისსა!

ბარნა არა მხოლოდ ქალწულნი, არამედ დედანიცა თანამედებ არიან ხშირად განიხილონ და იფიქრონ, ვითარი დედა იყო ყოვლად წმიდა ლვთის-მშობელი. ყოვლად წმიდასა მარიამს, ოდეს მან ჰშვა იესო მაცხოვარი, სხვა რაიმე აღარ ახსოვდა, მხოლოდ თვისი ძე: იგი აღარა სცხოვრებდა თავისა თვისისათვის, არამედ ყოველი ცხოვრება მისი იყო ძესა შინა მისსა. მსრეტვე უნდა იქცეოდენ ყოველნი კეთილნი დედანი! მათ თავის თავი უნდა დაივიწყონ, და ახსოვდეთ გაზრდა და ბედნიერება თვისთა ძეთა, ხოლო გსურსა, ჰოი ქალო! შეიტყო, თუ ვითარი მინდობილება და სასოება უნდა ჰქონდეს ყოველსა ქალსა ლვთის განგებულებაზე! წარმოიდგინე ცხადად მთა ბოლგოთისა, ჯვარი მას ზედა, იესო გაკრული ჯვარსა ზედა შორის ავაზაკთა, და დედა მისი მარიამ მდგომარე წინაშე მისსა! რას ფიქრობდა მაშინ იგი, რას გრძნობდა? მე დარწმუნებული ვარ, რომ შენ ვერც წარმოიდგენ ცხადად მდგომარეობასა მისსა. მე სწორედ ვიცი, რომელ შენ, ანუ სხვა რომელიმე დედა, ვერ მოითმენდით, უკეთუ ძე თქვენი საყვარელი შთავარდნილ იყო ესრეთსა ვნებასა შინა. ბარნა ყოვლად წმიდამან

ღვთის-მშობელმან მოითმინა; რისთვის? ანუ როგორ? მისთვის, რომელ ჰქონდა მას რწმენა, იცოდა განგებულება ღვთისა; ესრეთ იყო თქმული წინასწარმეტყველთაგან და ესრეთ აღსრულდა. შენც ესრეთ მოიქეცი; ოდეს ძე შენი სავარელი, ანუ სხვა ვინმე ნათესავი ანუ თვითონ შენც შთავარდე ჭირსა და უბედურებასა შინა მოითმინე სულგრძელად; იფიქრე და დარწმუნდი, რომელ ყოველივე, რაიცა შეგემთხვევა, ღვთისაგან არის; განგებულება ღვთისა არა დაუტევებს არცა ერთსა კაცსა.

სახარებასა შინა თქმულ არს ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობელზედ: ხოლო დედასა მისსა დაემაჩნეს ესე ყოველნი სიტყვანი გულსა თვისსა, ესე იგი ყოვლად წმიდასა ღვთის-მშობელსა ჰქონდა ის ჩვეულება, რომელ მარადის ფიქრობდა და განიზრახვიდა ყოველთა გარემოებათა და შემთხვევათა ცხოვრებისა თვისისათა; იგი ყოველთვის ფიქრობდა, ყოველთვის განავრცელებდა ჰაზრსა და ცნობასა თვისსა; ესეც არის ერთი დიდი მაგალითი ყოველთა კაცთა და განსაკუთრებით ქალთა-თვის; ესენიცა მარადის უნდა ფიქრობდენ და განიზრახვიდენ ყოველთა საქმეთა, მარადის უნდა ეძიებდენ და ჰკუთითა თვისითა გამოირჩევიდენ უმჯობესსა და განემორებოდენ ყოველსა ცუდსა. მაგალითად ვიტყვი, რომელ ახლანდელსა დროებასა შინა და აქ ამ ჩვენ ქვეყანაში არის ერთი საქმე, რომლისათვის მრავალი უნდა იფიქრონ და არჩიონ ყოველთა ქალთა და კაცთაცა. რა, ანუ რომელი საქმე? შიცი თუ ჩვენ, რომელ ყოველსა ხალხსა და ქვეყანასა ჰქონან თვისნი ჩვეულებანი და თვისი სახე ცხოვრებისა და ყოფაქცევისა. მსეცა ვიცი თ, რომელ ჩვეულებათა, უმეტესად ძველთა, ჰქონან თვისი მნიშვნელობა და ძალი. ჩვენცა ძველთა მცხოვრებთა ამ ქვეყანისათა, გვქონდა და გვქონან რომელნიმე განმასხვავებელნი ჩვეულებანი; გარნა აწ შემოდინან რომელნიმე ახალნი ჩვეულებანი და განსხვავებული სახე ცხოვრებისა. აწ არ უნდა ვიფიქროთა? რომელნი ახალნი ჩვეულებანი მივიღოთ და რომელნი ძველ ჩვეულებათაგანიცა მტკიცედ დავიმარხოთ? ნუ თუ ძველნი ჩვეულებანი ისრე აღვილად არიან გამოსაცვლელნი, როგორც ძველი ტანსაცმელი! არ ვიცი ფიქრობთა თქვენ ამაზე? ბარნა უკეთუ გსურსთ ჩემი შეიტყობთ ამ საგანზე ჰაზრი, მე ვკონებ, რომელ არიან რომელნიმე ჩვე-

ულებანი, თუმცა ძველნი, გარნა ადვილად დასავიწყებელნი, და არიან სხვანი ჩვეულებანი ძველნი, რომელნი არ უნდა დავივიწყოთ არაოდეს. ვსთქვათ: ეს გრძელი და მრავალ-ფერი ტირილი რომ ვიცით მიცვალეულთა ზედა, თუ დავივიწყებთ და გარდავეჩვენით არ მოგვაკლდება არაფერი. და კიდევ მრავალთა ეჭვი შეუვიდა გულსა შინა, კარგი არის, თუ ავი, ეს ჩვეულება. ბარნა არიან ზოგნი ჩვეულებანი, ახლად-შემოსრულნი, რომელთა, უკეთუ მივიღებთ, მოგვეცემა დიდი სარგებლობა და არიანცა სხვანი ჩვეულებანი ახალნი, რომელნი და განაშოროს ჩვენგან ლმერთმან. ხოლო თუ რომელნი, სახელდობ, არიან მისაღებელნი ჩვეულებანი და რომელნი არა მისაღებელნი, ამაზე განგრძელებისათვის სიტყვისა, აღარ ვიტყვი მე აწ, არამედ გირჩევთ ძმანო და დანო, იფიქროთ თქვენვე და მით დაემსგავსოთ ყოვლად წმიდასა, რომელი, ვითარცა ვჰსთქვით, მარადის ფიქრობდა და განიზრახვიდა ყოვლისა საქმისათვის. ამინ.

ს ი ბ უ მ ა

ხარების ღმესა, თამული ქუთაისს.

აჰა ესერა ამიერიღან მნატროდენ მე ყოველნი ნათესავნი, რამეთუ ჰყო ჩემთანა დიდებული ძლიერმან (ლუკ. ა. მზ).

*

მსრედ, იწინასწარმეტყველა ყოვლად წმიდამან ქალწულმა მარიამ, ოდეს მიიღო ხარება მთავარ-ანგელოზისაგან: გიხაროდენ, მიმადლებული მარიამ, უფალი შენთანა! აწ, ჩვენ ვიცით ვითარ აღსრულდა ის წინასწარმეტყველება. შოველნი ნათესავნი, რომელნი აწ აღიარებენ სჯულსა ქრისტესსა, ნატურენ სახელსა მისსა ყოველსა ზედა პირსა ქვეყანისასა. უპატიოსნესად ხერუვიმთასა და აღმატებით უზესთაესად სერაფიმთასა ვგალობთ სახელსა მისსა ჩვენ მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი; ყოველთა გონიერთა ქმნილებათა ლეთისათა, ანგელოზთა და

მთავარ-ანგელოზთა უზენაეს შეიქმნა, სახელი მისი დიდებული. ჰოველთაშინა ჩვენთა ლოცვათა, შემდეგ უზენაესისა და თაყვანის-საცემელისა ლეთის სახელისა, უწოდებთ სახელსა დედოფლისა მარიამისასა და ვსთხოვთ მას შუამდგომლობასა ძისა მისისადმი. მრთი მხოლოდ ყოველსა შინა კაცობრივსა ნათესავსა გამოსჩნდა იგი ღირსად, რათა მიეღო სიტყვა ლეთისა და ემსახურა საიდუმლოისა განხორციელებისასა.

რა იყო მიზეზი ესე ვითარისა მისისა აღმატებისა? რომლითა ღირსებითა და სათნოებითა მიიზიდა მან ესოდენი მადლი ლეთისა? რაისათვის იქმნა იგი რჩეული ყოველთა შორის კაცობრივისა ნათესავისაგან? ზანზრახვა და გამოკვლევა თვისებათა ყოვლად წმიდისა ლეთის-მშობლისათა, ფრიად საჭირო არს და სასარგებლო ყოველთა ქრისტიანეთათვის, გარნა უმეტესად ქრისტიანეთა ქალთათვის, ვინაიდგან იგი თვით იყო ქალი. პირველი სახე და მაგალითი, რომელსა წინა-დაგვიგებს ბაძვად ჩვენ ქრისტიანეთა სახარება, არის თვით შუალი ჩვენი იესო ძრისტე, ხოლო მეორე, უმეტესად დედობრივისა სქესისათვის, დედოფალი ჩვენი, ლეთის-მშობელი მარიამი. ბარნა რომელი იყო პირველი და უმთავრესი თვისება ქალწულისა მარიამისა? რით იყო იგი განსხვავებულ სხვათა პირთაგან მისის სქესისა? რომელმან მისმან თვისებამან ჰყო იგი სანატრელ ცისა და ქვეყანისა? პირველი საკუთარი და განმასხვავებელი თვისება მისი იყო ის, რომელ ყოველი მისი ღვთაებრივი სისრულე და დიდება იყო შინაგან მისსა, სულსა და გულსა შინა მისსა, და გარეგან, გამოსაჩენათ. სისრულე მისი იყო დაფარულ კაცთაგან, ხოლო ცხად ერთისა ლეთისათვის, სული მისი იყო ტაძარი ლეთისა ცხოვლისა, უწინარეს ვიდრე სხეული მისი შეიქმნა ტაძრად ცხოველად განხორციელებისა ლეთისიტყვისა. ჰოველთა წმიდათა კაცთათვის თქმულ არს წერილსა შინა, რომელ ცხოვრება მათი დაფარულ არს ლმერთსა შინა, გარნა უმეტესად ითქმის ესე ლეთის-მშობლისათვის, რომლისა ყოველი გონება და არსება იყო დაფარულ ლეთის არსებასა შინა. ბარეშეობა ლეთის-მშობლისა არ აჩენდა არცა ერთსა მისსა დაფარულსა დიდებულებასა; ვერავინ განარჩევდა მას სხვათა ქალთაგან, ვერცა შესამოსლითა, ვერცა სუფრასა ზედა

და ვერცა სხვითა გარეგანითა გარემოებითა; ოდეს გულსა შინა მისსა ნათობდა ნათელი ღვთაებისა, ოდეს ყოველი გონება მისი იყო გართული ზეციერთა ჰაზრითა და გული აღვსებულნი გამოუთქმელითა სათნოებითა, გარეგანი მისი იყო უბრალო და მსგავსი ყოველთა სხვათა ქალთა.

ახლა მივიტყუთ ჩვენდამი და გავზომოთ ამ თქმულითა ზოძირთ, ესე იგი ღვთის-მშობლის თვისებითა, თვისებანი ჩვენთა აწინდელთა ქალთა. ზარნა ნუ იფიქრებს რომელიმე მათგანი: ვითარ შესაძლო არს გაზომა ჩემისა ცოდვილისა ცხოვრებისა ღვთაებრივითა ცხოვრებითა ღვთის-მშობლისათა? იგი იყო აღზრდილ და გაწმენდილ და აღვსებულ სულითა წმიდითა, ხოლო მე ვარ მცხოვრები ცოდვილსა სოფელსა შინა და ვით შემიძლია ვემსგავსო მას? ჰეშმარიტია, ქრისტიანენო, რომელ ღვთის-მშობელი იყო აღმორჩეულ ღვთისაგან განსაკუთრებითა განგებულებითა და განწმენდილ სულითა წმიდითა; გარნა იგიცა თვისის სათნოებითა შეიქმნა ღირსი ესრეთის აღმორჩევისა; ხოლო ვინ გიშლის შენც ეცადო და მოიზიდო მადლი ღვთისა განმწმენდელი? უკეთუ ისურვეზ და ღირსი შეიქმნები, არც შენთვის დაზოგავს ლმერთი სულსა თვისსა წმიდასა; ბოლოს არც მას ვინმე მოითხოვს და ეძიებს, რომ შენ შეიქმნე სწორი ღვთის-მშობლისა, გარნა მსგავსი მისგან არადენ შესაძლო არს, უთუოთ უნდა იყო შენცა. ღა ესრეთ გავზომოთ ჩვენთა ქალთა ღირსება და თვისება. მარიამ დედოფლის თვისებითა. რას ეძიებენ აწინდელნი ქალნი და რაში მდგომარეობს მათი სასოება? რის შეძენას ცდილობენ ისინი, შინაგანთა სათნოებათა, თუ გარეშეთა ღირსებათა თავის გამოსაჩენად? სამწუხაროდ ჩვენდა, ჯერ არს თქმად, რომელ ახლანდელნი ქალნი სრულიად არ ემსგავსებიან ამასობაში ღვთის-მშობელსა; ყოველი მათი ცდილობა და მათი მისწრაფება მდგომარეობს გარეშეობისა თვისისა შემკობასა და განშვენირებასა შინა. შოველი მათი ნუგეში და ჰაზრი არის ტანის შემკობა და თავის გამოჩენა. ნაცვლად ჰაზრის გამდიდრებისა, გონების განშვენებისა, სულის შემკობისა კეთილთა და საქებელთა თვისებათა მიერ, იგინი მხოლოდ მას ცდილობენ, რომელ შეიმკონ

ტანი მდიდრითა შესამოსლითა. პირველი მათი ნუგეში არის რაიმე უბრალო ბრწყინვალე სათამაშო ნივთი.

ღიდ არს და პატიოსან მნიშვნელობა დედაკაცისა ქრისტიანობრივსა საზოგადოებასა შინა. ლაუფასებელი ღირსება აქვს ქალსა, აურაცხელსა სარგებლობასა მისცემს იგი მთელსა საზოგადოებასა ქრისტიანულსა, როდესაც იგი სცხოვრებს ცხოვრებითა გონიერითა, როდესაც ყოველსა საქმესა ზედა და ქცევასა აქვს გონიერი ჰაზრი, როდესაც, ერთი სიტყვით, იგი არის ჭურჭელი კეთილისა ზნეობისა და გონებისა; გარნა ოდეს არა ზრუნავს არაფერზე, არა რას ფიქრობს, ოდეს ეძიებს მხოლოდ სოფლიურთა ნუგეშთა და კმაყოფილებათა, როდესაც ბედნიერება მისი მდგომარეობს გარეგანთა შინა სამკაულთა, მაშინ ჰკარგავს იგი თვისსა დიდსა მნიშვნელობასა.

ძრისტიანო ქალო! ღმერთმა მოგცა შენ დიდი და პატიოსანი მნიშვნელობა, რათა იყო შენ სამკაულ საზოგადოებისა, არა თუ მხოლოდ მშვენიერებითა პირისა და შესამოსლისა შენისათა, არამედ სულისა და ზნეობისა შენისათა, რათა შენცა შენითა კეთილითა ზნეობითა, გონიერითა და კეთილითა ქცევითა, სიწმიდითა და სიმშვიდითა ეხმარებოდე განვრცელებასა სასუფეველისა ღვთისასა ქვეყანასა ზედა; ხოლო შენ ესოდენ სულმოკლე ხარ, ესოდენ გავიწყდება შენი დიდი მნიშვნელობა, რომელ მისდევ მცირეთა, ამათა და უხმართა ნიეთთა და ნუგეშთა სოფლისათა. შენ უნდა პოულობდე ბედნიერებასა შენსა აღსრულებასა შინა დიდისა და პატიოსნისა მოვალეობისა შენისასა, ვითარცა დედისა; ვითარცა მეუღლისა, ვითარცა შვილთა აღმზრდელისა, ოჯახის მმართველისა, საზოგადოებასა შინა კეთილ ზნეობის განმავრცელებელისა; ხოლო დაგიტყვების შენ ესე ყოველი და ზედა შენსა ნუგეშსა და ბედნიერებასა ამათა შინა სამკაულთა. ღმერთმან განგებ მოგცა შენ განსხვავებული ბუნება, შეგამკო შენ გულითადითა გრძნობითა, ნაზითა ზნეობითა, რათამცა შენ გესარგებლა ამათ თვისებათა აღსასრულებელად შენისა მოვალეობისა, დაგენერგა გულსა შინა ძეთა და ძმათა შენთა კეთილნი მიღრეკილებანი; ხოლო ნაცვლად ამისა ვითარცა შენ მიტაცებულ-ხარ, ვგრეთვე სხვათაცა მიიზიდავ ამათა კმაყოფილებათადმი. იწყე

შენცა ფიქრობა და განზრახვა ყოველთა: საგანთა ზედა; ნუ ხარ დაძინებული, ნუ ხარ რეგვენი ვიდრე სიბერედმდე! შენც გმართებს შეიძინო სიმაგრე ხასიათისა, სიმტკიცე ჰაზრისა, ურყვევლობა ზნეობისა, რათა სხვათაცა მიიზიდავდე კეთილისა ყოფაქცევისადმი და არა სხვანი მიგიზიდავდენ შენ ცოდვისადმი. ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

დღესა ხარებვისასა, თქმული ჩუქხ ველსა ქუთაისს.

*

დღეს, შმანო და დანო ჩემნო ქრისტიანენო, სიტყვას მოძღვრებისა ჩვენისასა, ერთხელვე ჩვენგან მიღებულისა ჩვეულებებისამებრ, მივაქცევთ საკუთრად ქალთადმი. ქრისტიანულთა ქალთა უნდა მოვაგონოთ დღეს ჩვენ მათი დიდი მნიშვნელობა, მათი საღმრთო მოვალეობა; მათ უნდა ველაპარაკოთ დღეს ჩვენ განსაკუთრებით.

ხოლო სახედ, მაგალითად და საფუძველად ჩვენისა აწინდელისა მოძღვრებისა მივიღოთ ცხოვრება, თვისება და ყოფაქცევა ქალწულისა მის; რომელსა დღეს მთავარ-ანგელოზმან მიართვა ზეციური ხარება. როგორათაც კაცი, შეხედავს რა სარკესა, განიხილავს პირის სახესა თვისსა, მგავსად ამისა ყოველსა. კეთილ-გონიერსა ქალსა სარკედ ჰქონდეს ცხოვრება და თვისება ღვთის მსგავსისა ამის ქალისა და მით განიხილავდეს სახესა თვისისა ცხოვრებისასა.

რა მნიშვნელობა აქვს ქალს ქვეყანაზედ? რომელნი არიან მისნი უმთავრესნი მოვალეობანი, ღვთისაგან განჩენილნი, და თვით ბუნებისაგან ცხადად გამოჩენილნი? ამას აღგვიხსნის ჩვენ საღმრთო მოთხრობა დაბადებისა. ღმერთმან შექმნა წინაპარი ჩვენი ადამი და შეხედა რა, რამეთუ ადამისი არა იპოვებოდა მსგავსი მისი შემწე, ბრძანა: არა კეთილ არს ყოფად კაცი მარტო, ვეჭმნეთ მისა შემწე მისებრ (შექ. ბ, ით), და ამისა მერმეთ

ღმერთმან შექმნა მება მსგავსად და ხატად კაცისა და შემწვედ მისა. აჰა საფუძველი ქალთა მნიშვნელობისა და მოვალეობისა! აჰა წყარო, რომლისაგან მომდინარეობს ყოველი მათი თანამდებობა და ყოფა-ქცევა. ძალი არის შემწე და მეგობარი კაცისა, თანა მოზიარი ყოვლისა მისისა საქმისა, ბედისა და უბედურებისა, მწუხარებისა და სიხარულისა. ხოლო თუ იგი არის შემწე მისი, მაშასადამე მან უნდა შეუმსუბუქოს და გაუადვილოს კაცს ცხოვრება ქვეყანაზედ, იგი უნდა იყოს კაცის ნუგეში, განმამხნევებელი, განმადვიებელი, ერთი სიტყვით, გამართლოს თვით სახელი თვისი „მეუღლე“, ესე იგი ქალი უნდა შეეწიოს კაცის უღელის ზიდვას.

როდის და რომელთა საქმეთა შინა არის ქალი შემწე კაცისა? პირველი მისი შემწეობა არის ვითარცა მეუღლასა, ანუ ცოლისა. აქ გამოსჩნდება ჭეშმარიტი შემწეობა მისი. თვით სახელი ესე „მეუღლა“ მშვენიერად გამოხატავს, რომ ქალი უნდა შეეწიოს კაცსა მისის უღელის გაწევაზე, ესე იგი ყოველი ცხოვრების, საქმის და მოვალეობის აღსრულებაზე. ძეთილსა და გონიერსა ქალსა ყოველთვის უნდა ჰქონდეს სახეში, რომ მან აქ უნდა შეუმსუბუქოს და გაუადვილოს ცხოვრება მეუღლესა თვისსა. იგი პირველად არის მცველი და განმამტკიცებელი ოჯახის სიწმინდისა, პატიოსნებისა, დიდებისა და სათნოებისა; მეორედ იგი მართავს ოჯახსა, ზრდის შვილთა მისთა, დაუცხრომელითა შრომითა და მეცადინეობითა შეეწევა ოჯახის რჩენასა და გამოზრდასა. ზოგიერთთა ქალთა აქესთ დიდად შეცთომილი ჰაზრი, ვითომც ოჯახის რჩენა, ესე იგი ყოველი ამ სოფლის საჭირო ნივთების მოპოება, საჭმლის, სასმლის, ტანსაცმელისა და სხვათა არის მოვალეობა ქმრისა, ანუ მამობრივისა საქმისა. ბარნა ეს ჰაზრი არის უმართლო; აქაც მეუღლა უნდა იყოს ჭეშმარიტი მეუღლა, ესე იგი შემწე ქმრისა თვისისა. დიდად საქები და მადლიანი არის ის ქალი, რომელიც თავის ხელის ნაშრომით არჩენს თავსა თვისსა და შვილთა თვისთა. მაშინ იგი ასრულებს ჭეშმარიტად თვისსა დანიშნულებასა. ღა თუ ნაცვლად ამისა მას არ უყვარს შრომა და ყოველსა რჩენასა მოითხოვს ქმრისაგან, მაშინ იგი არ იქმნება შემწე, არამედ დამაბრკოლებელი და დამამძიმებელი

ქმრისა. რაღა უნდა ვსთქვათ ზოგიერთა უგუნურთა ქალთა ზედა, რომელნი არათუ შეეწევიან ოჯახის რჩენასა და გამოზრდასა, არამედ ხარმაცობით, დაფანტულითა ცხოვრებითა, მორთულობისა და უსარგებლო სამკაულის სიყვარულითა და აღარბებენ თვისთა მეუღლეთა და ვალში შთააგდებენ მათ! თუ სიტყვისამებრ სოლომონ ბრძნისა, ქალი მხნე არის გვირგვინი ქმრისა, რა სახელი უნდა უწოდოთ ესრეთთა ხარმაცთა და დაფანტულთა ქალთა? ისინი დაემსგავსებიან ლოდსა, დამოკიდებულსა ქმრის ყელზე, რომელი ახიობს მას. ლმერთმა ნუ მისცეს ესრეთი მეუღლა ნურცა ერთსა კაცსა! საზოგადოდ ის კი უნდა ვსთქვათ, რომ დაბალთა ხალხთა შორის ქალი უმჯობესად ასრულებს თვისსა მოვალეობასა! იგი არის ქეშმარიტი შემწე ქმრისა ყოველ საქმეში და შრომაში. ბარნა კეთილ-შობილთა შორის ხშირად იბოებიან ისრეთნი ქალნი, რომელთა არ უყვართ შრომა, არამედ მოსვენება, ლხინი და დაფანტული ცხოვრება. ბარნა ახლა მოიწია ისეთი დროება, რომ ისინიც უნდა დაფიქრდენ და გამოსცვალონ თვისი ჩვეულება. მრავალნი ცვლილებანი ქვეყნის ცხოვრებასა შინა, რომელნი მოხდნენ და კიდევ მოხდებიან ამ მოკლე დროში, მოითხოვენ, რათა განიღვიძონ ამათაც, შეამოკლონ მრავალი უსარგებლო ხარჯი, გამოსცვალონ სახე ცხოვრებისა, გაუადვილონ მეუღლეთა ცხოვრება, შეუდგნენ შრომასა, მოღვაწეობასა და ესრედ გამოსჩნდენ ქეშმარიტნი მეუღლენი. —

ღასასრულ სიტყვისა ჩვენისა კვალად მივაქციოთ გული და გონება ჩვენი შოვლად წმიდისა ლეთის-მშობლისადმი. როგორ ცხოვრებას ატარებდა იგი? მშვიდსა, დაფარულსა, თავდაბალსა. სამკაულნი, ძვირფასნი ტანსაცმელნი უყვარდა მას, თუ არა? სრულიად არა! წმიდანი მამანი მოგვითხრობენ ჩვენ, რომელ ყოვლად წმიდის ლეთის-მშობლისაგან დარჩა ერთი მისი საკუთარი სარტყელი, იგი იყო უბრალო, იფი და მისი ხელით ნაქსოვი. უყვარდა მას, თუ არა უქმად ჯდომა, ჭორი და განკიცხვა? სრულიად არა! იგი ანუ ლოცულობდა, ანუ ქსოვდა მატყლსა, ანუ სხვა ხელსაქმეს აკეთებდა. ძვართი ძისა მისისა, იესო ძრისტესი, რომლისა გაყოფა დაეხარათ და წილი ჰყარეს მას ზედა მისთა ჯვარის მცემლთა, იყო მისი დედის

ხელით ნაქსოვი. აღარ ვიტყვი მისსა სიწმიდესა, უმანკოებასა ლეთაებრივსა ხასიათსა და ღვთის-მოყვარეობასა. ესე ყოველი საკმაოდ ვიცით და გვასმიეს ჩვენ ყოველთა. აჰა სახე და მაგალითი, თუ როგორ უნდა იქცეოდეს ყოველი ქალი!

შეეწიე შოვლად წმიდაო ქალწულო და ღვდაო ყოველთა ქრისტიანე ქალთა, რათა იყვნენ შენნი მობაძვნი. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

ბზოზის კვირიაკისა ზედა.

ხვალისაგან ერი მრავალი, რომელი იგი მოსრულ-იყვნეს დღესასწაულსა მას, რამეთუ ესმა, ვითარმედ იესო მოვალს იერუსალიმად, მოიღეს რტოები დანაკის კუბთაგან და განვიდეს მიგებებად მისა, დაღადებდეს და იტყოდეს: **ოსანნა**, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა, მეუფე ისრაილისა (იოან იბ, იბ, იგ).

წმიდა სახარება შოგვითხრობს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, რომელ უფალსა ჩვენსა იესო ძრისტესა არ უყვარდა გამოჩენა თავისა თვისისა საეროდ და მიღება პატივისა და დიდებისა განცხადებულად შეკრებულებასა შინა ერისასა. სწავლითა და ქადაგებითა და სასწაულებითა თვისითა მან მოაქცია თვისდამი გული ყოვლისა კაცისა, ესრეთ რომელ ყოველი ერი ხედვიდა მას, ვითარცა დიდსა, ლვთისაგან მოვლინებულსა მესსიასა და ხშირად სურდათ მეფეთაც დადგინება მისი, გარნა მაცხოვარი ესოდენ იყო თავ-მდაბალ და მშვიდ, რომელ იფარვიდა თავსა თვისსა ყოვლის სოფლიურის დიდებისაგან. **მღდესცა** იგი განკურნებდა სნეულსა, ანუ აღადგინებდა მკვდარსა; მაშინვე ამცნებდა, რათა არ-ვის უთხრან, არამედ ფარულად მადლობდენ ლმერთსა. ბარნა დღეს მაცხოვარი სრული-

ად გამოსცვლის ჩვეულებასა თვისსა. ღღეს იგი განცხადებულად მრთელისა ქვეყანისაგან მიიღებს პატივის-ცემასა; იგი არა-თუ არ ჰფარავს ღღეს თავსა თვისსა ერის შეკრებულებისაგან, არა-თუ არ უშლის ვისმე მისცენ მას დიდება, არამედ დიდითა სიყვარულითა და კმაყოფილებითა ისმენს ღღადებასა ერისასა, და ყოველსა კაცსა აძლევს ნებასა, რათა განაცხადოს თვისი ერთგულება და სიყვარული. საყვარელნი მეგობარნი და მცნობელნი მისნი დაბასა შინა ბეთანიასა განუშადებენ მას დიდსა სერობასა; აქ ყოველი კაცი ცდილობს, რათა აჩვენოს მას ეგოდენი ერთგულება და პატივი, რაოდენსაცა შეაგონებდა მას განუზომელი მისი სიყვარული ღვთაებრივის მეგობრისადმი. ლაზარე, მისგან მკვდრეთით აღდგომილი, არის ერთი მისთა მენინახეთაგანი; მარიამ, და ლაზარესი, აიღებს ძვირ-ფასსა ნარდის ნელსაცხებელსა და სცხებს ფერხთა მისთა და წარხოცს თმითა თავისა თვისისათა; იუდა აყვედრებს მას ესრეთის მოქმედებისათვის, გარნა მაცხოვარი განამართლებს და აქებს მარიამსა. ხვალისაგან ურიცხვი ერი, გამოსრული იერუსალიმითგან ბეთანიად ხილვად დიდისა სასწაულთმოქმედისა და მკვდრეთით აღდგომილისა, და სხვანიცა მრავალნი ურიანი, რომელნი მოსრულ-იყვნენ იერუსალიმს დღესასწაულსა პასექისასა ყოვლის ქვეყნებიდგან, მიეგებებიან მაცხოვარსა, მიმავალსა იერუსალიმად, რტოებითა ხისათა და დაუგებენ ქვეშე ფერხთა მისთა რომელნიმე სამოსელსა მათსა და რომელნიმე რტოებსა, ღღადებენ ხმითა მალლითა: **ოხანნა მალალთა შინა, კურთხეულ არს მეუფე ისრაილისა!** თვით ყრმანიცა მცირე-წლოვანნი შეაერთებენ ხმათა მათთა. ერის ღღადებებისა-თანა და აქებენ შუალსა. მაცხოვარი შევალს ტაძარსა შინა და ვითარცა შუალი ტაძრისა განსდევნის მისგან ყოველთა მოვაჭრეთა და უჯგროდ მოქმედთა; ფარისეველნი და მწიგნობარნი, აღვსებულნი შურითა და განკვირვებითა, ჰკითხვენ მას: რომლისა სიმართლითა და ძალითა იქცევა იგი ესრეთ. მრთი სიტყვით, მაცხოვრის შესვლა იერუსალიმსა შინა იყო ვითარცა შესვლა მეფეთა სატახტოთა შინა ქალაქთა მათთა.

რას ნიშნავს, ძმანო, ესრეთი ქცევა შულისა? რისთვის მიიღებს ღღეს ესოდენსა დიდებასა და პატივსა იგი, რომელიცა

აქამომდე მარადის იფარვიდა თავსა თვისსა სოფლის დიდებისა და პატივისაგან? მსრეთ ჰქმნა მაცხოვარმან პირველად მისთვის, რომელ სადღესასწაულო მისი შესვლა იერუსალიმს იყო წინასწარ-თქმული ერთისა ძველისა წინასწარმეტყველისაგან: არქვით ასულსა სიონისასა, აჰა ესერა მეუფე შენი მოვალს შენდა მშვიდი და ზე ზის იგი კიცვსა ნაშობსა კარაულისასა; ესრეთ იყო დაწერილ წიგნსა შინა ძველისა წინასწარმეტყველისასა და ესრეთ აღსრულდა დღეს. მეორედ, მაცხოვარმან, იცოდა რა წინათვე, რომელ მოიწია ჟამი მისი და არღარა მრავალი დღე დაშთებოდა იგი კაცთა შორის, მისცა ერთის მხრით მეგობართა და ერთგულთა მისთა უკანასკნელი შემთხვევა, რათა გამოსთქვან განუზომელი სიყვარული თვისი, ემსახურონ მას ძალისა-მებრ თვისისა, და მეორეს მხრით მტერთა და მოძულეთა მისთა მისცა უკანასკნელნი სწავლა, რათა მოიქცენ იგინი და შეინანონ, უკეთუ შესაძლებელ იქმნებოდა მათ-თვის მოქცევა და შენანება.

მაცხოვარსა ჰყვანდნენ მრავალნი მორმწუნენი და მსასოებელნი; ურიცხვნი პირნი იყვნენ მისგან გაბედნიერებულნი და გაცოცხლებულნი სულითაცა და ხორციითაცა, ხოლო უმეტეს ყოველთა მეგობარი მისი ლაზარე და სახლეულობა მისი; ამათ ყოველთვის სურდათ მსახურება შულისა და გამოაჩენა განუზომელისა სიყვარულისა მათისა, გარნა უმეტესად აწ, ოდესცა გული მათი უნებრივად გრძნობდა, რომელ მალე მოაკლდებიან იგინი ხილვასა და ნუგეშსა ღვთაებრივისა მათისა მეგობრისასა. თვით მაცხოვარმანცა, რომელმან სიტყვისამებრ იოანე მოციქულისა, შეიყვარნა თვისნი იგი ამა სოფელსა შინა და სრულიად შეიყვარნა იგინი, უტევა საყვარელნი თვისნი მეგობარნი, რათა ემსახურონ მას და მით დააკმაყოფილონ გულისათადი მათი წადილი. იგი დაჰსჯდა სერობად მათთანა, ინება ბედნიერისა მარიამისაგან ძვირ-ფასისა ნელსაცხებელისა ცხება და წარხოცვა თმითა მისითა; მეორე დღეს მისცა შემთხვევა საზოგადოდ ყოველსა ერსა, რათა გამოაცხადონ თვისი გრძნობა და პატივის-ცემა. მსრეთ ინება მაცხოვარმან ერთის მხრით ერთგულთა და საყვარელთა მისთა-თვის; გარნა მოძულეთაცა და მოშურნეთა მტერთა იესო ძრისტესთა ჰქონდათ აქ ერთი

კარგი შემთხვევა, რათა გამოეცვალოთ მათი ჰაზრი და გული. რაც გინდა იყოს კაცი, გარნა ოდეს იგი იხილავს ესოდენსა საზოგადო სიყვარულსა და ერთგულებასა, მისიცა გული დაღბება და ერთ წამს მაინც დაივიწყებს თვისსა სიბოროტესა; გარნა სჩანს, რომელ გულთა შინა იუდასსა და ფარისეველთა მოკვდა ყოველი მართალი კაცობრივი გრძნობა. იუდა ჯავრობს ხედავს რა მარიამის გულწრფელსა მოქმედებასა; ფარისეველი განიხერხებიან შურითა, მხილველნი მრთელის ქვეყნის ერთგულებისა და სიყვარულისა.

მსრეთ ორად განიყვნენ ყოველნი თანა-მედროენი იესოსნი; რომელნიც იყვნენ მაშინ გულ-წრფელნი, მართალნი და კეთილნი, ამათ შეიყვარეს იგი განუზომელად; ხოლო ბოროტთა, დრკუთა და მზაკვართა მოიძულეს იგი. ახლა, ამ ჩვენ დროებაში არ შეიძლებაა ვინმე დაემსგავსოს ამათ ბოროტთა, გარნა არიან რომელნიმე ჩვენ შორის ისრეთნი ერთგულნი მეგობარნი იესოსნი, ვითარცა ლაზარე ანუ ვითარცა მარია, დაი მისი, რომელმან თმითა თავისა თვისისათა წარხორცნა ფერხნი მისნი? აწცა ეძიებს, ძმანო, მაცხოვარი ჩვენ შორის ერთ-გულთა თვისთა მეგობართა, მსასოებელთა და მოყვარეთა. ახლაცა სანუგეშოთ ეჩვენება მას, ოდეს ხედავს გულსა შინა ჩვენსა ისრეთსა მხურვალესა სიყვარულსა, ვითარცა ლაზარესა და დისა მისისასა. მართალია, ჩვენ ყოველნი მისნი მორწმუნენი და მსასოებელნი ვართ, გარნა მაცხოვარი არ დაკმაყოფილდება გრილითა სარწმუნოებითა და გრძნობითა; იგი მოელის ჩვენგან ლაზარეს მეგობრობის გრძნობასა, მარიამის მხურვალე სიყვარულსა. ახლაც შეიძლება, ძმანო ჩემნო, პატივის-ცემისა და სიყვარულის განცხადება მისდამი, თუმცა იგი ხილულად არ არის ჩვენ შორის, გარნა ნაცვლად ნელსაცხებელისა, საიღუმლოითა ცრემლითა თვალისა შენისათა დაბანე ფერხნი უხრწანელისა ხატისა მისისა, ნაცვლად ხმისა პირისა შენისათა გულსა შინა შენსა საიღუმლოდ უღაღადებდე მას: **მასანა, კურთხეულ არს მომავალი მეუფე ჩვენი!** მხურვალითა გულითა და გრძნობითა მიეგებებოდე მაცხოვარსა მიმავალსა იერუსალიმად და თანა-უვიდოდე მას განუშორებლივ გრძნობითა შენიქთა, ვიდრე ბოლოგოთამდე. ამინ.

გზობის კვირიაქისა.

და შევიდა იესო ტაძარსა მას ლეთისასა და გამოასხა ყოველივე იგი გამსყიდველი, და ყოველი, რომელი იხყიდდა ტაძარსა შინა და ტაბლები იგი შეკერმლეთა დაუქცია... და რქვა, წერილ არს: სახლსა ჩემსა სახლ სალოცველ ეწოდოს; ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი ქება ავაზაკთა (მატ. კა. იბ, ივ.)

*

ღღესასწაულობითი შესვლა მაცხოვრისა იერუსალიმს, რომელსა ღღეს იხსენებს წმიდა ეკკლესია, იყო ერთობ შესანიშნავი შემთხვევა სოფლიურსა ცხოვრებასა შინა მისსა მით, რომელ აქ მაცხოვარი მოიქცა თითქმის წინააღმდეგ თვისისა ჩვეულებისა: მან არა თუ არ დაჰფარა, ჩვეულებრივ, თვისი დიდება, არამედ განცხადებულად მიიღო ერისაგან უჩვეულო პატივისცემა. იგი შევიდა იერუსალიმს, ყითარცა ერთი ძლევა-მოსილი მეფე შევალს სატახტოსა ქალაქსა თვისსა. მას მიეგებნენ ყოველნი ქალაქის მცხოვრებნი, დაუფენდენ მას შესამოსელსა და რტოებსა ბაიასასა და ლაღადებდენ ყოველნი აღტაცებულითა ხმითა: **ოსანნა ძესა ღავითისსა, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა, ოსანნა მაღალთა შინა.**

მართალია მაცხოვარმან ამ შემთხვევაში მისთვის შესცვალა თვისი ჩვეულება, მისთვის მიიღო ღღეს განცხადებული და მეფური დიდება და პატივი, რომელ ესრეთი მისი შესვლა იერუსალიმს იყო თქმული წინასწარმეტყველისაგან და ღღეს უნდა აღსრულებულ იყო იგი. ზარნა რას ნაშნავს, ძმანო, მეორე იგი შემთხვევა, ესე იგი, როდესაც მაცხოვარი, შემდგომად შესვლისა იერუსალიმს, შევიდა ტაძარსა მას ლეთისასა და გამოასხა ყოველი იგი გამსყიდველი და ყოველი, რომელი იხყიდდა ტაძარსა შინა და ტაბლები იგი შეკერმლეთა დაუქცია... და რქვა

წერილ არს: სახლსა ჩემსა სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი ქვაბ ავაჯაკთა. რას ნიშნავს, რომ აქაც მაცხოვარი იქცევა წინააღმდეგ თვისისა ჩვეულებისა? ესე იგი, როდესაც ხედავს დიდსა უწესობასა და შფოთსა საყდარსა შინა ლეთისასა, ნაცვლად სიტყვიერისა დარიგებისა და მშვიდისა შეგონებისა, იგი მოიხმარს მეფურსა უფლებასა მისსა, განასხამს ტაძრისაგან ყოველთა უწესოდ მქცეველთა, მოვაქრეთა და მეშფოთეთა. ღაქცევს ტაბლებსა მეკერმლეოთასა და აყვედრებს მათ ფიცხლად: სახლსა ჩემსა სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი ქვაბ ავაჯაკთა? შგონებ, ძმანო ჩემნო, რომ ესრედ ფიცხლად მისთვის მოიქცა აქ მაცხოვარი, რათა მტკიცედ შეაგონოს ურიათა მათ, რა დიდი ცოდვა არის უწესოდ ქცევა და შფოთი საყდარში და ვითარითა შიშითა და კრძალვითა ჯერ არს დგომა საყდარსა შინა ლეთისასა.

თუ ვინმე ჩვენ ქრისტიანეთა შორის იფიქრებს, რომ ჩვენთვის არ არის საჭირო ესრეთი ფიცხელი შეგონება, ის ერთობ იქმნება შემცდარი. მართალია; ვაჭრობა, მეკერმლეობა, და ავაჯაკობა არ მოხდება საყდართა შინა ქრისტიანეთასა; გარნა თუ ფიქრობ, ძმაო, რომ ჩვენ ქრისტიანეთათვის არ არის საჭირო შეგონება და გაფრთხილება ამ საგანზე, ფრიალ შემცდარი ხარ. მრავალი გვაკლია ჩვენცა ამ შემთხვევაში და დიდად შორავს მოქცევა ჩვენი საყდართა შინა საღმრთოთა კანონთაგან. თუ ოდესმე, ძმაო ჩემო, სოფლის საყდარში დიდ დღესასწაულზე წირვას დაესწარი გეხსოვნება, რა უწესოდ იქცევიან სოფლის მცხოვრებნი საყდარსა შინა. მეტად შეწუხდება კაცი, არა მოკლებული ქრისტიანულითა გრძნობითა, როდესაც იგი ნახავს, რა რიგად დგანან და იქცევიან საყდარში სოფლის მცხოვრებნი. ესრეთ იფიქრებს, რომ სრულიად არა ვის არ ახსოვს სად დგას და რისთვის მოსულა იქ. განათლებულ ქვეყნებში ათასი და ბევრეული კაცი ერთად შეკრებული დიდსა საყდარსა შინა ესრეთითა დუმილითა და კრძალვითა სდგას და ლოცულობს, რომ უცებ შეხვიდე, იფიქრებ აქ არა ვინ არ არისო. ჩვენ საყდარებში კი, მეტადრე სოფლებში, თუ ბევრი შეიკრიბა ხალხი, ისეთი შფოთი და ხმიანობა გაჩნდება, რომ სრულიად არავის არ ესმის ლოცვა, კითხვა და გა-

ლობს. ძარგად რომ დაუკვირდე, იფიქრებ, ეს ხალხი ლოცვისათვის კი არ მოსულა, არამედ სალაპარაკოდ და ახალი ამბავის შესატყობელად. სუყველაზე უარესად კი დედაკაცი იქცევიან. საუბედუროდ, თვით სამღვდლოთაც არ იციან კრძალვით დგომა საყდართა შინა, მაშასადამე არ შეუძლიათ ასწავლონ და მისცენ მაგალითი ერის კაცთა, და უთუოდ ეს უნდა იყოს უმთავრესი მიზეზიც ამ სამწუხაროისა უწესობებისა.

აქ, ამ ჩვენ საყდარში, თუმცა ლეთის მადლით სოფლებთა მცხოვრებებზე ცოტა უკეთ ვიციტ დგომა და მოქცევა, გარნა შეცდები, ძმაო, თუ იფიქრე, რომ ჩვენ კი სრულიად კანონიერად ვიქცევით და არ გვმართებს გაფრთხილება. როდესაც ერთის მხრით გავიხსოვნებთ იმ განათლებულის ქვეყნების მაგალითსა, რომელიც უწინ მოგახსენეთ, მეორეს მხრით მას, რომ აქ ქალაქი არის და ქალაქის მცხოვრებნი უფრო განათლებულნი უნდა იყვნენ, ვიდრე სოფლის მცხოვრებნი, მესამედ მას, რომელ სოფლის მცხოვრებნი, შემოვლენ რა აქ, თქვენ გიყურებენ და თქვენგან მიიღებენ მაგალითსა, იძულებული ვართ თქმად, რომელ ჩვენიცა ქცევა შორავს იმ შიშისა, კრძალვისა და მორიდებისაგან, რომელთა მოითხოვს ჩვენგან საღმრთო სჯული ჩვენი.

წერილ არს, სთქვა უფალმან, სახლსა ჩემსა სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი ქვაბ აფაზაკთა. საყდარი, ძმაო, მეტი არაფერი არ არის, მხოლოდ სახლი სალოცველი. მაშასადამე, როდესაც ემზადები საყდარში მისვლას, მეტი არაფერი არ უნდა გქონდეს გულში, მხოლოდ ლოცვა და ლოცვის სმენა. ბარნა ვხედავ, როდესაც შენ მოხვალ საყდარში, სხვა რაღაც განზრახვა გაქვს გულში. ზანათლებულ ქვეყნებში ზოგიერთნი ლეთის-მოყვარენი პირნი საყდარში წასვლის დროს იცვამენ უკანასკნელს ღარიბს ტანისამოსს, თუმცაღა იყვნენ მდიდარნი, ეკლესიაში დადგებიან სადმე კუთხეში ანუ მოფარებიან სვეტს და ისე გაატარებენ წირვას, რომ ერთს კაცს არ შეხედვენ და ხმას არავის გასცემენ. ჩვენ ქვეყანაში კი მიმსვლელი ეკლესიად ჩაიკვამს უმჯობესსა თვისსა სამკაულსა, საყდარში დადგება წინ, ერთ კაცს არ დასტოვებს, რომ არ მოელაპარაკოს, ლოცვას კი ერთსაც ყურადღებით არ მოისმენს.

მსეთი არის ჩვენი ჩვეულება და ზნეობა! რა სახით უნდა იმუ-
შაოს ჩვენს გულში მადლმან წირვისა და ლოცვისამან? ჰოი,
რა საწყაღნი და განუნათლებელნი ვართ ჩვენ! ყოველი, რაი-
ცა არს ქვეყანაზე ღვთისაგან და წმიდათა მამათაგან განჩინებუ-
ლი ჩვენდა განსანათლებელად და საცხოვნებელად, ჩვენ უსარ-
გებლო ვყავით ცუდისაგამო ჩვენისა ზნეობისა.

ნუ იქნება, ძმანო, ამიერითგან ესრეთ! საყდარში მიხვი-
დოდე საღმრთო წერილისა და ლოცვისა მოსმენისათვის. **თუ**
გსურს, რომ საყდარში მისვლა უნაყოფოდ არ დარჩეს შენ-
თვის, ესრეთ მოიქეცი: რა გუნებაზედაც ხარ იმ დღეს, როდეს-
აც მიდიხარ საყდარში, შეგიძლიან იმ გუნებითვე შეხვიდე,
ესე იგი, თუ მხიარული ხარ რისგანმე, იმ დღეს შედი საყდარ-
ში მხიარულად, მადლობა შესწირე ღმერთსა, რომელმან მოგ-
ცა მხიარულება. **თუ** მწუხარე ხარ რისგანმე, შეიყვანე შენთან
შენი მწუხარება საყდარში, ისარგებლე მწუხარის გუნებითა,
მწუხარითა და შემუხრვილითა გულითა ილოცე იმ დღეს. **ჟო-**
ველ შემთხვევაში უგრძობებელად და დაფანტულის გონებით
ნუ ხარ საყდარში. ამინ.

მ ო კ ლ ე მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

დიდსა ხუთშაბათისა ზედა.

საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო!

მადლითა და შეწევნითა ღვთისათა, აჰა ესერა ჩვენ მოვახ-
წიეთ აღსასრულსა დიდისა ამის მარხვისასა. **მ**რნი დღენი, დაშ-
თენილნი აღდგომამდი, არ ეკუთვნიან დიდსა მარხვასა. იგინი
არიან დანიშნულ ხსენებისა და თაყვანის-ცემისათვის ქრისტეს
ვნებათა. ბარნა, ვინ როგორ გაატარა აწინდელი მარხვა? **მ**
უწყის ერთმან მხოლოდ ღმერთმან. მოინანა ვინმე ცოდვანი
თვისნი, ანუ თუ ცოდვასა კვალად ცოდვა დაუმატა? ბაძლი-
ერდა მის გულში მადლი ღვთისა და სასოება, ანუ თუ სამწუ-
ხაროდ, უმეტესად დაუსტდენ იგინი? **ი**ცნო მან, ბოლოს, თა-
ვი თვისი და მიიღო მტკიცე განზრახვა ამიერითგან სიწმიდით

და კრძალულებით განტარებად ცხოვრებისა მისისა, ანუ თუ დაშთა უდებ და უზრუნველ, — ამას ყოველსა შეიტყობს იგივე გულთ-მეცნიერი ლმერთი და თავის დროზედ გამოგვიცხადებს ჩვენ, ძმაო ჩემო. ბარნა შენც უნდა იფიქრო ამაზე, ძმაო! შენი სინიდისიც უნდა იყოს ამის გამომძიებელი! მოვაჭრე კაცს ყოველთვის წინათვე აქვს დანიშნული ერთი დღე, როდესაც იგი გულსმოდგინედ გააწყობს ანგარიშსა, რათა შეიტყოს, არის იგი მოგებასა შინა, თუ არა. უკეთუ იგი ამას იქმს ამა-ოისა და წუთის სიმდიდრის მოგებისათვის, შენ, რომელი ეძიებ საუკუნესა ნეტარებასა, უმეტესად არ გმართებსა მარადის გამოიკვლიო და ჰკითხო თავსა შენსა, ხარ შენ სულიერსა წარმატებასა შინა, ანუ არა? ბარნა, სამწუხაროდ ჩვენდა, ცხად არს, რომელ არა მრავალნი არიან ესრეთსა ძიებასა შინა და გამოკვლევასა. ღასამტკიცებელად ამისა ჩვენ ვესურს დღეს მივაქციოთ ყურად-ღება თქვენი, ძმანო ქრისტიანენო, ერთისა ჩვენის ქვეყნის ჩვეულებისადმი, რომელი ფრიად განაკვირვებს კაცსა. რომელი არს ეს ჩვეულება? ის, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რომელ მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი თუმცა ყოველ ქვეყნებში დიდითა კრძალულებითა, მარხვითა და გულსმოდგინებითა ემზადებიან ზიარებას, გარნა ჩვენ ქვეყანაში უმეტესითა მარხვითა და მოთმინებითა; მეტადრე სოფლის მცხოვრებნი ნამდვილ გააკვირვებენ კაცსა მათითა მოთმინებითა და მზადებითა ზიარებისათვის. ბანმავალობასა შინა ექვსისა ანუ შვიდისა დღისა ზოგიერთნი მათგანნი სრულიად არ მიიკარებენ სასმელსა და საჭმელსა, და თუ მიიღებენ, ფრიად მცირესა და უმარილოსა, იმ ზომად, რომ უმეტესნი მათგანნი ავით გახდებიან ესრეთის მარხულობისაგან. მსრეთისა მარხულობისათანა სხვათაცა ცოდვათა დიდად ერიდებიან და ცდილობენ, რომ მყუდროდ და კაცთაგან განშორებით იცხოვრონ, გული არ მოუვიდესთ ლაპარაკში და ლმერთს არ შესცოდონ და სხვათა ყოველთა ცოდვათა ფრიად ერიდებიან, მტერთა და მოძულეთა შეურიგდებიან; ერთი სიტყვით, ვინც დაუკვირდება მათსა მოთმინებასა და მოღვაწებასა, ესრეთ იფიქრებს, რომ ამათზედ უმჯობესი ქრისტიანე აღარ უნდა იყოს ქვეყანაზედ. ბარნა რას ვხედავთ მერმე, ჩვენდა განსაცვიფრებლად? როდ-

საც ამ სახით მოემზადებიან და მიიღებენ წმიდასა ზიარებასა და გავა თვით მოკლე დრო, ენახავთ რომელ ესრეთ მონანულნი და განწმენდილნი სრულიად ისრეთნივე დაშთენენ, ვითარნიცა იყვნენ უწინ, იგინი სრულიად არ გამოიცვალნენ ყოფაქცევითა, უმჯობესნი არ შეიქმნენ; გულფიცხელი ისრეთვე გულფიცხელი დარჩა; კაცის მოშურნე და მეშფოთე რომ იყო, მან კვალადვე იწყო მოშურნეობა და შფოთი. მტერთა თვისთა იგი თურმე ერთ წამს შეურიგდა; მისი ბოროტი გული, აღვსებული მრისხანებითა და სიძულილითა, არ გამოიცვალა, ისრევე დარჩა შავად. რას ნიშნავს, ძმანო, ეს საშინელი საქმე? რა არის, რომ დღეს შენ მოინანებ შენთა ცოდვითა, აღუარებ მოძღვარსა: ესა და ეს ცუდი ჩვეულება მაქვსო და მოითხოვ ღვთისაგან მხურვალედ შენდობასა და ხვალე ისრეთვე მიიქცევი იმა ცოდვითადმი და არ დაივიწყებ ცუდთა შენთა თვისებათა? მიზეზი ამისა ის არის, ძმანო ჩემო, რომ, ვითარცა ვსტკვით, ანგარიშს არ აძლევ შენს თავს, არ განიკითხავ და არ გამოიკვლევ შენსასულიერსა მდგომარეობასა. ვითარცა მოვაჭრე კაცი, რომელი მოგიყვანე მაგალითად, არ ჰკითხავ შენს თავს: შეგეძინა მადლი თუ დაგაკლდა, უმჯობესი შეიქმენი შენ სულიერად ანუ უარესი.

შრიად საჭირო არის, რომ ქრისტიანე განიკითხავდეს თავსა თვისსა. თვინიერ ესრეთისა განიკითხვისა არ იქმნება იგი წარმატებულ სულიერსა მადლსა შინა. ღა ვინაიდგან უმრავლესთა თქვენგანთა განმავალობასა შინა დიდ-მარხვისასა მიიღეთ ძრისტეს საიღუმლო, გევედრები არაოდეს არ დაივიწყოთ ის შიში, კრძალვა და მორიდება ცოდვისა, რომელი გქონდათ ზიარების წინათ; ის სასოება და საღმრთო გრძნობა, რომლითაც იყავი აღვსებულ მიმავალნი ძრისტეს ბარძიმისადმი, მარადის დარჩეს თქვენს გულში. ნუ თუ ქრისტიანე მხოლოდ ერთის კვირის განმავლობასა შინა უნდა ერიდებოდეს ცოდვასა და მერმე არა? მანა ისრე გვამცნო ძრისტემან ღმერთმან: შეიღის დღის განმავლობაში იყავით მონანებასა და კრძალვასა და მერმე, როგორც ვსურსთ, ისრე იცხოვრეთო? ნუ თუ ექვსი დღის მარხვა და ცოდვის მორიდება მისცემს კაცსა დაუსრულებელსა ნეტარებასა? არა, ძმანო ჩემნო, მრთელი სიცოც-

ხლე უნდა განვატაროთ მონანებასა და ცოდვის მორიდებასა შინა. მსრეთი დაუდგრომელობა არ დაგვამსგავსებსა ჩვენ ურიათა მათ, რომელნი გუშინ აღტაცებით ღალადებდენ: ოსანნა მალალთა შინა! და ხვალე იწყებენ, ვითარცა ცოფნი ხმობად: ჯვარს აცვი მგე! შოველი ცოდვის მოქმედი ქრისტიანე არის ქრისტეს მოღალატე. ნუ იყოფინ ჩვენდა ესრეთ, არამედ ვევედროთ ქრისტესა ღმერთსა რათა მოგვცეს მისი შეურყვეველი ერთგულება. ამინ.

მოკლე მოძღვრება

დიდ ხუთშაბათს ფახის ბანვაზი.

მე თუ სცანთ, ნეტარ ხართ, უკეთუ
ჰყოფდეთ ამას (იოან. ივ. იზ.)

*

მოციქულნი ყოველნი იყნენ განცვიფრებულ, ოდეს მაცხოვარმან იწყო ხელითა თვისითა ბანვა ფერხთა მათთა, გარნა უმეტესად ყოველთა პეტრე მოციქული. ამან უწინარეს რაოდენისამე დღისა იცნო, ირწმუნა და აღიარა, რომელ მოძღვარი მათი, იესო ქრისტე, არის ძე ღვთისა მხოველისა და აჰა ესერა ხედავს, რომელ იგი აღსდგა სერობისაგან, აღიღო ჭურჭელი წყლისა, მოიდრიკა მუხლნი და ვითარცა მონამან, იწყო ბანვა ფერხთა მოწაფეთასა. უფალო, შენ დამბანა ფერხთა ჩემთა? ჰკითხა მას განცვიფრებულმან პეტრე, ოდეს უფალი მივიდა მასთან დაბანვად ფერხთა მისთა, არა დამბანო უკუნისამდე ფერხნი ჩემნი...

მართლა ერთობ საკვირველი იყო ხილვა ამ მოქმედებისა. რისთვის ჰქმნა ეს უფალმან? რისთვის დაიმდაბლა ეგოდენ მან თავი თვისი? პირველად მისთვის, რამეთუ შეიყვარნა თვისნი იგი ამა სოფელსა შინა და სრულიად შეიყვარნა იგინი (იოან. ივ, ა), ვითარცა იტყვის იოანე მახარებელი, აღმწერელი ამ შემთხვევისა. ამით მან გამოაჩინა განუზომელი თვისი სიყვარული მო-

წაფეთადმი და თვით საქმით მოგვცა ჩვენ მაგალითი სიმდაბ-
ლისა და თავის უარის ყოფისა. არა საქმაოდ შერაცხა მანსი-
ტყვიტა მხოლოდ სწავლა ჩვენი, არამედ მანვე პირველად აღა-
სრულა, რასაც ასწავლიდა, სახე მიგეც თქვენ, რათა ვითარცა ესე
მე გიჟავ თქვენ, ვგრეთვე თქვენცა ჰყოფდეთ (იოან. იგ, იე), თვით
შუალმან აღუხსნა მოწაფეთა თვისთა. ამიერიტგან მოწაფეთა
მისთა სრულიად უნდა გამოსცვალონ სახე თვისისა ყოფაქცე-
ვისა; ამიერიტგან ყოველი მათი მოქმედება უნდა დაეფუძნოს
სიყვარულსა და სიმდაბლესა ზედა; ამიერიტგან უდიდესი მათ
შორის უნდა იყოს მსახურ ყოველთა, და წინამძღვარი, ვითარ-
ცა მონა; ამიერიტგან ჩვენ უნდა დავსტოვოთ, დავივიწყოთ,
ყოველი ამპარტავნება, თავის მოყვარება; ამიერიტგან ჩვენ ვართ
ერთი მეორის ძმანი, მსახურნი.... ესე თუ ჰსცანთ, ნეტარ ხართ,
უკეთუ ჰყოფდეთ ამას.

ძმანო ქრისტიანენო! შუალმან დღეს არათუ ათორმეტთა
დაჰბანნა ფერხნი, არამედ მათ შორის და მათ მიერ ჩვენცა
ყოველთა დაგვბანს იგი ფერხთჳ. არა თუ მოციქულთა მხო-
ლოდ მისცა სახე, არამედ მათ მიერ ყოველთა მისთა მომავალ-
თა მორწმუნეთა. ჩვენცა გვეტყვის იგი დღეს: ესე თუ ჰსცანთ,
ნეტარ ხართ, უკეთუ ჰყოფდეთ ამას. მსრეთითა სიმდაბლითა და
სიყვარულითა გვასწავლის იგი ჩვენ სიმდაბლესა, სიყვარულსა,
თავის უარის ყოფასა. ნუ თუ შესაძლებელი არის წინააღუდგეს
ვინმე ესრეთსა მისსა ღმობიერებასა და სიკეთესა! მინ იქმნება
ეგოდენ გაქვავებული გულითა, რომ თვითონაც, წარმომდგე-
ნელი ეგოდენისა მისისა სახიერებისა, არ დაემზოს წინაშე მა-
ცხოვრის ხატისა და არ დაბანოს ცრემლითა თვისითა ფერხნი
მისნი.

ესე თუ ჰსცანთ, ნეტარ ხართ, უკეთუ ჰყოფდეთ ამას! ნეტარ
ხართ, უკეთუ მიითვისებთ ამ მაგალითს და კანონად დაიდებთ
მას; ნეტარ ხართ, უკეთუ ემსახურებით მოყვასთა თქვენთა ყო-
ველითა სიყვარულითა და სიმდაბლითა. ამინ.

თქმული ღიღ ხუთზაბათს ზიარებულთადმი.

მოგილოცავ თქვენ, საყვარელნო ძმანო ქრისტიანნო, მიღებასა წმიდათა საიდუმლოთა ქრისტესათა. მსთხოვ ლმერეთსა, რათა ყოვლადწმიდა ხორცი და სისხლი ესე, ქრისტესი იყოს თქვენთანა არათუ მხოლოდ შესანდობელად ცოდვათა წასრულის თქვენის ცხოვრებისა, არამედ განსამტკიცებელად კეთილისა და სულიერისა მომავალისა ცხოვრებისა თქვენისასა. რა სარგებლობა გექმნებათ თქვენ, ძმანო, უკეთუ დღეს მოინანეთ ცოდვანი თქვენნი, ეღირსეთ შეერთებასა ქრისტესთანა და მერმეთ ისრეთნივე დაშეთ სულიერად, როგორც უწინ იყავით? ქრისტიანე იმ განზრახვით უხდა ეზიაროს, რომ უმჯობესი შეიქმნეს სულიერად ზიარებითა; ცხოვრება გამოიცვალოს, უარ-ჰყოს ცოდვანი თვისნი და იწყოს კეთილი სულიერი ცხოვრება. ღა ესრეთ, ძმაო ჩემო, შენც ეცადე, რომ ამიერითგან უმჯობესი შეიქმნე, ვიდრე იყავ აქამომდე; თუ არ შეგიძლიან რომ სრულიად გამოსცვალო შენი ცხოვრება, სრულიად უარ-ჰყო პირველნი შენნი ცოდვანი, ვნებანი და ნაკლულევანებანი და ცუდნი ჩვეულებანი, ერთი რომელიმე შენი ცოდვა მაინც უარ-ჰყავ და მით დასდევ დასაწყისი შენისა მოქცევისა და უმჯობესობისა; ერთი მაინც რომელიმე ცოდვა შენი დასტოვე. იქმნება გქონდა ვისზედმე უკმაყოფილება, ან უური, შეურთგლი მას გულწრფელად და ნულარა. გახსოვს ძვირი მას ზედა და მით დაამტკიცე, რომ სწორეთ გსურს ამიერითგან უმჯობესად იცხოვრო; ან, იქმნება, ანგაარი იყავ—მოიშალე ეს საშინელი ცოდვა; ან გულ-მწყრალი ხარ—დაამვიდე გული შენი. მართი სიტყვით, გამოაჩინე რითმე, დაუმტკიცე ლმერთსა და შენს სინიდისსა, რომ სწორეთ გსურს უმჯობესი შეიქმნე ამიერითგან. მართალია, ადვილი არ არის, რომ მოიშალოს კაცმან თვისი ცოდვა და ჩვეულება, გარნა

ძალა უნდა დაატანოს თავის თავსა. ღირს კიდევ, რომ კაცმან ძალა იხმაროს თავის თავზედ, მისთვის რომელ დიდი სარგებლობა მიეცემა აქაც, ამ ქვეყანაზედ და იქაც, უკეთუ გადაეჩვია ერთს რომელსამე ცოდვას. მაშა რისთვის სცხოვრობს კაცი ქვეყანაზედ, თუ არ ეცადა და უმჯობესი არ შეიქმნა სულიერად და ხორციელადაც? მაცხოვარი გვეტყვის: სასუფეველი ღვთისა იძულები, და რომელნი აიძულებენ მათ მიიტაცინ. ესე იგი, სასუფეველსა ცათასა კაცი მხოლოდ იძულებით, შრომით, ძალადობით მიიტაცებს და არა მოსვენებით და შვებით. **თუ** ხორციელს სარგებელსა ვერ მოიგებს კაცი უშრომელად, სულიერს—მით უმეტესად.

მაცხოვარმან სთქვა ერთხელ: ვინც ჩემთან არ არის, ის ჩემი მტერია, ვინც ჩემთან არ შეჰკრებს იგი განაბნევს; ესე იგი, ვინც არ ცდილობს, რომ თან-და-თან უმჯობესი შეიქმნეს სულიერად, იგი უეჭველად თან-და-თან უარესი გახდება და მტერი შეიქმნება ჰრისთვის. სულიერი სიმდიდრე ემსგავსება ხორციელს სიმდიდრესა: თუ ვაჭარი კაცი არ ცდილობს, რომ ყოველთვის ცოტ-ცოტა მაინც დაუმატოს თვისსა სიმდიდრესა, ბოლოს იგი სრულიად გაღარიბდება. მგრეთვე, თუ ქრისტიანე არ ცდილობს რომ თან და თან უმჯობესი შეიქმნეს, ბოლოს უარესი შეიქმნება და წარწყმდება.

აჰა, რისთვის ცდილობს ეკლესია შეგაგონოს თქვენ, რომელ ყოველთვის იყენეთ ლოცვაში, მარხვაში, მონანებაში, და ხშირად აღსარება სთქვათ და ეზიაროთ. ძვალად ვსთხოვ ღმერთსა ამიერითგან უმჯობესნი იყვენეთ. ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

ზიარებად განმზადებულთა მიმართ.

*

ძმანო, მართლ-მადიდებელნიო ქრისტიანენო! საქმე, რომელსა თქვენ ემზადებით აწ, არის დიდი და მძიმე. **თქვენ** ემ-

ზადებრთ ამ საქმეს განზირებული და ბეჯითი ლოცვითა, ფიცხელი მარხვითა, კრძალული მორიდებული ქცევითა, ანუ დროების გატარებითა. ძეთილ არს ესე ყოველი! ბარნა ამასთანავე ფრიად საჭირო არის, რომელ გონებაცა, ანუ ქკუა თქვენი არ იყოს უქმად, არამედ ხშირად ფიქრობდეს სულიერთა საგანთა ზედა. მოვიხმაროთ ახლა ამისთვის რაოდენიმე წამი. საგნად ჩვენისა უბნობისა გამოვარჩიოთ ის, რაიცა შეეხება და ეფერება ახლანდელსა თქვენსა მდგომარეობასა, ესე იგი ლოცვასა, მარხვასა, მონანებასა, რომელსა თქვენ ახლა შედგომილ ხართ ლეთის შეწვენითა. მართს ძველ წიგნში, რომელიც აღწერა ბრძენმან ისუ ზირაქის ძემ, ვპოვებთ ჩვენ მრავალთა მშვენიერთა დარიგებათა, რომელნი უმეტესად შეეხებიან თქვენსა აწინდელსა მოღვაწეობასა. მოვიყვანოთ იქიდან რაოდენიმე მუხლი და იმაზედ დავაფუძნოთ ჩვენი მოძღვრება.

ნუ გრცხვენინ და ნუ გეშინინ აღსარებად ცოდვასა თქვენსა, და ნუ აჰყვები კაცსა ცოდვის მოქმედებად (ის. ზირ. დ, გ.) მსრეთ გვარიგებს ისუ ზირაქი მეოთხესა თავსა შინა წიგნისა თვისისასა. ხედავთ, ძმანო, რომ ეს დარიგება ძლიერ გშვენის თქვენ, რომელნი ახლა ეშადებრთ აღსარებასა და მერმე ზიარებასა. ისუ გვეტყვის, რომ აღსარებად ცოდვითა კაცს არ უნდა ეშინოდეს, არცა რცხვენოდეს. ბამიგონია მე, განსაცვიფრებელად ჩემდა, რომელ ჩვენ ქვეყანაში ზოგიერთთა ქრისტიანეთა სცხვენით ანუ ეშინით აღსარება ცოდვითა, მაგრამ ძნელად დასაჯერებელია ეს ამბავი. სნეულმა კაცმა ექიმს რომ არ უთხრას, რა სტკივა,—აბა მოსძულებია მას სიცოცხლე და სიკვდილი სდომებია. თუ კი კაცი ეშადება, ლოცულობს, ლმერთს შენდობას ჰსთხოვს, როგორღა უნდა დაუმადლოს მან მოძღვარს ცოდვა თვისი. რაღა დროს სირცხვილია მაშინ. სირცხვილი და შიში მაშინ უნდა ჰქონოდა, როდესაც ცოდვას იქმოდა და არა მაშინ, როდესაც აღსარებად მიდის, მაგრამ, კიდევ ვიტყვი, არ მჯერა რომ ვინმე იყოს ესრეთი უგუნური და თავის მტერი, და თუ კი არიან ვინმე ჰსწორეთ უსაწყლენნი უნდა იყვნენ იგინი ყოველთა კაცთა.

ნუ აჰყვები კაცსა ცოდვის მოქმედებად, ესე იგი ნუ დაუჯე-

რებ კაცსა ცოდვის მოქმედებად. ეს დარიგება ვისაც ახლავს, ის მრავალთა ცოდვათაგან იხსნის თავის სულოს, მისთვის, რომელ ყოველი კაცი მრავალ ცოდვაში ჩაგარდება სხვის მიხედვით და სხვის აყოლით; მაგალითი წარიტაცებს კაცს; ბოროტი კაცი ხშირად აცთუნებს და აიყოლებს კაცსა სუსტსა.

ნუ იტყვი, ვცოდე რა იქმნას ჩემდა, რამეთუ უფალი სულგრძელ არს; განწმედისათვის ნუ იქმნები უშიშ შეძინებად ცოდვასა ზედა. ამ სიტყვებში ბრძენი გამოცდილი ისუ გაგვაფრთხილებს ჩვენ, რათა არ ვიყვნეთ უდები და მცონარე ცოდვათა მონანებასა შინა; ნუ იტყვითო, რა დამემართება რომ ვსცოდო; უფალი სულგრძელ არს. ნუ იქმნები უშიშარი ცოდვის განწმედისათვის, ნუ დაუმატებ ცოდვას ცოდვასა ზედა. ღიდად აშავებენ მრავალნი ქრისტიანენი, როდესაც იგინი აგვიანებენ, გადასდებენ მონანებას და მომზადებას ზიარებისათვის; თვით უმცირესი მიზეზი მოუშლის ზოგიერთთ ამ განზრახვას: ცუდი ტაროსი არისო, ავთ ვარო, არა-მცალიან ახლოა, მომავალ კვირას დავიწყებო; ვნების კვირას ვეზიარებო. ძმაო! რა იცი მაშინ კარგი ტაროსი იქმნება, თუ არა, კარგათ იქმნები, თუ არა? ისარგებლე, ვიდრემდის დრო გაქვს, ნუ ხარ უდები, ნუ დაუმატებ ცოდვას ცოდვასა ზედა.

ამ სიტყვებში: ნუ იტყვი, ვცოდე, რა იქმნას ჩემდა, კიდევ სხვა და ფრიად შესანიშნავი პაზრი არის, რომელზედაც ღირს მივაქციოთ საკუთარი ყურადღება. რა არის, რომ ვსცოდო; უცოდველი ვინ არის; განა ღმერთმან არ იცის ჩვენი სისუსტე, ღმერთი მოწყალეა და მოგვიტევებს. ამ სახით მრავალნი პირნი თავის თავს შეუწდობენ და გაუადვილებენ ცოდვას. ეს დიდი შეცთობა არის, ძმაო! ცოდვას ადვილად ნუ უყურებ; რაც გინდა მცირე იყოს ცოდვა, მაინც უნდა სწუხდე ისწრაფო მისი მონანება; მძიმე ცოდვა ხომ უმეტესად უნდა შეგაწუხებდეს, მაგრამ მცირე ცოდვისათვისაც უდები ნუ ხარ. მართალია, ღმერთი მოწყალეა, მან იცის ჩვენი ბუნების უსუსურება. იგი მოგვიტევებს ჩვენ ცოდვას, მაგრამ როდის? რა პირობით? მაშინ და იმ პირობით, თუ ნახავს რომ კაცი ნანობს, ესე იგი სწუხს, გრძნობს თვის სიცოდვეს; და თუ ნახა, რომ ჩვენ არა რათ ვაგდებთ ჩვენ ცოდვას, თუ ჩვენვე მოუტევებთ

ჩვენს თავს ცოდვათა, მაშინ იგი აღარ მოგვიტყვებს. როდესაც შენ არ სწუხარ, არამედ აღვილად შეუწდობ შენს თავს ცოდვასა, ეს იმას ნიშნავს, რომ შენ არ აპირობ ცოდვის დატყვებას, არამედ მზათ ხარ კიდევ ყოველთვის აღასრულო იგი. ამ სახით შენ მიეჩვევი ცოდვას; ცოდვა გარდაიქცევა შენში მეორე ბუნებად, და ამისა მერმე მონანება არა თუ გაგიკირდება, სრულიად შეუძლებელი იქმნება შენთვის, რომელი და განაშოროს ჩვენგან ღმერთიან. ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

ზიარებად განმზადებულთადმი.

მოაკვდინენით უკვე ასონი თქვენი ქვეყანასა ზედა, სიძვა, არა-წმიდება, ვნება, გულის-თქმა ბოროტი და ანგაარება..... განიშორეთ ყოველივე რისხვა, გულის-წყრომა, უკეთურება, გმობა, უშეფერი სიტყვა.... შეიმოსეთ ახალი განახლებული მეცნიერება (ჰოლ. გ. გ—ვ).

*

მართლ-მადიდებელნი ძმანო ქრისტიანენო!

საქმე იგი, რომელსა თქვენ აწ შედგომილ ხართ, არის ერთობ დიდი და მძიმე; გლოცავ თქვენ, ძმანო საყვარელნო, რამეთუ არა მცონარებითა, ანუ მოწყინებულთა გულთა ასრულებდეთ მას, არამედ ყოვლითა გულს-მოდგინებითა. თქვენ განმზადებულ ხართ ზიარებისათვის; ერთ წამსაც ნუ დაივიწყებთ, რომელ ზიარება არის წყარო ცხოვნებისა მხოლოდ ღირსებით მომზადებულთათვის; ხოლო უღირსთა და უღებთათვის იგი გარდაიქცევა ცეცხლად სასჯელისა.

რა სახით უნდა მოემზადოს ქრისტიანე დიდსა ამას საქმესა?

ძველიდგანვე მიღებულისა ჩვეულებისამებრ ქრისტიანენი ემზადებიან ზიარების მიღებად პირველად მარხვითა, ანუ საკმლის მოკლებითა. რა უნდა ვსთქვათ ამ ჩვეულებაზედ? სასარგებლო არის იგი, და შესაფერი თუ არა? ღიახ, ძმანო ჩემნო!

მარხულობა საჭირო არის და კიდევ მართებს მათ, რომელნი განმზადებულ არიან მიახლებად ბარძიმისადმი; გარნა რისთვის და რა სახით? ოვით იგი არის სათნოება, ანუ მან სხვა სათნოება უნდა მოიყვანოს? ანა, ძმანო ჩემნო! მარხულობა ანუ საქმლის მოკლება თავის თავად უსარგებლოა, თუ კი აო არის შეერთებული და მომყვანი სხვათა ჭეშმარიტთა სათნოებათა. მარხვა მხოლოდ ანუ მაშინ არის სასარგებლო და მადლით შემოსილი, როდესაც იგი არის ჭეშმარიტი ნიშანი შინაგანისა შენისა გულის გრძნობისა, ესე იგი მგლოვარებისა, მწუხარებისა, შემუსვრილისა და დამდაბლებულისა სულისა; ანუ მაშინ როდესაც თვით იგი გააჩენს გულში ესრეთთა კეთილთა გრძნობათა. თუ ესენი არა გაქვს, თუ საქმელი და სასმელი დაიკლფე და გულში არა გაქვს მწუხარება შენისა უღირსებისა და მრავალთა შენთა ცოდვათა, მაშინ უსარგებლო დარჩება შენი მარხულობა. ამისთვის ეცადე, რომ მარხვა შენი შეერთებულ იყოს ჭეშმარიტისა გულითადის მწუხარებისა და ცოდვათა მონანებისათანა.

მეორედ, ქრისტიანენი ემზადებიან ზიარებისადმი მომატებულითა ლოცვითა, ვითარცა შინაურითა, ეგრეთვე დადებულითა ეკკლესიურითა წირვა ლოცვათა მოსმენითა. მსეც კი საჭირო არის და სასარგებლო, ძმანო ჩემნო! მინც ემზადება ზიარებისათვის, მან არ უნდა გაუშვას არც ერთი დადებული ლოცვა, არამედ ყოველი უნდა მოისმინოს. ზარნა აქაც დიდი ჭკუა და მეცადინეობა უნდა მოიხმაროს, რომ უსარგებლო არ დარჩეს ეს საქმე. შემეტესი ნაწილი თქვენ შორის ამას ფიქრობს, რომ ლოცვები სუყველანი უთუოდ უნდა მოისმინოს, გარნა რა სახით უნდა მოისმინოს და რა უნდა შეუდგეს ლოცვის მოსმენას, იმაზედ არ ფიქრობს. ლოცვებს, საღმრთო წერილს და ყოველს წიგნებს მისთვის წაიკითხვენ ეკკლესიაში, ძმანო ჩემნო, რომ წაკითხულნი ჰაზრნი სასმენელისა შენისაგან შევიდნენ შენს გულში და მუნ გააჩინონ სხვა და სხვა გრძნობანი, ესე იგი მონანება, ლეთის შიში, ცოდვის მოძაგება. შენ ამაზე არ ფიქრობ, მხოლოდ იმას ცდილობ, რომ მოისმინო ყოველი ლოცვა. ხშირად ლოცვების წამკითხველი ჩქარობს; ცუდათ კითხულობს, ისე რომ ვერც კი გაიგებ, რას კითხუ-

ლობს; უთუოდ იცის შენი სურვილი, რომ მალე გაათაოს ლოცვები, ოღონდ კი არც ერთი არ გაუშვას. რა გამოვიდა აქედან? ის რომ, ლოცვები მართალია, ყოველი წაიკითხეს, მაგრამ მათი მოქმედება შენ გულზე იქმნა სუსტი. მკრძალე, ძმაო, რომ ესოდენი ლოცვების მოსმენა არ დარჩეს შენთვის უსარგებლო. ამ კვირის ყოველი ლოცვები ისე არის დაწყობილი, რომ თუ კარგად მოისმენ მათ, უთუოდ მრავალთა კეთილთა გრძნობათა გააჩენენ იგინი შენს გულში.

მესამედ უდიდესი და უსაჭიროესი მოძხადება ზიარებისთვის არის აღსარების თქმა. რა არის აღსარება და როგორ უნდა სთქვა იგი, ამაზე ჩვენ, ვალისამებრ ჩვენისა, მოგეცი თქვენ დარიგება წარსულისა წელსა შინა; აქ მოკლედ გაგახსოვნებ მხოლოდ მას, რომელ თუ გასურს აღსარება იყოს შენთვის ნაყოფიერი, კარგად გამოიკვლიე შინაგანი შენი მდგომარეობა, ხასიათი, ნაკლულევენება და ისე უთხარი შენს მოძღვარს აღსარება შენი.

ბარნა რით უნდა დაბოლოვდეს, რა შედეგი უნდა ჰქონდეს შენსა მარხვასა, ლოცვასა აღსარების თქმასა? რით უნდა გათავდეს ესოდენი თქვენი შრომა, მოთმინება, ყოველი ნუგეშისაგან განშორება, ლოცვა, სულთქმა, ცრემლი, თუ კი ღმერთმა მისცა ვისმეს ცრემლი? მართი სიტყვით, რას მოველით, რისთვის მივიღებთ ჩვენს თავზე ესოდენსა მოღვაწებასა? ბოლო, ანუ საგანი, ამის ყოვლისა უნდა იყოს ეს: მოაკვდინებით უკვე ასონი თქვენნი ქვეყანასა ზედა, სიძვა, არა წმიდება, ვნება, გულის თქმა ბოროტი... განიშორეთ ყოველივე რისხვა, უკეთურება, გმობა, უშვერი სიტყვა... შეიმოსეთ ახალი იგი განახლებული მეცნიერება, მსგავსად ხატისა მის დიდებულებისა მისისა. ეს არის ბოლო ჩვენისა მოღვაწებისა, ამისთვის ვიღვწით, მისთვის ვშრომობთ, რომ მოვაკვდინოთ ყოველნი ცოდვის ასონი ჩვენ შორის, გავიშოროთ ჩვენგან ყოველი ბოროტება, შევიმოსოთ განახლებული იგი მცნება ლეთის დიდებულების ხატისა, ერთი სიტყვით ყოველი ცოდვა და მისნი ორღანონი მოკვდეს და ყოველი სათნოება განცოცხლდეს ჩვენ შორის. მტკიცედ და გარდაწყვეტილად სთქვი შენს გულში: მეყოფა მე ესოდენი ცოდვის მონება, საკმაო არის ჩემთვის ისიც, რაც

აქამომდე მიქმნია ცოდვა, ამიერითგან აღარ უნდა ვიყო მე ცოდვის მონა.

ნუ გაქვს იმედი, ნუ სასოებ, რომელ მარხვა დიდი რამე მსხვერპლი იყოს ღვთის წინაშე, რომელ გრძელ ქამიერი ღოცვაზე დგომა, მრავალი მეტანიის ყრა, დიდად რაიმედ მიიღოს ღმერთმან, თუ არ მოაკვდინე შენ შორის ასონი ცოდვისანი, თუ არ განახლდი სულიერად. არცა მარხვა, არცა მრავალი ღოცვის მოსმენა, არცა აღსარების თქმა არ გაცხონებს შენ, თუ სრულიად არ განეშორე ცოდვასა, თუ არ მოკვდა ის მატლი ცოდვისა, რომელი სჭამს შენს გულს. ნუ დააკმაყოფილებ შენ თავს მხოლოდ მარხვითა, ღოცვითა და აღსარების თქმით. ღასამტკიცებელად მისა, რომ შენ ამიერითგან გსურს გულწრფელად მოაკვდინო ასონი ცოდვისანი, შეიმოსო ახალი განახლებული ცხოვრება, — აღასრულე რომელნიმე კეთილნი საქმენი. **თუ** ვისთანმე უკმაყოფილო, ანუ მტერ ხარ, შეურიგდი მას გულ-წრფელად; თუ შენ გულში გრძნობ რომელსამე ცოდვასა, განიშორე იგი და მოიძულე; თუ იცნობ ვისმე საწყაღსა, გაჭირვებულსა, მიეცი მას ნუგეში შეძლებისამებრ შენისა.

მრთი სიტყვითა ახლავე დაიწყე ნაყოფის გამოღება, ახლავე მიეჩვიე კეთილსა საქმესა და ღმერთსა აჩვენე შენი ერთგულება და მორჩილება. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

დიდ პარასკევს ჯვარცმის ბარდამოხსნაზე.

*

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა!

მდეს წმიდა ეკლესია შეგვეკრებს ჩვენ, ქრისტიანეთა, მოხსენებად და თაყვანისცემად ვნებათა ძრისტესთა ამ დღესა შინა, ერთი ჰაზრი უნებლივად წარმოუდგება და უმეტესად განაკვირვებს გონებასა კაცისასა, ჰაზრი მას ზედა, თუ რაღ-

დენი შრომა და ღვაწლი მიიღო მაცხოვარმან თავის თავზე ჩვენთვის და ჩვენ კი მცირესაცა შრომასა და ღვაწლსა არ ვითმენთ მისთვის; რაოდენი სიყვარული, რაოდენი მაგალითი გვიანდერბა მან ჩვენ და რა მცირესა ხედავს ჩვენ შორის განმზადებულებასა მიღებად მათდა და მადლობის გადახდად მათთვის.

პრა შესაძლებელ არს მცირეთა სიტყვათა შინა აღწერად ყოველთა მათ, რაიცა ჰქმნა მაცხოვარმან ჩვენთვის. საშინელნი ტანჯვანი, რომელნი მან მოითმინა თვით ამ დღეს ჩვენისა სიყვარულისათვის, შეადგენენ ერთსა მხოლოდ ნაწილსა მისთა ღვაწლთა. შეიძლება ვსთქვათ, რომელ მაცხოვარი არათუ მხოლოდ მოკვდა ჯვარსა ზედა, არამედ მრთელი თვისი ცხოვრება განატარა მას ზედა. ბარნა ნუ იფიქრებთ, ძმანო, რომელ იგი იტანჯებოდა ამ სოფელში რომელთაჲმ ხორციელთა ნაკლულევანებათა გამო. მართალია, მას ხშირად არა ჰქონდა სადა თავი მიედრიკა; იგი მოწაფეებით-ურთ იზრდებოდა მით, რასაც მიაერთმევდენ ერთგულნი მისნი მორწმუნენი; იგი ხშირად იმალებოდა მტერთაგან უდაბურთა ადგილთა შინა; გარნა ეს არ იყო მიზეზი მისისა მწუხარებისა: იგი იტანჯებოდა მხედველი საცოდავისა კაცთა ნათესავისა მდგომარეობისა, დაცემისა, უმეცრებისა, სიცოცხლისა. თუ კი ჩვენცა, რომელნი თვითონაც ცოდვილნი ვართ და საწყალნი, გვემძიმება და სამწუხაროდ გვიჩნს ხედვა კაცის ბუნების წახდენისა და დაცემისა, როგორღა არ შეწუხდებოდა უწმინდესი პრსება, რომლისათვის თვით მცირე ცოდვა საძაგელ არს, მხედველი უღრმესისა კაცის ბუნების გაფუჭებისა და წახდენისა. ეს აწუხებდა და სწყლავდა გულსა მისსა ყოველთა დღეთა შინა ცხოვრებისა მისისათა. ბარნა უკანასკნელთა ამათ დღეთა შინა, მან ბოლომდინ შესვა. მწარე სასმელი ყოველთა ვნებათა და ტანჯვათა. პრა უმიზეზოთ ეტყოდა იგი მოწაფეთა თვისთა ვენახსა შინა ბეთსამანიისასა: მწუხარე არს სული ჩემი ვიდრე სიკვდილადმდე. პრა უმიზეზოთ სამ გზის დაემხო იგი მიწასა ზედა წინაშე მამისა მისისასა მეტყველი: მამაო, უკეთუ არა შესაძლებელ არს თანა წარხდომად სასმელისა ამის, იყავნ ნება შენი. ბარნა ნუ იფიქრებთ რომ მას ეშინოდა ხორციელისა ტანჯ-

ვისა, ცემისა, ლურსმნისა, ნერწყვისა, ჯვრისა; არა! ესრეთისა არსებისათვის, ვითარცა იყო მაცხოვარი ჩვენი, ხორციელნი ტანჯვანი მცირედ გამოჩნდებიან წინაშე სულიერთა ტანჯვათა! მაცხოვარმან წინათვე უწყოდა, რომელ მოახლებულ არს დღე, რომელსა შინა მას ზედა აღიჭურვება ყოველი ბოროტება დაცემულისა კაცის ბუნებისა, როდესაც მტერნი მისნი ცხადად გამოაჩენენ სადამდინ მიიყვანა ცოდვამ კაცის ბუნება. ძველმან მტერმან, დამთესველმან კაცის გულსა შინა ცოდვისა და მტრობისა, მოიხმარა აქ ყოველნი თვისნი ხერხნი და საშვალეზანი დათრგუნვად და მოსპობად სასუფეველისა ღვთისა, რომლისა დაფუძნებად მაცხოვარი მოვიდა ქვეყანასა ზედა. როგორ არ შეწუხდებოდა ვიდრე სიკვდილამდე სული ძრისტესი, მხედველი საშინელთა მათ საქმეთა, რომელი ჰქმნეს მტერთა მისთა.

შბედური იუდა ფულზე მისყიდავს მოძღვარსა და მეგობარსა თვისსა: ეს იყო მაცხოვარისათვის უმწარეს ლურსმნებათა, რომელთა განსკვალნეს ხელნი და ფერხნი მისნი.

შარისეველთა და მოხუცებულთა ორგულთა, სჯულის სარწმუნოების ერთგულების სახისა ქვეშე, იხმარეს თვით უბნელესნი საშვალეზანი დასჯად იესო ძრისტესსა: ეს უჩნდა მას უმეტეს მძიმედ, ვიდრე ცემანი და ნერწყვანი.

შმაღლო ერი ურიათა, რომელსა მაცხოვარმან უყო ურიცხვნი კეთილნი საქმენი, რომელი გუშინ დღესასწაულობით მიეგება მას და უღალადებდა: **ოხანნა ძესა დავითისასა**, დღეს კი, რათა სათნო ეყოს მთავართა და მოხუცებულთა, ჰყვირის: **ჯვარს აცვი, ჯვარს აცვი, ეგე!** ესრეთი უმაღლოება ხალხისა, ესრეთი დაუდგრომელობა მისგან გაბედნიერებულისა ერისა, ასწილ უმძიმეს იყო ჯვრისა, რომელი დასდევს მხართა ზედა მისსა!

შმართლო მსაჯული პილატე განაჩენს მისთვის სასჯელსა სიკვდილისასა და მაშინვე თავათ აღიარებს, რომ იგი არ ზედავს მის შორის არცა ერთსა ბრალსა; ესრეთი დავიწყება ყოველისა სიმართლისა და მართლ-მსაჯულებისა უმეტესად სტანჯვიდა სულსა მისსა, ვიდრე ეკლისა გვირგვინი, რომელი დასდევს თავსა ზედა მისსა.

დასასრულ მხეცური სასტიკობა მხედართა, რომელთა თავის შესაქცევად მიაჩნდათ ტანჯვა კაცისა უბრალოისა, დასუსტებულისა და ძლივ ცოცხლისა, უმაგალითო ბოროტება ფარისეველთა და მოხუცებულთა, რომელნი ეცინოდნენ ჯვარსა ზედა დამოკიდებულსა მომაკვდავსა, უგრძობელობა ერისაგანთა, რომელნი, ხედვიდნენ რა ჯვარსა ზედა დამოკიდებულსა, თავს იყრიდნენ და ბასრობდნენ მას, ამათ ყოველთა აღუწერელად შეავსეს სასმელი მისთა საღმობათა.

ზარნა არა მიმხედველი ესრეთთა უმაგალითოთა სულიერთა და ხორციელთა ტანჯვათა, არა მიმხედველი მისა, თუ რა სახე მიიღო აქ კაცის ბუნებაჲმან, მაცხოვარი არცა ერთს წამს არ შეარყევს სიყვარულსა შვისსა კაცთა ნათესავისადმი, არამედ ილოცავს: **მამაო, მოუტევე მათ, არა უწყიან, რასა იქმან!**

აჰა რა ჰქმნა მაცხოვარმან ჩვენთვის! **ღა** რას მოითხოვს იგი ჩვენგნით ამათ ყოველთა წილ? მოითხოვს მხოლოდ მას, რომელ მისი სწავლა და ყოველი მისი მაგალითი არ დაჩქეს ჩვენთვის უსარგებლოდ, არამედ ვისარგებლოთ მით ჩვენისა განათლებისა და ბედნიერებისათვის. **ზარნა** საუბედუროდ რა მცირესა ხედავს იგი ჩვენ შორის ერთგულებასა და მომზადებასა!

ჩვენ გვაკვირვებს, ჩვენ გვეძაგება იუდას ღალატობა და გაცემა; გარნა, ძმანო ჩემნო, ჩვენ კი არაოდეს არ უღალატებთა მაცხოვარსა! **ღალატობა** არ არისა ყოველი ცოდვა, ყოველი დავიწყება მისისა სწავლისა? როდესაც ჩვენ დამვიწყებელნი მისისა სიყვარულისა ვცხოვრობთ და ვიქცევით წინააღმდეგ მისისა სწავლისა, ანუ უღალატებთ და უმტყრებთ ერთი მეორესა, არა გავახსოვნებთა მაშინ იმას იუდას ღალატობასა?

ბნელი ორგულება მწყემსთ-მთავართა და მწიგნობართა ურიათასა, მათი სიძულილე, მათი გაქვავება განალევიძებენ ჩვენს გულში მწუხარებასა, გარნა, ძმანო ჩემნო, საშინელი იგი ცოდვა ფარისევლობისა სრულიად მოისპოა ჩვენ ქრისტიანეთა შორის? **ზოგიერთნი** სიტყვანი და საქმენი, რომელთამე ქრისტიანეთა არ გააცოცხლებენა გულსა შინა იესოსსა ტანჯვათა მათ, რომელნი მან მოითმინა ფარისევლთაგან?

საღმრთოსა შინა წერილსა ამოვიკითხავთ ჩვენ, რომელ ქრისტიანე ცოდვის მოურიდებელი მეორედ ჯვარს აცვამს, იესო ძრისტესა. საკვირველიც არ არის! შეუძლიააგულ გრილად უყუროს ცოდვათა ჩვენთა, რომელთა მოსპობისათვის მან; ესოდენი მოითმინა? იტყვიან, რომ ამ ქვეყანაზე ყოველთა უდიდესი და უძლიერესი სიყვარული არის სიყვარული დედისა ნაშობისადმი თვისისა; რისთვის? მისთვის, რომ დედასა ძვირად უღირს შობა და აღზრდა ძისა თვისისა. ჩვენი სულიერი შობა და განათლება მაცხოვარსა უღირდა გამოუთქმელ და აღუწერელ ტანჯვად; ამისთვის არცა ერთი დედა ქვეყანასა ზედა ისე არ სწუხს მხედველი სიცუდისა და სიბოროტისა თვისისა შეილისა, როგორცა სწუხს მაცხოვარი მხედველი ჩვენისა უღირსებისა.

შრიათა, რომელთა სტანჯეს შუალი იესო ძრისტე, ერთი მაინც შესანდობელი მიზეზი ჰქონდათ, ის, რომელ მათ დაჯერებით არ იცოდნენ, ვინ იყო იგი; ჩვენ კი ვიცით და გვრწამს იგი და გვიყვარს, მაშასადამე ჩვენ არცა ერთი შესანდობელი მიზეზი არ გვექმნება და არა გვაქვს, როდესაც ვსტანჯავთ მას ჩვენისა სიცოდვითა და ურჩებითა.

მაცხოვარო ჩვენო, ჩვენთვის ჯვარცმულო! შენვე განაცოცხლე ჩვენ შორის გრძნობა დიდისა შენისა მსხვერპლისა, რომელი შესწირე ჩვენთვის; შენვე შეგვეწიე, რათა იგი არ დარჩეს ჩვენთვის უსარგებლოდ, არამედ იყოს ჩვენდა სახედ ყოველთვის და ყოველგან, ამინ.

თქმული დიდ პარასკევს ჯვარცმის გარდამოხსნაზე.

*

ძმანო ქრისტიანენო!

დღეს წინაშე ძრისტეს საფლავისა, ნაცვლად ქადაგებისა, უმჯობესად შევრაცხე წავიკითხო თქვენ წინაშე ერთი ძველი და მშვენიერი ლოცვა, რომელი ვიდრე აქამომდე არ იყო გარდამოღებული ჩვენ ენაზე, და ახლა, შეწვევითა ლეთისათა, განგებ გარდმოვიღეთ ჩვენ ამ შემთხვევისათვის. ნაცვლად უძლურისა ჩვენისა სიტყვისა, ისმინეთ იგი გულსმოდგინედ. ამ ლოცვაში მშვენიერად და ვრცლად არის გამოყვანილი ყოველი, რაიცა მაცხოვარმან ჰქმნა ჩვენისა ცხოვრებისათვის დღეთა ამათ შინა. დიდი სასოება გაუჩნდება კაცს და დიდი სარგებლობა მიეცემა, ვინც გულს-მოდგინედ ისმენს ლოცვასა ამას. აღვამალლოთ უკვე ყოველთა გული ლეთისადმი, შევიკრიბოთ გონება ჩვენი და ესრედ შემუხვრილითა სულითა ლოცვა შევსწიროთ მისდამი, რომელი დღეს ჩვენთვის ჯვარსა ზედა დამოკიდებულ იქმნა.

ლ ო ც ვ ა :

შეალო იესო ძრისტე, ძეო ლეთისა ცხოველისაო, შემოქმედო ცისა და ქვეყანისა, მაცხოვარო სოფლისაო! აჰა ესერა მე, უღირსი, ყოველთა კაცთა უცოდვილესი, ზიმდაბლით მოვიდრეკ მუხლთა გულისა ჩემისათა წინაშე დიდებისა შენისა, უგალობ და ვადიდებ განუზომელსა ვნებასა შენსა და მადლობასა, შენ მეუფესა და ლმერთსა, შეგწირავ, რამეთუ კეთილი ინებე გარდამოსვლა ზეციერისა შენისა ტაძრისაგან, და ხორცისა შესხმა ყოვლად წმიდისა ქალწულისა მარიამისაგან; უხორცომან ხორციელი ბუნება ლეთაებასა შეაერთე; მდიდარი ნიფესით დაგლახაკდი, რათა კაცი სასუფეველსა შინა შენსა გაამდიდრო; შრომა და ყოველი კაცობრივი იწროება, ვითარცა

კაცმან, თავს იდევ, რათა ყოველთა კაცთა, მწუხარებათა და იწროებათა შინა მყოფთა, შეეწიო; ორმეოცი დღე იმარხე, რათა ყოველთა აჩვენო გზა მარხვისა; მრავალ გზის ბოროტთა მიერ გამოცდილ იქმენ, რათა გამოიყვანო ყოველნი განსაცდელთაგან ყოველთა. უწყი, ყოვლად ძლიერო მეუფეო, რამეთუ ესე ყოველი არა შენთვის იყო სახმარ, არამედ ყოველი მოითმინე კაცობრივისა ცხოვნებისათვის; ოც-და-ათ ვეცხლად იქმენ განსყიდულ, რათა კაცი გამოისყიდო მონებისაგან სასტიკისა მტერისა; უწყალოთა ურითაგან, ვითარცა უმანკო კრავი, მიტაცებულ იქმენ, კაცთა ნათესავისა სულიერისა მგელისა შთანთქმისაგან აღმომყვანებელი; სამსჯავროსა წინაშე ანნა და ძაიფასა წარსდევ სასჯელისაგან საუკუნოისა ცეცხლისა ყოველთა განმათავისუფლებელი; შეკრული, გინებულნი, განკიცხული, უმართლოთა მოწმებთაგან ცილის წამებულნი, შენ, რომელმან გამოიხსენ კაცი უბედურებისა ტანჯვისა და საუკუნოისა სიკვდილისაგან; პილატესა მიგცეს, რომელსა არცა ერთი ცოდვა არა გიქმნია, იროდესთან გაგგზავნეს და კვლად გაგინეს შენ კაცთა ყოველისა ბოროტისა გარემოებისა, და მტერთა გინებისაგან განმათავისუფლებელი. რა მოგაგო შენ, მეუფეო, კაცთ-მოყვარეო, ამათ ყოველთათვის, რომელიცა ჩემ ცოდვილისათვის მოითმინე, არა უწყი: სული და ხორცი და ყოველი კეთილი ჩემი შენგან არს, და ყოველი ჩემი და მეცა შენი ვარ; მხოლოდ აურაცხელსა შენსა მოწყალებასა კეთილ ნაწლეო, უფალო, მსასოებელი უფალო შენსა გამოუთქმელსა სულგრძელებასა, აღვამაღლებ აღუარებელსა მხედველობასა, ვადიდებ უზომოსა წყალობასა, რომლითა ჩემთვის დასჯილისა თავი მოიდრიკე, რათა მე განვმართლდე. სვეტსა ზედა მიკრულო და უწყალოდ ცემულო, მოწყალოე მისენ, გვედარები, ცოდვათა ჩემთაგან: ეკლისა გვირგვინით მოსილო, ეკალი სულისა ჩემისა აღმოხოცე; ლერწმითა თავსა ზედა ცემულო, თავი გველისა შემუხსრე, რომელი განმგმირავს მე გესლითა ცოდვისათა: ძოწეულითა შემოსილო და მტანჯველთა მიცემულო, განმინათლე, მეუფეო წმიდაო, სულიერი სამოსელი, რათა შევიდე სასძლოსა ყოვლად მშვენიერსა; ავაზაკთა თანა შერაცხილო და ჯვარისა მხართა ზედა აღმდებელო, ავაზაკი, მტე-

რი, მეძიებელი სულისა ჩემისა მოკვლად ჯვართა შენითა განაძე. ბიცნობ შენ, სულ-გრძელო, იესო, სასტიკად წყლულსა: ყოვლად წმიდისა შენისა თავიდგან ვიდრე ფერხთადმდე არღა იყო შენზე ასო მთელი. რაიღა უნდა ესთქვა გამოუთქმელსა შენსა კაცთ-მოყვარებასა ზედა, ძრისტე მაცხოვარო ჩემო! მხოლოდ შემუსვრილებასა შინა გულისა ჩემისასა, თაყვანის მცემელი შენთა ყოვლად წმიდათა ვნებათა, და მოწიწებით მათი ამბორის მყოფელი, ვლალადებ: შემიწყალე მე, ცოდვილი! რომელმან ინებე ჯვარსა ზედა მიმსჭვალვა, — მიამსჭვალე მცნებათა შენთა გული ჩემი; მთასა ზედა ბოლგოთასა ჯვარზე ამაღლებულო, აღამაღლე ზენა გონება ჩემი, რათა ზეციერსა განვიზრახვიდე; ნაღველისა ძმრისა თანა მიმღებელო, გამწარებული ცოდვითა გული ჩემი დაატკბე სიყვარულითა შენითა და მწყურვალესა მასუ მდინარისაგან სიტკბოებისა შენისა; რომელმან ხელნი შენნი წმიდანი განიპყრენ მისაღებელად ყოველთა, მიმიღე მეცა ცოდვილი; რომელსა ფერხნი გქონდა მიმსჭვალული, მსურველსა მარადის ცოდვილთა თანა ყოფად, იყავნ ჩემ ცოდვილსა თანა, აღმკრძალველი ფერხთა ჩემთა სვლად ყოველსა მზაკვარსა გზასა ზედა; რომელსა გული გქონდა განხმული, გამოიჩინე მეცა ცოდვილსა მადლი ესე; რომელმან თავი ყოვლად წმიდა ჯვარსა ზედა მოიდრიკე, შეისმინე უღირსი ლოცვა ჩემი. ჰოი ყოვლად საკვირველო, განუზომელო უფესკრულო მოწყალეებისაო, ძრისტე ლმერთო, რომელმან ლოცვა შესწირე ლმერთსა მამასა, მტერთა ჯვარმცემელთა შენთათვის, მომეც მეცა ცოდვილსა მადლი ესე, რათა მიყვარდეს მტერნი ჩემნი და ვილოცო მათთვის; ავაზაკისა მონანულისა კართა სამოთხისა განმღებელო, მომხედე, ნათელო ჩემო, მეცა ცოდვილსა, მომეც სინანული და განმიღე კარბ მოწყალეებისა შენისა და მომიხსენე მე უღირსი, სასუფეველსა შენსა. უკანასკნელ სულისა შენისა წმიდისა ხელთა ლეთისა მამისა შემვედრებელო, მიიღე, შემოაქმელო, სულიცა ჩემი ჟამსა აღსრულებისა ჩემისასა; ჯვარიდგან გარდმოხსნილო და საფლავსა შინა მკედრად განსვენებულო, მაცხოვარო, მყოფო ნათელსა შინა მიუღვამელსა, აღიღე ჩემგანცა ტვირთი მიმიე ცოდვისა და ნუ მოიძაგებ განსვენებად საფლავსა

შინა უღირსისა გულისა ჩემისასა, მოსაკვდინებელად ხორციელთა ჩემთა ზრახვათა; რათა არღარა ჩემთვის, განხრწნადი ესე ქმნილება, არამედ შენ, უფლისა და ლეთისა ჩემისათვის, ესცხოვრობდე და შენითა, ჰოი ყოვლად მოწყალეო, კეთილ ნაწლებობითა ველირსო ხილვასა ჩემისა მაცხოვრისა და შემოქმედისა დიდებითა და პატივითა ჯვარცმის და სიკვდილის მიღებისათვის გვირგვინოსანისა, ნათელსა შინა შენისა შეუხებელისა დიდებისა, სადაცა სუფევ დაუსაბამოით შენით მამით და ყოვლად წმიდით სახიერით და ცხოველს მყოფელით და თანა არსით სულით პირველ საუკუნეთა, აწდა მარადის და უკუნისამდე. ამინ.

ს ი ბ უ ვ ა

ჰვირა-ცხოველობაზედ.

რქვა მას იესო, რამეთუ მიხილე და გრწამს, ნეტარ-არიან რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე (იოან. 4, კთ).

იესო ძრისტე, მკვდრეთით აღდგომილი, მრავალ-გზის გამოეცხადებოდა მოწაფეთა თვისთა ორმეოცთა დღეთა შინა, ვიდრე ზეცად ამალეობადმდე; ასწავლიდა მათ, განამტკიცებდა მათ სარწმუნოებასა შინა და ამზადებდა მათ დიდისა მათისა მსახურებისათვის. თვით აღდგომის დღეს გამოუჩნდა იგი მწუხრად ათთა მოწაფეთა რომელნი იყვნენ შეკრებილ ერთ სახლში, აღუთქვა მოვლინება სულისა წმიდისა და უბრძანა, რომელ წარავლინებს მათ ყოველსა ქვეყანასა ზედა ქადაგებად სახარებისა. ამ დროს ერთი მოწაფეთაგანი, თომას არ იყო მუნ; ხოლო ოდეს ახარეს მას აღდგომა ძრისტესი, არ ირწმუნა: უკეთუ არა ვიხილო ხელთა მისთა, სთქვა თომას, სახე იგა სამსკვეალთა და დავსხნე თითნი ჩემნი ადგილსა მას სამსკვეალთასა და დავსდვა ხელი ჩემი გვერდსა მისსა, არა. სადა მრწმენეს. ხოლო იესო, შემდეგ რვისა დღისა, კვალად გამოუჩნდა მოწაფეთა

თვისთა, რომელთა შორის იყო **თომაცა**, აჩვენა მას ხელნი თვისნი ფერხნი და გვერდი და რქვა მას: **ნუ იყოფინ ურწმუნო, არამედ მრწმენინ**. მიუგო **თომა** და რქვა: **უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი! რქვა მას იესო: რამეთუ მიხილე და გრწამს, ნეტარ-არიან რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე**. ჩვენთვის რქვა, ძმანო ქრისტიანენო, სიტყვა ესე მაცხოვარმან. **ნეტარ-არიან რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე**. ჩვენ ყოველნი მორწმუნენი, რომელნი არა ვხედავთ მას ხორციელითა თვალითა, ვითარცა მოციქულნი ხედვიდენ მას, გარნა გვრწამს იგი გულითა და სულითა, მივიღებთ ნეტარებასა ამას აღთქმულსა მაცხოვრისაგან. **აწ განვიზრახოთ მოკლედ, თუ რაისათვის უმეტესი აქვს ფასი სარწმუნოებასა ჩვენსა, ვიდრე სარწმუნოებასა, მათსა, რომელნი თვალითა თვისითა ხედვიდენ მაცხოვარსა**.

სარწმუნოებასა ჩვენსა, ძმანო ქრისტიანენო, მისთვის აქვს უმეტესი ფასი, რომელ იგი პირველად გაჩნდება გულსა შინა ჩვენსა და გულისაგან გამოვა გარეშე სიტყვათა და საქმეთა შინა ჩვენთა. ხოლო სარწმუნოება თანა-მედროეთა მაცხოვრისათა, რომელნი ხედვიდენ მას თვალითა თვისითა, გაუჩნდებოდა ხედვისაგან და მერმე შევიდოდა გულსა შინა მათსა. აღვილი იყო მათთვის რწმენა, ოდეს იგინი ხედვიდენ თვალითა თვისითა დიდთა სასწაულთა: ბრმისა განკურნებასა, განრღვეულისა განმტკიცებასა, მკვდრის აღდგომასა; არა ძნელ იყო რწმენა მაცხოვრისა მათთვის, რომელნი თვალითა თვისითა ხედვიდენ საღმრთოსა მისსა სახესა, ყურითა თვისითა ისმენდენ ზეციურსა ხმასა, ჰარისა მისისაგან მიიღებდენ დარბევასა; საკმაო იყო, ზოგჯერ, ერთი მხოლოდ შეხედვა მისისა ღვთაებრივისა სახისა, რომ ეთქვა კაცს: სწორედ იგი არის ძე ღვთისა. ხოლო აწ ჩვენ ვართ მოკლებულ ამათ ყოველთა; ჩვენ მხოლოდ წიგნთაგან შევიტყობთ მისთა სიტყვათა და ჰაზრთა; ამისთვისცა სარწმუნოება ჩვენი მოითხოვს ჩვენგან უმეტესსა გულს-მოდგინებასა და მხნეობასა.

მეორედ, სარწმუნოება ჩვენი, ვისაც აქვს ქეშმარიტი და ცხოველი სარწმუნოება, გამოაჩენს უმეტესსა ღირსებასა და სათნოებასა კაცისასა, ვიდრე სარწმუნოება მათი, რომელნი ხედვიდენ მაცხოვარსა.

პრის ორ-გვარი სარწმუნოება: ერთი თავისუფალი, გულითადი და მეორე იძულებითი, უნებრივი. ოდეს თანა-მედროენი იესო ქრისტესნი იხილვიდენ ოთხის დღის მკვდრის საფლავით გამოხმობასა, ანუ სხვასა ესე ვითარსა სასწაულსა; მაშინ არ შეეძლოთ მათ არა რწმენად, მაშინ უნებრივ გაუჩნდებოდათ მათ სარწმუნოება. იქნება გული მათი თავით თვისით არ იყო მიდრეკილი სარწმუნოებისადმი, გარნა ოდეს იმას იხილვიდენ, არ შეეძლოთ არა რწმენად. თვით მტერნი იესო ქრისტესნი, ოდეს იხილვიდენ მისთა დიდთა საქმეთა, არ შეეძლოთ არა რწმენად, რომელ იგი იყო ძე ლვთისა, გარნა გული მათი ესოდენ იყო გაფუჭებულ, რომელ მაინც სდევნიდენ მაცხოვარსა; ხოლო ვისაც აწ რწმენა მაცხოვრისა, იგი მით გამოაჩენს, რომელ გული მისი არის კეთილი და სახიერი:

ბარნა ნუ დავივიწყებთ, ძმანო ჩემნო, რომელ ახლაცა დიდი განჩევა არის ჩვენ შორის სარწმუნოებითა. არა ყოველთა აწინდელთათვის იტყვის მაცხოვარი: **ნეტარ-არიან, რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე.**

ჩვენ ყოველთა გვაქვს სარწმუნოება, გარნა ზოგთა სარწმუნოება არის ცივი, უქმი და თითქმის მკვდარი, და ისინიც არიან მსგავსნი ფარისეველთა და მწიგნობართა, რომელნი, ხედვიდენ რა სასწაულთა ქრისტესთა, იცოდენ, რომ იგი არს ძე ლვთისა, გარნა არ იქმოდენ კეთილსა საქმესა; ხოლო ზოგთა ჩვენგანთა აქვსთ სარწმუნოება ტფილი და ცხოველი, რომელი იპყრობს ყოველსა გულსა და გამოჩნდება სიტყვათა და საქმეთა შინა, მათთვის მხოლოდ იტყვის მაცხოვარი: **ნეტარ-არიან, რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე.**

უკეთუ თვით გული შენი მოითხოვს სარწმუნოებასა და ვერ შეგიძლიან გასძლო თვინიერ სარწმუნოებისა, უკეთუ სმენა სახარებისა არს ნუგეში გულისა შენისათვის, მაშინ ნეტარ ხარ შენ, ვინაითგან ცხადად ჰსჩანს, რომ გული შენი კეთილია და სახიერი. ძაცი ბოროტი ვერ მიიღებს სახარებასა; გული განრყენილი და გონება დაფანტული ვერ შეიტყობს ხარებასა ქრისტესსა. ხასიათი და თვისება კაცისა გამოჩნდება მისგან, რაც უყვარს, რასაც ეძიებს და რაისადმიცა აქვს მისწრაფება. უკეთუ შენ გრწამს და გიყვარს ლოცვა, ეკლესია, სახარება,

მაშა-სადამე გული შენი კეთილ არს, მაშა-სადამე მადლი ძრისტესი ახლო არს შენდამი. ხოლო უკეთუ ნაცვლად ამისა შენ ეძიებ ხორციელსა ნუგეშსა და კმაყოფილებასა, უკეთუ შენ ჰპოებ შენსა ნუგეშსა, საკმელსა, ანუ სასმელსა, ანუ შესამოსელსა, ანუ სხვასა რომელსამე მსოფლიოსა კმაყოფილებასა შინა, მაშა-სადამე გულსა შენსა არ მიუღია მადლი ძრისტესი და არა გაქვს შენ ნაწილი მათ შორის, რომელთათვის ჰსთქვა შთაღმან: ნეტარ არიან, რომელთა არა უხილავ და ვრწმენე.

ბანა არ შეუძლიან, ძმანო ქრისტიანენო, შთაღსა ახლაც გამოცხადდეს და სასწაულებითა თვისითა შეარცხვინოს ურწმუნონი, განამტკიცოს სულ-მოკლენი და სუსტნი მსგავსად **თომა** მკირედ მორწმუნისა, დაუხშოს პირი წინააღმდეგთა?! გარნა მას არა სურს, რათა სარწმუნოება ჩვენი იყოს იძულებითი, მას სურს რათა თვით გული ჩვენი მიგვიზიდავდეს სახარებისადმი, რათა თავისუფლად, ჩვენითა განზრახვითა მივიღოდეთ მისდამი; მოკლედ ვსთქვათ, მას სურს, რათა ჩვენ მივიღოთ უმეტესი სასყიდელი და ნეტარება ჩვენითა სარწმუნოებითა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

ჰვირიაკებსა ბანრღვეულისასა.

მტყოდეს მას ურჩიანი იგი: შაბათი არს და არა ჯერ-არს შენდა აღებად ცხედარი შენი (იოან. ე, ი).

მოდეს მაცხოვარმან, დღესა შაბათისასა, განკურნა განრღვეული, მდებარე უძრავად ოც და ათვრამეტ წელ ცხედარსა ზედა, ვითარცა გვესმა ჩვენ დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან, და უბრძანა მას აღება ცხედრისა თვისისა და წასვლა, მაშინ ურჩათა, იხილეს რა განრღვეული იგი. განკურნებული, აყვედრებდენ მას და ეტყოდენ: შაბათი არს და არა ჯერ-არს აღებად ცხედარი შენი. ნაცვლად სიხარულისა და მადლობის

შეწირვისა ლეთისადმი ესე ვითარისა დიდისა სასწაულისათვის; ურიანი მხოლოდ მას ხედვიდენ, რომელ მაცხოვარმან, ვითომც დაარღვია ღღესასწაული შაბათისა; მათ ეგონათ, რომელ შაბათის ღღეს კაცი უნდა იჯდეს ერთს ადგილს, თითქმის უძრავად და არა ჰქმნას არცა ბოროტი, არცა კეთილი რამე საქმე; ხოლო ოდეს მაცხოვარი ღღესა შაბათისასა განკურნებდა რომელსამე სნეულსა, მაშინ ურიანი აყვედრებდენ მას; ვითარცა სჯულის დამრღვეველსა: ესრეთ იყო დაბნელებული გონება მათი ცუდისა ამის ჩვეულებისაგან. სჯულსა შინა მათსა არ იყო თქმულ, რომელ ღღესა შაბათისასა კაცი უნდა იყოს უძრავი და არცა რაიმე კეთილი საქმე აღასრულოს. ცუდი ესე ჩვეულება მოიგონეს თვით მათ, ურიათა; სხვანიცა მრავალნი ცუდნი ჩვეულებანი ჰქონდათ მათ, რომელნი აბრკოლებდენ სულიერსა მათსა ცხოვრებასა და აფუჭებდენ კეთილსა ზნეობასა; გარნა რა საჭიროა ჩვენთვის, ძმანო ქრისტიანენო, ვრცლად მოთხრობა მათთა ჩვეულებათა. ჩვენ, ჩვენთვის ვიფიქროთ, ჩვენისა ცხოვრებისათვის და ჩვენთა ჩვეულებათათვის; განვიზრახოთ და განვიკითხოთ, არა გვაქვსა ჩვენ რომელნიმე დამაბრკოლებელნი და კეთილისა ზნეობისა წინააღმდეგნი ჩვეულებანი?

მართისა, უმეტესად მავნებელისა და არა შესაწყნარებელი-სა ჩვეულებისათვის მე კიდევ გითხარი თქვენ, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, რაოდენიმე სიტყვა ერთსა წასრულსა კვირიაკესა შინა, ესე იგი გრძელისა მის წყობილებისა და ტირილისათვის, დროსა მიცვალებულთა განსვენებისასა. პირველი მიზეზი, რომლისათვისცა ჩვეულებასა ამას მე ვხედავ, ვითარცა მავნებელსა და არა შესაწყნარებელსა, არის შემდგომი: აღსრულება ჩვეულებისა ამის ადვილად ასწავლის კაცსა ფარისევლობასა და პირ-მოთნეობასა. შოველი მწუხარება და ტირილი, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, არის ბუნებითი უნებრივი გრძნობა. მწუხარება და ტირილი ჩემდა უცნობელად და უნებრივად უნდა მქონდეს მე გულში; გარნა, უკეთუ მე წინათვე მოვამზადებ თავსა ჩემსა მწუხარებისა და ტირილისათვის, უკეთუ მე ვეტყვი ჩემ თავს: აქ და ამ დროს მე უნდა ვიტყვი და ცრემლი ვყარო, რა საკვირველია, რომ ეს არის ფარისევლობა და

ვინც ამას ხშირად იქმს, იგი სხვათაგან შინა საქმეთა მიეჩვევა ფარისევლობასა და პირ-მოთნეობასა. შოველი გარეგანი მოქმედება და სიტყვა მხოლოდ მაშინ არის ჭეშმარიტი და სასარგებლო, ოდესცა იგი გამოვა გულისა და სულისაგან, გარნა ოდეს კაცი სიტყვით და მოძრაობით ერთსაქმეს იქმს და გულში სხვა ჰაზრი აქვს, მაშინ ბუნება კაცისა განიბობა ორად და ზნეობა მისი დავარდება. ბარნა თქვენ ყოველთა იცით, რომელ უმეტესი ნაწილი მოტირალთა სტირიან არა გულისაგან, არამედ მხოლოდ ცერემონიის აღსასრულებელად. სხვა არის, როდესაც სტირის ჭირისუფალი მიცვალებულისა და მახლობელი მისი ნათესავი, რომელსაც გული ეწვის და რომელიც მართლად მწუხარე არის, გარნა როდესაც სტირის კაცი შორეული მიცვალებულის და თითქმის, უცნობი, მაშინ იგი ფარისევლობს და სტყუის. მინ იცის, იქმნება, ეს ჩვეულება იყოს ერთი მიზეზთაგანი, რომ საზოგადოდ ამ ქვეყნის მცხოვრებთა აქვსთ მიდრეკილება სიცრუისა და მოტყუებისადმი. აჰა პირველი მიზეზი, რომლისათვისცა ჩვენ უნდა ვეცადნეთ და მოვსპოთ ეს ჩვეულება. ამის მეტი სხვა მიზეზი რომ არ იყოს, ესეც საკმაო იქმნება, რათა განვეშოროთ ჩვეულებასა ამას; გარნა არის კიდევ სხვა მიზეზი, არა უმცირესი ამაზედ: ჩვეულება ესე ართმევს მისთა აღმასრულებელთა მრავალსა დროებასა და ასწავლის მათ უქმად დროების განტარებასა. თქვენ ყოველთა იცით, ძმანო, ქრისტიანერო, რომელ, ზოგჯერ მიცვალებული არის დაუმარხავი უმეტეს ორის და სამის კვირისა; განმავლობასა შინა ესოდენისა ჟამისა ყოველთა მისთა ჭირისუფალთა არა აქვსთ მოცალეობა, ხოლო დღესა ტირილისასა ურიცხვი ერი არის უქმად. შორითგან მომავალნი მონათესავენი და მცნობნი მიცვალებულისა, გარე-მოცულნი მრავალთა მხლებელთაგან, უსაქმოდ და ცუდად ჰკარგვენ რაოდენსამე დღესა. ბარნა თქვენ თვითონ იცით, თუ რაოდენ ძვირ-ფასი არის შრომის-მოყვარისა კაცისათვის, არა-თუ მრთელი დღე, არამედ ერთიცა წამი. ისიც არის ერთი დიდი უწყესობა, რომელ მოტირალი დაიწოქებს და ესრეთ სტირის წინაშე მიცვალებულისა, მაშინ როდესაც კაცმან მუხლი უნდა მოიდრიკოს მხოლოდ წინაშე ღვთისა, ანუ ხატისა მისისა,

ჟამსა ლოცვიასა. ბოლოს, ვითარი შეუსაბამო და წინააღმდე-
გი არის ისიცა, რომელ ზოგჯერ ტირილი მოხდება შიგ ეკ-
კლესიაში, და ესრეთ ადგილი იგი ლოცვისა, სადაცა დუ-
მილით და შიშით და კრძალულებით უნდა იქცეოდეს კაცი,
აივსება საშინელითა ყვირილითა, შფოთითა და აღრეულო-
ბითა,

თუმცა ეს ორი მიზეზი ცხადად გვეტყვიან ჩვენ, თუ ვი-
თარ უსარგებლო და უადგილო არის ამ ჩვენ დროებაში ჩვე-
ულება ესე, გარნა მას ერთი მაინც მისი გასამართლებელი მი-
ზეზი ის აქვს, რომელ იგი არის ძველი, წინაპართაგან მოღებუ-
ლი ჩვეულება; ხოლო რით უნდა განვამართლოთ, რომლისა
მიზეზისათვის უნდა შევიწყნაროთ მეორე იგი ჩვეულება, რო-
მელიც თვითონ ჩვენ მოვიგონეთ და მიუმატეთ ტირილსა,
აწ ამ ჩვენ ახალ დროებაში, ესე იგი მუზიკით გამოსვენება და
დამარხვა მიცვალებულთა? მუზიკა წეს-დებულებისამებრ სამ-
ხედროისა მთავრობისა უნდა ეახლოს მხოლოდ მას მიცვალე-
ბულსა, რომელსა ჰქონდა სამხედრო ხარისხი; ხოლო აწ, მი-
ხედვითა რომელთამე არა გონიერთა დამწყებელთა პირთა,
თითქმის ყოველთა მიცვალებულთა ზედა იწყეს მოწოდება მი-
სი, ვითარცა ქალაქსა, ეგრეთვე სოფლებთა შინა. მრავალთა
შესაწუხებელთა ჰაზრთა განაღვიძებს გულსა შინა ჩემსა ეს
ახლად მოგონებული ჩვეულება. მიხილავ რა მუზიკასა, მო-
წოდებულსა გამოსვენებასა ზედა უბრალოისა და სრულიად
არა მდიდრისა მიცვალებულისა, მე ვფიქრობ: ვითარი აღუა-
რებელი ამაოება, თავხედობა და თავის-მოწონება სუფევს გულ-
სა შინა ჩვენსა? რისთვის მიიწვევენ მუზიკასა, რა სამკაული
არის იგი, ანუ რა სახმარია მიცვალებულისათვის? ბარნა ვინ
ფიქრობს აქ მიცვალებულისათვის; ეს არის ერთი მხოლოდ
თავის გამოჩენა და სხვათა მიბაძვა. თუ იმ ჩემმა მეზობელმა
მუზიკით დამარხა თვისი მიცვალებული, მე იმაზედ უარესი
ხომ არა ვარო! ჰოი უგუნურებასა და ააოებასა ჩვენსა! ძვე-
ყნის სასარგებლო და გონიერი რაიმე თუ მოიგონა ვინმე და
გვაჩვენა, იმას ძნელად ვისმენთ და მივბაძვთ; ხოლო ფუჭი
და ურგები და ამაო თუ ვნახეთ რაიმე, იმას მალე ვისწავლით
და მივეჩვევით. ნაცვლად მოწყალების გაცემისა და გლახაკის

და ობლის შეწყნარებისა მიცვალებულის სულის საცხოვნებლად, ჩვენ მუზიკას მიუწოდებთ დროსა მისის განსვენებისასა. რაოდენი ღარიბი სოფლები ეკლესიებს აშენებენ ჩვენ ქვეყანაში; რაოდენი ქვრივნი, ობოლნი, გლახაკნი, დავრდომილნი არიან ყოველთა შინა სოფლებთა; ნაცვლად მათთა შემწეობისა ჩვენ მუზიკით ვიქადით და აღვამაღლებთ ჩვენ თავსა და მასზედ ვხარჯავთ მცირესა, მიცვალებულთაგან დაშთენილსა ქონებასა.

აჲრა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ნაცვლად ახალთა ამაო ჩვეულებათა მოგონებისა და მიღებისა, ძველი რაცვიცით ამაო და ურგები, ისიც უნდა დავივიწყოთ. ზევდრები, ძმანო ჩემნო, არა ამაოდ იყოს ჩემი სიტყვა და სწავლა, არა ცუდად ვსცემდე ჰაერსა ენითა ჩემითა, არამედ კარგად იფიქრეთ თქულზედ და ცოტ-ცოტათი განეშორენით ცუდთა ჩვეულებათა და ესრეთ სასარგებლოდ თქვენდა იყოს სწავლა ჩემი. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ჰმირიამესა განრღვეულისასა.

ამისა შემდგომად ჰპოვა იგი იესო ტაძარსა მას შინა და ჰრქვა მას: აჲ ცოცხალი-იქმენ, ნურღარა სცოდავ, რათა არა უძვირესი რაიმე გვეოს შენ, (იოან. ე, იდ).

მაცხოვარმან, ვითარცა გვესმა დღეს წარკითხულის სახარებისაგან, განჰკურნა რა ოც-და-ათვრამეტის წლის უძლური განრღვეული, უთხრა მას ეს სიტყვები: აჲა. ცოცხალი-იქმენ, ნურღარა ჰსცოდავ, რათა არა უძვირესი რაიმე გვეოს შენ. რა ჰაზრი გამოდის, ძმანო, სიტყვათა ამათაგან? რომელი სწავლა და დარიგება შეგვიძლიან ჩვენ ვპოვოთ მათ შინა? ის, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რომელ ესოდენ გრძელ-ჟამიერი და სასტიკი სწეულება კაცისა მის იყო შედეგი ანუ ნაყოფი რომლისაჲმ მისის ცოდვისა, მაშა-სადამე ყოველსა ცოდვასა კაცისასა შეუდგება რომელიმე ხორციელი, ანუ სულიერი უბედურება; ცო-

დვა ყოველთვის კაცის ბუნებაში ისრე მოქმედებს, ვითარცა საწამლაოვი, გააფუჭებს და წაახდენს მას არა-თუ მხოლოდ სულიერად, არამედ ხორციელადცა.

სწორეთაც ესრეთ არის, ძმანო ჩემნო! ყოველსა ცოდვასა აქეს დამარღვეველი და გამაფუჭებელი მოქმედება სულსა და ხორცსა ზედა კაცისასა; ყოველი ცოდვა გააჩენს ჩვენში რომელსამე ვნებასა და ზიანსა: დიდი ცოდვა დიდს უბედურებას შეამთხვევს კაცსა, მცირედი ცოდვა მცირესა ვნებასა.

პირველი შედეგი ანუ ნაყოფი ცოდვისა ის არის, რომელ იგი ყოველ კაცს მოაკლებს მადლსა ღვთისასა და ესრეთ წარწყმედს მას; ეს არის თვით უსაშინელესი მოქმედება ცოდვისა. ბარნა ამაზედ მე არ განვარგძელებ დღეს სიტყვასა ჩემსა, მისთვის, რომელ ეს იცის ყოველმან კაცმან; ამაზედ არავინ არ ცილობს. ჩვენ დღეს ის უნდა დავამტკიცოთ, რომელ ცოდვა არა-თუ მხოლოდ სულსა ჩვენსა წარწყმედს, არამედ თვით აქ, ამ სოფელშიაც, წაახდენს კაცს მით, რომელ ყოველსა ცოდვასა შეუდგება ხორციელი სნეულება და ვნება. ამას დაგიმტკიცებ მე შენ, ძმაო ჩემო, მრავლითა მაგალითითა; ვსთქვათ მაგალითებრ: ნაყოფანება, ანუ ნამეტნავის საჭმლის მიღება, ხშირად შეიქმნება მიზეზად მრავალთა სნეულებათა; ეს იცის ყოველმა კაცმა; ეგრეთვე ყოველმან კაცმან უწყის, რომელ სიმთვრალე სრულიად დაასნეულებს კაცს და მიიყვანს საფლავამდინ. ბარნა ვნება გამოძვალი ორთა ამა ხსენებულთა ცოდვათაგან ერთობ ცხად-არს და უეჭველ ყოვლისა კაცისათვის. ჩვენ ავილოთ მაგალითად ისრეთი ცოდვა, რომელი პირველითა შეხედვითა არ შეამთხვევს კაცსა არცა ერთსა სენსა და უბედურებასა; ვსთქვათ შური. რა სენი ანუ რა ვნება უნდა მისდევდეს ამ ცოდვას. იგი აქეს კაცსა გულში და ვერც კი ვინმე შეატყობს მას, რომ ჰქონდეს ეს ცოდვა. ბარნა, ძმანო ჩემნო, შურისაგან კაცს შეემთხვევა მრავალი ცხადი უბედურება. თუ კაცის გულში განძლიერდა შური, თუ შურმა შეიპყრა გონება კაცისა, მაშინ იგი იქნება მოუსვენებელი, პირ-მკრთალი, გამხდარი ტანითა, აღელვებული, ერთი სიტყვით, იგი არის საწყალი შესაბრალებელი. ავილოთ კიდევ სხვა ერთი მაგალითი; ვსთქვათ მცონარება ანუ უსაქმობა: თავ-და-პირველად კაცი

ესრეთ იფიქრებს, რომელ ამ ცოდვას არ შეუდგება არცა ერთი სენი და ვნება; გარნა ეს არ არის ესრეთ: კაცის ტანი და ავებულება ყოველთვის მოითხოვს შრომასა და მოძრაობას; თუ კაცი დიდხანს დაშთა უძრავად და უსაქმოთ, უთუოდ ავთი გახდება. ამაზედ კიდევ ის დაამატე, რომელ მცონარე კაცი მალე შთავარდება სიღარიბეში. პრღარას ვიტყვი სხვათა რომელთამე საშინელთა ცოდვათათვის, რომელთა შეუდგებიან უსაშინელესნი ვნებანი და უბედურებანი, რომელთა ზედა საუბარი არ არის შესაფერი წმიდისა ამის ადგილისა.

ბარნა, ძმაო ჩემო საყვარელო, ის კიდევ არ არის საკმაო, რომ ცოდვითა შენითა შენს საკუთარ თავს აფუჭებ და ხშირად შთავარდები სენსა და უბედურებასა შინა; არამედ ის არის აქ საშინელი, რომ წინათვე უმზადებ სენსა და უბედურებასა ყოველთა შვილთა და მომავალთა შენთა. შოველი კაცის თვისება სულიერიცა და ხორციელიცა გარდადის მისთა შვილთა და მომავალთა ზედა. მრთხელ მოციქულთა იესო ძრისტესთა იხილეს ერთი შობითგანვე ბრმა კაცი და ჰკითხეს შფაღს: ვინ სცოდა, ამან, ანუ მშობელთა მისთა, რამეთუ ბრმა იშვა (იოან. თ. ა). სჩანს, რომელ სნეულება და უბედურება გადავა მამისაგან შვილებთა ზედა. შოველი ცოდვა არის თესლი, როემლი თავის დროზედ გამოიღებს მწარესა ნაყოფსა, ვითარცა შენს ბუებასა შინა, ეგრეთვე ყოველთა მომავალთა შინა შენთა. მაშასადამე კარგად გასინჯე, ძმაო, და ერთად, წარმოიდგინე, რაოდენი და რა საშინელი ვნებანი შეუდგებიან ცოდვასა; იგი დაგასნეულებს და წაგახდენს თვით შენ; მოყვასნი შენნი, მხედველნი ცოდვისა შენისა, მიიღებენ შენგან ცუდსა მაგალითსა; შვილნი და მომავალნი შენნი ეგრეთვე შეიქმნებიან მოზიარედ შენისა უბედურებისა. ჰოი, ვითარსა მძიმესა ტვირთსა გარდასცემ შენ შვილთა და მომავალთა შენთა! ხორცისა და სისხლისა შენისა თანა ივინი მიიღებენ შენგან შობითგანვე მრავალთა სენთა და ცუდთა მიდრეკილებათა; იზრდებიან რა ივინი სახლსა შენსა წინაშე პირისა შენისა, ხშირად ხედვენ ცოდვასა შენსა, მიეჩვევიან მას და ესრეთ უნებრივად შეიქმნებიან მემკვიდრედ შენისა ცოდვისა და უბედურებისა.

ბანგებ ჰქმნა, ძმანო ჩემნო, ლმერთმან ესრეთ, რათა ყო-

ველსა ცოდვასა შეუდგებოდეს ცხადი სენი და უბედურება. ძაცსა აქვს დიდი მიდრეკილება ცოდვისადმი; ცოდვა ადვილად მიიზიდავს კაცსა და აცთუნებს. ბარნა ლმერთმან ყოველი ცოდვა შეაერთა რომლისამე უბედურებისათანა, რათა შეგაშინოს შენ და განგაშოროს ცოდვისაგან. ახლა, ძმაო ჩემო, შენ თვითონ იფიქრე: უკეთუ ცოდვა ესრეთ წაგახდენს შენ, ავნებს შენთა მხედველთა და მომავალთა, ცხად არს, რომელ მადლი და სათნოება გიქმს შენ ამის წინააღმდეგსა, ესე იგი, თვით ამ ქვეყანაში იქმნება წყაროდ ნუგეშისა და ბედნიერებისა შენთვის და ყოველთა შენთა მომავალთათვის. მაშასადამე არ უნდა შეიყვაროა ყოველი მადლი და სათნოება და არ უნდა მოერიდოა ყოველსა ცოდვასა? ლმერთო! რა საკვირველი არის ბუნება კაცისა, რა გაფუჭებულია იგი და დავარდნილი! უკეთუ მსახურება შენი, ლმერთო ჩემო, თვით აქ, ამ სოფელში, ესოდენ არს ჩემთვის სასარგებლო და ბედნიერ, ხოლო ცოდვა ესოდენ მავნებელ და უბედურ, შენ მხოლოსა არ უნდა გემსახურებოდეა მე ყოველსა ცხოვრებასა შინა ჩემსა?

ბარნა აქ ვინმე მეტვეის მე, რომელ სათნოების შეძენაცა არ არის ადვილი; ლეთის-მსახურებაცა მოითხოვს ჩვენგან დიდსა შრომასა და მოთმინებასა; ჭეშმარიტ-არს ესე, ძმაო, გარნა უკეთუ შრომა და მოთმინება მიუცილებელი არის კაცისათვის ამ სოფელში, არ გირჩევნია ძმაო ჩემო, ლეთისათვის და სულის ცხოვნებისათვის მიიღო შრომა და ტვირთი, ვიდრე დამონებული ცოდვისადმი, ცოდვისაგანვე მიიღო სასჯელი და უბედურება თვით აქ, ამ ქვეყანაზედვე და უმეტესად დაუსრულებელი ტანჯვა მომავალსა შინა საუკუნესა?

ლმერთო! დანერგე ჩვენს გულში შიში და მოძაგება ცოდვისა და სიყვარული სათნოებისა. ამინ.

ბანრღვეულის კვირიაკესა.

ეტყოდეს მას ურიანი იგი შაბათი არს
და არა ჯერ-არს შენდა აღებად ცხედარი
შენი (მოან ე, ი).

შუალმან ჩვენმან იესო ჰრისტემან, განკურნა რა ოც-და-ათორა-
მეტის წლის უძლოური განრღვეული, მდებარე ცხედარსა ზედა,
ვითარცა გვესმა ღღეს წარკითხულისა სახარებისაგან, უბრძანა
მას: აღსდგე, აღიღე ცხედარი შენი და ვიდოდე. მანკურნებუ-
ლი იგი კაცი სიხარულითა დიდითა აღსდგა ცხედრისაგან,
აღიღო იგი და ვიდოდა. ეს იყო ღღესა შაბათისასა. ურიათა,
ოდეს იხილეს კაცი იგი, ეტყოდეს მას: შაბათი არს და არა
ჯერ-არს შენდა აღებად ცხედარი შენი. ღა როდესაც შეიტყვეს,
რომ მაცხოვარმან განკურნა იგი და უბრძანა აღება ცხედრი-
სა შაბათსა, მაშინ იგინი აყვედრებდენ შუალსა და იტყოდენ,
იგი სჯულისა გარდამაქცეველი არისო. რას ნიშნავდა, ძმაო,
ეს გასაოცარი ქცევა ურიათა? როგორ მოხდა, რომელ კეთი-
ლის-მოფუფქვასა მათსა, კაცის გამაბედნიერებელსა და განმაცო-
ცხლებელსა, ნაცვლად მადლობისა, სიყვარულისა და პატივის-
ცემისა, აყვედრებდენ, აგინებდენ და სდევნიდენ, და არა თუ
სდევნიდენ, არამედ სახარებასა შინა შენიშნულ არს: მისთვის
სდევნიდეს ურიანი იგი იესოს და ენება მოკვლა მისი. ბესმის,
ძმაო? ურიათა სურდა მოკვლა იესოსი, იმ იესოსი, რომელი-
ცა, იყო მათი კეთილის-მოქმედი, ცხოვრების და ბედნიერების
მიმნიჭებელი. ამას ვერ დაიჯერებდა კაცი და ვერც წარმოი-
დგინდა, თუ თვით სახარება არ ახსენებდეს ამას. რისთვის იქ-
ცოდენ ესრეთ ებრაელნი? რამეთუ ამას იქმოდა შაბათსა
შინა.

აჰა, ძმაო, საშინელი და გასაოცარი მაგალითი მისა, თუ

ვითარი მავნებელი არის კაცისათვის ყოველი ცრუ ჰაზრი; რა სახით მოსწამლავს კაცის გულს, რა სახით დააბნელებს ჭკუასა მისსა ზოგიერთი ამო რწმუნება, უმართლო წარმოდგენა; რა სახით მოქმედობს იგი კაცის გულში, რანაირად გამოსცვლის მისსა ყოფა-ქცევასა და რაოდენთა ცოდვათა შინა შთააგდებს მას იგი. ურიათა ჰქონდათ გულში ღრმად შთანერგული ის ამო რწმუნება, ანუ ჰაზრი, რომელ შაბათს კაცი უნდა იჯდეს უძრავად, არა ჰქმნას არცა ერთი საქმე, თუმცა საქმე იგი იყოს კეთილი და ღვთის-სათნო და, როდესაც მაცხოვარი მათდა განსანათლებლად და სასწავლებლად შაბათისა დღესა განკურნებდა სნეულთა, მაშინ ივინი სდევნიდეს იესოს და ენება მოკლა მისი.

ჩვენ, ძმანო, ქრისტიანენი ვართ; უფალმან იესო ქრისტემან საღმრთოითა სწავლითა თვისითა განათავისუფლა კაცი ყოველთა ცრუთა, ამოთა, მავნებელთა რწმუნებათაგან, რომელნი ფრიად სტანჯვიდენ და ავნებდენ ყოველთა წარმართთა და ურიათთა, და მით უმეტეს სირცხვილი არის ჩვენთვის და შეუძნობელ, ოდეს ჩვენ გულშიც და გონებაშიც გაჩნდება და მუშაობს რომელიმე ცრუ ჰაზრი და ამო რწმუნება; გარნა, საუბედუროდ, ქრისტიანეთაცა შორის არიან მრავალნი ესრეთნი ჰაზრნი, რომელნი დიდსა ვნებასა აძლევენ მათ. სიტყვა ჩვენი არა ერთ გზის შეეხებოდა ესრეთთა ცრუთა ჰაზრთა. მრავალგზის, შეძლებისამებრ, ვიტყოდით აქ რომელთამე ესრეთთა ცრუთა რწმუნებათა ზედა და გაჩვენებდით ვნებათა, რომელნი წარმოსდგებიან მათგან. ღღეს ჩვენ გვსურს გიჩვენოთ თქვენ კიდევ ერთი ცრუ და ფრიად მავნებელი ჰაზრი, რომელი მუშაობს ჩვენს ქვეყანაში და დიდსა ვნებასა აძლევს რომელთამე პირთა. ბარნა, პირველ, გამოვითხოვ თქვენგან— არა საწყენად მიიღოთ სიტყვანი ჩემნი. როდესაც რომელიმე ჰაზრი ღრმად აქვს შთანერგული გულში კაცს, თუ გინდ თვით კაცი იგი ჰგრძნობდეს, რომ ის აზრი არის ცრუ და მავნებელი, მაინც ეწყინება, თუ ვინმე შეეხოს იმ ჰაზრსა და ცდილობს გაამტყუნოს იგი, გარნა ჩვენგან არ უნდა გეწყინოს ძმაო, სიტყვა და დარიგება, როგორათაც უვილსა მამის დარიგება და მეგობარს საყვარელისა მეგობრისა და ძმის სწავლა

არ უნდა ეწყინოს, მისთვის, რომელ ღმერთთან თვით ჩვენ მოგვცეს ესოდენი სიკეთე და ბედნიერება, რაოდენსაცა ჩვენგ სული წადილობს თქვენთვის.

რომელი არის ეს ცრუ ჰაზრი და ამაო რწმუნება, რომელზედაც ახლა გვსურს ჩვენ უბნობა? ისა, ძმაო ჩემო, რომელ, ვითომც კეთილშობილისა კაცისათვის რომელიმე მუშაობა, შრომა ანუ რომელიმე ხელთ-საქმობა იყოს სათაკილო ანუ სასირცხო, დამამდაბლებელი მისისა ღირსებისა. ეს ჰაზრი არის სრულებით ცრუ და გამოუთქმელად მავნებელი ჩვენთვის, მოკლედ, ესრეთ უნდა ვსთქვათ, რომ ქვეყანაზედ არ არის ისრეთი მუშაობა, რომელი კაცს აძლევდეს სარგებლობას, გარნა შემაგინებელი კი იყოს მისის ღირსებისა. ადვილად კი აღიხსნება, საითგან გაჩნდა ის ჰაზრი, რომელ კეთილ-შობილისა კაცისათვის მუშაობა იყოს სათაკილო და სასირცხო. იყო ისრეთი დროება და გარემოება ჩვენ მამულში, როდესაც ნახევარი კერძო მცხოვრებთა უნდა ყოფილ-იყო აღჭურვილ თოფითა და იარაღითა, განმზადებულ ბრძოლად მამულის მტერთან. მაშინ თვით გარემოება მოითხოვდა, რომელ ესრეთთა პირთა ჰქონოდათ უმეტესი პატივი და მათ სიყრმიდგანვე შეაგონებდენ, რომელ მათთვის მდაბიო მუშაობა არის სირცხვილი. ბარნა როდესაც მამულს არ ადგია ჭირი და მტერი არ აიწროებს, მაშინ ესრეთი შეგონება და ჰაზრი არის დიდად საუნებელი კაცისათვის. შერაფრით, ვერცა საღმრთო წერილით, ვერცა ისტორიით ანუ ფილოსოფიურის განზრახვით ვერ გამართლებს კაცი იმ ჰაზრს, ვითომც რომელთამე პირთათვის მუშაობა იყოს სასირცხო და დამამდაბლებელი. საღმრთო წერილი მარადის სიტყვითა და მაგალითითა გვასწავლის, რომელ მუშაობა არის საქმე კეთილი, საქები და ღვთის სათნო. ათასთა მაგალითთა შორის გამოვარჩევ ერთსა და წარმოგიდგენ: წმიდა მოციქული პავლე არ იყო არც ღარიბი და არც მდაბალის ხარისხისა. მას ჰქონდა ღირსება რომის მოქალაქობისა, რომელიც არა-თუ დაედარება, არამედ უმაღლესი არის ახლანდელისა კეთილ-შობილობის ხარისხისა, და ამასთანავე იგი ესოდენ უყვარდათ ქრისტიანეთა, მისგან განათლებულთა, რომელ საჭირო რომ ყოფილ-იყო და ეთხოვა, არა თუ საქმელსა

და სასმელს მისცემდნენ მას, არამედ საკუთარსა თვალსა ამოით-
ხრიდა ყოველი მისი მოწაფე და მისცემდა,— როგორათაც
თვით მისწერს იგი კორინთელთა; გარნა როდესაც ესრეთი
კაცი იმოვნინდა თავისუფალს დროებას, მაშინვე დაჯდებოდა
და იწყებდა მუშაობას: იგი თვისი ხელით ჰკერვიდა კარებს,
ჰყიდდა და ამით იზრდებოდა, რათა არავინ დაემძიმებინა.
ჩვენ რომ ქრისტიანენი ვართ, ეს მაგალითი საკმაო უნდა იყოს
ჩვენთვის; გარნა არ შემძლიან გაუშვა და არ წარმოგიდგინო
კიდევ ერთი მაგალითი, რომელიცა დარწმუნებული ვარ, გა-
გაკვირვებს შენ. ჩინეთის ხელმწიფე ანუ იმპერატორი, რომ-
ელსა სამასი მილიონი ქვეშევრდომი ჰყავს და სიმდიდრე აქვს
აურაცხელი და წარმოუდგენელი, ყოველ წელიწადს, ერთ
დანიშნულ დღეს, გამოვა მინდორში თავისი შვილებით და
დიდებულებებითურთ, თავისი საკუთარს ხელით შეებაშს ხარებ-
სა გუთანში, გაუძღვება მათ წინ, მოხნავს და დასთესს ყანასა;
ამ ჟამად მას უმზერს აურაცხელი ერი, ყოველ მხრითგან შე-
კრებილი. რისთვის იქმს იგი ამას? მისთვის, რათა აჩვენოს,
რომ მიწის მუშაობა არავისთვის არ არის სათაკილო და სა-
სირცხვო, არამედ პატიოსანი და ღირსი. **თ**უმცა იგი არის გა-
უნათლებელი კერბთ-მსახური, გარნა ამ შემთხვევაში იგი ჩვენ-
ცა, ქრისტიანეთა, გვაძლევს ფრიად გონიერსა და განათლე-
ბულსა მაგალითსა.

როგორ უნდა იფიქროს კაცმა, რომ მუშაობა არის სათა-
კილო და სასირცხო საქმე? მუშაობა კი არ დაგამდაბლებს
შენ, ძმაო ჩემო, ვინც გინდა იყო, არამედ უქმად დროების
განტარება, რომელი არის დედა ყოველისა ცოდვისა. **ღ**მერთო!
რა სატირალი არის კაცის ბუნება! როგორ აფუჭებს მას ყო-
ველი ცრუ ჰაზრი და ამაო რწმუნება! **ი**გივე კაცი, რომელსა
რცხვენის უბრალო მუშაობა, რომელი არ ცდილობს თავისი
ხელის შრომით მოიგოს რაიმე, რავდენ-გზის მოტყუებით,
ქორით, ავაზაკობით და ყოველითა უჯეროითა საშვალობითა
ცდილობს მოგებად სიმდიდრისა. **მ**სრეთ გააფუჭებს კაცის ბუ-
ნებასა ცრუ ჰაზრი! **ც**ოდვისა არა რცხვენის, ცოდვას არ ერიდება
და შრომა და მუშაობა კი სასირცხოთ მიაჩნია. **ღ**მერთო! **თ**ვით
შენ განაშორე ჩვენგან ყოველი ცრუ და მავნებელი ჰაზრი. **ამინ..**

კვირიაკესა განრღვეულისასა.

მტყოდეს მას ურიანი იგი შაბათი არს
და არა ჯერ-არს შენდა აღებად ცხედარი
შენი (იოან. ე, ი).

აწინდელი სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, ქრისტიანენო, რომელ მაცხოვარმა ერთხელ იხილა რა ოც-და-ათვრამეტის წლის განრღვეული, მდებარე სარეცელსა ზედა, შეებრალო იგი, განკურნა და უბრძანა მას: **აღსდგე, აღიღე ცხედარი შენი და ვილოდე.** ურიათა, იხილეს რა განკურნებული იგი, მიმავალი ცხედრითურთ და შეიტყვეს რა, რომელ იგი განკურნა მაცხოვარმან, არა თუ არ შესწირეს ღმერთსა მადლობა და ღიღება, არამედ განრისხდენ იმ ზომად, რომ იწყეს დევნა იესოსი და უნდოდათ მოკვლაცა მისი. რისთვის? მისთვის, რომ ეს საქმე მაცხოვარმან მოახთინა შაბათის დღეს.... **რამეთუ ამას იქმოდა იგი შაბათს, ვითარცა შენიშნავს სახარება. შაბათი არს და არა ჯერ-არს შენდა აღებად ცხედარი შენი, ეტყოდეს ურიანი განკურნებულსა მას.** ურიანი ფიქრობდენ რომ შაბათის დღეს კაცი უნდა იჯდეს უძრავად და არა ქმნას არცა კეთილი საქმე, არცა ბოროტი. ეს ჰაზრი იყო ცრუ და უსაფუძვლო, გარნა ისინი ესოდენ იყვნენ დაჯერებული მას ზედა, რომელ სიკვდილს ემუქრებოდენ ყოველსა, ვინც იყო ამის წინააღმდეგი.

აჰა, ძმაო, რა დიდი გავლენა და მოქმედება აქვს ზოგიერთსა ცრუსა ჰაზრსა, უსაფუძვლოსა ჩვეულებასა, მოგონებულსა წარმოდგენასა კაცის სულზე და ყოფაქცევაზე! როდესაც რომელიმე ჰაზრი და ჩვეულება დაიპყრობს კაცის გონებას იგი გაერევა ყოველთა შინა მისთა სიტყვათა და მოქმედებათა, და მისცემს მას დიდსა დაბრკოლებასა. შიშით ჩვენ ყოველთა, რა დიდი გავლენა აქვს სოფლის ჩვეულებათა კაცის გულზე, რა სახით ემორჩილება ყოველი კაცი სოფლის ჩვეუ-

ლებათა და როგორ ეშინია მას ჩვეულების წინააღმდეგობა. ჩვეულება, თითქმის სჯულზე უმტკიცესია. მრავალ-გზის ვხედავთ, რომელ ზოგიერთთა კაცთა არც საღმრთო სჯულის და არც საეროსა წინააღმდეგობა ისე არ გაუძნელდება, როგორათაც წინააღმდეგობა რომლისამე სოფლის ჩვეულებისა. თუმცა სინიდისი და ჭკუა მისი ხშირად უმტკიცებდეს მას, რომ ზოგიერთი ჩვეულება არის უსარგებლო და უსაფუძვლო; გარნა ვინაიდგან უმრავლესნი სოფლის ჩვეულებანი არიან დამკვიდრებულნი რომელთამე ცრუთა და მოგონებულთა ჰაზრთა და წარმოდგენათა ზედა, მაშასადამე აქედგან უნდა გავსინჯოთ და ვიხილოთ, რა მავნებელი არის, როდესაც კაცთა შორის სუფევენ ცრუნი ჰაზრნი და მას ზედა დაფუძნებულნი მავნებელნი ჩვეულებანი, და როგორ უნდა ცდილობდეს კეთილ-გონიერი კაცი, რომ მოისპონ იგინი კაცთა შორის.

სამწუხაროდ, ცრუნი ჰაზრნი და მავნებელნი ჩვეულებანი ძლიერ მუშაობენ ქვეყანასა შინა ჩვენსა. შინც კარგად დაუკვირდება და მახლობლად შეიტყობს ჩვენ ქვეყანაში მცხოვრებთა მდგომარეობასა, იგი სწორეთ იქმნება განცვიფრებულნი, რა საშინელი გავლენა აქვს მათ შორის მრავალთა პირდაპირ მავნებელთა და ცრუთა ჰაზრთა, რა საშინლად ემონებიან მათ იგინი და რაოდენთა ცოდვათა შინა უთავარდებიან იგინი მათგან. თითქმის ყოველ ნაბიჯის გადადგმაზე, ყოველ მცირე და დიდი საქმის აღსრულებაზე გავრევა ერთი რამე ცრუ და მავნებელი ჰაზრი უბრალო მდაბალ ხალხში. ზოგჯერ მდაბალ გლეხ კაცს ზოგიერთი მზაკვარი მკითხავი. ისეთს საზარელს და მძიმე საქმეზე მისდრეკს და ისეთს გასაოცარს მოქმედებაში შეიყვანს, რომელსაც გონიერი კაცი არ დაიჯერებს, თუ თავის თვალთ არ ნახა.

ბარნა სამწუხაროდ, არა თუ მდაბალთა ერთა შორის, არამედ ყოველთა სხვათა წოდების ხალხთა შორისაც სუფევენ მრავალნი ცრუნი ჰაზრნი და ჩვეულებანი; მაგალითებრ: არა ერთ გზის მოგვიხსენებია ჩვენ თვით ამა ადგილისაგან, რა უსარგებლო და მავნებელი არის გძელი და განსხვავებული ტირილი, რომელი ვიცით ჩვენ მიცვალებულთა ზედა და რომელი, თვით სიტყვისამებრ მრავალთა პატივცემულთა თავადთა და

აზნაურთა, აძლევს დიდსა ხარჯსა და ზარალსა მიცვალებულის
ჭირისუფალთა და მიცვალებულისათვის არ არის სასარგებლო.
აწ ამ ქვეყნის პატივცემულმან კეთილ-მოზილმან საზოგადოე-
ბამ ქალაქსა ამას შინა შეკრებილმან, უნდა იფიქროს ამაზე და
ჯეროვანი საზღვარი დაუდვას ჩვეულებასა ამას, რომელი ახ-
ლანდელსა დროებასა მრავალთა-გამო ცვლილებათა სოფლის
წყობილებათა შინა მოხდენილთა, არის უფრორე მავნებელი
და შეუსაბამო.

მეორე ცრუ ჰაზრი და მას ზედა დამოკიდებული ჩვეულებ-
ბა, რომელიცა არა ნაკლებსა აძლევს ვნებასა მრავალთა კაცთა,
არის შემდგომი: მრავალნი პირნი ესრედ ფიქრობენ ვითომც
შრომა ანუ მუშაობა ორ-ნაირია და ორად განიყოფა: ზოგი-
ერთი შრომა და მუშაობა არის უკადრისი, შემარცხვენელი
და დაბალი, და ზოგიერთი არის მაღალი, საქები დასაკადრი-
სი. მსრედ ორად განიყოფა შრომისა და მუშაობისა არის სრუ-
ლიად უსაფუძვლო და მავნებელი. წინააღმდეგ ამისა ის უნ-
და ვთქვათ, რომელ ყოველი შრომა, რომელიც კი სარგებ-
ლობას მისცემს კაცს და შეეწევა მისს რჩენასა, დიახ არის მა-
ღლიანი და საკადრისი ყოვლისა კაცისათვის. უკადრისი და
შემარცხვენელი კაცისა არის მხოლოდ უქმად ყოფნა. ზარნა
ვინაიდგან ქვეყანაზე ათასი სხვადასხვა ნაირი მუშაობა და
შრომა არის და არცა ერთი მათგანი არ დაამდაბლებს, ანუ
შეარცხვენს კაცსა, რომელი საქმე ანუ შრომა გამოარჩიოს თი-
თოეულმა კაცმა და რომელს მოქმედებას შეუდგეს? მს დამო-
კიდებული არის კაცის ბუნებაზე, კაცის ჭკუაზე და გარემოე-
ბაზე. ჩვენ მხოლოდ ის უნდა გვახსოვდეს, რომელ ყოველმა
კაცმა ერთი რომელიმე საქმე უნდა გამოირჩიოს, უქმად არ
უნდა იყოს არა-ვინ, ხოლო სახელდობ რომელი შრომა, ანუ
მუშაობა არის უმჯობესი მისთვის, ამას შეატყობინებს მისი
ჭკუა და გამოცდილება. აქ მე გავახსოვნებთ ერთს გასაკვირ-
ვალს მაგალითს, თუმცა დარწმუნებული ვარ მრავალთა თქვენ-
თაგანთაც გაუგონიათ იგი. როდესაც პეტრე პირველი დაჯდა
რუსეთის ტახტზე, მას ჰყვანდნენ მრავალნი მილიონნი ქვე-
შევრდომნი და ჰქონდა მრავალი სიმდიდრე. რაღა საჭირო
იქმნებოდა მისთვის უბრალო მუშაობა; გარნა რადგანაც შე-

ხედა, რომ მის სამფლობელოში არ იყო სრულიად სწავლა და განათლება, მან დასტოვა სამეუფეო ტახტი, ჩაიცვა უბრალო მუშის ტანისამოსი, წავიდა განათლებულ ქვეყნებში და იწყო მუნ სწავლა ყოვლისა ხელოვნებისა. მრავალი წლის განმავლობაში იგი მუშაობდა ცულითა და ხერხითა, მან მიითვისა ყოველი მაშინდელი სწავლა და ხელოვნება და მობრუნებულმა თავის სახელმწიფოში გააჩინა ნათელი სწავლისა, რომლითა განადიდა რუსეთი.

ბარნა რა საჭირო არის ჩვენთვის მაგალითი საერო ისტორიისაგან! ჩვენ ქრისტიანენი ვართ, და ვითარცა ქრისტიანეთა უდიდესი ფასი უნდა მივაწეროთ იმ მაგალითსა, რომელსა გვიჩვენებს საღმრთო ისტორია. მოვიყვანოთ აქედგან მაგალითნი: მაცხოვარი იესო ვიდრე სრულ ჰასაკის მოსვლამდე და სახარების ქადაგების დაწყებამდე სცხოვრებდა იოსებ ხუროს სახლში, და ეხმარებოდა მას ხუროობაში. უდიდესი მოციქულთა შორის პავლე, როდესაც თავისუფალ დროს იპოვნიდა ქადაგებიდგან, იწყებდა თვისის ხელითა კერვასა ბამბის კარვებისასა, და იქილგან ირჩენდა თავის თავსა. უმაღლესნი მამათა შორის მასილი დიდი, ბრიგორი ლეთის-მეტყველი, იოანე ოქროპირი, თავისუფალი რომ იქნებოდნენ ეკლესიის მსახურებისაგან, აღიღებდნენ ბარსა და თოხსა და შეუდგებოდნენ მიწის კეთებასა. მსენი ყოველნი დამამცრომელათ არ რაცხდნენ ესრეთსა მუშაობასა. მოკლედ: გავაგდოთ გულისაგან ის ცრუ, ცბიერი და მზაკვარი ჰაზრი, ვითომც მუშაობა იყოს კაცის ღირსების დამამდაბლებელი. ბედნიერი არის ქვეყანა, რომელსა შინა ყოველი მცხოვრებნი, დიდნი და მცირენი, არიან შრომის მოყვარენი; თავის შრომაზე და მეცადინეობაზე აქვთ იმედი და მათგან ელიან წარმატებასა. საწყალი და საბრალო არის ის ქვეყანა, სადაცა უმრავლესნი პირნი შესჩერებიან და უმზერენ მთავრობასა და ყოველი იმედი ბედნიერებისა და წარმატებისა დაუღვიათ ჩინებზე, ჯამაგირზე, ჯილდოზე, ხოლო შრომასა და მუშაობასა შეუტაც-ჰყოფენ და უკადრისობენ.

ღმერთო, განაძე გულისაგან ჩვენისა ყოველი ცრუ ჰაზრი, მოგვეც მხნეობა, დაჰბადე ჩვენ შორის სული შრომისა და მოღვაწეობისა! ამინ.

კვირიამესა სამარტელისასა.

მოვალს ჟამი და აწვე არს, ოდეს ჭეშმარიტნი თაყვანის-მცემელნი თაყვანის-სცემენ მამასა სულითა და ჭეშმარიტებითა, რამეთუ მამაცა ეგე ვითართა ეძიებს თაყვანის-მცემელთა მისთა; სულ არს ლმერთი და თაყვანის-მცემელთა მისთა სულითა და ჭეშმარიტებითა თანა-აძს თაყვანის-ცემა (იოან. დ. კბ, კგ).

შუალი ჩვენი იესო ძრისტე, მიდიოდა რა ერთ-გზის იერუსალიმითგან ბალილიას მოწაფეთა თანა მისთა, მიეახლა ქალაქსა სამარტელთასა და დასჯდა მოსასვენებლად. წყაროსა ზედა იაკობისსა. ამ ჟამად მივიდა იქ წყლის ამოსავსებლად ერთი სამარტელი დედაკაცი. მაცხოვარმან ჩვეულებისამებრ მისისა იწყო სწავლა და დარიგება მისი და გამოუცხადა მას ყოველი ცოდვა, რაიცა მას ექმნა სიყრმითგან. დედა-კაცმან შეიტყო, რა მოძღვარი ასწავლის მას და სთხოვა, რათა აუხსნას ექვი, რომელი ჰქონდა მას სჯულსა ზედა. სამარტელნი ფიქრობდენ და არწმუნებდენ, რომელ ჭეშმარიტი ლოცვა და თაყვანის-ცემა ლვთისა შესაძლო არს მხოლოდ იმ მთაზედ, სადაცა მათ ააშენეს ტაძარი, გარნა ურიანი ამტკიცებდენ, რომელ ლმერთი მხოლოდ იერუსალიმის ტაძრითგან მიიღებს ლოცვასა და შესაწირავსა.—მამანი ჩვენი, ჰკითხა დედაკაცმან, მთასა ამას თაყვანის-ცემდეს და თქვენ იტყვით, ვითარმედ იერუსალიმს არს ადგილი, სადა ჯერ-არს თაყვანის-ცემა. მაშინ მაცხოვარმან მიუგო: მოვალს ჟამი და აწვე არს, ოდეს არცა იერუსალიმს, არცა მთასა ამას ზედა თაყვანის-სცემდენ მამასა; არამედ ჭეშმარიტნი....

ურბანი, ვითარცა ვიცით ჩვენ საღმრთო წერილისაგან, თაყვანისცემასა ლვთისასა განსაზღვრებდენ ერთითა მხოლოდ

გარეგანითა მსახურებითა და მსხვერპლის შეწირვითა. იგინი არა ზრუნავდენ შინაგანისა, სულიერისა სიწმიდისა და სიმართლისათვის, არამედ ესრეთ ფიქრობდენ, რომ საკმაოდ აღსრულდება ლეთის-მსახურება, ოდესცა კაცი შესწირავს ლმერთსა ცხოვართა სისხლსა და აღასრულებს სხვათა რომელთამე გარეგანთა წეს-დებულებათა; გარნა მაცხოვარმან გვასწავა ჩვენ, რომელ ჭეშმარიტი ლეთის-მსახურება არის სულიერი და კაცი უნდა ემსახურობოდეს ლმერთსა სულითა და ჭეშმარიტებითა.

ღიდ-არს, ძმანო, და ფრიად საჭირო საგანი ესე ჩვენთვის! ძაცი ყოველთვის და ყოველგან არის მიდრეკილი, რომ ნაცვლად სულიერისა და ჭეშმარიტისა თაყვანის-ცემისა ემსახუროს ლმერთსა რომლითამე გარეგანითა წესითა, ანუ შესაწირავითა ჰყოველთვის უნდა ფიქრობდე შენ, ძმაო ჩემო, რომელ ნაცვლად ჭეშმარიტისა სულიერისა მსახურებისა არ ემსახუროს ლმერთსა გარეშეობითა. სული არს ლმერთი; იგი მოითხოვს, შენგან სულსა და გულსა; იგი მოითხოვს, რათა შენ ყოველთვის ხვილოდე სიმართლით, ყოველთვის გახსოვდეს, რომ მას ესმის ყოველი შენი სიტყვა, იგი ხედავს ყოველსა შენსა საქმესა, იგი გამოსცდის შენსა გულის სიტყვასა და ზრახვას. მს ხშირად გავიწყდება და ნაცვლად გულის სიწმიდისა, ნაცვლად სიმართლისა შენ მიუძღვნი ლმერთსა რომელსამე გარეგანსა მსახურებასა და მსხვერპლსა. მრავალ მაგალითებს წარმოგიდგენ მე შენის ცხოვრებისაგან, რომელნიცა დაგიმტკიცებენ ამას: მარხვის შენახვა, ესე იგი, მარხვის დღეს ხორცის უქმელობა რა არის, სულიერი მსახურება ლეთისა, ანუ ხორციელი? რა საკვირველია, ეს არის ერთი ოდენ ხორციელი მსახურება. ბარნა შენ დიდი იმედი გაქვს ამაზედ; მარხვას არა-ოდეს არ დაარღვევ და სხვას ამის უდიდეს მცნებას ადვილად დაარღვევ. იმავე დღეს, როდასაც ხორცი არა სჭამე, იტყვიდი ცოდვა არისო, იქნება კიდევ წაეჩხუბე ვისმე, მოატყუე ვინმე და აგიწე და სხვა ბევრი ცოდვა ქმენი; მაგრამ სინიდისი არ გამხილებდა და არც გიფიქრია, რომ ეს ცოდვა არისო; მაშა-სადა-მე შენ სულიერი მსახურება ლეთისა არ გახსოვს და ხორციელი კი გახსოვს. ჭეშმარიტად მიკვირს და ვსწუხვარ, რატომ არ გახსოვს, რომ სიცრუის თქმა უარესი ცოდვა არის, ვიდრე

მარხვის ქამა და სხვაცა ყოველი ცოდვა უმძიმესი არს, ვიდრე მარხვის დარღვევა; გარნა შენ გსურს, რომელ მხოლოდ მარხვის შენახვით დააკმაყოფილო შენი სინიდისი. შინაითგან ჭკუა და სინიდისი შენი გაიძულეღს თაყვინი-სცე და აღიღო ლმერთი, შემოქმედი შენი, ხოლო ცოდვის მოსპობა, ამ სოფლის უარის-ყოფა გემძიმება, მარტო მარხვის შენახვითა გინდა დაამშვიდო სინიდისი შენი და აღასრულო თხოვნა მისი. მაშნ-სა-დამე აღარ შევინახო მარხვა? მეტყვის ვინმე. შეინახე, მაგრამ არა ხორციელად მხოლოდ, არამედ სულიერადცა. ცოდვისაგან იმარხე და არა მხოლოდ საქმლისაგან.

სხვა მაგალითს გეტყვი: რავდენ-ჯერ იტყვის ზოგი კაცი: მე ამა და ამ ეკლესიაზედ მმართვეს ლოცვაო; ანუ მე ამ ხატის შესაწირავი ცხვარი, ანუ სხვა რაიმე მმართვესო. არ ვიცი, საიდგან იწყო ეს ჩვეულება; საიდგან მიხვდა ის კაცი, რომ ცხვარს მოითხოვს მისგან ხატი. მე ესრეთ ვგონებ, რომ ეს წარმოსდგა უფუნურთა და უმეცართა მკითხავთა და მარჩიეღებთაგან რომელნი ფრიად აბრძყებენ მრავალთა კაცთა და აბნეღებენ სინიდისსა მათსა. რა არის ამაში ცუდი? მკითხავს ვინმე. ის, ძმაო ჩემო, რომელ ეს არის მხოლოდ ერთი გარეგანი, ხორციელი მსახურება ლვთისა; როდესაც შენ ცხვარი, ანუ სხვა რაიმე შესწირე ხატსა, ეგრეთ ფიქრობ, რომ ერთი დიდი სამსახური მიეც ლმერთსა. ამით შენ სინიდისს ამშვიდებ და არღარა ზრუნავ სულითა და ჭეშმარიტებითა ემსახურებოდე ლმერთსა. თუ გახდა ვინმე ავათ, ანუ სხვა რაიმე დაემართა უბედურება, იტყვის: ეს ამა და ამ ხატმა მიყოო; იმისი შესაწირავი მმართვესო და უნდა წავიდე მივართვაო. შაი უგნურებასა და დაბნეღებასა შენსა! თუ ავათ გახდი, ან რაიმე უბედურება გეწია, წინა-პირველად ის არ უნდა იფიქროს, რომელ ლმერთმან გიყო ეს რომლისამე ცოდვისა და უსჯულოებისა შენისათვის, ანუ გამოსაცდელად შენის სასოებისა და მოთმინებისა? ლა არ უნდა ეცადო, რომ სინიდისი გამოიცადო და რაც ცოდვა გიქმნია, მოისპო ლვთის წინაშე და მოვლინებული შენზედ უბედურება მიიღო ვითარცა სწავლა და სასჯელი ლვთისაგან? ბარნა შენ იტყვი: ხატს ძღვენი არ მივართვიო. რათ უნდა ლმერთსა, ანუ ხატსა შენი ხორციელი ძღვენი? ლმერთი მოითხოვს

შენგან სიმართლესა, წმიდასა გულსა, სულსა შემუსვრილსა, დამდაბლებულსა და მონანულსა, ხოლო შენ გინდა გარდისხა-დო ყოველი მსახურება შენი რომლისამე ხორციელითა შესა-წირავითა.

მინათგან სიტყვა ჩვენი შეეხო ხატსა და მის მსახურებასა, იძულებულ ვარ ვსთქვა, რომელ საზოგადოდ ამ ჩვენ ქვეყანაში შეცთომილი ჰაზრი და ცნობა აქვსთ ყოველ ხატებზედ და ხატების პატივისცემაზედ: ესე იგი, სრულიად არ იციან, თუ ვითარ გვასწავლის ჩვენ წმიდა ეკლესია და წმიდანი მამამანი, რაი არს ხატი და ვითარი პატივისცემა ჯერ-არს ხატი-სადმი. ბარნა საგანი ესე დიდ-არს და მოითხოვს ვრცელსა განხილვასა, ხოლო სიტყვა ჩვენი განგრძელდა, ამისთვის ამ საგანზედ მერმე ოდესმე გეტყვი თქვენ, ძმანო, მოძღვრებასა, ხოლო დღეს დავასრულებ სიტყვათა ჩემთა შემდგომითა ჰაზრითა: ეს სოფელი, ძმანო ჩემნო, და ამ სოფლის ცხოვრება ჩვენი არის მომზადება მომავალისა ცხოვრებისათვის სასუფეველსა შინა. აქ კაცმან უნდა ეცადოს და სული თვისი აღზარდოს და მოამზადოს იმ ნეტარებისათვის, რომელიც ღმერთმან დავგინიშნა ჩვენ სასუფეველსა შინა ცათასა. ბარნა ესე შესაძლებელ არს მხოლოდ მაშინ, ოდეს ჩვენ ჰაზრსა და ჭკუასა, ჩვენსა განვანათლებთ ქეშმარიტითა სწავლითა, გულსა ჩვენსა განვსწმედთ, შევიყვარებთ სიმართლესა, ერთი სიტყვით, ვისწავებთ სულიერსა მსახურებასა და თაყვანის-ცემასა ღვთისასა. სული არს ღმერთი და თაყვანის-მცემელთა მისთა სულითა და ქეშმარიტებითა თანა-აძს თაყვანის-ცემა. ამინ.

კვირიაქისა ზედა ზოგიდგან ბრმისასა.

მითარცა წარვიდა იესო იხილა კაცი ბრმა
 ზობითგან, ჰკითხვიდეს მოწაფენი მისნი და
 ეტყოდეს, რაბი, ვინ სცოდა ამან, ანუ მშობელთა მისთა, რამეთუ ბრმა იშვა (იოან. თ. ა)

*

რისთვის კითხეს; ძმანო ჩემნო, უფალსა მოწაფეთა მისთა: ვინ სცოდა ამან ანუ მშობელთა ამისთა რამეთუ ბრმა იშვა? მისთვის რომელ მბრავლნი ფიქრობდენ, უკეთუ კაცი დაბრმავდა, ანუ სხვა რომელიმე უბედურება ანუ სნეულება დაემართა ეს მოხდა უთუოდ მისთვის რომელ ანუ მან სცოდა ანუ ეწია მას ცოდვა მშობელთა მისთა. მაშა-სადამე ჰაზრისამებრ მბრავლთასა ყოველივე სნეულება და სხვაცა უბედურება კაცისა არის ნაყოფი რომლისამე მისისა ცოდვისა და ბრალისა. ახლაც ესრეთ ფიქრობს ყოველი, უბრალო დაბალი სოფლის კაცი.

რა უპასუხა მაცხოვარმან მოწაფეთა მისთა? თანახმა იყო მაცხოვარი ამ ჰაზრისა, ესე იგი, ვითომც ყოველი კაცის სენი და უბედურება არის ნიშანი და შედეგი რომლისამე მისისა ცოდვისა? თუმცა მაცხოვარმან მოწაფეთა თვისთა აუხსნა, რომელ ის ბრმა განგებითა ლეთისათა იშვა ბრმად, რათა იდიდოს სახელი ლეთისა მისგან; გარნა ვიცით ჩვენ ნამდვილად სახარებისაგან, რომელ მაცხოვარიცა ესრედ ფიქრობდა და გვასწავლიდა, რომელ ყოველ ცოდვას, ყოველ უსჯულოებას, უთუოდ მისდევს რომელიმე უბედურება; ოდეს მაცხოვარმან განკურნა ოც და თვრამეტის წლის განრღვეული, მდებარე სარეცელსა ზედა, მაშინ უთხრა მას: აჰა ცოცხალ იქმენ, ნულარა სცოდავ, რათა არა უძვირესი რაიმე გეყოს შენ (იოან. ე, იდ). მაშასადამე, ცხად არს, რომ თუ ის განკურნებული კიდევ შესცოდავდა, უარესი რაიმე დაემართებოდა მას.

ბანგებ განაჩინა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ლმერთმან ესრეთ, რათა ყოველსა ცოდვასა და უსჯულოებას მისდევდეს სასჯელად რომელიმე სნეულება, ანუ სხვა უბედურება. ეს ჰქმნა ლმერთმან მისთვის, რათა კაცს ყოველითურთ ეშინოდეს ცოდვისა და განეშორებოდეს მას. ზამოცდილება ამ სოფლისა ცხოვრებისა გვიმტკიცებს ჩვენ, რომელ ყოველი ცოდვა და ვნება ამ სოფელში თითქმის ყოველთვის დაბოლოვდება სნეულებითა, ანუ უბედურებითა. მრავალსა მაგალითსა წარმოგიდგენ მე შენ, ძმანო ჩემო, ამის დასამტკიცებლად. შენც კი იცი, რომ ნაყროვანება ანუ უზომოდ საჭმლის მიღება, რომელიც არის დიდი ცოდვა ყოველთვის გათავდება სნეულებითა, და თუ არ მოიშალა კაცმა ეს ცოდვა, ბოლოს სრულიად მოაკლდება იგი ცხოვრებასა. სიმთვრალე კიდევ უმძიმესი და უსაშინელესი ცოდვა არის, გარნა შენც თვითონ იცი, თუ ვითარ მავნებელი და დამარღვეველი არის ეს ცოდვა კაცის სხეულისა, და ვითარ მოაკლებს იგი სიმრთელესა და ბოლოს სიცოცხლესაცა. ბარნა უმჯობესი იქმნება ჩვენ მოვიყვანოთ მაგალითად სხვა ისეთი ცოდვა, რომელი პირველითა შეხედულობითა არ შეიყვანს კაცსა არცა ერთსა უბედურებასა შინა. მსთქვათ შური; რა სენი ანუ რა ვნება უნდა მისდევდეს ამ ცოდვას? იგი კაცს აქვს გულში და ზოგჯერ არც კი გამოუჩნდება გარეშე. ბარნა, ძმანო ჩემნო, შურისაგან კაცს დაემართება მრავალი უბედურება. მისაც გული აქვს აღვსებული შურითა, იგი არის მოუსვენებელი და სწორეთ უბედური. ხშირად ავთაც გახდება აღამიანი ნამეტნავის შურისაგან. შური კაცს დაუბნელებს გონებასა, ხშირად წააჩხუბებს მოყვასთა და სხვათა მრავალთა ცუდთა საქმეთა შინა შეიყვანს. მსთქვათ, კიდევ, ერთი მაგალითი, მცონარება, ანუ უქმად გატარება დროებისა ისრეთი ცოდვა არის, რომელ ზოგიერთმა, იქმნება, იფიქროს, ამ ცოდვასა არ შეუდგება არც სნეულება და არც ერთი უბედურება. ბარნა თუ კარგად დაუკვირდი, სხვაფერ იტყვი. უქმი და მცონარე კაცი პირველად თავის სხეულს დაასუსტებს და სიმართლეს დაჰკარგავს. უკეთუ კაცი თავის სახსრებს და ძარღვებს არ ამუშავებს და არ ამოქმედებს, ბოლოს დასუსტდება იგი და ადვილად შთავარდება სნეულებაში. ამას დაუმატე

ესეც: უქმი კაცი, ვინაიდან საქმეარა აქვს, ადვილად მოიფიქრებს და ადვილად იქმს მრავალთა ცოდვათა. ბოლოს, მცონარე კაცი ვერც თვითონ შეიძენს საზრდოსა და კიდევაც დააბნევს და შესჯამს ქონებასა და მამულსა, რომელიცა მას მიუღლებიეს წინაპართაგან.

ზარნა ის კიდევ არაფერია, ძმაო ჩემო, რომელ შენ შენითა ცოდვითა თავის თავს აფუჭებ და ხშირად შთაფარდები სენსა და უბედურებასა შინა; არამედ ის არის აქ უმეტესად საშინელი, რომელ ამასთანავე შენ წინათვე უმზედებ სენსა და უბედურებასა შვილთა და შვილის შვილთა მომავალთა შენთა.

მოწაფეთა ჰკითხეს შუალის იესო ძრისტესა: ვინ სცოდა, ამან ანუ მშობელთა ამისთა? მაშა-საღამე მათ ჰქონდთის ჰაზრი, რომელ მშობელთაგან ხშირად გარდავა ცოდვა შვილთა და შვილის შვილთა ზედა. მართლა, ვინ არ იცის, თუ ვითარ ჭეშმარიტ არს ჰაზრი ესე. შოველი შენი ცოდვა, ძმაო ჩემო, არის თესლი, რომელი თავის დროზე გამოიღებს მწარესა ნაყოფსა შენთვის, შენთა მახლობელთა და მხედველთა შენთა შვილთა მომავალთათვის. შენ ხშირად ითმენ სენსა და უბედურებასა ცოდვათა შენთაგან; მახლობელნი შენნი ხედვენ ცუდსა მაგალითსა და ხშირად იქმნებიან მობაძვე შენდა; ბოლოს შენგან, შენისა სისხლისაგან, შვილნი და მომავალნი შენნი მიიღებენ ყოველთა შენთა ცუდთა ჩვეულებათა, მიდრეკილებათა, ვნებათა და სენთა. ჰოი ვითარსა მძიმესა ტვირთსა გარდასცემს კაცი უდები და ცოდვილი შვილთა და შვილის შვილთა თვისთა! სახლსა შინა მისსა, შვილნი მისნი, ყოველთვინ ხედვენ მისსა ცხოვრებასა, იცნობენ მისთა ცუდთა მიდრეკილებათა და ჩვეულებათა, მიეჩვევიან თვითონაც ყოველსა ცუდსა საქმესა და ესრეთ უნებრივად იქმნებიან მემკვიდრენი მისისა ცოდვისა და უბედურებისა.

ახლა, ძმაო ჩემო, შენ თვითონ გარდასწყვიტე: უკეთუ ცოდვა ესრეთ გაგაუბედურებს შენ, ავნებს მხედველთა შენთა, შვილთა და მომავალთა შენთა, და ცხადია, რომელ სათნოება კეთილი, ქრისტიანული ცხოვრება, სიმართლე ამის წინააღმდეგს გიქმს შენ, ესე იგი, უთუოდ აქაც ამ ქვეყანაში იქმნება შენთვის ბედნიერება, შენთა მახლობელთა, შვილთა

და მომავალთა კეთილი მაგალითი და აღშენება, მაშა-სადამე არ უნდა შეიყვარო სიმართლე და ქრისტიანობა და არ უნდა მოიძულო ყოველი ცოდვა და ვნება? ლმერთო, რა საკვირველი არის ბუნება კაცისა! შითარ დავარდნილ არს იგი და გაფუჭებული! უკეთუ მსახურება შენი, ლმერთო ჩემო, აქაც, ამ ქვეყანაში, ესოდენ არს ჩემთვის ბედნიერ და საჭირო, ხოლო განშორება შენგან ესოდენ არს მავნებელ და უბედურ, არ უნდა გეძიებდესა შენ მარადის გული ჩემი?

მეტყვის ვინმე, სათნოების შეძენაც არ არის ადვილი; გზა სასუფეველისა ვიწრო არს და მძიმე; მრავალი მოთმინება უნდა იხმაროს კაცმა, დიდი ძალა უნდა დაატანოს თავის თავს, უკეთუ სურს სვლა გზასა ზედა სათნოებისასა. მართალია, ძმანო ჩემო! ბარნა არ გირჩევნია სასუფეველისათვის მოითმინო ყოველი ვიდრეღა, დამონებული ცოდვისა და ვნებისა იმავე ცოდვისაგან, რომელსა შენ ემსახურები, მიიღო ბოლოს უბედურება და წარწყმენდა?

ლმერთო დანერგე ჩვენ შორის შიში ცოდვისა და სიყვარული სათნოებისა! ამინ.

— ❦ —

ს ი ტ ვ ვ ა

ამაღლების დღესა.

და აჰა ესერა მე თქვენთანა ვერ ყოველთა დღეთა და ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა (მატ. კპ. კ.)

*

შმიდა მოციქული და მახარებელი ლუკა მოგვითხრობს სახარებასა შინა თვისსა, რომელ ოდეს უფალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან მეორმოცესა დღესა შემდგომად მკვდრეთით აღდგომისა თვისისა გამოიყვანა მოციქულნი თვისნი იერუსალიმიდგან ბეთანიამდე, მისცა მათ უკანასკნელი დარიგება, აღუთქვა მათ მოვლინება ნუგეშინის-მცემელისა, აკურთხა იგინი და ამაღლდა მათ წინაშე ზეცად, მაშინ მოციქულნი მის-

ნი თავყვანინ-ჰსცემდეს მას და მოიქცენ იერუსალიმად სიხარულითა დიდითა, აქებდეს, აკურთხევენ და აღიდებდეს ლმერთსა (ლუკ. კლ. მუხ. ნგ). რას ნიშნავდა ძმანო ქრისტიანენო, ესრეთი სიხარული მოციქულთა? იგინი მოაკლდენ ხილვასა საყვარელისა თვისისა მოძღვრისა, დარჩენ სოფელსა შინა გარემოცულნი მრავალთა მტერთა და განსაცდელთა მიერ, მათ უთუოდ არ დაავიწყდათ სიტყვა მაცხოვრისა, რომელ იგინი დარჩებიან ვითარცა ცხოვარნი შორის მგელთა და იქმნებიან მოძულეებულნი და დევნულნი სოფელსა შინა; გარნა არა მიმხედველნი ამისა, იგინი გაეყარნენ რა მოძღვარსა თვისსა და დარჩენ რა ობლად, ნაცვლად შეწუხებისა სიხარულითა დიდითა მოიქცევიან იერუსალიმად და მარადის აქებენ და აღიდებენ ლმერთსა. რამ გააჩინა მათ გულში ეს სიხარული? მსრეთი სიხარული მათ იგრძნეს მისთვის, რომელ უფალმან მისცა მათ აღთქმა: აჰა ესერა მე თქვენთანა ვარ ყოველთა დღეთა. მოციქულთა ცხოვლად იგრძნეს, რომელ უფალი არა თუ განეშორა მათგან, არამედ უმეტესად მიეახლა მათ. თვალნი მათნი აღარა ხედვიდენ მაცხოვარსა, გარნა გული მათი გრძნობდა, რომელ იგი არის მუნ, მათ შორის. მჰა სასწაული ღვთაებრივისა სიყვარულისა და მადლისა! მაცხოვარი, უფალი ამაღლდა ზეცად, გარნა არა განეშორა მოწაფეთა თვისთა; იგი მიეფარა თვალთა მათთაგან; გარნა მიეახლა გულთა მათთა. მსრეთი თვისება აქვს კაცის გულსა, თუ იგი არის აღვსებული წმინდა უმანკო სიყვარულითა! როდესაც პირი, ანუ საგანი, მისგან შეყვარებული, მარადის არის მის წინაშე, ყოველ დღე მასთან იქცევა, მაშინ მას არა აქვს ესოდენი ფასი; გარნა, ოდეს იგი განეშორება მისგან, მაშინ კი გული მისი შეიტყობს, რა ძვირფასი იყო იგი მისთვის, მაშინ უმეტესად შეიყვარებს იგი მას, და ესრეთ ხორციელი განშორება სულიერად დაახლოებს მათ,—ესრეთვე შეემთხვია მოწაფეთა ძრისტესთა. როდესაც უფალი ამაღლდა და მიეფარა თვალთა მათთაგან, მაშინ უმეტესი იგრძნეს მათ სიყვარული მისდამი, მაშინ უმეტესად დააფასეს მათ, ვინ იყო იგი, და ესრეთი სასოება მისდამი გაჩნდა გულთა შინა მათთა, რომელ იგინი არათუ სწუხდნენ, არამედ იხარებდნენ და აღიდებდნენ ლმერთსა.

მსრეთი გულითადი გრძნობა მოციქულთა იესო ძრის-
ტეს მათ შორის მყოფობისა და არსებისა განამხნევებდა და
მოათმენინებდა ყოველთა მათ საშინელთა ჭირთა და განსა-
ცდელთა, რომელი შეემთხვევოდა მათ. მოციქულნი ცხოვ-
ლად გრძნობდენ, რომ უფალი იყო მათთანა, იგი თანა მავა-
ლი იყო ყოველთა შინა მოგზაურობათა, იგი ხედვიდა მათსა
შრომასა და მოღვაწეობასა.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, ძრისტიანენო, სანუგეშო იგი სიტყ-
ვა: აჰა ესერა მე თქვენთანა ვარ, არა იყო თქმული მხოლოდ
მოციქულთა მიმართ, ვინაიღგან მოციქულნი აღსრულდნენ
თავის დროზედ; გარნა უფალი იტყვის: მე თქვენთანა ვარ, ვიდ-
რე აღსასრულადმდე სოფლისა; მაშა-სადამე აღთქმა იგი მაცხო-
ვარმან მისცა ყოველთა მორწმუნეთა ქრისტიანეთა, რომელნი
იქმნებიან ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა. და ჭეშმარიტად-
ცა იგივე უფალი ახლაცა არის ჩვენთანა, მისი მადლი, მისი
სიტყვა, მისი ქადაგება, მისი სიყვარული ახლაც არის და მოქ-
მედებს ჩვენ ქრისტიანეთა შორის; თვითონ მან სთქვა: მამა
ჩემი მოაქომამდე იქმს და მეცა ვიქმ. ბარნა თუ შენ არ გრძნობ
მისსა მყოფობასა, თუ გული შენი არ არის მოხარული, ვი-
თარცა გული მოწაფეთა იყო გახარებული, როდესაც ესამათ
ეს სიტყვა: მე თქვენთანა ვარ, მაშასადამე ერთი რომელიმე მი-
ზეზი გაბრკოლებს შენ. იგი მახლობლად შენდა არს, გარნა
შენ არ ფიქრობ მასზედა, არ გიყვარს იგი და მისთვის არ იცი
მისი დაახლოება. ბანა არ მომხთარა ესრეთი მაგალითი, რო-
მელ რომელიმე შენი მოყვასი ჰსცხოვრობს შენთან ერთს სახლ-
ში, მარადის შენ წინაშე არს, გარნა შენ მას ზედა არ ფიქ-
რობ, თვალ-ყურს არ აძლევ და თითქმის არ ფიქრობ, რომ
ის დაახლოებულ არს შენთან? სულიერი სიყვარული გაჩნდე-
ბა თავის უფლებით და არა იძულებით. შენ თვითონ უნდა
მოინდომო, ისურვო დაახლოება იესო ძრისტეზედ; გული შე-
ნი თავისუფლად უნდა ეძიებდეს მას, და მაშინ იგრძნობ მის-
სა მყოფობასა.

რა სახით უნდა შევიდეს უფალი იესო ძრისტე შენს გულ-
ში, როდესაც იგი არის აღვსებული ყოველითა ამოცებითა და
ადგილი აღარ არის თავისუფალი, რომ განისვენოს მუნ უფალ-

მან. ამისთვის, ძმაო, თუ გსურს, რომ შეფალი იყოს შენთანა, ხშირად უნდა ფიქრობდე მას ზედა, ხშირად უნდა წარმოიდგენდე ღვთაებრივსა მისსა ხატსა. ჟოველთა ლეთის მოყვარეთა წმიდათა კაცთა ჰქონდათ და ახლაც აქვსთ ის ჩვეულება, რომელ ერთ დღეს ვერ გაატარებდნენ იგინი, რომ არ ეფიქრათ შეფალსა იესო ძრისტესა ზედა და არ გაეხსოვნათ რომელიმე მისი სიტყვა და სწავლა. მათ ყოველთვის თან დაჰქონდათ სახარება ძრისტესი და ყოველ დილით და საღამოთი წაიკითხვიდნენ თითოხა ანუ ორ-ორსა თავსა და მით გააცხოველებდნენ მათ გულში ხატსა მაცხოვრისასა. შენ კი, ძმაო, არა თუ არ ზრუნავ, რომ იშოვნო სახარება და კითხულობდე მარადღე, არამედ კვირაში ერთხელ რომ მოხვალ საყდარში, იქაც ყურადღებით არ ისმენ მოკლე სახარების კითხვასა. სახარებაში არის, ძმაო, იესო ძრისტეს სული, სიყვარული და მადლი. სახარების კითხვას ესოდენი მადლი და მოქმედება აქვს კაცის გულზე, რომ ხშირად თვით ურწმუნონი, განდრეკილნი და ძრისტეს წინააღმდეგნი კაცნი რომ წაიკითხვენ, იძულებულნი უნებლიეთ აღიარებენ, რომელ იგი სწორედ არის სიტყვა ლეთისა და არა კაცისა, და თუ ესრეთი მოქმედება აქვს სახარებას გულთა ზედა თვით ურწმუნოთა კაცთასა, წარმოიდგინე რა მადლი და სარგებლობა მიეცემა კაცსა, რომელი სარწმუნოებითა და სასოებითა იწყებს კითხვასა მისსა. ამისთვის თუ გსურს, ძმაო ჩემო, რომ სული ძრისტესი მიეახლოს სულსა შენსა, ხშირად წაიკითხავდე სახარებასა ძრისტესსა. მაშინ შეიტყობ, რომ უტყუელ არს აღთქმა მისი: აჰა ესერა მე თქვენთანა ვარ ყოველთა დღეთა.

ს ი ტ ყ ვ ა

ამაღლებასა ზედა.

აჰა ესერა მე თქვენთანა ვარ ყოველთა დღეთა და ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა (მატ. კმ, მ).

*

რა მშვენიერი ნუგეში დაუტევა, ძმანო ქრისტიანენო, მო-

წაფეთა უფალმან იესო ძრისტემან, ამალღებოდა რა ზეცად წინაშე მათთა. თუმცა საყვარელი მოციქულნი და მოწაფენი მისნი ამიერიდგან მოაკლდებიან ხორციელად ხილვასა მისსა, გარნა მაცხოვარი ეტყვის მათ, რომელ იგი მარადის იქმნება მათ შორის ყოველთა ღღეთა ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა. მოციქულთა კარგათ გაიგეს, რა დიდი ნუგეში იყო სიტყვათა ამათ შინა, იგინი არა თუ არ შეწუხდენ, ოდეს საუკუნოდ მიეფარა მათგან საყვარელი მათი მოძღვარი, არამედ, ვითარცა თქმულ არს სახარებასა შინა, სიხარულითა დიდითა მოიქცეს იერუსალიმად და იყოფოდეს ტაძარსა მას შინა მარადის აქებდეს და აკურთხევდეს ღმერთსა. საფიქრებელ იყო, რომელ ამალღება ძრისტესი დიდსა მწუხარებასა გააჩნდა გულთა შინა მოწაფეთა მისთასა, ვინაიდგან იგინი ობლათ იყვნენ დატოვებულნი ქვეყანასა შინა და გარემოცულნი უმრავლესთა მტერთა, ჭირთა და განსაცთელთა მიერ. ბარნა არა! იგინი სიხარულითა დიდითა მოიქცენ იერუსალიმად; იგინი გრძობდენ სიღრმესა შინა გულთასა, რომელ ძრისტე მათ შორის არის და იქმნება, თუმცა გრძობადითა თვალთა თვისითა ვეღარ იხილავენ მას. მსრეთი მტკიცე და დიდისასოება ჰქონდათ მათ გულში, რომელ ოდეს ძრისტე მიეფარა მათგან, მაშინ უმეტესი სიყვარული და სარწმუნოება მისდამი გაუჩნდა მათ გულში. ზული მათი ცხოვლად გრძობდა, რომელ, ძრისტე მათ შორის უხილავად არის. მანმავლობასა შინა მათის სიცოცხლისასა ყოველნი გარემოებანი მათისა ცხოვრებისანი უმტკიცებდენ მათ, რომელ ძრისტე მათ შორის უხილავად არის, და არა თუ არის მათ შორის, არამედ უფრო მახლო ბელად არის მათთანა. უწინ, ოდეს უფალი ცხოვრობდა მათ შორის, იგინი მხოლოდ ხორციელითა თვალითა ხედვიდენ მას, გარნა ოდეს იგი ამალღდა და მიეფარა ხორციელად, მაშინ მათ იგრძნეს, რომელ მაცხოვარმან დაიმკვიდრა უხილავად სამყოფი თვით გულთა და სულთა შინა მათთა, მაშასადამე არა თუ არ განეშორა მათ, არამედ უმეტესად მიეახლა მათ. აჰა საკვირველი მოქმედება სარწმუნოებისა ცხოველისა და სიყვარულისა მხურვალისა! მოწაფენი გრძობდენ, რომელ, ოდეს მაცხოვარი იყო ხილულად მათ შორის, ისრეთი

სიყვარული არ ჰქონდათ მათ, ვითარი გაუჩნდა აწ, ოდეს მაცხოვარი ამალღდა მათგან. ბარნა, ძმანო ჩემნო, ძრისტემარათუ მხოლოდ მოწაფეთა აღუთქვა ყოფნამათ შორის ყოველთა დღეთა ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა, არამედ ჩვენ ყოველთა მორწმუნეთა. რა სახით აღსრულდება ეს აღთქმა ძრისტესი? აღსრულდება ესრეთ:

პირველად ძრისტე არის მუნ, სადაცა არის სიტყვა მისი. სახარება ანუ სიტყვა ძრისტესი არის თვით მისი ჰაზრი და სული, ერთი სიტყვით, ნაწილი მისისა არსებისა. მაშა-სადამე, სადაცა სუფევს სიტყვა სახარებისა, მუნ იმყოფება თვით შუალი იესო ძრისტე. თუ შენ გულში, ძმაო, შევიდა სიტყვა სახარებისა, თუ მცნება ძრისტესი სუფევს შენ გულში, მოქმედობს, ანათლებს შენსა ჰაზრსა, სცვლის ცოტ-ცოტად შენსა გულსა, ერთი სიტყვით აუმჯობესებს შენსა ხასიათსა, მაშინ შეიძლება ვსთქვათ, რომელ ძრისტე არის შენ გულში. მეორედ ძრისტე არის მუნ, სადაცა სუფევს მისი მადლი და სიწმინდე. ძრისტე იმ ზომად არის, ძმაო, შენ გულში, რა ზომად მისი მადლი მოქმედობს მუნ. თუ ძრისტეს მადლი არის შენ გულში, მაშა-სადამე სულიერიცა სიცოცხლე და სინათლე იქმნება მუნ. იგი მუშაობს შენს გულში; თავის დროზე იგი გაძლევს შენ ნუგეშს, თავის დროზე შეგიყვანს მწუხარებასა და სინანულსა; ზოგჯერ გააჩენს შენს გულში განუზომელსა სიყვარულსა. თუ ჭიდაობა და ბრძოლა შორის ბოროტისა და კეთილისა არის შენს გულში, სჩანს რომიქ მუშაობს მადლი ძრისტესი. ბარნა თუ ყოველ ცუდ საქმეს და ცოდვას ისრე ადვილად აღასრულებ, რომელსინიღისი სრულიად არც კი გამხილებს და არც კი შეგაწუხებს, სჩანს, რომელ ამ შემთხვევაში არც ძრისტე და არც მისი მადლი იყო შენს გულში. თუ ოდესმე განსაცდელმა ცოდვისამან მიგიტაცა შენ ესრეთ, რომელ ახლოს იყავ და მზათ იყავ ცოდვისა ქმნად, გარნა უცფათ გაგიჩნდა გულში შიში და ძრწოლა, გული გაიმაგრე და წინააღუდეგი ცოდვასა და განემორეშას, მაშინ უთუოთ ძრისტე იყო შენს გულში, თორემ შენ შენითა ძალითა ვერ სძლევედი ცოდვასა.

ძრისტე ყოველთვინ ჩვენ შორის არის უხილავად, ძმანო

ჩემნო; გარნა მისსა სიახლოვესა და მისსა მყოფობასა გრძნობენ მხოლოდ იგინი, რომელთა მსგავსად მოწაფეთა და მოციქულთა ძრისტესთა აქვსთ ცხოველი და განუზომელი სურვილი და გრძნობა მისი. ძალად და იძულებით იგი არავის არ მიეახლოვება და არავის არ შეატყობინებს თვისსა მყოფობასა. მას კი შეეძლო, რომ მარადის უკუნისამდე ხილულად ყოფილიყო მოწაფეთა შორის და ეგრეთვე ჩვენ შორის, გარნა ვითარცა მათთვის, ეგრეთვე ჩვენთვის უმჯობესი არის, რომ იგი ხილულად არ არის ჩვენ შორის. რისთვის? მისთვის, რომელ უკეთუ იგი ხილულად ყოფილიყო ჩვენ შორის, მაშინ სარწმუნოება და სიყვარული მისდამი იქმნებოდა არა თავისუფალი, არამედ იძულებითი; ხოლო აწ, როდესაც არა ვხედავთ მას, ჩვენი სარწმუნოება და სიყვარული მისდამი არის თავისუფალი და დაუფასებელი. ბაიხსოვნე, რა უთხრა უფალმან მოციქულსა თომას, როდესაც მან შეახო მას ხელი და იძულებულმან სთქვა: უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი! რამეთუ მიხილვე მე და გრწამს, ნეტარ იყვენ, რომელთა არ უხილავ და რწმენეს. თუ ახლა შენ, თვალითა შენითა არა მხედველსა, გულწრფელად გრწამს ძრისტე და გიყვარს იგი, ცხად არს, რომელ თვით მადლი მისი შესულა შენს გულში და დაუმკვიდრია მუნ, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ძრისტემან. ამინ.

ლონდონის კათალიკოსის მიერ დადგენილია

სულის წმინდის მოფენის ღმესა (*).

მრავალთა ერისა მისგანთა ისმინეს სიტყვა ესე და იტყოდეს: ესე არს ჰესმარითად წინასწარმეტყველი; სხვანი იტყოდეს, ესე არს ძრისტე. ხოლო სხვანი იტყოდეს, ნუ უკვე ზალილად მოსვლად-არს ძრისტე? და განწვალება იყო მისთვის ერსა შორის; და რომელთამე მათგანთა უნდა შეპყრობა მისი, და არავინ მიპყენა ხელნი მის ზედა (იოან. ზ. მ—მდ).

დასასრულსა დიდისა ღმესასწაულისასა მაცხოვარი, ჩვეულებებისამებრ თვისისა, დასდგა შორის ერისა და იწყო სწავლად და ქადაგებად; იგი აძლევდა ნუგეშსა მორწმუნეთა თვისთა, აღუთქვამდა რა მათ მოვლინებასა განმანათლებელისა სულისა წმიდისასა, და სხვათა მრავალთა ეტყოდა მათ სწავლათა და მოძღვრებათა. ბარნა მსმენელთა მისთა შორის გაჩნდა ამბზედ ცილობა და შფოთი; ზოგნი იტყოდნენ: ის წინასწარმეტყველი არისო და კეთილად გვასწავლისო; სხვანი ამბობდნენ: იგი ცბიერი არისო და ცუდად გვასწავლისო; ერთი სიტყვით, დიდი განწვალება და შფოთი იყო ერსა შორის მისთვის. რას ნიშნავდა, ძმანო ჩემნო, ეს გასაოცარი ცილობა და განწვალება? რისთვის აღსდგა ეს შფოთი და უკმაყოფილება? რას ეტყოდა მათ მაცხოვარი საწყენსა? იგი აღუთქვამდა მოახლებასა უმჯობესისა დროებისა, როდესაც ივინი მიიღებენ განათლებასა სულისა წმიდისაგან; იგი აძლევდა მათ ნუგეშისცემასა და სწავლასა. მაშა-საღამე, რისთვის იწყეს მათ შფოთი? რისთვის გაჩნდა მათ შორის განწვალება? ზოგიერთა მსმენელთა იესო ძრისტესთა, ვითარცა შენიშნულ-არს თვით სახარებასა შინა, ვერც კი გაიგეს ნამდვილი ჰაზრი მისისა სიტყვისა, ვინაიღვან სულიწმიდა, რომელსა იგი აღუთქვამდა მათ

(*) თქმულ არს ჩუად-ნა წელსა.

არ იყო ჯერეც ცნობილი მათგან. მაშა-სადამე, რისთვის იწყეს მათ ცილობა და შფოთი? რა ეჩვენა მათ წინააღმდეგად?

მს საკვირველი გარემოება, აღწერილი დღევანდელს სახარებასა შინა, გვასწავლის ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ერთს ფრიად შესანიშნავს ჭეშმარიტებას, ესე იგი, რა მძიმე და ძნელი საქმე არის ქადაგება სიტყვისა ლეთისა. რაჲ არს ქადაგება და როგორ უნდა ჰქადაგებდეს სულიერი მოძღვარი სიტყვასა ლეთისასა?

ქადაგება სიტყვისა ლეთისა, ძმანო საყვარელნო, ორ-გვარი არის და ორ-გვარად აღსრულდება. პირველად შეიძლება, რომ მქადაგებელმან ქადაგებასა შინა მისსა გამოსთქვას მხოლოდ ისრეთნი ჰაზრნი, რომელნიცა არიან საზოგადონი, განყენებულნი ანუ განშორებულნი ცხოვრებისაგან, არავის პირდაპირ არ შეეხებიან, არავის არ მისცემენ განსაკუთრებითსა სწავლასა და დარიგებასა, არამედ ყოვლისა მსმენელისათვის იქმნებიან ერთგვარნი და ერთის ფასისანი. მსრეთი ქადაგება არავის არ გააჯავრებს, გარნა სარგებლობასაცა დიდსა არავის მისცემს. შეიძლება, რომ იგი იყოს დაწერილი მჭევრმეტყველად, მაღალთა ლექსებთა შინა, გარნა სარგებლობა მისი საეჭვო არის. მსმენელნი გულ-გრილად მიიღებენ ესრეთსა ქადაგებასა. იქმნება მათ კიდევ აქონ მქადაგებელნი, გარნა გულში არ დაუშთებათ არცა ერთი საკუთარი სარგებლობა.

მეორე სახე ქადაგებისა არის სხვა. აქ მქადაგებელი ცდილობს, რომ სიტყვა მისი იყოს დაახლოვებული მსმენელთა მისთა თანს; იგი წინა-პირველად შეიტყობს სულიერთა ნაკლებუღვეანებათა და საჭიროებათა მსმენელთასა და მერმე იწყებს დარიგებასა და მოძღვრებასა მათსა; იგი ცდილობს, რათა სიტყვა მისი იყოს არა უქმი და განყენებული, მავალი ღრუბელთა ზედა, არამედ მახლობელ კაცთა, ცხოველ და გამოყვანილ თვით კაცის ცხოვრებისაგან, მისთვის რათა ყოველმან კაცმან დაინახოს სიტყვათა შინა მისთა, ვითარცა სარკესა, მისი სულიერი მდგომარეობა. მსრეთი მქადაგებელი არ მისდევს მაღალთა ლექსთა, არ ეძიებს მჭევრ-მეტყველობასა, გარნა ცდილობს, რომ მარტივი სიტყვა მისი შევიდეს გულსა შინა მსმენელთასა და დასტოვოს მუნ რომელიმე კვალი. მს-

რეთნი ქადაგებანი არიან უმეტესად სასარგებლონი ერისათვის; გარნა მქადაგებელსა უნდა ახსოვდეს, რომელ იგინი ხშირად აღძრავენ უკმაყოფილებასა და შფოთსა შორის მსმენელთა.

ახლა გამოვითხოვ თქვენგან, ძმანო, ნებას, მივაქციო სიტყვა ჩვენი ჩვენზედვე. მოვალეობისამებრ ჩვენისა, ვითარცა აქაურმა შობითგანვე, ჩვენ შევიტყეთ, რა ნაკლულევანება დასაჭიროება აქვსთ მცხოვრებთა ჩვენის ქვეყნისათა, და გვსურს, რათა დაენერგოთ გულთა შინა მათთა რომელიმე ზრუნვა გამოცვლად მათისა ზნეობისა და ყოფა-ქცევისა. მარად-ჟამ, ყოველთა ადგილთა და სოფლებთა შინა ვამხილებდით ჩვენ ორთა საშინელთა და დამღუპველთა ჩვენთა ცოდვათა, ესე იგი უქმად დროების დაკარგვასა და ურთი-წრთშორის მტერობასა და განხეთქილებასა. თითქმის ყოველსა კაცსა ვაჩვენებდით მისსა საკუთარსა ნაკლულევანებასა. არ არის საკვირველი, რომელ ესრეთმან, დაახლოვებულმან ჩვენმან სიტყვამან განამწარა რომელნიმე პირნი. შოველი კაცი თავისმოყვარეა და არ მოსწონს, როდესაც მას გამოუხატვენ ცხადად ცუდსა მისსა ხასიათსა; ამისთვის ჩვენზედაცა მოხდა რაოდენიმე ცილობა და განწვალება. ბარნა ჩვენ არა ვსწუხებართ, როდესაც რომელნიმე პირნი ცილობენ ჩვენზედ, და გვემღურვიან. მსრეთვე უყვეს სხვათა უმჯობესთა მქადაგებელთა, რომელნი გულ-წრფელად ასწავლიდენ და ამხილებდენ მსენელთა მათთა; ეგრეთვე უყვეს მაცხოვარსა, ოდეს იგი ჰქადაგებდა სიტყვასა ღვთისსა: ვინ არისო იგი,—იტყოდენ ზოგიერთნი ერისაგანნი, ვილაც ერთი გალილეველი, ხუროს შვილი, როგორ ბედავს ესრეთ ჩვენ მხილებასაო? ღიღნი მქადაგებელნი იყვნენ ბრიგორი ნაზიანზელი, ღვთის-მეტყველი, და იოანე ოქროპირი, გარნა მრავალ-გზის იყვნენ იგინი დევნულ მათისა ქადაგებისათვის.

აქ იქმნება ვინმე იფიქროს თავის გულში: ვის შეადარა ამან თვისი თავი? ნუ თუ მაგას ჰგონია, რომელ იგი არის მსგავსი ბრიგორი ღვთის-მეტყველისა და იოანე ოქროპირისა? არა, ძმაო ჩემო, ნუ ხარ ჩქარი განკითხვად მოყვისისა შენისა! მე არ შევადარებ თავსა ჩემსა ხსენებულთა მქადაგებელთა; მე სხვა მწუხარება მაქვს გულში: მე იმას ვსტირ და ვსწუხებარ,

რომელ სიტყვა ჩემი არის ერთობ სუსტი და უძლიერი, რომელ იმას არა აქვს ეგოდენი ძალა და მოქმედება, რაოდენიცა სურს გულსა ჩემსა. ნეტავი ვინმე მომცეს მე ისრეთი სიტყვა, რომელი შევიდოდეს შინაგან მსმენელისა და გამოსცვიდეს მის გულსა; ანუ ვითარცა ზარი დაეცემოდეს მძინარესა სინიდისსა ცოდვილსასა და განაღვიძებდეს მას ღრმისა მისისა ძილისაგან; ანუ ცეცხლად მოეკიდებოდეს და დასწვიდეს ყოველსა ღვარძნილსა და კუროს-თავსა ცოდვილის გულისასა; შემუსვრიდეს გულსა ამაყისასა, ხოლო გულსა შინა მწუხარებისაგან დამძიმებულისა იქმნებოდეს ვითარცა ნელსაცხებელი, დამალბობელი წყლოლებისა მისისა, მოიყვანდეს ცრემლსა თვალთა ზედა მსმენელთასა, მოაძულებდეს მათ ცოდვასა, შეაყვარებდეს ღმერთსა და მოყვასსა. მსრეთი რომ ყოფილიყო სიტყვა ჩვენი, მაშინ არ შევსწუხდებოდით, როდესაც გაჩნდებოდა მისგან განწვალება შორის მსმენელთა; გარნა იგი არის უსუსური და სუსტი, ესრეთ რომელ არა უწყით, აქვს მას რომელიმე კეთილი ნაყოფი შორის მსმენელთა, ხოლო შფოთი და ცილობა კი განაჩინა მან.

ზარნა რაც გინდა სუსტი და უძლიერი იყოს სიტყვა ჩვენი, მას აქვს ერთი კეთილი თვისება, რომელსა ვერავინ ვერ წაართმევს მას; იგი არის გულ-წრფელი და მომდინარე სიყვარულის და ერთგულების წყაროსაგან: თვით სულიერი მტერი ჩვენი, ეშმაკი, რომ წარმოსდგეს აქა, იგიცა ვერ დაამტკიცებს, რომელ სხვა რაიმე მიზეზი აღძრავდეს ენასა ჩვენსა, ანუ იყოს ვითარიმე ორგულობა ჩვენ გულში. მაშა-სადამე რისთვის მოახდინე შფოთი, ჰოი მენ ბოროტო კაცო? რისთვის აჩვენე შეურაცხება წმიდასა ამას ადგილსა? რათ აჩვენე სირცხვილი ეკლესიის კრებასა და სჯულსა ჩვენსა? რას იტყვიან ახლა ურწმუნონი? არ იტყვიან იგინი, რომელ მართლ-მადიდებელთა ესრეთ მცირედი აქვსთ სასოება და მორიდება თვისის საკუთარის საყდრისა, რომელ არ ერიდებიან თვით ეკლესიაში შფოთსა და უწესოებასა? მს სწვაეს გულსა ჩემსა; სხვა არაფერი გვაწუხებს ჩვენ. იქმნება ჩვენ ვართ ერთი უკანასკნელი კაცი, ღირსი ყოვლისა შეურაცხ-ყოფისა, გარნა, ძმაო ჩემო, არა მე შეურაცხ-მყოფ მენ, არამედ თვით შენსა სჯულსა; ჩემ

ბირში და ჩემ სახეში ანუ პატივ-ჰსცემ და ანუ შეურაცხ-ჰყოფ თვით შენსა საკუთარსა სარწმუნოებასა. შეინანე, ძმაო, შენი ბოროტ-მოქმედება და ნუ იყოფინ ნურაოდეს ჩვენში ესრეთი შფოთი და ცილობა, არამედ იყავნ სიყვარული და ერთგულობა. ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

თქაშული ჰუთაინის სოგოროში, დღესა სულის წმიდის მოწინისასა.

დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან გვესმა ჩვენ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, სიტყვანი: დასასრულსა მას დიდისა მის დღესასწაულისასა დასდგა იესო, დაღად-ჰყო და სთქვა: უკეთუ ვისმე სწყუროდეს, მოვედინ ჩემდა. რას ნიშნავს, ძმანო სიტყვანი ესე? სიტყვათა ამათ შინა მაცხოვარი გვიწოდს ჩვენ მისვლად მისდამი და სმენად სწავლისა და მოძღვრებისა და აღუთქვამს მადლსა სულისა წმიდისასა, რომელი დღეს გარდამოეფინა მოციქულთა ზედა. ბანეიხილოთ, ძმანო ქრისტიანენო, სიტყვანი ესე; აღვხსნათ და ცხადათ წარმოვიდგინოთ საღმრთო ჰაზრი, პყრობილი მათ შინა. პირველად მაცხოვარი იტყვის: რომელსა სწყუროდეს. მაშა-სადამე, იგი უწოდს არა ყოველსა კაცსა, არამედ იხმობს მას, რომელსა სურს სმენად საღმრთოსა სწავლისა, რომელი ეძიებს განათლებასა და მიღებასა მადლისა სულისა წმიდისასა. არიან, ძმანო, ზოგიერთნი კაცნი, რომელთა ნამდვილათ სწყურისთ სმენა საღმრთოსა სწავლისა, რომელთა გული ნამდვილად მოშურნე არს მიღებად მადლისა და განათლებისა სულისაგან წმიდისა და რომელი სწუხან, უკეთუ დიდხანს მოაკლდათ საღმრთო სწავლა და მადლი. თვით ბუნება და გული მიიზიდავს ესრეთთა კაცთა ეკკლესიისადმი და ყოვლისა საღმრთოსა მოქმედებისა და წესდებულებისადმი. ეს ნიშნავს, რომ ბუნება მათი და გული არის მრთელი, ესე

იგი არა გაფუჭებული ცოდვისაგან. მისაც გული აქვს წრფელი და ხასიათი უმანკო, არა დაშავებული და დავარდნილი ცოდვისაგან, იგი დიდხანს ვერ გასძლებს თვინიერ საღმრთოლისა მადლისა და სწავლისა. წინააღმდეგ ამისა, არიან სხვანი პირნი, რომელთა გული გრილ არს სმენდასაღმრთოისა სწავლისა და მიღებად მადლისა სულისა წმიდისაგან. ამათ არ სწყურის კითხვა და განზრახვა საღმრთოისა წერილისათვის, გული არ მიიზიდავს მათ საღმრთო სიტყვისადმი. ღიღი უბედურება არის, ძმანო, კაცისათვის ესრეთი მდგომარეობა! როდესაც კაცი ხორციელად მძიმედ ავთ გახდება, მაშინ მას სრულიად დაეკარგება სურვილი და გემო საქმელისა და სასმელისა. თუმცაღა მას სწყურიან და ხშირად ითხოვს სასმელსა, გარნა ყოველი სასმელი იგი არის მისთვის უგემური და ვერც მოუნელებს წყურვილსა მისსა; გარნა თუ ავთმყოფმა კაცმა მოითხოვა სასმელი და საქმელი და გემოვნებით მიიღო იგინი, მაშინ ვიტყვით, რომელ იგი მორჩებაო. მგრეთვე არს სულიერიცა მდგომარეობა კაცისა; ქეშმარიტი საზრდო, საქმელი და სასმელი სულისა ჩვენისა არის საღმრთო სწავლა და მადლი სულისა წმიდისა. მისაც არა აქვს სურვილი მიღებად საღმრთოისა ამის საქმელისა და სასმელისა, ვინც ანუ ისმენს სწავლასა ამას, ანუ კითხულობს საღმრთო წერილსა, ანუ სდგას ეკლესიასა შინა წირვა-ლოცვად, გარნა ვერ გრძნობს გემოვნებასა და გული მისი არს გრილ, ცხადი არის, რომელ იგი ავთმყოფია სულიერად. ესე ვითართა კაცთა, თუმცა აქვთ მოუნელებელი წყურვილი, ვითართა ავთ-მყოფსა ხორციელსა, თუმცა იგინი მიიღებენ მრავალ-გზის სხვათა და სხვათა სასმელთა, ესე იგი მრავალ-ფერთა სწავლათა, ჰაზრთა და მოთხრობათა სოფლიურთა, გარნა ვერ მოინელებენ წყურვილსა თვისსა, ვინაიდგან სულნი მათნი ეძიებენ და გაძლებიან მხოლოდ მაშინ, როდესაც მიიღებენ სასმელსა საღმრთოისა წყაროისაგან. ოდეს მაცხოვარი იტყოდა სიტყვათა ამათ, მაშინ მსმენელთა მათთა შორის ზოგნი იყვნენ გულ-წრფელნი, კეთილისა ხასიათისანი, მაგალითებრ მოწაფენი და მოციქულნი მისნი, რომელთა ისმინეს სიტყვა და რწმენა, ამისთვისცა მიიღეს მათ აღთქმული მადლი სულისა წმიდისა; ხოლო სხვანი, ვითარცა

მწიგნობარნი და ფარისევნონი, იყვნენ გულ-გრილნი სწავლა-სა ამას ზედა; გული მათი აღვსებული შურითა, ამპარტავან-ბითა და ანგაარებითა, ვერ შეიწყნარებდა წმიდასა ამას და საღმრთოსა სწავლასა, ამისთვისცა დაშინენ იგინი მკვლარნი ცოდვასა შინა თვისსა. რა ვქმნა? იტყვის ვინმე: რა დამნაშავე ვარ, უკეთუ არა მაქვს წყურვილი; ძალად ხომ ვერ მოვიწყურებ? არა, ძმაო! წარმოიდგინე: როდესაც შენ დაგეკარგება სურვილი ჭამისა და სმისა, გეშინიან და იტყვი: ავთვარო, და ცდილობ როგორმე მოიძრინო თავი შენი; ეგრეთვე მობრძე, უკეთუ სული შენი არა გრძნობს შიმშილსა და წყურვილსა საღმრთოსა მადლისათვის. ბაქვს ჭკუა და სინიდიისი; ამათ უნდა განაჩინონ წყურვილი საღმრთოსა მადლისა გულსა შინა შენსა. შმათვესი მიზეზი, რომელი გააქრობს და მოსპობს სულსა შინა ჩვენსა საღმრთოსა წყურვილსა, არის ცოდვა და ცუდი ცხოვრება: ესენი არ შეუშვებენ გულსა შინა შენსა სწავლასა და მადლსა. მცადე და განაგდე გულისა შენისაგან ბოროტნი გულის-ზრახვანი, მოამზადე გული შენი, ვითარცა მიწის-მოქმედი მოამზადებს ყანასა თვისსა თესვისათვის. მადლსა სულისა წმიდისასა დიახ სურს და ცდილობს, რათა შევიდეს გულსა შინა შენსა, გარნა როდესაც იგი ხედავს მას აღვსებულსა ცოდვითა და ბოროტებითა, ვერ გასძლებს იგი მას შინა, როგორათაც კაცი ვინმე პატიოსანი, აღზრდილი სიყრმითგანვე შემკულსა და მდიდარსა სახლსა შინა, ვერ შევა და ვერ იცხოვრებს უწმინდურსა და აყროლებულსა ხლში. მდესმე მეფე და წინასწარმეტყველი ღავით შთავარდა საშინელსა ცოდვასა და მოაქლდა საღმრთოსა მადლსა სულისა წმიდისასა; გარნა მოინანა და ილოცა მხურვალითა გულითა: გული წმიდა დაბადე ჩემთანა, ლმერთო, და სული წრფელი განმიახლე გვაჟსა ჩემსა; ნუ განმაგდებ მე პირისა შენისაგან და სულსა წმიდასა შენსა ნუ მიმიღებ ჩემგან, მაშინ ლმერთო კვალადვე მოუვლინა მას სული წმიდა. ბაძვედი მისა მონანებასა, ვითარცა ხშირად ბაძავ მისსა ცოდვასა.

იქმნება სხვამ ვინმე იფიქროს: მადლობა ლმერთსა! მე თითქმის ყოველთვის დავდივარ ეკკლესიასა შინა; მე მსურს სმენა წირვა-ლოცვისა, მხიარულებით ვისმენ საღმრთოსა სწავ-

ლასა, შიყვარს საუბარი და გამოკითხვა საღმრთოთა საგანთა ზედა. არა ძმაო! შენც განიცადე კარგად თავი შენი: იქმნება რომელ არა საღმრთო წყურვილი მოგიყვანს შენ ეკლესიასა შინა, არამედ ერთი მხოლოდ უბრალო ჩვეულება; ანუ მიბაძვ სხვათა, ანუ გეშინიან, რომ არ შთავარდე განკითხვასა შინა კაცთასა; გარნა უკეთუ ნამდვილად წყურვილი საღმრთოისა მადლისა მოგიყვანს შენ ეკლესიასა შინა, უკეთუ ნამდვილად გიყვარს შენ საღმრთო მადლი, მაშა-სადამე შენ მიგიღიეს მადლი სულისა წმიდისა, და უკეთუ მიგიღიეს, ნაყოფიცა უნდა გქონდეს; ხოლო ნაყოფი სულისა წმიდისა არს, ვითარცა იტყვის პავლე მოციქული: სიყვარული, სიხარული, მშვიდობა, სულგრძელობა, სიტკბოება, სახიერება, მყუდროება, მარხვა, მოთმინება. ბქონანა სათნოებანი ესე, ანუ ერთი რომელიმე მათგანი? ბოლოს, ჩვენ ყოველთა, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო მტკიცედ უნდა გვახსოვდეს სიტყვანი პავლე მოციქულისა, რომელნი მან მისწერა მფესელთა: ნუ შეაწუხებთ სულსა წმიდასა ღვთისასა, რომლითაცა იგი აღბეჭდენით დღედ გამოხსნისა. შოველი ქრისტიანე არის აღბეჭდილი სულითა წმიდითა საიდუმლოთა შინა; ყოველსა ნათელ-ღებულსა და ზიარებულსა კაცსა აქვს რაოდენიმე ნაწილი ნიჭისა სულისაგან წმიდისა, ხოლო ცხად-არს, რომელ ცოდვითა და უწმინდურებითა თვისითა იგი შეაწუხებს და კიდევაც განაშორებს მადლსა ამას; ხოლო კრძალული, ღვთის-მოყვარე, წმიდა კაცი განამტკიცებს, განამრავლებს მადლსა ამას, იმ ზომად, რომელ მდინარენი მუცლისა მისისაგან სდიოდენ წყლისა ცხოველისანი, ვითარცა სთქვა მაცხოვარმან. ხოლო აწ ვევედროთ ღმერთსა წმიდისა წინასწარმეტყველისა ღვთისთა-თანა: სულსა წმიდასა შენსა ნუ მიმიღებ ჩემგან, ღმერთო! ამინ.

კვირიაკესა ყოველთა წმიდათასა.

აწინდელსა კვირიაკესა შინა, საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო, წმიდა ეკლესია აღასრულებს ხსენებასა ყოველთა წმიდათასა, ესე იგი მოიხსენებს, აქებს და აღიდებს ყოველთა მათ კეთილ-მსახურთა და ღვთის-მოყვარეთა და ღვთივ-განათლებულთა კაცთა; რომელნი სიტყვით დასაქმით, შრომით და მოღვაწეობით შეეწეოდენ წარმატებასა წმიდისა სარწმუნოებისასა, განამტკიცებდენ ქრისტიანობასა და განაერცვლებდენ სასუფეველსა ცათასა ქვეყანასა ზედა, და ამით ყოველთათვის იყვნენ შერაცხილ-ეკლესიისაგან გუნდთა შინა წმიდათასა. ხოლო დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან გვესმა ჩვენ მოკლეთა სიტყვათა შინა გამოხატვა მათისა ცხოვრებისა და მათისა მოღვაწეობისა. ბანვიმეორით რომელნიმე ჰაზრნი დღეს წარკითხულისა სახარებისანი, რათა პირველად, ესცნათ თუ ვითარი იყო ცხოვრება წმიდათა და მეორედ, ჩვენთვისაც გამოვიყვანოთ რომელიმე დარიგება და ნუგეში.

მოველმან, რომელმან აღიაროს ჩემდამო წინაშე კაცთა, მეცა აღვიარო იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა, და რომელმან უარმყოს მე წინაშე კაცთა, უარ-ვეყო მეცა წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა.

აჰა მცნება, რომელსა აღასრულებდენ ყოველნი წმიდანი განმავალობასა შინა მრთელისა მათისა ცხოვრებისასა; იგინი აღიარებდენ სახელსა უფლისასა წინაშე ყოველთა კაცთა, იგინი ჰქადაგებდენ სჯულსა ძრისტესსა და აუწყებდენ ყოველსა ქვეყანასა დიდებასა ღვთისასა. რომელნიმე მათგანნი, ვითარცა საქმითა, ეგრეთვე უმეტესად ენითა და სიტყვითა აღიარებდენ სახელსა ძრისტესსა. მიმავალნი სოფლითი სოფლად ახარებდენ იგინი ყოველთა ტომთა, მოაქცევდენ ურწმუნოთა, განანათლებდენ დაბნელებულთა, აღაშენებდენ ეკლესიათა და ესრეთ პირსა ზედა ყოველისა ქვეყანისასა დააფუძნეს

სჯული ქრისტიანობრივი. ხოლო რომელნიმე მათგანნი, თუმცა არა ჰქადაგებდნენ ენითა თვისითა სახარებასა, გარნა წმიდა მათი ცხოვრება, კეთილი და საყვარელი მათი ყოფა-ქცევა ხმა-მაღლად ჰქადაგებდნენ დიდებასა ძრისტესსა, ვინაითგან მრთელი მათი სიცოცხლე იყო გამოხატვა და აღსრულება ძრისტეს სახარებისა. შინ აღწერს მოკლეთა და სუსტთა სიტყვათა შინა მრავალფერთა საქმეთა და მოღვაწებათა წმიდათა: იგინი იყვნენ ცხოველნი სახენი ძრისტესნი ქვეყანასა ზედა; იგინი იყვნენ ნათელნი და მნათობნი და მარილი ამის სოფლისანი; მათ ცხოვლად გვიჩვენეს, რა ძალა აქვს სახარებასა ძრისტესსა, ვითარ გამოსცვლის და განაბრწყინვებს იგი ბუნებასა კაცისასა, ოდესცა კაცი სრულიად დაემორჩილება მას. რომელი მცნება ძრისტესი არ აღასრულეს მათ, რომელი ღვაწლი არ იტვირთეს, რომელი შრომა არ აღიღეს თავის თავზედ, რომელი მაგალითი არ გვაჩვენეს და რომელი სახე სიწმიდისა და სათნოებისაარ მოგვცეს ჩვენ? ბარნა, ძმო, შენც შეგიძლიან აღიარო სახელი ძრისტესი წინაშე კაცთა მზგავსად წმიდათა. ვითარ, რომელითა სახითა? სიტყვითაცა და უმეტესად საქმითა. უკეთუ ცხოვრება შენი წმიდა არს, უკეთუ შენ ყოველი კაცი ცხადად გხედავს, რომ გეშინის ღვთისა და აღვსებული ხარ სასოებითა, იცოდე, რომ ძალისამებრ შენისა აღგვიარებია შენ სახელი ძრისტესი წინაშე კაცთა, და იგიცა აღგვიარებს შენ მეორედ მოსვლასა **თვისსა** წინაშე მამისა **თვისისა** ზეცათასა. ხოლო უკეთუ ცუდითა შენითა ცხოვრებითა დააბრკოლე ვინმე, უკეთუ მოყვასნი შენნი ცხადად ხედვენ, რომ შენ ხარ სუსტი აღსრულებასა შინა მცნებათა ძრისტესთა, იცოდე, რომ უარ გიყოფიეს შენ ძრისტე წინაშე კაცთა. **თუმცა** ენითა შენითა არ გითქვამს უარი, გარნა საქმენი შენნი უცხადესად გამოაჩენენ უარის ყოფასა შენსა. მოიხსენე, რას იტყვის მაცხოვარი: არა ყოველმან, რომელმან მრქვას მე: **უფალო, უფალო** და შევიდეს იგი სასუფეველსა ცათასა, არამედ რომელმან ჰყოს ნება მამისა ჩემისა ზეცათასა. მრავალთა მრქვან მე მას დღესა შინა: არა სახელითა შენითა წინასწარ-ვმეტყველებდითა, და სახელითა შენითა ეშმაკნი განვასხენით; და სახელითა შენითა ძალნი მრავალნი ვქმენით? მას უამსა

შინა ვრქვა მათ: არა გიცნი თქვენ; განმეშორებით ჩემგან ყოველნი მოქმედნი უსჯულოებისანი (მატთ. ზ. კა—კლ).

რომელმან არა აღიღოს ჯვარი თვისი და არ შემომიდგეს მე, იგი არა არს ჩემდა ღირს. აჰა მეორე მცნება, რომელი აღასრულეს ყოველთა წმიდათა. მრთელი მათი ცხოვრება იყო დაუსრულებელი შრომა, მოღვაწება და ტვირთვა ძრისტეს ჯვარისა. არა მქონებელნი სახლისა და კარისა, მოკლებულნი ყოველთა ნუგეშითა და კმაყოფილებითა სოფლისათა, ხშირად შიშველნი და მშვიერნი, იგინი ვიდოდენ სოფლითი სოფლად და ახარებდენ სახარებასა ძრისტესსა. ღვენულნი, წყლულნი, ცემულნი, განკიცხულნი, შეურაცხნი, იგინი არა დასცხრებოდენ ქადაგებისაგან, არა უკუნ-იქცეოდენ სიყვარულისაგან, არ მოიშლიდენ განათლებასა სოფლისასა. შინ გამოხატავს მათსა მოთმინებასა! მრთელ სიცოცხლეში ტანჯულნი, მრავალ გზის მყოფნი ცეცხლსა შინა განსაცდელთასა, იგინი სიკვდილსაც ვერ ეღირსებოდნენ მოსვენებით სარეცელსა ზედა თვისსა, არამედ იყვნენ მოწყვედილ მრავალ-ფერითა ტანჯვითა.

მსეც ყოველი გქონდეს სახეში, ძმაო ჩემო! ბახსოვდეს, რომელ არა შესაძლო არს კაცი შეუდგეს ძრისტესა, ნამდვილად სურდეს აღსრულება სჯულისა ძრისტესისა და არ შემთხვიოს მრავალსა განსაცდელსა. ამისთვის შენც აღიღე ჯვარი ძრისტესი და ესრეთ შეუდეგ კვალსა მისსა. შენც მოითმინე ჭირი და განსაცდელი, გამომავალი ვითარცა გულისა შენისაგან, ეგრეთვე სოფლისა და სულიერისა მტერისაგან. თავსა შენსა მარადის უნდა აიძულებდე, ვნებათა და ცოდვათა შენთა, რომელნი არიან ასოთა შინა შენთა, აღვირ-უხსმიდე, სოფლის მწუხარებათა და გაჭირვებათა წინა-აღუდგებოდე, განსაცდელთა სულიერისა მტერისაგან გამომავალთა განარჩევდე და განაქრობდე ლოცვითა და მოთმინებითა.

ახლა ისიც ვიხილოთ, რა იყო დასასრული შრომათა და მოთმინებათა წმიდათათა? რა მიიღეს მათ ნაცვლად მათის სამსახურის ერთგულებისა? მსეცა გვესმა დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან. მოციქული პეტრე ჰკითხავს მაცხოვარს: აჰა ესერა ჩვენ ყოველი დაუტყვევთ და შეგიდევით შენ, რამე იყოს

ჩვენდა? ხოლო იესო პრქვა მათ: ამინ გეტყვი თქვენ, რამეთუ თქვენ, რომელნი ეგე შემომიდგებით მე, მერმესა მას შვებასა, რაჟამს დასჯდეს ძე კაცისა საყდართა დიდებისა თვისისათა, დასხდეთ თქვენცა ათორმეტთა საყდართა განსჯად ათორმეტთა ტომთა ისრაილისათა. აჰა რას მიაგებს უხვი და უხვად მიმცემელი შუალი ერთ-გულთა თვისთა მონათა! ჩვენც გვექმნება, ძმაო, სასოება ამისა, უკეთუ ვბაძავთ შრომასა და მოთმინებასა მათსა. ბარნა, საუბედუროდ, ჩვენ ხშირად ვართ სულ-მოკლე და მოუთმენელ. უკეთუ მცირე ოდენ შეუდევით კეთილსა ცხოვრებასა, მაშინვე აქა ველით ლეთისაგან ჯილდოსა და მიგებასა, ხოლო უკეთუ გვეწია რაიმე ჭირი და განსაცდელი, ვსდრტვინავთ და ვფიქრობთ გულსა შინა ჩვენსა, სად არის სიმართლე, რათ მიყო მე ეს ლმერთმა? რას ფიქრობ, ჰოი სულ-მოკლეო და მცირედ მორწმუნეო! ნუ თუ უმჯობეს ხარ შენ ყოველთა წმიდათა, რომელთა ვერ იხილეს ნუგეში და გამოხსნა ამ ქვეყანაზედ? მითხარ, რა მიიღო ამ სოფელში მოციქულმა პავლემ, რომელმან განანათლა კიდენი ქვეყანისანი სახარებითა? თავი მოჰკვეთეს მას კერპთ-მსახურთა. რა უყვეს პეტრეს? ჯვარზედ ჩამოკიდეს იგი. იოანე ღვთის-მეტყველსა? აღდებულს ზეთში შთააგდეს იგი. მითარ გაათავა ცხოვრება თვისი მეორე იოანემ, მსგავსმან პირველისა, ოქროპირად წოდებულმან, მნათობმან სოფლისამან და ორღანომან სული-სა წმიდისამან? იგი იყო განგდებულ სამწყსოისა თვისისაგან და აღასრულა ცხოვრება თვისი გზასა ზედა. ან რომელი წმიდათაგანი ეღირსა დიდებასა და ნუგეშსა ამის სოფლისასა? ღიან შეეძლო ლმერთსა აქვე, ამ სოფელში, მიგება წმიდათა კეთილისა მათის წსახურებისა წილ; გარნა ზეცას უმჯობესი შისაგებელი განუმზადა მათ, რომელსა იგინი აწ ხედვენ და გემოვნებენ.

ღასასრულ ნუ დავივიწყებთ უკანასკნელთა სიტყვათაცა დღევანდელისა სახარებისა: მრავალნი იყვნენ პირველნი უკანა, და უკანანი წინა. სოფელსა ამას შინა ყოველნი წმიდანი იყვნენ შეურაცხნი და უკანასკნელნი, ხოლო მომავალსა საუკუნესა იგინი იქნებიან მსაჯულნი აქაურთა. მათთა მსაჯულთა.

ვევედროთ ლმერთსა, რათა ჩვენცა გვყოს მოზიარედ მათისა დიდებისა. ამინ.

კვირიაკისა უოველთა წმიდათასა.

ჰოველმან, რომელმან აღიაროს ჩემდა მომართ წინაშე კაცთა, მეცა აღვიარო იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა; რომელმან უარ-მყოს მე წინაშე კაცთა, უარ-ვეო მეცა იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა (მატ. ი. ლბ).

*

მს სიტყვები, რომელი გვესმა დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან, ძმანო ქრისტიანენო, ცხად ჰყოფენ, რომელ აღსარება წინაშე კაცთა იესო ძრისტეს სახელისა, არის ერთი უპირველესთა და მიუცილებელთა მოვალეობათა ჩვენთაგანი. რისთვის მოვინათლენით ჩვენ და რისთვის შეუდექით ძრისტეს სჯულსა? არა მისთვისა, რომელ, უკეთუ, შეწყენითა ლვითისათა, მტკიცედ დავიცავთ სჯულსა ჩვენსა, მაშინ უფალი იესო ძრისტე წარგადგენს ჩვენ წინაშე მამისა თვისისა, აღიარებს სახელსა ჩვენსა და მოგვცემს აღთქმულსა ნეტარებასა? ბარნა ამ სიკეთეს და ბედნიერებას იგი აღუთქვამს მხოლოდ მათ, რომელნი აღიარებენ მას წინაშე კაცთა: ყოველმან რომელმან აღიაროს ჩემდა მომართ წინაშე კაცთა, აღვიარო იგი მეცა წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა; ხოლო რომელმან უარ-მყოს მე წინაშე კაცთა, უარ-ვეო იგი მეცა წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა. მაშა-სადამე ფრიად საჭიროა შევიტყოთ: რაი არს აღსარება ძრისტესი, ვინ აღიარებს მას ღირსებით წინაშე კაცთა, ხოლო ვინ უარ-ჰყოფს მას.

აღსარება იესო ძრისტესი წინაშე კაცთა ის არის, როდესაც კაცი, თუ გარემოებამ მოითხოვა, პირ-და-პირ, თამამად და სიხარულით იტყვის, რომ იგი არის ძრისტეს მორწმუნე და მოსავი და მისი მადიდებელი; ხოლო თუ სიტყვიერსა აღსარებასა არავინ ითხოვს მისგან, თვით საქმით, ცხოვრებითა და ყოფაქცევითა თვისითა, ნათლად გამოაჩენს, რომელ მას

კიდევ ჰსურს და კიდევ აქვს მეცადინეობა ყოველთა შემთხვევათა შინა აღასრულოს მცნება მისი, რათა ყოველთა კაცთა, ვითარცა იტყვის იესო ძრისტე, იხილონ საქმენი მისნი კეთილნი და აღიდებენ მამასა მისსა ზეციერსა. წინააღმდეგ ამისა უარისმყოფელი ძრისტესი წინაშე კაცთა ის არის, რომელი ზოგჯერ პირ-და-პირ, სიტყვიერათაც, შეურაც-ჰყოფს შფალსა იესო ძრისტესა და მისსა მცნებასა; ხოლო ზოგჯერ, თუმცა სიტყვიერათაც არ უარ-ჰყოფს იესო ძრისტესა, გარნა საქმენი მისნი ცხად ჰყოფენ, რომელ მას არა ჰსურს, ანუ იგი არა ცდილობს, რომ გაამართლოს სჯული ძრისტესი და მით აღიდოს სახელი მისი წინაშე კაცთა.

ვინ იქნება ისრეთი საცოდავი კაცი მონათლულთა და ქრისტიანეთაგანი, რომ არ აღიაროს და კიდევ უარ-ჰყოს სახელი იესო ძრისტესი წინაშე კაცთა? მსრეთ, უთუოთ იფიქრებს ზოგიერთი აქა მდგომარეთაგანი. მართლაც, ძმანო ჩემნო, დიდად გასაკვირვებელი არის და დაუჯერებელი ესრეთი საქმე! თუ კი ერთხელ ვინმემ მიიღო ძრისტეს სჯული, თუ კი ცოტაოდენი მაინც იცნო და შეიტყო ვინ იყო იესო ძრისტე, რა ჰქმნა მან ჩვენთვის, რა გვასწავლა, რა აღგვითქვა, როგორღა მოხდება, რომ ესე ვითარმა კაცმა უარ-ჰყოს იესო ძრისტე წინაშე კაცთა? ცხად არს, რომელ ვინც იესო ძრისტეს უარ-ჰყოფს, იგი მარტო მას არ უარ-ჰყოფს, არამედ უარ-ჰყოფს თვით ჰქმნარიტებას, თვით სიწმიდესა, სათნოებასა, ერთი სიტყვით, იგი უარ-ჰყოფს ყოველსა, რაიცა კაცსა აქვს უმჯობესი და უმაღლესი, რითაც კაცი არის კაცი-ადამიანი და არა პირუტყვი. ბარნა სჩანს, რომელ ეს შესაძლო არს, ძმანო ჩემნო! ღა არა თუ ეს არის შესაძლო, არამედ ამაზე უარესიცა რაიმე! შესაძლებელი არის, რომ გამოჩნდეს ისრეთი საცოდავი, მახინჯი კაცი, რომელმანც არათუ უარ-ჰყოს იესო ძრისტე, არამედ ჰრცხვენოდეს მისი; ამას იტყვის თვით შფალი: რომელსა სირცხვილესულ უჩნდეს ჩემდა მომართ და სიტყვათა ჩემთა, ამას ძემანცა კაცისამან არცხვინოს, ოდეს მოვიდეს დიდებითა თვისითა და მამისა და წმიდათა ანგელოზთა თანა.

ღმერთო მაცხოვარო! შენი უნდა შერცხვესა ადამიანს? თუ შენი სიტყვა და სწავლა სასირცხვოდ მიაჩნია ვისმეს, მამ

რაღა უნდა იყოს მისთვის სასიქადულო? ოუ ნათელისა ჰრც-
ხვენია კაცს, აბა ბნელი ყოფილა მისი სიქადული! სწორეთ
საკვირველი არის ესრეთი საქმე, ძმანო ჩემნო! ბარნა, საუ-
ბედუროდ ჩვენდა, ხშირად გამოჩნდება იგი ქვეყანაზე! ბარნა
არ ვხედავთაა ჩვენ ახლა, ამ ჩვენ ღროებაში, ზოგიერთთა სა-
ცოდავთა ქრისტიანეთა, რომელთა არ ეშინიათ უარის-ყოფა
წინაშე კაცთა შფლისა იესო ძრისტესი, სასიქადულოთ მიაჩ-
ნიათ წინააღმდეგობა და უარის-ყოფა მისისა სახარებისა, სა-
ზოგადობასა შინა დიდსა ცხადად გამოაჩენენ თავსა თვისსა
მოღალატედ სჯულისა და მით ჰგონებენ დამტკიცონ თვისი
ქკუა და სწავლა... შკუნ ვაქციოთ ჰაზრი ჩვენი ესრეთთა საბ-
რალთა კაცთა, შემარცხვენელთა მათისა ტომისა და შთა-
მამავლობისა.

ბარნა სიტყვით უარის ყოფა არის უმცირესი ცოდვა, ვიდ-
რე საქმით. შარის ყოფა ანუ ღალატობა ძრისტესი საქმით
მრავალფერად აღსრულდება. შარის მყოფელი არის ძრის-
ტესი ყოველი ქრისტიანე, რომელი დიდ ყურადღებას არ ხმა-
რობს მისის სჯულის აღსრულებაზე, რომელი არ ცდილობს
ღირსი შეიქმნეს ძრისტეს სახელისა, გააუმჯობესოს თვისი სუ-
ლიერი მოქალაქობა; უარ-ჰყოფს საქმით ქრისტესა კაცი და-
უდგრომელი, რომელი არის დამონებული ვნებათა და არ ასრუ-
ლებს ძრისტეს ბძანებასა.

შარ-ჰყოფ შენ ძრისტესა, ძმაო, თუ გაქვს გული გრილი
მის სჯულზე, თუ სოფლისა ამის გემოვნება და კმაყოფილება
გაშორებს შენ ძრისტესგან, თუ წარტაცებული ხარ გულის
თქმათაგან ბოროტთა; ბავითა შენითა აღიარებ ძრისტესა,
გარნა საქმენი შენნი არიან ძრისტეს წინააღმდეგნი; ამბობ,
რომ ძრისტე მრწამსო, გარნა საქმენი შენნი არიან უმწარესნი
უსჯულოთა; საყდარში გაქვს გონება დაფანტული, ლოცვას
მიჩვეული არა ხარ, მოთმინება ცოდვათაგან გემძიმება, ყოველ
ღღე და ყოველ წამს აჯავრებ ლმერთსა ცუდითა შენითა ყოფა-
ქცევითა.

ბოლოს არის კიდევ ერთი, მესამე სახე ძრისტეს უარის-
ყოფისა, ანუ ღალატობისა, ყოველთა უსაშინელესი და უმძი-
მესი. რომელი? ის, როდესაც კაცი იქცევა ფარისევლობით,

ესე იგი, თუმცა მის გულში სრულიად არ არის იესო ჰრისტეს სიყვარული და მორიდება, გარნა ბაგითა თვისითა და გარეშეობითა ატყუებს ქვეყანასა და გამოაჩენს თავსა თვისსა ჰრისტეს ერთგულ მსახურად. რაოდენნი და რა საშინელნი ესრეთნი მაგალითნი არიან კიდევ ჩვენს ქვეყანაში! რა საზარელი არის ხილვა ესრეთისა კაცისა! რა ვიფიქროთ და რა ვსთქვათ, რომლითა ლექსებითა გამოვხატოთ ის საცოდაობა, როდესაც კაცი აქ საყდარში დიდ-დიდ პირჯვარს იწერს, ხშირად მეტანიას იქმს, რომელზედაც ამბობენ, რომ ძალიან მლოცველი და ღვთის-მოყვარე კაცი არისო, და გული ცხადად აქვს აღსვებული თავხედობითა და ამპარტუანებითა, ნათესავი სძულს, მრავალ პირს სჩაგრავს და აწუხებს. მის ატყუებ- შენ, საბრალო კაცო! ღმერთს, ანუ თავსა შენსა? მე ვხედავ, რომ შენ გულში აღგიმართავს ერთი დიდ ბერძენი, რომელსა შენ თაყვანს-სცემ. იესო ჰრისტე არ არის შენი ღმერთი, არამედ შენი საკუთარი თავხედობა და ჯინიანობა-ა.

ღმერთო, მოგვეც ჩვენ მეცნიერება შენისა სახელისა და ჯეროვნად აღსარება მისი წინაშე კაცთა. ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

მეორეა კვირიაქისა.

და იხილა იესო სხვანი ორნი ძმანი იაკობ ზებედესი და იოანე ძმა მისი... და უწოდა მათ, ხოლო მათ მეყსეულად დაუტყვეს ნავი იგი და მამა მათი და მისდევდეს მას (მატთ. დ. კა, კბ).

*

ღღეს წარკითხული სახარება მოგვითხრობს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, როდის და რა სახით ამოარჩია შუალმან ათორმეტნი მოციქულნი თვისნი. მოთხრობასა ამას შინა უმეტესად

მიიზიდავს ჩვენს ყურადღებასა ის, რა ერთგულად მიიღეს აღმორჩეულთა ამათ წოდება შულისა და მსწრაფლ შეუდგნენ მას: და იხილა იესო სხვანი ორნი ძმანი... და უწოდა მათ, ხოლო მათ მეყსეულად დაუტყვევს ნავი იგი და მამა მათი და მისდევდეს მას. აჰა რა სახით ჰქონდა გული უბრალოთა ამათ მეთევზეთა განმზადებული სმენად ღვთის წოდებისა. რა კი მაცხოვარმან იხმო იგი აღარც ეჭვი, აღარც შიში, აღარც რყევა რომელიმე ანუ სიყვარული მშობელთა, ანუ სიყვარული მონაგებთა აღარ დააბრკოლებს მათ. ბული ეტყვის მათ, რომელ კეთილ არს წოდება ესე, ჰკუთა მათი შეგონებს, რომელ იგინი ვერ იშოვნიან ამაზე უკეთესსა მოძღვარსა და განმანათლებელსა, სინიდისი ამხილებს მათ, რათა არა დაჰკარგონ კეთილი ესე შემთხვევა, არამედ ისარგებლონ მით და იგინი მაშინვე დაემორჩილნენ ხმასა შულისასა: ხოლო მათ მეყსეულად დაუტყვევს ნავი იგი და მამა მათი და მისდევდეს მას.

აჰა, ძმაო საყვარელო, კეთილი მაგალითი და სწავლა შენთვის თუ გასურს მიღება სწავლისა და მაგალითისა! როდესაც ღმერთი გიწოდებს შენ, რა სახითაც გინდა გამოგიჩინდეს წოდება იგი, ნულარ ჰყოენი ნუ მიზეზობ, არამედ მაშინვე ისმინე ხმა შულისა და შეუდეგ მას.

როდესაც მაცხოვარი ასწავლიდა ერსა, იგი ხშირად ესრეთ დაასრულებდა ქადაგებასა თვისსა: რომელსა ახსენ ყურნი სმენად, ისმინენ! შეიძლება და საჭიროც არის შენდამიც მოვაქციო სიტყვა ესე; თუ გაქვს, ძმაო, ყური სმენად ღვთისწოდებისა, თუ გული გაქვს გამზადებული მიღებად სიტყვისა ღვთისა, თუ ჰკუთა შენი არ არის განდრეკილი, არამედ მსურველი მიღებად ღვთისაგან მოვლინებულისა სწავლისა, — ყური დაუგდე შენცა წოდებასა ღვთისასა, მისთვის, რომელ ღმერთი მრავალ-გზის და მრავალ-ფერად გიხმობს შენცა, — რომელსა ახსენ ყურნი სმენად, ისმინენ. შენთვისაც იყო ეს მაგალითი და სწავლა, რომელი გესმა დღეს წარკითხულისა სახარებისაგან, — ისმინე იგი და იყავ მობაძავ კეთილ გონიერთა მათ მეთევზეთა. ღვთისაგან არის ყოველი იგი შემთხვევა, როდესაც გული შენი გართული სოფლისა ამის ამოცებასა შინა, უცფათ გაიხსოვნებს ღმერთსა, შეწუხდება რომლისამე მიზეზისაგამო,

მოსწყინდება მონება ცოდვისა და ისურვებს მიქცევად ლეთისადმი. ხშირად სინიდისი შენი, ტვირთ მძიმე ცოდვისაგან, სწყუხს და იურვის, გაიძულებს და გდვენის მიქცევად ლეთისადმი; გარნა, საუბედუროდ, ნაცვლად მისა, რომ ყური დაუგდო ესრეთსა შენსა შინაგანსა მდგომარეობასა, და მიიღო იგი, ვითარცა წოდება ლეთისა, და შეუდგე ხმასა შფლისასა და მისდევდე მას, შენ თვითონ დააჩუმებ სინიდისსა შენსა და მით გააუქმებ წოდებასა ლეთისასა. ლეთისაგან არის ისიც, როდესაც შეგემთხვევა რომელიმე უბედურება, როდესაც შენ ხარ შეწყუხებული ანუ სიკვდილითა, ანუ სიღარიბითა, ანუ სნეულებითა. შოველთა ესრეთთა შემთხვევათა კაცნი ღვთისმოსიშნი და ღვთის-მოსაენი მიიღებენ, ვითარცა ლეთისაგან მოვლინებულსა წოდებასა, შეიმუსვრიან გულთა თვისთა, დაემორჩილებიან სიმართლით დამსჯელსა მარჯვენესა ლეთისასა და ცდილობენ, რომ სინანულითა, მოთმინებითა და მორჩილებითა გაისწორონ ცხოვრება თვისი და შეიქმნენ ღირსნი ლეთის მოწყალებისა; ანუ იქმნება ლმერთმან გიწოდა შენ კიდევ სხვითა სახითა: იქმნება მან მოგცა შენ პატივი და დიდობა შორის მოყვასთა შენთა, იქმნება შეგამყო ჭკუითა, სწავლითა, ანუ სიმდიდრითა. ძაცი გონიერი და ლეთის მოშიში ამათაც მიიღებს, ვითარცა ლეთის წყალობასა და უმეტესად შეიყვარებს მას, გარნა შენ, საუბედუროდ, ნაცვლად ამისა გული გაქვს გაქვავებული, ყოველი ესრეთი შემთხვევა ხშირად უმეტესად გაშორებს ლეთისაგან, და არა თუ მიგაახლებს მას. მრთი სიტყვით, რაოდენ გზის გული შენი ჰგრძნობდა წოდებასა ღვთისასა, რაოდენ გზის გეტყოდა იგი შენ: დრო არის მიქცევად ლეთისადმი და დატევება ყოვლისა ამ სოფლის ბოროტებისა და ცოდვისა, რაოდენ გზის გული გიწუხდა, სინიდისი გაიძულებდა, ნეტარ ხარ მაშინ, თუ ისმინე წოდება ლეთისა და მსგავსად მოწაფეთა, შეუდექი მას. ბარნა, საუბედუროთ, ვხედავ, რომ შენ მაინც მარადის აუქმებ წოდებასა ლეთისასა და ყოველნი ლეთისაგან მოვლენილნი სწავლანი დარჩნენ შენთვის უსარგებლო. რისთვის? რა არის მიზეზი საშინელისა ამის შენისი დაუდევნელობისა და უზრუნველობისა? ის რომ, შენ დიდად არ აფასებ წოდებასა ლეთისასა, ვითარცა

დააფასეს მოწაფეთა ძრისტესთა. შბრალოთა ამათ მეთევზეთა ისე დიდად დააფასეს წოდება ძრისტესი, რომელ არა თუ მეყსეულად დაუტევეს ნავი თვისი, ესე იგი ყოველი ქონება თვისი, არამედ მშობელნიცა თვისნი. შენგან ლმერთი არ მოითხოვს ესოდენსა მსხვერპლსა, რომ დასტოვო ყოველი შენი საქმე და ქონება და შეუდგე ლვთის მსახურებასა; ესრეთსა მსხვერპლსა ლმერთი მოითხოვდა და მოითხოვს მხოლოდ რომელთამე რჩეულთაგან, რომელთამე საკუთართა შემთხვევათა შინა. შენთვის ისიც საკმაო იქმნება, რომ მხოლოდ წოდებასა ლვთისასა და ლვთის მსახურებასა აფასებდე უდიდესად ყოველთა სხვათა საქმეთა შენტა, არ გავიწყდებოდეს ეს სიტყვა: მაცხოვრისა: სული უფროს არს საზრდელისა და გვამი სამოსლისა, ანუ ესე: რა მიუზღოს კაცმა ნაცვლად სულისა მისისა, და სულის ცხოვნების საქმე წინა უვიდოდეს ყოველთა შენტა საქმეთა, და, რადანაც სულის ცხოვნება შეიძლება მხოლოდ საოწმუნოებითა, სასოებითა, სიყვარულითა და სიმართლითა, ერთი სიტყვით, ყოვლითა სათნოებითა, მაშა-სადამე ზრუნვა და შეძენა ამათი უმეტესად ყოვლისა უნდა გაწუხებდეს შენ და მიგაჩნდეს შენ უდიდეს სხვათა ყოველთა შენტა საქმეთა; ბოლოს ყოველნი სხვანიცა შენნი ამ სოფლის საქმენი, შრომა და ზრუნვა ისე დააწყო, რომ იგინიცა შეგეწეოდენ ერთსა ამას და უმთავრესსა საქმესა, ესე იგისულის განათლებასა და ცხოვნებასა, რომელიმცა მოგვცეს ჩვენ ლმერთმან. ამინ.

გ-სა კვირიაკესა ზედა, თამული ქუთაისს ჩუგბ-სა წელსა.

ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფე-
ველსა ლეთისასა და სიმართლესა მისსა და ესე
ყოველი შეგვიძინოს თქვენ (მატ. - ე. ლგ).

ჰაზრი, რომელი გამოსთქვა მაცხოვარმან სიტყვათა ამათ შინა დღეს წარკითხულისა სახარებისათა, არის ფრიად უცხო და განსაკვირვებელი კაცობრივისა გონებისათვის. ჩვენ ყოველნი ესრეთ ვფიქრობთ, რომელ ვინც ეძიებს მხოლოდ სასუფეველსა ლეთისასა და სიმართლესა მისსა, ესე იგი, ვინც მხოლოდ ზრუნავს მისთვის, რათა აღასრულოს სახარება ქრისტესი, მიიღოს ლეთისაგან შენდობა ცოდვათა თვისთა და ესრეთ აცხოვნოს სული თვისი, იმ კაცმან უნდა დაივიწყოს ყოველი სოფლიური საქმე და უნდა წინაღვე მხად იყოს და იცოდეს, რომელამ ქვეყანაში მას არ აქვს ნაწილი და იგი ვერ შეიძენს კეთილ-დღეობასა და ბედნიერებასა. ბარნა, ისმინეთ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რასა გვეტყვის მაცხოვარი: **ეძიებდით პირველად, — გვეტყვის იგი, სასუფეველსა ლეთისასა და სიმართლესა მისსა და ესე ყოველი შეგვიძინოს თქვენ.** ესე იგი უპირველესი და უმთავრესი ზრუნვა თქვენი იყოს სიმართლისა და სასუფეველისათვის ლეთისა, ხოლო ყოველი სოფლიური საქმე ნივთი, ესე იგი, საკმელი, სასმელი, შესამოსელი და სხვა, თავით თვისით და უადვილესად შეგვიძინება თქვენ; უკეთუ უცხადესად გსურთ შეიტყოთ, რომელ ნამდვილად ეს ჰაზრი აქვს სიტყვათა ამათ, ვნახოთ რასა იტყვის მაცხოვარი უწინარესთა შინა მუხლთა დღეს წარკითხულისა სახარებისათა. **მერვის ხელეწიფების ორთა უფალთა მსახურებად, იტყვის უფალი; ესე იგი, უკეთუ ვინმე მრთელი თვისი ღონე და ცხოვრება შესწირა ზრუნვასა ამა სოფლისასა, მაშინ მისი უფალი და მბრძანებელი იქმნება სოფელივე და არა ლმერთი; მაშინ**

იგი ვერ ემსახურება ღმერთსა. შემდგომ მაცხოვარი იტყვის: ნუ ზრუნავთ სულითა თქვენითა, რაი სჯამოთ და რაი სვათ; ესე იგი ნუ იქმნება უმთავრესი თქვენი შრომა და მეცადინეობა საჰმლისათვის: ნუ ზრუნავთ და იტყვიოთ, ანუ რა ვსვათ, ანუ რა ვჯამოთ, ანუ რა შევიმოსოთ, რამეთუ ამას ყოველსა წარმართნი ეძიებენ. წარმართთა საქმე იყო ფიქრი მხოლოდ საჰმლისა და სასმლისა და შესამოსლისა თვის; ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა... აწ ცხად არს, ძმანო ჩემო, რომელ მაცხოვარი ნამდვილად იმას გვაძენებს და გვიბძანებს, რათამცა უწინარეს და უზირველეს ყოვლისა ჩვენ ვზრუნავდეთ სასუფეველისათვის ღვთისა და, უკეთუ ამას აღვასრულებთ, მაშინ სოფლისადაცა ბედნიერება და კეთილ-მდგომარეობა უადვილესად შეგვეძინება ჩვენ. სასუფეველი ცათა საღმრთოსა წერილსა შინა ეწოდება კეთილსა და ქრისტიანულსა ცხოვრებასა; სიმართლე სასუფეველისა არის აღსრულება მცნებათა სახარებისათა და განმართლება, რომელსადაცა მიიღებს სულისა წმიდისაგან კაცი, აღმასრულებელი სჯულისა ძრისტესისა; მაშასადამე სრული ჰაზრი სიტყვათა ამათ, რომელთა. ჩვენ აწ განვიხილავთ, არის ესრეთი: ყოველი, ვითარცა კერძობითი, კაცი, აგრეთვე ყოველი საზოგადოება, ყოველი ქვეყანა და ყოველი სახელმწიფო მხოლოდ მაშინ შეიძინებს ამ სოფელშიც ბედნიერებასა და კეთილ-დღეობასა, ოდესაც იგი წინაპირველად ეძიებს სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა, ესე იგი კეთილ ცხოვრებასა, სახარებისამებრ.

ვითარ შესაძლო არს და რით განმართლდება სიტყვა ესე სახარებისა? ამ სახით: ყოველი გარეგანი მოძრაობა და მოქმედება კაცისა დამოკიდებულ-არს შინაგანსა თვისებასა და მიდრეკილებასა ზედა. უკეთუ შინაგანი კაცისა არ არის წესიერად და კეთილად დაწყობილი და განათლებული, მაშინ გარეგანიცა მისი მოქმედება არ იქნება წესიერად წარმართებული; ვისაც აქვს გონება და გული აღრეული და აღშფოთებული ცოდვათა და ვნებათაგან, მას არ შეუძლიან იყოს ბედნიერად და კეთილად მდგომარე ქვეყანასა ამას შინა; საფუძველი მშვიდობისა და ბედნიერებისა, ამის სოფლისა არის

მშვიდობა, სიმართლე და მართლ-მსაჯულება. სადაცა სუფევს უმართლოება და შფოთი, იქ კაცი ბედნიერი ვერ იქნება და ვერას შეიძენს. ღასამტკიცებელად ამისა და აღსახსნელად სიტყვათა მაცხოვარისათა წარმოვიდგინოთ ორი საზოგადოება, ანუ ორი სხვადასხვა ხასიათისა და ყოფაქცევის სოფელი; წარმოვიდგინოთ, რომელ ერთ სოფელში ცხოვრობენ კაცნი კეთილნი და ღვთის-მსახურნი, რომელნი ყოველ საქმეში იქცევიან სიმართლით, და ესრეთ კეთილად და წესიერად არიან ურთიერთსა შორის დაწყობილნი, რომელ ერთი მეორეს არა თუ არ უშლის მოძრაობასა, შრომასა და ცხოვრებას, არამედ ეხმარება, ხელს უწყობს. შემდგომ წარმოვიდგინოთ, რომელ მეორე სოფელში ცხოვრობენ კაცნი ცუდნი, უმართლონი, მოჩხუბარნი, მეშფოთენი, რომელნი ურთიერთა აწუხებენ და სდევნიან შურითა და მძლავრობითა; ერთი სიტყვით, ესრეთ ცუდად არიან განწყობილნი, რომელ ერთი მეორეს ყოველ საქმეში აბრკოლებს, უშლის, მრთელი მათი დროება და ღონე იღვევა ჩხუბში და დავაში;—ამ ორთა სოფელთაგან რომელსა შინა იქნება კაცი უმეტესად ბედნიერი და კეთილ-მდგომარე? ცხად არს, რომელ პირველსა სოფელსა შინა: იქ უადვილესად ძალ-უძს მას, რათა შეიძინოს საქმელიცა; სასმელიცა და ყოველი ქვეყნიური საჭირო ნივთი; ხოლო მეორესა სოფელსა შინა კაცი არა თუ ვერ შეიძენს რაიმეს, არამედ ადვილად დაჰკარგავს მშვიდობასა და ბედნიერებასა.

ზარნა, რაც ახლა ჩვენ მხოლოდ მაგალითად წარმოვიდგინეთ, ეს ნამდვილად სწარმოებს და მართლდება ყოველსა ქვეყანასა ზედა წინაშე თვალთა ჩვენთა.

მიცით, რომელ აწ-მყოს ჩვენს დროებაში, არიან მრავალნი სახელმწიფონი; რომელნიმე მათგანნი აღიარებენ სჯულსა ძრისტესსა, გარნა სხვანი არიან ძველითგანვე ურწმუნონი, კერბთ-მსახურნი, ანუ მახმადიანნი. რომელთა სახელმწიფოთა შინა არის ახლა უმეტესი განათლება, წარმატება, კეთილ-დღეობა და ბედნიერება? შოველი დიდება და აღმატება არის ახლა ხელთა შინა ქრისტიანეთასა; ხოლო ურწმუნოთა სამფლობელონი არიან დაცემულნი და დაბნელებულნი; და უმეტესად ყოველთა არის დაცემული და მოკლებული ყოველისა სიკე-

თისა და წარმატებისაგან, ვითარცა ჩვენ ცხადად ვხედავთ თვალითა ჩვენითა, სახელმწიფო იგი, რომელიცა არის მდებარე მახლობლად ჩვენის ქვეყნისა. ხოლო ვინც ღრმად განიზრახავს, თუ რაი არს მიზეზი ბედნიერებისა პირველთა და უბედურებისა მეორეთა, იგი სცნობს, რომელ პირველნი გაბედნიერდნენ მისთვის, რომ დააფუძნეს მოქალაქობა თვისი და განათლება სასუფეველსა ზედა ლეთისასა და სიმართლესა მისსა, ხოლო სხვათა არ მიიღეს სიმართლე ესე.

გარნა რაისათვის მოგვყავს ჩვენ ესრეთნი შორეულნი მაგალითნი? შენ შეგიძლიან, ძმაო ჩემო, თვით აქ, ამ ქვეყანაშივე, გარემოს შენსა, ნახო მრავალი მაგალითი, დასამტკიცებლად სიტყვათა მაცხოვრისათა: **ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ლეთისასა... შეგიძლიან წარმოიდგინო რომელნიმე გვარნი და ოჯახნი, გაბედნიერებულნი ჩვენ ქვეყანაში ერთითა მხოლოდ თვისითა შრომითა და ლეთის-მოყვარეობითა და სიმართლითა; გარნა სხვანი რომელნიმე სახლნი და გვარნი ცხადად წახდენილნი და დაცემულნი მხოლოდ მით, რომელ იყვნენ არა მართალ, არამედ მტაცებელ და ბოროტ. აგრეთვე შეგიძლიან წარმოიდგინოთ საზოგადო მდგომარეობა ჩვენი და ჩვენთა წინაპართა. საზოგადოთ უნდა ვსთქვათ, რომელ ჩვენ, მცხოვრებნი, ამა ქვეყნისანი, ვერა ვართ ისრეთ ბედნიერნი და კეთილ-მდგომარენი, ვითარცა შეეფერება შევნიერსა ბუნებასა და ქვეყანასა ჩვენსა. რისთვის? მისთვის, რომელ, საუბედუროდ, გვაქვს ხასიათი ცუდი, არა ვართ კეთილად განწყობილი ურთიერთთა შორის, არა სუფევს სიმართლე საქმეთა შინა ჩვენთა, ვაწუხებთ ერთი მეორესა სიძულილითა და ჩხუბითა, შური და მძლავრობა დიდად უფლებს და უძღვის საქმეთა ჩვენთა; არა ვეძიებთ სასუფეველსა ლეთისასა და სიმართლესა მისსა, არამედ ვეძიებთ სიბოროტესა. აგრეთვე ძველნიცა მოთხრობანი ქვეყანისა ჩვენისანი ცხადად გვაჩვენებენ, თუ ვითარ შეწუხებულ იყო ქვეყანა ჩვენი მაშინ, როდესაც იყო შფოთი, შური და სიძულილი ჩვენ შორის; გარნა ვითარი იყო ქვეყანასა შინა ჩვენსა მშვიდობა და ბედნიერება მაშინ, ოდესცა, წინამძღოლნი რომელთამე ღვთის-მოყვარეთა მეფეთა და სულიერთა მამათაგან, წინაპარნი ჩვენი ეძიებდენ**

სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა.

და ესრეთ, ძმაო ჩემო, უკეთუ ბრძანებითა ღვთისათა არ შეიყვარებ სიმართლესა და კეთილ-მსახურებასა, შენმა საკუთარმა სარგებლობამ მაინც შეგაყვაროს იგი. იცოდე, რომ კაცი იგი არ არის ბედნიერი, რომელსა არ უყვარს სიმართლე და ღმერთი; არ არის წარმატება და კეთილ-მდგომარეობა სოფელსა მას შინა, ანუ საზოგადოებასა, სადაცა არა სუფევს სიმართლე და რომელიცა არა ეძიებს სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა. ბახსოვდეს, რომელ საფუძველი ქვევნიერისა საზოგადო კეთილ-დღეობისა ის არის, რომ საზოგადოებაში ერთი მეორეს არ უშლიდეს ცხოვრებასა, არ უბრკოლებდეს მოქმედებასა. იცხოვრე შენც და ნურც სხვას უშლი ცხოვრებას! აჰა კანონი კეთილ-განათლებულთა საზოგადოებათა. ბარნა ჩვენ ქვეყანაში, საუბედუროდ, სხვა გვაქვს კანონი. აქ ყოველი კაცი თითქმის ესრედ ფიქრობს: არცმე მქონდეს და არც სხვასაო; ნურც შენ იცხოვრებ, ნურც სხვას აცხოვრებო. — საშინელ არს ჩვეულება ესე ჩვენი! ამისთვის მტკიცედ და მარადის გვახსოვდეს სიტყვა იგი შფლისა! ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ. ამინ.

მ ო ძ ღ ვ რ მ ბ ა

ბ-სა კვირიასკნა ზედა.

ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ღვთისასა და სიმართლესა მისსა და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ (მატ. ვ. ლგ).

სიტყვათა ამათ შინა, ძმანო ქრისტიანენო, მაცხოვარი გვააწვავებს ჩვენ, რათა პირველი და უმთავრესი ზრუნვა და მეცადინეობა ჩვენი ქვეყანასა ამას შინა იყოს შეძინება ღვთის სასუფეველისა და სიმართლისა მისისა; ხოლო სხვა ყოველი;

რაიცა არს საჭირო ჩვენისა ხორციელისა ცხოვრებისათვის, თავის თავად და უადვილესად მოგვეცემა ჩვენ. აღსახსნელად და გასამართლებლად სიტყვათა ამათ, ჩვენ გამოვიკვლიოთ დღეს, რაი არს სასუფეველი ღვთისა? სად უნდა ვეძიებდეთ მას და რა სახით? და რა სახით შეიძლება, რომ თვით ღვთის სასუფეველისა და სიმართლისა მისისა შეძინებამან გავვიადვილოთ და შეგვეწიოს პოენასა შინა ქვეყნიერის კეთილ-მდგომარეობისა და ბედნიერებისა?

სასუფეველი ღვთისა, ძმანო ქრისტიანნო, არის ის ქეზმარიტება, სიმართლე, სიწმიდე და სათნოება, ანუ ის სულიერი, წმიდა და მადლიანი ცხოვრება, რომელიცა სიტყვით გვასწავა და საქმითაც გვაჩვენა მაცხოვარმან ჩვენმან, და შემდგომად მისა გვასწავეს და გვაჩვენეს ყოველთა მისთა, მადლით შემოსილთა წმიდათა. მსრეთ აღწერს თვით საღმრთოცა წერილი სასუფეველსა ღვთისასა! სად არის ეს სასუფეველი ღვთისა? იგი არს, ვითარცა შინაგან კაცისა გულსა და სულსა მისსა, ვგრეთვე გარეგან მისსა, საქმეთა შინა კაცთასა. სასუფეველი ღვთისა შინაგან კაცისა არის მსგავსება და ხატება ღვთისა, რომლითა თვით ღმერთმან შეამკო ბუნება კაცისა ჟამსა დაბადებისა მისისასა. თუმცა აწ ბუნება კაცისა არს ფრიად დაცემულ, მსგავსება და ხატება ღვთისა ცოდვათაგან ფრიად დაზნელებულ, გარნა ახლაცა ყოველ კაცს აქვს რომელიმე კვალი და თესლი ღვთის ხატებისა, ანუ ღვთის სასუფეველისა. მართალია, ცოდვამან მოიპოვა დიდი ძალა და მოქმედება ბუნებასა ზედა კაცისასა, გარნა მაინც ქვეყანაზედ არ იპოვება ისრეთი კაცი, რომელმანც არ იცოდეს განჩევა შორის ცოდვისა და მადლისა, სიცრუისა და სიმართლისა. შოველი კაცი ხშირად სცოდავს, გარნა, ვგონებ, ისრეთი ადამიანი არ იპოვება ქვეყანაზედ, რომელსაცა თავის ჰაზრში და გრძნობაში მაინც სიმართლე და მადლი არ ერჩიოს სიცრუესა და ცოდვასა. თვით უკანასკნელი და ყოველადვე გარყვნილი, ყოველ ბოროტებაში გამოსული კაცი რომ მოვიყვანოთ მაგალითად, ისიც კი ზოგჯერ გრძნობს მწუხარებასა თავის თავზედ; მაშა-სადამე კაცის ბუნებაში ახლაც არის თესლი ღვთის სასუფეველისა, და ყოველი კაცი პირველად თავის სულზე

ში და გულში უნდა ეძიებდეს სასუფეველსა ლვთისასა. რადგანაც საკუთარი შენი სინილისი და ჭკუა, ძმაო ჩემო, გაგრძნობინებს შენ, რომელ სიმართლე უმჯობესია უმართლოებაზედ, სიწმიდე უწმინდურობაზედ, მაღლი ცოდვაზედ, აქედან იწყებენა და შეძენა ლვთის სასუფეველისა. რა სახით? მსრეთ, რომელ შეითვისე ის საღმრთო გრძნობა, რომელიც დანერგა ღმერთმან შენ გულში, გააღვიძე იგი, აღაორძინე, გაადიდე საკუთართა შენი მეცადინეობითა. მცირე ნაბერწკალი, უკეთუ კაცი ეცადა, აღაგზნებს დიდსა ცეცხლსა. მცირე იგი და სუსტი გრძნობა სიმართლისა და მაღლისა მეცადინეობითა აღეგზნება დიდ ცეცხლად და განანათლებს მრთელსა შენს ბუნებასა. მრავალნი ღონისძიებანი მოგცა შენ მაცხოვარმან დიდისა ამის საქმისათვის; იგი მისთვის მოვიდა და განკაცნა, რათა აღადგინოს შენში ხატი ლვთისა; მან მოგანიჭა საღმრთო სჯული, საღმრთო წერილი, — უკვდავი მღინარენი ცხოვრებისა და ნათლისა.

ბქონან შეიღნი საიდუმლონი, შეიღნი წყარონი საღმრთოლისა მაღლისანი; ლოცვა, წირვა, მარხვა და ყოველნი ეკლესიურნი წესნი; იხმარე ესენი და მათ მიერ აღაშენებ სასუფეველსა ლვთისასა ბუნებასა შინა შენსა.

ბარნა სასუფეველსა ლვთისასა უნდა ვეძიებდეთ აგრეთვე გარეშე ჩვენსა, საქმეთა შინა ჩვენთა და მოყვასთა ჩვენთასა. — რას ნახავ, ოდესცა შეხედავ და გასინჯავ ადამიანის ცხოვრებას ამ ქვეყანაზედ? ნახავ, რომ ცოდვა და მაღლი, სიმართლე და სიცრუე არიან თითქმის არეულნი და გადამბუღლნი ურთიერთა შორის; ცხოვრება ადამიანისა ბრუნავს, ვითარცა ურმის თვალი, და მასთანავე ბრუნავენ და იძვრიან ქვეყანაზედ ცოდვა და მაღლი. შენზედ არის დამოკიდებული, ძმაო, რომელ კერძოს აღირჩევ და ვის ემსახურები. უკეთუ გსურს შეძინება ლვთის სასუფეველისა, ყოველ საქმეში აღმოიჩინე მართალი კერძო. სადაცა ხედავ მაღლსა, იქ იყოს გული და სული და ხელიცა შენი: შეეწიე განძლიერებასა ლვთის სიმართლისასა კაცთა შორის; იცოდე, რომელ თუ გაძლიერდა იგი მოყვასთა შორის შენთა და მახლობელთა, შენთვისცა დაშთება ესე სასარგებლოდ, შენც გაკეთდები ამით.

ხოლო თქვენ ეძიებდით პირველად სასუფეველსა ლვთისასა და სიმართლესა მისსა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ.

ახლა ის უნდა გამოვიკვლიოთ, ძმანო ჩემნო, თუ რა სახით შეიძლება, რომელ ოდესცა კაცი გულს-მოდგინედ ეძიებს სასუფეველსა ლვთისასა და სიმართლესა მისსა, მაშინ ამ სოფლის ცხოვრებაც გაუადვილდება მას და შეიქმნება უმჯობესი. რა კავშირი აქვს ორთა ამათ საგანთა, ესრედ დაშორებულთა, ესე იგი სასუფეველსა ლვთისასა და ხორციელსა კეთილ-დღეობასა და ბედნიერებასა, ანუ რისთვის სთქვა შუალმან: პირველად ეძიებდით სასუფეველსა ლვთისასა და სიმართლესა მისსა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ? ღიდი და მიუცილებელი კავშირი არის, ძმანო, ორთა ამა საგანთა შორის: პირველად, ეს უეჭველია, და ყოველმან კაცმან იცის, რომელ კაცის ამ ქვეყანაზედ კმაყოფალება და კეთილ-მდგომარეობა დამოკიდებულ არს თვით მის ქკუაზედ; შრომაზედ და მეცადინეობაზედ. თუ ვისმე ამ ქვეყანაზედ აქვს სიმდიდრე, პატივი, ბედნიერება, უთუოდ ან თვით მან შეიძინა ესენი თვისითა შრომითა და მეცადინეობითა, ან შეიძინეს მისთა წინაპართა და გარდამოსცეს მას. ბარნა კაცის შრომა და მეცადინეობა არაოდეს არ იქმნება ნაყოფიერ და სასარგებლო, უკეთუ იმ კაცს არა აქვს გულში ლვთის სასუფეველი, ესე იგი არა აქვს დამწვიდებულნი, კეთილი და მართალი ხასიათი. ბარეგანი წარმატება და ნაყოფიერება კაცის შრომისა ყოველთვის დამოკიდებული არის შინაგანსა მისსა თვისებასა ზედა. თუ თავისი საკუთარი ხასიათი ვერ აღაშენა კაცმან და ვერ დააწყო კეთილად, არამედ აქვს იგი ყოველთვის აღელვებული და მოუსვენებელი, როგორ აღაშენებს იგი თვისსა ხორციელსა კეთილდღეობასა? მეორედ ეს გასინჯე და წარმოიდგინე, ძმაო: რა მიზეზი დააბრკოლებს და კიდევ დაარღვევს ქვეყანაზედ კაცის კეთილდღეობას და ბედნიერებას? მგონებ, ყოველი კაცი დამეთანხმება ამაში, რომელ პირველი კაცის ბედნიერების დამარღვეველი მიზეზი არის ცოდვა, ვნება, უსამართლოება. როგორ შეიძლება, რომ ის კაცი იყოს წარმატებული და ბედნიერი, რომელსაც თვითონაც ცუდი ხასიათი აქვს და ჰცხოვრებს კაცთა შორის, ცუდის ხასიათისა მექონთა? ღასამტკიცებლად

მისა, თუ ვითარი დამოკიდებულება აქვს ხორციელსა ბედნიერებასა და სულიერსა მადლსა, ანუ ლვთის სასუფეველსა, მიქციეთ ყურადღება, მზანო ქრისტიანენო, თვით მდგომარეობასა ზედა ჩვენის ქვეყნისასა. შოველმა კაცმა იცის ეს და ყოველი აქაური მცხოვრები აღიარებს, რომელ უმთავრესი მიზეზი ჩვენის სიღარიბისა, სისაწყლისა და მწუხარებისა არის თვით ჩვენი ხასიათი, ცუდად აშენებული და ცუდად დაწყობილი. თუ კარგად გასინჯავ და დაუკვირდები აქაურ ცხოვრებას, მაშინვე დარწმუნდები, რომელ ვისაც ჩვენს ქვეყანაში აქვს მცირედი ბედნიერება და შეძლება, ანუ დაბიურად რომ იტყვიან: „ვისაც ცოტაოდენი სული უდგას“, ის უთუოდ ისრეთი კაცია, რომელსაც არ უყვარს დაუსრულებელი დავა და ჩივილი, არამედ უყვარს შრომა და მეცადინეობა, სხვისას არაფერს არ ეძიებს და არ ეხარბება, არამედ ჰცდილობს, რომ თავის ხელით შეიძინოს რაიმე; წინააღმდეგ ამისა, რავედენი არიან ჩვენს ქვეყანაში დასაწყლებულნი და დაღარიბებულნი მხოლოდ მით, რომელ თავისი სიცოცხლე გაუტარებია ჭორით, დავით და საჩივრებით, არ ჰცდილობენ პატიოსნითა შრომითა და მოღვაწეობითა შეიძინონ რაიმე, არამედ ყოველთვის იმას უყურებენ, ვის რა გამოსტყუონ და გამოჰგლიჯონ. მრთი სიტყვით, არ არიან მეძიებელნი ლვთის სასუფეველისა, არამედ, ვითარცა წარმართნი, ჰგონებენ, რომელ შესაძლებელი არის შფოთსა და უსამართლოებასა ზედა აშენება ბედნიერებისა.

ბოლოს ამას ყოველსა ის ჰაზრიც დაურთე, ძმაო ჩემო, რომელ კიდევ ერთი დიდი მიზეზი ამ სოფლის მწუხარებისა და უბედურებისა არის ნამეტანი სიხარბე კაცის გულისა, ვინაითგან იგი არ არის კმაყოფილი მით, რასაც ლმერთი მისცემს მას, არამედ მარადის მწუხარებით ეძიებს სიმდიდრესა. შემეტესსა კერძოსა კაცთა შორის ისეთი ხასიათი აქვს, რომელ თუმცა-ღა აქვს საკმაო საზრდო, საჭმელი და სასმელი, გარნა მაინც სწუხს, ჰზრუნავს და ჰშფოთავს თავის გულში ხვალისათვის, ხშირად ჰფიქრობს: რა ვსჭამო, რა ვსვა, რით შევიმო-სო, როგორ გამოვზარდო ცოლ-შვილი. ხოლო ზოგიერთსა, თუმცა-ღა აურაცხელი სიმდიდრეც ჰქონდეს, გარნა თუ სიმ-

დიდრესა მისსა კიდევ ყოველ-დღე არ ემატება, ანუ. თუ ვინ იცის, რომლითამე შემთხვევითა მცირედი რაიმე მოაკლდა, მაშინ იგი შთაფარდება მწუხარებასა შინა დიდსა. მსრეთი სიხარბე არის მიზეზი დამაბრკოლებელი ჩვენის სულიერის მშვიდობისა და მოსვენებისა; გარნა ვინც არის მეძიებელი ღვთის სასუფეველისა, ის აღარ იქმნება ესრეთი სულ-მოკლე მსასოებელი ღვთის შეწვენისა, იგი მუშაობს, ჰკდილობს და, რასაც ღმერთი მისცემს, მით არის კმაყოფილი და ჰმადლობს ღმერთსა. სიღარიბე, ნაკლულევალება, მწუხარება მას არ შთააგდებს სასო-წარკვეთილებასა შინა, მისთვის, რომელ მისს გულში მარადის მომდინარეობს წყარო მშვიდობისა და ნუგეშისა, ესე იგი, სასუფეველი ღვთისა და სიმართლე მისი, რომელიც ღმერთმან მოგვცეს ჩვენ ყოველთა. — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

გ-სა კვირიაქისა ზედა.

მერ-ვის ხელეწიფების ორთა შუალთა მონებად; ანუ ერთი იგი მოიძულოს, და სხვა იგი შეიყვაროს, ანუ ერთისა მის თავს იღვას, და ერთი იგი შეურაცხ-ჰყოს. ვერ ხელეწიფების ღმრთისა მონებად, და მამონასა (მათ. ვ. კდ.).

სიტყვათა ამათ შინა შუალი ჩვენი იესო ძრისტე ამხილებს ქრისტიანეთა მათ, რომელნი არიან დაუდგრომელნი და შერყეულნი მსახურებასა შინა ღვთისასა; ერთს წამს არიან ერთგულნი და მხურვალენი გულითა ღვთის-მსახურებასა შინა, ხოლო მეორე წამს წარიტაცებიან სოფლისა ამის სიყვარულითა, აქვსთ სურვილი, რათა აღასრულონ მცნება ღვთისა, გარნა ხშირად დაემონებიან მამონასა, ერთი სიტყვით, ჰკდილობენ შეაერთონ ღვთის-მსახურება და მამონისა მონება.

აწინდელნი ქრისტიანენი ცხოვრებისა-მებრ თვისისა განიყოფებიან სამ-ნაწილად. მართი კერძო, სამწუხაროდ ჩვენდა,

ფრიად მცირე, სრულებით და განუყოფელად ეკუთვნის ლმერ-
თსა, მარად-ჟამს ჰფიქრობს ღვთის-მსახურებასა ზედა, ერთგუ-
ლად და შეურყეველად ასრულებს საღმრთოსა მოვალეობასა
თვისსა. ზოგიერთნი ქრისტიანენი, რაკი ერთხელ გადასწყვი-
ტეს გულსა შინა თვისთა მსახურება ღვთისა, რაკი მიანდვეს
თავი თვისი განგებასა ღვთისასა, მიუცილებლად ჰზრუნავენ
მხოლოდ მისთვის, რათა სათნო-ეყონ ლმერთსა. რასაკვირვე-
ლია, ხანდის-ხან ისინიც შთავარდებიან ცოდვასა შინა. მიდ-
რემდის კაცი ჰცხოვრებს ქვეყანასა ზედა, არ შეუძლიან სრუ-
ლიად უცხო ჰყოს თავი თვისი ცოდვისაგან; — გარნა მაშინვე
აღსდგებიან და უმეტესითა ერთგულებითა კვალადვე იწყებენ
მსახურებასა ღვთისასა. მსენი შეადგენენ ნაწილსა და სამკვი-
დრებელსა ღვთისასა; საღმრთო წერილში ამათ ეწოდებათ:
მარილი სოფლისა, ნათელი ქვეყანისა, თესლი წმიდა, რჩეული
ღვთისა, ძე სასუფევლისა და სხვანი სანუგეშო სახელნი. ბარნა
არა ამათთვის სთქვა მაცხოვარმან: ვერ ხელეწიფების ორთა
უფალთა მონებად... ამათი უფალი და მეუფე არის ერთი მხო-
ლოდ მაღალი ლმერთი და არ მიეწერება მათ ეს სიტყვა
უფლისა:

მეორე ნაწილი ქრისტიანეთა არის სრულიად სხვა სახისა
და წინააღმდეგისა ყოფა-ქცევისა. ზოგიერთთა ქრისტიანეთა
მხოლოდ სახელად ეწოდება ქრისტიანე, გარნა ძრისტესა ლმერ-
თსა იგინი სრულებით არ ემონებიან. იგინი ჰფიქრობენ მხო-
ლოდ ამ სოფლისათვის, იგინი პატივის-ჰცემენ და ემსახურებიან
მხოლოდ მამონასა; გული მათი სრულიად გრილ-არს ღვთის-
მსახურებაზედ, მათი უფალი და ბატონი არის მხოლოდ მათი
თავი და სოფელი ესე; არცა ამათთვის სთქვა უფალმან ვერ
ხელეწიფების ღვთისა მონება და მამონისა, ვინაითგან მათ გულ-
ში არღა არის რყევა და დაუდგრომელობა, არამედ დიდი ხა-
ნია გარდასწყვიტეს მათ დატეება ღვთისა და მსახურება მა-
მონისა; იქმნება გარეშეობითა და სიტყვითა კიდევ ჰფარავდენ
იგინი განდრეკასა და დალატობასა ღვთისასა, გარნა სული
მათი აღარ ეკუთვნის ლმერთსა. იმათზედ შეიძლება მხოლოდ
ვევედრნეთ ლმერთსა, რათა დააღბოს გული მათი და მიაქციოს
იგინი უფლისა მათისადმი.....

ბოლოს, მესამესა და უმრავლესსა ნაწილსა ქრისტიანეთა-სა შეადგენენ ისინი, რომელნი ირყევიან შორის ორთა უფალ-თა, ლეთისა და მამონისა, რომელთა, თუმცა ჰსურისთ მონება ლეთისა, გარნა ვერ გადუგდიათ უღელი მამონისა. ამათ ეტყვის უფალი: ვერ ხელეწიფების ორთა უფალთა მონებად.

მს დაუდგრომელობა და რყევა არის დიდი ნაკულევენება აწინდელთა ქრისტიანეთა. ოდესმე ძველს ალთქმაში, ურიათა შორის განერცეღდა კერპთ-მსახურება; უკეთურმან ისრაიტელთა მეფემან, აქაზმან, აღმართა დიდი კერპი, რომელსა უწოდა ბაალ, და იწყო მსახურება მისი და უბრძანებდა ისრაიტელთა, ქვეშევრდომთა თვისთა, მსახურებასა, მსხვერპლის შეწირვასა მისდამი; გაჰჩნდა ერთი დიდი რყევა და იჰუნეულობა შორის ურიათა: არ იცოდენ მრავალთა, რა ექმნათ, შიშისაგან მეფისა თაყვანის-ჰცემდენ ბაალსა, გარნა საიდუმლოდ არა უტყეებდენ მსახურებასა ქეშმარიტისა ლეთისასა. ამჟამად ლმერთმან მიუვლინა მათ დიდი წინასწარმეტყველი ილია. ამან შეჰკრიბა ყოველი ერი, წარსდგა წინაშე მეფისა და სთქვა: ვიდრემდის ჰკელობთ თქვენ ორითავე კოჭითა თქვენითა? უკეთუ არს უფალი ლმერთი; მისა ვიდოდეთ უკანით (მეს. წ. მეფ. თ, იც, კა). მსე იგი, დაბიურად რომ ვსთქვათ: როდემდის უნდა ჰკოქლობდეთ თქვენ ორთავე ფეხებითა? უკეთუ არის ქვეყანაზედ ქეშმარიტი ლმერთი, მას ემსახურეთ. შგრედვე უნდა უთხრათ ქრისტიანუსა მას, რომელსა ჰსურს მსახურება ლეთისა და მამონისა: უკეთუ შენ, ძმაო ჩემო, გიცნობია უფალი იესო ძრისტე; უკეთუ შენ დარწმუნებული ხარ, რომ იგი არს ქეშმარიტი ლმერთი, მხსნელი და მაცხოვარი, მაშასადამე მას მხოლოდ ემსახურე და მისი მხოლოდ ისმინე. რისთვისლა ემონები სოფელსა? რისთვისლა ჰფიქრობ, რომ შეგიძლიან მონება ლეთისა და მამონისა?

ამაზედ ვგონებ შენ მიპასუხებ: მე სწორედ მსურს მონება ლეთისა და მსახურება, და შეძლებისა-მებრ ჩემისა კიდევ ვემორჩილები უფალსა; გარნა რა ექმნა და რა სახით შევიძლო გარდაგდება ამ სოფლის უღლისა? საჭიროებანი ხორცისა ჩემისანი მაიძულებენ ვიფიქრო ამ სოფელზედაც, დავემორჩილო სოფლისა ამის ჩვეულებასა, ვიზრუნო და ვიღვაწო ხორციელისა

ცხოვრებისათვის. — ბარნა, ძმაო ჩემო, შუალი არ მოითხოვს შენგან, რომ დაუტევო ყოველი ზრუნვა და ფიქრი სოფლიური; სხვა არს ზრუნვა და ფიქრი ხორციელისა ცხოვრებისათვის და სხვა არს მონება სოფლისა. შუალი მოითხოვს შენგან—არ დაემონო სოფელსა ანუ მამონასა ისრეთ, ვითარცა ლმერთსა; შუალი და ბატონი შენი იყოს მხოლოდ ლმერთი, თაყვანისცემა შენი და პატივისცემა ეკუთვნოდეს მხოლოდ ლმერთსა. ბარნა რაოდენ-გზის მომხდარა და მოხდება, რომ უმეტესად პატივს-ჰცემ მამონასა; ვიდრემდის ლმერთსა? მართი ანუ ორი მაგალითი სრულიად აღხსნის და დაამტკიცებს ამ ჰაზრსა. მსთქვათ მაგალითებრ: დღეს არის კვირადღე, ესე იგი, ის დღე, რომელიცა ჩვენ ძველის და საღმრთოისა ჩვეულებისამებრ უნდა მოვიხმაროთ ღვთის-მსახურებაზედ. ამ ჟამად კეთილნი და ღვთის ერთგულნი ქრისტიანენი არიან ტაძარსა შინა ღვთისასა და ისმენენ სიტყვასა მისსა, გარნა ვინცეს დღე ნაცვლად ლოცვისა მოიხმარა რომელსამე სოფლის საქმეზედ, ნაცვლად ეკლესიისა წარვიდა სხვა რომლისამე შემთხვევისათვის, ანუ გვიან ადგა ძილით-გან და ვერ მოასწრო წირვასა, ცხად-არს, რომელ მან უმეტესი პატივისცა მამონასა, ვიდრე ლმერთსა. ანუ სხვა მაგალითს გეტყვი: როდესაც შენ, ძმაო ჩემო, მოგებისათვის სიცრუეს იტყვი, მოატყუებ ვისმე, მიითვისებ, რაც შენ არ გეკუთვნოდა, ცხად-არს, რომელ შენ და-არღვიე მცნება ღვთისა, უღალატე ლმერთსა და დაემონე მამონასა.

შეიძლება, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, კაცმა ამ სოფელში ყოველი თვისი სოფლიური საქმე ისრედ დააწყოს, რომ ყოველი მისი შრომა და მოქმედება გადაიქცეს ღვთის-მსახურებად; ისიც შეიძლება, რომ ყოველი მისი ცხოვრება იყოს მსახურება და მონება მამონისა. მაჰარი, რასაკვირველია, თავის გამდიდრებისათვის ვაჭრობს და იღვწის; გარნა, უკეთუ იგი ვაჭრობს სიმატლით და პატიოსნებით; სიმდიდრეში არ არის ამპარტავანი, სიღარიბეში არ არის სულ-მოკლე, არამედ ესავს შუალსა, მონაგებისაგან თვისისა განუყოფს რასმე გლახაკსა და ობოლსა,—ვაჭრობა მისი შეირაცხება ვითარცა მსახურება ღვთისა. ჩინოვნიკი ემსახურება და შრომას სწევს ჯამაგირისა-

თვის და ჯრღლითვის, გარნა უკეთუ იგი ემსახურება სიმა-
რთლით და პატიოსნებით, მსახურება მისი შეირაცხება, ვითარ-
ცა მსახურება ღვთისა; შოველი ქალი, ოჯახის დედა, იღვწის,
ჭირუნავს და არის მოთმენაში მისთვის, რათა ააშენოს ოჯახი,
გაზარდოს შვილნი თვისნი; ამით იგი ასრულებს ბუნებითსა
წესსა; გარნა შრომა ესე და მოთმინება შეერაცხება მას, ვითარცა
ღვთის-მსახურება. აჰა რას იტყვის მოციქული პავლე: **ჰსცხოვნ-**
დების დედაკაცი შვილ-სხმისაგან, ეგნეს უკეთუ სარწმუნოებით,
სიყვარულით და სიწმიდით ღირსებასა ზედა (ა. ტიმ. ბ, იბ). ში-
ნაური ყმა, ანუ მოსამსახურე ემსახურება ბატონსა თვისსა; გარ-
ნა უკეთუ იგი ემსახურება ერთგულად და გულწრფელად, ვი-
თომც ღვთისათვის უმსახურნია. **და** ესრედ ყოველი კაცი ყო-
ველსა საქმესა შინა. **ყოველსა, რასაცა იქმოდეთ,—გვასწავებს**
მოციქული პავლე სიტყვით, გინა საქმით, ყოველსავე—სახელი-
თა უფლისა იესო ქრისტესითა, მადლობდით ღმერთსა და მამასა
მის მიერ. ანუ კვალად იგივე მოციქული სწერს: **ყოველსავე,**
რასაცა იქმოდეთ; გულითად იქმოდეთ, გითარცა უფლისასა და ნუ
ვითარცა კაცთასა (კოლ. გ. იდ. კ). მრთი სიტყვით, ვინც იქ-
ცევა სიმართლით, გულწრფელად, ვისაც ღმერთი ახსოვს და
აქვს სინიდისი, იგი არის ღვთის მსახური და ღვთის მონა. ბარ-
ნა ვინც არის უმართლო, ცუდის ხასიათისა, მკონარე, მეშფო-
თე, მოშურნე, მოძულე, იგი ემონება მამონასა და არა ღმერ-
თსა, რომელთაგან პირველი მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ღმერთ-
მან და მეორე განაშოროს ჩვენგან. — ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

კთ-ივნისს, პეტრე-პავლოზის დღეზედ.

მობაძე ჩემდა იყვნით, ვითარცა მე ძრის-
ტესსა (ა. კორ. ე. ივ.)

რისთვის შეკრებულ-ვართ ჩვენ დღეს, ძმანო ჩემნო ქრის-
ტიანენო, ეკკლესიასა ამას შინა? მისთვის, რათა სიყვარულითა

და კრძალულები და აღვასრულოთ ხსენება უმთავრესთა მოციქულთა, პეტრესი და პავლესი, ვადიდოთ ივინი, ანუ, უმჯობეს არს თქმად, მადლი ლეთისა, რომელი გამოჩნდა მათ მიერ; ცხოვლად წარმოვიდგინოთ მათი შრომა და ცხოვრება და კეთილითა ამით მაგალითითა განვადიდოთ თავნი ჩვენნი ბაძვად მათდა, ვითარცა ივინი იყვნენ მიმბაძვნი ქრისტესნი: **მობაძვე ჩემდა იყვნით**, გვეტყვის მოციქული პავლე, **ვითარცა მე ქრისტესსა**. მაგალითსა და საქმესა კაცისასა უმეტესი მოქმედება აქვს სულსა ზედა ჩვენსა, ვიდრე სიტყვიერსა დარიგებასა და შეგონებასა. სიტვა კაცისა ესოდენ ვერ მიიზიდავს და ვერ განაღვიძებს სულსა ჩვენსა, რაოდენ წარმოდგენა ცხოვრებისა წმიდათა კაცთასა. მათ თვით საქმით აღასრულებს მცნება ლეთისა, ამათ მოიყვანეს არსებაში სჯული ქრისტესი, ამათ მოგვეცეს ჩვენ ცხოველიხბოტი სათნოებისა და გვაჩვენეს, თუ ვითარ ჯერ-არს დაწყობა ცხოვრებისა მსგავსად სახარებისა. აჰა მიზეზი, რომლისათვისცა წმიდამან ეკლესიამან დააწესა ხსენება წმიდათა და ხშირად შეგვიკრებს ჩვენ სმენად მათისა ცხოვრებისა და მათთა საქმეთა. მივიტყვით უმთავრესთა მოციქულთადმი და ვიხილოთ, რა მაგალითი და რა სულიერი მოძღვრება გვაჩვენეს ჩვენ მათ ცხოვრებასა შინა თვისთა. არ შეგვიძლიან ჩვენ აღვსწეროთ ყოველნი მათნი საქმენი და ცხადად წარმოვიდგინოთ ყოველი მათი სულიერი მადლი და დიდება; გარნა მოვისხენოთ მაინც, რასა შინა მდგომარეობდა მათი ღირსება და რომელნი იყვნენ მათნი უმჯობესნი თვისებანი.

პეტრეს თვით ქრისტემან უწოდა კლდედ. **შენ ხარ კლდე**, — ჰრქვა მას უფალმან, და კლდესა ამას ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი... აღდე იყო სარწმუნოება მისი; მას აქენდა სარწმუნოება მტკიცე და შეურყეველი, ვითარცა კლდე.

პავლე იყო ზღვა სიყვარულისა; ყოველნი მისნი წერილნი ცხად ჰყოფენ, თუ ვითარი საუნჯე იყო გული მისი, ვითარი განუსაზღვრებელი სიყვარული ჰქონდა მას ყოველთა თვისთა მოწაფეთადმი.

აჰა ორნი უმთავრესნი ღირსებანი წმიდათა ამათ თავთა მოციქულთა. ამათ ორთა სათნოებათა ზედა დამყარებულ-არს ეკლესია და სჯული ქრისტესი. შეურყეველი სარწმუნოება

და სრული სიყვარული უნდა ჰქონდეს ყოველსა კაცსა, რომელსა ჰსურს, რათამცა იყოს ნამდვილი და ჭეშმარიტი ქრისტიანე.

ახლა ვიხილოთ, რა სახით გამოჰჩნდნენ ცხოვრებასა შინა პეტრესსა და პავლესა ეს ორნი თვისებანი; რა აქმნევიან სარწმუნოებამან პეტრეს; ვითარი ნაყოფი გამოიღო დიდმან სიყვარულმან პავლესმან ცხოვრებასა შინა მისსა. ღღეს წარკითხული სამოციქულოითგან გვესმა ჩვენ, ვითარი იყო ცხოვრება პავლესი. ცხოვრება მისი იყო გაუთავებელი შრომა, ჭირი, განსაცდელი. შოველნი მოციქულნი და უმეტესად პეტრე და პავლე იყვნენ ქვეყანასა ზედა, ვითარცა ცხოვარნი მგელთა შორის ყოველს წამს მომლოდნენი და მომზადებულნი დათხევივად სისხლისა თვისისა და შეწირვად ცხოვრებისა; გარნა არ მიმხედველნი ესოდენისა ჭირისა, პეტრე სარწმუნოებითა თვისითა ყოველს წამს მოაქცევდა და განაცოცხლებდა კაცთა, ცოდვათგან მკვდართა, ხოლო პავლე განანათლებდა და ნუგეშისცემდა სიყვარულითა თვისითა მრავალთა პირთა. მრთავე განავრცელეს პირსა ზედა ქვეყანასა საღმრთო სჯული და დამყარეს მრავალნი ეკლესიანი.

რა განამტკიცებდა და რა აძლევდა ძალასა და ღონესა ორთა ამათ მოციქულთა ესოდენთა ჭირთა შორის და დევნულებათა? როგორ არ მოეწყინათ მათ და როგორ გასძლეს ქვეყანასა ამას შინა, მოკლებულნი ყოველითა ნუგეშითა და ყოველითა სოფლიურითა წარმატებითა? მათი სიმტკიცე და მათი ნუგეში იყო იგივე სარწმუნოება და სიყვარული. პეტრე არათუ ითმენდა სულ-გრძელად ყოველსა დევნასა და განსაცდელსა, არამედ უხაროდაცა, ოდეს მიიღებდა ძრისტეს გულისათვის განსაცდელსა; პავლე, აღვსებული სიყვარულითა, თვით ამ სიყვარულსა შინა ჰპოვებდა თვისსა ნუგეშსა.

აჰა დიდი მაგალითი შენთვის, ძმაო! მცადე და შეიძინე ესოდენი სარწმუნოება და სიყვარული, რათა ყოველი შენი ნუგეში მდგომარეობდეს აღსრულებასა შინა ძრისტეს მცნებათა. შენ უნდა სრულიად მიანდო თავი შენი ღმერთსა. ბუნებასა კაცისასა აქვს ის თვისება, რომელ კაცი ყოველთვის ეძიებს რომელსამე ბედნიერებასა და ნუგეშსა. ბაუძნელდება ქვე-

ყანასა ზედა-ცხოვრება იმ კაცს, რომელსაც არა აქვს არცა ერთი ნუგეში და ბედნიერება ამ სოფელში; გარნა შენ, ძმაო ჩემო, ეცადე, რომ შენი ნუგეში და ბედნიერება იყოს სარწმუნოება, ლეთისა და მოყვასის სიყვარული, სიძარბოს აღსრულება. შრიად საჭირო არს და საშიშო, უკეთუ არა-ოდეს ესენი არ გაჰხსოვს, ანუ სრულიად გავიწყდება და ნაცვლად მისა ჰხედავ ბედნიერებასა შენსა სხვათა რომელთამე. სოფლიურთა ნიეთთა, ანუ მოქმედებათა შინა. სადაცა არს საუნჯე შენი; მუნ იყოს გული შენი, გვეტყვის შთალი: უკეთუ საუნჯე შენი არ არის ლმერთი და ლეთის სჯული, არამედ სხვა რაიმე, მაშინ გული შენი განემორება ლმერთსა. მოციქულთა, პეტრემ და პავლემ, საუნჯე თვისი დასდევს ლმერთსა შინა; ამისათვის გულიცა მათი ჰპოვებდა განსვენებასა საქმეთა შინა ლეთისათა. ნუ გგონია, ძმაო ჩემო, რომ იგინი იყვნენ მოკლებულნი რომლითამე ნუგეშითა და კმაყოფილებითა, ვგონებ, რომ, თვით ის კაცი, რომელიც ეძიებს და კიდევ შეიძინებს ამ სოფლის ბედნიერებასა და ნუგეშსა, ვერ იქმნება თვით ამ სოფელში ისრეთ ნეტარ და ბედნიერ, როგორც იყვნენ მოციქულნი პეტრე და პავლე. მართალია, იგინი იყვნენ, ვითარცა ვსთქვით, დევნილნი და დამძიმებულნი ყოვლითა ამ სოფლის უბედურებითა; გარნა სულიწმიდა, რომელი ჰსუფევს გულსა შინა მართალთასა, ყოველთვის მისცემს მათ ისრეთსა ნეტარებასა, სიხარულსა და ბედნიერებასა, რომლისა მსგავსსა ვერაოდეს ვერ იგრძნობს ცოდვილის კაცის გული. იმავე სამოციქულოსა შინა, დღეს წარკითხულსა, პავლე მოციქული მოგვითხრობს ჩვენს ვითარ იგი იყო აღტაცებული სულითა მესამე ცად და მუნ ესმა სიტყვანი, რომელთა ვერ გამოსთქვამს ენა კაცისა. მსრეთსა ნუგეშსა აძლევს ყოველთვის სულიწმიდა მართალსა და ღვთის-სათნოსა კაცსა. რომელი სიხარული ანუ რომელი სოფლის ნუგეში დაემსგავსება იმ სიხარულსა და მოსვენებასა, რომელსა ჰგრძნობს კაცი ღვთის მოშიში? ჰოველი ამ სოფლის სიხარული და ნუგეში არის მოკლე და აქვს ყოველთვის მწარე ბოლო, გარნა სიხარული სულისა წმიდისა გააცხოველებს კაცსა. ამას ვეძიებდეთ, ძმანო ჩემნო, და ამას მოვითხოვდეთ მარადის ღვთისაგან მადლითა და შე-

წვენითა წმიდათა უმთავრესთა მოციქულთა პეტრესითა და პავლესითა. ამინ.

ს ი ბ უ ვ ა

პეტრე-პავლოზის დღესასწაულსა.

მართლმადიდებელნი ძმანო ქრისტიანენო.

დღეს ჩვენ ვართ მედღესასწაულენი ხსენებისა წმიდათა მოციქულთა მთავართა—პეტრესი და პავლესი. დღეს ჩვენ დაგვიტევებია ყოველნი ჩვენნი ნიადაგნი საქმენი და შრომანი, და, შეკრებულნი ეკლესიასა შინა, შევამკობთ ქებითა და გალობითა, ენატრით და ვადიდებთ წმიდათა ამათ მოციქულთა, უთუოდ მისთვის, რომ გვაქვს სასოება მათ ზედა და მოველით მათგან სულიერსა შემწეობასა და მადლსა. ახლა შევევსოთ აწინდელი ჩვენი მოღვაწეობა და ლოცვა მით, რომ გამოვიყვანოთ მათისა ცხოვრებისაგან რომელიმე სწავლა და დარიგება ჩვენთვის. ჰგონებ, რომ ეს უმეტესად სასიამოვნო იქმნება ღმერთ-შემოსილთა ამათ მოციქულთათვის, რათგანაც მათსა ქვეყანასა ამას ზედა შრომასა და მოღვაწეობასა სხვა საგანი არა ჰქონდა, მხოლოდ ჩვენი სწავლა და განათლება. აღსასრულებელად ჩვენისა ამა განზრახვისა გავიხსოვნოთ, რა სახით აღსწერა თვით მოციქულმა პავლემ დღეს წარკითხულსა სამოციქულოსა შინა თვისი შრომა და მოღვაწეობა.

უნებლივად განკვირდება გონება კაცისა, ძმანო ქრისტიანენო, როდესაც გავიხსოვნებს, რა სახით სცხოვრებდნენ და იღვწოდნენ წმიდანი ესე მოციქულნი ქვეყანასა ზედა! წმიდა მოციქული პავლე, იტყვის, რომ იგი ატარებდა ცხოვრებასა თვისსა შრომითა, ტანჯვითა, პყრობილებათა და სიკვდილთა შინა; რომელ ურიათაგან მან ხუთ-ჯერ მიიღო სასტიკი ცემა, სამ-გზის კვერთხით იყო ცემული, ერთ-გზის ქვითა განტყინებულნი, სამ-გზის ნავი წაექცა, დღე და ღამე იყო უფსკრულსა შინა; გარდა ამისა სვლანი მრავალნი გზასა შინა, ჭირნი მდი-

ნარეთაგან, ჭირნი ავაზაკთაგან, ჭირნი წარმართთაგან, ჭირნი ქალაქთა და უდაბნოთა შინა, ჭირნი ნათესავთაგან, ჭირნი ძმათა მტყუართაგან, შრომითა და რუდუნებითა, მღვიძარებითა, სიმშლითა და წყურვილითა, მრავალ-გზის ყინელითა და შიშველობითა..... ბარნა ნულარ გავაგრძელებთ სიტყვასა. მინ აღწერს საკმაოდ ყოველთა მისთა ჭირთა და მოთმინებათა. აქ შენ, ძმაო, მხოლოდ ის წარმოიდგინე, რომელ ესრეთთა აურაცხელთა ჭირთა და განსაცდელთა შორის წმიდანი მოციქულნი არა თუ იყვნენ დაღონებულნი და სულ-მოკლენი, არამედ მხნენი, მხიარულნი, კმაყოფილნი. მინ უძღურ-არს? და მე არა უძღურ ვიყვი, ჰლალადებს წმიდა მოციქული პავლე. მინ დაბრკოლდების და მე არა ვხურდები (ბ. კორ. ლ). საითგან იყო, ძმანო, ესრეთი მხნეობა წმიდათა ამათ მოღვაწეთა? რომელი საიდუმლო ძალი მოქმედობდა მათ გულში? მოქმედობდა მათ გულში ამ სახით, რომ თვით ის აღუწერელი ჭირი და იწროება, რომელსა ითმენდენ იგინი, იყო მათთვის წყარო ნუგეშინისცემისა და კმაყოფილებისა. შენ მეტყვი: იგინი იყვნენ აღსებულინი სულიწმიდის მადლითა და ძალითა, გარნა სადაცაჰსუფევს სულიწმიდა, იქ კაცი ყოველს ჭირს ადვილად მოითმენს. მართალია, ძმანო ჩემნო, რომ მათ შორის მოქმედობდა სულიწმიდისა ძალი; გარნა რა სახით მოქმედობს სულიწმიდა კაცის გულში? იმ სახით, რომელ იგი განაღვიძებს და გააცოცხლებს ბუნებითა ძალთა და თვისებათა კაცისათა და არა მოსპობს, ანუ გააქრობს მათ; მაშასადამე ამ შემთხვევაში ჩვენც თანასწორნი ვართ წმიდათა მოციქულთა, ვინაითგან სულიწმიდის შემწეობა აღთქმული გვაქვს ჩვენცა ყოველთა; მაშასადამე, მაინც უნდა გამოვიკვლიოთ, რომელი ბუნებითი ძალი და თვისება იყო მოციქულთა შორის მათი განმაცოცხლებელი და განმამღიერებელი? ის, ძმანო ჩემნო, რომ მათ ჰქონდათ გულში დიდი სიყვარული მოყვასთა თვისდამი და სურვილი, რომ რაიმე კეთილი საქმე გამოეჩინათ ქვეყანასა ზედა. იგინი ჰცდილობდენ, რომელ უსარგებლოდ არ განვლოს ცხოვრებამან მათმან ქვეყანასა ზედა, არამედ აღესრულებინათ მოვალეობა თვისი და მით იყვნენ მხნენი, ძლიერნი. თვით იგი მათი შრომა და მოღვაწება, თვით მათი მოთმინება,

ტანჯვა; ჭირი აძლევდა მათ დიდსა სულსა და მხნეობასა, ვინათგან იგინი ჰხედვიდენ, რომ მათი შრომა და განსაცდელი არის თესლი, რომელი გამოიღებს მომავალსა დროებასა შინა კაცთა შორის დაუფასებელსა ნაყოფსა. აჰა, ძმანო, საითგან უნდა გამოიყვანო შენ სწავლა და დარიგება შენთვის.

მსრეთი იყო შრომა და ცხოვრება წმიდათა მოციქულთა! ბარნა შენი ცხოვრება კი ხშირად იკარგება უსარგებლოდ და ამაოდ. ბანა შენც კი არ შევიძლია შენს ადგილზედ და იმ ზომად, რა ზომადმდე მოგცა ლმერთმან ნიჭი და ძალი, გამოიღო ნაყოფი, აღასრულო რაიმე კეთილი და საქები საქმე უყო მოყვასსა შენსა? ბარნა, საუბედუროდ, შენ კი სიკეთისა და მადლიანისა საქმისათვის არა გაქვს მოთმინება და ძალი, გარნა ცოდვასა და ბოროტებასა შინა ხშირად გამოაჩენ დიდსა ნიჭსა და მოხერხებასა. რაოდენ-გზის კაცი, შემხედველი შენისა ცხოვრებისა, იფიქრებს: ლმერთო! ეს კაცი რომ ასე არის მარჯვე და მოხერხებული ამათა, უქმთა და ცუდთა საქმეთა შინა, რაოდენსა კეთილსა ნაყოფსა და სარგებლობასა გამოიღებდა იგი ცხოვრებასა შინა თვისსა, რომ თვისი ნიჭი და ძალი მოეხმარა კეთილისა და სასარგებლოისა საქმისათვის! როგორ ჭკვიანად და მოხერხებულად ლაპარაკობ, როდესაც გინდა მოტყუება ვისმე; რა დაუღალავი ხარ, როდესაც ეძიებ დაკმაყოფილებასა რომლისამე შენისა ბოროტისა სურვილისა-სა! მართი სიტყვით, შენ გალვიძებს და გამხნევეებს მხოლოდ ცოდვა, შენი ღონე და სულიერი ნიჭი მოუნდა მხოლოდ ამათა და ცოდვასა. მაშასადამე თუ გსურს, ძმანო, რომელ შენც კეთილი რაიმე ნაყოფი გამოიღო შეძლებისამებრ შენისა და მით აღასრულო შენი დანიშნულება კეთილისა და მართლისა საქმისათვის, იხმარე ყოველი, რაც მოგცა ლმერთმან ღონე და ნიჭი, იქმნება შენ ეგოდენი ნიჭი და ღონე არა გაქვს, ვითარცა წმიდათა მოციქულთა პეტრესა და პავლეს, გარნა რაც გაქვს, ის მოიხმარე კეთილად; ესეც საქმარო იქმნება შენთვის, ესეც გაგამართლებს წინაშე ლვთისა და კაცთა. — ანინ.

პეტრა-პავლოვის დღეს.

შოველსა ქვეყანასა განჰხდა ხმა მათი და
კიდეთა სოფლისათა სიტყვანი მათნი.

რისთვის დააწესა, ძმანო ქრისტიანენო, წმიდამან ეკლესია-
ამან ესრეთი დღესასწაულობითი ხსენება წმიდათა მთავართა
მოციქულთა, პეტრესი და პავლესი? შეჰველია მისთვის, რათა,
პირველად, შეძლებისამებრ ჩვენისა შევსწიროთ მათ ქება და
გადუხადოთ მადლობა დიდისა და გამოუთქმელისა სიკეთისა და
ქველის-მოქმედებისათვის, რომელი მათგან მიიღო ყოველმან
ნათესავმან ქრისტიანეთამან; მეორედ, მისთვის, რათა ჩვენ,
ქრისტიანენი, გავიხსოვნებდეთ მათსა ცხოვრებასა და მათთა
საქმეთა და იქითგან მივიღებდეთ სულიერსა სწავლასა და აღ-
შენებასა. პირველსა მოვალეობასა, ესე იგი, ქებისა და მადლო-
ბისა შეწირვასა, თვით წმიდა ეკლესია აღუსრულებს მით, რომელ
გუშინ და დღეს მწუხრზე, ცისკარზე, წირვაზე წაიკითხავს და
წარსთქვამს გალობით სასმენელად ჩვენდა მრავალთა ლოცვა-
თა და საგალობელთა, რომელთა შინა აღწერს მათთა საკვირ-
ველთა საქმეთა, გაგვახსოვნებს ჩვენ მათსა მოღვაწეებასა, მოთ-
მინებასა, სასწაულთა, სწავლათა და სხვათა მათთა მოთმინება-
თა. მეორე მოვალეობა, ესე იგი, სწავლისა და ნუგეშისა მო-
ღება მათითა მაგალითითა ახლა უნდა აღვასრულოთ ჩვენ სიტ-
ყვითა ამით. რომელსა სწავლასა გვაძლევს ჩვენ წარმოდგენა
მათისა ცხოვრებისა და მათთა საქმეთა? ცხოვრება მათი არის
განუზომელი და საქმენი მათნი აურაცხელნი, ვითარცა ზღვა;
არ შეუძლია კაცსა მოკლედ აღწეროს ყოველნი მათნი საქმე-
ნი; გარნა ჩვენ მივაქციოთ ყურადღება მხოლოდ რომელთამე
უმთავრესთა მათთა საქმეთა და თვისებათა.

პირველად, წარმოიდგინე, ძმაო, რა დიდი და გამოუთქმე-
ლი საქმე აღასრულეს ორთა ამათ პირთა, პეტრემ და პავ-

ლემ; ესრეთი დიდი საქმე, რომელ წმიდამან ღვით წინასწარ-
მეტყვილმან სულითა წმიდითა წინასწარვე სთქვა მათთვის:
ყოველსა ქვეყანასა ზედა განხდა ხმა მათი და კადეთა სოფლისათა
სიტყვანი მათნი; მეორეს მხრით წარმოიდგინე, ვინ იყვნენ იგი-
ნი, რა სახით და რომლის საშვებლობით შესძლეს მათ მოქცე-
ვა და დამორჩილება მრთელისა ქვეყანის ძრისტე იესოსსა და
აქეთგან ისწავე, თუ რა შეუძლია მადლსა ძრისტესსა, თუ ვი-
თარითა სუსტიტა ჭურჭლიტა იგი იქმს დიდთა ძალთა და სა-
სწაულთა ქვეყანასა ზედა. მინ იყო პეტრე, ვინ იყო პავლე?
იგინი იყვნენ უბრალონი, საწყალნი, ღარიბნი ებრაელებნი. რა
ჰქმნეს ამ ორთა პირთა? ისრეთი დიდი საქმე და სასწაული
მოახდინეს, რომელიც არცა მძღავრთა და დიდებულთა მეფე-
თა შეეძლოთ; ისრეთი სახსოვარი დასტოვეს ქვეყანასა ზედა,
რომელი არაოდეს არ განქარდების, ვიდრემდის ქვეყანა სდგას.
ბქ არ შეგვიძლია, ძმანო ქრისტიანენო, არ მოვიყვანოთ ჩვენ
წმიდისა იოანე ოქროპირისაგან ერთი საკვირველი მოკლე სი-
ტყვა. აღწერს რა იგი დიდებასა წმიდათა მოციქულთასა, ერთს
თავის სიტყვაში ესრეთ ეტყვის მსმენელსა: წარმოიდგინე ცხო-
ვლათ, რომ ერთი ვიღაც ღარიბი კაცი გამოვიდა ერთი ქალა-
ქითგან და დაადგა დიდს შარა გზასა. მრთ ხელში უჭირავს
ჯოხნი, მეორე ხელში მცირე პარკით მიაქვს ორი ანუ სამი
წიგნი. მოდი მივიდეთ და ვკითხოთ, ვინ არის ან სად მიდის
ეს კაცი. მე მრქვია პეტრე, გვეტყვის იგი; მივალ რომის ქა-
ლაქში. რომის ქალაქი უნდა ავიღო და დავიმორჩილო. რო-
დესაც ამას გაიგონებ, გეგონება ამ კაცს ან სძინავს, ან თავის
ქუუაზე არ არისო. როგორ დავიმორჩილებ შენ რომის ქალაქს?
ვკითხოთ მას, იგი მთელი ქვეყნის მბრძანებელი ქალაქი არის,
სად გყავს ლაშქარი, სად არიან იარაღნი შენნი, სად არის
ვერცხელი და ოქრო შენი? იესო ძრისტეს სახელი და სახარე-
ბა—აჰა ჩემი ლაშქარი და იარაღი, გვიპასუხებს იგი. მართლა
მცირე ხანიც არ გავა—გამოვიდა ხმა, რომ მეთევზე ესე და
მისი ამხანაგი პავლე შევლენ რომს და იწყებენ იქ ქადაგებასა
და სწავლასა, და დიდი იგი ქვეყნის დამმარცხებელი და დამ-
მორჩილებელი ქალაქი, რომი, დავიმორჩილა სიტყვათა უბრა-
ლოთა მეთევზეთასა და მუხლ-მოდრეკილი თავყანას-სცემს მათ-

გან ქადაგებულსა ჯვარცმულსა იესოსა. აჰა, ძმანო, სასწაული დიდი და გამოუთქმელი! აქეთგან იცან, რა ძალა აქვს ძრისტეს სახელსა, იცან, რომ სჯული ძრისტესი არის ზეცითგან მოვლინებული ჭეშმარიტი და ღვთაებრივი. აქეთგან მიიღე დიდი და გამოუთქმელი ნუგეში, ვინაითგან ლმერთმან ესრეთი აღუწერიელი ბედნიერება მოგცა, რომელ შენ აღიარებ ამა მხოლოსა და ჭეშმარიტსა სჯულსა და გაქვს სასოება, მისგან მიიღო განათლება და ცხოვნება. ეს არის პირველი სწავლა, რომელსა მოგვცემს ჩვენ აწინდელი ღღესასწაული.

მეორე სწავლა და ნუგეში მივიღოთ მით, რომ წარმოვიდგინოთ თვით საკუთარი ხასიათი ორთა ამათ საღრმთოთამოციქულთა. რომელი იყო საკუთარი ხასიათი და თვისება მათი? მონი ესენი საღმრთონი თავნი მოციქულთანი, პეტრე და პავლე, არიან წარმომადგენებლნი და ცხოველნი ხატნი ორთა უმთავრესთა ქრისტიანეთა სათნოებათა: პეტრე—სარწმუნოებისა; პავლე—სიყვარულისა. პეტრეს თვით მაცხოვარმან უწოდა კლდედ, ვითარცა გვესმა ღღეს წარკითხული სახარებითგან: **შენ ხარ კლდე, და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი, და ბქენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდენ მას.** ესე იგი, შენსა სარწმუნოებასა ზედა აღვაშენებ მე ეკლესიასა ჩემსა, რომელსა ძალნი ჯოჯოხეთისანი ვერ მოერევიან. ესრეთი სარწმუნოება ჰქონდა პეტრესა და ესრეთი აღთქმა მიიღო მან. აქეთგან ისწავე, ძმანო, რა დიდი ძალა აქვს სარწმუნოებასა და ვითარი მტკიცე და შეურყეველი სარწმუნოება უნდა ჰქონდეს კაცსა ქრისტიანესა.

პავლეს გული იყო უფსკრული სიყვარულისა. არცა ერთმა საღმრთომან მწერალმან ისრეთ არ აღგვიხსნა და არ აღწერა, რა ძალა აქვს ქრისტიანულსა სიყვარულსა, ვითარცა საღმრთომან პავლემ. შოველი ქვეყნის ენები რომ ვიცოდეთო და თვით ანგელოზების ლაპარაკი რომ გვესმოდესო, თუ სიყვარული არა გვაქვსო, არა რას გვარგებსო; წინასწარ-მეტყველნი რომ ვიყოთო და ყოველი საიდუმლო და ყოველი მეცნიერება ვიცოდეთო, სარწმუნოებაც რომ გვქონდეს იმ ზომისა, რომ მთას უბრძანოთო და გარდავიდესო თავის ადგილითგან, - თუ ამასთანავე სიყვარულიც არა გვაქვსო, არა რაი

ვართო: ბოლოს, ყოველი მონაგები ჩვენი რომ მივსცეთო გლახაკსა, და თვით ხორცი ჩვენი მივსცეთო დასაწველათ და სიყვარული კი არ გვქონდეს, არა რაი სარგებელ არსო ჩვენდა. აჰა ვითართა ძლიერთა სიტყვათა შინა აღწერა მოციქულმა პავლემ სიყვარული. შექველია, თვით მას ჰქონდა გულში, თვით იგი გრძნობდა ესრეთსა სიყვარულსა, თორემ ვერ აღწერდა ამ სახით. აქეთგან შენცა ისწავე, ძმაო, რა არს სიყვარული და ეცადე შეძენა მისი ყოველითა შენითა ღონისძიებითა. შეეთუ ეს ორი სურვილი, ესე იგი სარწმუნოებისა და სიყვარულისა შეძენა გაჰჩნდა, ვითარცა ნაპერწკალი, შენს გულში, დღევანდელი დღე არ იქმნება შენთვის უსარგებლოდ დაკარგული, არამედ მოგცემს შენ დიდსა სულიერსა სარგებლობასა, რომელიც და ადასრულოს შუალმან იესო ძრისტემან მეოხებითა წმიდათა საყვარელთა თვისთა მოციქულთა მთავართა პეტრე და პავლესა.— ამინ.

მ ო ძ ჳ რ ე ბ ა

იღ-სა კვირიაქესა ზედა.

იგავი მეფის-ძის ქორწილსა ზედა (მათ. კბ. ბ—იღ).

იგავით მეფის-ძის ქორწილისათა სახარება დღეს წარკითხული გვასწავებს ჩვენ ყოველთა, ძმანო ქრისტიანენო, ვითართა სიფრთხილითა და შიშითა ქრისტიანენი უნდა ასრულებდნენ ცხოვრებასა თვისთასა, ვინაითგან არცა ერთი მათგანი, რომელნი იყვნენ წოდებულ, არ გამოჰჩნდა ღირს დასწრებად ქორწილსა შინა, არამედ პატივი ესე ეღიროსათ სხვათა, რომელნიცა პირველითგანვე არ იყვნენ წოდებულ.

ემსგავსა სასუფეველი ღვთისა კაცსა მეუფესა, რომელმან ჰყო ქორწილი ძისა თვისისა.

მეფე აქა ნიჰშნავს თვით ღმერთსა, ხოლო ქორწილი მოასწავებს ყოველსა მას განგებულებასა და მოქმედებასა და

მადლსა, რომელი ზეციერმან მამამან ჩვენმან იხმარა დასაბამითგან ჩვენისა განათლებისა და ცხოვრებისათვის. ბარნა ვინაითგან ლმერთი-მამა კაცობრივსა ნათესავსა გამოიხსნის, განანათლებს და აცხოვნებს საშუალობითა ძისა თვისისათა, ამისათვის იგი ქორწილსა ამას უწოდებს ქორწილად ძისა თვისისა.

და წარავლინა მონანი თვისნი..... მინ არიან მონანი, რომელნი ლმერთმან წარავლინა წოდებად ქორწილსა ზედა? იგინი არიან ყოველნი მოძღვარნი, წინასწარმეტყველნი, მამათ-მთავარნი, მღვდელნი და მღვდელთ-მთავარნი, რომელთაც ლმერთი დასაბამითგან მიანდობდა ქადაგებასა სიტყვისა თვისისა, და მსახურებასა სასუფეველისასა. იგინი მოუწოდებდენ ყოველთა კაცთა ქორწილსა ზედა, ესე იგი, ასწავლიდენ, რათა მიიღონ მაცხოვარებითი მადლი, ისარგებლონ მით და შევიდნენ სასუფეველსა ცათასა. ბარნა ჩინებულთა მათ არ ინებეს მისვლა. ჩინებული სასუფეველისათვის ლვთისა უწინარეს ყოველთა იყო ტომი ისრაილისა, გარნა ისრაიტელნი ხშირად უარ-ჰყოფდენ მოწოდებასა ლვთისასა.

კვალად წარავლინა სხვანი მონანი და ჰრქვა: არქვით ჩინებულთა მათ..... მიჰხედეთ მოწყალებასა და კაცთ-მოყვარებასა ლვთისასა! თუმცა ჩინებული ხშირათ უარ-ჰყოფს წოდებასა ლვთისასა, გარნა ლმერთი მაინც არ ივიწყებს მას, კვალად და კვალად უწოდს მას და შთააგონებს ყოვლითა სახითა და ჰსურს, რათა მიიზიდოს იგი ყოვლითა საშუალობითა. პური ჩემი მზა მიყოფიეს, ზვარაკები და უსხები ჩემი დაკლულ-არიან და ყოველივე სხვა მზა არს, მოვედით ქორწილსა ჩემსა. პური, ზვარაკები და უსხები ნიჰმნავენ აქ ყოველსა მას დამატკობელსა და ნუგეშის-მცემელსა მადლსა, რომელსაცა ჩინებული მიიღებს საღმრთოსა ქორწილსა შინა მეუფისა ძისა, ესე იგი, სასუფეველსა შინა მისსა.

ხოლო მათ უდებ-ჰყვეს და წარვიდეს რომელიმე თვისსა აგარაკსა და რომელიმე სავაჭროსა თვისსა.

აქ სახარება ცხად-ჰყოფს მიზეზსა, რომლისათვისცა მრავალნი ჩინებულნი უარ-ჰყოფდენ მისვლად ქორწილსა მისსა. მიზეზი იქმნების ის, რომ კაცი უმეტესად შეიყვარებს ანგაარებასა, სოფლის ნუგეშსა და პატივსა, ვიდრე ჩინებულებასა ლვთისასა.

ხოლო სხვათა შეიპყრნეს მონანი მისნი, აგინებდეს და მოსწყვიდნეს. ისრაიტიელნი ხშირად იქმოდენ ამას, ესე იგი მრავალთა წინასწარმეტყველთა აგინებდენ, რომელთაჲმე მოჰკვლიდენ და სტანჯვიდენ. მართობ საკვირველ-არს ესე და დაუჯერებელ! მონანი ლეთისანი, ლეთისაგან მოვლინებულნი უწოდებდენ ჩინებულთა ქორწილსა შინა, აღუთქმიდენ მათ დიდსა და გამოუთქმელსა ნუგეშსა და განათლებასა, გარნა ნაცვლად მადლობისა მიიღებდენ გინებასა და შეურაცხებასა. დაუჯერებელი არის ეს, გარნა ახლაცა მოჰხდება ესრეთი მაგალითი მრავალგზის.

ხოლო მეფე იგი განრისხნა, ესმა რა ესე... სიტყვათა ამათ შინა მაცხოვარი წინაღვე აუწყებდა ურიათა იმ საშინელსა სასჯელსა, რომელიცა მიავლინა მათ ზედა ღმერთმან მერმედ. შინაითგან მათ უარ-ჰყვეს წოდება მისი, მრავალნი წინასწარმეტყველნი მოსწყვიდნეს და ბოლოს თვით ძეცა იგი მეუფისა, რომელი მოუწოდდა მათ საკუთარსა თვისსა ქორწილსა ზედა, მოჰკლეს. ამისათვის, შემდგომად ამადღებისა ზეცად შუფლისა იესო ძრისტესისა, მოჰსრნა იგინი მტერმან და ქალაქი მათი, იერუსალიმი, მოსწვა ცეცხლითა.

მაშინ ჰრქვა მონათა თვისთა: ქორწილი ესე მზა არს...

შინაითგან პირველნი წოდებულნი, ისრაიტიელნი, არ იყვნენ ღირს ქორწილისა, ამისათვის შუაღმან იესო ძრისტემან უბრძანა მონათა თვისთა, ესე იგი მოციქულთა და მოწაფეთა წარსვლა ყოველთა ქვეყანათა ქადაგებად სიტყვისა ლეთისა და მოწოდებად ყოველთა ტომთა ქორწილსა ზედა, ესე იგი, ქრისტიანულსა ეკკლესიასა შინა.

და განვიდენ მონანი იგი მისნი გზათა ზედა....

მოციქულთა აღასრულეს ბრძანება ლეთისა; მათ მოიარეს ყოველი ქვეყნები, ახარეს ყოველთა მოწოდება ლეთისა, რომელთა ისმინესცა სიტყვა მათი, მიანიჭეს მათ ნათლისღება და შემოიყვანეს ქორწილსა, ესე იგი ეკკლესიასა შინა. აქ, ძმარ ჩემო, მიაქციე საკუთარი ყურადღაბა სიტყვათა ამათ ზედა:

და შეჰკრიბეს ყოველი, რაოდენი ჰპოვეს ბოროტი და კეთილი. — რად ჰქმნეს ესრეთ მოციქულთა და მოწაფეთა? ძეთილთა თანა რად შეჰკრიბეს ბოროტნიცა? მისთვის, რომელ მაც-

ხოვარმან არ მიანდო მათ განრჩევა კეთილისა და ბოროტისა, არამედ ამცნო შეწყყნარება ყოველთა, რომელნიცა ისმენდენ სიტყვასა მათსა და ითხოვდენ შესვლასა ქორწილსა მას შინა, და არა დაბრკოლებად მათდა. **და** ესრეთახლაც: ოდესცა შენ, ძმაო ჩემო, მოითხოვე მღვდლისაგან, რათა შეგიყვანოს ქორწილსა შინა, რომელ არს ეკლესია, ესე იგი მოგანიჭოს ნათლისღება, ანუ ზიარება, ანუ სხვა მაცხოვარებითი მადლი, იგი ვერ დაგიშლის შენ; გარნა უკეთუ შენ არა ხარ ღირს, უკეთუ ხარ ბოროტ, — გეშინოდეს. რისა უნდა გეშინოდეს? აჰა რისა:

ხოლო რა შევიდა მეუფე იგი ხილვად მებნახეთა მათ, იხილა მუნ კაცი, რომელსა არა ემოსა სამოსელი საქორწინე და ჰრქვა მას... (მ. ია, იბ, იგ).

თუ გსურს შესვლა საღმრთოსა ქორწილსა შინა და ჰამა პურისა მუნ, ესე იგი შესვლა წმიდასა ეკლესიასა შინა და მიღება ეკლესიის მადლისა, უნდა გქონდეს სამოსელი საქორწინე; სამოსელი ნიჰშნავს სულიერსა სამკაულსა, ესე იგი სათნოებასა, კეთილ-მოქმედებასა, კეთილს ყოფა-ქცევასა. **თუ** გაბედე შესვლა ეკლესიასა შინა, ანუ მიღება ქრისტიანობისა და არ ჰკდილობ შეიმოსო სამოსელი საქორწინე, ოდესმე ღმერთი გკითხავს შენცა: მოყვასო! ვითარ **შამოხვედ** აქა? რაღა პასუხი გექმნება შენ მაშინ? შენ დასდუმდები. მაშინ მეუფე ეტყვის მსახურთა: **შეუკრენით მაგას ხელნი და ფერხნი და განაგდეთ ვეგ ბნელსა მას გარესკნელსა, მუნ იყოს ტირილი და ღრქენა კბილთა, რამეთუ მრავალნი არიან ჩინებულ და მცირედნი რჩეულ.**

ღმერთო, მაცხოვარო ჩვენო! განაშორე ჩვენგან სასჯელი ესე და გყავ ჩვენცა ყოველნი შორის რჩეულთა შენთა. — ამინ.

დღესა შოვლად-წმიდის ლეთის-მშობლის მიძინებისასა.

ოდეს კაცი ვინმე გარდაიცვლება ქვეყანაზე, მაშინ ყოველნი მისნი მახლობელნი, მცნობელნი და მონათესავენი სტირიან და სწუხან; ხოლო დღესა გარდაცვალებისასა დიდ-ხანს იხსენებენ გლოვითა და მწუხარებითა. ბარნა ჩვენ, ქრისტიანენი, სიხარულითა და დღესასწაულობითა ვიხსენებთ დღეს მიძინებასა, ანუ მიცვალებასა შოვლადწმიდის ლეთის-მშობლისასა. რას ნიჰმნავს ეს უჩვეულო განწესება წმიდის ეკლესიისა? ნაცვლად ჩვეულებრივისა ტირილისა და მწუხარებისა; რისთვის გვიხარიან და ვდღესასწაულობთ ჩვენ დღესა შოვლადწმიდის გარდაცვალებისასა? მისთვის, რომელ მიძინება, ანუ გარდაცვალება შოვლადწმიდისა ლეთის-მშობლისა არ იყო მზგავსი გარდაცვალებისა სხვათა კაცთასა. რისთვის ვსწუხვართ და ვსტირით ჩვენ, როდესაც გარდაიცვლება კაცი ვინმე? მისთვის, რომელ მოგვაკლდება მისი ხილვა, მასთან მუსაიფობა; მონათესავეთა მისთა მოაკლდება მისგან ნუგეში; რომელნი შრომითა მისითა იზრდებოდენ, მათ მოაკლდებათ საზრდო; ერთის სიტყვით, სიკვდილი ერთისა კაცისა არის დიდი მოკლება მრავალთა სხვათა კაცთათვის. გარნა არა ესრეთი იყო მიცვალება შოვლადწმიდისა ლეთის-მშობლისა. მიძინებითა მისითა არა თუ მოაკლდა რაიმე მახლობელთა მისთა და სოფელსა ყოველსა, არამედ შეეძინა დიდი რამ. რანაირად? მსრეთ, რომელ შოვლადწმიდამან ლეთის-მშობელმან, ვითარცა თქმულ-არს საღმრთოსა გალობასა შინა დღევანდელისა დღისასა, შობასა ქალწულება დაიმარხა და მიცვალებასა სოფელი არა დაუტევა. სოფელსა ამას შინა ცხოვრება შოვლადწმიდისა ლეთის-მშობლისა იყო ესოდენ მშვიდ და დაფარულ, რომელ მას ჰხედვიდენ არა მრავალნი პირნი, არამედ მხოლოდ რაოდენიმე მახლობელნი მისნი მიიღებდნენ მისგან გამოუთქმელსა

ნუგეშსა, დიდსა და სულიერსა სარგებლობასა; გარნა ოდესაც იგი გარდავიდა ამიერ სოფლითგან და შევიდა დიდებასა შინა ძისა თვისისა და ღვთისა ჩვენისა, მაშინ იგი შეიქმნა მრთელისა ქვეყნისათვის წყარო მადლისა და კარი მოწყალებისა. ურიცხენი შემთხვევანი, მოთხრობა ყოველთა საუკუნეთა და სრულთა ყოველთა ქვეშარიტთა ქრისტიანეთა ცხოვრება და სასოება მოწმობენ, თუ რაოდენი მადლი და წყალობა წარმომდინარეობს ყოველთა კაცთათვის ყოვლადწმიდასა ღვთისმშობლისაგან.

აჰა მიზეზი, რომლისათვისცა ყოველნი კაცი სიხარულითა და დღესასწაულობითა იხსენებენ დღესა შოვლადწმიდისა ღვთისმშობლის მიძინებისასა.

ზარნა ვინ მიიღებს უმეტესსა მოწყალებასა შოვლადწმიდის ღვთისმშობლისაგან? რომლისა კაცისა ლოცვასა და ვედრებასა ისმენს იგი? მართის სიტყვით, ვითარსა კაცსა შეიყვარებს და შეიწყნარებს იგი უმეტესად? მე ესრეთ ვგონებ, რომ გრძნობა სიყვარულისა და შეწყალებისა ერთნაირია, ვითარცა აქ, ამ სოფელში, ეგრედვე გულსა შინა ზეცად გარდასრულთა კაცთასა: მიციტ ჩვენ, რომ ამ ქვეყანაზე სიყვარული და მეგობრობა დაფუძნებულ-არს მგზავებასა, თანახმობასა და ერთობასა ზედა ჰკუისა, ჰაზრისა და ხასიათისასა. ოდეს ჰხედავ მეგობრობასა და სიყვარულსა შორის ორთა კაცთასა, უწყოდე, რომ იმ ორს კაცს აქვს მგზავება გულისა და სულისა; მგავსად ამისა შოვლადწმიდა ღვთისმშობელი შეიყვარებს, მოწყალე ექმნება და მეგობარი შეიქმნება მხოლოდ მათ კაცთათვის, რომელთა აქვსთ, ანუ რომელნი სცდილობენ, რომ ჰქონდესთ რაოდენიმე მგავსება, ერთობა და ზიარება მასთან; ესე იგი, იმისი ჰაზრისა, ხასიათისა, და ყოფაქცევისა. ვითარი ხასიათი და ყოფა-ქცევა ჰქონდა შოვლადწმიდასა? ამას მოკლე სიტყვითა ვერ გამოჰხატავს ენა კაცისა. მრთელი დიდი წიგნი რომ აღავსოს კაცმა წერილითა, მაშინაც სავესებით ვერ გამოჰხატავს მისთა თვისებათა და ცხოვრებასა. მხოლოდ, ოდეს წარმოიდგენს კაცი მისსა ღვთაებრივსა სახესა, მაშინ იფიქრებს: აი როგორი უნდა იყოს ყოველი ქრისტიანული ქალი, და ვის უნდა დაემგავსოს შეძლებისა-მებრ და მადლისა

მიცემულისა მისდამი. აჰა, ვის უნდა ემზავსებოდენ ქალწულნი! აჰა, ვის უნდა ჰხედვიდენ დედანი!

ღმერთო! მიეც ქალწულთა მგზავსება საკვირველისა ამის ქალწულისა; შეეწიე დედათა მიბაძვად ზეციურისა ამის დედისა.—ამინ.

მ რ ძ ჳ რ ე ბ ა

ათ-სა აზვისტოს, ნათლის-მცემლის თავის-კვეთასა.

რამეთუ იროდის ეშინოდა იოანესი და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მართალი და წმიდა არს, და სცივდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა, და ჯეროვნად ისმენდა მისსა (მარკ. ვ. კ).

იოანე-წინამორბედის და ნათლის-მცემლის თავის-კვეთასა ლოცვითა და მარხვითა იხსენებს ღღეს, ძმანო ქრისტიანენო, წმიდა ეკლესია. მივაქციოთ ჩვენცა, ვითარცა მორჩილთა შეილთა ეკლესიისათა, ყურადღება ამ შესანიშნავს მოხდენასა და გავიგოთ ჰაზრი და სწავლა, რომელსა იპყრობს იგი. რა სახით მოჰხდა ეს შემთხვევა, როდის და ვინ მოჰკვეთა თავი იოანე ნათლის-მცემელსა, ეს ვერცლად და ნათლათ გვაცნობა ჩვენ ღღეს წარკითხულმან სახარებამან; ჩვენ მხოლოდ აღვხსნათ, რაა მნიშვნელობა ამ მოხდენისა და ვითარსა სწავლასა ვჰხედავთ ჩვენ მას შინა.

პირველად, მივაქციოთ ყურადღება, ძმანო, იმ სიტყვათა ზედა, რომლითა ვიწყეთ ეს უბნობა: რამეთუ იროდის ეშინოდა იოანესი და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მართალი და წმიდა არს, და სცივდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა, და ჯეროვნად ისმენდა. ამ სიტყვებისაგან ცხადად სჩანს, ძმანო ჩემნო, რომელ იროდი მეფე, მკვლელი იოანესი, იცნობდა იოანესს, ვითარცა კაცსა მართალსა და წმიდასა; იგი იცავდა მას;

ისმენდა მისსა სწავლასა და პატივსცემდა მას; მაშასადამე მას არ ჰსურდა მისი მოკვლა. როგორღა მოჰხდა, რომ მან უბრძანა მოკვება თავისა მისისა? როგორ მოჰხდა, რომ ირო-ლი მეფემ კაცი, მისგან პატივ-ცემული, წმიდად და მართლად ცნობილი, ჯერეთ ჩაავდო საპყრობილეში და მარმე თავი მოჰკვება? ეს მოჰხდა, ძმანო ჩემნო, მისთვის, რომელ, საუბედუროდ, იროლი მეფეს ჰქონდა ხასიათი სუსტი, შერყეული, უღონო და დაუდგრომელი; იგი იქცეოდა არა თავის ჰკუთ და ნებით, არამედ სხვის შეგონებითა და შესმენითა. მას არა ჰქონდა ესოდენი სიმტკიცე ხასიათისა, რომ აღესრულებინა თავისი სურვილი და ჰაზრი, და ყურადღება არ ეთხოვებინა ბოროტთა კაცთა შესმენისათვის. თუმცა მან იცოდა, რომ იოანე იყო კაცი წმიდა და მართალი, და პატივსცემდა მას, გარნა რადგანაც ბოროტმა იროლიამ, უკანონო და უსჯულო ცოლმა მისმა, რომელსა სძულდა იოანე და რომელი ეძიებდა მარადის მისსა სიკვდილსა, შეასმინა იგი და გამოითხოვა თავი მისი, სუსტმა და უხასიათო იროლი მეფემ დაიჯერა მისი თხოვნა და უბრძანა მეხრმლესა თავისსა მოკვება თავისა იოანე წინასწარმეტყველისა.

აჰა, ძმანო, რა დიდი უბედურებაა, როდესაც კაცი არის მოკვლებული ხასიათის სიმტკიცესა; რა საცოდავი და რა საბრალო არის ის კაცი, რომელსა აქვს ხასიათი დაუდგრომელი, უღონო. მსეთი კაცი, თუ გინდ მას ჰქონდეს დიდი ჰკუ და განათლება, ამასთანავე გულიცა ჰქონდეს კეთილი და სძულდეს ყოველი უმართლო და ბოროტი საქმე, ვერასოდეს ვერ ადასრულებს ვერცა ერთსა კეთილსა საქმესა; იგი უთუოდ შთავარდება ხელთა შინა ერთისა რომლისამე ბოროტისა კაცისასა, რომელსა აქვს იმაზე უმტკიცესი ხასიათი, და შეიქმნება მისი სათამაშო. იროლი იყო მეფე, მაშასადამე მას არავისი არ ეშინოდა და მისი წინააღმდეგობა არავის არ შეეძლო. იოანე ნათლისმცემელი მას პატივში ჰყავდა, გარნა როდესაც მზაკვარმა, ბოროტმა იროლიამ მოინდომა, ადვილად მისდრიკა იგი საშინელისა საქმისადმი და მოაკვებითა თავი იოანესი მისთვის, რომ იროლის ჰქონდა სუსტი ხასიათი.

აჰა, ძმანო, პირველი და დიდი სწავლა, რომელსა გვად-

ლევს დღეს წარკითხულის სახარებისაგან მოთხრობა! შოველსა კაცსა, დიდსა და მცირესა, მდიდარსა და ღარიბსა, უკეთუ ჰსურს, რომ იგი იყოს კაცი, ადამიანი და არა ბირუტყვი, თავის თავის და ქვეყნის სასარგებლოდ უნდა ჰქონდეს სიმტკიცე და სიმაგრე ხასიათისა, ესე იგი იქცეოდეს თავის სინდისით და ჭკუით და არა სხვის შეგონებით. ძაცი, მოკლებული ხასიათისა სიმტკიცესა, ვერ მიიყვანს ბოლომდე ვერცა ერთსა უმცირესსა საქმესა, ხოლო უმეტესად მტკიცე ხასიათი არის საჭირო ქრისტიანისათვის თვისის სჯულის აღსრულებასა შინა. ძრისტეს სჯულის აღსრულება მოითხოვს დიდსა სიმტკიცესა. ძრისტიანული ცხოვრება ამ ქვეყანაზე არის ერთი მხოლოდ დაუსრულებელი ბრძოლა და ჭიდაობა, ამ ბრძოლასა შინა გამარჯვებული იქნება მხოლოდ ის, რომელსა აქვს მტკიცე ხასიათი. ხოლო სუსტნი და დაუდგრომელნი ხასიათითა იქნებიან ძლეულნი და დამარცხებულნი.

მეორედ, მივაქციოთ ყურადღება. მას ზედა, რა მდგომარეობასა შინა იყო იროდი, როდესაც მან უბრძანა მოკვთა იოანეს თავისა. იგი იჯდა დიდსა სუფრასა ზედა, გარემოცული მრავალთა თვისთა მოწვეულთა სტუმრებთაგან, და მიტაცებული სმისა და ჭამისაგან. მს უეჭველია, როდესაც მან უბრძანა ესრეთი საშინელი საქმე, იგი იყო დამძიმებული ღვინის სმითა. ბილწმა იროდია დედა-კაცმა კარგად იცოდა მისი ხასიათი და გამოარჩია მარჯვე დრო, როდესაც მეფე იყო დამძიმებული ღვინითა და მაშინ მოითხოვა მოკვლა იოანესი. მაშასადამე ვისწავოთ აქითგან, რა დიდი ცოდვა არის უზომო ჭამა და მეტადრე სმა. საუბედუროდ, ჩვენს ქვეყანაშიაც ერთი წელაწადი ისე არ გავა, რომ სადმე ერთი უბედურება არ მოახდინონ კაცთა ღვინით დამძიმებულთა. ზოგან ღვინით მთვრალნი კაცნი წაეჩხუბებიან და დასჭრიან ერთმანერთსა, ზოგან კიდევ მოჰკვლენ. საკვირველიც არ არის! უხიზელი კაციც ზოგჯერ თუ ვერ გაუმაგრდება თავის ცუდს ხასიათს და წარტაცებულ იქნება თვისითა გულ-ფიცხელობითა და ავზნეობითა, კაცი, რომლისა ჭკუა და სვინიდისი დაბნელებული არის ღვინითა, როგორღა შეჰძლებს წინააღმდეგობას განსაცდელისასა.

ბოლოს, ამაზნადაც მივაქციოთ ყურადღება: იროდი მეფემ

ფრცით აღუთქვა ბილწსა დედა-კაცსა, მროკველსა, მიცემად მის-
და ყოვლისა, რაიცა მან ითხოვოს, და როდესაც მან შეგონები-
თა დედისა თვისისათა ითხოვა თავი იოანე ნათლისმცემე-
ლისა, მაშინ შესწუხდა იგი; მაგრამ აღარ უნდოდა დარღვევა
ფიცისა თვისისა და უბრძანა მოკვეთა იოანეს თავისა. აქეთ-
გან ვისწავით, ძმაო, რა ცუდი არის ადვილად და სიჩქარით
ფიცის თქმა. ზოგიერთი კაცი ადვილად და განუზრახველად
დიდი ფიცით დაარწმუნებს ზოგჯერ და აღთქმას მისცემს
მოყვასსა, გარნა ბოლოს იძულებული იქნება ანუ დარღვევად
ფიცისა, ანუ აღსრულებად რომლისაზე ბოროტისა საქმისა.
მრავალ-გზის მომხდარა სოფლებში, რომ ყოველთა გლეხთა
და აზნაურთა ხატზე შეუფიცნიათ ერთმანერთისათვის, არა თუ
რომელსამე სასარგებლო კეთილ საქმეში, არამედ ცოდვილის
და წინააღმდეგის საქმისათვის. მაგალითებრ, ამა და ამ კაცს
ერთად უჩივლოთ და უმტეროთ; თუ ვინმე ჰკითხა, რათ უჩი-
ვით ამ კაცს, რას ერჩით, დანაშაული რით არისო, უპასუხე-
ბენ: რა ვქნათ, შეფიცებულნი ვართ, უნდა ვუჩივლოთო. სწო-
რეთ ამ სახით მოუვიდა იროდიჲ მეფეს. წინაღვე დაუფიცა
სალომიას აღსრულება მისის თხოვნისა; მერმე კი მიჰხვდა, რა
ცუდად მოიქცა, მაგრამ უსაფუძვლო სირცხვილით უარი აღარ
სთქვა. არ უნდა დაეფიცა ასე აჩქარებულად და უსაფუძვლოდ,
გარნა რათგანაც მოუვიდა ესრეთი უგზურება, უმჯობესი იყო
დაევიწყა თვისი უგზური ფიცი და არ შთავარდნილ-იყო ესრე-
თსა საშინელსა ცოდვასა შინა.

და ესრეთ, სამი სასარგებლო სწავლა გამოვიყვანეთ დღე-
ვანდელი სახარებითგან. პირველად ის, რომ ყოველს კაცს
უნდა ჰქონდეს მტკიცე და მაგარი ხასიათი; მეორედ, უნდა
ერიდებოდეს უზომოსა ჭამასა და სმასა; მესამედ, არაოდეს არ
უნდა დაიფიცოს უსაფუძვლოდ და განუსჯელად. — ამინ.

დღესა ღვთის-მშობლის შობისა, თქმული გენათის
მოწასტარში.

მოვალს ჟამი, და აწვე არს, ოდეს ქე-
შმარტნი თაყვანის-მცემელნი თაყვანის-
სცემდეს მამასა სულითა და ქეშმარტები-
თა..... სულ-არს ლმერთი და თაყვანის-
მცემელთა მისთა სულითა და ქეშმარტე-
ბითა თ ნა-აძს თაყვანისცემა (იოან. დ.
კბ, კდ.)

საყვარელნო ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!
მე განვიზრახე დღეს თქვენთან მოლაპარაკება იმაზედ, თუ რაი
არს სულიერი თაყვანის-ცემა ღვთისა და როგორ უნდა ემსა-
ხურებოდეს კაცი ლმერთსა სულითა თვისითა; გარნა ვინაით-
გან საგანიესე ფრიად ღრმა არს და ცნობა მისი მეტად საჭირო
და სასარგებლო ჩვენთვის, მივიქცეთ ლოცვითა და ვედრებითა
შოვლადწმიდისა ღვთის-მშობლისადმი, რათა შეგვეწიოს და
მოგვანიჭოს იგი.

შოვლადწმიდაო დედუფალო ღვთის-მშობელო! ღღეს
ჩვენ ყოველნი შეკრებულ-ვართ წმიდასა ამას სახლსა შენსა,
შენდამი შევრდომილნი, შენნი მადიდებელნი და შენგან მომ-
ლოდინენი დიდისა წყალობისა, ვინაითგან შენ ხარ წყარო
მოწყალებისა და კარი შეწყნარებისა. შენ გვედრებით, მოგ-
ვეც ჩვენ გულის-ხმის-ყოფა, განაღე სული ჩვენი, რათა ვისწა-
ვოთ, რა არს სულიერი მსახურება ღვთისა, რათა ვიცოდეთ,
თუ როგორ ჯერ-არს თაყვანის-ცემა და სათნო-ყოფა ძისა შე-
ნისა, შეთვისა ჩვენისა იესო ძრისტესი

ღასაწყისად და საფუძველად აწინდელისა ჩვენისა სიტყვი-
სა აღვიღოთ სიტყვა მაცხოვრისა: სულ-არს ლმერთი და თაყვა-
ნისმცემელთა მისთა სულითა და ქეშმარტებითა თანა-აძს თაყვანის-

ცემა; ესე იგი ღმერთი არის სული უხილავი და თაყვანისმცემელი მისი სულითა და ქეშმარიტებითა უნდა თაყვანისცემდნენ მას. ეს სიტყვა ჰრქვა მაცხოვარმან დედაკაცსა სამარტელსა, რომელმან ჰკითხა მას: სადა ჯერ-არს თაყვანისცემა ღვთისა, იერუსალიმს, ანუ მთასა მას ზედა, სადაცა სამარტელთა ჰქონდათ ტაძარი და თაყვანისცემდნენ ღმერთსა? იმჟამად ურიანი ჰფიქრობდენ, რომელ მხოლოდ იერუსალიმს ჯერ-არს თაყვანისცემა, მსახურება და მსხვერპლის შეწირვა ღვთისადმი; ხოლო სამარტელნი იყვნენ წინააღმდეგნი ამისა და ემსახურებოდნენ ღმერთსა თვისსა ტაძარსა შინა. ბარნა სხვანი ტომნი და ხალხნი იყვნენ კერბთ-მსახურნი, ემსახურებოდნენ მრავალთა ცრუთა ღმერთთა. თაყვანისცემა წარმართთა იყო მხოლოდ ხორციელი. ბონება მათი იყო ესოდენ დაბნელებულ, რომელ არ იცოდენ მათ უხილავი ღმერთი; იგინი თაყვანისცემდნენ, რასაცა ჰხედვიდნენ თვალითა თვისითა, მზესა ანუ მთვარესა, ანუ ვარსკვლავთა და სხვთა ქმნილებათა ღვთისათა; მსახურებაცა მათი მდგომარეობდა მას შინა, რომელ იგინი შესწირვიდნენ რომელთამე მსხვერპლთა. ბარნა ოდეს მოვიდა მაცხოვარი ჩვენი ქვეყანასა ზედა, მან გამოგვიცხადა და გვასწავა ჩვენ, რომელ ღმერთი არის სული უხილავი, დაუსრულებელი, ყოვლად-შემძლებელი, და, ვინაითგან ღმერთი არის სული უხილავი, თაყვანისცემა და მსახურებაცა მისი უნდა იყოს სულიერი, ესე იგი კაცი უნდა ემსახურებოდეს და აღიდებდეს ღმერთსა კეთილითა თვისითა სულითა, სიმართლითა, ქეშმარიტებითა. კეთილითა ხასიათითა და ყოფაქცევითა. მისაც ყოველთვის ახსოვს, რომელ ღმერთი ყოველგან არს, ყოველსა მისსა საქმესა ჰხედავს, ყოველსა მისსა სიტყვასა იხმენს, ყოველსა მისსა სურვილსა და განზრახვასა გამოსცდის; ვისაც ახსოვს ესენი და შიში აქვს, რომ არ განარისხოს ცუდითა თვისითა საქმითა, ანუ ჰაზრითა, ანუ ყოფაქცევითა უხილავი და ყოველგან მყოფი ღმერთი, იგი არის ქეშმარიტი თაყვანისმცემელი ღვთისა.

ბარნა ჩვენ, სამწუხაროდ, გვაკლია სულიერი თაყვანისცემა ღვთისა; ჩვენ უმეტესად იმას ვცდილობთ, რომ ხორციელათ ვემსახუროთ ღმერთსა, ხოლო სულიერი მსახურება

და თაყვანისცემა ლვითის გვავიწყდება. წასამტკიცებელად ამისა წარმოვადგენ რაოდენსამე მაგალითსა: რომელსა მცნებასა, ანუ რომელსა ლვითის-მსახურებასა ვასრულებთ ჩვენ ყოველნი უმტკიცესად და დაურღვეველად? მარხვის შენახვასა. ხომ არ შეიძლება, რომ ვინმე მარხვაში ხორცი სჭამოს; ხომ საშინელ სირცხვილად მიიჩნიათ სოფელში, ვინც ხორცსა სჭამს მარხვაში? ხომ განიკითხვენ და შეარცხვენენ მას, ვინც გაჰბედავს მარხვის დარღვევასა. მთხზაბათს და პარასკევს, არა თუ ხორცის ჭამა მიიჩნიათ ცოდვათ, არამედ თითქმის თევზსაც არა სჭამენ მრავალნი. მართი სიტყვით, ეს მცნება მაგრად გვიჭირავს და ძნელად დავარღვევთ. ბარნა რას ვხედავთ? იმავე დღეს, როდესაც შენ გეშინიან და ძლიერ გახსოვს, რომ ხორცის ჭამა არ შეიძლებაო, ადვილად იტყვი სიცრუესა, და მოატყუებ შენს მოყვასსა; იქნება კიდევ წაეჩხუბო და სცემო ვისმე, იქნება კიდევ წაართვა ვისმე რაიმე. მართი სიტყვით, მრავალს სხვა ცოდვას იქმ, და სინიღისი არ გაწუხებს შენ. რა არის ეს? შეიძლება ასრე მსახურება ლვითისა? ლმერთი ითხოვს შენგან კეთილსა საქმესა, სიმართლესა და სათნოებასა, — შენ მიუძღვნი მას საჭმლის გამოცვლასა. სულითა და ჭეშმარიტებითა უნდა ემსახურებოდე ლმერთსა და შენ ემსახურები მუცლითა შენითა. რა დიდი სათნოება არის და რა დიდი ლვითის მსახურება არის, რომ ნაცვლად ხორცისა შენ სჭამო ერთს ანუ ორს დღეს ლობიო, ანუ სხვა სამარხვო საქმელი! ეს ფრიალად ადვილია, ეს ძნელი არ არის, ამას ყოველი კაცი იქმს; დიდი სათნოება და მოღვაწეობა ის იქნება, როდესაც შენ გასწმენდ გულსა შენსა ცოდვათაგან და ემსახურები ლმერთსა სიმართლითა და კეთილითა ყოფაქცევითა.

ბარნა მისთვის კი არ გეტყვი ამას, რომ მარხვა აღარ შეინახო; არამედ მისთვის, რომელ უკეთუ ამ მცირე საქმეს და უკანასკნელს მცნებას ისრე მტკიცედ ინახავენ, რაც უმაღლესი მცნება არის და უსაჭიროესი, ის უმტკიცესად უნდა შეინახო. მარხვა თავის თავათ არაფერი არის, უკეთუ არა შეერთებულ-არს სხვათა სათნოებათა თანა. შენ მარხულობ და სიცრუის ლაპარაკს და შურის-ძიებას არ ერიდები? არაფერი სარგებლობა არ გაქვს, არამედ უარესათ სცოდავ, მისთვის. რომ

გგონია, ვითომც მარხვის შენახვით სხვა ცოდვას დაჰფარავ. თუ სიცრუის ლაპარაკი გიყვარს და ცილის-წამება, მომეცი პირობა, რომელ ამიერითგან ერთი სიცრუე აღარა სთქვა, და მაშინ ექმნება პატივი და ღირსება შენს ხორცის უჭმელობას; ან იქმნება, შენ გულფიცხელი ხარ, ხშირად ეჩხუბები შენთა მეზობელთა, ხშირად აწუხებ და აიწროებ შენთა მონათესავეთა; მომეცი პირობა, რომ ამიერითგან შენ იქმნები მშვიდ და არავის არ შეაწუხებ, და მაშინ მოვიწონებ შენსა მარხულობასა. ღარწმუნებულ-იყავ, რომ ღმერთს უმეტესად იამება შენი სიმშვიდე და კეთილი ყოფა-ქცევა, ვიდრე შენი მარხვის შენახვა.

მეორე მაგალითი ისმინეთ. ხომ გაგიგონიათ და იცით, თუ ვითარი დიდი ღვთისმცნება არის მშობელთათვის ძეთა თვისთა კეთილად აღზარდა და შეილთათვის დედ-მამის პატივისცემა და შენახვა. საღმრთო წერილი მრავალ-გზის და მრავალ-ფერად ასწავლის, თუ ვითარითა შიშითა და ერთგულებითა მშობელნი უნდა ჰზრდიდენ შეილთა თვისთა, თუ ვითარ იგინი უნდა ცდილობდენ, რომ შეილნი მათნი გამოვიდენ კეთილნი ქრისტიანენი, ღვთის-მსახურნი და ქემმარიტებით თაყვანისმცემელნი ღვთისა: ეგრეთვე შეილნი როგორ უნდა პატივსცემდენ მშობელთა თვისთა, ემორჩილებოდენ, ინახავდენ, უვლიდენ. მრთი სიტყვით, ამაზედ უკეთესი ღვთისმსახურება და სულიერი თაყვანისცემა ქვეყანაზედ არ იქმნება, როდესაც მშობელნი კეთილად ჰზრდიან ძეთა თვისთა და ძენი პატივსცემენ და ემორჩილებიან მშობელთა თვისთა; გარნა რას ვხედავთ დღეს ჩვენ? წარსულს თვეს რაოდენიმე დღე ვსცხოვრებდი მე აქ, ამ მონასტერში: განმავლობასა შინა ხუთისა ანუ ექვსისა დღისასა მრავალნი მოვიდნენ ჩემთან მოჩივარნი, რომელთაგან ზოგი უჩივოდა შეილთა თვისთა, რომელ იგინი არ ემორჩილებიან მათ, პატივს არა სცემენ ჰსურსთ განყოფა მათგან და წარსვლა თვისათ; სხვანი უჩივოდენ დედ-მამათა თვისთა; იყვნენ ზოგნი, რომელნი ამბობდენ, რომ არ ჰსურსთ შენახვა მშობელთა თვისთა. მრთი სიტყვით, დავინახე მე, თუ ვითარ დარღვეულ-არს საღმრთო ესე კავშირი მამა-შვილობისა შორის მრავალთა დედმამა-შვილთა? დვეინახე, რომელ, რო-

გორც გამოიზრდებიან ზოგნი შვილნი და ცოლს შეირთავენ, მაშინვე მოსძულდებათ დედ-მამასთან ცხოვრება და ყოფნა; დავინახე, რომელ ზოგიერთნი უმღრთონი შვილნი ჰყდილობენ, რომელ დედ-მამა თვისი აშალონ და წაკიდონ სხვათა შვილთა თანა. იმ განზრახვით, რომ მხოლოდ მათ დაშთეს სამკვიდრებელი მშობელთაგან; დავინახე, რომ სხვათა რომელთამე უღმრთოთა შვილთა ესოდენ დავიწყებით ღმერთი და მცნება მისი, რომელ ემძიმებათ და კიდევ სძულსთ შენახვა მოხუცებულთა მშობელთა თვისთა, ხოლო იმავე დროს, როდესაც ამისთანა საშინელს უსჯულოებას იქმონან, მარხვის დარღვევა ეძნელებათ და მარხვის დღეს ხორცს არა სჭამენ. ღმერთო, რა საშინლად დაბნელებულ-არს გონება ჩვენი! პირველსა და უმთავრესსა მცნებასა ვარღვევთ და ნაცვლად მისა ვასრულებთ უმცირესსა და უკანასკნელსა მცნებასა! **პატივ-ეც მამასა შენსა და დედასა შენსა, რათა კეთილი გეყოს შენ და დღეგრძელ იყო ქვეყანასა ზედა.** ეს მცნება მოგვცა თვით უფალმან ღმერთმან; ამ დიდს და უსაჭიროესს მცნებას ვარღვევთ ადვილად, და რაც ესოდენ საჭირო არ არის, იმას ვასრულებთ. ეს არის ღვთისმსახურება? ეს არის სულიერი თაყვანისცემა ღვთისა? ბარნა სხვანიცა მრავალნი მაგალითნი და ჩვეულებანი ჩვენი ამტკიცებენ, თუ ვითარ შორს ვართ ჩვენ სულიერისა თაყვანისცემისაგან; გარნა ვინაითგან განგრძელდა სიტყვა ჩვენი, აღარ მოვიყვან დღეს სხვათა მაგალითთა; მხოლოდ, უკანასკნელ, გლოცავ თქვენ, ძმანო ჩემნო, გახსოვდესთ მტკიცედ, რომ ღმერთი არს სული უხილავი და სულიერი მსახურება და თაყვანისცემა ჯერ-არს მისდა, ხოლო სულიერი თაყვანისცემა არის კეთილი ყოფაქცევა, სიმართლით და სიწმიდით ცხოვრება. — ამინ.

თქვეული გელათის სოგორიში, ჩუქა-სა წაღსა ც-ს სქა-

ტამბარსა.

და იყო ვიდრე იტყოდალა იგი ამას, აღეინმეილო დედაკაცმან ხმა ერსა მას შორის და რქვა მას: ნეტარ-არს მუცელი, რომელმან გიტვირთა შენ, და ძუძუნი. რომელთა სწოვდი! ხოლო თავადმან რქვა: არამედ ნეტარ-არიან, რომელთა ისმინონ სიტყვა ღმრთისა და დაიმარხონ იგი! (ლუკ. ია. კზ, კლ).

ოდეს მაცხოვარი ჩვენი ქადაგებდა სიტყვასა ღვთისასა ურითათა შორის, მაშინ მრავალნი მისთა მსმენელთაგანნი დიდითა სიყვარულითა და გულის-მოდგინებითა მიიღებდენ სახარებასა მისსა და აღიღებდენ გულთა შინა თვისთა მოძღვრებასა მისსა. ერთ-გზის ერთმან მსმენელთაგანმან, უბრალო დედაკაცმან, დატკობილმან მისითა სიტყვითა, აღიმალლა ხმა თვისი ერსა შორის და ჰრქვა: ნეტარ-არს მუცელი, რომელმან გიტვირთა შენ, და ძუძუნი, რომელთა სწოვდი. მაცხოვარმან ისარგებლა ამ უბრალო დედაკაცის პასუხითა, რათა აჩვენოს მას, და ჩვენცა ყოველთა, რომელ ნეტარ-არიან იგინცა, რომელნი ისმენენ და აღასრულებენ სიტყვასა ღვთისასა. რისთვის შეაერთა; ძმანო, შეუღლმან ეს ორი საგანი? დედა-კაცი იგი იტყოდა დედისა მისისა, შოვლად-წმიდისა ღვთის-მშობლისათვის, რომელმან იტვირთა იესო ძრისტე და აწოებდა მას ძუძუთა თვისთა; ხოლო მაცხოვარი უპასუხებს მას: ნეტარ-არიან მსმენელნი და დამცველნი სიტყვისა ღვთისანი. მიზეზი ესრეთის პასუხის იყო ეს: დედელთისა მისთვის უმეტესად შეიქმნა ნეტარ, რომელ მიიღო სი-

ტყვა ღვთისა და დაიმარხა იგი; შენ უწოდებ ნეტარად დედასა ჩემსა, უბასუხებს მაცხოვარი დედა-კაცსა მას, გარნა იგი მისთვის შეიქმნა ნეტარი, რომელ მიიღო სიყვარულითა და სარწმუნოებითა სიტყვა ღვთისა და დაიმარხა იგი; ნეტარ იქნებიან სხვანიცა ყოველნი მიმღებელნი და აღმასრულებელნი სიტყვისა ღვთისა.

მსრედ, ძმანო მართლ-მადიდებელნო, ნეტარ-არს დედა შუღლისა ჩვენისა, რომელმან ისმინა სიტყვა ღვთისა და აღასრულა იგი; ნეტარ-არიან სხვანიცა ყოველნი, რომელნი ისმენენ სიტყვასა ღვთისასა და დაემორჩილებიან მას.

ღედა-ღვთისა სიყრმითგან ვიდრე აღსასრულადმდე ისმენდა და იზრდებოდა სიტყვითა ღვთისათა; ხოლო უმეტესად მაშინ, როდესაც მიიღო მან ხარება მთავარ-ანგელოზისა, იტვირთა ძე ღვთისა, აღზარდა იგი და მერმედ ყოველ-დღე ისმენდა მისგან სწავლასა და ქადაგებასა. სახარებასა შინა თქმულ-არს მისთვის: ხოლო დედასა მისსა დაემაჩნეს ყოველნი ესე სიტყვანი გულსა შინა მისსა. ღიღითა კრძალულებითა ისმენდა შოვლად-წმიდა ყოველსა სიტყვასა შუღლისასა და დაიმარხავდა სიღრმესა შინა გულისასა, ამისთვისცა შეიქმნა იგი ტაძრად ცხოველად საღმრთოისა მადლისა; ამისთვის იყო იგი ჭურჭელი ყოველისა სათნოებისა: მშვიდი, მდაბალი, მყუდრო და სახიერი; ამისათვის გამოჰჩნდა იგი დედუფლად ცისა და ქვეყანისა, სამკაულად კაცობრივისა ბუნებისა, თაყვანის-საცემლად ანგელოზთა და კაცთა; ამისათვისცა ჩვენცა ყოველნი დღეს შეკრებულ-ვართ აქა და ვადიდებთ სანატრელსა მისსა სახელსა.

ზარნა ჩვენცა ყოველთა, ძმანო ქრისტიანენო, სიტყვა ღვთისა გვეყოფს ნეტარად, უკეთუ ვისმენთ და აღვასრულებთ მას. სიტყვა ღვთისა, ანუ საღმრთო წერილი; პირველად, განანათლებს გონებასა და გულსა კაცისასა და მეორედ, გამართავს და შეამკობს მისსა მოქმედებასა. სიტყვამან ღვთისამან მოაქცია და აცხოვნა ყოველი. არა სიტყვამან ღვთისამან მოაქცია და განანათლა ჩვენიცა მამული და წინაპარნი? რას მოგვითხოვობს შეხედვა ძველისა ამის და ცის მზგავსისა ტაძრისა, თუ არა კეთილმსახურებასა და ღვთის-მოყვარებასა მათსა? არ გვიმტკიცებს ცხადად ეს დიდებული შენობა და სხვანი მრავალნი,

ძველთაგან დაშთენილნი, ვრცელნი ტაძარნი, რომ წინაპართა ჩაენთა ჭეშმარიტად ისმინეს სიტყვა ლეთისა და მტკიცედ დამარხეს იგი? ბარნა, სამწუხაროდ ჩვენდა, ჩვენ არა ვბაძავთ მათ ამ საქმეში: ოდეს მამული ჩვენი იყო შევიწროებული, ოდეს—ცა ჩვენ ყოველნი ვიყვენით მოუძღურებულ და დამცირებულ, მაშინ უმეტესად ვიყავით განკრძალულ ღვთის-მსახურებასა შინა; მაშინ მონასტერნი და უდაბნონი ჩვენნი იყვნენ აღდგებულ კეთილთა და პატიოსნის ცხოვრებისა მონაზონთა მიერ; სოფელთა შინ იყო სიწმიდე ზნეობისა, ხოლო აწ, ოდეს ლმერთმა მოგვცა მშვიდობა და ხორციელი წარმატება, ოდეს მოგვემატა კეთილმდგომარეობა, მაშინ გული გაგვიგრილდა ღვთის-მსახურებაზედ, სოფლებში განეფინა ბიწიერება და უსამართლოება, დაგვეკარგა ერთგულება, განქარდა სიყვარული, შეირყა ზნეობა.

ამ ჩვენს დროს მოხდა აქ საშინელი საქმე, რომელიც უწინ არა-ოდეს არ მომხდარა. ტაძარსა ამას უნახავს და გამოუცდია მრავალი ცული დრო. ოდეს მტერნი აოხრებდნენ და არღვევდნენ სხვათა დიდებულთა შენობათა და ტაძართა, მაშინ შოვლადწმიდა ლეთის-მშობელი იცავდა საკვირველად თვისსა ამას სამყოფსა და ხატსა, ხოლო აწ, ჟამსა მშვიდობისასა, ხატი მისი, სიქადული ჩვენი, იქმნა განძარცულ. რასა ნიშნავს, ძმანო, ეს საშინელი საქმე? ანუ თუ არ შეეძლო შოვლადწმიდასა, რომელმან უწინ უმრავლესთა უსჯულოთა მტერთაგან იხსნა ეს აღგილი, ახლაც დაეფარა ხატი თვისი ერთის უბედურის კაცისაგან? არა, ძმანო! მე ვგონებ, რომ ეს საშინელი და სასირცხო საქმე მოხდა ჩვენისა მხილებისა და სასჯელისათვის; ძვირფასნი იგი თვალნი და მარგარიტნი იყვნენ შეწირულ ლეთის-მშობლისადმი კეთილმოღვაწეთა და ღვთის-მოყვარეთა მეფეთა და ქრისტიანეთაგან; იგინი ნიშნავდნენ სიყვარულსა და ერთგულებასა წინა-პართა ჩვენთა. ღა ესრედ, ვიდრემდის იყო ჩვენს შორის ერთგულება და კეთილზნეობა, ლეთის-მშობელიცა მიიღებდა და იცავდა მხსვერბლსა. ჩვენსა; ხოლო ოდეს განქარდა ერთგულება ჩვენი, განმრავლდა ორგულება ჩვენს შორის და დაიკარგა კეთილ-ზნეობა, მაშინ უარ-ჰყო შოვლადწმიდამან მხსვერბლი ჩვენი. მითხარ: რად

უნდა მას თვალი და მარგარიტი, თუ გული და სული შენი შორ-არს მისგან, თუ არ ისმენ სიტყვას ძისა მისისასა და არ აღასრულებ მას? შოველი მსხვერპლი და შესაწირავი ჩვენი, ყოველი სამკაული ხატთა და სიმდიდრე ტაძრისა მხოლოდ მაშინ არის სათნო და საყვარელ ღვთისათვის, ოდესცა გული ჩვენი მიქცეულ-არს მისდამი, ოდეს გვაქვს კეთილი ყოფა-ქცევა და სიყვარული, ხოლო ოდეს განქარდენ ესენი, გაუქმდებიან იგინიცა; ამ გვარად შევმთხვა ოდესმე ძველსა ისრაილსა,— განქარდა მათ შორის შიში ღვთისა, მიემგზავსნენ იგინი წარმართთა ცუდითა ზნეობითა და ამისთვის მოაკლო მათ ღმერთმან ერთ-გზის კიდობანი აღთქმისა წმიდა წმიდათა და მისცა იგი ტყვედ ფილისტიმელთა უსჯულოთა.

ჭეშმარიტსა ვიტყვი: დასუსტდა ჩვენ შორისცა კეთილდ ზნეობა, არა სჩანს ღვთის-მსახურება, განირყვნა სოფელი. შევხედავ რა რომელთამე პირთა, ვკითხავ ჩემს თავს: ვინ არიან იგინი, მორწმუნენი, თუ ურწმუნონი? რით ვსცნა, რომ იგინი არიან ქრისტიანენი? რა ნიშანი აქვსთ, რით შევეტყობა, რომ იგინი აღიარებენ სჯულსა ძრისტესსა? სად ანუ როდის მივხედეთ, რომ მათ ახსოვსთ თვისი წოდება? მკვლესიაში რომ ხელს აქნევენ და ვითომც პირზედ ჯვარს გამოისახვენ, ეს თავის თავად დიდი არაფერია! შენს სახლში, შენს ოჯახში, შენთა მეზობელთა შორის, შენს საქმეში და სიტყვაში, შენს მისვლამოსვლაში—იქ მაჩვენე ქრისტიანობა შენი; იქ გიყურებ შენ და ვხედავ, რომ არაფერი არ გაჩნია ქრისტიანობისა; იქ ვერაფრით ვერ გაგარჩევ შენ ურწმუნოთაგან; ლაპარაკში ნახევარი შენი სიტყვა ან სიტყრუე არის, ან მტრობა და ცილის-წამება; ხშირად ისმის შენი პირითგან გინება, ფიცვი და უშვერი სიტყვა; ყოფა-ქცევაში და საქმეში უმეტესად ვხედავ, რომ შენ სიმათლეს არ ეძიებ, მხოლოდ შენი თავი გახსოვს და შენი მოყვასი არა-რად მიგაჩნია, ხშირად ეჩხუბები მეზობელსა, აიწროებ შენს ძმას, პატივს არა სცემ დედ-მამასა, არ გებრალევა კაცი გაჭირვებული, ნახევარი მონაგები შენი უსჯულოდ გაქვს მოტაცებული. მართი სიტყვით, არ ვიცი, რით გაგარჩიო შენ ურწმუნოთაგან, რომელი ნიშანი გამოაჩენს, რომ შენ ხარ

მორწმუნე ქრისტიანე? რომელს შემთხვევაში გამოჰჩნდება უმჯობესობა შენი ურწმუნოთა კაცთა-ზედა?

ძმანო ქრისტიანენო! ის უმეტესად არის შემაწუხებელი და შემაძრწუნებელი, რომ ესე ვითარნი პირნი, რომელთა არა აზრია ქრისტიანობა, რომელთა ყოფა-ქცევა ცხადად გამოაჩენს, რომელ მათ არაოდეს არ ახსოვს სჯული და სახარება, ესე ვითარნი პირნი არა ორნი ანუ სამნი არიან ჩვენს შორის, არამედ მრავალნი, თითქმის ყოველნი. მითხარ, ვინ დაარჩა ახლა ისეთი კაცი, რომ ყოველთვის, ყოველს სიტყვაში და საქმეში ეძიებდეს სიმართლესა და სძულდეს უსჯულოება და სიცრუე? იქმნება, მოხუცებულნი პირნი ჩვენს შორის იყვნენ კეთილის მოყვარენი და ახსოვდესთ, რომ მათი ცხოვრება შემოკლებულ-არს და უნდა მომზადდნენ მომავალისა საუკუნოისათვის? ბარნა რაოდენნი არიან ჩვენს შორის მოხუცებულნი და მაინც არ იშლიან ცუდსა ყოფაქცევასა? ან, იქმნება, ჭაბუკნი იყვნენ წმიდისა ცხოვრებისა და კარგად იზრდებოდნენ? ბარნა მრავალნი, თუ არა ყოველნი, მათ შორისცა, საუბედუროდ, აღრითგან ეჩვევიან ყოველსა უწესობასა. ან, იქმნება, ქალნი ჩვენს შორის იყვნენ უმჯობესისა ცხოვრებისა; სიწმიდით და მყუდროებით ატარებდნენ ცხოვრებასა თვისსა, გარნა, საუბედუროდ, მათსაცა შორის ძნელად ნახავს კაცი ქრისტიანობრივსა ცხოვრებასა.

მსრედ ძმანო! ყოველთა შეესცოდეთ ღმერთსა და განკარგეთ მამა ჩვენი ზეციერი; ყოველთა გვმართებს მონაგება ცოდვითა და შერიგება ღვთისა-თანა ლოცვითა და კეთილითა ყოფა ქცევითა; ნუ დავიძინებთ ცოდვითა შინა, რათა არა უკანასკნელადმდე დაგვივიწყოს ღმერთმა და მიაქციოს ჩვენგან პირი თვისი; ყოველმან კაცმან შეიყვარეთ სიმართლე და განანათლეთ გული და სული თვისი სიტყვითა ღვთისათა; განსოვდეთ სიტყვა იგი მაცხოვრისა: ნეტარ-არიან, რომელთა ისმინონ სიტყვა ღვთისა და დაიმარხოვნ იგი.

საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო! ბუშინ აქ მომავალი, მე ვხედავდი მრავალსა თქვენგანსა, რომელნი მოეშურებოდით აქა დიდითა გულ-მოდგინებითა: ზოგნი თქვენგანნი მოდიოდნენ ფერხ-შიშველნი, სხვანი იყვნენ დამაშვრალნი ოფლითა და

მტვერითა. ზანმახარა ესრეთმა თქვენმა ერთგულებამან; გარნა გლოცავ თქვენ, არ დაივიწყოთ, რომ ერთგულება და სიყვარული ლეთისა იქ უნდა გეტყობოდესთ, სოფელში, სოფლიურს ცხოვრებაში. ძაცის გული ორად არ უნდა იყოს გაპოზილი; სრულებით უნდა ეკუთვნოდეს იგი ლმერთსა და არა ერთითა მხოლოდ კერძოითა; ვინც ერთსა მხოლოდ წამსა არის ლეთისა და მერმე კვალად მისცემს თვისსა გულსა სოფელსა და ამაოებასა, იგი სცდება ფრიად: სოფელსაც ვერ შეიძინებს და ლმერთსაც მოაკლდება, რომელიც და განაშოროს ჩვენგან.— ამინ.

მ. მ. ძ. ლ. ვ. მ. ბ. ა.

გენათს სექტემბრის ც-სა, ჩქმზ-სა წილსა.

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო! ლდეს ჩვენ ვდღესასწაულობთ შობასა შოვლადწმიდისა დედუფლისა ჩვენისა მარიამისასა. რას გვასწავებს ჩვენ ეს დღესასწაული? რა დარიგება, ანუ რა აღშენება შეგვიძლიან გამოვიყვანოთ ჩვენთვის აწინდელისა დღესასწაულისაგან? მინაითგან შოვლადწმიდა ლეთის-მშობელი იყო ასული ფრიად კეთილთა და ლეთის-მოყვარეთა მშობელთა, იგი აღიზარდა ფრიად კეთილსა და პატიოსანსა ოჯახსა შინა და თვითონაც ისრე კეთილად და ლთაებრივად ატარებდა შინაურსა ცხოვრებასა, რომელ მოგვცა ჩვენ მან საკვირველი სახე შინაურისა ცხოვრებისა; ამისათვის ჩვენცა, ძმანო ქრისტიანენო, მოვიხმაროთ რაოდენიმე წამი ამ საგანზედ და ვიფიქროთ, რა ნაირი უნდა იყოს შინაური ცხოვრება ქრისტიანისა. როგორ უნდა იქცეოდეს ქრისტიანე თავის სახლში, თვისთა ნათესავთა და მანლობელთა შორის.

წინა-პირველად ის უნდა ვსთქვათ, რომელ კეთილი შინაური ცხოვრება და პატიოსანი ყოფა-ქცევა თავის საკუთარს

სახლში არის საფუძველი ქრისტიანობრივის ცხოვრებისა და ზნეობისა. შოველი კაცი თავის სახლში და თავის ოჯახში მიიღებს პირველთა აზრთა და ჩვეულებათა; თავის ოჯახში ისწავლის ცუდსა ანუ კარგსა ვოფა-ქცევასა, თავის სახლში შეითვისებს კეთილსა ანუ ბოროტსა ხასიათსა. თქვენც გაგეგონებათ, ძმანო ჩემო, როგორ იტყვიან კაცზედ: ეს კაცი კარგის ოჯახითგან არისო და თვითონაც კარგი უნდა იყოსო; ანუ ეს კაცი ცუდი სახლითგან არისო და თვითონაც კარგი ვერ იქმნებაო. რას ნიშნავს ეს თქმა? იმას, რომელ კეთილს, ღვთისმოყვარეს და წმიდას ოჯახში კაცი თვითონაც კარგი გაიზრდება და კარგი კაცი გამოვა; ხოლო ცუდს, გაფუჭებულს სახლში კაცი გაფუჭდება.

მეორედ, კეთილი შინაური ცხოვრება მისთვის არის საფუძველი კეთილისა ქრისტიანობრივისა ზნეობისა, რომელ ქრისტიანე ვერსად ისრე კარგად ვერ აღასრულებს ძრისტეს მცნებასა, როგორადაც თავის სახლში. პირველი ძრისტეს მცნება არის სიყვარული მოყვასისა, გარნა სად შეგიძლიან შენ, ძმაო ჩემო, გამოაჩინო სიყვარული ისრე, როგორადაც შენს სახლში. აქ ნამდვილად დამტკიცდება, თუ როგორი გული გაქვს და თუ ნამდვილად შეგიძლიან შენ შეყვარება მოყვასისა. თუ დედამა შენი ვერ შეიყვარე, თუ ძმები და დები არ გიყვარს, თუ ნათესავებში და მოყვრებში ცუდად ხარ გაწყობილი, მაშასადამე როგორღა შეგიძლიან შეყვარება ყოველთა სხვათა მოყვასთა შენთა?

ძარგი სათნოება არის მოთმინება: მოთმინებითა კაცი თავის სულს აცხოვნებს, გარნა სად შეგიძლიან შენ მიეჩვიო და აღასრულო იგი ისრე, როგორადაც შენს სახლში? აქ ყოველს ღღეს და ყოველს წამს შენ უნდა იქცეოდე მოთმინებითა და სულ-გრძელად. როდესაც კაცნი ერთი მეორის სიახლოვეს სცხოვრებენ, თუ ერთმა მეორესა ნაკლულევანებანი და შეცთომანი არ დაუთმო და არ მოითმინა, ვერ გასძლებენ ერთად.

ღიდი და ფრიალ საჭირო არს ყოველისა კაცისათვის თავის უარის-ყოფა, ესე იგი თავის შეწირვა სხვისათვის; გარნა შენს სახლში ყოველს ღღეს გაქვს შემთხვევა აღასრულო ეს სათნო-

ება. აქ დედ-მამანი თავის თავს უნდა დაივიწყებდნენ და თავი შესწირონ შეილთა; შეილმა დედ-მამა უნდა შეიყუაროს თავის უმეტესად; ცოლმა თავის თავი უნდა შესწიროს ქმრის სიყვარულსა; ქმარს თავის თავი ისრე არ უნდა ახსოვდეს, როგორც ცოლი და შვილები.

ძარგნი არიან: სიწმიდე, სულ-გრძელება, სიმწიდე და სხვანი ქრისტიანობრივნი სათნოებანი; გარნა ამათ ყოველთა ვერსად ვერ შეიძენს კაცი ისრე და ვერ დაამტკიცებს, როგორადაც სახლში.

მესამედ, ისიც უნდა ვსთქვათ, რომელ კაცის ხასიათი ისრე ვერსად ვერ გამოხსნდება, როგორადაც შინაურს ცხოვრებასა შინა. ძარგი ხარ შენ, ძმაო, თუ ავიხსიათთა, იქ შეგეტყობა, შენს ოჯახში. როდესაც შენ უცხოთა კაცთა შორის იქცევი, როდესაც სხვაგანა ხარ, გარეშედ შენის ოჯახისა მაშინ შენ ძვირად გამოაჩენ შენსა ნამდვილსა ხასიათსა; როდესაც შენ ელაპარაკები, ან საქმე გაქვს უცხო კაცთან, მაშინ შენ იმას ცდილობ, რომ დამალო შენი ნამდვილი ხასიათი და კარგ კაცად ეჩვენო; გარნა შენს ოჯახში ვერ დაფარავ შენს ყოფა-ქცევას და შენს ხასიათსა; იქ ყოველს წამს და ყოველს შემთხვევაში გამოჰჩნდება, კეთილი ხარ თუ ბოროტი. შინაური ცხოვრება არის სარკე, რომელსა შინა ცხადად გამოიხატების ნამდვილი შენი ხასიათი და თვისება.

აჰა, ძმანო ჩემნო, თუ ვითარ დიდი საქმეა შინაური კეთილი ცხოვრება ჩვენ, ქრისტიანეთათვის. სახლი ანუ ოჯახი ჩვენთვის არის მეორე ეკლესია. როგორც ეკლესიაში იქცევი შენ შიშით, ეგრედვე შენ ოჯახში უნდა იქცეოდე სიწმიდით და მორიდებით; ასე უნდა გახსოვდეს, რომ რასაც შენს სახლში იტყვი ანუ იქმ, ის მარტო შენთვის არ არის, არამედ მრთელისა შენისა სახლეულობისათვის. ჰოველი შენი შინაური სიტყვა და საქმე არის თესლი, რომელიც თავის დროზედ გამოიღებს კეთილსა ანუ ბოროტსა ნაყოფსა.

თუ შენ ხარ მამა, ანუ დედა და გყვანან ძენი, ყოველი შენი ღონის-ძიება უნდა იხმარო, რომ იგინი გამოვიდნენ კეთილნი და ღვთის-მოყვარენი. ბახსოვდეს, რომ იგინი ყოველთვის შენ გიყურებენ და შენგან ისწავლიან ყოფა-ქცევასა. რო-

გორადაც გაზრდი და რასაც მიაჩვევ, ისინიც ისეთი გამოვლენ. თუ შენ გულ-ფიცხელი კაცი ხარ, ხშირად ჰყვირი, სჯავრობ ოჯახში, ჩხუბობ, შენი შვილებიც ამას მიეჩვევიან. რისთვის არის, რომ ძმები ერთი მეორესთან ვერა სძლებენ და მაშინვე ცდილობენ გაიყარნენ და თვისად დადგნენ? მისთვის, რომ პატარაობითგანვე დედ-მამამ არ დანერგა მათს გულში სიყვარული და ერთობა. ძეთილი და გონიერი მამა, ვიდრემდის შვილნი მისნი არიან წვრილნი, თვითონ უყურებს მათ და ცდილობს, რომ დანერგოს მათს გულში სიყვარული და ერთობა. იგი თვითონვე დაისვამს მათ თავის მუხლზედ, ასწავლის ლოცვებს, შეაგონებს ერთობასა და სიყვარულსა, უყურებს, რა ხასიათი აქვს მათ და, ცუდი ყოფა-ქცევა თუ შენიშნა მათში, მაშინვე გაუსწორებს და ესრედ ცდილობს, რომ სიყრმითგანვე კარგი ხასიათი მისცეს მათ და კარგს გზაზედ დააყენოს.

შვილს უნდა ჰქონდეს მორჩილება, სიყვარული და მინდობილება თავის დედ-მამასთან; იმას ყოველთვის უნდა აპხსოვდეს, რომ, თუ დედ-მამის კურთხევა არ არის მის თავზედ, იგი ბედნიერი არ იქნება ქვეყანაზედ. ღიდი ძალი აქვს და მოქმედება დედ-მამის ლოცვასა და კურთხევასა.

ახლა, ძმანო, ვინაითგან სიტყვა ჩვენი იყო დღეს შინაურსა კეთილ-ყოფა-ქცევასა ზედა, მე უნდა გითხრა თქვენ, რომელ, თქვენ ყოველთა, თითქმის მრთელის იმერეთის მცხოვრებთა, გაქვსთ ერთი ფრიად ცუდი და ფრიად მავნებელი ჩვეულება, რომელიც თითქმის დაგამგზავსებს თქვენ ურწმუნოთა მაჰმადიანთა. რომელი ანუ რა ჩვეულება? ის, ძმანო ჩემნო, რომელ როდესაც დედ-მამანი, ანუ ჭირის-შუალნი გაათხოვებენ ქალს, მაშინ იგინი ფულს იღებენ სიძისაგან, ასე რომ თითქმის არ გაათხოვებენ, არამედ გაჰყიდნიან ქალი-შვილსა. რაც გინდა დაარქვი ამას, თუ გინდა პირის სანახავი, თუ გინდა სხვა რაიმე სახელი მიეცე, თუ მშობელმა ფული აიღო თავის ქალის მიცემისათვის, მან, ერთი სიტყვით გაჰყიდა თვისი შვილი. ეს ავი ჩვეულება არის, ჩვეულება ურწმუნოთა მაჰმადიანთა! იგინი ჰყიდნიან თავის ქალი-შვილებს ფულზედ და ჩვენ კი უნდა გვრცხვენოდეს და გვეძაგებოდეს ეს ჩვეულება. რისთვის

ჰშვრებიან მაჰმადიანნი ამ საქმეს? მისთვის, რომ იგინი არიან გაუნათლებლები, მოუნათლაენი, დაბნელებულნი: მათ შორის ქალს არაფერი ფასი არა აქვს; ისინი ქალს უყურებენ, ვითარცა საქონელსა, და ისრე გაყდიან, როგორც საქონელსა. მათ შორის ცოლი ქმრისა წინაშე არის მონა და პირუთქმელი; გარნა ჩვენს, ქრისტიანეთა შორის, დედა-კაცს აქვს ისრეთი ღირსება და ფასი, როგორც მამა-კაცს. ქრისტე ლმერთმა ორნივე გამოისყიდა სისხლითა თვისითა და ორთავეს თანასწორ მიანიჭა ნათლის-ღება, ზიარება და ყოველი ქრისტიანობრივი მადლი. მს კი არა, საღმრთო წერილი ესრედ გვასწავლის ჩვენ, რომელ ვინაითგან ქალი არის სუსტი ჭურჭელი, ამისთვის უმეტესად უნდა გვქონდეს სიყვარული და შებრალება ქალისა და სწორედ ესრედაც ვხედავთ ჩვენ განათლებულსა ქრისტიანებრივსა საზოგადოებასა შინა; ვინაითგან ყოველს განათლებულს საზოგადოებაში ქალს უმეტესი აქვს პატივი და მორიდება, ვიდრე მამა-კაცს. ხოლო თქვენ დაბალთა სოფლის კაცთა შორის ხშირად ნახავს კაცი, რომ ქალი არს შეურაცხ ყოფილი, დამდაბლებული და დავრდომილი, რაიცა არის ფრიად საწყენი და წინააღმდეგი ჩვენის სჯულისა. მისი დღესასწაულია დღეს? მისი გულისათვის შეიკრიბა ესოდენი ერი? მის სახელზე აშენებულ-არს ეს დიდებული ტაძარი? ძალის სახელზედ! შოგლადწმიდა ლეთის-მშობელი ქალი იყო და ახლა იგი არის უმაღლესი ქერუბიმთა და სერაფიმთა. აჰა, ვითარ აღამაღლა ლმერთმან ბუნება ქალისა! მაშასადამე როგორ უნდა იფიქრო შენ, რომელ ქალს არა აქვს ესოდენი ღირსება, როგორც ვაჟს?

ტყუილად და ამაოდ კი არ გეტყვი, ძმაო, ჩემო, რომ ცუდი არის ეს ჩვეულება, როდესაც ჭირის-უფალი ქალის გათხოვებაზედ აიღებს ფულსა. რაოდენი ცუდი და საძაგელი საქმე გამოვა ამ ჩვეულებისაგან! რაოდენ-გზის ჩემამდინ მოიწია ამაზედ საჩივარი! ბევრჯერ მოხდა ესრედ: დედ-მამამ ანუ ჭირის-უფალმა აღუთქვა ერთს კაცს ქალის მიცემა; ქალმაც ნახა ის კაცი, მიეჩვია და კიდევ შეიყვარა. მერმე მოვიდა სხვა ვინმე, უმეტესი ფული აღუთქვა დედ-მამასა და ამათ დაიწყეს ძალის დატანება ქალისათვის, რათა გაჰყვეს მეორესა მთხოვნელს; გარ-

ნა ქალი გულ-დამწვარი და გამწარებული ჩუმად გაქცეულა პირველისა სასიძოსა-თანა და ჯვარ-დაუწერელი მასთან ცხოვრობს. ძარგია ესა? მისი ცოდვა იქმნება ეს საშინელი საქმე? მინ უზასუხებს ლეთის წინაშე ამ ცოდვისათვის? შენ, რომ მშობელი ხარ, რას უნდა ეძიებდე და რა უნდა ისურვო შენისა შვილისათვის? იმას არ უნდა ჰფიქრობდე, რომ შენი შვილი კარგს კაცს მისცე, რათა ბედნიერი იყოს? ბარნა ბედნიერი მაშინ იქმნება ის, როდესაც გაყვება მას, რომელიცა უყვარს; ხოლო შენ ამას არ მოიკითხავ: ვინც მეტს ფულს მოგცემს, იმას აძლევ შენს შვილსა. შენს შვილს ყიდი? შენს სისხლს და ხორცს აძლევ ფულში? რამდენჯერ მომხდარა, რომ ესრეთ გამწარებული და დაჩაგრული ქალი მრთელს სიცოცხლეში აღარ მიკარებია და აღარ დალაპარაკებია დედ-მამას.

ნუღარ იქმნება, ძმანო, ჩვენს შორის ეს საძაგელი ჩვეულება. სირცხვილი და სიკვდილი არ არის ჩვენთვის, რომელ ამ საქმეში სრულიად დავემზავსენით უსჯულოთა მაჰმადიანთა? ზოგიერთი უგუნური დედ-მამა იტყვის: ჩემი შვილი არისო და ვისაც, მე მინდა, იმას მივცემო, მე უნდა დამემორჩილოსო. მაშასადამე შენ შვილი ისრე მივაჩნია, როგორც პირუტყვი; არც საქონელს კითხავ, როდესაც გაყიდა გინდა მისი და არც შვილს მოჰკითხავ, როდესაც მისი გათხოვება გინდა. მართალია, შვილი უნდა დაგემორჩილოს შენ, გარნა, შენ რომ მამა ხარ, ანუ დედა, ყოველთვის შენი შვილის ბედნიერებას უნდა ცდილობდე და მაშინ კიდევ დაგემორჩილება შენი შვილი; ხოლო, როდესაც ის ხედავს, რომ შენ იმას ყიდი, მაშინ როგორღა შეუძლიან დამორჩილება შენი.

ძვალად გეტყვი, ძმანო, მოისპოს ეს ცუდი ჩვეულება თქვენ შორის. ზანგებ გამოვარჩიე დღევანდელი დღე ამის სათქმელად, ვინაითგან თქვენ დღეს შეკრებულ-ხაროთ ამ დიდებულს ტაძარში სხვათა და სხვათა სოფელთაგან, მე მსურს, რომ თქვენ, რაც დღეს გესმათ, გარდასცეთ თქვენთა მეზობელთა და ესრეთ განვრცელდეს სოფელში კეთილი ზნეობა და არა ამაოდ დაიკარგოს დღევანდელი ჩემი და თქვენი შრომა, არამედ მიიღოთ რომელიმე სულიერი სარგებლობა, რომელიც ნუ მოგვაკლოს ჩვენ ღმერთან. — ამინ.

თქვეული გელათს უოვლად-წმიდის მარიაჲის შოგის

ღღეს.

ხოლო შეგინებულთა მათ და დედაბერებრთა ზღაპართაგან იჯმენ, ხოლო იწვართე თავი შენი ღვთის მსახურებასა (ა, ტიმ. დ, ზ).

ძმანო მართლ-მადიდებელნო!

წმიდა მოციქული პავლე ეპისტოლესა შინა თვისსა ტიმოთესა მიმართ სწერს, რომელ ქრისტიანეთა შორის გამოჩნდებიან სულნი მაცდურნი, შემწვარნი თვისითა გონებითა, რომელნი სიტყვითა ტყუვილისათა აცდუნებენ მრავალთა პირთა, ასწავლიან სიცრუესა და მოძღვრებასა წინააღმდეგსა, და აფრთხილებს, რათა ტიმოთე განეშოროს ესრეთთა კაცთა, და ასწავებდეს თვისსა სამწყსოსა სიტყვითა სარწმუნოებისათა, და კეთილითა მოძღვრებითა, რომელსაცა შეუდგა: ხოლო შეგინებულთა მათ და დედაბერებრთა ზღაპართაგან იჯმენ, დასძინებს იგი, ხოლო იწვართე თავი შენი ღვთის მსახურებასა შინა, ესე იგი განეშორე უგუნურთა ზღაპართა, ანუ ცრუ სწავლათა და ჰაზრთა დედაბერებრთასა და იწვართე ღვთის-მსახურებასა შინა.

სამწუხაროდ ჩვენდა, ყოველთვის იყვნენ და ახლაც მრავალნი არიან ცრუნი მასწავლებელნი, მეტადრე დაბალთა ერთა შორის, რომელნი აცდუნებენ მრავალთა, ასწავლიან სჯულის წინააღმდეგთა ჩვეულებათა, განავრცელებენ დედაბერულთა ზღაპართა და მისცემენ მრავალსა ვნებასა სოფლის მცხოვრებთა; ამისთვის ფრიად საჭირო არის, რომ ჩვენ, სულიერნი მოძ-

ღვარნი თქვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ხშირად გაფრთხილებდეთ, რათა განეშორათ ყოველთა დედაბერულთა ზღაპართა.

მრავალთა დედაბერულთა ზღაპართაგან, რომელნი არიან განვრცელებულნი სოფლის მცხოვრებთა შორის, მაგალითად მოგიყვან ზოგიერთთა: თუ ვისმე სოფელში რაიმე მწუხარება დაემართა, ავად გაუხდა სახლში ვინმე, ანუ საქონელი დაეხოცა, მაშინ ერთი რომელიმე დედაბერი, ზღაპრის შემთხვევლი მკითხავი, ეტყვის მას: ეს მისთვის დაგემართა, რომ გარეშე კაცი გიწყრებაო, ესე იგი, უწინდელი ვინმე მიცვალებული; ანუ დაარწმუნებს, რომ მის სახლში ვინმე კუდიანი კაცი არის, ანუ სხვა ამის მზგავსსა ზღაპარსა ეტყვის. შიკით საღმრთო წერილითგან, რომ სული მიცვალებულთა არ იმყოფება ამ ქვეყანაში, არამედ შორს, ერთს ლეთისაგან განჩინებულს ადგილს; მაგრამ სოფლის უსწავლელმან კაცმან ეს არ იცის და დაიჯერებს ზღაპარსა დედაბერისასა. მრავალ-გზის მოხდება, რომ დედ-მამა შვილს, ცოლი ქმარს, ძმა ძმას, მეზობელი მეზობელს გადაეკიდა მტრად ესრედთა დედაბერულთა ზღაპართაგან. ბასაოცარი არის და საზარელი ის გავლენა და დაჯერება, რომელი აქესთ სოფლებში დედაბერულთა ზღაპართა მკითხავთასა. პრაოდეს არ დავიჯერებდი, ჩემი თვალით რომ არ მენახა ერთს სოფელში ორი ანუ სამი კაცი გახურობული რკინით დაღლილი მკითხავთაგან მისთვის, რომ ვითომც იგინი იყვნენ კუდიანები. მსრედი საშინელი გასაცვიფრებელი კერპობა, უმეტრება დედაბრული ზღაპარი არის ჩვენს ქვეყანაში, დამყარებული მკითხავთაგან.

ახლა ერთს რასმე გეტყვი კიდევ, ძმაო მართლ-მადიდებელიო, და კარგად, დამიგდე ყური. შენ, ძმაო, ხარ ერთი სოფლის ღარიბი კაცი. ღიდი ბედნიერება არ იქნება შენთვის, როს ერთმა ვინმე გამოაცდილმა კაცმა ისრედი ხერხი გასწავლოს, რომ ყოველს წელს ცოტაოდენი მოგემატოს შემოსავალი? მე გიჩვენებ და გასწავლი ისრედსა ხერხს! თქვენ ყოველთა იცით და მტკიცედ ასრულებთ ერთს ჩვეულებას, რომლისაგან სარგებლობა სულ არ არის და ზარალი კი დიდი. ეს ჩვეულება არის ალაპი მიცვალებულზედ. ძველს დროებაში ალაპს სხვა დანიშნულება ჰქონდა; მაშინ მიცვალებულის სულის საო-

ხად მოიყვანებდენ ღარიბებს, გლახაკებს, დავრდომილებს, აქმე-
ვდენ მათ და სამოწყალოს მისცემდენ. ხარჯი იმოდენი არა
მოუვიდოდათ რა და სამადლობელი საქმე დიდი იყო. ახლა
კი ღარიბს და გლახაკს არავინ დაჰპატიებებს, არამედ მდიდარს
მეზობელს, მოყვრებს და ნათესავებს; ხარჯი დიდი მოუვათ;
უკანასკნელმა კაცმა უნდა დაჰკლას ძროხა, ანუ ხარი და სხვა
მრავალი; თუ არა ჰყავს, ვალი უნდა აიღოს და იყიდოს. რა
სარგებლობა აქვს მიცვალებულს ამ აღაპისაგან? არაფერი! მრ-
თი მხოლოდ უგუნური ხარჯი მოუვა ჭირისუფალს. ბარდა ამი-
სა რაოდენი უჭკუო და უზომო ხარჯი იცით სოფლის მცხოვ-
რებთა ტაძრის დღეობაზედ, ქორწილზედ ნათლობაზედ! მიკვირს
მე დაბიურის კაცის ჩვეულებათა უგუნურება. შური რომ დაუ-
გდოს კაცმა, ყოველთვის ტირის თავის სიღარიბეს, ყოველთ-
ვის ემძიმება გადასახადის მიცემა; რომ შეხედო მის პატარა
შვილებს, ტიტველები დადიან, თითონაც ხშირად ქალამანი არ
აცვია, ზამთარში ტფილი ახალუხივერ შეუეკრავს, და ტაძრის
დღეობაზედ, ქორწილზე, ანუ აღაპზედ ხარჯს უზომოდ გასწევს,
ისე რომ იმ ერთს დღეს მრთელის წლის სარჩოს დაჰხარჯავს.
მოიშალე, ძმაო, ეს ჩვეულება: აღაპს ნუ იხდი, ტაძრის დღეო-
ბას ხარჯი შემოაკლე და ყოველს წელიწადს გადარჩება საკ-
მაოდ შემოსავლისაგან. მკითხავები ხშირად შეგაგონებენ, რომ
აღაპი გაუეკეთე მიცვალებულსაო; იგინი შეგიყვანებენ ამოდენს
უსარგებლოს ხარჯში; მერმე რამდენი საჩუქარი თვით მკითხა-
ვებს უნდა მისცე, ვინ იცის! მრთი სიტყვით, მკითხავთაგან
შენ მრავალი ზარალი მივიღია. ნუ მიხვალ მკითხავთან, და ნუ
დაიჯერებ დედაბრულთა მათ ზღაპართა და აღარ იქმნები ისე
ღარიბი და საწყალი, როგორც ახლა ხარ. ნაცვლად აღაპის
ხარჯისა, თუ გასურს მიცვალებულის ცხოვნება, მცირედი მო-
წყალება გაეცი გლახაკთა მის სახელზე, ეს უმჯობესია მისთვის
და შენთვისაც. შეგინებულთა და დედაბერულთა ზღაპართა-
გან კი იქმენ მოშორებულ. — ამინ.

ფ-ს სექტემბერს ჩამდ-ს წელსა, გენათის მონასტაჩისა

შინა.

მართლმადიდებელნი ქრისტიანენო!

მოგილოცავ აწინდელს დღესასწაულსა, დღეობასა ძველდ-სა ამის დიდებულისა ტაძრისასა. მიხარის მე, ოდეს გხედავ თქვენ დღევანდელსა დღესასწაულსა ესრეთ შეკრებულთა სხვა-თა და სხვათა სოფლებითგან, ერთგულთა მლოცველთა და მსასოებელთა წმიდისა ამის ადგილისა და მრავალთა ძველთა და წარჩინებულთა სიწმიდეთა, რომელნი უხსოვარისა დროი-საგან განისვენებენ მას შინა. მიხარის და ამასთანავე ყოველ-თვის მსურს და მოშურნე ვარ ძალისა-მებრ ჩემისა და საღმრ-თოისა მოვალეობისა, წინა-დაგიგო თქვენ რომელიმე სულიე-რი საზრდო, ესე იგი, მოგცე თქვენ რომელიმე მოძღვრება. ბარნა რა საგანი აღმოვარჩიო დღეს ჩვენისა უბნობისათვის? რა საგანზე მოგცე დღეს თქვენ მოძღვრება? მგონებ, რომელ, ვინაითგან თქვენ ყოველნი აქ მდგომნი შეკრებულ-ხართ სხვათა და სხვათა მხარეთაგან, და ზოგიერთნი თქვენგანნი არიან მო-სულნი შორითგან, მაშასადამე საგანიცა აწინდელისა ჩვენისა უბნობისა უნდა იყოს სასარგებლო და საჭირო არა ერთისა ანუ ორისა პირისათვის, არამედ საზოგადოდ ყოველთა ჩვენსა სამწყსოსა შინა მცხოვრებთათვის. იგი უნდა შეეხებოდეს არა ერთსა ანუ ორსა პირსა, არამედ ყოველთა ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებთა. და ესრეთ ვიწყებ მე თქმად იმ ცუდს ჩვეულე-ბაზე, რომელი გავრცელებულ-არს თითქმის ყლველთა სო-ფელთა შინა და რომელსა თქვენ დაბიჟრად უწოდებთ მკით-ხაობასა, ანუ მარჩიელობასა. მართალია, მრავალთა სოფლე-ბის ეკკლესიათა შინა მითქვამს მე ამ ჩვეულეებაზე, თუ ვითა-რი მავნებელი არის იგი და წინააღმდეგი საღმრთოისა სჯუ-

ლისა; გარნა ჩვეულება იგი ესეოდენ არს საძაგელ და ბოროტ, რომელ ათასჯერ რომ განვიმეორო სიტყვა მას ზედა, ისიც არ იქმნება ნამეტანი. რა არს მკითხაობა ანუ მარჩიელობა? მკითხაობა ანუ მარჩიელობა ის არის, როდესაც რომელსამე სოფელსა შინა გამოჩნდება კაცი, ანუ დედაკაცი, მცბიერი, ცრუ და, შეხედავს რა, ვითარი უმეცარი და გამოუცდელი არის დაბალი ხალხი და ადვილად იჯერებს იგი ყოველსა ცრუსა და უცნაურსა ანბავსა, გამოაცხადებს, ვითომც, მას შეუძლია შეტყობა ყოვლისა საიდუმლოსა, მან იცის მიზეზი ყოვლისა ვნებისა და უბედურებისა, მას შეუძლია მოსპობა ყოვლისა ვნებისა და ზარალისა. თუ ვინმე გახდა ავად სოფელში, მკითხავი მოუგონებს და ეტყვის მას რაღაცა უცნაურსა და გაუგონებელსა მიზეზსა, ვითომც მას უწყდება ხატი რომელიმე, ანუ სალოცველი საყდარი, და მოიგონებს სხვათა ესრედთა გაუგონებელთა მიზეზთა, რომელნიცა არიან ერთი მხოლოდ სიცრუე. ხშირად მომხდარა—ჩვენ თვით ვართ ამისი მოწამე და მნახველი—რომელ მკითხავსა, ნაცვლად მორჩენისა, მოუკლავს ავადმყოფი და დაუთესია უკმაყოფილება და მძულვარება მეუღლეთა შორის, მეზობელთა შორის, გარნა მოკლე სიტყვით არ აღიწერება ყოველი ვნება, რომელსა მკითხავი მოახდენს სოფელთა შინა. ამისათვის გეტყვი თქვენ, ძმანო ქრისტიანნო, მსმენელნო ჩემნო, ნუ ატყუებთ თავთა თქვენთა, ნუ ჩაადებთ თავთა თქვენთა ხელთა შინა მკითხავთასა. თუ ვინმე დაიჩემოს მორჩენა რომლისამე ავადმყოფისა, მაშასადამე პირ-და-პირ მისცეს რომელიმე წამალი, გარნა ოდეს, ნაცვლად წამლის მოცემისა და დარიგებისა, ვინმე მოტყუებით იწყებს მოგონებასა სხვათა და სხვათა უცნაურთა მიზეზთა, იწყებს მარჩიელობასა წყალზე, ანუ ლობიოზე, ანუ სხვათა რომელთამე უგუნურთა მოქმედებათა, იცოდე, რომ იგი მცბიერია, მას უნდა შენი მოტყუება. მოერიდე ესრეთსა კაცსა, თუ შენი თავის სიკეთე გსურს.

ახლა ის ვიფიქროთ, რა მიზეზი არის, რომელ ესრეთნი მცბიერნი და ცრუნი მკითხავნი ასე ადვილად ატყუებენ დაბალსა ერსა? მიზეზი აქ მეტი არაფერი არის, მხოლოდ ერთი უმეცრება და უსწავლელობა. როგორ არ მოტყუდებდა ის კა-

ცი, რომელმან არაფერი არ იცის, ქრისტიანე არის და „მამაო ჩვენო“ არ იცის ზებირად. ზოგ-ჯერ პირჯვარს ვერ დაიწერს კანონიერათ. უმეცარი და დაბნელებული ხალხი ყოველთვის გახდება საშოვარი მცბიერებისა მკითხავისა. მკითხავს რა ენა-ღვლება, იგი ეძიებს მხოლოდ თავის სარგებლობასა; სიცრუეს ეტყვის და საჩუქარს მიიღებს, ძღვენს გამოგართმევს. რა წამალი გაეწყობა ამას? რით მოისპობა ეს უწესოება? მართითა მხოლოდ სწავლითა და განათლებითა. მიდრემდის დაბალი ერი თვითან არ მიხვდება, რომ მკითხავი მას ატყუებს, არ მოიშლის მკითხავის გაგონებას; და ამას მიხვდება მხოლოდ სწავლითა: მამასადამე ყოველი კაცი იმას უნდა ცდილობდეს, რომ რაიმე ასწავლოს თვისთა უვილთა.—ამინ.

ს ი ტ უ მ ა

თქმული გელათს ც-ს საქმეებარს.

მარხვა, და უქმობა, და დღესასწაულნი.
თქვენნი სძულან სულსა ჩემსა, მექმენით მე
სიმაძღრედ, არღარა მერმე უღბინო ცო-
დვათა თქვენთა (ის. ა, იღ).

ძველისა სჯულისა წინასწარმეტყველი ისაია პირველსავე თავსა წიგნისა თვისისასა პირისაგან ღვთისა აყვედრებდა ებრაელთა უსჯულოებისა მათსა და მრავალთა ცუდთა საქმეთა, და გამოუცხადებდა მათ დიდსა მრისხანებასა და სასჯელსა ღვთისასა. სხვათა მწარეთა საყვედურთა შორის იგი ეტყოდა მათ სიტყვათა, რომლითა ჩვენ ვიწყეთ უბნობა ესე: **მარხვა, და უქმობა, და დღესასწაულნი თქვენნი სძულან სულსა ჩემსა, მექმენით მე სიმაძღრედ, არღარა მერმე უღბინო ცოდვათა თქვენთა;** საშინელ-არს სიტყვა ესე, ძმანო ქრისტიანენო! რისთვის განურისხდა ღმერთი ებრაელთა ეგ-ზომად, რომელ მოსძულდა მათნი დღესასწაულნი და უქმენი და არღარა სურდა მიღება მათგან

მსხვერპლისა? თუ სხვაში იყვნენ ებრაელები დანაშაულები, დღესასწაულობითა და მარხვითა მაინც ასრულებდენ ნებასა ღვთისასა, ვინაითგან თვით ლმერთმან დაუწყესა რომელნიმე დღენი დღესასწაულად მათდა. მართალია, ძმანო ქრისტიანენო, დღესასწაულთა, მსხვერპლის შეწირვათა ებრაელები აღასრულებენ, ბრძანებისა-მებრ ღვთისა, კანონიერად და სიმარჯვით, გარნა ვინაითგან ყოველნი სხვანი მცნებანი ღვთისანი დაივიწყეს მათ, ცხოვრება და ყოფა-ქცევა მათი იყო ცუდი და უმართლო, ამისათვის ლმერთმან დღესასწაულნიც და მსხვერპლნი მათნი მოიძულა. სჩანს, რომ ერთი მხოლოდ დღესასწაულის აღსრულება, უკეთუ არა შეერთებულარს პატიოსნისა და წმიდისა ცხოვრებისათანა, არ იამება ლმერთსა.

ახლა, ძველისა სჯულისა ქვეშე მცხოვრებთაგან, გადმოვიდეთ ჩვენკენ, ვიფიქროთ ჩვენს თავზე. შოველი, რაიცა მოჰხდა და დაიწერა ძველსა სჯულსა შინა, დაიწერა ჩვენისა მხილებისა და სწავლისათვის. ჩვენცა, ქრისტიანეთა, ვიცით და ვასრულებთ რომელთამე დღესასწაულთა, მაგალითებრ: დღეს ჩვენ შეკრებულნი მრავალთა სხვათა და სხვათა სოფლებითგან ძველსა ამას ტაძარსა შინა ვდღესასწაულობთ შობასა შოვლად-წმიდისა მარიამ დედუფლისასა. მგზავსად ამისა მრავალთა და თითქმის ყოველთა სოფელთა შინა აქვს თითო დღე დანიშნული ტაძრისა დღესასწაულად და ამ დღეს მრავალნი ერნი შეიკრიბებიან იმ სოფელში, და დიდი წვეულობა, დიდი ლხინი აქვს ყოველთა იმ სოფლის მცხოვრებთა კაცთა. მაშასადამე ჩვენც, ქრისტიანენი, ხშირად უნდა გავასოვნებდეთ ჩვენს თავს, რა არის დღესასწაული, როგორ უნდა გავატარებდეთ დღესასწაულს დღეს და ყოველთვის უნდა გვეზინოდეს, რომ ჩვენც არ გვეწიოს ის საშინელი საყვედური ღვთისა, რომელსაც ისაია წინასწარმეტყველი გამოუცხადებდა ებრაელთა.

რაი არს დღესასწაული? ღღესასწაული არის ხსენება ღოცვითა, მადლობითა და ქებითა რომლისამე პირისა, მაგალითებრ, მაცხოვრისა, მისისა ღედისა, მისთა წმიდათა; ანუ მოხსენება რომლისამე დიდისა შემთხვევისა, მაგალითებრ, ძრისტეს შობისა, ამადლებისა და სხ. რისთვის დააწესა ლმერთმან დღესასწაულნი დღენი? ერთი მხრით მისთვის, რათა გადვიხა-

დოთ მადლობა, ვაქოთ, ვადიდოთ და აღვამადლოთ ის პირი, ანუ ის შემთხვევა, რომელსა ვდღესასწაულობთ; მეორე მხრით მისთვის, რათა მივიღოთ თვით ჩვენ სულიერი სარგებლობა, ესე იგი, მადლი, სწავლა და განათლება. აქეთვან სჩანს, რომ დღესასწაული არის დაწესებული სულიერისა სწავლისა და ნუგეშისათვის, და არა ხორციელისა განცხრომისათვის.

ახლა გავიხსოვნოთ, როგორ ატარებენ სოფლებში დღესასწაულს დღეებს: ისრე ატარებენ, როგორც სჯული მოითხოვს და როგორც ვსთქვით ჩვენ ახლა, ანუ წინააღმდეგ ამისა? როდესაც გავიხსოვნებთ და წარმოვიდგენთ სოფლების ტაძრის დღეობათა, და როგორ ატარებენ და რა სახით იქცევიან ამ დღესასწაულებში სოფლის მცხოვრებნი, ქეშმარიტად გვეშინია, რომ ჩვენც, ქრისტიანეთა არ გვეწიოს ის საშინელი საყვედური, რომელსცა ეტყვის ისაია წინასწარმეტყველი ებრაელთა: პირველად, ცხად-არს, რომელ უმრავლესთა პირთა და თითქმის ყოველთა სოფლის მცხოვრებთა დღესასწაული უხაზრიათ არა მისთვის, რომელ მოელიან სულიერსა სწავლასა და ნუგეშსა, არამედ მისთვის, რომ არიან მოძლოდინენი კარგის სტუმრობისა და მასპინძლობისა. უმრავლესი ხალხი, მოსული რომელსამე სოფელში დღესასწაულს დღეს, თითქმის არც კი შევა საყდარში, და თუ შევიდა მცირე ჟამად, ესრედ რომელ ერთს სიტყვასაც ვერ გაიგონებს. ღანაჩენს დროებას, დილითვან საღამომდე და თითქმის მთელს მეორეს და მესამეს დღესაც მედღესასწაულენი გაატარებენ ჭამაში, სმაში, სიმღერაში, თოფის სროლაში და ცხენის ქენებაში. ნეტავი ჭამა-სმაში მაინც ზომას შეინახვიდენ. არა! შოველი კაცი ცდილობს, რაც შეიძლება, მეტი სჭამოს და სვას. ზოგიერთნი უგუნურნი დილითვანვე არიან აღვსებულნი ღვინითა და ესრეთ უშიშრად შემოვლენ საყდარში. სხვანი კიდევ ესოდენ არიან უგუნურნი, რომელ ამ ერთს დღესასწაულს დღეს დახარჯვენ ნახევარი წლის საჭმელსა და სასმელსა და მერმე დარჩებიან მწყურვალენი და მშვიერნი. შოველ კაცს უნახავს და გაუგონია ისიც, რა შეუდგება ესრეთსა დღესასწაულსა. დილითვანვე აღვსებულნი უზომოითა საჭმელითა და სასმელითა, მედღესასწაულენი ისე არ გაათავებენ, რომ არ მოახდინა

ნონ შფოთი, ჩხუბი და თავის-ტუხა. აჰა როგორ ატარებენ დღესასწაულთა უმეტესნი ნაწილნი ჩვენს სოფლებში! აჰა როგორ და რად აქციეს სასარგებლო და ღვთიური წესდებულე-ბა ეკკლესიისა! ბარნა ეს კიდევ არ არის საკმაო! ნეტავი იმ დღესასწაულით მაინც დაკმაყოფილდებოდენ, რომელნი განაწესა თვით ეკკლესიამან. არა! ზოგიერთთა ესოდენ უყვარსთ უქმად დროების გატარება, უსარგებლო ლხინი, უზომოდ ქა-მა და სმა, რომელ, გარდა ჭეშმარიტთა ეკკლესიურთა დღესასწაულთა, იგინი მოიგონებენ თვისთა საკუთართა დღესასწაულთა, რომელი არა დაუწესებია ეკკლესიისა. როგორც რომ დადგება მაისის თვე, სოფლით-სოფლათ იწყებენ რაღაც უცნაურსა დღესასწაულობასა, რომელსა დაბიურათ უწოდებენ „კონინჯრობასა“. რა დღესასწაულია ესა, ვინ დააწესა, რისთვის? ეს კაცმა არ იცის. შეგროვდება მრავალი ხალხი სხვა და სხვა მხარეთაგან ერთს რომელსამე სოფელში; მართალია, მღვდელს აწირვინებენ, მაგრამ ზოგი არც მოუცდის წირვას, დილითგანვე იწყებენ ლხინსა, სიმღერასა და ყვირილსა; სხვანი თუმცა კი შველენ საყდარში პირჯვრის დასაწერად, გარნა გარეთგან ისმის ისეთი ყვირილი და შფოთი და თვით საყდარშიც არის ისეთი ლაპარაკი და შფოთი, რომ წირვას ვინ გაიგონებს! წირვა რომ გამოვა, ყოველი კაცი იწყებს ისეთსა ყვირილსა, შფოტსა, თოფის-ცემასა და უწესოსა ლხინსა, რომ შორითგან ვინმე კეთილმა ქრისტიანემ შეხედოს, იფიქრებს: აქ წარმართნი არიან შეკრებულნი და არა ქრისტიანენიო. ბოლოს, ძნელად მოხდება, რომ ესრეთი უწესო დღესასწაული გათავდეს მშვიდობით, არამედ იგი უმეტეს ნაწილად თავდება ჩხუბითა და მარცხითა.

აჰა, ძმანო, როგორ ვატარებთ ჩვენ დღესასწაულთა ჩვენთა. ახლა თვით ჰსაჯე შენ, თუ ჩვენზედაც არ არის მოსაწევი ის საშინელი ყვედრება, რომელი უთხრა ლმერთმა ებრაელთა ისაია წინასწარმეტყველის ბაგითა. ჩვენ, ქრისტიანეთაგან, ლმერთი მოითხოვს უდიდესსა სიწმიდესა და კრძალულებასა, ვიდრე ებრაელთაგან; მაშასადამე უმეტესად არ. მოსძულდება ლმერთსა ჩვენნი უქმენი და დღესასწაულნი, უკეთუ ესრეთ ცუდათ ვატარებთ მათ? დღესასწაულთა შინა ჩვენ გვემატება

არა მადლი და სწავლა, არამედ ცოდვა და ბრალი: რაიცა ღმერთმა მოგვცა და განგვიწესა თავის სადიდებლათ და ცოდვათა მოსასპობელათ, მას ვხმარობთ ცოდვათა გასამრავლებლათ. საშინელ-არს ესე! საშინელ-არს, რათა ჩვენც არ გვაყვედროს ღმერთმა, ვითარცა ებრაელთა: მარხვა, და უქმობა, და დღესასწაულნი თქვენნი სძულან სულსა ჩემსა, მექმენით მე სიმაძღრედ, არღარა მერმე უღიხინო ცოდვათა თქვენთა! ნუ იყოფინ ესე! პრამედ ვისმინოთ და აღვასრულოთ, რასაც გვეტყვის ღმერთი პირითა იმავე წინასწარმეტყველისათა: განიბანენით, წმიდა იქმენით, მოსპენით უკეთურებანი თქვენნი პირთაგან თქვენთა წინაშე თვალთა ჩემთა, დასცხერით ბოროტთაგან თქვენთა, ისწავეთ კეთილისა ქმნა, გამოიძიეთ მსჯავრი, იხსენით მომძღაგრებული, უსაჯეთ ობოლსა და განამართლეთ ძვრივი.—ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა,

თქმული ღვთისმშობლის შობის დღეს გელათს.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

შრთს ცუდს და მავნებელს ჩვეულებაზე მსურს მოგვლა-პარაკო მე დღეს, რომელიც გავრცელებული არის სოფლებში. თითქმის ყოველთა სოფელთა შინა ტაძრის დღეობასა და სხვათაცა დიდთა დღესასწაულთა ატარებენ უჯეროდ, ესი იგი სჯულის წინააღმდეგად. რისთვის დააწესა წმიდამან ეკლესიამან დღესასწაულნი, და როგორ უნდა ვატარებდეთ დღესასწაულთა? ხორციელსა განცხრომასა და კმაყოფილებასა უნდა ვეძიებდეთ დღესასწაულთა შინა, ანუ სულიერსა სიწმიდესა და მადლსა? წმიდამან ეკლესიამან დღესასწაულნი დააწესა სულიერისა სწავლისა და განათლებისათვის. დღესასწაულთა ქრისტიანე კაცი უნდა ატარებდეს მშვიდად, წყნარათ, წმიდათ, კრძალულათ ლოცვასა და ქველის-საქმესა შინა. ბარნა, საუ-

ბედუროდ, აწინდელი ქრისტიანენი დღესასწაულს ვატარებთ უფრო ცუდათ და უწესოთ, ვიდრე სხვათა ზბრალოთა დღეთა. ღღესასწაულებში უმეტესად ვცოდავთ, ვიდრე სხვათა უბრალო დღეთა შინა. მრავალი ერი თავს მოიყრის სოფელში, სადაცა არის ტაძრის დღეობა, იქმნება ნახევარი საათიც არ მოიხმაროს ლოცვისათვის, ერთს წამს შევა ეკკლესიაში და პირჯვარს დაიწერს, ზოგნი ამასაც არ იქმონან, არამედ დილითგანვე მივლენ მოყვრებთან და ნაცნობებთან, დაიწყებენ ქამასა და სმასა. უზომოდ და უშალამემდე არიან ლხინში, ყვირილში, სიმღერაში. ესრეთ უწესოთ დაწყებული დღე თითქმის ყოველთვის გათავდება ჩხუბით, მთვრალნი სტუმარნი წაეჩხუბებიან ერთი მეორეს, ხშირათ სისხლის ნთხევაც მოხდება მათ შორის. აჰა რა სახით ატარებენ სოფლებსა შინა დღესასწაულთა დღეთა და უმეტესად ტაძრის დღეობასა. ახლა თქვენ თვითონ იფიქრეთ, ძმანო, ვითარი წინააღმდეგი და მავნებელი არის ესრეთი ჩვეულება. ეკკლესიამ იმ განზრახვით კი არ გააჩინა დღესასწაული, რომ ლხინითა და უწესოებითა გავატაროთ იგი. ამას ისიც დაუმატე, რომ ზოგიერთნი უგუნურნი სოფლის მცხოვრებნი, იმ ერთს დღესასწაულს დღეს დახარჯვენ ნახევარის წლის საზრდოსა, ესრეთ, რომელ დღესასწაულისა შემდგომად მალე მოაკლდება მას სასმელი და საქმელი. თქვენ თვითონ განსაჯეთ ახლა, რა უჭკუობა არის ესრეთი ჩვეულება.

ამას კიდევ ისიც დაუმატოთ, რომელ ზოგიერთს სოფლებში, გარდა იმ დღესასწაულთა, რომელნიცა დააწესა წმიდა ეკკლესიამ, მოუგონიათ და დაუნიშნავთ თვისნი საკუთარნი დღესასწაულნი. როგორც რომ დადება მაისის თვე, ყოველს სოფელში იწყებენ კოხინჯრობას. შოველს სოფელს თავისი კოხინჯრობის დღე აქვს. არის ერთი დიდი წვეულობა და სტუმრობა. მათს სოფელში რომ გათავდება, მეორეში დაიწყებენ, ესრეთ რომელ ნახევარი მაისი ისე გათავდება, რომ თითქმის არავინ არ მუშაობს, არამედ მიდის და მოდის სოფლითი სოფლათ და ატარებს დროებას ლხინში და სიმთვრალეში. ახლა ვკითხოთ, რა არის ეს კოხინჯრობა? რისთვის კარგავენ სოფლელები ესოდენ დროებასა? იტყვიან, როდესმე კოხმა ანუ სეტყვამ წაახდინა ყანები და ერთი დღე

შევსწირეთო ღმერთს დღესასწაულადაო, რომ სეტყვა აღარ მოვიდესო. ძლიერ უსაფუძვლო და უგუნური შეწირვა არის ეს! რად იამება ღმერთსა, რომ შენ, ძმაო, მრთელი დღე გაატარო ქამაში და ლხინში! იამება კი არა, დიდათ ეწყინება და დიდათ მრისხანე იქმნება შენზედ ამ საქმისათვის; ღმერთს ისა სურს და ის იამება, რომ ჩვენ ყოველთვის შრომაში და მოღვაწეებაში ვიყოთ და არა თუ უქმად ვატარებდეთ. დროებასა.

აგრეთვე ზოგიერთს სოფლებში იტყვიან: პარასკევს მიწის ხენა ცოდვა არისო; სხვათა სოფლებთა შინა დაუდვიათ დღესასწაულათ ყოველი ორშაბათი, აღდგომიდგან დაწყებული, ვიდრე ამადღებამდე. შველაფერზე უმეტესად გასაკვირველი ის არის აქ, რომელ იმავე ჟამს, როდესაც ეს ცრუ და უქმი დღესასწაული მოუგონიათ, კვირა დღეს არ ერიდებიან და შეაბამენ ხარსა და სხვასა მუშაობასა აღასრულებენ. მსრეთ გარდააბრუნეს ზოგიერთთა სოფელთა შინა წესი და სჯული ქრისტიანული! რომელიც ნამდვილი, სჯულიერი დღესასწაულია, იმას არ იმარხვენ და ნაცვლად მისა სხვა ცრუ დღესასწაული მოუგონიათ და უქმად ატარებენ. მგონებ, რომელ აქაც, ამ საქმეშიც, ურევია მოტყუება და მანქანება მკითხავთა და მარჩიელთა; მისთვის რომელ, თუ ვინმე ავად გახდა, მკითხავი ეტყვის: უთუოდ პარასკევს მიწა დაგიხნავსო, ანუ კონინჯრობა არ აღგისრულებიაო და სხვათა უგუნურთა სიტყვათა;

ბანეშორეთ, ძმანო, უგუნურთა საქმეთა; მოიშალეთ უსარგებლონი და სჯულის წინააღმდეგნი ჩვეულებანი. დღესასწაულთა ატარებდეთ სულიერად ლოცვით, და არა ლხინით და სმით. დღესასწაულად ის გეყოფა, რომელიც თვით წმიდათა მამათა განაჩინეს; სხვა დღესასწაულთა ნუ მოიგონებთ; მკითხავთა ნუ დაუჯერებთ; გყვანან მოძღვარნი მღვდელნი; იგინი არიან თქვენი დამრიგებელნი; მათ კითხვიდეთ დარიგებასა და არა მარჩიელთა. ამინ.

ოღ-ს სექტემბერს, ჯვარის ამალეზებასა ზედა,

სიტყვა იგი ჯვარისა წარწყმედულთა
ამათთვის სიკოფე არს, ხოლო ჩვენ ცხოვ-
ნებულთა ამათთვის ძალი ღვთისა არს (კო-
რინთ. ა, იე).

თუმცა ჩვენ, მართლ-მადიდებელნი ქრისტიანენი, ყოველ-
თვის პატივსა და თაყვანს-ვეცემთ ჯვარსა ძრისტესსა, ყოველ-
თვის და ყოველს დღეს ჯვარითა ძრისტესითა ვაკურთხევთ
ყოველსა ჩვენსა საქმესა და დაწყებასა, ჯვარსა ძრისტესსა გა-
მოვჰსახავთ ყოველს წამს გულსა ზედა ჩვენსა, ჯვარითა შევამ-
კობთ სახლსა, კარსა და ყოველსა ადგილსა, ესრეთ, რომელ
ჯვარი ყოველთვის არის წინაშე თვალთა ჩვენთა, გარნა დღეს
განსაკუთრებით თაყვანს-ვსცემთ მას და მისთვის ვდღესასწაუ-
ლობთ.

შემთხვევა, რომელსაც ჩვენ ვახსენებთ და ვდღესასწაუ-
ლობთ დღეს, იყო ესრეთი: ძელი იგი ცხოველს-მყოფელი,
რომელსა ზედა დამოკიდებულ-იქმნა მაცხოვარი ჩვენი მთასა
ბოლგოთასა, დიდხანს იყო-დაფარულ: მიწასა შინა. ბარნა
ოდეს სჯული ძრისტესი განვრცელდა და განმტკიცდა, ოდეს
ჯვარმან ძრისტესმან სძლია კერპთ-მსახურნი ესოდენ, რომელ
თვით რომის მეფემან, დიდმან პონსტანტინემ და დედამან მის-
მან მლენემ, მეოთხესა საუკუნესა შინა, აღიარეს ძრისტე; მა-
შინ წმიდამან, ღვთის-მოყვარემან და მოციქულთა სწორმან
მლენემ დიდითა წადილითა ისურვა ნახვა და თაყვანის-ცემა
ცხოველს-მყოფელისა ძელისა, რომელსა ზედა ჯვარს-ვეცა
ძრისტე ღმერთი. მრავლითა მეცადინეობითა, ძიებითა და
გამოკვლევითა შეიტყო ადგილი, სადაც მიწაში დამალულ-იყო
ჯვარი. აღმოპოვებარეს მიწა და იპოვეს სამნი ჯვარნი, თანას-

წორნი და მგზავსნი; გარნა, რომელი ამ სამთავანი იყო ჯვარი ძრისტესი, ეს გამოაჩინა თვით ჯვარმან, ვინაითგან განჰკურნა სნეული და აღადგინა მკვდარი ერთითა მხოლოდ შეხებითა; მაშინ ხმა ამისი განეფინა ყოველსა ქვეყანასა ზედა; შეიკრიბა ურიცხვი ერი ყოველთა ადგილთაგან. მაშინდელმა პატრიარხმან იერუსალიმისამან აღიღო ჯვარი მხარსა ზედა თვისსა; მას წინა-უძლოდენ დიდი ძოსტანტინე და მლენე, და, აურაცხელი სიმრავლე ერისა; აღვიდა რა მაღალსა ადგილსა ზედა, პატრიარხმან აღამაღლა ძელი იგი, ხოლო ყოველნი ერნი, მუნ მყოფნი, დაეცნენ მუხლთა ზედა თვისთა და თაყვანი-ჰცეს მას შიშითა და სიხარულითა. აჰა შემთხვევა, რომელსა ვლდესასწაულობთ ჩვენ; ხოლო რა ფასი და რა მნიშვნელობა აქვს ჯვარსა ძრისტესსა, ეს გვითხრა თვით წმიდამან პავლე მოციქულმან: **სიტყვა იგი ჯვარისა წარწყმედულთა მათთვის სიცოფე არს....**

ძველ დროებაში, ვიდრე ძრისტეს სოფლად მოსვლამდე, ჯვარსა ხმარობდენ დასასჯელათ უკანასკნელთა ავაზაკთა და სჯულის დამარღვეველთა მონათა. მაშინ ჯვარზედ უსაშინელესი სასჯელი არ იყო ქვეყანასა ზედა. მრთი მხოლოდ შეხედვა ჯვარისა იყო საშინელ და საზარელ კაცისათვის; ერთი სიტყვით, ჯვარი იმ დროს მიაჩნდათ, ვითარცა ერთი საზარელი, შემაგინებელი და მოძულეებული ნივთი. აჰა, რისთვის იტყვის მოციქული: **სიტყვა იგი ჯვარისა წარწყმედულთა მათთვის სიცოფე არს.....**

წარმოიდგინე, რას იფიქრებდენ წარმართნი და ურიანი, რომელთა ერთი მხოლოდ შეხედვა ჯვარისა მიაჩნდათ უბედურებად, ხოლო ჯვარსა ზედა დამოკიდებული კაცი კაცადაც არ მიაჩნდათ. რას იფიქრებდენ იგინი და რას იტყოდენ, როდესაც მოციქულნი უქადაგებდენ მათ, რომელ ჯვარზედ დამოკიდებული იესო ღმერთად უნდა აღიარონ, ხოლო ჯვარსა თაყვანისცენ, ვითარცა საღმრთოსა მახვილსა ჩვენისა ცხოვრებისასა? არ გამოჰჩნდებოდენ მათ წინაშე მოციქულნი, ვითარცა ცოფნი და სიტყვა მათი ვითარცა სისულელე? ახლა წარმოიდგინე, თუ შეგიძლიან, სიბრძნე, ძალი და მადლი ღვთისა; ეს სიცოფე, ეს სისულელე, ეს საზარელი და შემაგინებელი თვალთა წინაშე კაცთასა საგანი გარდააქცია ღმერთმან მახვი-

ლად ჩვენისა ცხოვნებისა; ვინც ამ ჯვარის მაგინებელთაგანი მიიღებდა ქრისტიანობასა, მაშინვე, ნაცვლად სიძულილისა და შიშისა, იგრძნობდა გამოუთქმელსა სიყვარულსა და ნუგეშსა, მხედველი ჯვარისა ძრისტესისა. მსრეთ აღსრულდა სიტყვა იგი: წარვსწყმიდო სიბრძნე იგი ბრძენთა და მეცნიერება იგი მეცნიერთა შეუტაც-ვჰყო. სადა არს ბრძენი, სადა არს მეცნიერი, ანუ არა განაცოფა ლმერთმან სიბრძნე იგი ამის სოფლისა?

მიდრე ძრისტეს მოსვლადმდე, ვითარცა ურიანი, ეგრეთვე წარმართნი ჰხედვიდენ და ჰგრძნობდენ, თუ ვითარ განხრწნილ და დავარდნილ არს ბუნება კაცისა: ურიანიცა და წარმართნიცა ჰფიქრობდენ, რომელ ლმერთმან საკუთართა რომლითა-მე საშუალობითა უნდა აღადგინოს კაცობრივი დავარდნილი ბუნება; გარნა რას მოელოდენ იგინი და როგორ განიპზრახვიდენ? ურიანი ჰფიქრობდენ, რომელ ლმერთი მხოლოდ მათითა საშვალობითა განაახლებს ქვეყანასა; იგინი მოელოდენ, რომელ ლმერთი მრავლითა მაგალითითა და სასწაულებითა დაუმორჩილებს მათ ყოველსა თესლსა, განავრცელებს მათსა სჯულსა და მით განანათლებს ქვეყანასა; ხოლო წარმართნი სხვაფრივ ჰფიქრობდენ: მათ შორის იყვნენ მრავალნი მეცნიერნი ქრისტიანების მეძიებელნი, ფილოსოფოსნი, ბრძენნი; იგინი ჰფიქრობდენ, რომელ მხოლოდ მათითა ფილოსოფოსობითა და სიბრძნითა განათლდება და განახლდება კაცობრივი ნათესავი. ახლა წარმოიდგინე კიდევ მათი და ურიათა განცვიფრება, როდესაც მათ ესმოდათ, რომელ ერთი მხოლოდ ჯვარი და მასზედა დამოკიდებული არსება არის კაცის განმაახლებელი და განმანათლებელი, — ის ჯვარი, რომელი იყო უწინ შემაგინელ და წარმაწყმედელ კაცისა. აჰა, ვითარ განაცოფა ლმერთმან სიბრძნე კაცისა! ძაცმან სიბრძნითა თვისითა ვერ იცნა ლმერთი და ძალი მისი, ამისათვის ჯერიჩინა ლმერთმან ქადაგებითა სისულელისათა ცხოვრება მორწმუნეთა. საგანი იგი, რომელი საშინელად და საზარელად მიაჩნდა მათ, შეიქმნა ნუგეშად და სიქადულად კაცთა. საგანი იგი, რომელსა შიშისაგან ვერც შეჰხედვიდენ, გარდაიქცა აწ სამკაულად და დიდებად ყოვლისა სოფლისა; რომელი იგი მოკვლიდა და წარსწყმედდა ცოდვილთა, აწ განსწმედს და აცხოვნებს ცოდვილთა. ურიანი სასწა-

უღსა ითხოვენ, წარმართნი სიბრძნესა ეძიებენ, ხოლო მოციქულნი უქადაგებენ მათ ძრისტესა ჯვარ-ცმულსა, ურიათა სამე საცთურ და წარმართთა სისულელე. ბარნა იხილვ ძალი და სიბრძნე ლეთისა: ურიანი მოიქცნენ, წარმართთა აღიარეს; ორნივე დაემორჩილნეს ქადაგებას; ორთავე უარ-ჰყვეს, — პირველთა თვისნი სასწაულნი, მეორეთა თვისი მეცნიერება; ძრისტე ჯვარ-ცმული შეიქმნა მათთვის სასწაულიცა და სიბრძნეცა. იხილვ, თუ ვითარ სულელი იგი ლეთისა უბრძნეს კაცთა არს და უძლური იგი ლეთისა უძლიერეს კაცთა არს. ლაუმატე ამას კიდევ, რომელ მაჰმადიანი ცეცხლითა და მახვილითა ავრცელებდენ თვისსა სჯულსა; მათ მოსწყვიდნეს ურიცხვი ერი, გარნა რაც ვერ ჰქმნეს ურიცხვთა ლაშქართა მათთა, იგი ადვილად აღასრულეს თორმეტთა სუსტთა და მდაბალთა მოციქულთა ძრისტესთა, აღქურვილთა ჯვართა შულისათა; ამათ დაიპყრეს სიტყვითა და ქადაგებითა თვისითა მრთელი ქვეყანა; ხოლო სჯული მაჰმადიანთა დასუსტდა და დავარდა. აჰა ვითარ უძლური იგი ლეთისა უძლიერეს კაცთა არს! აჰა, რა ძალი და მნიშვნელობა აქვს ჯვარსა ძრისტესა ჩვენ, ქრისტიანეთათვის!

ბარნა, ძმო ჩემო, ოდეს შეხედავ სახესა ჯვარისასა, ოდეს ოაყვანს-სცემ და ემთხვევი ჯვარსა ხისასა, ანუ ვერცხლისასა და ოქროისასა, იცოდე რომ ის მხოლოდ სახე და ნიშანი არის; ნუ გააჩერებ ღიძხანს გონებასა შენსა სახესა ზედა და ნიშანსა ჯვარისასა, არამედ ეცადე და წარმოიდგინე, რასაც იგი ნიშნავს. ჯვარის სახემ მოგაგონოს და წარმოგიდგინოს შენ იგო, რომელი იყო დამოკიდებული თვით ჯვარზედ მთასა ზედა ბოლგოთასა. თვით პავლე მოციქული, ოდეს აღწერს ესოდენსა ძალასა და ჯვარის მადლისა, იტყვის: არა ჯვარის სახისათვის, არამედ ჯვარცმისათვის. შენცა, ოდეს ემთხვევი ჯვარსა ანუ გამოიხატავ პირსა ზედა შენსა სახესა ჯვარისასა, ანუ ზედავ ჯვარსა, მაშინვე წარმოიდგინე ბოლგოთას მთა და მას ზედა აღმართული მაღალი იგი ჯვარი და ჯვარსა ზედა დამოკიდებული იესო მაცხოვარი. მაშინვე განიზრახე, რომ ეს იქმნა შენთვის, შენის განათლებისა, გამოხსნისა და ცხოვრებისათვის; მაშასადამე ეცადე, რომ შენც გერგოს ეს მადლი; გეშინოდეს, რომელ ცუდითა შენითა ცხოვრებითა არა გააუქმო ჯვარცმა

ქრისტესი. უკეთუ არ მოინანებ ცოდვათა შენთა, არ ეცდები, რომ სიწმიდით იცხოვრო, მაშასადამე გაუქმდება შენთვის ესოდენი მადლი. ძალად ლმერთი არავის არ აცხოვენებს, არამედ თვითონ კაცმა უნდა იწყოს ძიება ცხოვნებისა და სიწმიდისა და მაშინ ლმერთიც მისცემს მას შემწეობასა ჯვართა თვითთა. — ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

აკირიასესა შემდგომად ჯვართა ამაღლებისასა.

ძმანო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო! ღღეს წარკითხული მოკლე სახარება იპყრობს თვის შორის ღრმასა და ვრცელსა სწავლასა. მოვისმინოთ მოკლედ განმარტება მისი, მავედრებელნი ლეთისა, რათა მოგვეცეს გულის-ხმის-ყოფა და სულიერი აღშენება.

რომელსა უნებს შემდგომად ჩემსა მოხვლა, უარ-ჰყავნ თავი თვისი და აღიღენ ჯვარი თვისი, და შემომიდეგინ მე (მარკ. 8, ლდ). ამ პირველს მუხლში უფალი ჩვენი იესო ქრისტე გვაძლევს ჩვენ დიდსა და მაღალსა სწავლასა. თითქმის მრთელი სახარების სწავლაა მოკლედ გამოთქმული სიტყვათა ამათ შინა. ამ სიტყვებში უფალი ჩვენი იესო ქრისტე შეგვაგონებს ჩვენ, რათა ჩვენსა ცხოვრებასა ადვილად და მსუბუქად არ ვუყურებთ, არამედ მძიმედ, ვითარცა ერთსა დიდსა ღვაწლსა და შრომასა; არ ვიფიქროთ, რომ ეს ცხოვრება მოგვეცა ჩვენ სალხინოდ და თავის-შესაკტევად, არამედ ვიცოდეთ, რომელ ცხოვრება ჩვენი აქა არის შრომა, მოთმინება, ხშირად ჭირი, მრავალ-გზის განსაცდელი და ესრეთ წინაღვე განვაძალოთ სული ჩვენი ადებად მხართა ზედა ჩვენთა ჯვარისა, ესე იგი, ყოვლისა სიმძიმისა, ჭირისა და განსაცდელისა; უარის-ყოფად თავისა ჩვენისა, ესე, იგი დავიწყებად ყოვლისა, რაიცა იამება ხორციელსა, დაცემულსა ჩვენსა ბუნებასა, და სულად შემდგო-

მად ქრისტესა, ესე იგი, ვითარცა მან გაატარა ცხოვრება თვისი აქ დიდსა შრომასა და აურაცხელსა მოღვაწებასა და მოთმინებასა შინა, ეგრედცა ჩვენც ვეცადოთ, რომ ცხოვრება ჩვენნი განვატაროთ შრომითა, მოღვაწებითა და მოთმინებითა.

რამეთუ რომელსა უნდეს სულისა თვისისა განჩინება, წარმოწყობილოს იგი, და რომელმან წარიწყობილოს სული თვისი ჩემთვის, გინა სახარებისათვის, მან აცხოვნოს იგი (მარკ. 3, ლე). ამ სიტყვებში შუალი იესო ძრისტე ახსნის და განავრცელებს იმავე ჰაზრსა, რომელიც წარმოსთქვა უწინარესსა მუხლსა შინა. აქ უფალი გვასწავლის ჩვენ, რომ თუ ვინმე თავი თვისი დაზოგა შრომისა და მოღვაწებისათვის, თუ ვინმე ამ ქვეყანაზედ დამალა ყოველსა ღვაწლსა, ჭირსა და განსაცდელსა, და ნაცვლად შრომისა და მოღვაწებისა იწყო ძებნა ღვინისა და განცხრომისა, იგი წარწყმედს სულსა თვისსა. რა სახით? მით, რომელი იგი არა თუ მომავალსა საუკუნესა დაჰკარგავს, არამედ აქაც გააფუჭებს და წარწყმედს თავის სულს, ვინაითგან ამ ქვეყანაშიაც შრომა და მოღვაწება განამტკიცებს და განანათლებს კაცის სულსა, გარნა სიზარმაცე და განცხრომა წაახდენს. ძაცი, რომელი არა ჰზოგავს აქ თავის თავს, არ ემალება შრომას და მოღვაწებასა, არ მიეფერება თვისსა დაცემულსა ბუნებასა, არამედ წარწყმედს თავის გულში ხორციელსა ზრახვასა და გემოვნებასა, იგი ამით აცხოვნებს სულსა თვისსა.

რა სარგებელ არს კაცისა, უკეთუ შეიძინოს სოფელი ესე ყოველი, და სული თვისი იზღვიოს, ანუ რა მისცეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა (მარკ. 3, ლე, ლ). ძაცის ბუნებაში სული არის ხორცზედ უმთავრესი, მაშასადამე სულისათვის უმეტესად უნდა იზრუნოს კაცმან. შემჯობესია მოითმინოს მან ყოველი და სული თვისი დაიცვას. რა სარგებელი იქმნება, რომ კაცმან ერთი წუთის წარმავალის ნუგეშისათვის დაღუბოს თვისი სული. ცოდვილი კაცის თვისება სწორეთ ის არის, რომ იგი ერთის წუთის კმაყოფილებისათვის თავის საუკუნო ბედნიერებას შესწირავს, თავის სულს აზღვევს სოფლის ერთ უბრალო გემოვნებისათვის. ამ ცუდის ჩვეულებისაგან გვაფრთხილებს შუალი, როდესაც იტყვის: რა მისცეს კაცმა ნაცვლად სულისა თვისისა..

რამეთუ, რომელსა სირცხვილელულ უჩნდეს ჩემი და სიტყვათა ჩემთა ნათესავსა ამას მემრუშესა და ცოდვილსა, ძემანცა კაცისამან არცხვიროს მას, რა ჟამს მოვიდეს დიდებითა მამისა თვისისათა ანგლოზთა თანა წმიდათა (მარკ. 3, ლ3). ეს სიტყვები ერთი მხრით გააკვირვებენ გონებასა კაცისასა. ნუ თუ შესაძლებელია, რომ იყოს ისრეთი კაცი ქვეყანაზედ, რომელსა სირცხვილელულ უჩნდეს, ე. ი., შერცხვეს იესო ძრისტესი და მისისა სწავლისა? არ ყოფილა ჯერედ ქვეყანაზედ იესო ძრისტეზედ უმჯობესი არსება; არ არის და არ შეიძლება, რომ იყოს მის სახარებაზე უღრმესი, უბრძნესი, უტკბილესი სწავლა და დარიგება. ამას ესრედ აღიარებენ თვით უბრველესნი ფილოსოფოსნი. ზოგნი მათგანნი, თუმცა არ დაემორჩილნენ მისსა სახარებასა, გარნა მაინც აღიარებენ, რომ მასზედ უმჯობესსა სწავლასა კაცი ვერ წარმოიდგენს და ვერც გამოსთქვამს. მაშასადამე როგორღა შეიძლება, რომ ვისმე შერცხვეს მისის სახელისა და მისის სწავლისა? ეს შესაძლებელია, ძმაო, იმ კაცისათვის, რომელიც ამ სიცოცხლეში ეძიებს ნუგეშსა და კმაყოფილებასა და არ ჰსურს იესო ძრისტეს ჯვარის აღება და შემდგომად მისა სვლა. ხშირად იტყვის სოფლისა და ცოდვის მოყვარე კაცი: წუთის სოფელიაო; განვიხარებ და ვინუგეშებ, მინემ ცოცხალ-ვარო, მოვკვდები, რა ვიცი, რა დამემართებაო. მსრეთსა კაცსა რცხვენია იესო ძრისტეს სიმდაბლისა; მისი ჯვარის აღება მას ეზარება.

ასე მძიმედ და ღრმად უნდა უყურებდე შენ, ძმაო ქრისტიანე შენსა სიცოცხლესა და მოქალაქობასა. მსრედითა შრომითა და მოწიწებითა უნდა ასრულებდე შენსა მოვალეობასა. საცოდავი არის ის კაცი, რომელსაც ჰსურს ამ სიცოცხლის გატარება ხუმრობაში, სიცილში და თავის შექცევაში, იგი უსარგებლოდ ამძიმებს დედა-მიწასა. მაგრამ იმასაც ნუ იფიქრებ, ძმაო ჩემო, რომელ ჭეშმარიტი, მოღვაწე ქრისტიანე კაცი უნდა იყოს ყოველთვის მოწყენილი და გამწარებული; ანუ უნდა იყოს უცხო ნუგეშისა, არც უნდა იცნობდეს სიხარულსა და მხიარულებასა. წინააღმდეგ ამისა, წმიდა მოციქული პავლე მისწერს კოლასელთა: გიხაროდენ და კვალად გეტყვი გიხაროდენ; ესე იგი, ქრისტიანე კაცს ყოველთვის უნდა უხაროდეს.

მართლა, ჭეშმარიტი, წმიდა, ბუნებითი სიხარული მხოლოდ იმ კაცს აქვს სულში, რომელიც არის ჭეშმარიტი ქრისტიანე. სოფლის მოყვარის, ცოდვის მოურიდებელის კაცის სიხარული ყოველთვის არის ყალბი, ხელოვნებითი და ძალადრი. ჭეშმარიტი, წმიდა და გამაცოცხლებელი სიხარული და მხიარულება არის ნაყოფი შრომისა და მოღვაწეობისა; ხოლო სიხარული ცოდვის მოყვარისა არის ყალბი და წუთი. პირველი წარმომდინარეობს კეთილისა სინიდისისაგან, განწმენდილი აზრისაგან. მნა კაცისა ვერ გამოსთქვამს იმ სიხარულსა, ნეტარებასა და ნუგეშსა რომელსა ხშირათ გრძნობდენ წმიდანი კაცნი, რომელიმცა მოგვეცეს ჩვენც ყოველთა ლმერთმან. — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

იმ-სა კვირიაკესა ზედა.

შეიყვარო უწყალი ღმერთი შენი ყოველითა გულითა შენითა და ყოველითა ცხენებითა შენითა,—ესე არს ღიდი და პირველი მცნება (მათ. კბ, ლხ).

სიყვარული ღვთისა არის ღიდი და პირველი მცნება, ვითარცა უბასუხა მაცხოვარმან სჯულის მოძღვარსა რომელსამე, მაშასადამე ხშირათ უნდა ვფიქრობდეთ ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ამ მცნებაზედ. იგი არის საფუძველი ჩვენისა ქრისტიანულისა ცხოვრებისა, მაშასადამე ყოველთვის უნდა ვზრუნავდეთ, რათა არ შეირყიოს იგი ჩვენს შორის და მასთანავე ყოველი ჩვენი სულიერი ცხოვრება.

რაი არს სიყვარული ღვთისა, ანუ რა სახით შეიძლება კაცმან ღმერთი შეიყვაროს? როდესაც შენ, ძმაო, გიყვარს ვინმე, ანუ რაიმე, მაშინ რას გრძნობ, ანუ რა სურვილი გაქვს გულში? მაშინ შენ ცხადად წარმოიდგენ იმ ნივთს, ანუ იმ

პირსა, რომელიც გიყვარს. შენი სიყვარულის საგანი ცხადად არის გამოხატული შენს გულში; შენ გსურს, რომ ყოველთვის შენთან იყოს იგი, რათა შეგეძლოს ყოველთვის მისი ხილვა და მისგან ნუგეშობა; გარნა ღმერთი არს უხილავი; შენ ვერ წარმოიდგენ მის სახეს და ვერც შეგიძლიან ისურვო, რომ იგი იყოს შენს ხელში. მაშასადამე რაი არს სიყვარული ღვთისა, ან რა სახით შეგიძლიან შენ შეიყვარო ღმერთი? სიყვარული ღვთისა, ძმანო ჩემნო, არის სიყვარული ყოველისა მის, რაიცა არს ანუ კაცში, ანუ კაცის გარეშე კეთილი, წმიდა, ჭეშმარიტი. ღმერთი უყვარს მას, რომელსაცა უყვარს ყოველი, რაიცა არს კეთილი, რაიცა არს ჭეშმარიტი, რაიცა არს, წმიდა; მაშასადამე სძულს და უკუნ-ექცევა ყოველსავე რაიცა არს ბოროტი, ცრუ და არა-წმიდა. ღმერთი არს უმაღლესი სიკეთე, უმაღლესი სიწმიდე და უმაღლესი ჭეშმარიტება; მაშასადამე როდესაც კაცს აქვს გულში სურვილი და მისწრაფება ამ სამთა თვისებათადმი, მას აქვს სიყვარული ღვთისა.

მინამე რომ გითხრას შენ, ძმანო ჩემო: გიყვარსა ღმერთი? შთაოდ უპასუხებ, რომ გიყვარს, და შენ თვითცა დარწმუნებული ხარ, რომ მართლად გიყვარს ღმერთი. ბარნა, ვითარცა ესთქვი, ღმერთი შენ არა გიხილავს, მის არსებას შენ ვერ წარმოიდგენ, მაშასადამე თუ გიყვარს ღმერთი, ეს მაშინ გამოჩნდება, ოდესაც შენს გულში სწარმოებს ბრძოლა ბოროტისა და კეთილისა შორის, სიწმიდესა და უწმინდურებასა. შეკეთუ შენ მარადის ებრძვი ცოდვასა და ვნებასა, უკეთუ გრძნობ, რომ ცოდვა ხშირად წარგიტაცებს, გარნა ცდილობ, რომ მოიქცე და მაღლი აღასრულო,—ერთი სიტყვით ცდილობ, რომ შენს გულში მაღლმან და ჭეშმარიტებამან სძლიოს სიცრუესა და უწმინდურობასა, მაშინ შეიძლება კაცმან სთქვას, რომ შენ გიყვარს ღმერთი.

მგრეთვე გარეშე შენსა ამ სოფელში: შენ მარადის ხედავ ბრძოლასა კეთილსა და ბოროტსა შორის, ჭეშმარიტებასა და სიცრუესა შორის, მაღლსა და ცოდვასა შორის. ღვთის-მოყვარე მაშინ ხარ, როდესაცამ ბრძოლაში შენ მარადის იჭერ კერძოსა პირველთასა და ემტერები მეორესა.

ბარნა უმეტეს ყოველისა მაშინ გამოჩნდება, რომ გიყვარს

ღმერთი, ოდეს შენ გიყვარს მოყვასი შენი. ღმერთს შენ ვერ იხილავ, ხოლო მოყვასი შენი ყოველთვის შენს წინაშე არს, ვითარცა ხატი და მზგავსება ლეთისა. მსოდენი კავშირი არის ლეთისა და მოყვასის სიყვარულსა შორის, რომელ ერთი მეორისაგან არ განიყოფება. ლეთის-მეტყველი იოანე სწერს ებისტოლესა შინა თვისსა: უკეთუ ვინმე სთქვას, ვითარმედ მიყვარს ღმერთი და ძმა თვისი სძულდეს, მტყუარ-არს, რამეთუ რომელსა არა უყვარდეს ძმა თვისი, რომელი იხილა, ღმერთი, რომელი არა უხილავს, ვითარ ძალუქს შეყვარებად. და ესე მცნება მოვიღეთ მისგან, რათა რომელსა უყვარდეს ღმერთი, უყვარდეს ძმაცა თვისი (იოან. დ. კ, კა). როდესაც მოყვასთა შორის სუფევს სიყვარული და ერთობა, მაშინ ღმერთიც მათ შორის სუფევს: ღმერთი არასადა ვის უხილავს, უკეთუ ვიყვარებოდეთ ურთიერთ-არს ღმერთი ჩვენ შორის ჰგეის და სიყვარული მისი ჩვენ შორის აღსრულებულ-არს.

რისთვის აქვს, ძმანო ჩემნო, ესოდენი ფასი ლეთის სიყვარულსა, რომელ ღმერთი მხოლოდ არს იქა, სადაცა ხედავს სიყვარულსა? საღმრთო წერილი გვეტყვის, რომელ თვით ლეთის პირველი სახელი სიყვარული არისო და ვისაც სიყვარული არა აქვს, მან ვერ იცნა ღმერთიო. რა მიზეზია, რომ ყოველ შემთხვევაში მხოლოდ იმას გვასწავლის და იმას გვაძახილებს ჩვენ სჯული, რათა გვიყვარდეს ღმერთი? ეს მისთვის, ძმანო, რომ სიყვარული ლეთისა თვით ჩვენთვის არის სასარგებლო: ღმერთს არ მიემატება არა რაიმე ჩვენი სიყვარულისაგან, გარნა ჩვენ განვიწმიდებით და განენათლდებით ლეთის სიყვარულითა. ეს ყოველმა კაცმა იცის და მრავალ-გზის გამოცდილ არს ამ სოფელში, რომ თუ ვინმე შეიყვარა კარგი, ქვიანი და მართალი კაცი, თვითცა მიიღებს დიდსა სარგებლობასა იმ კაცისაგან; ხოლო თუ დაუმეგობრდა ვისმე ბოროტს, გაფუჭებულს კაცსა, მაშინ თვითონაც გაფუჭდება და გაირყენება. სწორეთ ესრეთ უნდა ვსთქვათ ლეთის სიყვარულზედ. თუ აზრი ღმერთზედ მარადის სუფევს კაცის გულში, მაშინ იგი მიუახლოვდება ღმერთსა, მაშინ იგი ცდილობს, რომ იყოს ღირსი ლეთის სიყვარულისა; ეს ფიქრი, ეს ზრუნვა მას განსწმედს, განამართლებს, აღამაღლებს. რაც უყვარს კაცს, რაზედაც იგი ფიქრობს მარადის, რაც მას ჰსურს და რასაც იგი

ეძიებს ყოველთვის, იგი არის მისი ღმერთი; ხოლო ვითარცა ღმერთი გეყოლება შენ, ძმაო, თვით შენცა იმისთანა გახდები: თუ შენი ღმერთი არის ჭეშმარიტი და ზეციერი, მაშინ შენც კარგი და უმჯობესი შეიქმნები. თუ ცოდვა შეიქმნა შენი ღმერთი, თუ ამ სოფელზედ დაემყარა შენი სიყვარული— შენც წარწყმდები, ვინაითგან შენც დაემზავსები სოფელსა. ბარნა, ძმაო ჩემო, სიყვარული ღვთისა უნდა იყოს შენს გულში ცხოველ, მტკიცე. რა სახით შეგეტყობა, რომ ნამდვილად გაქვს ცხოველი სიყვარული ღვთისა? თუ შენ ფრიად გიყვარს ვინმე და დიდი მეგობრობა გაქვს, მაშინ ძლიერ გიხარის, ოდესაც გესმის იმაზე ქება და კარგი ხმა; და ძლიერ გეწყინება, თუ შენ მასზედ ვინმე გითხრა ცუდი რაიმე. სწორეთ ესრეთვე გამოჩნდება, თუ გიყვარს ცხოველად ღმერთი. უკეთუ ჭეშმარიტი სიყვარული გაქვს ღვთისა, მაშინ შენ გიხარიან, როდესაც გესმის მისი ღიღება და ქება; გიხარიან, როდესაც ხედავ მორწმუნესა მისსა და აღმსარებელსა მისის სჯულისასა; ხოლო თუ ვინმე შენს წინაშე სთქვა რაიმე ცუდი ღმერთზედ და მის სჯულზედ, მაშინ მწუხარებას გრძნობ, გეწყინება მაშინ შენ მზად ხარ დაიცვა ღიღება ღვთისა და თავი შენი შესწირო მის ღიღებასა და მისი ამაღლებისათვის.

ბარნა, ძმაო, უმეტეს ყოველისა მით გამოჩნდება, გაქვს თუ არა სიყვარული ღვთისა, ოდეს შენ აღასრულებ მცნებათა მისთა. ამას უნდა ვსცთილობდეთ, ამას უნდა ვეძიებდეთ ყოველდღე, რათა საქმითა და ყოფაქცევითა ჩვენითა დავამტკიცოთ ცხოველი სიყვარული ღვთისა, რომელიცა და მოგვანიჭოს ჩვენ მან. — ამინ.

ე-სა კვირიანება ზედა.

შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა და ყოვლითა გონებითა შენითა, ესე არს დიდი და პირველი მცნება და მეორე მსგავსი ამისი: შეიყვარო მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი (ლუკ. კბ. ლზ. ლს, ლთ).

ღღეს, ძმანო ქრისტიანენო, წმიდა სახარება წინა-დაგვიგებს ჩვენ საგნად ჩვენის უბნობისა ღვთისა და მოყვასის სიყვარულსა; დავემორჩილნეთ სიტყვასა სახარებისასა და შევიტყოთ ჰაზრი მისი.

შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი.....რანისათვის გვიბრძანებს ესრედ, ძმანო, სახარება? ნუ თუ შესაძლებელი არის კაცმა რაიმე შეიყვაროს, ანუ მოიძულოს თავის ნებით და წინა-განზრახვით? სიყვარული ანუ სიძულელი არის ბუნებითი გრძნობა გულისა. ხანდისხან კაცმა არც კი იცის, საითგან ანუ როგორ გაჰჩნდა მის გულში სიყვარული, ანუ სიძულელი; ეს მართალია, ძმანო, გარნა კაცსა აქვს ჭკუა და გონება და მით შეუძლიან იცნას, რომელი გრძნობა არის მის გულში კეთილი და რომელი ბოროტი. მერმედ, კეთილი და წმიდა გრძნობა გულისა შეუძლიან განამტკიცოს და განაცოცხლოს, ხოლო ბოროტი მოსპოს და დაჰთრგუნოს. ღა ესრედ, უკეთუ შენს გულში არა ჰგრძნობ სიყვარულსა ღვთისა და მოყვასისადმი; ეცადე და შეიძინე იგი. რა სახით? პირველად მით, რომელ თუ შენს გულში არის სხვა ვითარიმე ხორციელი, სოფლიური, არა კეთილი სიყვარული და სურვილი რომელიცა არ უშვებს

შენს გულში ღვთისა და მოყვასის სიყვარულსა, განაძე გულბრ-საგან ცუდი იგი სიყვარული და მერმე ლოცვითა, სიმდაბლი-თა და კეთილი ყოფაქცევითა შეიძინე სიყვარული ღვთის და მოყვასისა.

შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა. რისთვის დაუმატებს სახარება სიტყვათა ამათ: **ყოვლითა გულითა შენითა?** ნუ თუ შესაძლებელი არის კაცისათვის, რათამცა თვინიერ ღვთისა სხვა არაფერი არ უყვარდეს ამ ქვეყანაზე? არა, ძმანო ჩემნო, სიტყვითა ამით საღმრთო წერილი გვასწავებს ჩვენ მხოლოდ მას, რომელ სიყვარული ღვთისა უნდა იყოს ჩვენს გულში უმაღლესი და უმტკიცესი ყოველთა სხვათა გრძნობათა, ესრეთ რომელ ყოველი სხვა სურვილი და სიყვარული გულისა ჩვენისა ემორჩილებოდეს ღვთის სიყვარულსა. შენი ღმერთი, ძმაო, ის არის, რაც შენ გიყვარს უმეტეს ყოვლისა. ძაცის გულს ისეთი თვისება აქვს, რომელ იგი ხშირად დაემორჩილება ერთს რომელსამე საგანსა; ხშირად მომხდარა, რომ კაცი ოქროსა და ვერცხლსა ისრე შეიყვარებს, რომელ იგი იქმნება მისი ღმერთი. ძაცი ხშირად ისრე დაემორჩილება რომელსამე ცოდვასა და ვნებასა, რომელ ის ცოდვა ანუ ვნება არის მისი უფალი და ღმერთი. ამისგან გვაფრთხილებს ჩვენ სახარება და გვეტყვის: **შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა.** ბული ჩვენი უნდა ემორჩილებოდეს ღვთის სიყვარულსა; ცხოვრებასა ჩვენსა უნდა მართავდეს ერთი მხოლოდ ღვთის სიყვარული.

შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, და **ყოვლითა სულითა შენითა.** სიტყვათა ამათ, **ყოვლითა სულითა შენითა,** მისთვის დაუმატებს საღმრთო წერილი, რათა განასხვაოს ღვთის სიყვარული ყოველთა სხვათა გრძნობათაგან, ვინაითგან ყოველნი სხვანი გულის-თქმანი და წადილნი არიან შერეულ ხორციელსა სურვილსა თანა, ხოლო სიყვარული ღვთისა არის წმიდა, სულიერი და განზორებული ყოვლისაგან ხორციელისა გრძნობისა.

ბოლოს, კვალად დაუმატებს: **შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გონებითა შენითა.** გონებითა კაცი ღმერთს მა-

შინ შეიყვარებს, ოდეს ხშირად ჰფიქრობს და განიზრახავს ღმერთზედ; ხშირად წარმოიდგენს მისთა თვისებათა, მისთა განგებულებათა და მისს დიდებასა. თუ გსურს, ძმაო, განმტკიცდეს შენს გულში სიყვარული ღვთისა, წარმოიდგენდე ხშირად, რაოდენი სიყვარული აქვს თვით ღმერთსა შენზედ, რაოდენი განგებულება აღასრულა ღმერთმან შენის განათლებისა და ცხოვნებისათვის.

ესე არს პირველი და დიდი მცნება. ჩისთვის არის ღვთის სიყვარული პირველი და დიდი მცნება? სარწმუნოება, სასოგება ანუ სხვა რომელიმე სათნოება რისთვის არ არის პირველი და დიდი მცნება, არამედ სიყვარული? ჩისთვის გვიქადაგებს ჩვენ საღმრთო წერილი დაუცხრობელად და თითქმის ყოველს ფურცელზედ მხოლოდ სიყვარულსა ღვთისასა? მისთვის, ძმანო ჩემნო, რომელ სიყვარული ღვთისა არის წყარო ყოველთა სხვათა სათნოებათა. ღვთის სიყვარულისაგან სწარმოებს კაცის განათლება, სულიერი სისრულე, ცხოვნება. აღამიანს ერთი ის თვისება აქვს, რომელ რასაც ანუ ვისაც შეიყვარებს ყოვლითა გულითა, იმას დაემორჩილება და იმას დაემზგავსება. მაშასადამე როდესაც შენ შეიყვარებ ყოვლითა გულითა ღმერთსა, მისი მორჩილი იქმნები და მას დაემზგავსები.

ხოლო მეორე მსგავსი ამისი: შეიყვარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი. ღვთის და კაცის სიყვარულსა აქვს გაუწყვეტელი კავშირი; ღვთის სიყვარული გამოსცხადდება მოყვასის სიყვარულში. სიტყვისამებრ იოანე ღვთის-მეტყველისა, კაცმა რომ სთქვას, ღმერთი მიყვარსო და მოყვასი სძულდეს, იგი მტყუარ-არს და შემცდარ. ბარნა რა არის მოყვასის სიყვარული და რაში გამოჰჩნდება იგი? ამას დიდი განმარტება არ უნდა. აქ ჩვენ მხოლოდ იმაზედ უნდა მივაქციოთ ყურადღება, რომელ სახარება მოითხოვს ჩვენგან მოყვასის სიყვარულსა არა სუსტსა, არამედ დიდსა; მოყვასი ისე უნდა გვიყვარდეს, ვითარცა თავი ჩვენი.

ახლა ერთი რაიმე უნდა გკითხო მე თქვენ, ძმანო ჩემნო მსმენელნო: არის თუ არა ჩვენს ქვეყანაში კაცთ-მოყვარება? გვაქვს ჩვენ, იმერეთის მცხოვრებთა, გულში კაცთ-მოყვარება? მართო სიტყვით, კაცთ-მოყვარენი ვართ ჩვენ, თუ არა? მართს

ნამდვილ მაგალითს გეტყვი მე თქვენ და იქითგან თვით თქვენს
ჰსაჯეთ, რა ხარისხი აქვს ჩვენს კაცთ-მოყვარებას. **თ**ვით ამ
დღეებში, ერთი შორი სოფლითგან მოსული კაცი მიდიოდა
გზაზედ, მახლობლათ ჩვენის ქალაქისა; იგი იყო უძლოური,
ვერსად ვერ იშოვნა მან თავის მისადრკობი ადგილი. დაეცა
გზის პირზე, ათი დღე ეგდო იქ, გზის პირზე, უჭმელი, უსმე-
ლი, დაუხურავი, დღე—სიცხეში, ღამე—სიცვიეში. ის გზა დიდი
შარა არის; ამ ათი დღის განმავლობაში რავდენმა ადამიანმა
გაიარა იქ, —ერთმაც შემწეობა არ მისცა, ერთმაც არ იფიქრა,
რომ ის არის ადამიანი, ძმა მისი და ღმერთი გვიბრძანებს ჩვენ:
შეიყვარო მოყვასი შენი, ვითარცა თავი თვისი. აქითგან ჰსაჯეთ,
გვაქვსა, თუ არა, ჩვენ კაცთ-მოყვარება? ამისთანა შემთხვევა
გამოაჩენს, აქვსა სიყვარული კაცს გულში, თუ არა? **ნ**ურცა
იმას ჰგონებ, ძმაო, რომელ ეს მაგალითი იყოს მარტვილი, ესე
იგი, სხვა ამისთანა მაგალითი არ მომხდარიყოს ჩვენს ქვეყანა-
ში. **ა**რა, ძმანო ჩემნო, ეს არის თითქმის საზოგადო ჩვეულე-
ბა ჩვენში: როდესაც ვინმე გახდება სასტიკად ავად და რო-
დესაც ავადმყოფს უნდა დიდი, ფაქიზი მოვლა, სიყვარული და
ერთგულება და როდესაც ავადმყოფი მორჩება ერთითა მხო-
ლოდ მოვლითა, მაშინ ხშირად იმას გამოავადებენ ჯარზედ,
დააყენებენ ტყეში სიცვიეში, არავინ არ მიეკარება, თითქმის
უმახლობელესნი ნათესავნიც დასტოვებენ და ესრეთ მოუვლე-
ლი ავადმყოფი ხშირათ მოკვდება. **ა**ჰა, ჩვენი კაცთმოყვარება!
მიზეზად ამისა იტყვიან: სახადი არისო, ჩვენც დაგვემართებაო;
მაგრამ რატომ სხვა ქვეყნებში არ იციან ესრეთ? **მ**ართლი
შორს არ არის ჩვენგან, უთუოდ რომ იგივე ავადმყოფობა
იქაც დამართება კაცს, მაგრამ არ გამოგონია, რომ იქ სახლით-
გან გააგდონ ავადმყოფი და არ მოუარონ.

არა, ძმანო ჩემნო, ფრიად მოკლებულნი ვართ ჩვენც
კაცთ-მოყვარებასა! შევედროთ ღმერთსა, რათა მადლითა **თ**ვი-
სითა განაცოცხლოს ჩვენს გულში და დანერგოს ჯეროვანი სი-
ყვარული ყოვლისა მოყვასისა. — ამინ.

ივ-სა კვირიასა, თქმული, ჟუთაისს სოგოროსა შინა.

ჰრქვა მას შუალმან მისმან: კეთილ-მონა
 ნო სახიერო და სარწმუნო, მცირესა ზე-
 და სარწმუნო იქმენ, მრავალსა ზედა დაგა-
 დგინო შენ. შევედ სიხარულსა შულისა
 შენისასა (მატ. კე, კა).

მსრეთ უთხრა შუალმან მონასა მას, რომელმან, მიიღო
 რა ორი მხოლოდ ტალანტი, ანუ ნიჭი, კეთილგონიერად იხ-
 მარა იგი, განამრავლა და ნაცვლად ორისა წარუდგინა შუალ-
 სა თვისსა ოთხი. ამავე სიტყვათა გავიგონებთ ჩვენცა ყოველ-
 ნი, ძმანო ქრისტიანენო, შულისაგან მეორედ-მოსვლასა მისსა,
 უკეთუ გონიერათ მოვიხმართ და განვამრავლებთ ტალანტთა,
 ანუ ნიჭთა, რომელთა ღმერთი მისცემს თვითოეულსა კაცსა,
 ანუ თვით შობითგანვე, ანუ განგრძობასა შინა ცხოვრებისა
 მისისა. მრავალთა მათ ტალანტთაგან, რომლითა ღმერთი შეა-
 მკობს კაცსა, ჩვენ დღეს ვიფიქროთ მხოლოდ ორთა უმაღლე-
 სთა და უძვირფასესთა ნიჭთათვის, რომელნი ზეცადმი აღამა-
 ლლებენ ბუნებასა კაცისასა, ესე იგი, სინიდისისა ანუ ნამუში-
 სათვის და მეორედ სარწმუნოებისა ანუ საღმრთო სჯულისა-
 თვის.

აჰა, ორნი იგი საღმრთონი ტალანტნი, ანუ ქანქარნი, რომე-
 ლნი მიანიჭა ყოველსა კაცსა შუალმან ღმერთმან, ხოლო კაც-
 მან უნდა ასარგებლოს და ერთი ორად წარუდგინოს ღმერთსა.

მსთქვათ პირველად სინიდისისათვის. რაი არს სინიდისი?
 სინიდისი არს იგი უხილავი მსაჯული, მჯდომარე გულისა ში-
 ნა ყოვლისა კაცისასა, რომელიცა ანუ აქებს და მოუწონებს
 მას რომელთამე საქმეთა და ყოფაქცევათა, ანუ აძაგებს რომელ-
 თამე სხვათა ყოფაქცევათათვის. მსრედ განსაზღვრებენ სინი-

დისსა, ხოლო უკეთუ გსურს უცხადესად გაიგო და წარმოიდგინო, რა არის სინიღისი, შეგიძლიან გაიხსენო, რასა ჰგრძნობდი გულსა შინა შენსა, ოდესაც ღმერთი შეგეწია და ჰქმენი რომელიმე კეთილი საქმე: ანუ ილოცე გულსმოდგინედ და ცრემლით, ანუ ნუგეშეცი და გააბედნიერე ვინმე, ანუ სხვა რომელიმე კეთილი საქმე აღასრულე. ამათ ყოველთა შემთხვევათა შინა არ ჰგრძნობდი შენ რომელსამე გამოუთქმელსა სიტკმოებასა, არა გახარებდა შენ გული შენი? მს შინაგანი სიხარული და სიტკმოება იყო შენის სინიღისისა, რომელიცა მოგიწონებდა შენ შენთა საქმეთა. ხოლო ოდეს მტერმან ვაცთუნა შენ და შთავარდი რომელსამე ბოროტ-მოქმედებასა, რასა ჰგრძნობდი შენ იმ დროს? მაშინ შენ ჰგრძნობდი გულსა შინა შენსა სირცხვილსა და აღრეულობასა, მაშინ შენ გრცხვენოდა ყოვლისა კაცისა; პირი შენი ხშირად გაწითლდებოდა, შენ იმაღებოდი ყოვლის კაცისაგან და ვიდრემდის არ მოინანე, არა გქონდა მოსვენება. მს იყო საქმე სინიღისისა შენისა, რომელი გტანჯვიდა შენ და სდევნიდა სულსა შენსა მონანებისადმი. ცხადარს, თუ რაისათვის დანერგა ღმერთმან ბუნებასა შინა კაცისა და დიდი ტალანტი ესე? მისთვის, რათა იყოს იგი მოძღვრად და ხელმძღვანელად კეთილ-მოქმედთა და აღვირმსხმელად ბოროტის მოქმედთა.

ახლა ვიფიქროთ, თუ როგორ უნდა მოიხმაროს და განამრავლოს კაცმან ეს დიდი და ფრიად საჭირო ტალანტი. პირველად ყოველი კაცი უნდა ეცადოს, რომ სინიღისი მისი იყოს მტკიცე და მახვილი, ესრე ვსთქვათ, უნდა გაღვსოს იგი. ნიჭსა ამას, ვითარცა სხვათა ნიჭთა კაცისათა, სჭირს გაზრდა და განმტკიცება. სინიღისი სულსა შინა კაცისასა არს, ვითარცა ცეცხლი, რომელი ატფობს, ანათლებს გულსა; თუმცა შენ არ შეგიძლიან სრულიად გააქრო ცეცხლი იგი, გარნა შეგიძლიან ესოდენ ანათო იგი, რომელ ჰქონდეს მას დიდი სინათლე და სიტფოება. ღა ესრედ კაცი, რომელი ყოველთვის ჰლესავს თვისსა სინიღისსა, ყოველთა საქმეთა შინა გამოიკითხავს მისგან რჩევასა, არაფერს არ იმოქმედებს წინააღმდეგ სინიღისისა თვისისა ყოველთვის ჰგრძნობს მისგან ანუ ქებასა და კმაყოფილებასა, ანუ მოძაგებასა და საყვედურსა. მსე ვითარ-

მან კაცმან განამრავლა ტალანტი იგი და აქვს სასოება, რათა მიიღოს ოდესმე უფლისაგან ხარება: კეთილ-მონაო სახიერო და სარწმუნოო.... ბარნა ვინც დაჰხმა კარი სინიდისისა თვისისა, ვინც ესოდენ დაამცირა ღვთაებრივი ესე ცეცხლი, რომელ დროსა ბოროტმოქმედებისასა აღარა ჰქენჯნის მას სინიდისი მისი, აღარ უშლის და არ აყენებს მას ცოდვისაგან,—იგი ემზგავსა უბადრუკსა მას მონასა, რომელმან დამალა მიწასა შინა ერთი ღვთისაგან მიღებული ტალანტი და ამისთვის ესმა მისგან საყვედური: ბოროტო მონაო და მედგარო.... ჯერ-იყო შენდა დადებად ვერცხლი ჩემი სავაჭროსა და მივიღე ჩემი იგი აღნადგინე-ბითურთ. ეს უმეტესად უნდა ახსოვდესთ მათ, რომელთა არ მიუღიათ სწავლა და განათლება, ესე იგი, მდბაღსა ერსა. შინც წიგნი იცის, მას აქვს ორი ტალანტი: სინიდისსა მისსა მოეხმარება განათლება და სწავლა; ხოლო უკეთუ ვისმე წიგნი არ უსწავლია, მან უნდა ისარგებლოს ერთითა მხოლოდ სინიდისითა თვისითა; უკეთუ უსწავლელმა კაცმა სინიდისიცა თვისი დააბნელა, აღარ დარჩება მას არცა ერთი საშუალება, რომლითა შეეძლოს ცნობა და გარჩევა კეთილისა და ბოროტისა.

ახლა ვსთქვათ მეორისა მის უმაღლესისა ტალანტისათვის, რომელი მოგვცა ჩვენ ღმერთმან, ესე იგი, სარწმუნოებისა და სახარებისათვის.

სინიდისი ანუ ნამუსი აღარ იყო საკმაო დაცემულისა კაცისათვის, რათა ეცნა მას ღმერთი და ჯეროვნად ემსახურა მისთვის. ამას გვიმტკიცებენ ჩვენ კერპთმსახურნი, რომელთა ესოდენ დაუბნელდა სინიდისი, რომ ნაცვლად ჰეშმარიტისა ღვთისა, პატივ-სცემდენ მრავალთა ცრუთა ღმერთთა. ამისთვის ღმერთმა გამოგვიცხადა ჩვენ ჰეშმარიტი სარწმუნოება და მოგვცა ღიდი დაუფასებელი ნიჭი სახარებისა. არა ოდეს არ უნდა დავივიწყოთ, ძმანო ქრისტიანენო, რომელ ჩვენ მოგვაბარა ღმერთმან ღიდი ესე დაუფასებელი ტალანტი.

ბახსოვდეს, ძმანო, რომ შენ ქრისტიანე ხარ და ამასთანავე მართლ-მადიდებელი ქრისტიანე. ეს არის შენი სიკადული, ეს არის განმასხვავებელი შენი უცხო თესლთაგან. ჰკითხავდე თავსა შენსა, როგორ ჰხმარობ შენ დაუფასებელსა ამას ტალან-

ტსა; განამრავლე შენ იგი, გამოიღო მან ნაყოფი გულსა შინა შენსა, გაგწმიდა და განგანათლა შენ სჯულმან შენმან? ანუ აქამომდე გულსა შინა შენსა ჰსუფევს ძველი იგი ცომი ცოდვისა და ბოროტებისა?

ძმანო ჩემო საყვარელნო! ღიდ-არს ტალანტი, რომელი მოგვცა ჩვენ ღმერთმან, ღვთაებრივი საუნჯე არის ქრისტიანობა. ჩვენ უწოდებთ თავსა ჩვენსა მართლმადიდებელად, ესე იგი, აღვიარებთ, რომელ ეკლესია ჩვენი მიიღებს ნამდვილად თვით მას სწავლასა და წესდებულებასა, რომელი გარდამოგვცეს თვით მოციქულთა: დაუმტკიცოთ უკვე კეთილითა ჩვენითა ცხოვრებითა ჭეშმარიტება ჩვენისა ეკლესიისა წინააღმდეგთა მისთა.—ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა,

თქმული ბ-სა ოქტომბერს მოწაფეთის მონასტერსა შინა.

რასა მეტყვიო მე: შფალო! შფალო!
და არა ჰყოფოთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ
(ლუკ. ვ, მე).

ვის აყვედრებს, ძმანო, ესრედ შფალი იესო ძრისტე? ვის ეტყვის სამღურავსა ამას? მტყვის მათ, რომელნი მივიდოდენ მასთან, ისმენდენ სიტყვასა მისსა, გარნა არა აღასრულებდენ მას. აყვედრებს მათ, რომელთა უყვარდათ კი დარიგება მისი, კიდევ ჰქონდათ სასოება მას ზედა, ხშირად ევედრებოდენ მას და ეტყოდენ: შფალო! შეგვიწყალენ, შფალო! შეგვეწიე, შფალო! შეგვინდევ ცოდვანი ჩვენნი; გარნა საქმით კი არ ჰკდილობდენ აღსრულებასა მცნებათა მისთათა. სჩანს, ძმანო, რომ მაშინაც იყვნენ კაცნი სულმოკლენი, სუსტნი ხასიათითა, რომელთა ჰქონდათ კი სარწმუნოება, სასოება, გარნა ესოდენსა ძალსა ვერ დაატანდენ თავთა თვისთა, რომ მოეშალათ ცო-

დვა და ეწყოთ სიწმიდით ცხოვრება. ბარნა აწ, ამ ჩვენს დროებაში, უმრავლესნი არიან ესრეთნი პირნი; მაშასადამე მათცა აყვედრებს მაცხოვარი: **რასა მეტყვით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ. თუ სარწმუნოება და სასოება გაქვს შენ, ძმაო ჩემო, თუ ეკკლესიაში მოდიხარ და ლოცულობ ლმერთსა, თუ გამოითხოვ ლეთისაგან შენდობასა და მოტევებასა ცოდვათა შენთასა, თუ ხშირად ევედრები ლმერთს: ლმერთო! მილხინე მე ცოდვილსა, უფალო! შემიწყალე მე ცოდვილი, — მაშასადამე თვით საქმითაც უნდა ეცადო, ყოველი ღონისძიება უნდა იხმარო, რომ მოიშალო ცოდვა და აღასრულო სათნოება. წინააღმდეგ შემთხვევაში შენც გაყვედრებს ოდესმე უფალი: **რასა მეტყოდი მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფდი, რომელსა მე გეტყოდი შენ.****

მსრედ აყვედრებს უფალი ყოველსა ცოდვის-მოქმედსა.

ამას გაყვედრებს უფალი შენ, ძმაო მტყუარო და სიცრუის მოყვარეო. უფალმან დაგიდვა შენ მცნებად: **ნუ სტყუი. მაცხოვარმან სიტყვით და საქმით გასწავა შენ, ვითარნი დიდი ცოდვა არის სიცრუის თქმა; ვითარცა იგი უფალი იყო. ჭეშმარიტი და ჭეშმარიტებასა იტყოდა ყოველთვის და თავიცა თვისი შესწირა სიმართლესა, ეგრედვე შენგანაც მოითხოვს, რათა გიყვარდეს სიმართლე და სიმართლისათვის თავი შესწირო. ბარნა შენ ხშირად ატყუებ მოყვასსა შენსა, ხშირად ლაპარაკობ წინააღმდეგ შენისა სინიღისისა და იმავე დროს მოდიხარ ეკკლესიაში, დასდგები წინაშე მაცხოვრის ხატისა და ევედრები მას: **უფალო! შემიწყალე მე, უფალო! შემინდე მე, უფალო! მილხინე მე. რასა მეტყვით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ?****

ბაყვედრებს შენ, კაცო ბოროტო, აღვსებულო სიძულელითა და შურითა მოყვასისამიმართ შენისა. შენ გული გეწვის, ოდესცა ჰხედავ შენი მეზობლის სიკეთესა და ბედნიერებასა, მაშინ როდესაც შენ უნდა გიხაროდეს, რომ ლმერთმა მისცა სიკეთე და ბედნიერება ძმასა შენსა. უფალმან გაცნო შენ შეყვარებად ყოველისა მოყვასისა, ვითარცა თავისა შენისა, გარნა შენ ბოროტ-ხარ მრავალთა მოყვასთა შენთა ზედა; მრავალგზის ცილისწამებას მოიგონებ მათ ზედა, მრავალგზის ემტერე-

ბი მატ. როგორ ბედავ შენ ამისთანა ცუდი გულით შემოსვლას ამ ღვთის სახლში? რა იმედით მოდიხარ აქ და ევედრები ღმერთსა: უფალო! უფალო! ბანიწმიდე უწინარეს გული, განაძე სულისა შენისაგან ყოველი შური, მტრობა და ბოროტება, და მაშინ მხოლოდ მოხვიდოდე და ევედრებოდე ღმერთსა. რასა მეტყვიით მე: უფალო! უფალო! და არა ყოფთ, რომელსა გეტყვი თქვენ.

ბაყვედრებს შენცა, კაცო ხარბო და გაუმაძღარო, რომელსა ესოდენ გიყვარს ვერცხლი, რომელ მზად ხარ ვერცხლის მოგებისათვის დაარღვიო ყოველი სჯული და დაივიწყო სინიდისი; რომელსა ვერცხლი გიყვარს, თითქმის, უმეტეს ღვთისა. შეკეთუ გსურს, რომ ღმერთმან მიიღოს ლოცვა და ვედრება შენი, განაგდე გულისა შენისაგან სიხარბე: რასა მეტყვიით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ.

ბაყვედრებს შენცა, მპარაო და მტაცებელო შენი მოყვსის საქონლისაო. ღმერთმან მოგცა შენ მცნება: ნუ იპარავ. მიდრემდის არ მოისპობ საძაგელსა ამას ჩვეულებასა და არ განაგდებ გულისა შენისაგან ამ ვნებას, ღმერთი არ მიგიღებს შენ, არამედ გაყვედრებს: რასა მეტყვიით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ.

მრთი სიტყვიით, ყოველს ქრისტიანეს, რომლისა გულში კიდევ სუფევს ცოდვა, რომელი უმეტესად ემორჩილება ცოდვასა და ვნებასა, ვიდრე ღმერთსა, რომელი არ ებრძვის ცუდსა თვისსა ხასიათსა, არ ცდილობს, რომ ცოდვას განეშოროს და მაღლი აღასრულოს, და იმავე დროს ღმერთს ევედრება, ლოცულობს, გამოითხოვს შენდობასა ცოდვათა თვისთასა, ღმერთი უთუოდ აყვედრებს და ეტყვის: რასა მეტყვიით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ.

მსრეთ, ძმანო ჩემნო, უფალი ჩვენი არ იქმნება კმაყოფილ ჩვენგან მხოლოდ მით, რომ ენითა ჩვენითა ვევედრებით მას და ვადიდებთ. შენ უწოდებ მაცხოვარსა: უფალო! უფალო! და თუ გულოწრფელად მიიღებ მას, ვითარცა უფალსა და მემეუფესა, მაშასადამე აღასრულე მცნება მისი: რასა მეტყვიით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფთ, რომელსა მე გეტყვი თქვენ.

მინც მხოლოდ ისმენს სიტყვასა ღვთისასა, სთქვა უფალ-

მან იმავე სახარებაში, რომელიც დღეს ჩვენ გვესმა, ხოლო არ აღასრულებს მას, ემზავსება იმ უგუნურს კაცსა, რომელმან სახლი თვისი აღაშენა ქვიშაზე და არ გაუკეთა მაგარი საფუძველი. ატყუნენ ქარნი, დაეცნენ მას წყალნი და დაარღვიეს სახლი იგი. ბარნა კაცი, რომელი ისმენს სიტყვასა ღვთისასა და კიდევ აღასრულებს მას, ემზავსება იმ გონიერს კაცს, რომელმან აღმოსთხარა საფუძველი და სახლი თვისი დააშენა კლდესა ზედა. ატყუნენ ქარნი, დაეცნენ მას ნიაღვარნი, გარნა ვერა რაი ავნეს მას. მსრეთი სიმტკიცე აქვს კაცსა მას, რომელი აღასრულებს მცნებათა ღვთისათა.

თუ გსურს შეიტყო, ვითარ უნდა აღასრულებდეს კაცი მცნებათა ღვთისათა, დიდი მაგალითი გაქვს თვალთა წინაშე: შეხედე წმიდასა ამას კუბოსა და იფიქრე, რისთვის მისცა შთაღმან ესოდენი მადლი წმიდათა ღვთის და ძონსტანტინეს, არგვეთის მთავართა, რომელ ნაწილნი მათნი, უმეტეს ათასის წლისა, არიან ჩვენს შორის უხრწნელ და კეთილსუნელოვან, მაშინ როდესაც გვამი ყოვლისა კაცისა, სიკვდილისა შემდეგ, გარდაიქცევა მტვერად და მიწად. იყო ერთხელ საშინელი და უბედური დრო მამულსა ამას შინა ჩვენსა; ურწმუნო და სასტიკი მტერი მურვან-ყრუ ურიცხვითა ლაშქრითა დაეცა მამულსა ჩვენსა, ააოხრა ქვეყანა და აიძულებდა ქრისტიანეთა მიღებად მაჰმადიანობისა. მაშინ ზოგნი სუსტნი და სულმოკლენი, შეშინებულნი სასტიკისა ამის მტრისაგან, უარ-ჰყოფდენ სარწმუნოებასა, გარნა მხნენი ღვით და ძონსტანტინე, ვიდრემდის შეეძლოთ, მხნეთ ებრძოდენ მტერსა. მერმე, თუმცაღა შთავარდენ ხელთა შინა მურვან-ყრუისათა, კადნიერათ აღიარეს სჯული ძრისტესი, მოითმინეს მრავალნი და სასტიკნი ტანჯვანი და შემდეგ მიიღეს გვირგვინი მოწამეობისა. მაშასადამე წმიდათა ამათ თვით საქმით დაამტკიცეს თვისი სასოება და სარწმუნოება.

მობაძავ-ვიყენეთ ჩვენცა, ძმანო, მხნეთა ამათ მოწამეთა; თვით საქმითა აღვასრულებდეთ მას, რაიცა გვესმის შფლისაგან სახარებასა შინა, და უკეთუ არა, გვეტყვის ბოლოს მაცხოვარი ჩვენცა მწარესა საყვედურსა: რასა მეტყოდით მე: უფალო! უფალო! და არა ჰყოფდით რომელისა მე გეტყოდით თქვენ. — ამინ.

ბ-ს ოპტომაზის მოწამეთის მონასტაჰში.

მართლმადიდებელნი ქრისტიანენო!

ღღეს ჩვენ ყოველნი შეკრებულ-ვართ წმიდასა ამას უდაბ-
ნოსა შინა მისთვის, რათა პატივიცსეთ წმიდათა ღვითს და
ქონსტანტინეს, და აღვასრულოთ ხსენება მათი, რომელთა წმი-
დანი ნაწილნი განისვენებენ აქ უხსოვარის დროითგან. მად-
ლობა შევსწიროთ ღღეს წმიდათა ამათ მოღვაწეთა, ვინაით-
გან მეოხებითა მათთა ვეთირსეთ აწინდელსაც წელსა თაყვა-
ნისცემად წმიდათა მათა ნაწილთა; ხოლო პატივისცემა მათი
შევაგოსთ რომლითამე სულიერითა განზრახვითა და სწავლი-
თა, რადგანაც, დარწმუნებულნი ვართ, რომ მათცა იამებათ
ყოველი ჩვენი სულიერი სწავლა და დარიგება.

მრთი ცუდი და მანებელი ცოდვა, ანუ ჩვეულება დანერ-
გულ-არს თითქმის ყოველთა სოფელთა და სახლთა შინა ჩვენ
ქვეყანაში და ამ ცუდ ჩვეულებაზე ჩვენ აქამომდე არ გვიტ-
ქვამს თქვენ წინაშე მოძღვრება; ახლა უნდა აღვასრულო ამა-
ზე ჩემი მოვალეობა. რომელი არის ეს ჩვეულება? ის, ძმანო
ჩემნო, რომელ ვიცით და გვიყვარს ერთი მეორესთან, ერთი
სახლითგან მეორე სახლში ჭორის გატანა, ანუ ენის მიტანა;
გვიყვარს და ვიცით ერთი მეორესთან და ერთი სახლითგან
მეორე სახლში ცუდი ამბავის და ცუდი ენის მიტანა, კაცის
ცუდად შესმენა, ჭორის და უბრალო ამბავის გავრცელება,
კაცის კაცთან საიდუმლოდ ყურში შეგონება და დაბეზღება,
ერთი სიტყვით, ყოველი ის ცოდვა, რომელსა კაცი აღასრუ-
ლებს და იქმს თვისითა ბოროტითა ენითა. მს ბოროტი და
მანებელი ჩვეულება ფრიად განვრცელებული და მანებელი
არის ყოველთა სოფელთა და სახლთა შინა, ვიწყით უკანას-

ქნელი გლეხის სახლითგან ვიდრე უპირველესის თავადიშვილის სახლადმდე. ისე უყვარსთ ზოგიერთებს ყოველი ჭორის გაგონება და ენის მიტანა, რომელ ზოგჯერ ერთი სახლითგან მეორეს სახლში, ანუ ერთი შეკრებულებითგან მეორეს შეკრებულებაში გაჰგზავნიან გზირს, რომ ყოველიფერი გაიგონოს, შეიტყოს და მოიტანოს ამბავი; და ეს ჩვეულება უმეტესად განძლიერებული კი არის ქალთა შორის. ამათ ფრიად და ნამეტნავად უყვარსთ ყოველი ჭორის გაგონება, ენის მიტანა. ზოგიერთნი დედაკაცნი მთელს დღეს ამაში ატარებენ; ზოგიერთი ქალისათვის დღიური საზრდო არის ჭორის გაგონება და ენის მიტანა.

შინ აღწერს, რაოდენი ვნება და მწუხარება წა რმოსდგება ესრედისა საძაგელისა ჩვეულობისაგან, რაოდენნი მეზობელნი გადაეკიდნენ ერთმანერთს ენის მიტანითა, რაოდენი შფოთი, ჩხუბი, უკმაყოფილება მომხდარა მეზობელთა, მოყვარეთა და მონათესავეთა შორის. ვგონებ, რომელ ეს საძაგელი ჩვეულება უნდა იყოს ერთი დიდი მიზეზი იმ სამწუხაროის სიძულილისა, შურისა, განხეთქილებისა, რომელსა ვჰხედავთ ჩვენ თითქმის ყოველს სოფელში, მახლობელთა, მეზობელთა და მონათესავეთა შორის.

ზოგიერთთა კაცთა ეს ჩვეულება ცოდვადაც არ მიაჩნიათ. მსრედ ჰფიქრობენ, რომ ეს არის მხოლოდ დროების გატარება; გარნა გაიგონეთ, ძმანო, რაფერ იტყვის და როგორ გვასწავლის ამაზე საღმრთო წერილი: ავიღოთ სამოციქულო, გავხსნათ მესამე თავი წმიდა იაკობის ათოლიკე ეპისტოლე. მეორეს მუხლში, წმიდა იაკობი ესრედ იტყვის, რომელ კაცი მრავალგზით და მრავალფერად შესცოდებს ღმერთსაო, გარნა ვინც არ სცოდავს ღვთის წინაშე, იგი სრული კაცი არსო; მას შეუძლია ყოველი თვისი გვამი დაიმორჩილოს: ფრიად სცოდავთ ყოველნივე, რომელნი სიტყვითა არა სცდებოდეს, იგი სრული კაცი არს, შემძლებელ არს იგი აღვირ-სხმად ყოვლისავე გვამისა (იაკ. თ. გ. ბ.) მს მისთვის, რომელ ვენით შეცოდება ადვილი არის, დიდს შრომას არ მოითხოვს, და თუ ენა დაიმორჩილა კაცმა, მაშინ სხვა ცოდვასაც ადვილად წინააღუდგება. მეექვსესა მუხლსა შინა წმიდა იაკობი ენას უწოდებს ცე-

ცხლად, სიცრუის სამკაულად, მთელი გვამის შემაგინებლად, გენის ცეცხლისაგან ანთებულად: და ენა ეგრედვე ცეცხლ-არს, სამკაულ სიცრუისა, ენა დადგომილ-არს ასოთა შინა ჩვენთა, რომელი შეაგინებს ყოველსა გვამსა და აღაგზნებს ურმის თვალსა მას შესაქმისასა და აღგზნებულ-არს გენისაგან (იაკ. გ. ვ). როდესაც შენ, ძმაო, ენას მიუტან ვისმე და ბოროტად შეასმენ შენს მოყვასს, მისს გულში შენ აანთებ ცეცხლსა შურისა და სიძულვილისასა; მაშასადამე სიმართლით უწოდებს წმიდა იაკობი მას ცეცხლად. როდესაც შენ ენას მიუტან და ამბავს წაიღებ ერთი სახლითგან მეორეს სახლში, მაშინ შენ მარტო იმას კი არ იტყვი, რაც გინახავს და გაგიგონია, ხშირად შენც შენსას დაუმატებ, გაავრცელებ, გაადიდებ და შეამკობ, მაშასადამე აქაც სიმართლით უწოდებს მოციქული ენას სიცრუის სამკაულად. ეგრედვე არა უმართლოდ იტყვის წმიდა მოციქული იაკობ იქვე, რომელ ენა არის დაუპყრობელი ბოროტი, სავსე გესლითა მაკვდინებელითა, მისთვის რომელ, როგორადაც გველისა გესლი მოსწამლავს კაცს და მოჰკლავს, ეგრედვე ხშირად მზაკვრისა ენისა შენისა გესლმა მოსწამლა ზოგჯერ გული კაცისა და მოჰკლა მუნ სიყვარული და მეგობრობა მოყვისისა.

აჰა, რა ფიცხელად განიკითხავს და აყვედრებს საღმრთო წერილი მოქმედებასა ბოროტისა ენისასა! აბა ნუ გგონია, ძმაო, რომ მცირე საქმე იყოს ენის მიტანა, ქორი და ბოროტ-სიტყვაობა. აღვიღია სიტყვის თქმა და ამბავის მიტანა, გარნა ვინ იცის, რამდენი მძიმე საქმე შეუდგება მას. მცირეა ცეცხლის ნაპერწყალი, გარნა ხშირად დიდს ქალაქს დასწვავს. თავის ნათქვამს სიტყვას კაცი უკან ვეღარ დააბრუნებს; უნდა მძიმედ იფიქროს და მერმე სთქვას ყოველი სიტყვა.

ზახსოვდეთ, ძმანო ჩემო, რა დიდი ცოდვა არის ენის მიტანა და ცუდად შეგონება კაცისა. მეტადრე თქვენ, დედანო ქრისტიანენო, ნუ დაივიწყებთ ამას. რათგანაც თქვენ დღეს ყოველნი მოსრულ-ხარით ამა წმიდა უდაბნოში, ზოგიერთნი შორითგან, ზოგიერთმა ღამეც გაათიეთ და ძილიც მოიკელით, ცისკარი მოისმინეთ და წირვა, მაშასადამე არა მცირედი შრომა მიიღეთ, ახლა შეავსეთ და დაავგირგვინეთ თქვენი შრომა

მით, რომ ეს მცირე-ოდენი სწავლა მიიღეთ გულში და ნუ დაივიწყებთ, რა დიდი ცოდვა არის ენის მიტანა კაცთან, შეგონება და დასმენა ერთი მეორესთან. **თუ** ამ კეთილს განზრახვას მიიღებთ, რომ ამას იქით ამ ცოდვას განეშოროთ, უთუოდ რომ წმიდანთა მოწამენი იქმნებიან თქვენნი შემწენი ამ კეთილ საქმეში. — ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

ივ-კვირიანისა ზედა.

და ჰრქვა იესო: ნუ გეშინინ, სვიმონ, ამიერითგან იყო კაცთა მონადირე (ლუკ. ე, ი).

ღღეს წარკითხული სახარება წინადაგვიგებს, ძმანო, ჩვენდა შესასწავლებლად შემდგომსა მოთხრობასა: **უფალი** იესო ძრისტე ოდესმე სდგა კიდესა ზედა ბენესარეთის ტბისასა, გარემოცული უმრავლესითა ერთთა, რომელი მოსრულ-იყო სმენად სიტყვისა ლეთისასა, და იხილა ორი ნავი, მდგომარე კიდესა ზედა ტბისასა; ხოლო მეთევზენი, რომელთა ეკუთვნოდათ ნავები, ამზადებდნენ ბადეთა თვისთა. **უფალი** შევიდა ნავსა სვიმონ მეთევზისასა და უბრძანა მას შერედგინება მცირედ კიდითგან ნავისა, დასჯდა და ასწავებდა ნავითგან ერსა. **და** ასრულთა რა სწავლა, უბრძანა სვიმონს შეყენება ღრმად ნავისა და დადება ბადისა ნადირობად. **თუმცა** სვიმონ და სხვანი მეთევზენი მრთელს ლამეს ნადირობდენ და ვერა-რა მიიღეს; გარნა, სიტყვისამებრ მოძღვრისა, დასდევს ბადე და შეაყენეს ესოდენი სიმრავლე თევზთა, რომელ ბადენი თითქმის განსქდებოდნენ და ნავი აღივსო თევზითა. **იხილეს** რა უბრალოთა მათ მეთევზეთა ესრეთი საკვირველება, შეეშინა მათ ფრიად; სვიმონ პეტრე შეუჯრდა მუხლთა იესოთა და ჰრქვა: განვედ ჩემგან;

რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო! ხოლო უფალმან ჰრქვა მას: ნუგეშინის სვიმონ, ამიერთგან იყო კაცთა მონადრე. მაშინ სვიმონ და მოხიარეთა მისთა, იაკობ და იოანე, გამოადგინეს ნავები ხმელეთად, დაუტევეს ყოველი და მისდევდენ მას, და შეიქმენ მისნი განუშორებელნი მოწაფენი.

რას გვასწავლის, ძმანო, ჩვენ მოთხორობა ესე სახარებისა? რა დარიგება, ანუ რომელი მოძღვრება გამოვიყვანოთ ჩვენ მისგან? პირველად ისა, რომელ არცა ერთი წოდება, ანუ მდგომარეობა კაცისა ქვეყანასა ზედა არ არის შეურაცხებელი ანუ დამამდაბლებელი კაცისა,—რომელ ლმერთი მიხედავს შინაგანსა ღირსებასა კაცისასა და არა გარეგანსა მდგომარეობასა მისსა, და რომელ კაცს ყოველსა მდგომარეობასა შინა ანუ წოდებასა შეუძლიან დაიცვას კაცობრივი თვისი ღირსება და სათნო-ეყოს ლმერთსა. რომელი წოდება არის უმდაბლესი, ანუ უკანასკნელი მეთევზისა; გარნა აჰა ესერა მაცხოვარმან არა შეურაცხ-ჰყო მდგომარეობა მდაბალთა მეთევზეთა; იგი შევიდა ნავსა მათსა, აკურთხა მათი მდაბალი შრომა და მათ შორის გამოარჩია ათორმეტნი მოწაფენი თვისნი. აქითგან ისწავლე, ძმაო ჩემო, პატივისცემა კაცობრივისა ღირსებისა ყოველთა მდგომარეობათა შინა მათსა. ნუ შეურაცხ-ჰყოფ ადამიანსა, რაც გინდა ღირსები იყოს მისი წოდება და მდგომარეობა, იცოდე, რომელ ხშირად, ძონძით მოსილს, მშიერს, გასვრილს და ყოვლითავე სახითა მოკლებულს კაცსა უმეტესი შინაგანი ღირსება და სათნოება აქვს ლეთის წინაშე, ვიდრე იმ კაცს, რომელიცა არის მოსილი ოქრომკედით, შემკული თვალმარგარიტითა. მაშასადამე ნუ გაზომავ შენცა კაცის ღირსებასა შესამოსლითა, არამედ შინაგანითა მისითა თვისებითა.

მეორეთ, ვისწავლოთ მოთმინება და სულგრძელება უბრალოთა ამათ მეთევზეთაგან. თუმცა მრთელი ღამე ნადირობდენ იგინი და ვერარა იპოვეს, გარნა არ იყვნენ სულმოკლენი, გულმოადგინედ და სიმდაბლით ისმინეს მათ სწავლა უფლისა იესოსი. მდეს მათ, სიტყვისა-მებრ მაცხოვარისა, შეაყენეს სიმრავლე თევზთა, მაშინ პირველი მათი გრძნობა და მოძრაობა გულისა იყო არა სიხარბე და სიხარული ესოდენისა მო-

გებისათვის, არამედ შიში ღვთისა და კრძალულება. შინაით-
გან მათ სასწაულისა ამისგან ცხადად იგრძნეს, რომელ მოძ-
ღვარი მათი არის შფალი და ლმერთი ბუნებისა, შეეშინა მათ,
თაყვანი-სცეს შფალსა და აღიარეს, რომელ იგინი არ არიან
ღირსნი ესოდენისა მადლისა და ღვთისმოწყალებისა: **განვედ
ჩემგან, რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, შფალო!** იტყოდა შეშინე-
ბული სვიმონ პეტრე; ბოლოს, ოდეს მაცხოვარმან უწოდა
მათ და აღუთქვა დიდი მადლი მოციქულობისა, ამათ აღარ
მიჰხედეს მრავალსა საშოვარსა, დაუტევეს ყოველივე და იქმ-
ნენ ერთგულნი მოწაფენი მისნი.

შისწავლოთ ჩვენცა აქითგან, ძმანო ჩემნო, შრომა და
მოთმინება შრომასა შინა. უკეთუ რომელსამე შრომასა და
მუშაობასა შენსა არ ექმნა წარმატება, ძმაო ჩემო, ნუ დაღონ-
დები მაშინვე, არამედ ხელახლა უმეტესითა მეცადინეობითა
იწყე შრომა და მოღვაწეობა. **მ**დეს ლმერთმა კეთილად წარ-
მართა შრომა შენი, ვითარცა ნადირობა მოციქულთა, მაშინ
პირველი შენი გულისსიტყვა იყოს მადლობა ღვთისა; ლმერთს
მიაწერე შენი წარმატება და არა შენსა სათნოებასა და სიკე-
თესა; გარნა უმეტეს ყოვლისა გული გქონდეს მომზადებული
სმენად სიტყვისა ღვთისა, ვითარცა მეთევზეთა მათ. **თ**უმცა
იგინი იყვნენ მამურალნი და ამასთანავე განმზადებულნი ნადი-
რობად, გარნა ოდეს იხილეს შფალი, უმჯობესად არჩიეს სმე-
ნად სწავლისა მისისა; მერმედ თუმცა მრავალი თევზი მიიღეს
და მრავალი სასყიდელი მოელოდა მათ, გარნა მათ ისმინეს
წოდება ღვთისა და ყოველივე დაუტევეს. **შ**ენცა, ეგრედვე,
ნუ გეზარება ჟამითი ჟამად დადებულნი ღდენი მოიხმარო
სმენად სიტყვისა ღვთისა ეკლესიასა შინა; უმეტესი სიყვარუ-
ლი და გულის გრძნობა გქონდეს საღრმთოისა სწავლისათვის,
ვიდრე განხრწნადისა მოგებისათვის.

ღასასრულ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ვიფიქროთ ამ-
ერთს საგანზედ: რა მიზეზი იყო, რომელ შფალმან იესო
ძრისტემან მოწაფენი და მოციქულნი აღმოაჩნია ღარბითა,
უსწავლელთა და უბრალოთა მეთევზეთა შორის? უმჯობესი
არ იქმნებოდა აღმოაჩნია მას მოწაფედ სწავლულნი, განათ-
ლებულნი მდიდარნი და დიდებულნი კაცნი, რომელნი უა-

დვილესად და უადრესად განავრცელებდნენ ქვეყანასა ზედა ქრისტიანობასა? მიზეზი ამისა ის იყო, ძმანო ჩემნო, რათა არავინ არ იფიქროს, რომელ ძრისტეს სჯული და სახარება განვრცელდა ქვეყანასა ზედა და დაიმორჩილა ყოველი ტომი ძალითა და სიბრძნითა კაცისათა, არამედ ყოველმან სულმან სცნას რომელ მან სძლო ყოველი ქვეყანა ძალითა და მადლითა ლეთისათა. **მე** გსურს, ძმაო, შეიტყო და ცხადად იგრძნო, რაი არს ძალი და დიდება ლეთისა, წარმოიდგინე ესე: თორმეტნი, უბრალონი მეთევზენი, უსწავლელნი, ღარიბნი, დამორჩილებულნი ბრძანებასა შფლისასა, გამოვლენ ნერუსალიმითგან, დაიფანტებიან სხვა და სხვა ქვეყნებში, ყოველთა მეფეთა და მთავართა უქადაგებენ და ეტყვიან, რომელ იერუსალიმს იყო ერთი ვინმე იესო ძრისტე, იგი ჯვარსაცვეს და იგი არის ძე ლეთისა, მაცხოვარი. მისი უნდა ჰრწმენეს ყოველსა სულსა, იგი უნდა მიიღონ ლმერთად. **შს** სიტყვა იყო მაშინდელთა კაცთათვის უცნაური, დაუჯერებელი, უცხო და გაუგონებელი; იგი ურიათა მიაჩნდათ სიციფედ, წარმართთა სისულელედ, ამის მაქადაგებელნი იყვნენ შეხედვით საწყალნი, მდაბალნი, მოკლებულნი ყოვლითა დიდებითა; სხვა ჭური და იარაღი არაფერი ქონდათ მათ, თვინიერ სიტყვისა და ჯვარისა, და მრავალნი ისრე უყურებდნენ მათ, ვითარცა ჭკუაშემლილთა; გარნა რას ვხედავთ? მრთელი ქვეყანა გადააბრუნა მათმან სიტყვამან; ჰაზრი და გონება ქვეყნისა გამოსცვალა მათმან ქადაგებამან; ქვეყნის ჩვეულებამან და ცხოვრებამან მიიღო სხვა სახე; ქვეყანა განათლდა და ცხოვრდა მათითა მოძღვრებითა. მრავალსა სასწაულსა მოგვითხრობს ჩვენ სახარება, გარნა ეს სასწაული არის ყოველთა უსაკვირველესი; მრავალი სიმტკიცე აქვს ჩვენს საღმრთოს სჯულსა, გარნა ამაზედ უმტკიცესად არა რაი გვიქადაგებს მისსა საღმრთოსა ვალსა. აჰა, რა დიდი საუნჯე გარდამოგვეცეს ჩვენ, ძმაო, უბრალოთა მათ მეთევზეთა! წარმოიდგენდე ამას ხშირად და ღალადებდე გულში: დიდება ძალსა შენსა, შფალო, დიდება სიბრძნესა შენსა! — ამინ.

ივ.სა კვირიასესა ზედა.

და ვითარცა იხილა სვიმონ პეტრე; შეუ-
ვრდა მუხლთა იესოსთა და ჰრქვა მას: გან-
ვედ ჩემგან, რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ,
შუალო! (ლუკ. ე. 5).

საკვირველმან თევზისა ნადირობამან, რომლისა მოთხრო-
ბა დღეს წარკითხულ იქმნა სახარებითგან, განაცვიფრა და შე-
აშინა სვიმონ პეტრე. მან, სიყრმითგან გამოცდილმან თევზის
ნადირობასა შინა, მრთელი ღამე ინადირა ტბასა ზედა ბენესა-
რეთისასა და ვერა რა დაიჭირა; გარნა აწ, ერთითა მხოლოდ
სიტყვითა იესო ძრისტესითა, ურიცხვი სიმრავლე თევზისა
შთავარდა ბადესა შინა მისსა, ესრედ რომელ ვერ შეეძლო
ამოღება მისი წყალითგან, ვიდრემდინ არ მოეხმარნენ სხვანი
მეთევზენი. ამ სასწაულმან ცხადად აჩვენა მას, რომელ მოძ-
ღვარი იგი არ იყო უბრალო ვინმე კაცი, არამედ თვით შუა-
ლი და მბრძანებელი ყოვლისა ბუნებისა. მაშინ განკვირვებუ-
ლი მეთევზე იგი შეუვრდა მუხლთა იესოსთა და ჰრქვა მას:
განვედ ჩემგან, რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო! რასა ნიჰ-
შნავს, ძმანო, ესე მოქმედება სვიმონ პეტრესი? რისთვის შე-
ეშინდა მას და ან რისთვის სთხოვა შუალოსა განსვლა მისგან?
მგონებ, მას უნდა გაჰხარებოდა, რომ ესე ვითარი სასწაულთ-
მომქმედი შევიდა ნავსა მისსა, აკურთხა მისი შრომა და მისცა
მას დიდი სარგებლობა, გარნა მას შეეშინა და თითქმის შეს-
წუხდა. მას უნდა ის ეთხოვნა, რომ დიდ-ხანს დარჩენილიყო
მაცხოვარი მასთან, რათა მიეღო მისგან უმეტესი მადლი და
სარგებლობა; გარნა იგი ევედრება მას: განვედ ჩემგან, რამეთუ
კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო! რად იქმს ამას სვიმონ პეტრე?

ამას იქმს იგი მისთვის, რომელ, ოდეს იხილა მან ესე ვითარი სასწაული და მით სცნა, რომელ მის სიახლოვეს არის შთალი და მბრძანებელი ბუნებისა, აღარ მოაგონდა სარგებლობა თვისი, არცა პატივი, რომელი დასდო მას შთაღმან, შევიდა რა ნახსა მისსა და ჰქმნა რა მისთვის ესრეთი სასწაული, არამედ მან წარმოიდგინა ერთი მხოლოდ უღირსება თვისი, მან მხოლოდ ის იფიქრა, რომ იგი არის ცოდვილი და არა ღირსი ესოდენისა მადლისა, არა ღირსი მიახლებად მაცხოვრისადმი: **განვედ ჩემგან, ჩამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო! ჰსჩანს, რომელ სიმდაბლედ და გრძნობა თვისისა უღირსებისა უცხოველდეს იყო ყოველთა სხვათა გრძნობათა გულსა შინა მისსა; გარნა ნუ ჰგონებთ, ძმანო, რომელ სვიმონ პეტრე იყო კაცი, აღვსებული უსჯულოებითა, ანუ უარესი ყოველთა სხვათა კაცთა: იგი არ იყო არცა კაცის მკვლელი, არცა მპარავი, არცა მეძავი, არცა მოშურნე, არცა სხვათა სჯულთა დამარღვეველი; უკეთუ ესრეთი ყოფილიყო იგი, არცა აღმოარჩევდა მას შთალი მოციქულად, არცა იქმნებოდა იგი შემდგომად თავად მოციქულთა. არა, იგი იყო ერთი უბრალო მეთევზე, რომელი შრომითა ხელთა თვისთათა ზრდიდა თავსა თვისსა: გარნა ჰსჩანს, რომელ ძლიერი და ცხოველი იყო გულსა შინა მისსა გრძნობა თვისისა ცოდვისა და უღირსებისა. შინ ვარ მე, იფიქრა მან რათა მომეახლოს ესე ვითარი პირი? არ ეკადრება შესვლა ჩემებრს ცოდვილს კაცთან უწმინდესსა გვამსა შუღლისასა; მეშინის, რათა არ დამწვას მადლმან მისმან ჩემისა უღირსებისათვის: **განვედ ჩემგან, ჩამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო!****

აჰა, ძმანო ჩემნო, კეთილი გრძნობა, რომელიცა განუშორებლივ უნდა სუფევდეს გულსა შინა ქრისტიანესასა! ყოველს კაცს ყოველთვის უნდა ქონდეს შეგნება და გრძნობა თვისისა უღირსებისა და თვისთა ცოდვათა. ძაცსა ცოდვილსა, ცოდვათა შინა შობილსა, ცოდვასა შინა ცხოვრების განმატარებელსა, რომელიდა აქვს მეტი საშუალობა, რათა მიიღოს ღვთისაგან მოტევება ცოდვათა, უკეთუ არა შეგნება, გრძნობა და აღსარება თვისისა ცოდვისა? რა ნაირად ილოცავს იგი, უკეთუ არა აქვს გრძნობა თვისთა ნაკლულეყვანებათა? რა სახით გაიმართავს თავსა თვისსა, რა სახით მიიღებს სულიერსა წარმატებასა, უკეთუ

არ იცნობს თავის თავს, უკეთუ არ უსმის სულიერი მდგომარეობა თვისი? ბარნა შეგნება ცოდვითა, მწუხარება უღირსებისა და სიცოდვისა გულსა შინა კაცისასა არის მოქმედება ღვთაებრივისა მადლისა; სვიმონ პეტრემ მხოლოდ მაშინ შეიგნო თვისი უღირსება, როდესაც იხილა მან საკვირველება თევზის ნადირობისა; ოდეს მიეახლა მას მადლი იგი განმაცხოვრებელი მაცხოვარისა. იცოდე შენცა, უკეთუ გული შენი გრილ-არს, უკეთუ შენ არ ზრუნავ და არა მწუხარე ხარ შენისა უღირსებისათვის, მაშასადამე არა შეგეხო შენ ჯერეთ მადლი ლეთისა. ბარნა ვისაც მიეახლა მადლი ლეთისა, ვისაც შეეხო განმაცხოვრებელი იგი მოქმედება სულისა წმიდისა, პირველი მისი გრძნობა არის გრძნობა თვისისა უღირსებისა და სიცოდვისა.

ცოდვა და ბოროტ-მოქმედება მით უმეტეს არის საშინელი და წარმწყმედელი, რომელ იგი დააბნელებს გულსა კაცისასა და მოაკლებს მას შეგნებასა სიცოდვისასა. წინასწარმეტყველი ლავით შთავარდა ერთხელ საშინელსა ცოდვასა შინა; სულიწმიდა განეშორა მისგან; გული მისი გაგრილდა; იგი აღარა გრძნობდა მწუხარებასა, და თუმცა ცოდვა მისი იყო საშინელ, გარნა იგი იყო უზრუნველ და მოსვენებულ, ვიდრემდის ლმერთმან არ მიაველინა მისდამი ნათან წინასწარმეტყველი, რომელმანცა ამხილა მას; ვიდრემდის არ შემუსრა ლმერთმან მისი სიგრილვე მრისხანებითა და სასჯელითა: მხოლოდ მაშინ შეიგნო და აღიარა მან ცოდვა თვისი, მხოლოდ მაშინ სთქვა, — **შენ მხოლოსა შეგცოდე და ბოროტი შენ წინაშე ვუავ. უსჯულოება ჩემი მე უწყი და ცოდვა ჩემი წინაშე ჩემსა არს მარადის.** მსრეთ დააბნელებს ცოდვა კაცის გონებასა; ამისთვის გეშინოდეს, ძმარ ჩემო, უკეთუ გული შენი გრილ-არს, რათა არა იყო დაპყრობილ ცოდვათაგან; ეცადე და გაატყე გული შენი ლოცვითა და კეთილმოქმედებითა. აღსდგები რაგანთი-ადს ძილითგან, ევედრე ლმერთსა, რათა ყოველთვის მოგცეს მან ცნობა ცოდვითა შენთა; განმავლობასა შინა დღისასა ეცადე და ჰქმენ რომელიმე კეთილი საქმე, რათა გული შენი მიეჩვიოს კეთილმოქმედებასა და რათა. განძლიერდე კეთილსა ცხოვრებასა შინა. მიხვალ რა საღამოს მოსასვენებელად, ილო-

ცე მუხლმოდრეკით; ლოცვასა შინა შენსა ეცადე, გაიხსოვნე და აღუარე ლმერთსა ყოველი ბოროტი სიტყვა და საქმე, რა-იცა შეგემთხვა შენ; ნუ ხარ მზაკვარი წინაშე სინიღისისა შე-ნისა; ნუ ამართლებ, ნუ აპატივებ თავსა შენსა ცოდვასა და უღირსებასა შენსა; არამედ გულწრფელად აღუარე ლმერთსა, რათა განანათლოს ლოცვითა გული შენი და შეგატყობინოს შენ შენი უღირსება. **პრქუ ლმერთსა: არ ვარ, შუალო, ღირს, რათა დავსდგე დღეს წინაშე პირსა დიდებისა შენისასა; გარნა შიიღე უღირსება ჩემი და ნუ განმაგდებ მე პირისა შენისაგან. ხოლო უმეტეს ყოვლისა მაშინ წარმოიღვინე უღირსება შენი, ოდეს ემზადები მიღებად საშინელისა საიდუმლოისა სისხლისა და ხორცისა შუღლისა შენისასა; მაშინ სთქვი: ვინ ვარ მე, შუა-ლო, რათა მიგეახლო შენ! შითარ კადნიერ-ყყო თავი ჩემი მი-ღებად უწმიდესისა გვაძისა შენისა; ვრთარ გასტუმრო მე შენ, ოდეს თვით რჩეულსა შენსა მოციქულსა პეტრეს შეეშინა, გი-ხილა რა შენ მახლობელად თვისსა და გეტყოდა რა: **განვედ ჩემგან, რამეთუ კაცი ცოდვილი ვარ, უფალო!****

დასასრულ, ესეცა შენიშნე, ძმაო ჩემო, -თუმცა სვიმონ პეტრემ სთხოვა შუაღსა: **განვედ ჩემგან, გარნა შუაღმან არა თუ დაუტევა იგი, არამედ უმეტესად მიეახლა მას. შინაითგან სვიმონ პეტრემ შეიგნო და აღიარა თვისი უღირსება. შუაღ-მან არა თუ დასტოვა იგი და გაეშორა მას, არამედ მისცა მას უმეტესი მადლი და ღირსება: **ნუ გეშინიან სვიმონ, ამიერიტგან იყო კაცთა მონადირე. და ჭეშმარიტად, შეიქმნა იგი მონადი-რედ სულთა კაცთასა. მან ამიერიტგან მონადირა ბადესა ში-ნა ძრისტეს სჯულისა უმრავლესნი კაცნი, ვიდრე იქამომდე თევზნი წყალითგან.****

მსრედ მოგაგებს შენც ლმერთი, უწყეთუ შენ გრძნობ და აღუარებ მას შენსა უღირსებასა და ცოდვასა. იგი არა თუ არ განგეშორება შენ, არამედ უმეტესად მოგეახლება, მისთვის, რომელ იგი ნახავს შენში მონანებასა და მწუხარებასა შენის უღირსებისათვის. შეგნება და გრძნობა შენთა ცოდვათა იქმ-ნება დასაწყისად შენისა ცხოვნებისა, რომელი მოგვეცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან მადლითა თვისითა. ამინ.

ით-ს კვირიაკისა ზედა.

და ვითარცა იგი თქვენ გნებავსთ, რათა გიყონ კაცთა, და თქვენცა ვგრძევე მსგავსად უყოფდით მათ (ლუკ. ვ, ლა).

ზნეობითსა მოვალეობასა, ანუ თანამდებობასა კაცისასა, საღმრთო წერილი გაყოფს ორ ნაწილად: ერთი არის მოვალეობა კაცისა ღვთისა მიმართ, მეორე კაცთა მიმართ. სიტყვათა მათ შინა, რომელნი ჩვენ გვესმა დღეს წარკითხული სახარებითგან, მაცხოვარი მოკლედ გამოსთქვამს, რა სახით შესაძლო არს აღსრულება მეორისა მოვალეობისა, ესე იგი, მოყვასთა მიმართ: და ვითარცა იგი თქვენ გნებავსთ, რათა გიყონ კაცთა, და თქვენცა ვგრძევე მსგავსად უყოფდით. ესე იგი, რაც შენ გინდა გიყოს კაცმა, შენც ის უყავ მას. აჰა, აღსრულება ყოველისა მოვალეობისა მოყვასთა მიმართ!

უწინდელს ღრობასა შინა ვიდრე ძრინტეს სოფლად მოსვლამდე ცხოვრება კაცისა იყო დაფუძნებულ თავმოყვარებასა ზედა. წარმართთა ახსოვდათ მხოლოდ თავის თავი; იგინი მოყვასთა თვისთა ხმარობდენ მხოლოდ თავის საზრებლობისათვის; ურიანიცა, თუმცა სჯული მათი იყო ღვთისაგან გამოცხადებული, იტყოდენ და იქცეოდენ ესრედ: კბილი კბილისა წილ, თვალი თვალისა წილ. რასაკვირველია, რომ ვითარცა წარმართთა, ვგრძევე ურიათა შორის იქმნებოდა რაოდენიმე სიყვარულიცა, გარნა მათ უყვარდათ მხოლოდ მახლობელნი, მონათესავენი და მოყვარენი; იგინი კეთილსა უყოფდენ მხოლოდ კეთილმოყველთა თვისთა და მტრისა ანუ ყოველის მოყვასის შეყვარება არ იყო მათ შორის გაგონილი.

ჩვენ, ქრიტიანეთა, მაცხოვარმან გვასწავლა უმჯობესად და მოგვცა უმაღლესი მცნება: მოყვასი უნდა გვიყვარდეს ჩვენ, ვითარცა თავი ჩვენი. რასაც ჩვენის თავისათვის ვისურვებთ, ის მოყვასისათვისაც უნდა ვისურვოთ; რაც გვინდა, რომ გვიყოს ჩვენმა მოყვარებმა, ჩვენც ის უნდა ვუყოთ მას.

იწყე, ძმაო, აღსრულება მცნებისა ამის პირველად მით, რომელ არა ჰქმნა არცა ერთი საქმე მავნებელი და შემავიწროებელი შენის მოყვასისა. იცხოვრე შენცა და ნურც სხვას უშლი ცხოვრებასა. შრიად გეწყინება შენ, თუ ვინმე დაგიშალა აღსრულება რომლისამე შენთვის სასარგებლო საქმისა; ნურც შენ დაუშლი მოყვასსა შენსა ნურცა ერთსა კეთილს საქმისა. დიდად სჯავრობ, როდესაც ვინმე, მოყვასთა შენთაგან, სთქვა შენზედ ცუდი რაიმე: ნურცა შენ განიკითხავ და იტყვი ცუდს მოყვასსა შენსა ზედა. მოიშალე ის ცუდი ჩვეულება, რომელ ყოველთვის პირმოთნეობით და მოფერებით ლაპარაკობ მოყვასთა შენთა ზედა. მინც შენი მოყვარე არის ანუ მეგობარი, იმაზედ კარგად ლაპარაკობ, თუმც ცუდი იყოს იგი; ვისთანაც გაქვს შენ უკმაყოფილება, იმაზედ ყოველთვის ცუდად ლაპარაკობ, თუმცადა კარგი კაცი იყოს იგი, გარნა უმეტესად ყოველისა ის უნდა გახსოვდეს, რომელ ყოველი შენი ცოდვა, ყოველი სჯულის გარდახდომა არის მავნებელი და წამახდენელი მოყვასისა შენისათვის. მცადე, რომ შენის ცუდის ცხოვრებითა არ დააბრკოლო სულიერი წარმატება და ცხოვრება მოყვასისა შენისა, ვინაითგან ყოველი შენი ცოდვა არის მავნებელი მაგალითი და მით უმეტესად მავნებელი, რაზომადცა უმაღლესი არის ამ ქვეყანაში ხარისხი და მდგომარეობა შენი. მართი სიტყვით, ნურცა ხორციელად, და უმეტესად ნურცა სულიერად ნუ დააბრკოლებ ცხოვრებასა მოყვასისა შენისასა. ბარნა ეს იქმნება მხოლოდ პირველი და უმდაბლესი ხარისხი ამ მცნების აღსრულებისა: არა თუ არ უნდა დააბრკოლო და დაუშალო ცხოვრება მოყვასსა შენსა, არამედ უნდა შეეწიო მას ყოველითა შენითა ღონისძიებითა: ვითარცა იგი თქვენ გნებავსთ, რათა გიყონ კაცთა და თქვენცა ეგრედვე მსგავსად უყოფდით. რა ზომა უნდა იხმაროს აქ კაცმა, ესე იგი, სადამდინ მივა შენი შემწეობა და სიყვარული, — ამას გეტყვის შენი შინაგანი გრძნო-

ბა. როდესაც შენ, ძმაო, ვისმე განიკითხავ და ემდურები ვისმე, განიკითხესა ამას და სანდურაესა იმაზედ დააფუძნებ, რომ იმ კაცმა, რომელსაც შენ ემდური, არ აღასრულა თვისი მოვალეობა შენდა მომართ, არ მოიქცა ისრე, ვითარცა თანამდებოყო მოქცევად; მაშასადამე უწინარეს ყოვლისა კაცი მას უნდა ჰცდილობდეს, რომ თვისი მოვალეობა აღასრულოს მოყვასისა მიმართ თვისისა. მრავალ-ფერი არის მდგომარეობა კაცისა საზოგადოებასა შინა; მაშასადამე მრავალფერნი არიან მისნიცა მოველეობანი მოყვასთა მიმართ მისთა. მსთქვათ, რომ შენ ხარ კაცი მალლისა ხარისხისა, გაქვს ხელში უფლება და მართლმსაჯულება მოყვასთა შენთა ზედა. როგორ უნდა იქცეოდე შენ და რა უნდა უყო მოყვასთა შენთა, ამას გეტყვის გული შენი: თვითონ შენ გსურს, რომ, ვინც არის შენი უფროსი, ანუ ნაწლნიკი, იყოს შენთვის მოწყალე, მართლმსაჯულ, ტკბილ, შენც ესრედ იყავ ქვეშევრდომთა შენთა მიმართ: ვითარცა იგი შენ გნებავს, რათა გიყოს უფროსმან შენმან, ეგრედვე მსგავსად შენ უყავ უმცროსსა შენსა. ან იქმნება შენ ხარ კაცი ვაჭარი: ვაჭარსა ხშირად შეემთხვევა საჭიროება შემწეობისა სხვათა მოვაჭრეთაგან; თუ თავის დროზედ არ მიიღო შემწეობა, თუ ხელივინმე არ გაუმართა, წახდება და დავარდება; ეს უნდა ახსოვდეს მოვაჭრესა, და როგორც მას სურს, რომ მიიღოს ამხანაგთაგან შემწეობა, ეგრედვე თვითონ უნდა შეეწეოდეს ამხანაგთა. მართი სიტყვით, ბრძენი და ღვთაებრივი ზომა მოგვცა ლმერთმან: ვითარცა იგი თქვენ გნებავსთ, რათა გიყონ კაცთა, და თქვენცა ეგრედვე მსგავსად ვყოფდით მათ.

ზარნა მაცხოვარი მოითხოვს ჩვენგან კიდევ ამაზედ უმაღლესსა სისრულესა და სათნოებასა: იგი გვამცნებს ჩვენ, რათა ესოდენ სავე ვიყოთ სიყვარულითა და მოწყალებითა, რათა ვაჩვენებდეთ მოყვასთა ყოველსა მოწყალებასა და შემწეობასა მაშინაც, ოდესცა მათგან არ მოველით ნაცვლად-გებასა. უკეთუ კეთილის-ყოფელსა თქვენსა კეთილსა უყოფდეთ, რომელი მაღლი არს თქვენდა? რომეთუ ცოდვილნიცა ამას ყოფენ; ხოლო თქვენ გიყვარდენ მტერნი თქვენნი და კეთილსა უყოფდით.... იყვენით მოწყალენი, ვითარცა მამა თქვენი მოწყალე არს. აჰა, ვითარსა სისრულესა მოითხოვს ჩვენგან მაცხოვარი!

პრცელი გზა გვიჩვენა, ძმანო, ჩვენ მაცხოვარმან. ქრისტიანეთათვის არ არის საკმაო ის, რასაც ყოფენ ცოდვილნიცა და ურწმუნონი; ჩვენ უნდა ვეძიებდეთ სულიერსა სისრულესა, და არ უნდა ვიქმნეთ კმაყოფილნი ერთითა მხოლოდ გარეგანითა აღსრულებითა მცნებათა. წარმართსაც და ყოველსა ცოდვილსაც ახსოვს კეთილმოყოფელი თვისი და ცდილობს მგზავსი მიაგოს. წარმართიც შეიყვარებს მოყვარესა თვისსა, გარნა ჩვენ, ქრისტიანენი, ვართ, და მტერნიცა ჩვენნი უნდა შევიყაროთ. მსოდენი ძალა უნდა ქონდეს სიყვარულსა და სათნოებასა ჩვენსა, რომ მტრის გული დააღბოს და მოყვრად გარდაქციოს. — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ით-სა კვირიაკმსა.

იყვენით თქვენ მოწყალე, ვითარცა მამა
თქვენი მოწყალე არს (ლუკ. ვ. ლვ).

შგონებ, ძმანო ჩემნო, რომელ მქადაგებელსა წინაშე ქრისტიანეთა სიტყვისა ლვთისა არ უნდა დასჭირდეს გრძელი სიტყვა და დამტკიცება მას ზედა, თუ რა დიდი სათნოება არის მოწყალეობა და რომელ ყოველი ქრისტიანე უნდა იყოს მოწყალე და შემბრალეობელი კაცისა. სჯულიცა ჩვენი, სიყვარულსა და მოწყალეობასა ზედა დაფუძნებული, რომ არ გვასწავლიდეს ჩვენ მარადის და შეგვავაგონებდეს, რომელ მოწყალეობა არის პირველი ქრისტიანული სათნოება, თვით ბუნება და გული ჩვენი შეგვავაგონებს, რა კეთილი და წმიდა გრძნობა არის შემბრალეობა კაცისა უბედურისა და საწყალისა. მის არ გამოუცდია ის ტკბილი, აღუწერელი შინაგანი კმაყოფილება და სიხარული, რომელსა გრძნობს გული ჩვენი იმ შემთხვევაში, როდესაც, შეწვევითა ლვთისათა, ჩვენ რომელიმე მოყვასთაგანი გამოვიყვანეთ მწუხარებითგან, გავახარეთ და გავაბედნიე-

რეთ. ზოგიერთს კაცს ისეთი ხასიათი აქვს, რომელს თუ ვინმე გაახარა და გააბედნიერა, მაშინ თვითონაც თავის თავს ბედნიერად რაცხს, თუ ვინმე ნახამწუხარე და უბედური, ისე შესწუხდება, ვითომც იგი თვითონ იყოს უბედური. მხოლოდ მახინჯი, გაფუჭებული ხასიათის მექონს კაცს არა აქვს გულში ეს საღმრთო გრძნობა. მაშასადამე თვით ბუნება ჩვენი გვასწავლის ჩვენ მოწყალეებასა. ამისთვისაც ვხედავთ ჩვენ, რომელს არათუ მხოლოდ საღმრთო სჯული ჩვენი სათნოებასა ამას რაცხს უმთავრესად ყოველთა სხვათა სათნოებათა შორის, არამედ სხვანიცა ყოველნი სჯულნი, რომელი არა ლეთისაგან არიან მიღებულ, არამედ კაცთაგან მოგონებულნი, იგინიცა ასწავლიან და შეგონებენ აღმსარებელთა თვისთა მოწყალეებასა. მაშასადამე ამაზე აღარ გავაგრძელებთ ჩვენ სიტყვასა. აქ ჩვენ ის უნდა გამოვიკვლიოთ, ძმანო ქრისტიანენო, რა სახით უნდა ვასრულებდეთ ჩვენ ამ სათნოებასა. ნუ ჰგონებთ, რომ ეს ადვილი იყოს. ღიძი გონიერება და გამოცდილება უნდა ქონდეს კაცს, რომელსაცა სურს აღსრულება ჯეროვნად მოწყალეებისა. წარმართნიც და კერპთ-მსახურნიც კი აძლევენ გლახაკთა მოწყალეებასა, მაჰმადის სჯულიც კი მოითხოვს და ასწავლის ამ სათნოებას; გარნა ჩვენ, ქრისტიანეთაგან, სახარება მოითხოვს სხვა ხარისხის და სხვა სახის მოწყალეებასა: იყვებით თქვენ მოწყალე ვითარცა მამა თქვენი ზეციერი მოწყალე არს. აჰა, რა გასაოცარსა ხარისხსა მოწყალეებისასა მოითხოვს ჩვენგან მაცხოვარი! ახლა იფიქრე, რაოდენი გონიერება და განზრახვა უნდა იხმაროს კაცმა შესატყობლად, თუ სიღვინ წარმოსდგება ესრეთი მაღალი მოწყალეება და მერმე რაოდენი გამოცდილება უნდა ქონდეს, რომ შეიძინოს იგი.

იყვებით თქვენ მოწყალე, ვითარცა მამა თქვენი ზეციერი მოწყალე არს. ლმერთი მისთვის არის მოწყალე, რომ თვით ბუნება მისი არის სახიერი და კაცთმოყვარე. ლმერთზე ჩვენ ვერც კი ვიფიქრებთ, რომ იგი იყოს უმოწყალო; მისთვის, რომ თვით მისი ბუნება, ანუ არსება არის მოწყალეება და სიყვარული. შენც, ძმაო, თუ გესურს, რომ გქონდეს ჭეშმარიტი, ღვთიური მოწყალეება, გაისწორე და გაიმართე ბუნება შენი; განიმორე გულისა შენისაგან ყოველი სიძულელი, მრისხანება, შური და

შეიძინე კაცთმოყვარება და სიყვარული ესრეთ, რომელ თვით ბუნება შენი გაიძულეზღეს კაცის მოწყალებასა და შებრალებასა. ისრეთი გულის გრძნობა და კეთილობა უნდა გქონდეს, რომელ, თუ ნახო კაცი მშვიერი, შენც აღარ გაიშოს პურის ჭამა, ვიდრემდის არ გააძლო იგი, თუ ნახო შიშველი—შეგრძევეს და შესწუხდე, რომ შენ კარგად გაცვოს და ძმა შენი ტიტველია.

იყვენით მოწყალე, ვითარცა მამა თქვენი მოწყალე არს. მოწყალება ზეციერისა მამისა არის უსასყიდლო და უანგარო. იგი მოწყალებასა იქმს მისთვის, რომ არის სახიერი უყვარს ქმნილება თვისი. მგრედვე შენ ეცადე, რომ მოწყალება შენი არა იქმნეს პირმოთმინეობით და ანგარიშით. საუბედუროდ, შენ მოწყალებას იქმ ხშირად მისთვის, რათა გაქონ კაცთა, ანუ მისთვის, რათა მაგიერი მოგაგონ; ანუ მოწყალებასა იქმ მხოლოდ მოყვრობით და ცნობით; არ გახსოვეს შენ სიტყვა მაცხოვრისა: უკეთუ კეთილისმყოფელთა თქვენთა კეთილსა უყოფდეთ, რომელი მადლი არს თქვენდა? რამეთუ ცოდვილნიცა მას ჰყოფენ. და უკეთუ ავასხებდეთ მათ, რომელთაგან ესავთ კვალად მიღებასა, რომელი მადლი არს თქვენდა? რამეთუ ცოდვილნიცა ცოდვილთა ავასხებენ, რათა მოიღონ სწორი. (ლუკ. ვ. ლგ; ლღ).

იყვენით თქვენ მოწყალე, ვითარცა მამა თქვენი ზეციერი მოწყალე არს. მამა ჩვენი არის უმაღლესი სიბრძნე და გონება; ამისათვის მოწყალებაცა მისი არის ბრძენი და გონიერი. ათას სახედ გამოხსნდებოდა მოწყალება ლეთისა კაცთა შორის. ლმერთი ისრეთს მოწყალებას მისცემს კაცს, რომელიც უმეტესად საჭირო არის მისისა ბუნებისათვის. მრავალგზის თვით სასჯელი, მწუხარება და უბედურება არის ნიშანი ღვთის მოწყალებისა, ვინაითგან ლმერთმან უწყის, რომ ესენი უმეტესად სასარგებლოდ დარჩებიან ზოგიერთთა კაცთათვის. შენც უნდა ეცადო, და ბრძნად და გონიერად აღასრულო მოწყალება. შენ გგონია, რომელ საკმაოდ აღასრულე ეს სათნოება, თუ ათასში ერთხელ მთხოვარსა აჩუქე ცოტაოდენი ფული. მოწყალება ორივე კერძოით უნდა იყოს სასარგებლო, შენთვისაც და მისთვისაც, რომელსაც აძლევ: შენთვის ესრეთ, რომელ თუ გონიერად, გულს-მოდგინედ ასრულებ მას, გული გაგიკეთდება

და მიეჩვევი სათნოებასა მოყვასისა შენისათვის; მაშინ როდესაც გამოიკვლევე, რა არის მისთვის უმეტესად საჭირო და სასარგებლო და იმას უყოფ მას.

ზოგიერთი კაცი არის მოწყალე და კიდევ აქვს შეძლება, რომ მოწყალეობა გასცეს, გარნა არა აქვს მოცალეობა ანუ გამოცდილება და ხშირად მოწყალეობა მისი იკარგება უსარგებლოდ და ზოგჯერ თითქმის კიდევ ავნებს და ზარალს აძლევს მათ, რომელთა იგი აძლევს მოწყალეობასა. ბანათლებულთა ქვეყანათა შინა ისე გონიერად არის დაწყობილი მოწყალეობის აღსრულება, რომელ ვისაც სურს მოწყალეობის გაცემა, ადვილად იპოვნის და გამოარჩევს, სად და რანაირად აღასრულოს თვისი მოწყალეობითი სურვილი. იქ ამ საგნისათვის გაჩენილ არიან მრავალნი საზოგადოებანი; ზოგნი მათგანნი მიიღებენ ობოლთა, მცირეწლოვანთა ზრდიან და ასწავლიან მათ დიდდიდთა სასწავლებელთა შინა ერთითა მხოლოდ კერძო პირთაგან მოწყალეობის მიღებითა. სხვანი აღაშენებენ დიდ-დიდთა სახლთა და მიიღებენ მუნ სნეულთა, ღარიბთა, რომელთა არა აქვსთ საშუალება თავის ფასითა იყიდონ წამალი და მოირჩინონ თავი; სხვანი კიდევ შეადგენენ საზოგადოებასა და მიიღებენ კეთილ-მსურველთაგან მოწყალეობასა მისთვის, რათა აღაშენონ ტაძარნი, განავრცელონ საღმრთო წერილი და განათლება ყოველთა სოფელთა შინა. მრთი სიტყვით, უცხო ქვეყანათა შინა განათლებულთა ხალხთა შორის მრავალნი არიან საზოგადოებანი, რომელნი კერძო პირთა შეწევნიან მოხმარებასა შინა მათისა მოწყალეობისა. სამწხუროდ, ჩვენს ქვეყანასა შინა არ არიან ჯერეთ ესრეთნი საზოგადოებანი, ამისათვის უსარგებლოდ იკარგება კეთილი სურვილი და მნებელობა მრავალთა პირთა მოწყალეობის გაცემისათვის. ბარნა ვისაც სურს კეთილად და ლეთის სათნოდ მოიხმაროს მოწყალეობა თვისი, ჩვენ შეგვიძლია უჩვენოთ მას ერთი გზა. არ არის დიდი ხანი მას უკან, რაც ძავეკასიის მხარესა შინა, ესე იგი, ქალაქსა ტფილისის, გაიხსნა ერთი შესანიშნავი და ფრიად გონიერი საზოგადოება, რომელსა ეწოდება საზოგადოება მართლ-მადიდებლობის აღდგენისათვის ძავეკასიასა შინა.

საგანი საზოგადოებისა ამის არის ის, რათა განავრცელოს

მართლ-მადიდებლობა უმრავლესთა ტომთა შორის ძაკვასი-
სათა, რომელნი ძველს დროებასა შინა იყვნენ მართლ-მადიდ-
ებელნი და ახლა არიან დაბნეულნი მაჰმადიანობითა. არ არის
აქ საჭირო დამტკიცება, რა კეთილი და სასარგებლო არის
მოქმედება საზოგადოებისა ამის! მიიხედ-მოიხედდე, ძმაო, გარე-
მოს შენსა! რაოდენი ჩვენი თემის მონათესავენი და მცხოვრე-
ბნი ახალციხეს, აფხაზეთს და სხვათა ადგილთა გარემოს ჩვენ-
სა, რომელთა წინაპარნი ძველ დროებაში იყვნენ მართლ-მა-
დიდებელნი, ჩვენი მოყვარენი და მეგობარნი, ახლა, მაჰმადი-
ანობით დაბნეულნი, არიან მოძულენი ჩვენი. თითო ჩვენი
ბედნიერება და მშვიდობა მოითხოვს, რომ ივინი კვლად შე-
იქმნენ მართლ-მადიდებელნი; მაშასადამე ყოვლითა ღონის-ძიე-
ბითა უნდა შეეწყოდეთ წარმატებასა იმ საზოგადოებისასა,
რომელი ცდილობს მათსა განათლებასა. ამაზე უმჯობესი და
გონიერი მოწყალება არ შეგიძლია შენ. ნამეტანი შეძლება
რომ არ გქონდეს, შენს თავს უნდა მოაკლო და ამ საზოგადო-
ებას უნდა შეეწიო. ღიდი უმეტრება იქმნება ჩვენგნით, რომ
არ შევეწიოთ ესრეთსა საზოგადოებასა, რომელსა საგნად აუ-
ღია მომავალი ჩვენი მშვიდობა და ბედნიერება.—ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

მეცხრამეტესა კვირიანებასა.

ხოლო თქვენ გიყვარდეთ მტერნი თქვენ-
ნი (ლუკ. ვ. ლე).

სხვათა მშვენიერთა დარიგებათა შორის, რომელნი ჩვენ
გვესმა დღეს წარკითხული სახარებითგან, მაცხოვარი გვაძლევს
ჩვენ იმ დარიგებასაც, რათა გვიყვარდეს ჩვენ მტერნი ჩვენი,
და კეთილს-უწყოფდეთ მათ; ხოლო თქვენ გიყვარდეთ მტერნი
თქვენნი, და კეთილსა უყოფდეთ და ნურა რას უსასო-ჰყოფთ.

მინაიოგან მცნება ესე იყო უცხო და თითქმის წინააღმდეგი ცოდვილის კაცის ბუნებისა, მეტადრე იმ ჟამად, როდესაც მაცხოვარმან პირველად გამოხატეა იგი, მისთვის რომელ წარმართთა და კერპთ-მსახურთა სიძულილი და შურის-ძიება მტერთადმი მიაჩნდათ თითქმის დიდ-სათნოებად, ხოლო ებრაელთა, თუმცა მათი სჯული იყო ღვთისაგან მიღებული, მტერობა ცოდვად არ მიაჩნდათ, არამედ თვით მათი სჯული ასწავლიდა მათ: **კბილი კბილისა წილ, თვალი თვალისა წილ**, ამისთვის მაცხოვარმა, მისცა რა მოწაფეთა თვისთა ეს უჩვეულო მცნება, მაშინვე აჩვენა საფუძველი, ანუ მიზეზი, რომლისათვისაც იგი მოითხოვდა მათგან ესრეთსა მძიმესა მსხვერპლსა, რათა მათ შეეყვარონ მტერნიცა თვისნი. რომელი არს ეს საფუძველი, ანუ მიზეზი? ის, ძმანო ჩემო, რომელ მაცხოვარმან მოგვცა ჩვენ უმაღლესი მადლი და უმშვენიერესი ზნეობითი სწავლა, და მოითხოვს მოწაფეთაგან, რათა იგინი იყვნენ უმჯობესნი ზნეობითა სხვათა კაცთა და აღემატებოდნენ სათნოებითა და ღირსებითა, ვითარცა კერპთ-მსახურთა, ეგრეთვე ებრაელთა ზედა. ქრისტიანენი არიან ნათელნი სოფლისა, თესლი წმინდა, ერი რჩეული, მარილი ქვეყნისა. ჩვენ გვეყო ღმერთმან ძედ ღვთისა, ამისთვის უდიდესსა მოითხოვს ჩვენგან სათნოებასა. **უკეთუ გიყვარენ თქვენ მოყვარენი თქვენნი**, იტყვის მაცხოვარი, რა მადლი არს თქვენდა? **რამეთუ ცოდვილნიცა მოყვარეთა მათთა უვარობენ**. წარმართმაც და ურიამაც კი იცოდა შეყვარება მოყვარეთა და მეგობართა თვისთა. ბარნა ქრისტიანე უნდა იყოს უმჯობესი და უმაღლესი მათზედა და ეს დაამტკიცოს მით, რომ მან შეეყვაროს მტერნიცა თვისნი, და **უკეთუ კეთილის მყოფელთა თქვენთა კეთილსა უყოფდეთ, რომელი მადლი არს თქვენდა? რამეთუ ცოდვილნიცა ამას ყოფენ**. რით უნდა განსხვავდეს ქრისტიანე ცოდვილთა კაცთაგან, უკეთუ იგი კეთილუყოფს მხოლოდ კეთილისმყოფელთა თვისთა? — ამას კერპთ-მსახურნიცა, ცოდვილნიცა და ურიანიცა იქმონენ; ხოლო ჩვენ, ქრისტიანეთა, გვიყვარდენ მტერნიცა ჩვენნი, კეთილს უყოფდეთ მათ, და ნურა რას უსასო-ვეყოფთ.

თუმცა თითქმის ორი ათასი წელი გავიდა მას აქეთ, რაც მაცხოვარმა წარმოხატეა ეს დიდებული და განსაკვირვებელი

სწავლა: ხოლო თქვენ გიყვარდესთ მტერნი თქვენნი, და კეთილს უყოფდეთ მათ, და თუმცა განმავლობასა შინა უმეტეს თვრამეტის საუკუნოისა ათასთა და ბევრეულთა ძრისტეს მოწაფეთა თვით საქმით ცხოვრებასა შინა თვისთა აღასრულეს ეს საკვირველი მცნება და მით დაამტკიცეს, რომ კიდევ შეიძლება აღსრულება მისი, და ეს არათუ არ დაამდაბლებს კაცსა, არამედ უმეტესად აამაღლებს და გააკეთებს, გარნა ცოდვილსა და დაცემულსა ბუნებასა კაცისასა ახლაც უჩნს იგი წინააღმდეგად. არას-გზით არ შეიძლება ამ მცნების აღსრულება, ფიქრობს ზოგიერთი კაცი. მტერი რომ შევიყვარო და ნაცვლად ბოროტისა კეთილი უყო მას, მაშინ იგი მე შემჭამს და დამწაგრავს, მომაკლებს ყოველსა საცხოვრებელსა და თვით ცხოვრებასა. მსრეთ ფიქრობენ მრავალნი პირნი და ცდილობენ მტერობასა მტერობა მიაგონ, შურსა—შური, სიძულილსა—სიძულილი, და მით უმდტესად აღაგზნებენ მტერობის და შფოთის ცეცხლსა. მსრეთი ფიქრი და მოქცევა არის მავნებელი და უგუნური. მაცხოვარი იმას კი არ მოითხოვს ჩვენგან, რომ ჩვენ მტერთა თავი მივსცეთ შესაქმელათ და არც ერთი ზომა არ მივიღოთ ჩვენი თავის დასაფარავად მტერთაგან. **თუ** მტერი გდევნის შენ, ძმაო, შეგიძლია შენ მიიღო ყოველნი ქრისტიანულნი, სჯულიერნი და კანონიერნი ზომანი შენი თავის დასაფარავად, გარნა სიყვარული მაინც გქონდეს მტრისადმი, არაოდეს არ ეძიებდე მისსა დაჩაგვრასა და წახდენასა, არამედ გულში კიდევ გებრალდებოდეს იგი. მაგალითებრ: თუ გყავს მტერი ვინმე და მას სურს შენი დაჩაგვრა, მაშინ შენ შენი მხრით, გამახსოვნებელი, რომ მაცხოვარი იტყვის: **გიყვარდენ თქვენ მტერნი თქვენნი და კეთილს უყოფდით მათ**, პირველად ის ზომა მიიღე, რომ როგორმე შეუურიგდე მას და მოსპო მისგულში მტრობა. **თუ** ეს აღასრულე და შეუურიგდი, მაშინ შენ მოიგე კაცი და ქმენი დიდი მადლი; თუ ვერ შეიძლე და მტერმან განამრავლა დევნა და უსამართლოება შენდამი, შენ უნდა ეცადო დაფარვა თავისა შენისა იმ ზომითა, რომელსა გაძლევს შენ სამოქალაქო წესი და სოფლისა ამის ჩვეულება; გარნა მოძულეებით მაინც ნუ მოიძულე მას. ძვირად კი იქმნება ამ ქვეყანაზე ისეთი უგრძობელი და გაქვავებული ხასიათის კაცი, რომელიც

ხედვიდეს შენი მხრით სიმდაბლესა და სიყვარულსა და მაინც არ მოიშალოს დევნა და მტერობა შენი, და თუ კი, სამწუხაროდ, არის ესეთი კაცი, მაშინ იგი უნდა გებრალეობდეს შენ.

ბოლოს ის უფრო უნდა გვახსოვდეს ჩვენ, ძმანო ჩემნო, რომელ ამ დიდს და მაღალსა მცნებასა: **გიყვარდენ თქვენ მტერნი თქვენნი**, აღასრულებს მხოლოდ ის კაცი, რომლის გული და ხასიათი არის სრულიად შეცვლილი, განათლებული და გაკეთებული სახარების სწავლითა და მადლითა. ეს მცნება არის თითქმის შევსება და ბოლო ქრისტიანულის ცხოვრებისა. რომელიც ქრისტიანე არ არის აღსრული მაღალსა ხარისხსა ზედა სარწმუნოებისასა, იგი ვერ შეიტკობს ამ სწავლას და ვერ აღასრულებს მაღალსა ამას მცნებასა. წინაპირველად კაცმან უნდა იგრძნოს სრული ქრისტიანული სიყვარული ყოველთა მოყვასთა თვისდამი და მერმე მას შეუძლია შეიყვაროს მტერნიცა თვისნი. ამასთანავე წინაპირველად კაცმან უნდა განსწმიდოს გული თვისი ყოველისა მრისხანებისა, სიძულილისა და ამპარტავნობისაგან და მერმედ შეუძლია აღასრულოს ესე მცნებაცა, ვითარმედ: **გიყვარდენ მტერნი თქვენნი**.

როგორ შეიყვარო მე მტერნი ჩემნი, მეტყვის მე ვინმე კიდევ, თუ კი ვხედავ, რომ იგი არის ბოროტი, უმართლო ღვთის და სჯულის წინააღმდეგი. თუ ესრეთი ცუდი კაცი შევიყვარე, მაშინ მეც უნდა დავემგზავსო მას და შევიქმნე ბოროტი და ცუდი კაცი. არა ძმაო! ეცადე და ყოველთვინ გარჩიე თვით კაცი და მისი სიცუდე და ბოროტობა. ძაცი შეიყვარე, ცოდვა, უსამართლოება და ბოროტება მოიძულე. ძაცი არის ღვთის ქმნილება, შენი ძმა, უკვდავი არსება, ამისთვის ის უნდა გიყვარდეს; ხოლო უსამართლოება და ბოროტება, რომელიც, სამწუხაროდ, არის დანერგილი მის გულში, ეს გძულდეს. აღარ ვიტყვი მას, რაოდენი კეთილნი და სასარგებლონი საქმენი შეუდგებიან, უკეთუ ჩვენ შევიყვარებთ მტერთა ჩვენთა და კეთილსა უყოფთ მათ. შმრავლესნი ნაწილნი ჩვენის უბედურებისა წარმომდინარეობენ მტრობისა და სიძულილისაგან. თუ მოვსპობთ მტრობასა და სიძულილსა, ესენი ყოველნი მოისპობიან და ნაცვლად მათდა განმრავლდება

ჩვენს შორის სიყვარული, მშვიდობა, ერთობა, სიწმიდე და ბედნიერება სულიერი და ხორციელი, რომელიმე განამტკიცოს ჩვენ შორის უფალმან იესო ძრისტემან თვისითა მადლითა. — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კ-სა კვირიასკისა.

ღა იხილა დედაკაცი იგი იესო, და შეეწყალა იგი, და რქვა მას: ნუ სტირ (ლუკ. 8. იგ):

სახარება, წარკითხული აწინდელსა წირვასა ზედა, საყვარელნო ძმანო, მსმენელნო, არ გვაძლევს ჩვენ პირველი შეხედვით რომელსამე პირდაპირსა სწავლასა და დარიგებასა. მართალია, იგი აღსწერს უდიდესსა სასწაულსა ძრისტესსა. მაცხოვარმან ერთითა სიტყვითა გააღვიძა მკვდარი, რომელი ქირის-უფალთა მისთა მიაქენდათ დასამარხავად: აქითგან, ვითარცა თანა-მედროენი მისნი დანახვიდენ, ვგრედევე ჩვენცა ვისწავლით, რომელ იგი იყო ჭემმარიტი ძე ლეთისა და მას შეუძლია აღდგინება მკვდრეთით კაცისა და ცხოვნება მისი. ამაზე მეტი უპირდაპირესი სწავლა თითქოს არ გამოდის პირველი შეხედულობით აწინდელი სახარებითგან; გარნა ოდეს კარგად დაუკვირდებით მას და კარგად განვიზრახავთ, შევიტყობთ, რომელ იგი იპყრობს დიდსა ნუგეშსა და სწავლასა.

სახარება, ძმანო ქრისტიანენო, გვასწავლის და გვანათლებს ჩვენ ორ-ნაირად, პირველად მით, რომელ იგი პირდაპირ მოიყვანს იმ დარიგებასა და სიტყვებსა, რომელსა იტყოდა მაცხოვარი, მეორედ მით, რომელ აღწერს მისთა საქმეთა და სასწაულთა. მინაითგან თვით მაცხოვარი ასწავლიდა და ანათლებდა კაცთა პირველად სიტყვითა, და მერმე მაგალითი-

თა, ეგრედვე სახარებაცა ზოგჯერ მოიყვანს მისთა სიტყვათა, ზოგჯერ აღწერს მისთა საქმეთა. ორთა ამათ სახეთა სწავლისათა, რომელი არის უმჯობესი და უმეტესად სასარგებლო ჩვენ, კაცთათვის? მგონებ, რომელ საკუთარი მაგალითი და მოქმედება და სახე მაცხოვრის ცხოვრებისა არის უდიდესი, რათგანაც მოქმედებას აქვს გულსა ზედა კაცისასა უდიდესი გავლენა, ვიდრე სიტყვათა, მით უმეტესად, რომელ ცხოვრებითა თვისითა იგი ამართლებდა მას, რასაცა იტყოდა ენითა თვისითა. როდესაც შენ გესმის, ძმაო, კარგი ლაპარაკი და დარიგება კაცისა, თუმცა მოგწონს მისი სიტყვა, გარნა გულში ყოველთვინ გაქვს ერთი ფიქრი: გულწრფელად გეტყვისა ის კაცი თუ არა, ესე იგი, თვით იმ კაცსა აქვსა ის თვისება და ყოფა-ქცევა, რომელსა გასწავლის შენ იგი? მართი სიტყვით, შენ იმდენად არ უგდებ ყურს სიტყვათა მისთა, რაოდენად გსურს შეიტყო, რა კაცი არის, როგორ იქცევა და რა თვისებისა არის თვით იგი კაცი და თუ შეატყე, რომ თვით იგი არის კეთილი და ამართლებს თვისთა სიტყვათა, უმჯობესად დაგიჯდება მისი სწავლა და უმეტესი პატივისცემა გაქვს მისდამი.

ამ სახითვე უნდა განვიზრახვიდეთ ცხოვრებასა და საქმეთა შეულისა ძრისტესთა: როდესაც გესმის მისი. პირდაპირ სიტყვა და დარიგება, მიიღე იგი და დაიმარხე გულსა შინა შენსა; გარნა ეცადე და შეიტყე ეგრედვე შინაგანიცა მოძრაობა ღვთიურისა მისისა გულისა. მგრედვე მოიქეც, ოდესაც გესმის აღწერა მისისა მოქმედებისა. ამაზედ უდიდესი სწავლა დანუგეში სადღა იქმნება შენთვის, უკეთუ ეცდები და შეიტყობ შინაგანსა თვისებასა მაცხოვარისასა, მისისა ღვთიურის გულის და სულის გრძნობასა და ხასიათსა.

აწინდელი სახარება გვაძლევს ჩვენ ერთსა კარგსა მაგალითსა, რომლისაგან შევიტყობთ შინაგანსა მოძრაობასა იესო ძრისტეს გულისასა: იხილა დედაკაცი იგი იესო, და შეეწყალა იგი, და რქვა მას: ნუ სტირ. რა მოწყალე და კაცის შემბრალბელი გული ქონდა შეაღსა იესო ძრისტესა! რავდენ-გზის შენ, ძმაო, გინახავს, რომ მიცვალებული მიაქვნდათ ჭირისუფალთა დასამარხავად და სტიროდენ იგინი, გარნა, ვინ იცის,

ესრეთმა ხილვამ, იქმნება ერთიცა მცირეოდენი გრძნობა არ გააჩინა გულსა შინა შენსა. ბარნა მაცხოვარმან როგორადაც იხილა საწყალი, მტირალი დედაკაცი, იგი შეეწყალა მას. ბულ-მა მისმა ვერ მოითმინა, რომ რამე ნუგეში არ მიეცა საწყალისა მის დედაკაცისათვის. იგი მიეახლა მას და უთხრა: **დედაკაცო, ნუ სტირ.** თუმცა მან მაშინვე გადასწყვიტა თავის გულში აღდგინება ძისა მისისა, გარნა გულმა ვერ მოუთმინა და წინაპირველად ეტყვის: **დედაკაცო, ნუ სტირ.** შეონებ, რომ ეს უბრალო ორი სიტყვა ისრეთითა ლმობიერებითა და მოწყალებითა უთხრა მას, რომელ შვილიცა მისი არ აღედგინა, ესეც საკმარად ანუგეშებდა მოწყულულსა მისსა გულსა. ბარნა მაცხოვარმან არ დააკმაყოფილა იგი ერთითა მხოლოდ სიტყვიერთა ნუგეშინის-ცემითა. უფალმა იცნა, რომელ ის იყო ერთი საწყალი ქვრივი დედაკაცი, რომელსა ერთი შვილის მეტი ნუგეშად აღარ ყვანდა ქვეყანასა ზედა და იგიცა დაეკარგა მას. ეს იყო ერთი მხოლოდ მიზეზი, რომლისათვისცა მოახდინა მან ესოდენი დიდი სასწაული, რომ აღუდგინა მან შვილი მისი. მდიდარს, მძღარს, ნუგეშინის-ცემულს, დაკმაყოფილებულს კაცსა კი არ აღუდგენს იგი შვილსა, არამედ საწყალსა, უბედურსა, დაჩაგრულსა დედაკაცსა. მისთვის კი არ მოახდენს იგი ესოდენსა საშინელსა სასწაულს, რათა მიიღოს დიდი ქება და დიდება კაცთა შორის, არამედ მისთვის, რომელ სახიერმან და კეთილმან გულმან მისმან ვერ მოითმინა შეხედვა საწყალისა დედაკაცისა: **და იხილა იგი იესო, და შეეწყალა იგი, და რქვა მას: ნუ სტირ.** მსრეთ მოიქცა მაცხოვარი ამ შემთხვევაში. ახლა, თუ გინდა, ძმაო, შეტყობა კიდევ უნამღვიღესად მაცხოვრის გულისა, მოვიყვანოთ აქ მეორე განსხვავებული მაგალითი მისისა ცხოვრებისაგან. როდესაც მაცხოვარი მიაქცევდა თვისსა სიტყვასა ფარისეველთა და მწიგნობართადმი, რომელნი იყვნენ მდიდარნი, მძღავრნი, პატივცემულნი, რომელთა ქონდათ დიდი ძალა და უფლება, მაშინ იგი ზოგჯერ ეტყოდა მათ წყნარად და ლმობიერად, გარნა ზოგჯერ მრისხანებით აყვედრებდა მათ და უწოდებდა: ცოფნო, ბრმანო, საფლავნო განგოზილნო, ორგულნო; რისთვის უწოდებდა მათ ესრეთ მაცხოვარი? ბანა მის გულში იყო გულფიცხე-

ლობა და მრისხანება? არა, ძმანო! იგი ზედვიდა, რომ ფარისევლები იყვნენ აღვსებულნი ყოვლითა ბოროტებითა და ცოდვითა და არ მიიღებდნენ მშვიდსა სწავლასა; ამისთვის ფიქრობდა, რომ ფიცხელითა სიტყვითა, იქნება, განაღვიძოს მათს გულში მკვდარი გრძნობა სიყვარულისა და სარწმუნოებისა, ესრეთ, რომელ თვით ფიცხელნი და მწარენი სიტყვანი მისნი გვაჩვენებენ ჩვენ მისსა უკიდურესსა მოწყალეებასა.

და ესრეთ ვისწავლოთ ჩვენცა, ძმანო, და მივეჩვიოთ, რათა ყოველნი ჩვენნი სიტყვანი და საქმენი წარმომდინარეობდნენ კეთილისა წყაროსაგან, რათა ჩვენთა სიტყვათა და საქმეთა შორის იყოს კეთილი კავშირი და თანხმობა და რათა ყოველთა კეთილთა საქმეთა ჩვენ ვიქმოდეთ მოყვასთა ჩვენთა შორის არა თავისა ჩვენისა სადიდებლად, არამედ მოყვასთა ჩვენთა აღსაშენებლად და სანუგეშოდ. — ამინ.

მ. მ. ლ. ვ. რ. ე. ბ. ა.

ქა-სა კვირიაქისა ზედა.

იგივი მთესვარისათვის (ლუკ. 11, 9—13).

იგავი მთესვარისა და თესლისათვის, თქმული უფლისამიერ და დღეს ჩვენგან მოსმენილი, გვასწავებს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, თუ ვითარი მოქმედება აქვს სწავლასა და ქადაგებასა მოძღვართასა გულთა ზედა მსმენელთასა.

გმოვიდა მთესვარი თესვად, ესრეთ იწყო მაცხოვარმან იგავი ესე, და, იყო ოდეს, იგი თესვიდა, რომელნიმე თესლნი დავარდნენ გზასა ზედა. და მოვიდეს მფრინველნი ცისანი და შესჭამეს იგინი. სხვა თესლი დავარდა ადგილსა კლდოვანსა ზედა, სადა იგი არ იყო სიღრმე მიწისა, და თუმცა აღმოვიდა, გარნა, ვინაითგან ძირი ვერ გაიბა, სიცხისაგან გახმა. რომელნიმე თესლნი დავარდნენ ეკალთა შორის და აღმოვიდნენ ეკალ-

ნი და შეაშთვეს იგინი; ხოლო რომელნიმე დავარდნენ ადგილსა კეთილსა და აღმოსცენდნენ და გაჰოიდეს ნაყოფი რომელთამე ასეული, რომელთამე სამოცეული და რომელთამე ოცდაათეული.

იგავი ესე აუხსნა თვით მაცხოვარმან მოწაფეთა თვისთა მთესვარი არის პირველად თვით შფალი ჩვენი იესო ქრისტე და მეორედ ყოველი მოძღვარი, რომელი ასწავლის და ქადაგებს სიტყვასა ლეთისასა. თესლი არის სიტყვა ლეთისა და ეგრედვე ყოველი სწავლა და აზრი; ხოლო სხვა და სხვა მიწა, რომელსა ზედა დავარდნენ თესლნი, მოასწავებს მრავალფერთა გულთა კაცთასა, რომელნი ისმენენ სიტყვასა ლეთისასა,

რომელთა თესლი დავარდა გზასა ზედა და იქნა შექმულ ფრინველთაგან. ესე ნიშნავს გულსა მათ კაცთასა, რომელთა გონება და აზრი ისრე დაფანტულ-არინ, ვითარცა გზები პირსა ზედა ქვეყანისასა. ესე ვითარნი კაცნი, თუმცა ისმენენ სწავლასა, გარნა არ მიითვისებენ მას. მრავალფერი და დაუდგრომელი მათი აზრი და გულის-ხმა უცხო არის ყოვლისა მტკიცისა განზრახვისა და მოქმედებისა; უსარგებლო არის მათთვის ყოველი სწავლა, ვინაითგან ყოველი აზრი რომელი გაჩნდება გულსა შინა მათსა, მალე იქმნება წარტაცებული სხვათა და სხვათა უცხოთა შეუსაბამოთა აზრთა და ზრუნვათაგან. სხვა თესლი დავარდა ადგილსა კლდოვანსა ზედა: კლდოვანი ადგილი მოასწავებს გულსა გაქვავებულსა ცოდვათაგან: სწავლა და მოძღვრება ვერ დაიმორჩილებს ესე-ვითარსა გულსა. თუმცაღა მიიღოს მან სწავლა და ეცადოს აღსრულება მისი, გარნა, ვინაითგან სწავლა იგი არ შესულა სიღრმესა შინა სულისა მამისასა, არ გაუბმია ფესვი, ამისთვის, როდესაც შეემთხვევა. მას ჭირი ანუ განსაცდელი, გახმება, ვითარცა თესლი კლდოვანსა ადგილსა ზედა.

სხვა თესლი დავარდა ეკალთა შორის. ეკალნი ნიშნავენ ზრუნვათა და შფოთთა სოფლისათა. რომელნიმე მსმენელნი, თუმცა სიხარულით მიიღებენ სწავლასა და მოძღვრებასა და კიდევ სურსთ აღასრულონ, გარნა, გავლენ რა ამა ტაძრითგან, შთაეფლვიან მრავალთა ზრუნვათა და შფოთთა შინა; გული მათი აღივსება უმრავლესითა სურვილითა და მისწრა-

ფებითა და ესრედ დაივიწყებს კეთილსა სწავლასა და მოძღვრებასა.

დასასრულ, რომელნიმე თესლნი დავარდნენ კეთილსა მიწასა ზედა, აღმოსცენდნენ და გამოიღეს ნაყოფი. მსე იგი, რომელნიმე კაცნი, მექონნი კეთილისა გულისა, მორჩილად მიიღებენ სწავლასა და მოძღვრებასა და ასრულებენ მას. ნაყოფი სწავლისა არის თვით მოქმედება და კეთილი ყოფაქცევა.

ახლა, საყვარელო ძმაო, მიაქციე ყურადღება შენდამი და განიცადე თავი შენი, რომელსა მიწასა ემგზავსება გული შენი? ჰგავსა იგი კეთილსა მიწასა და ჰოხიერსა, რომელი თესლისაგან, მისდამი მინდობილისა, გამოიღებს ნაყოფსა მრავალსა? უკეთუ გული შენი ემგზავსება ესევეთარსა მიწასა, მაშასადამე უმჯობეს ხარ შენ ღღეს, ვიდრე გუშინ და გუშინ-წინ? უმეტესად გიყვარს შენ ღღეს ღმერთი და ძმა შენი? ბეძაგება შენ ცოდვა, რომელი აქამომდე ფლობდა გულსა შენსა? ანუ გონება და გული შენი ესოდენ დაფანტულ-არს, რომელ ყოველი, რაც გესმის ეკკლესიასა ამას შინა, ანუ კეთილთა კაცთაგან სწავლა და დარიგება, გავიწყდება მაშინვე? ანუ გული შენი ესოდენ გაქვაგებულ არს ცოდვათა-მიერ, რომელ კეთილი სწავლა ვერ გაიბამს ფესვსა მას შინა? ანუ იქმნება ბოროტნი სურვილნი და მიდრეკილებანი შენნი ვიდრე აქამომდე უფლებენ გულსა შინა შენსა და ვითარცა ეკალნი გააყრუებენ ყოველსა სწავლასა და მოძღვრებასა?

მრავალფერად და მრავალგზის ითვისება გულსა შინა შენსა თესლი იგი სიტყვისა ლეთისა, ვითარცა ტაძარსა ამასა შინა, ეგრედვე გარეშე ტაძარისა. აქ გესმის შენ კითხვა საღმრთოისა წერილისა, გალობა საღმრთოთა და კეთილ-შეზავებულთა ლოცვათა; განიცადე აწ თავი შენი: არისა რომელიმე ნაყოფი გულსა შინა შენსა? ჰგონობა რომელსამე ცვლილებასა შინაგანისა შენისა კაცისასა? უკეთუ არა, მაშასადამე შეიტყე, რომელნი მიზეზნი აუქმებენ თესლთა ამათ? შააბოხიერე გული შენი ლოცვითა და სიმდაბლითა, რათა გამოიღოს მან ნაყოფი.

ბარნა მაშინაც, ოდეს ხარ შენ გარეშე ტაძრისა ამის, სო-

ფელსა შინა, ლმერთი არ უტევებს მრავალ-ფერად თესვად გულსა შინა შენსა. სინილისი შენი მრავალგზის გასწავლის და გაფრთხილებს შენ; მიაქციე ყოველთვის ყური სინილისსა შენსა; მიხედე ბუნებასა: მრთელი ცა ქვეყანა და ყოველი სავსება მისი, ქმნული ხელითა შეფლისათა, არის მასწავლებელი და შემამაგონებელი შენი; იცან, ვითარ ყოველი არსება ბუნებასა შინა მტკიცედ სდგას და ასრულებს თვისსა წესსა, რომელი მისცა მას შემოქმედმან. მარტო შენ იქმნება გარდამხლომელი სჯულისა, მენ, რომელიცა აღგამადლა ლმერთმან უმეტეს ყოველთა ქმნილებათა თვისთა და მოგცა უმჯობესი სჯული? მცადე და ნუ გარდახდები ღვთაებრივსა მას სჯულსა, რომელი დაგიღვა შენ ლმერთმან, არა ვითარცა მონასა, არამედ ვითარცა შვილსა თვისსა.

ღასასრულ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, მეცა, ცოდვილი და უღირსი, ვარ ერთი მთესვართაგანი, რომელი, შეძლებისა და ვალისამებრ ჩემისა, ვთესავ თქვენს შორის სიტყვასა ღვთისასა. ხოლო ვინ ანუ რომელი კაცი სთესავს საყანესა ზედა თვისსა და არა მოელის ნაყოფსა? მეცა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, თუმცა სუსტი მთესვარი ვარ, გარნა ვესავ ლმერთსა ნაყოფისა ხილვად, ვინაითგან არა ჩემსა და ჩემგნით ვთესავ, არამედ ბრძანებითა ღვთისათა და სიტყვასა ღვთისასა. არისა ნაყოფი? მსე უწყი შენ, მაცხოვარო ჩემო! მე მხოლოდ მახსოვს თქმული წმიდისა მოციქულისა შენისა პავლესი: არცა დამსხმელი (ანუ მთესვარი) არს რაიმე, არცა მომრწყმელი, არამედ აღმალორძინებელი ლმერთი. შენ ხარ, ლმერთო, გამოძღვლი ყოველისა კეთილისა ნაყოფისა; შენზედ არს დამოკიდებული, რათა სიტყვამანცა ჩემმან სუსტმან გამოიღოს ნაყოფი. ბევრდრები, ნუ დამიკარგავ მეცა ნაყოფსა შრომისა და სიყვარულისა ჩემისასა. შენ უწყი, თუ ვითარითა ერთგულობითა ვემსახურები მე სიტყვასა შენსა და მსურს მოქცევა და სულიერი წარმატება ერისა ამის შენისა. ბაახარე ერთგულნი შენნი ხილვითა ნაყოფისათა შორის ერისა ამის შენისა. თვით საღმრთო მადლი შენი იყოს მომრწყველ გულთა მსმენელთა ამათ. მან განამტკიცოს გულნი და გონებანი დაფანტულნი, მან დააღობოს კლდოვანნი, ეკალნი შეაშთოს და ყოველნი განაპოზი-

ეროს მიღებად თესლისა და გამოცემად ნაყოფისა მრავლისა — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კ ა - ს კ ვ ი რ ი ა ქ ე ს ა .

თესლი იგი არს სიტყვა ლვთისა (ლევ. 3. იგ.).

იგავი მთესვარსა და თესლსა ზედა, დღეს წარბითხული სახარებითგან, აგვიხსნის ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, მიზეზთა მათ, რომელნი აბრკოლებენ და, თითქმის, კიდევ დააყენებენ მოქმედებასა სიტყვისა ლვთისასა გულთა შინა კაცთასა.

ძალი და მოქმედება ლვთისა სიტყვისა, ძმანო ჩემნო, არის დიდი და მაღალი. წმიდა მოციქული პავლე ერთსა ეპისტოლესა შინა თვისსა ესრეთ აღწერს მოქმედებასა სიტყვისა ლვთისასა: ცხოველ არს სიტყვა ლმრთისა და ძლიერ, და უმკვეთრეს უფროს ყოვლისა მახვილისა ორ-პირისა: და მიჰსწვთების იგი განსაყოფელადმდე სამშვინველისა და სულისა, ნაწევართა და ტვინთა, და განმკითხველ გონებათა და ზრახვათა გულისათა (მბრ. დ. იბ). აჰა, რა უძლეველი ძალი აქვს სიტყვასა ლვთისასა! იგი არს ცხოველი და ძლიერი, იგი მისწვდება განსაყოფელადმდე სამშვინველისა და სულისა, ძვალთა და ტვინთა, იგი განიკითხავს გონებასა და ზრახვასა კაცისასა; მაშასადამე მას შეუძლია გამოცემა და გაუმჯობესება მრთელისა კაცის ბუნებისა. ბარნა, საყვარელო ძმაო, ესრეთი საკვირველი ძალი ლვთის სიტყვისა მხოლოდ მაშინ მოქმედობს შენს გულში, ოდეს შენ არ დააბრკოლებ მოქმედებასა მისსა, არამედ სრულიად მიუშვებ მას; ოდეს არ უშლი და არ აყენებ მოქმედებასა მისსა, არამედ სრულიად მიენდობი და მიანებებ თავსა შენსა და თვით შენც შეეწევი შენითა ჭკუითა და ნებითა. ბარნა, საუ-

ბედუროდ, ნაცვლად ამისა სიტყვა ლეთისა, შევა რა გულსა შინა შენსა, ნახავს მრავალთა დაბრკოლებათა, რომელნი დაასუსტებენ და დააყენებენ მოქმედებასა მისსა.

პირველი დაბრკოლება არის სუსტი და დაფანტული გონება კაცისა, რომელსა აწინდელი იგავი გამოსთქვამს სიტყვათა ამათ შინა: **რომელიმე თესლი დავარდა გზასა ზედა.** ბანვიხიხილოთ ეს დაბრკოლება.

პირველი საქმე, ძმანო ქრისტიანენო, მოითხოვს კაცისაგან ყურადღებასა და ბეჯითობასა. ურა თუ დიდი რომელიმე დაძნელი საქმე არ შესრულდება, უკეთუ კაცმა არ მოახმარა მას მტკიცე ყურადღება, არამედ თვით უმცირესიცა. ბარნა ყოველთა შორის საქმეთა კაცთასა უმძიმესი და უძნელესი არის მიღება და აღსრულება ლეთისა სიტყვისა. აქ შენ, ძმაო, პირველად კარგად უნდა იცნა და შეიტყო, რას გასწავლის შენ სიტყვა ლეთისა, მერმე მიიღო იგი, აღზარდო, გააღიღო და გააცხოველო გულსა შინა შენსა, ესრედ რომელ მან დაიმორჩილოს მრთელი შენი ბუნება. ეს საქმე მოითხოვს შენგან სრულსა, დაუცხრომელსა და დაუძინებელსა ყურადღებასა. მარად-ჟამ, დღე და ღამ, ყოველს საქმეში და ყოველს შემთხვევაში არ უნდა გაუშვა გონებითგან აზრი და ზრახვა სიტყვასა ზედა ლეთისასა; ყოველს წამს უნდა ხედვიდეთ, რას და ვითარ მოქმედობს შენს გულში სიტყვა ლეთისა, ხომ არ დასუსტდა იგი, გამოიღო, თუ არა, ნაყოფი, სცვლის, თუ: არა, ცუდსა შენსა ხასიათსა, შეგაყვარა თუ არა, მადლი და მოგაძულა ცოდვა. მსრედ დაუცხრომელად გული უნდა გქონდეს დამტკიცებელი სიტყვასა ზედა ლეთისასა! ბარნა, საუბედუროდ. რას ვხედავთ? ბაიხსოვნე, ძმაო, და წარმოიდგინე კარგად შენი ცხოვრება და ყოფაქცევა! მსრედ არ იფიქრებსა, ვინც უხედავს შენსა ცხოვრებასა, რომელ შენთვის დამარხვა ლეთისა სიტყვისა არის უკანასკნელი საქმე! ყოველი სხვა, თვით უმცირესი, საქმე მიიქცევს უმეტესსა ყურადღებასა შენსა, ვიდრე დამარხვა ლეთისა სიტყვისა. როგორ იმოქმედოს და როგორ გამოგცვალოს შენ სიტყვამან ლეთისამან? ყურადღება შენი არის დაყოფილი და დაფანტული ათასთა ზრუნვათა და საქმეთა შორის; გონება შენი არის დასუსტებული

ურიცხვითა ძიებითა და შფოთითა ამის სოფლისათა; ესოდენ ხარ შენ დაღალული ამ სოფლის ამბოხითა და ვაებითა, შენი გული ესოდენ არის გართული მრავალთა საქმეთა შინა, რომელ აღარც კი გაქვს მცირე-ოდენი ღონე და დროება იფიქრო სიტყვასა ზედა ლეთისასა. მსრედ განმართლდების სიტყვა იგი: **რომელიმე თესლი დავარდა გზასა ზედა და მფრინველთა ცისათა შესჭამეს იგი.**

ბარნა ესთქვათ, რომელ შენ გონება არა გაქვს დაფანტული; მივიღოთ, რომელ შენ მიაქციე მტკიცე ყურადღება ლეთისა სიტყვისადმი, კიდევ მოინდომე აღსრულება მისი, ესრედ რომელ, ვითარცა თესლი დავარდნილი მიწასა ზედა, წინაპირველად გაიდგამს ფესვსა, ეგრედვე სიტყვამან ლეთისამან გაიდგა ფესვი შენს გულში, ესე იგი, მოეკიდა გულსა შენსა. **ახლა ესლა აკლია, რომ სიტყვა ლეთისა გამოვიდეს, აღიზარდოს ვითარცა თესლი და გამოიღოს ნაყოფი; გარნა, საუბედუროდ, აქ იგი ნახავს მეორესა დაბრკოლებასა, ესე იგი, ცუდსა და ბოროტსა შენსა ხასიათსა და თვისებასა. რომელიმე თესლი დავარდა კლდესა ზედა, აღმოსცენდა და განხმა.**

ხასიათსა კაცისასა, ძმანო ქრისტიანენო, შეადგენენ ყოველნი მისნი აზრნი, მიღრეკილებანი, თვისებანი, ჩვეულებანი. შეეთუ სიტყვამან ლეთისამან, შესრულმან შენს გულში, ნახა ბოროტნი აზრნი, ავნი და უწმინდურნი მიღრეკილებანი, ცუდნი ჩვეულებანი, მაშინ მოქმედება მისი ანუ დასუსტდება, ანუ სრულიად მოისპობა. რა ფიცხელი, რა ავი ხასიათი გაქვს შენ, ძმაო ჩემო, ხშირად! გესმის შენ საყდარში ხშირად: **შეიყვარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი; ჭკუა შენი გამხილებს, რომ კარგია ეს სიტყვა და სასარგებლო; იქნება კიდევ მოინდომე აღსრულება მისი, გარნა რავდენგზის ფიცხელმა შენმა გულმა მოგაძულა მოყვასი და ესრედ განხმა კეთილი იგი თესლი. ბესმის წავლა ლეთისა: არა ცილი სწამო, არა განიკითხო, მოგწონს იგი; მოინდომე დამარხვა მისი; გარნა, საუბედუროდ, ცილის-წამება და ჭორი გადაგექცა შენ ჩვეულებად; ვერც კი გაძღებ, თუ არ და აკმაყოფილებ ეს ჩვეულება. იცი კარგად და გრძნობ, რაოდენგზის წარგიტაცა ცოდვისა სიყვარულმან, რაოდენი მწუხარება გაჩვენა შენ მან, რაოდენგზის იტყოდი შენს გულში; საკმაო**

არის ჩემდა ამდონი ცოდვა, მეყოფა ამდონი წინააღმდეგი საქმე; ამას იქით აღარ ვიქმნები ცოდვის მონა, და ამიერითგან მხოლოდ ღვთის შრძანებას აღვასრულებ; გარნა მრავალნი შენნი ცუდნი ჩვეულებანი და მიდრეკილებანი არ განებებენ შენ, რომ აღასრულო ეს კეთილი განზრახვა. აღმოსცენდა თესლი და განხმა, რამეთუ არა იყო სიღრმე მიწისა.

ბოლოს, მესამე და თვით უსაშინელესი დაბრკოლება სიტყვასა ღვთისასა აქვს მრავალთა მათ ზრუნვათა და შფოთოვან ამა სოფლისათა. რომელიმე თესლი დავარდა შორის ეკალთა, და აღმოსცენდენ ეკალნი და შეაშთვეს იგი. როდესაც კაცი უმეტესსა მეცადინეობასა და ზრუნვასა მოიხმარს სოფლისა ამის სიმდიდრის და წარმატების მოგებისათვის, მაშინ არ არის საკვირველი, რომ სიტყვა ღვთისა უნაყოფო იქმნება გულსა შინა მისსა. შმრავლესსა ნაწილსა ქრისტიანეთა სურს მიღება და კიდევ მიიღებს სიტყვასა ღვთისასა; განდრეკილნი და უარისმთქმელნი სიტყვასა ზედა ღვთისასა არ არიან მრავალნი; გარნა ვინაითგან უმეტესი ნაწილი ქრისტიანეთა არის ესოდენ შთაფლული სოფლისა ამის ამაოებასა შინა, რომელ აღარ აქვს დროება და ღონე ღვთისა სიტყვისათვის, იგი ვერ მოქმედობს ჯეროვნად გულთა შინა მათთა.

აქ, რასაკვირველია, ამის სოფლისა მოყვარე ესრეთ იფიქრებს თავის გულში: რა უნდა ვქმნათ, რომელ ხორციელი ცხოვრება ესრეთ არის ძნელი, და თავის შენახვა მოითხოვს ჩვენგან დაუცხრომელსა ზრუნვასა! ნუ თუ შეუძლია კაცს გაძლება ქვეყანაზე, უკეთუ იფიქრა მხოლოდ თავის სულის ცხოვნებაზე? არა, ძმაო ჩემო! არავინ ითხოვს შენგან, რომ დასტოვო ყოველი ხორციელი საქმე და იფიქრო მხოლოდ სულის ცხოვნებაზე. მრ-ნაირად შეგიძლია შენ მიიღო და აღასრულო სიტყვა ღვთისა. პირველად, ცოტაოდენი შენი დროება სრულიად და განუყოფელად მოახმარე ამ დიდს საქმეს, მაგალითებრ, როდესაც სდგებარ საყდარში, სხვაზე ნურაფერზე ნუ ფიქრობ და ზრუნავ, მხოლოდ ის ეცადე, რომ მიიღო სიტყვა ღვთისა და დაიმარხო გულში. მგრედვე ყოველს დღეს დილით და საღამოთი რაოდენიმე წამი განუყოფლად მოიხმარე მისთვის, რომელ განიზრახო სიტყვისა ღვთისა და

მის აღსრულებისათვის. მეორედ, როდესაც შენ შეუდგები სოფლიურთა შენთა საქმეთა, რასაც გინდა აკეთებდე; სადაც გინდა იყო, მინც ნუ დაგავიწყდება სიტყვა ლეთისა. ეს არა თუ არ დაგიშლის შენს შრომასა და მოქმედებასა, არა თუ არ დააბრკოლებს რომელსამე შენსა საქმესა, არამედ კიდევ მოგეხმარება. მართალია, ცუდს საქმეს კი დაგიშლის, უწმინდურს და ავს საქმეში შეგაწუხებს და გტანჯავს სინიდისისაგან შენისა, გარნა ეს შენთვისვე არის უმჯობესი. ხოლო როდესაც შენ შეუდგები კეთილს ანუ სასარგებლო საქმესა, მაშინ უთუოდ, ხსოვნა და განზრახვა სიტყვისა ლეთისა კიდევ მოეხმარება და კეთილად წარმართავს მას, რომელიმცა მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან.—ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

კბ-კვირიკისა ზედა.

იგავი მდიდრისა და ლაზარესი (ლუკ.
ივ. ით—ლა).

ღღეს წარკითხულითა იგავითა მაცხოვარმან გამოგვიხატა ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ორ-გვარი, ერთი მეორისაგან ფრიად განსხვავებული და წინააღმდეგი სახე ცხოვრებისა. ცხოვრება მდიდრისა იყო აღვსებული ყოვლითა ნუგეშითა და შვებითა ამის სოფლისათა; იგი ბრწყინვალედ იმოსებოდა, ტკბილად სჭამდა და სვამდა და ყოველ-დღე ღიხინითა და მხიარულებითა ატარებდა თავის დროებასა; ხოლო ღარიბი ლაზარე იყო მოკლებულ არა თუ ყოვლითა კმაყოფილებითა, არამედ არცა საჭმელი და სასმელი ქონდა საკმაოდ, და იყო თითქმის შინაურთა პირუტყვთა მდიდარისა მის კაცისა. უმეტესად დამდაბლებულ და შეურაცხ, ვინაითგან თქმულ-არს სახარებასა შინა: გული ეტყოდა განძლებად ნამუსრვეისაგან გარდამოცვიფნე-

ბულისა ტაბლისაგან მის მდიდრისა, არამედ ძალღიწია მოვიდოდეს და ლოშნიდეს წყლულსა მისსა. შემდეგ გარდაცვალებისა ლაზარემ მიიღო განსვენება სამოთხისა წიაღთა შინა აბრაამისათა, ხოლო მდიდარი იგი შთავარდა ტანჯვასა ჯოჯოხეთისასა.

იქმნება რომელთაჲმ მსმენელთა, ანუ წარმოკთხველთა დღევანდელისა სახარებისათა იფიქრონ, რომელ ამ იგავში გარდამეტებულად არის გამოყვანილბ უგუნურება მდიდრისა და სისაწყლელ ლაზარესი, რომელ იგავი ესე არ შეეხება მათ და თუმცა ესრეთი მდიდარი იყო უწინ ოდესმე ქვეყანაზედ, ან იქმნება ახლაც იყოს ურწმუნოთა და განუნათლებელთა შორის, გარნა აწ, ამ ჩვენს დროებაში და ქრისტიანეთა შორის, არ შეიძლება იყოს ვინმე მდიდარი, რომელსა ჭამისა, ღვინისა და სმის მეტი არა ახსოვდეს რა, და ესოდენ იყოს უგრძობელ, რომელ წინაშე მისსა სიმშლით კვდებოდეს გლახაკი ლაზარე და ლუკმა პური არ მისცეს მას.

მართი მხრით მეც თანახმა ვარ, ძმანო ჩემხო საყვარელნო, ამ აზრზედ, მეც ესრედ ვფიქრობ, რომ თითქმის არ შეიძლება იყოს ჩვენს, აწინდელთა ქრისტიანეთა, შორის ვინმე სრულიად მგზავსი ამ მდიდრისა, ესრედ რომელ მშიერსა და დავარდნილსა ლაზარეს არ მისცეს საჭმელი. წინააღმდეგ ამისა, საზოგადო და დაურღვეველი ჩვეულება არის ჩვენს შორის, ოდესაც სადილისა ანუ ვახშმის დროსა მოვა ვინმე გლახაკი და მშიერი, ამასაც მიიწვევენ და მისცემენ საკმაოდ საჭმელსა და სასმელსა. რისგან არის ეს, რომელ აწ ქრისტიანეთა შორის არც შეიძლება იყოს კაცი ვინმე მდიდარი, სრულიად მგზავსი იმ მდიდრისა, რომელიც დღეს აღწერა მაცხოვარმან იგავსა შინა თვისსა? ამით ვალდებულ ვართ ჩვენ სიტყვისა სახარებისა: სახარებამან დააღბო გული ჩვენი და გვასწავლა შეწყნარება და მოწყალება გლახაკთა.

მაშასადამე უსარგებლო არისა ჩვენთვის დღეს წარკითხული იგავი სახარებისა და არ შეგვიძლიან ვიპოვნოთ ჩვენთვის მას შინა რაიმე დარიგება და მოძღვრება? შეგვიძლიან, ძმანო ჩემნო, და მეტად საჭიროც არის კარგად განვიზარახოთ მას ზედა. არა ვგონებ, რომ ჩვენს შორის იყოს ვინმე სრულიად მგზავსი და სწორი ყოფაქცევითა ამ მდიდრისა, გარნა ჩვენ,

ქრისტიანეთათვის, ისიც დიდი სიბრძნეილი და ცოდვა იქმნება, უკეთუ მცირედენ და რომლითაჲმე კერძოითა მივემგზავსებით მას.

მივაქციოთ ყურადღება ამ მდიდარზედ. როდესაც ცხადად წარმოვიდგენთ სრულსა მისსა ცხოვრებასა, როდესაც ვიფიქრებთ, თუ რაჰაზრი ქონდა მას, რა განზრახვა მართავდა მისსა ცხოვრებასა, მაშინ შევიტყობთ, რომ იგი ყოველსა თვისსა ნუგეშსა და ბედნიერებასა ხედვიდა მხოლოდ ჭამაში, სმაში, ლხინში; სხვა მეტი არაფერი არ ქონდა მას მხედველობაში, სხვას არაფერს არ ეძიებდა და არ მოელოდა, თვინიერ მუცლის გაძღომისა, შვებისა და ლხინისა. ცხად-არს, თუ ვითარ დაამდაბლა მან ღირსება კაცობრივისა ბუნებისა. მხოლოდ პირუტყვი სცხოვრებს ქვეყანაზედ ჭამისა და სმისათვის; კაცსა ღმერთმა მისცა უმაღლესი მნიშვნელობა და უჩვენა უმჯობესი ბოლო, რომლისადმი იგი მარადის უნდა მიმდინარეობდეს.

ეს მართალია, ძმანო ჩემნო, რომელ ყოველს კაცს აქვს სურვილი რომლისაჲმე ნუგეშისა, რომლისაჲმე ბედნიერებისადმი. ბუნება კაცისა ესრედ შექმნა თვით ღმერთმან, რომ კაცი ყოველთვის ეძიებს ბედნიერებასა, ყოველთვის აქვს სახეში ერთი მანუგეშებელი და განმაბედნიერებელი საგანი. თვით გული კაცისა მოითხოვს და ეძიებს სიყვარულსა და ნუგეშსა. ის კაცი სწორედ უბედური არის და ნახევრად მკვდარი, რომელსა არაფერი სურს და არა-რას ეძიებს; კაცი ცოცხალი და ცხოველი ყოველთვის ეძიებს ბედნიერებასა. მრთი მოელის პატივსა და აღმატებასა თვისთა მოყვასთა შორის; მეორე მოელის ჩინსა, ჯილდოსა და მით ანუგეშებს თავსა თვისსა; სხვა ყოველს ღონისძიებას ხმარობს, რომ განამრავლოს თვისი ქონება და, როდესაც მოიგებს რასმე, მით ანუგეშებს თავის თავსა. მხედარი არ ზოგავს თვისსა სიცოცხლესა ომში მისთვის, რათა მიიღოს აღმატება; თვით უკანასკნელი და ღარიბი მიწის მომკმედი ღვრის თვისსა ოფლსა ყანაზედ იმ აზრით, რომ იქმნება ღმერთმან მისცეს კარგი მოსავალი. ზოგიერთნი ქალნი იმაში ხედვენ თვისსა ბედნიერებასა, ოდეს აქვსთ უმეტესი მშვენიერება, ვიდრე სხვათა ქალთა; ერთი სიტყვით, არ არის კაცი, რომელი არ ეძიებდეს ბედნიერებასა. მაშასადამე, უკეთუ

თვით ბუნება კაცისა შიოთხოვს ბედნიერებასა, უკეთუ არ არის ქვეყანაზედ კაცი, რომელსა არა ქონდეს სახეში ერთი რამე ნუგეში, ვითარსა ნუგეშსა და ვითარსა ბედნიერებასა უნდა იძიებდეს ქრისტიანე, რომელმან გულწრფელად მიიღო სიტყვა სახარებისა და სწორედ სურს, რომ იყოს ნამდვილი ქვეშარიტი ქრისტიანე? რას იტყვის ამაზედ სახარება? თვით დღეს წარკითხული იგავი გვაძლევს ჩვენ ამის პასუხს. მდიდარი იგი ხედვიდა თვისსა ბედნიერებასა შვებასა, ლხინსა და კმაყოფილებასა შინა ამ სოფლისასა; გარნა ბოლო მისი იყო საშინელ. ლაზარემ კი, გარდაცვალების შემდეგ, მიიღო სასუფეველი ცათა, ცხად-არს მისთვის, რომელ იგი იყო სრულიად განსხვავებული მდიდარისაგან. მას არა ქონდა ამ სოფლის ნუგეში და კმაყოფილება არცა ერთი; ბედნიერებასა თვისსა იგი მოელოდა მომავალს საუკუნეში. ცხად-არს, რომ იგი იყო მომთმინე, თავდაბალი, მლოცველი და მსახური ღვთისა. და ესრედ ნუგეში და ბედნიერება ქრისტიანისა მდგომარეობს არა ხორციელთა კმაყოფილებათა შინა, არამედ აღსრულებასა შინა მისისა მოვალეობისა. რათგანაც ბუნება კაცისა, ვითარცა ვსთქვით უწინ, მოითხოვს ბედნიერებასა. და გული კაცისა ვერ გასძლებს ამ ქვეყანაზედ, თუ არა აქვს რომელიმე ნუგეში, ეცადე, ძმაო ჩემო, შენი ნუგეში და ბედნიერება იყოს აღსრულება შენის მოვალეობისა. ბეშინოდეს, არ მიეჩვიო ცოდვასა და უსჯულოებასა, ვითარცა მდიდარი, ესრედ რომ ის ცოდვა შეიქმნეს შენ ბედნიერებად; არამედ ისრედ წარმართე ყოველი ცხოვრება შენი, რომ ბოლოს მიეჩვიო კეთილის საქმის აღსრულებასა და ამაში პოულობდე შენსა კმაყოფილებასა და ბედნიერებასა. მართალია, რომ ბუნებასა შენსა აქვს დიდი მიდრეკილება ცოდვისადმი; ცოდვა ხშირად დაატკობს გულსა შენსა; გარნა სიტკბოება ცოდვისა არის მოკლე, ცოდვა ვერ გააბედნიერებს გულსა შენსა, არამედ ხშირად ტანჯავს; გარნა კეთილი საქმე, მადლი და სათნოება, ლოცვა, მოთმინება, სიყვარული, უკეთუ გული შენი მიაჩვიე მათ, უმტკიცესა და უგრძელესსა მოგცემენ შენ ბედნიერებასა თვით ამ ქვეყანაშივე. მე ესრეთ ვფიქრობ, რომელ თუმცა პირველისა შეხედვისამებრ ცხოვრება მდიდრისა მის ეჩვენება კაცს ბედნიე-

რებად, ხოლო ხვედრი და სისაწყლე ლაზარესი შეაშინებს, გარნა, უკეთუ შეიძლებოდეს განხილვა მათისა შინაგანის გრძნობისა, ვნახავდით, რომელ გული მდიდრისა მის იყო აღელვებულ და მოუსვენებელ; ხოლო გული ლაზარესი მოსვენებულ და დატკობილ მოთმინებითა და სასოებითა ლვთისათჳს.

ღა ესრეთ განიცადე, ძმაო, თავი შენი და უკეთუ პირუთვნელად შეგიძლია სთქვა, რომელ შენ სწორედ უმეტეს ყოვლისა გიყვარს აღსრულება შენისა ქრისტიანობრივისა მოვალეობისა, უკეთუ შენი ნუგეში და კმაყოფილება ის არის, ოდეს იქმ რომელსამე კეთილსა საქმესა და აღასრულებ რომელსამე მცნებასა ლვთისასა, უკეთუ სიმართლე გახარებს, სიყვარული გაქვს, მაშინ ახლო ხარ სასუფეველსა; გარნა უკეთუ, ნაცვლად ამისა, შენ გრძნობ დიდსა ბედნიერებასა ჭამაში სმაში და ლხინში, უკეთუ რაიმე საგანი, ანუ მოქმედება, ანუ სხვა რაიმე ამის სოფლისა შეადგენს შენსა ბედნიერებასა, მაშინ შენ ემგზავსები მდიდარსა მას და მიიღებ ხვედრსა მისსა, რომელიცა განაშოროს ჩვენგან ლმერთმან.—ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

აბ-ს კვირიაკესა, თამული ქუთაისს.

ხოლო ჩემდა ნუ იყოფინ სიქალულ. გარნა ჯვართა უფლისა ჩვენისა იესო ძრისტესითა, რომლისათვის სოფელი ჩემდამო ჯვარმცულ-არს და მე სოფლისა (ბალატი, ილ).

აჰა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რა გვარი ერთგულება ქონდა პავლე მოციქულსა და უნდა გვქონდეს ჩვენცა ყოველთა ძრისტეს სჯულისათვის! რა კი ერთხელ მიანდო მან თავი თვისი ძრისტეს სიტყვათა, მისი სიქალული და ბედნიერება

შეიქმნა ჯვარი ქრისტესი; მისი გული აღივსო ძრისტეს სიყვარულითა და ყველა მისი ცხოვრება დაეფუძნა სახარებასა ზედა. ბანა არ შეეძლო მასცა, მგზავსად სხვათა ქრისტიანეთა, ეპოვნა ამ სოფელში სხვა რომელიმე ბედნიერება და ნუგეში; ისიც კაცი იყო, იმასაც ჩვენი სხეული და კაცობრივი მიდრეკილება ქონდა; გარნა მან აღავსო გული თვისი სიტყვითა სახარებისათა და ყოველი ამ სოფლის საქმე დაუმორჩილა სიტყვასა ლეთისასა. რისთვის? მისთვის, რომელ სახარება ძრისტესი მხოლოდ მაშინ გამოსცვლის და განსწმედს კაცსა, ოდეს კაცი სრულიად დაემორჩილება მას; გარნა უკეთუ კაცმან უმთავრეს საქმედ თვისისა ცხოვრებისა გამოირჩია არა აღსრულება სჯულისა ძრისტესისა, არამედ რომელიმე ამ სოფლის ნუგეში, ხოლო სულიერსა მოვალეობასა თვისსა აღასრულებს, ვითარცა ერთსა მცირესა საქმესა სხვათა თვისთა საქმეთა შორის, მაშინ სიტყვა ლეთისა უნაყოფო იქმნება გულსა შინა მისსა.

რაც უყვარს, ძმანო, კაცსა უმეტესად ყოვლისა, იმას შესწირავს იგი გულსა თვისსა, ის არის მისი სიქადული და ბედნიერება, ის არის მმართველი მისი ცხოვრებისა;— მოკლედ, რაიცა უყვარს კაცს უმეტეს ყოვლისა, ის არის მისი ღმერთი. თუ შენ, ძმაო ჩემო, სრულიად და მიუცილებლად არ მიანდე გული შენი ძრისტესა, თუ შენ არ აღილე ჯვარი ძრისტესი და არ შეუდეგ მას, თუ არ შეგიძლიან პავლეს-თანა ხმობდე: **ხოლო ჩემდა ნუ იყოფინ სიქადულ, გარნა ჯვართა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესითა...** თუ იმ ზომადმდე არ მიწევნულხარ, რომ შეგეძლოს პავლესთან თქმად: **ხოლო აწ ცხოველ ვარ არა მე, არამედ ქრისტე ჩემს შორის;** თუ ცოდვა კიდევ ცოცხალ არს შენს შორის და გული შენი ტყვება არა ძრისტეს მადლითა, არამედ რომლითავე ამ სოფლის სასოებითა და ნუგეშითა, იცოდე, ძმაო ჩემო, რომ ძრისტე არ არის ღმერთი შენი, არამედ სხვა ვინმე. ძვალად გეტყვი: ადამიანის ღმერთი ის არის, რაიცა მას უყვარს უმეტეს ყოვლისა.

ჩვენ, ძმანო ჩემნო, ხშირად ვატყუებთ თავსა ჩვენსა. რადენნი არიან ქრისტიანეთა შორის, რომელთა თავი თვისი მიანიბათ ქრისტიანედ მხოლოდ მისთვის, რომელ კვირაში ერთ-

ხელ ეკლესიაში შევლენ, დაფანტულითა გონებითა როგორმე ილოცვენ; წელიწადში ანუ ორ წელიწადში ერთხელ როგორმე მოემზადებიან და ეზიარებიან, მარხვაში ხორცს არა სჭამენ; გარნა გული მათი კი განუყოფელად ეკუთვნის ამ სოფელს, სიქადული მათი და საუნჯე არა ჯვარი არს ძრისტესი, არამედ რომელიმე ამ სოფლის ნივთი და საქმე. მიჰხედეთ, მაგალითებრ, ამ ერთს ჩვენს ძმასა, რომელი ნამეტნავად ანგაარი არის, კარგად გასინჯეთ მისი ცხოვრება, შთაჰხედეთ მის გულში. მინ ჰსუფევს იქ, იმის გულში? მინ არის მისი ღმერთი? მისი ღმერთი არის ვერცხლი, იგი თაყვანსა სცემს ოქოს კერპსა, მოგება და შეძინება სიმდიდრისა ესრედ ანუგეშებს და აბედნიერებს მას, იგი ესოდენად ჰცდილობს ოქროს შეძენას, ესოდენი სიტკბოება და წადილი გულისა მისისა არის ოქრო, რომელ მას სწორედ იმის მეთადი სიყვარულიც და სასოება არა აქვს ღმერთზედ. მინ ამბობს, ძმაო ჩემო: კაცი კი უნდა ჰცდილობდეს მოიგოს რამე შრომითა თვისითა; არც ამას ვიტყვი, რომ მეცადინეობა სიმდიდრის მოგებისათვის იყოს ცოდვა; გარნა კაცმან გული თვისი არ უნდა შესწიროს სრულიად სიმდიდრესა; გული შენი, ძმაო, უნდა იყოს ტაძარი სულისა წმიდისა,

მიჰხედეთ ახლა ამ მეორეს, ჩვენს ძმა-კაცსა, რომელი იმყოფება სახელმწიფო სამსახურსა შინა; წარმოიდგინეთ მრთელი მისი ცხოვრება: დილითგან საღამომდე ის იმას ჰფიქრობს და ჰზრუნავს, ვის რა ადგილი მისცესო, ვინ სად გადიყვანესო, ვინ რა ჯილდო მიიღოო, ვისა სწყალობს უმეტესად ნაჩაღნიკო; ეს არის მისი სიცოცხლე და ნუგეში, ამაზედ ეწვის მას გული. როდესაც იგი სდგას ეკლესიაში, გული მისი გრილარს; უგრძნობელად ისმენს იგი სიტყვასა ლევისასა; გარნა შეჰხედეთ, ოდესაც იგი ლაპარაკობს ჯვრებზედ და ჩინებზედ, როგორ ბრწყინავენ მისნი თვალნი; რა გვარი ბედნიერება გამოიხატება პირისახესა ზედა მისსა, თუ ვინმე მიულოცა მას ახალი ჩინი, ანუ ორდენი. როგორ არ უნდა სთქვას კაცმა, რომელ არა ძრისტე არს მისი ღმერთი, არამედ პატივი და ჯილდო.

ბარნა სიმდიდრე და პატივი კიდევ ღირს რამედ; ხოლო

რა უნდა ვიფიქროთ და რა უნდა ვსთქვათ ზოგიერთთა ქალთა ზედა, რომელთა ნუგეში და ბედნიერება მდგომარეობს მხოლოდ კარგი ტანისამოსის ჩაცმაში, თავის მოკაზმვაში, რომელნი მხოლოდ მაშინ არიან ბედნიერ და კმაყოფილ, როდესაც აჯობებენ სხვათა ქალთა სილამაზითა და მორთულობითა, ანუ მრთელს სიცოცხლეს ატარებენ მხოლოდ მით, რომელ განიკითხავენ მოყვასთა თვისთა და განიმეორებენ ყოველთა ქორთა და ცრუთა ამბავთა. ლმერთი მათი არა ძრისტე არს, არამედ ამოგება ამა სოფლისა.

ბარნა ესეც კიდევ არაფერია: ზოგიერთთა კაცთა ბედნიერება მდგომარეობს სრულიად ამოთა და შემარცხვენელთა მოქმედებათა შინა. წარმოვიდგინოთ ერთი მაგალითი: დარწმუნებული ვარ, რომ თვითოეული თქვენგანი იცნობს იმისთანა კაცს, რომლისაც დიდი ნუგეში და ბედნიერება არის ქალადის თამაშობა; მოწყენილი და ღრუბლიანი არის იგი, ვიდრემდის ქალადი არ მისცეს ხელში; გარნა, დაჯდა თუ არა თამაშობად, მაშინვე გამხიარულდა, იწყო ლაპარაკი, გამოაჩინა მხურვალება და გრძნობა გულისა თვისისა. ახლა წარმოიდგინეთ იგივე კაცი მდგომარე ეკკლესიასა შინა, რა გვარად მოწყენილი არის იგი, მოუთმენელად ელის, რომ მალე გათავდეს წირვა; მას არ ესმის სიტყვა ლეთისა. მითხარი, ვინ არის მისი ღმერთი? მგონებ, რომ მისი ღმერთი არა ძრისტე არს, არამედ ის შემარცხვენელი ჩვეულება.

რა ვსთქვათ კიდევ? მოშურნე კაცის ბედნიერება და ნუგეში ის არის, ოდესაც ხედავს იგი მოყვასსა თვისსა დავარდნილსა და წახდენილსა. ნაყოფიანის ანუ გაუმადლარის კაცის ლმერთი მუცელი არის, ვითარცა იტყვის საღმრთო წერილი: **რომელთა მუცელი ლმერთი მათი არს.** ლოთი კაცის ღმერთი რა არის, თუ არა ღვინო, ვინაითგან იგი ზოგჯერ ესოდენ დაემონება ღვინოსა, რომელ ავად გახდება, კვდება ღვინის სმისაგან და მაინც ვერ დაუტოვებია ღვინო; ერთი სიტყვით, ყოველი ცოდვის მოქმედის კაცის ბატონი და ღმერთი ის ცოდვა არ არისა, რომელსაც იგი იქმნს? მაცხოვარმან ერთხელ უთხრა ურიათა, რომელ მხოლოდ მე შემეძლიან განთავისუფლება თქვენიო; ურიათა ეწყინათ ეს სიტყვა და უთხრეს მას:

ჩვენ შეიღწი აბრაამისანი ვართ და თავისუფალნი. მაშინ მა-
ცხოვარმან უბასუხა: ამინ, ამინ გეტყვი თქვენ: ყოველმან, რა-
მელმან ქმნეს ცოდვა, მონა არს იგი ცოდვისა (იოან: 3, ლდ).
თუ არ მოიშალე შენცა, ძმაო, ცოდვის ქმნა, ცოდვა შეიქმნე-
ბა ბოლოს შენდა ბატონად და ღმერთად: როგორ გაცხოვნოს
შენ ძრისტემან, უკეთუ არა ძრისტე არს შენი ღმერთი, არა-
მედ ცოდვა? მე იმას კი არ გეტყვი, რომ ყოველიფერი სოფ-
ლიური საქმე დაივიწყო და ყოველს წამს მხოლოდ ღმერთზედ
იფიქრო, არამედ გამხილებ, რომ მხოლოდ ძრისტე იყოს შე-
ნი ღმერთი და ნივთი რომელიმე, ანუ ჩვეულება ანუ საქმე არ
გარდაიქცეს შენდა ბატონად და ღმერთად. რა არის კაცში
უმჯობესი და უმთავრესი? ძაცის უმჯობესობა და უმთავრესი
არის გულის გრძობა და სიტყვობა; ხოლო უკეთუ შენს
გრძობასა და სიტყვობასა გულისა შენისასა შესწირავ რომელ-
სამე ამ სოფლის ნუგეშს; ნივთსა, ანუ ცოდვასა, ღმერთს რა-
ლას მიართმევ? ისმინეთ, რას ეტყვის ღმერთი ქრისტიანეთა
სარდიის ქალაქისათა: ვიცნი საქმენი შენნი, რამეთუ არცა გრილი
ხარ და არცა ტფილი; ჯერ იყო, რათამცა გრილ იყავ ანუ ტფილრ,
არამედ ესრედ ნელ-ტფილ ხარ და არცა გრილ ხარ და არცა ტფილ,
მეგულეების აღმოგდება შენი პირისაგან ჩემისა (გამოცხ. გ, იე,
ივ). მიჰხედე, ძმაო ჩემო: ღმერთს ის ურჩევნია, რომ სრული-
ად გრილი გული გქონდეს სჯულზედ, ვიდრე ნელ-ტფილრ;
გარნა შენ ტფილი ხარ და მხურვალე ცოდვისთვის, ხოლო
გრილი ღვთისა და სიტყვისა მისთვის. პავლე მოციქული გვა-
მხილებს ჩვენ: შერაცხენით თავნი თქვენნი მკვდრად ცოდვისათვის
და ცხოველად ღვთისა ქრისტე იესოს მიერ, უფლისა ჩვენისა. ნუ
უკვე ჰსუფევს ცოდვა მოკვდავთა მაგათ ხორცთა თქვენთა მორჩი-
ლებად მისა გულის თქმათა შინა მისთა (რომ. ვ, ი, ია). ძრის-
ტიანე უნდა იყოს მკვდარ ცოდვისათვის და ცოცხალ მადლი-
სათვის; არა ცოდვა უნდა სუფევდეს გვამსა შინა მისსა, არა-
მედ ძრისტე ღმერთი.

აჰა ესერა, გეტყვის შენ, ძმაო, ღმერთი, ვსდგა კარსა ზედა
და ვრეკ, უკეთუ ვინმე ისმინოს ხმისა ჩემისა და განაღოს კარი,
შევიდე მისთანა და ვსჭამო სერი მისთანა და მან ჩემთანა. (ბამოცხ.
გ, ით).

კბ-სა კვირიამსა.

იგავი მდიდარსა კაცსა და გლახაკსა
 ლაზარესა ზედა (ლუკ. ივ. ით—ლა).

მრავალთა, დიდთა სწავლათა, და მოძღვრებათა აძლევეს მაცხოვარი დღეს წარკითხულითა სახარებითგან იგავითა მდიდარსა კაცსა და ღარიბსა ლაზარესა ზედა ყოველი მდგომარეობის და შეძლებების ადამიანთა. ძაცი მდიდარი, შეძლებული და ნუგეშინის-ცემული ხშირად უნდა წარმოიდგენდეს, რა სახით აღწერა მაცხოვარმან ამ იგავში ცხოვრება ერთისა მდიდარისა კაცისა და ეწინოდეს, რომ დაემგზავსოს მას. მაცხოვარი იტყვის, რომელ მდიდარი იგი მხოლოდ სჭამდა, სვამდა და იმოსებოდა ბრწყინვალედ, მეტს არაფერს აკეთებდა იგი, მაშასადამე ცხოვრება მისი იყო უკიდურესი გინება კაცობრივისა ბუნებისა. მდიდარმა კაცმა არ უნდა დაითხოვოს თავი თვისი შრომისა და მოღვაწეობისგან. სახარება შეგვაგონებს ჩვენ, რომ სიმდიდრესა თვისსა კაცი უნდა უყურებდეს, ვითარცა ჭვთისაგან მოცემულსა საშუალებასა, რომელიც მან უნდა მოიხმაროს ქველის საქმისათვის. სიმდიდრე არის დიდი ჭვთისაგან მოცემული ნიჭი, რომელიც კაცმა უნდა მოიხმაროს ჭვთის მსახურებისათვის და მოყვასთა თვისთა ბედნიერებისათვის. რითღა გავარჩიოთ კაცი პირუტყვისაგან, უკეთუ იგი ქამისა და სმის მეტს არაფერს აკეთებს? მსრეთი ჰაზრი და დარიგება გამოდის ამ იგავითგან მდიდართა კაცთათვის.

ზარნა მდიდარნი კაცნი ქვეყანასა ზედა არიან მცირედ. შმეტესი ნაწილი ადამის ძეთა ამ ქვეყანაზე ითმენს მრავალსა სიღარიბესა და ნაკლულევანებასა. შოველთა ღარიბთა და საწყალთა კაცთა სახე ლაზარეს მოთმინებისა და წიაღთა შინა

აბრაამისა ნეტარებისა მისცემს ღიღსა ნუგეშსა. ზანგებ გამოხატა მაცხოვარმან უკიდურესი მისი სიღარიბე და სიგლახაკე. თუმცა ქვეყანაზე არიან მრავალნი ღარიბნი და გლახაკნი, გარნა ლაზარეს უგლახაკესი ძვირად იბოვება. იგი იყო ფრიად დაგლახაკებული, გარნა სულგრძელად ითმენდა მწუხარებასა. იგი არ დრტვინვიდა ღმერთზე; მდიდარი კაცის შური არ ქონდა მას, და არც სწყევლიდა მას იგი. სითვან ქონდა მას ესოდენი მოთმინება? რა აძლევდა მას ღონეს და რა გაამხნევებდა მას? ცხოველი სარწმუნოება, ძმანო, ჩემნო! იგი მოელოდა მომავალსა ცხოვრებასა. მან იცოდა, რომ ეს ცხოვრება წუთის არის და მომავალს საუკუნესა შინა გამოიცვლება ცხოვრება მისი. ზარნა მდიდარი იგი, უეჭველია, იყო კაცი ურწმუნო, არ ფიქრობდა მომავალსა ცხოვრებასა ზედა, ამისთვისაც დაემგზავსა ცხოვრება მისი ცხოვრებასა პირუტყვისასა. აჰა, ძმარა საკვირველი მოქმედება აქვს სარწმუნოებასა და სასოებასა გულსა შინა კაცისასა! ზლახაკსა, ღარიბსა, დაერდომილს ლაზარეს სარწმუნოება ესოდენ აღამაღლებს და განსწმედს, რომელ თუმცა სხეული მისი არის უსახო და წყლულებითა აღვსებული, გარნა სულითა და გულითა იგი დაემგზავსება ანგელოზთა ცათასა, მაშინ ოდესაც მდიდარი კაცი, შემოსილი ბრწყინვალედ ბისონითა და ოქრომკედითა, დაემგზავსა სულითა და ყოფა-ქცევითა უგუნურსა პირუტყვისა, მისთვის რომ იგი იყო მოკლებული სარწმუნოებასა, არ ახსოვდა მას მომავალი ცხოვრება.

ზარნა იგავი ესე აგვიხსნის ჩვენ კიდევ ერთსა ღიღსა ექვსა და გვიპასუხებს ჩვენ ერთსა ღიღსა კითხვასა ზედა. მრავალნი ფილოსოფოსნი, სწავლულნი, ვითარცა ძველსა, ეგრედვე ახალსა დროებასა შინა, შემხედველნი მისა, რომ ამ ქვეყანაზე ფრიად მეტ-ნაკლებად არის გაყოფილი ბედნიერება და კეთილდღეობა კაცთა შორის: ერთი არის ღიღსა განცხრომასა და კმაყოფილებასა შინა, მეორე იტანჯება სიღარიბითა და ნაკლულევანებითა და ესე მრავალ-გზის არის დამოკიდებული ერთსა მხოლოდ შემთხვევასა და ბრმასა ბედსა ზედა, ესე იგი ზოგი არის მდიდარი არა თვისითა შრომითა და მოღვაწეობითა, არამედ უბრალოითა შემთხვევითა, — სხვა არის ღარიბი არა

თვისითა დანაშაულობითა, არამედ რომლითამე უბედურებითა, — ირყეოდენ და თითქმის უარს-ყოფდენ ლეთის განგებულებასა. ხოლო ეს საკვირველი იგავი აღგვიხსნის ჩვენ ამ ეჭვსა მით, რომელ კაცის ცხოვრება გაგრძელდება მომავალსა საუკუნესა შინა. ღარიბი, რომელი აქ ითმენს დასულგრძელ არს, მიიღებს იქ თვისსა ჯილდოსა; მდიდარი, უწყალო და ურწმუნო დაისჯება მომავალსა ცხოვრებასა შინა. ახლა ვიცით ჩვენ, როგორ აღიხსნება ეს ზემოთქმული ეჭვი! მომავალი ცხოვრება რომ არ იყოს, მაშინ კი სწორედ უგუნური, უაზრო და მახინჯური იქმნებოდა ცხოვრება და ბედი კაცისა ქვეყანასა ამას ზედა: მაშინ ღარიბს და ბედკრულს კაცს თავის ბედის წყევინა და გინების მეტი აღარაფერი საშუალება არ დარჩებოდა ამ ქვეყანაზე. ბარნა, მადლობა ღმერთს, მომავალსა საუკუნესა შინა გასწორდება ყოველი, აქაური უმართლო საქმე, იქ გამართლდება ღმერთი სიტყვასა შინა თვისსა, იქ მოიმკის ყოველი კაცი რაიცა აქ დასთესა: — ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

კბ-სა კვირიაქისა.

და მან ხმა-ჰყო და ჰსთქვა: მამაო აბრაამ! შემიწყალე მე, და მოავლინე ლაზარე, რათა დააწოს მწვერვალი თითისა მისისა წყალსა და განმიგრილოს ენაი ჩემი: რამეთუ ვიტანჯები მე ალითა ამით ცეცხლისათა (ლუკ. ივ, კდ).

მსრეთ ევედრებოდა აბრაამს მდიდარი, მყოფი სატანჯველსა შინა. ტანჯვა მისი იყო ესოდენ დიდი და საზარელი, რომელ იგი ნატრობდა ერთსა წვეთსა წყალსა გასაგრილებლად ენისა თვისისა

რისთვის დაისაჯა, ძმანო ქრისტიანენო, ეგ-ზომად მდიდარი იგი? მისთვის, რომელ მან თვისი ცხოვრება ამ სოფელში განატარა უქმად, უსარგებლოდ მცონარეობასა შინა: კაცი ვინმე იყო მდიდარი და იმოსებოდა ძოწვეულითა და ბისონითა, და იხარებდა დღითი-დღე ბრწყინვალედ.

ამის მეტი არაფერი არის თქმული მას ზედა სახარებასა შინა. არა სჩანს, რომ მას რაიმე სხვა საქმე ეკეთებინოს კეთილი, ანუ ბოროტი. იგი მხოლოდ სჭამდა, სვამდა და იხარებდა დღითი-დღე ბრწყინვალედ. არც ის არის თქმული, რომ იგი ყოფილიყოს ძვირისმომქმედი, ანუ კაცის მკვლელი, ანუ ღვთის შეურაცხ-მყოფი, ანუ სხვა სულის წარმწყმედელი საქმის დაშინავე. მაშასადამე მიზეზი მისისა ფიცხელისა სასჯელისა იყო, როგორც ვსთქვით, მხოლოდ ის, რომ მან უქმად და უსარგებლოდ განატარა ეს ცხოვრება. სჩანს, ძმანო ჩემნო, რომელ სულის ცხოვნებისათვის არ არის საკმაო ის, როდესაც კაცი მხოლოდ ცუდთა საქმეთა ერიდება და კეთილი საქმის ქმნას არ ჰკდილობს, არამედ ისიც საჭირო არის, რომ კეთილი საქმე რაიმე აღასრულოს კაცმა. სჩანს, რომელ ისიც დიდი სულის წარმწყმედელი ცოდვა არის, როდესაც კაცს შეუძლია კეთილის საქმის ქმნა და იგი კი უქმად და უსარგებლოდ ატარებს ცხოვრებასა თვისსა. რისთვის არის ესრედ? ღირს, რომ ამაზე ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა.

უქმად და უსარგებლოდ გატარება ცხოვრებისა მისთვის არის დიდი ცოდვა, ძმანო ქრისტიანენო, რომელ ღმერთმა ეს სიცოცხლე მოგვცა ჩვენ არა შევებისა და ღბინისათვის, არამედ, უმეტეს, შრომისა, მეცადინეობისა და მოღვაწეობისათვის. ამას გვასწავლის საღმრთო წერილი, მასვე ამტკიცებს გასინჯვა კაცის ბუნებისა და მისთა თვისებათა. მაშასადამე კაცი, რომელი თვისსა ცხოვრებასა ატარებს ყოველთვის უქმად, არის წინააღმდეგი ღვთისა და წინააღმდეგი საკუთარისა თვისისა ბუნებისა.

მეორედ, როდესაც კაცი ატარებს უქმად თვისსა ცხოვრებასა, იგი ამით არა თუ მხოლოდ უნაყოფოდ გამოაჩენს მშვენიერთა მათ ნიჭთა და ძალთა, რომელნი ღმერთმან დანერგა ბუნებასა შინა მისსა და რომელი მას შრომითა და მეცა-

დინეობითა უნდა დაემუშავებინა და გაეგრძელებინა, არამედ კიდევ დაამდაბლებს მათ, გააფუჭებს და დაამახინჯებს. წარმოიდგინე ცხოვრება ზარმაცისა და უქმის კაცისა. მას ღმერთმა მისცა ჭკუა, გარნა ჭკუა მისი არ არის გაშლილი სწავლითა, არ არის გართული სასარგებლოთა საქმეთა შინა, იგი არ ჰფიქრობს მას ზედა, რომ ქვეყნის სასარგებლო საქმეს შეუდგეს, იგი არის აღვსებული უსარგებლოთა და უწმიდურთა ჰაზრთა, იგი არის გართული ჭორთა, კაცის განკითხვათა და სხვათა ამის მგზავსთა ჩვეულებათა შინა. მს მისთვის, რომელ ჭკუა კაცისა ეძიებს რომელსამე საზრდოსა, ყოველთვის უქმი და დაძინებული ვერ გასძლებს და თუ კარგს საქმეში არ არის გართული, უეჭველად გაებმება ცუდთა საქმეთა შინა. მგზავსად ჭკუისა სხვანიცა უქმად მყოფნი კაცის ნიჭნი და ძალნი არიან დამდაბლებულნი და გაფუჭებულნი. ბულითა თვისითა კაცმან უნდა შეიყვაროს ყოველი კეთილი საქმე და ქველის-მოქმედება, გარნა ეს შეიძლება მაშინ, როდესაც გული კაცისა არის დამუშავებული და გაწვრთნილი დაუცხოვრებელითა მეცადინეობითა და შრომითა. ძაცმა თვისი გული თუ არ გაასწორა და არ გააკეთა, იგი უთუოდ იქმნება წარტაცებული ყოვლითა ამაოითა საქმითა და სურვილითა. მცონარესა კაცსა არ უყვარს თავის შეწუხება. მას ეზარება თვისი გულის გასინჯვა და ძალის დატანება. ამისთვის გული მისი არის გაქვავებული და ყრუ ყოვლისა კეთილისა საქმისათვის. ბავისხოვნოთ, როგორ ცხოვრებდა მდიდარი იგი აწინდელისა იგავისა. როდესაც იგი იჯდა გაბრწყინებული სუფრასა ზედა და იხარებდა დღითი-დღე, გლახაკი ლაზარე ეგლო მისის კარის წინაშე მშვიერი და შიშველი. მდიდარი მას ჰხედვიდა, გარნა გაქვავებული გული მისი არ ჰგრძნობდა სიბრალულსა.

რა საქირო არის კაცმა თავი შეიწუხოს შრომითა, თუ კი იგი არის მდიდარი და შეუძლია თავისი რჩენა და ქველის-საქმისაც აღსრულება? არა, ძმანო ჩემო! სიმდიდრე კაცს არ დაითხოვს შრომისა და მეცადინეობისაგან. რა არის სიმდიდრე? საითგან გასჩნდება? სიმდიდრე არის ნაყოფი შრომისა. მაშასადამე კაცი, უქმად ღროების გამტარებელი, სხვის ნაშრომს

სჭამს, ქვეყანას სიმდიდრეს აკლებს და მაგიერს არაფერს შემატებს. მართი სიტყვით, იგი არის კაცი მავნებელი საზოგადოებისა:

ჰოველი კაცი ხომ ვერ იქმნება ქვეყნის სასარგებლო? კიდევ მეტყვის ვინმე. ქვეყნის სარგებლობისათვის უნდა იფიქრონ მხოლოდ მათ, ვინც არიან დაწინაურებულნი, აქვსთ უფლება, მთავრობა და გავლენა ქვეყანასა ზედა, ხოლო წვრილთა, უღონოთა კაცთა რა სარგებლობა უნდა მისცენ ქვეყანასა? მართალია, ძმანო ჩემნო, დაწინაურებულნი საზოგადოებასა შინა, ანუ სიმდიდრითა, ანუ სწავლითა, ანუ ხარისხითა, უდიდესსა სარგებლობასა უნდა აჩვენებდნენ ქვეყანასა, გარნა რაც გინდა წვრილი და მდაბალი იყოს ადამიანი, მაინც შეუძლია მცირე სარგებლობა მისცეს ქვეყანასა. ისიც დიდი სარგებლობა იქმნება, თუ იგი არის შრომის მოყვარე! ისიც კეთილია, თუ მარტო თავის თავს არჩენს! შუტკარმა რომ იფიქროს: ერთი ჩემი თაფლის წვეთი რას იქმნსო და თავი დაანებოს თაფლის ძებნას, მაშინ მრთელი სკა დამზიდება. რაც შეგიძლია, ძმაო, ის ჰქმენი. შთავრესი საქმე და ღირსება აქ ის არის; რომ შრომის მოყვარება გქონდეს, ქვეყნის წარმატება გასურდეს და, რაც შეგიძლია, კიდევ შეეწეოდე მას. ბაიხსოვნე გლახაკის ლაზარეს ცხოვრება. არა სჩანს სახარებითგან, რომ მას დიდი რამ სასარგებლო საქმე აღესრულებინოს, ან კი რა შეეძლო მას, იგი იყო მდებარე, წყლული და სნეული. მაშასადამე რით სცხოვნდა იგი? რისთვის გარდაიყვანეს იგი წიაღსა შინა აბრაამისასა? ლაზარე სცხოვნდა მით, რომელ თუმცაღა იგი იყო გლახაკი და უძრავი, გარნა უთუოდ უქმად მაინც არ გაუტარებია დრო. სითგან სჩანს ესე? რა საქმე შეეძლო უძრავსა გლახაკსა? მს სჩანს, ძმანო, მისგან, რომელ მას ქონდა ხასიათი კეთილი, გული, ვაწმედილი, აღვსებული ღვთის სასოებითა, იგი სულგრძელად ითმენდა თვისსა უბედურებასა, არ დაჰკარგა ლმერთზე სასოება, არ იყო დრტვინვაში, არ ქონდა შური და სიძულილი უწყალოისა მდიდრისა. თუ ესრეთ არ ყოფილიყო, სითგან ეღირსებოდა იგი წიაღსა აბრაამისასა? ბარნა ესრეთი ხასიათი უშრომელად არ მიეცემა კაცს, თვითონ კაცმა უნდა დაიმუშაოს თვისი გული და გაიკეთოს კე-

თილი ხასიათი. სჩანს, რომ გლახაკმა ლაზარემ ისარგებლა თვით თვისითა უბედურებითა; სჩანს, რომ მისმა უბედურებამან გააღვიძა მისი ჭკუა და გული, ჩააგდო იგი ფიქრში, ასწავლა მას სულგრიძელება, მოთმინება და სასოება ლმერთზე. შოველი გლახაკი და უბედური არ იქცევა ამ სახით. სამწუხაროდ, მრავალნი, ლაზარეს მგზავსნი გლახაკნი, დაჰკარგვენ მოთმინებასა, შევლენ დრტვინვაში, სწყევლიან თვისსა ბედსა და არა თუ ისწავლიან მოთმინებასა და სასოებასა, არამედ სრულიად გაფუჭდებიან. მაშასადამე არ ითქმის, რომ ლაზარე იყო უკმი. სხეული მისი იყო უძრავი, გარნა სული მისი მარადის იყო ფიქრსა და მოძრაობასა შინა შთუოდ ამისთვის ეღირსა იგი წიაღსა აბრაამისასა.

შენც, ძმაო, თუ არაფერი შეგიძლია, უენი გული მაინც გაიკეთე, ხასიათი გაისწორე: ესეც დიდი არის ღვთის წინაშე! მარტო ამით იქმნები შენ სასარგებლო ქვეყნისა და ეღირსები წიაღსა აბრაამისასა, რომელიც ნუ მოგვაკლოს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან.— აბინ.

ს ი ტ შ ვ ა

კბ-სა კვირიაკისა.

ხოლო აბრაამ ჰრქვა მას: შეილო! მოიხსენე, რამეთუ მიიღე კეთილი უენი ცხოვრებასა შენსა, და ლაზარე ეგრედვე მსგავსად ბოროტი; და აწ ესერა, აჟა ესე ნუგეშინის-ცემულ-არს ხოლო შენ იტანჯები (ლუკ. ივ. კე).

ღღეს წარკითხული სახარებითგან გესმა თქვენ; ძმანო, იგავი მდიდარსა კაცსა და გლახაკსა ლაზარესა ზედა. ბესმა, რომელ მდიდარი იგი დღითი-დღე ატარებდა ცხოვრებასა

თვისსა განცხრომითა, მხიარულებითა და ლხინითა, ხოლო გლახაკი ლაზარე იგი, მდებარე კარის ბჭეთა სახლისა-მისისათა, იყო მარად-დღე მშვიერი, მწყურვალნი და დაწყლული; გარნა შემდგომად გარდაცვალებისა იგი იქმნა წიადთა შინა აბრაამისათა ნეტარი და ცხოვნებული; და მდიდარი, შთავრ-ლომილი ჯოჯოხეთსა შინა, იტანჯებოდა მწარედ.

რისთვის სთქვა, ძმანო, მაცხოვარმან იგავი ესე? რას გვა-სწავლის ჩვენ მით იგი? რა დარიგებას გვაძლევს ჩვენ ამით? ესე ყოველი ცხადად და პირდაპირ სჩანს თვით ამ იგავითგან. აქ უფალი ჩვენი, ერთი მხრით, ყოველთა ღარიბთა, საწყალთა და უბედურთა კაცთა აძლევს დიდსა ნუგეშსა, ასწავლის მხნეობასა და სულგრძელებასა მისთვის, რათა მოთმინებითა იტვირთონ ყოველი თვისი უბედურება და ესრედ, ვითარცა ლაზარემ, შეიძინონ საუკუნო ნეტარება; მეორე მხრით, ყოველთა მდიდართა და ნუგეშინის-ცემულთა ქვეყანასა ზედა უფალი იგავითა ამით წინადვე გააფრთხილებს, რათა სიმდი-დრე თვისი არ მოიხმარონ, ვითარცა მდიდარმან ამან კაცმან, ერთისა მხოლოდ ხორციელისა ფუფუნებისათვის და ესრედ არ წარწყმიდონ საუკუნოდ სული თვისი.

მართლა, ძმანო ჩემნო, როდესაც კაცი კარგად შეხედავს და დაუკვირდება სოფლიურსა ცხოვრებასა და მდგომარეობა-სა კაცთასა, ნახავს, რომელ მდგომარეობა ადამის ძეთა ქვეყა-ნასა ზედა არის ორისა ხარისხისა. ზოგიერთნი კაცნი არიან მდიდარნი და მით პოულობენ ყოველსა ნუგეშსა და კმაყოფი-ლებასა ამა სოფლისასა; სხვანი არიან ღარიბნი და სიღარიბი-საგამო თვისისა ქვეშევრდომნი ყოვლისა ნაკლულევანებისა და სიგლახაკისა. მდიდართა კაცთა სიმდიდრე თვისი ხშირად გარ-დაექცევით საბრძენდ და განსაცდელად. ბუნება კაცისა არის მი-დრეკილი ცოდვისადმი; გარნა მდიდარი კაცი თვით სიმდი-დრესა შინა თვისსა ჰხედავს ადვილსა საშუალებასა დასაკმაყო-ფილებლად ყოვლისა თვისისა ცუდისა მიდრეკილებისა. ლხინი და დაუცხრომელი მხიარულება ესოდენ დაავიწყებინებს მას თავსა თვისსა, რომელ იგი აღარ ხედავს, რავდენნი არიან მის სიხალღოვეს მშვიერნი და უბედურნი. მდრეს აგი ყელამდე არის მაძლარი და შთაფლული ფუფუნებასა შინა, იქმნება იმავე ჟამს

მრავალი გლახაკი კვდება სიმშლითა და წყურვილითა; გარნა იგი არ ჰფიქრობს ამაზე. აჰა მიზეზი, რომლისათვისცა მაცხოვარი დღეს იგავსა შინა ასწერს და ცხოვლად წარმოგვიდგენს ჩვენ, ცხოვლად დაადგენს წინაშე თვალთა ჩვენთა, რა ზვედრი მოვლის ყოველსა უგრძობელსა მდიდარსა მომავალსა შინა საუკუნესა. ამით მაცხოვარი ცხადად ეტყვის მდიდარსა: ნუ დაივიწყებ თავსა შენსა, არ დაგეძინოს განცხრომასა და ლხინსა შინა; სხვა სახით, მოიხმარე სიმდიდრე შენი, და არა ისრე, ვითარცა იხმარდა მდიდარი იგი იგავისა. რომელიც კაცი ჭამისა, სმისა და ლხინის მეტს არაფერს აკეთებს ქვეყანასა ზედა, იგი ცხადად დაემგზავსება პირუტყვთა. ადამიანს მისთვის მისცა ლმერთმა უმაღლესი ბუნება, რათა იგი ეძიებდეს უმაღლესსაცა სახესა ცხოვრებისასა.

ზარნა, ძმანო, მდიდარნი და ბედნიერნი ფრიად მცირედნი არიან ქვეყანაზე, მეტადრე ჩვენსა ქვეყანასა შინა, უმეტესი ნაწილი კაცთა არის ღარიბი და სიღარიბისაგამო ითმენს ალურაცხელსა იწროებასა და უბედურებასა. შინ აღწერს, რავდენნი არიან ქვეყანასა ზედა ღარიბნი და უბედურნი! რავდენსა სხვა და სხვა ნაირსა ითმენენ ივინი ჭირსა, იწროებასა, თუ სიმშლით, ანუ წყურვილით, თუ სიმშვლით, ანუ ავადმყოფობით, ანუ კაცთა უსამართლოებით, და სხვათა და სხვათა მრავალფერთა ჭირთა. მაცხოვარი ამათ ყოველთა, გლახაკი ლაზარეს სახითა, აძლევს გამოუთქმელსა ნუგეშსა და სწავლასა.

ამათ შთაღიესრეთ ეტყვის: ჭირი თქვენი და უბედურება არის მოკლე, დროებითი. მოვა მალე დრო, როდისაც გამოიცივლება თქვენი მდგომარეობა; უკეთუ თქვენ მგზავსად ლაზარესა სულგრძელად მოითმენო ჭირსა, მგზავსადვე მისსა იქმნებით დაჯილდოებულნი საუკუნოითა ნეტარებითა. მართლა, ძმაო, წარმოიდგინე ერთი ვინმე გლახაკი და უბედური ლაზარე. ამ ქვეყანაზე აღარ დარჩა მისთვის არცა ერთი ნუგეში. რაღა იქმნებოდა მისი სიცოცხლე, თუ ამასთანავე მას არც ის ნუგეში ჭონდეს, რომ ზეცათა შინა არს ლმერთი, საზოგადო მამა ყოველთა, მასაც უყურებს მოწყალითა თვალითა და მისთვისაც ამზადებს ზეცათა შინა საუკუნოსა განსვენებასა! ამ ნუგეშით ყოველი გლახაკი ადვილად მოითმენს სიგლახაკესა

თვისა. ღა არათუ მოითმენს, არამედ აქითგან ისწავლის მეორესა და დიდსა მცნებასა მაცხოვარისასა, ესე იგი, რათა გლახაკსა და საწყალსა კაცსა არ ქონდეს შური და სიძულილი მდიდრისა და ბედნიერისა კაცისა.

მართლა, ძმაო ჩემო, ადამიანის ცხოვრება რომ ვათავდებოდეს მხოლოდ ამ სოფლის ცხოვრებითა, — გლახაკმა და შეწუხებულმა კაცმა არ იცოდეს, რომ საფლავისა გადაღმა არის კიდევ სხვა განსაკუთრებითი ცხოვრება, ერთი სიტყვით, სახარება რომ არ გვარწმუნებდეს ჩვენ, რომელ მომავალსა საუკუნესა სხვაფერ დაიწყება ცხოვრება ჩვენი, იქ სიმართლისამებრ გასწორდება ხვედრი ყოვლისა კაცისა; იქ მომკის ყოველი კაცი, რაცა აქ დასთესა, უკეთუ ესრეთი პაზრი არ აძლევდეს მხნეობასა ყოველსა საწყალსა კაცსა, მაშინ არ ვიცი, რითღა ახსნიდა კაცის გონება ამ სოფლის მდგომარეობასა. რით ვამართლებდა ჭკუა ჩვენი განგებასა ლეთისასა, ანუ ახლა ხორციელისა კაცის სიცოცხლისა დაწყობილებასა. მართლა, წარმოიდგინე, ძმაო, რომელ ერთი ვინმე გლახაკი ლაზარე მამვრალი და ტვირთ-მძიმე ყოვლითა უბედურებითა და განსაცდელითა, მოკლებულ ყოვლითა ნუგეშითა შესცქერის განცხრომასა და ლხინსა მდიდარისა კაცისასა. ზღახაკი იგი გრძნობს თავის გულში, რომ იგი არაფრით არ არის უარესი მდიდარისა მის, არათუ უარესი, არამედ იგი გრძნობს ხშირად, რომელ ყოვლის-ფრით, ჭკუით, სიმართლით, არის უმჯობესი მდიდარისა მის, გარნა აპა-ესერა იგი იტანჯება და მდიდარი იგი, უგრძნობელი და უგუნური, არის აღვსებული ყოვლითა ბედნიერებითა. არ იფიქრებსა იგი: სად არის სამართალი, სად არის ლმერთი, რა არის ჩვენი ცხოვრება, ვინ დააწყო ესრედ უგუნურად ეს სოფელი, ღირსა, რომ იცოცხლოს კაცმა ამ ქვეყანაზე, არ სჯობია, რომ ერთ წამსვე მოვსპო ეს ჩემი უგუნური სიცოცხლე? შთუოდ ესრედ იფიქრებს ზოგჯერ გამწარებული გლახაკი ლაზარე; გარნა ნუგეშინინ, საწყალო, გლახაკო ლაზარე! აპა-ესერა სახარება გაძლევს შენ გამოუთქმელსა ნუგეშსა; იგი ისე კარგად ახსნის შენსა ცხოვრებასა, რომელ იქნება ნაცვლად ტირილისა შენ მადლობაც შესწირო ლმერთსა, რომ ცხოვრება შინი არის ესრეთი და არა მგზავსი

მდიდარისა მის; თვით ამ სიგლახაკითა და უბედურებითა შენითა შენ უადვილესად შეგიძლია მიაღწიო დიდსა მას ბოლოსა, რომელი დაუნიშნა ლმერთმა ყოველსა ადამიანსა, მაშინ ოდეს მდიდარი იგი, მისდა საუბედუროდ, თვით სიმდიდრითა თვისითა დაჰკარგავს მას.

აჰა, ძმანო, რა დიდი სწავლა და ნუგეში მოგვცა დღეს ჩვენ მაცხოვარმან.— ამინ.

მ მ ძ ლ ვ რ მ ბ ბ

მცდა-მოს კვირიასჟსა.

ძმანო მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო!

თუმცა იგავი, დღეს თქვენმიერ მოსმენილი სახარებითგან მდიდარსა კაცსა და გლახაკსა ლაზარესა ზედა, მრავალგზის იყო საგნად ჩვენისა თქვენს წინაშე უბნობისა, გარნა, ვინაითგან იგი არის ერთობ მშვენიერი და აღმაშენებელი კაცის ზნეობისა და ვინაითგან მისი განხილვა შეიძლება სხვა და სხვა კერძოთ, ამისთვის დღესაც მივაქციოთ მას ზედა ყურადღება და განვიხილოთ ერთი მისი კერძო.

პირველად, რამ გააფუჭა ზნეობა მდიდარისა ამის? რამ გააქვევა ესოდენად მისი გული, რომ მას კაცი არ ებრალებოდა? მართი სიტყვით, როგორ მოჰხდა, რომ ის არაფერს არ ჰფიქრობდა ამ ქვეყანაში, მხოლოდ ჰამას, სმას და ლხინს? მიზეზი ამისა ის იყო, ძმანო, რომ მას არ ჰქონდა სასოება ლმერთზე, იგი იყო კაცი ურწმუნო; ის ჰფიქრობდა, რომ, რა კი კაცი ხორციელად მოკვდება, მეორე ცხოვრება აღარ ექმნება მას. რომ იგი მართლა იყო კაცი ურწმუნო და უსასო, ეს სჩანს თვით ამ იგავითგან: გლოცავ შენ, მამაო აბრაამ, ეტყვის მდიდარი ესე აბრაამსა ჯოჯოხეთითგან, მიავლინე ლაზარე.

რე სახლსა მამისა ჩემისასა, რამეთუ მისხენ ხუთნი ძმანი, რათა აუწყოს მათ და არა მოვიდენ იგინი ადგილსაამას სატანჯველისასა. უკითგან სჩანს, რომ, როდესაც იგი სცხოვრებდა ქვეყანაზე, იგი სრულიად არ ფიქრობდა, რომ არის კიდევ მეორე ცხოვრება.

ახლა ვსთქვათ ლაზარესთვის. რამ გაამხნევა იგი? რამ მისცა მას ეგოდენი სულგრძელება, მოთმინება, გონიერება, რომელ იგი, მყოფი საშინელსა განსაცდელსა შინა, მშვიერი და მწყურვალი, ამასთანავე სნეული და უძლური, დავრდომილი კარის ბჭეთა-თანა მდიდრისა, იმ ზომად, რომელ ძაღლნიცა მოვიდოდნენ და ლოწინდენ მისსა წყლულუებასა, იგი არ წახდა, გული არ გაიფუჭა, ლმერთზე არ დრტვინვიდა, მდიდარის შუერი არ ქონდა? რამ მოახდინა ეს სასწაული? იმან, ძმაო ჩემო, რომ ლაზარეს ქონდა ლმერთზე სასოება, იგი განიზრახვიდა და ანუგეშებდა თავის თავს მით, რომ აქვე არ გათავდება მისი ცხოვრება, არამედ არის მომავალი საუკუნე, რომელსაც მართლ-მსაჯული ლმერთი მიაგებს მას მისისა მოთმინებისათვის; რომელ, სჯობია და ურჩევნია მას, ამ წუთის სოფელში მოითმინოს ყოველი მომავალისა სასოებისათვის.

აჰა, ძმანო ჩემნო, რა მნიშვნელობა აქვს სარწმუნოებასა და სასოებასა! რა უბედური, საწყალი და წახდენილი არის კაცი უსასო; ხოლო როგორ გაამხნევეს და გაანათლებს კაცსა სარწმუნოება და სასოება! მართლა, რაკი კაცმა თავის გულში ერთხელ გარდასწყვიტა, რომ არ არის ცხოვრება მომავალისა საუკუნოსა, და არცა ნაცვლად-მიგება ცოდვილისა და მართლისა, ესრედისა კაცისათვის მეტი აღარაფერი აღარ დარჩება ამ ქვეყანაში, მხოლოდ ჭამა, სმა და ლხინი. შერკვი გავამტყუნებთ მდიდარსა იგავისასა, რომ იგი სცხოვრებდა მგზავსად პირუტყვთა. მას მეტი სასოება არ ჰქონდა! რაკი მომავალი საუკუნე მას არ სწამდა, სწორედ უმჯობესი იყო მისთვის, რომ იგი იმოსებოდა ძოწეულითა და ბისონითა და იხარებდა დღით-დღე ბრწყინვალედ. რისთვისდა შეაწუხებდა იგი თავის თავს? რისთვის მოიკლებდა იგი სიხარულსა და განცხრომასა? რისთვის მისცემდა იგი თავის თავს შრომასა და გაჭირვებასა? ღა აჰა-ესერა მან იწყო ჭამა, სმა და ლხინი და

დაემგზავსა პირუტყვთა უგუნურთა. აჰა, ძმაო, რა ძნელი არს,—კიდევ ვიტყვი, როდესაც კაცს აკლია სასოება და სარწმუნოება! იგი შეიქმნება თავის მოყარე, მას აღარ აქვს კაცის სიბრალული, იგი ჰფიქრობს მხოლოდ თავის კმაყოფილებაზე.

წინააღმდეგ ამისა იქცევა კაცი, რომელსა აქვს გულში ქეშმარიტი სასოება და სარწმუნოება. **თუ** მდიდარი არის იგი, არ განლადება, არ დაივიწყებს თავსა თვისსა. სიმდიდრე მას არ გააფუჭებს: მას ყოველთვის აქვს სახეში მომავალი საუკუნე და ეშინია, რომ არ მოაკლდეს მას, და ჰცდილობს თვით სიმდიდრე თვისი მოიხმაროს ამ საქმისათვის. **თუ** იგი არის ღარიბი მაშინ იგი არ შთავარდება სასოწარკვეთილებასა შინა, არამედ ჰცდილობს, რომ, რაც შეუძლია და რითაც შეუძლია, სათნო-ეყოს ღმერთსა. მაშასადამე ნუ იფიქრებ, რომ მდიდარი წარწყმდა მხოლოდ მისთვის, რომ სიმდიდრე ჰქონდა, ანუ ღარიბი სცხოვნდა მარტო სიღარიბით. სიმდიდრე თავის თავად ვერც აცხოვნებს, ვერც წარწყმედს კაცსა, არამედ მოხმარება სიმდიდრისა; მგზავსადვე სიღარიბე. სულის ცხოვნება დამოკიდებულია სასოებასა და სარწმუნოებასა ზედა. მისაც ესენი აქვს გულში ცხოველად იგი სიმდიდრესაც მოიხმარს ცხოვნებისათვის და სიღარიბესაც.—**ამინ.**

იგ-სა კვირიაკმსა.

მღვიძარე იყვნით, მტკიცედ სდევით
სარწმუნოებასა ზედა, მხნე იყვნით და გან-
ძლიერდით. შოველივე თქვენი სიყვარული
იყავნ. (პ. ჰორ. ივ, ივ, ილა).

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ღღევანდელი ჩვენი ლოცვა და წირვის მოსმენა შეევავსოთ
მოკლე საუბრითა იმ საგანზე და სწავლაზე, რომელსა გვაძ-
ლევს ჩვენ წმიდა მოციქული პავლე ამა სიტყვათა შინა: მღვი-
ძარე იყვნით, მტკიცედ ჰსდევით სარწმუნოებასა ზედა, მხნე იყვე-
ნით და განძლიერდით.

რა არის, პირველად, მღვიძარედ ყოფნა? **თუ** ამის შეტ-
ყოზა გინდა, წარმოიდგინე, ძმაო, მღვიძარეობის წინააღმდეგი
მდგომარეობა, ესე იგი, მძინარება. მძინარება ის არის, როდენ-
საც კაცი წევს უძრავად, არ ესმის, არ ხედავს, არ ლაპარა-
კობს, ერთი სიტყვით, არ ხმარობს არცა ერთსა თვისსა ნიჭსა
და ღონესა და ემგზავსება მკვდარსა: წინააღმდეგ ამისა მღვი-
ძარე კაცი ის არის, რომელიც მოძრაობს, შრომობს და ჯე-
როვანად ხმარობს ყოველთა თვისთა ხორციელთა და სული-
ერთა ორღანოთა, ერთი სიტყვით, არის კაცი ცოცხალი და
ცხოველი. ბარნა შეიძლება მღვიძარეობა კაცმა იხმაროს რო-
გორც კეთილი საქმისათვის, ეგრედვე ცუდი საქმისათვის; ხო-
ლო წმიდა მოციქული პავლე ჩვენგან მოითხოვს მღვიძარეობა-
სა კეთილსა საქმესა შინა და უმეტესად ლეთის მსახურებასა და
სჯულის აღსრულებასა შინა: მღვიძარე იყვნით, გვეტყვის იგი,
მტკიცედ სდევით სარწმუნოებასა შინა. ისე არსად არ არის კა-

ცისათვის საჭირო და სასარგებლო მღვიძარეობა, როგორადაც სარწმუნოებასა შინა, როდესაც შენ მღვიძარე ხარ, ძმაო, რას აკეთებ და რისთვის ხმარობ შენს ჭკუას, შენს ღონეს, თვალს, ყურს, ხელს, ენას და სხვათა შენთა ორღანოთა? პირველად, მისთვის, რათა დაიფარო შენი თავი ყოველთა მავნებელთა შემთხვევათა და მოვლინებათაგან; მეორედ, მისთვის, რათა მოიპოვო, ანუ შეიძინო, რაიცა არის საჭირო შენისა სიცოცხლისათვის. მგზავსად ამისა სულიერსა ცხოვრებასაცა შინა მღვიძარეობა არის საჭირო პირველად მისთვის, რათა დაიფარო შენი სული და გული ყოველთა შენის სჯულისა სასოებისა და სარწმუნოების წინააღმდეგთა და მავნებელთა ჰაზრთა და შეგონებათაგან; მეორედ, მისთვის, რათა შეიძინო და მოიპოვო ყოველი, რაიცა გააღვიძებს, გააცოცხლებს და განამტკიცებს შენსა სულიერსა ცხოვრებასა, ესე, იგი, სარწმუნოებასა და სასოებასა: **მღვიძარე იყვენით, მტკიცედ სდევით სარწმუნოებასა ზედა.**

როდესაც წმიდა მოციქული პავლე ამ სიტყვებს მისწერდა ძორინთელთა, მაშინ დიდი დევნულება და ტანჯვა ქონდათ ქრისტიანეთა ურწმუნოთა წარმართთაგან. შრიად საჭირო იყო მათთვის მღვიძარეობა და სიმტკიცე სარწმუნოებასა შინა. ახლა, თუმცა ქრისტიანე არ ითმენს დევნასა და ტანჯვასა სარწმუნოებისა თვისისათვის, გარნა ახლაც დიდად საჭიროა მღვიძარეობა და სიმტკიცე სარწმუნოებასა შინა, ვინაითგან სჯულის წინააღმდეგნი ყოველთვის იყვნენ და ახლაც, ამ ჩვენს დროს, უმეტესად განმრავლდენ. მაშასადამე, თუ ქრისტიანემ დაიძინა, მღვიძარე არ არის ის და ფრთხილად არ იქცევა, აღვილად შთავარდება იგი განსაცდელსა შინა და მოაკლდება სარწმუნოებასა, ესე იგი, სულიერსა თვისსა სიცოცხლესა, სულიერსა საუნჯესა.

მხნე იყვენით და განძლიერდით, იტყვის კიდევ მოციქული პავლე. მხნეობა მღვიძარებაზე უმჯობესი და უდიდესი თვისება არის. მხნეობა არის ძალა და სიმტკიცე კაცის სულისა. მხნე კაცი ის არის, რომელიც ყოველს საქმეს და შრომას ასრულებს ხალისიანად და სასოებით, რომელსა საქმე არ მოეწყინება, რაც გინდა ძნელი იყოს, მეტადრე არ მოეწყინება

კეთილი, სულიერი საქმე და ბოლომდე მიიყვანს თავის საქმეს. მხნეობა უმეტესად გამოუჩნდება კაცს მაშინ, როდესაც იგი არ დალონდება, არამედ უმეტესად განძლიერდება ყოველს წინააღმდეგს და დამაბრკოლებელს შემთხვევაში. სადაც სუსტი და სულმოკლე ადამიანი დალონდება და არ იცის, რა ქმნას, იქ მხნე კაცი უმეტესად გალონიერდება; იმას ყოველი წინააღმდეგი შემთხვევა თითქოს გააჯავრებს და ღონეს მოუმატებს; მხნე კაცი ყოვლისა სამწუხარო შემთხვევისაგან და მავნებელისა მოვლინებისაგან გამოვა ძლიერ-შემოსილი; ას-ჯერ რომ დაიმარცხოს და საქმე გაუფუჭდეს, მაინც არ დალონდება, არამედ ხელახლა მიუბრუნდება თვისსა შრომასა და საქმესა და ბოლოს უთუოდ ერთხელ გაიმარჯვებს. პრა ამოდ იტყვის მოციქული: **მხნე იყენით და განძლიერდით**; მხნეობა განძლიერებს ადამიანს. მხნე კაცი უბედურებასა შინა არ იქმნება განლაღებული. მრთი სიტყვით, მხნეობა არის უძვირფასესი თვისება ადამიანისა.

ბარნა შეიძლება, რომ მხნეობაც ბოროტად იხმაროს კაცმან და კიდევ ვხედავთ, სამწუხაროდ, რომელ ამა სოფლისა და ცოდვისა მოყვარენი უდიდესსა მხნეობასა და ღონესა ხმარობენ თვისთა საქმეთა შინა, ვიდრემდის ძრისტეს მოყვარენი და ჭვთის მსახურნი, მაშინ როდესაც მხნეობა ისე არავისთვის არ არის საჭირო, როგორც ძრისტეს მოყვარე კაცისათვის. აღსრულება ძრისტეს მცნებათა მოითხოვს ჩვენგან დაუძინებელსა შრომასა და შეურყეველსა მხნეობასა. აქ კაცი ებრძვის და ეჭიდება არა თუ გარეგანთა წინააღმდეგთა შემთხვევათა და განსაცდელთა, რომელიც ადვილი არის, არამედ თვით თავის თავს უნდა ებრძოდეს და თავის სულს და გულს უნდა ეჭიდებოდეს. წარმოიდგინე, რა სიმხნე, რა-ზომი მხნეობა და ღონე უნდა იხმარო, შენ ძმაო, მაშინ, როდესაც ხშირად შეგემთხვევა ისეთი გარემოება, სადაც საკუთარის შენის სულის და გულის სურვილი უნდა დაივიწყო და დათრგუნო; რაც გიამება, ის უნდა მოიძულო, რაც არ გიამება, ის შეიყვარო და აღასრულო, შენი საკუთარი ბუნება უნდა გამოსცვალო, დღე და ღამ შენს თავს უნდა ებრძოდეს, ხშირად შენი თავი, ვითარცა მტერი, სდევნო და შეაიწროვო. ამას ვერ იქმნს, ვი-

საც არა აქვს დიდი და აღმატებული მხნეობა და სულგრძელეობა. მით უმეტესად არის საჭირო კაცისათვის სიმხნე, რომელ ზოგიერთი კაცი თუმცა კეთილი არის, კეთილი საქმე უყვარს და სურს, გარნა თუ სიმხნე არა აქვს, მისი კეთილობა უქმი და უნაყოფო იქმნება. იმას სურს კეთილი საქმის ქმნა, მაგრამ, როდესაც დაიწყება, პირველი დაბრკოლება მას დაალონებს და გააჩერებს. მისთვის იტყვის წინასწარმეტყველი ღვთისმეტყველი: **ღმერთო, მოეც ძალი სიკეთესა ჩემსა.**

თუ ასე საჭირო არის დიდი მხნეობა, რა სახით შევიძინოთ იგი? პირველად, ჩვენი აზრი, ანუ ჭკუა უნდა დარწმუნდეს, მიხვდეს და დაიჯეროს, რა დიდი და კარგი რამ არის მხნეობა! რა კი აზრი იმაში განმტკიცდა, გულიცა, ანუ სურვილი კაცისა მიიქცევა მისდამი, კაცი მოინდომებს, რომ შეიძინოს ის თვისება და, რა კი კაცმა რაიმე მტკიცედ მოინდომა, ისურვა, უთუოდ მოიპოვნის მას; **ღმერთო, რა კი შეხედავს, რომ შენ გსურს მხნეობის შეძენა სარწმუნოებასა შინა, შეგეწევის თვისითა საიღუმლოითა მადლის მოქმედებითა.**—**ამინ.**

ს ი ტ ყ ვ ა

ტაძარად მიუყვანებასა ზედა ყოვლად-წმიდისა ღვთის-მშობლისასა.

მართლ-მადიდებელნი ძმანო ქრისტიანენო!

მრთი ძველი, საღმრთო მოთხრობა, გადმოცემული ჩვენდამო წმიდათა მამათაგან, გვეტყვის ჩვენ, რომელ, ოდესაც ყოვლად-წმიდა მარიამ შობითდან იყო მხოლოდ სამისა წლისა, მშობელთა მისთა, **იოაკიმე** და **ანნამ**, თანახმად აღთქმისა თვისისა, მიიყვანეს იგი **იერუსალემს** ტაძარსა შინა და მიაბა-

რეს მუნ აღსაზრდელად, და იმ ჟამითგან იგი სწავლობდა საღმრთოსა წერილსა და ეჩვეოდა კეთილსა ზნეობასა. ეს არის ის შემთხვევა, რომელსა ჩვენ ახლა ვდღესასწაულობთ, ქრისტიანენო! მაშასადამე აწინდელი დღესასწაული ყოველთა მშობელთა, რომელთა უვიან ძენი და ასულნი და უყვარან იგინი, ასწავლის და აფრთხილებს, აღრითგანვე იფიქრონ სწავლა და აღზრდა მათი; აღრითგანვე დანერგონ გულთა შინა მათთა ყოველი კეთილი ზნეობა და ჩვეულება. რა სახით უნდა აღასრულონ მათ ეს დიდი მოვალეობა? იოაკიმე და პანანამ თვისი მხოლოდ-შობილი ასული მიბარეს ტაძარსა შინა მსახურთა ტაძრისათა; გარნა ეს იყო საკუთარი ლეთის განგებუბა; ამას ყოველი მშობელი ვერ მიჰბაძავს და არცა გვაქვს ჩვენ ჩვეულებად მიბარება შვილთა ტაძართა შინა აღსაზრდელად. მაშასადამე როგორ უნდა მოიქცენ აწ მშობელნი? ისინი უნდა ეცადნენ, რომ თვით საკუთარი მათი სახლი და ოჯახი გარდაიქცეს საღმრთო საყდრად, აღმზრდელად და განმანათლებელად თვისთა შვილთა და ასულთა და ნაცვლად ტრაპეზისა მსახურთა თვით მშობელნი აღრითგანვე ზრდიდენ და ანათლებდენ თვისთა შობილთა.

მართალია, რაც შეეხება კარგის ზნეობის და ზრდილობის სწავლასა, ამაზე ჩვენ, მცხოვრებთა იმერეთისათა, გვქონან რომელნიმე ძველითგანვე მიღებულნი და განმტკიცებულნი ჩვეულებანი: ყოველნი ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებნი, მეტადრე კეთილშობილნი, ასწავლიან, რაც შეუძლიათ, თვისთა შვილთა და მიაჩვევენ ზრდილობასა, თავაზიანობასა, დარბაისლობასა. მრთს ჩვენს მაღალს, ძველს, წარჩინებულს პოეტს მშვენიერად გამოუთქვამს: გვარი ათასად დაფასდა, ორი ათასად ზრდილობა, და ეს მოკლე, ძლიერი და მშვენიერი სიტყვა კარგად გამოჰხატავს ჩვენსა ხასიათსა; ჩვენ მოგვწონს, როდესაც ვხედავთ კარგად გამოზრდილსა ყმაწვილსა; ჩვენში ყოველ კაცს დიდ-ქებად მიაჩნია, როდესაც მასხედა იტყვიან, რა კარგი ზრდილობიანი კაცი არისო. ღა თუ ვისმე უთხრეს, უზრდელი ხარო, ეს მიაჩნია მას უკანასკნელ გინებად. ბარნა რაში, სახელდობ, მდგომარეობს ეს ჩვენი ზრდილობიანობა? მგონებ, რომელ ჩვენ ზრდილობიანობას ვეძახით მხოლოდ. გარეგანსა ქცევასა. თუ ბავ-

შვი არის თავაზიანი, ლაპარაკში მომფერებელი, მას ვეძახოთ ჩვენ კარგს ზრდილობიანსა; გარნა ეს საკმაო არ არის, ძმანო ჩემნო. ძი, ესეც საჭირო არის და კარგი, რომ ბავშვი იქცეოდეს ზრდილობიანად; საზოგადოებაში ურიგოს და შემარცხვენელს არას იტყოდეს და იქმოდეს, გარნა უმთავრესი საქმე შვილის გამოზრდისა სხვა არის. ძაცი არა თუ მხოლოდ გარეგანითა ქცევითა უნდა იყოს კარგი, არამედ შინაგანი სულიერი თვისება, გულის და სულის ხასიათი უნდა ჰქონდეს კეთილი. ბარნა იმ სახით აღზრდა შვილისა, რომ ყოველთვის მან იქონიოს კეთილი ხასიათი, არის ფრიად მძიმე და ძნელი საქმე და მოითხოვს დიდსა და გაუწყვეტელსა მეცადინეობასა მშობელთაგან. ნუ გგონია, ძმაო ჩემო, რომელ ცოდვა და მადლი, კეთილი ანუ ბოროტი ზნეობა, კარგნი ანუ ავნი მიდრეკილებანი ადამიანის გულში გაჩნდებიან მხოლოდ მაშინ, როდესაც იგი არის მოსული ჰასაკსა შინა? არა, თითქმის იმ ჟამითგანვე, ოდეს შვილი შენი არის ჩვილი, შეატყობ მას, რომელ მის გულში არის ნერგი ყოველთა მომავალთა თვისებათა, მაშასადამე იქითგანვე უნდა იწყო მისი სწავლა და გამოზრდა, იქითგანვე უნდა მიაჩვიო ყოველსა კეთილსა და გარდააჩვიო ყოველისა ბოროტისაგან. შოველთა მათ ცოდვათა და უწყესობათა, რომელთა აწ, საუბედუროდ, ვხედავთ მცხოვრებთა შორის ამა ქვეყნისათა, მე თითქმის იმას ვაბრალებ და იმით ავხსნი, რომელ იგინი სიყრმითგანვე იყვნენ მოკლებულნი კეთილ-გონიერსა ყურადღებასა და გამოზრდასა. რისთვის არის ჩვენს ქვეყანაში ესოდენი შფოთი, სიძულილი, შური ურთიერთთა შორის? მგონებ უმეტესად მისთვის, რომ სიყრმითვე და ბოვშობითვე მშობელნი არ ცდილობენ და არ დაწერგვენ სიყვარულსა, ერთობასა შვილთა შორის. სითგან არის ეს უბედურება ჩვენში, რომელ მართალსა და პირ-მოუფერებელს კაცს ათასში ერთს ვერ იპოვნი, არამედ ყოველი კაცი მრუდედ, მზაკვრებით და ფარისევლობით ლაპარაკობს და იქცევა? ადვილად აიხსნება ეს. მაიხსოვნე, ძმაო, როგორ იზრდებიან ბავშვები სოფლებში: როდესაც ბავშვი შეიქმნება სამისა ანუ ოთხისა წლისა, ესე იგი, ფეხი რომ აიდგა, თავის თავად შეიძლო სიარული, ამ ჟამითგანვე დაწყებული იგი

არის სრულიად თავისუფალი და აშვებული; დადის ყოველგან, დარბის ქუჩებში; რას ნახავს, რას გაიგონებს, რას ეჩვევა, რა ჰაზრი და თვისება გაუჩნდა, ამას არავინ იკითხავს. თუ ღმერთმა ჰქმნა და შობითგანვე კარგი ხასიათი ქონდა, იქმნება, რომ გადარჩეს უბედურებას და არ ისწავლოს ყოველი სიცუდე; გარნა ესრეთნი არიან მცირედნი; თითქმის სუყველანი ამ ჟამითგან სრულიად განირყვნებიან, ყოველს ცუდს. საქმეს გაიგებენ და მიეჩვევიან, ისე რომ მშობელნი ვერც კი შეიტყობენ, სად რა ისწავლა: საწყალმა ბავშვმა. ასე არის ამ ჩვენს ქვეყანაში. ბარნა სხვა ქვეყანაში სხვაფერ არის. სხვა უცხო ქვეყნებში ბავშვები, როგორც რომ მიეჩვევიან სიტყვის გამოთქმას, მაშინვე დედ-მამა ასწავლის მათ ლოცვებს; როგორც შეიქმნება ექვსისა წლისა, მაშინვე მისცემენ სკოლაში, რომელიც ყოველს სოფელში არის, და ესრედ შობითგან სრულს ჰასაკში მოსვლამდე შვილი ნასწავლი, დარიგებული, გაწვრთნილი გამოვა ფრთხილი, გონიერი, მტკიცე, მეცადინე, შრომის მოყვარე და მამულის სასარგებლო.

ხშირად ისმის საზოგადოებასა შინა ჩივილი და დრტვინვა მას ზედა, ვითომც ყმაწვილნი აწინდელთა სახაზინოთა სასწავლებელთა შინა, არა თუ კარგად არ სწავლობენ, არამედ ფუჭდებიან ზნეობითა. მე არ მივიღებ აქ თავზე გამართლებასა მათსა, რომელთა საზოგადოება მიაბარებს აღზრდად შვილთა თვისთა. ამას კი ვიტყვი, — თვით ივინი როგორ ამართლებენ თავთა თვისთა: რა ვქმნათ ჩვენა, მაშინ ოდესაც, ვიდრე მშობელნი მოგვაბარებდნენ შვილთა თვისთა, ესენი კიდევ არიან გაფუჭებულნი ზნეობითა. რა გააფუჭებს ანუ როგორ გაფუჭდება ესრეთი მცირე-წლოვანი ბავშვი? მაგალითი და ხედვა მშობლის ქცევისა. ბავშვს, როგორადაც მდაბიურად იტყვიან, ჰკუთ თვალში აქვს: რასაც ხედავს, იმას მიეჩვევა; რაც ესმის, იმას დაიხსოვნებს. მაშასადამე ამაო იქმნება სიტყვიერი სწავლა და დარიგება მშობლისა, და ვგრედვე მასწავლებელისა, უკეთუ იგი ენით ერთს ეტყვის და საქმეს კი სხვას აჩვენებს. აჰა რისთვის ვსთქვით ჩვენ თავითგანვე; რომელ საკუთარის მშობლების სახლი და ოჯახი უნდა გარდაიქცეს საყდრად, აღმზრდელად შვილთა.

მს ყოველთვის უნდა გქონდეს სახეში თქვენ, მშობელ-
ნო, რომელთა ღმერთმა მოგცათ ძენი და ასულნი! ბაბო-
ზრდა მათი არის უმთავრესი საქმე თქვენის ცხოვრებისა. თვით
ღმერთი ოდესმე მოიკითხავს თქვენგან, უკეთუ თქვენითა ცუ-
დითა ყოფაქცევითა მიეცა რომელიმე დაბრკოლება შვილთა
თქვენთა; გარნა უკეთუ თქვენ თვითონაც იქცევით პატიოსნად,
მაშინ შვილნიცა თქვენნი ისწავლიან პატიოსნებასა და მიიღე-
ბენ კეთილსა ზნეობასა. — ამინ

ს ი ტ უ ვ ა

ქღ-სა კვირიაქსა.

ხოლო იესო ჰრქვა მას: ნუ გეშინინ,
ასულო! სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა
შენ; ვილოდუ მშვიდობით (ლუკ. 2, 30).

მდეს მაცხოვარი, გარემოცული უმრავლესითა ერთთა,
მიდიოდა სახლსა შინა იაიროისასა, მაშინ დედაკაცი ვინმე,
რომელი იყო დიდი ხნითგან სნეული და რომელმან გადააგო
ყოველი თვისი ქონება ექიმთა და ვერ მიიღო მათგან კურნე-
ბა, მიეახლა მას ფარულად და შეახო ხელი შესამოსელსა მის-
სა. მსოდენი მტკიცე სარწმუნოება ჰქონდა მას, რომელ ფიქ-
რობდა, საკმაო არს, რათა ხელი ვახლო შესამოსელსა მისსა
და უეჭველად მივიღებ კურნებასაო; მართლა, იმავე წამს შეა-
ტყუო მან თავის თავს მორჩინა. მაცხოვარმან, რომლისა წინაშე
არა რაი იყო დაფარულ, სცნა საკვირველი სარწმუნოება დე-
დაკაცისა მის და განკურნება მისი; მას ენება, რათა გამოჩინილ
იყო ესრეთი სარწმუნოება სამაგალითოდ სხვათა-თვის. მო-
ბრუნდა რა, ჰკითხა მოწაფეთა თვისთა: ვინ შემეხო მე? მაშინ
იხილა დედაკაცმან, რომელ ვერ დაეფარა, დავარდა მუხლთა

თვისთა და გულ-წრფელად აღიარა ყოველი; ხოლო მაცხოვარმან უთხრა მას: ნუ გეშინინ, ასულო! სარწმუნოებამან შენჲან გაცხოვნა შენ; ვიდოდე მშვიდობით.

აჰა, ვითარი უეჭველი და შეურყეველი სარწმუნოება არის საფუძველი ქრისტიანობისა; სარწმუნოებით დაიწყება და გათავდება ქრისტიანული სწავლა. შოველს კაცს უნდა ჰქონდეს სრული მინდობილობა და გულითადი რწმენა მას ზედა, რაიცა ესმის საღმრთო წერილითგან; ყოველი ქრისტიანული საზოგადოება ყოვლითა ღონის-ძიებითა უნდა ჰცდილობდეს, რათამცა იყოს მას შინა შეურყეველი და დაუსუსტებელი სარწმუნოება. მიდრემდის სარწმუნოება მტკიცედ სდგას რომელსამე ქვეყანასა შინა, ის ქვეყანა არ დავარდება, თუმცა გამოიაროს მრავალი უბედურება და მიძიმე განსაცდელი. ეს ჭეშმარიტება მტკიცედ ახსოვდათ ჩვენთა წინაპართა: იგინი ყოველთვის იდგნენ სარწმუნოებასა შინა. თუმცა მრავალი იყო მათს შორის უწყსოება, განხეთქილება, შური, ბრძოლა; თუმცა ყოვლითა მხრით მრავალნი მტერნი შეავიწროებდნენ მათ, გარნა, ვინაითგან იყვნენ შეურყეველს სარწმუნოებასა შინა, სარწმუნოებამან დაიცვა და შეინახა იგინი. მე ესრედ ვგონებ, რომელ უკეთუ წინაპართა ჩვენთა მრავალთა ჭირთა და განსაცდელთა შორის არ შეენახათ მართლ-მადიდებელი სჯული; ახლა აღარ იქმნებოდა ქვეყანაზედ არცა სახელი ჩვენი, არცა ენა; ახლა ჩვენ ვიქმნებოდით დამდაბლებულ, ვითარცა ვხედავთ რომელთამე, შთამომავლობით ჩვენთა მონათესავეთა, რომელთა დაივიწყეს მართლ-მადიდებლობა და მიიღეს მაჰმადიანობა, დავრდომილთა და პირუტყვებრ წარხდენილთა. აჰა, ვითარ დაგვავალა ჩვენ ჩვენმან სჯულმან და სარწმუნოებამან! სხვა მიზეზი რომ არ გვექონდეს, მარტო ამ მიზეზმან უნდა შეგვაყვაროს ჩვენი სარწმუნოება. ბარნა, განსაცვიფრებელად ჩვენდა, ამ მოკლე დროებაში გამოსჩნდნენ აქაც, ამ ჩვენს ქალაქშიც, რომელნიმე პირნი, არა-რად მრაცხველნი სარწმუნოებისა, თითქმის ცხადად უარ-მყოფელნი ყოვლისა სჯულისა, გამომაცხადებელნი, რომელ კაცს არაფერი არ უნდა სწამდეს, არცა ეკკლესია, არცა სახარება და არცა სხვა რაიმე. ამაზედ არის ერთი ლაპარაკი და დრტვინვა სა-

ზოგადობაში, ამისთვის არ შეგვიძლიან ჩვენც დავიდუმოთ; არამედ ვალისა-მებრ ჩვენისა ცხადად უნდა გამოვსთქვათ ჩვენი ჰაზრი.

პირველად, ვკითხოთ, რისგან წარწმოსდგა ურწმუნოება მათ პირთა, რომელთა ზედაც ჩვენ ვლაპარაკობთ: დიდისა ქუჩისა, სწავლისა და გამოცდილებისაგან მათისა, ანუ გამოუცდებლობისა და სუსტი ქუჩისაგან? ამას ადვილად შევიტყობთ, ოდესაც ვიფიქრებთ, ვინ არიან იგინი, რომელნი გამოგვიცხადებენ ჩვენ ახალთა მათ და საკვირველთა ჰაზრთა. იქმნება იგინი არიან კაცნი აღვსებულნი წლოვანებითა, დახელოვნებულნი სწავლასა და ცხოვრებასა შინა? შინაითგან იგინი გვეტყვიან ჩვენ რომელთამე უცნაურთა, ახალთა და სამძიმოთა ჰაზრთა, მაშასადამე ისინი უნდა იყენენ კაცნი ფრიალ პატივცემულნი, გამოცდილნი, ჰასაკოვანნი და სარწმუნონი. არა! შემეტესი ნაწილი მათგანი, განსაკვირვებელად ჩვენდა, არიან თითქმის ჭაბუკნი, გამოუცდელნი, რომელთა კაცი ვერ მიენდობა არათუ ესრეთსა მძიმესა, არამედ თვით მცირესაცა საქმესა შინა. ან იქმნება, თუმცა იგინი არიან რეგვენნი, გარნა სწავლასა შინა არიან ზედ-მიწეწილნი, რომელთა მიიღეს სრული განათლება და მეცნიერება? არც ეს არის ესრედ! მგონებ, არ იქმნება ნამეტანი, თუ ვსთქვათ, რომელ უმეტესთა მათგანთა ჯერეთ ანბანის მეტი თითქმის არაფერი იციან ზედ-მიწეწილად. ცხად არს ახლა, რას უნდა მივაწეროთ მათი ურწმუნოება, ანუ რისგან გამოვიდა მათი სჯულის წინააღმდეგობა: ქუჩისა და განათლებისაგან, ანუ ქუა-ნაკლულეწიანებისა, გარეგანისა, სუსტისა და უსაფუძვლო სწავლისაგან? ღიდი ქუა და ზედ-მიწეწილი სწავლა არ გააჩენს კაცის გულში სახარების წინააღმდეგობასა, არამედ უმეტესად დაამტკიცებს მას ზედა. მართი მხოლოდ დაუმწიფარი, მკვახე, ნედლი ქუა და უსაფუძვლო, ამღვრეული სწავლა განაშორებს გულსა კაცისასა სახარებისაგან.

მეორედ, ვიფიქროთ: თითონ მოიგონეს ამ პირთა, რომელთა-ზედა ჩვენ ვლაპარაკობთ, ეს წინააღმდეგობა სარწმუნოებისა, ანუ სხვათაგან გაიგონეს? არა! მათ ესმა სხვათა კაცთაგან რაოდენიმე წინააღმდეგი ჰაზრი და ახლა ისინიცა განიმე-

ორებენ მას, ვინაითგან ჭკუა მათი სუსტი არის, არ შეუძლიათ განარჩიონ ჭეშმარიტი ჰაზრი ცრუთა ჰაზრთაგან, ამისთვის რაც ესმის მათ, იმასავე განიმეორებენ. ამასთანავე არიან იგინი ნამეტნავად თავის მომწონნი და ჰგონიათ, რომელ ამით თავს გამოიჩინენ. მს არის ერთი ნიშანი ამღვრეულისა და ცრუისა განათლებისა, რომელ იგი განრყვნის და განალადებს გულსა კაცისასა. ოდეს ჭეშმარიტი და ღრმა სწავლა და განათლება კაცს მოუმატებს სიმდაბლესა, ცრუ და უსაფუძვლო განათლება გაუჩენს გულში ამპარტავანებასა. იმ საწყალობელთა და საბრალოთა რეგვენთა ჰგონიათ, რომელ სარწმუნოების წინააღმდეგის ლაპარაკითა დაამტკიცებენ თვისთა სწავლასა და დიდსა განათლებასა. რათგანაც მათ ძლიერ ჰსურსთ თავი გამოიჩინონ და ცხად-ჰყონ თვისი განათლება და სხვა ვერა რა მოიგონეს და არც შეუძლიათ სხვაში როგორმე თავი გამოიჩინონ, ხოლო სჯულის წინააღმდეგი ორიოდე უსაფუძლო სიტყვა ყოველს კაცს შეუძლია სთქვას, ამით უნდათ გვაჩვენონ თვისი დიდი განათლება; მაშინ ოდესაც ყოველი გამოცდილი და კეთილ-გონიერი კაცი შეიტყობს მათსა შერყეულსა და აღრეულსა ჭკუასა და შეებრალება იგინი, და თვით იგინიც, ოდეს მათი გონება მიიღებს სისრულესა, უკეთუ ოდესმე ეს მოჰხდა, შესწუხდებიან, წარმოიდგენენ რა აწინდელსა თვისსა უგუნურებსა.

დასასრულ, ფრიად შესანიშნავი და საგულისხმო არს, რომელ ესე-ვითარნი ურწმუნოების გამომაცხადებელნი ნაყოფთაგან თვისთა, ესე იგი, მოქმედებათა და ყოფაქცევათაგან გამოაჩენენ, რა შეუდგება მათსა ურწმუნობასა. შითარნიცა არიან სიტყვანი მათნი, ეგრედვე საქმენი მათნი! პირითა მათითაგან ისმის უგუნური და სჯულისწინააღმდეგი ლაპარაკი და იმავე დროსა ყოფა-ქცევა მათი შეაგინებს კეთილსა და წმიდასა ზნეობასა, ვინაითგან გვესმა ჩვენ ყოველთა რომელნიმე მათნი უმვერნი და უსახონი საქმენი, მაშასადამე მეორე წყარო მათის ურწმუნოებისა, სამწუხაროდ ჩვენდა, არის განხუზნილი გული და ხასიათი მათი.

იქმნება ვინმე სთქვას, რომელ არა მხოლოდ ჭაბუკნი გამოუცდელნი და უჰასაკონი, არამედ ზოგნი დიდის ჰასაკისანი

და სწავლაში გამოსრულები არიან სჯულის წინააღმდეგნი. რა არის, ძმანო, ამაში გასაკვირველი? შოველთვის და ყოველგან იყვნენ და არიან სჯულის წინააღმდეგნი ურწმუნონი კაცნი; სრული და მტკიცე სარწმუნოება, ძმანო ჩემნო, არის ნიჭი ღვთისა. ისმინეთ, რასა იტყვის უფალი ჩვენი იესო ქრისტე: აღვიარებ შენ, მამაო, უფალო ცისა და ქვეყანისაო, რამეთუ დაჰფარე ესე ბრძენთა და მეცნიერთაგან და გამოუცხადე ჩვეილთა! ჰე მამაო, რამეთუ ესრედ სათნო-იყო შენ წინაშე. ბარნა ვის მისცემს ღმერთი ესრეთსა ნიჭსა? ამაყსა და მოქადესა. თვისითა სწავლითა და განათლებითა, ანუ კაცსა მდაბალსა და გულ-წრფელსა? რა საკვირველია, მეორესა. წმიდა მოციქული პავლე გვეტყვის არავის ხელეწიფების თქმად უფალი იესო, გარნა სულითა წმიდითა. მსე იგი, ვერავინ აღვიარებს იესო ქრისტეს ღმერთად, უკეთუ სული წმიდა არ შეეწია მას; გარნა სული წმიდა ასწავლის მხოლოდ კაცსა მდაბალსა და კეთილსა.

ღა ესრედ, ძმაო ჩემო, ნუ გიკვირს, ოდეს გესმის ურწმუნოება და სჯულის წინააღმდეგობა რომელთამე პირთაგან. აქ მხოლოდ ეს არის სამწუხარო, რათ გამოსჩნდნენ ჩვენს შორისაც ამისთანა სჯულის წინააღმდეგნი, მაშინ როდესაც არა ოდეს განმავლობასა შინა ათას ოთხასის წლისა არ გაგონილა ამისთანა არაფერი ჩვენს ქვეყანაში? მერმე როდის? მხლა, ოდეს ცოტაოდენი განათლება შემოვიდა ჩვენს შორის! რას იტყვის უბრალო, დაბალი და უსწავლელი კაცი, ოდეს გაიგონებს სჯულის წინააღმდეგსა სიტყვასა სწავლულთაგან? არ იფიქრებსა იგი, რომელ სწავლა მავნებელია და დაავიწყებს ღმერთსა? ბარნა არა! არა ჭეშმარიტმა სწავლამა ჰქმნა ესე, არამედ ცრუ და უსაფუძვლო სწავლამ! შენ მხოლოდ ის ეცადე, ძმაო მორწმუნეო, რომ გაამართლო მათ წინაშე სარწმუნოება შენი კეთილითა საქმითა შენითა. ბაჰსოვდეს, რომელ ურწმუნოება არის ორ-ნაირი: ერთი გამოსჩნდება სიტყვათა შინა, მეორე საქმეთა შინა. მართო ის არ არის ურწმუნო, რომელიცა სიტყვითა მხოლოდ იტყვის: მე არაფერი მრწამსო; არამედ ისიც ურწმუნო არის, რომელი ენითა აღიარებს სარწმუნოებასა, გარნა ყოველი საქმე მისი არის სჯულის წინააღმდეგ; ამისთვის კვალად გეტყვი, გაამართლე სარწმუნოება შენი მშვენიერთა

შენითა ყოფაქცევითა, რათა თვით ურწმუნო იგი, მხედველი, კეთილისა შენისა ცხოვრებისა, მოიქცეს და ირწმუნოს, რომელიცა და ჰყოს ღმერთმან.—ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

ქღსა კვირიაქმსა.

ნუ გეშინინ, ასულო! სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა შენ; ვილაღე მშვიდობით (ლუკ. 5. 26).

რა საკვირველი სარწმუნოება ჰქონდა, ძმანო ქრისტიანენო, დედაკაცსა მას, რომელსაც მაცხოვარმან უთხრა. ეს სიტყვა! მითარ უეჭველი და შეურყეველი იყო სასოება მისი! შმეტეს ათორმეტისა წლისა იყო იგი შეპყრობილი სასტიკითა სნეულებითა; ყოველი ქონება თვისი გადააგო ექიმთა ზედა, გარნა ვერ მიიღო კურნება, და, როდესაც ამ სოფელში მოიხპო ყოველი მისი იმედი, იგი მიიქცა ზეციერისა მკურნალისადმი; სარწმუნოება მისი მიუძღვა მას ძრისტესა იესოსთან. მან იცოდა, რომელ მაცხოვარსა აქეს ძალი და შეძლება კურნებად ყოველისა სენისა; გარნა ვერ ჰბედავდა პირდაპირ ვედრებასა; მან იფიქრა: საკმაო იქნება ჩემთვის მხოლოდ შევეხო სამოსელსა მისსა და მივახლა ზურგით კერძო და შეახო ფესვსა სამოსელისა მისისა, და მეყუხეულად დასცხრა წყარო იგი სისხლისა მისისა. უფალი იყო ამ ჟამად გარე-მოცული და შევიწროებული უმრავლესითა ერითა; უთუოდ მას ამ ჟამად ათასი კაცი შეეხო, გარნა ერთმან მხოლოდ ამა დედაკაცმან მიიღო სასწაულებითი მოქმედება სარწმუნოებისა: სჩანს, რომ მას მხოლოდ ჰქონდა სარწმუნოება ცხოველი და მხურვალე.

მსრეთი გაქვსა შენცა, ძმაო მსმენელო, სარწმუნოება, თუ

არა? ცხოველი არისა, თუ არა, სარწმუნოება შენი? შოველი-სა ქრისტიანესა კაცისათვის უმთავრესი და უპირველესი საქმე არის, რომ იცოდეს, ცხოველი არის და ნამდვილი სარწმუნოება მისი, თუ არა? თითქმის უმეტესი ნაწილი ქრისტიანეთა ჰგონებს, რომელ მას აქვს სარწმუნოება ცხოველი, მაშინ ოდესაც სარწმუნოება მისი არის სუსტი. უმრავლესნი ქრისტიანენი არიან მოსვენებულნი და უზრუნველნი იმ აზრით, რომელ ვითომც იგინი არიან სარწმუნოებასა შინა, გარნა სარწმუნოება მათი ხშირად არის მკვდარი და უსარგებლო. ცხოველი სარწმუნოება ის არის, რომელიც მოქმედობს; ანუ მუშაობს ბუნებასა შინა კაცისასა და ცოტ-ცოტად სცელის და აუშჯობესებს მას; ცხოველი სარწმუნოება, პირველად ანათლებს გონებასა კაცისასა, მეორედ, ჰმართავს და სწმენდს ყოფა-ქცევასა ანუ მოქმედებასა კაცისასა.

შუა ანუ გონება კაცისა არის ქვეშევრდომი მრავალთა შეცთომილებათა და ცრუთა აზრთა. კაცსა უსწავლელსა, სოფლის მცხოვრებსა, წარმოუდგებიან და აწუხებენ ათასნი ცრუნი აზრნი, უსაფუძვლონი მოგონებანი და უსაფუძვლონი შიშნი, იგი ყოველგან, ყოველს უბრალო შემთხვევაში ჰხედავს რაღაცა უცნაურსა ძალასა; მას ყოველიფერისა ეშინია და ყოველიფერსა ცრუსა მოგონებასა ემონება; წინააღმდეგ ამისა კაცი, სწავლული და დახელოვნებული მეცნიერებასა შინა, ხშირად გაიგონებს და ამოიკითხავს წიგნთაგან მრავალთა წინააღმდეგთა ჰაზრთა, რომელნი დააკნინებენ მისსა სასივსასა. ბარნა სარწმუნოება ცხოველი გაანათლებს, ვითარცა პირველსა, ეგრედვე მეორესა. სარწმუნოება ცხოველი შეაგონებს და არწმუნებს ორთავე, რომელ ერთი მხოლოდ ღმერთი არის შემოქმედი და მმართველი ქვეყანისა, რომელ არა არის ქვეყანასა ზედა არსად შიში და დაბრკოლება ქრისტიანესა ზედა.

სარწმუნოება ცხოველი ასწავლის და ჰმართავს სურვილსა, ანუ ნებასა კაცისასა. ძაცის გულში ყოველ-წამ იბადებანი მრავალნი მავნებელნი მიდრეკილებანი. სარწმუნოება ცხოველი ასწონს მათ ყოველთა, შეამოწმებს ძარისტეს მცნებათა თანა; დასთრგუნავს და განაძებს, რომელნიც მათგანნი არიან

წინააღმდეგნი და მანებელნი; ხოლო წმიდათა და კეთილთა განამტკიცებს და განაცოცხლებს.

სარწმუნოება ცხოველი ჰმართავს ყოფა-ქცევასა და მოქმედებასა კაცისასა; იგი მისცემს კაცსა ღონესა და მხნეობასა აღსრულებად კეთილთა საქმეთა, ხოლო დათრგუნვად ბოროტთა ვნებათა და განსაცდელთა.

მსრედ მუშაობს სარწმუნოება ცხოველი ბუნებასა შინა კაცისასა. იგი ჰზრდის კაცის სულსა, იგი აკეთებს და აუმჯობესებს კაცის ხასიათსა, იგი ჰკურნებს სულიერთა ვნებათა კაცისათა, ვითარცა მან განჰკურნა დღეს ხსენებული დედაკაცი ხორციელისა სწეულებისა მისისაგან. ღედაკაცსა ამას სარწმუნოება ჰქონდა განუზომელი და შეუორგულებელი; ამისთვის მიიღო მან ერთს წამს სრული კურნება. მსთქვათ, რომ ეს მაგალითი შენთვის არის დიდი; შენ თუმცა კი გაქვს სარწმუნოება, გარნა არა ეგოდენი; ამისთვის მოქმედებაცა მისი არის შენში უმცირესი; მაშასადამე უკეთუ ერთს წამსვე ვერ განკურნა და ვერ განგწმინდა ცოდვისა შენისაგან, ცოტ-ცოტად და ნელ-ნელად მიიღე უნდა გზრდიდეს და გცვლიდეს. სრულიად უქმი არ უნდა იყოს იგი; გარნა რას ვხედავ? მხედავ, რომელ ცოდვა უძლიერეს არს შენს გულში, ვიდრე მადლი; ვხედავ, რომელ შენ უმეტესად ემორჩილები ცოდვასა და ვნებასა, ვიდრე ჰრისტეს მცნებასა. მართალია, შენ ასრულებ რომელთამე გარეგანთა მოთხოვნილებათა სჯულისათა, გარნა შინაგანი შენი კაცი არ ემორჩილება მოთხოვნილებათა სჯულისათა. მართალია, რაც გინდა ეცადოს კაცი, არ შეიძლება, რომ განემოროს ყოველსა ცოდვასა; გარნა, საუბედუროდ, არა სჩანს, რომ შენ ნანობდე ცოდვისათვის, ჰკდილობდე განშორებად ცოდვათაგან, ერთსა და იმავე ცოდვას მრავალ-გზის განიმეორებ და მით ამტკიცებ, რომ ცივი და მკვდარია შენი სასოება. არ შეიძლება კაცი სუსტი არ შთავარდეს ზოგჯერ ცოდვაში; გარნა უკეთუ მას აქვს სარწმუნოება ცხოველი, იგი ნანობს, მწუხარე არის, ერთი სიტყვით, ჰკდილობს გამოვიდეს ცოდვითგან. მის გულში არის ჰიდაობა ცოდვასა და მადლსა შორის. მისაც აქვს ცხოველი სარწმუნოება, იგი იქმნება შეტომილებით და უსუსურებითა თვისითა შთავარდეს

ცოდვაში; გარნა წინა-განზრახვით და მომზადებით მაინც არ იქმს ცოდვასა; გარნა შენ დიდითა მეცადინეობითა და დიდითა მომზადებითა აღგისრულებია მრავალი ცოდვა. რაოდენ-გზის სინილისი გამხილებდა და გეტყოდა შენ, რომელ ზოგიერთის საქმის აღსრულება არის ცოდვა და წინააღმდეგი; გარნა შენ მაინც აღგისრულებია იგი. სად იყო სარწმუნოება შენი, ოდეს გესლიანი უნა შენი განგებ და წინააღმდეგ ბუღთა ლექსთა შინა აშავებდა უმანკოსა სახელსა მოყვასისა შენისასა? რისთვის არ დააჩუმა მაშინ ენა შენი სარწმუნოებაჲმან, უკეთუ ცხოველი იყო იგი! რისთვის არ დააკავა ხელი შენი სარწმუნოებაჲმან შენმან, უკეთუ ცხოველ-იყო იგი, მიღებად ქრთამისა? რისთვის არ დაამწვიდა გული შენი და არ გააქრო ცეცხლი შურისა და მტრობისა? მართი სიტყვით, რისთვის არ იცვლი ცუდს ყოფაქცევასა, რისთვის არ დასტოვებ ცოდვასა, თუ გაქვს სარწმუნოება? ბარნა ესრედთა კითხვათა და გამოძიებათა დიდხანს ვერ გავათავებთ. მოკლედ ვსთქვათ: თუ ქრისტიანი ქრისტიანობა გსურს შეიძინო,—შეიძინე ცხოველი და ღონიერი სარწმუნოება, ვითარცა დედაკაცმან, რომელსა ესმა სიტყვა ესე საწადელი: ნუ გეშინინ ასულო! სარწმუნოებაჲმან შენმან გაცხოვნა შენ. —ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

ქე-სა კვირიაქესა.

ვინ არს მოყვას ჩემდა? (ლუკ. ივ ლ).

ღღეს წარკითხულითა სახარებითაგან გესმათ თქვენ, საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო, ვითარ ერთმან სჯულის-მეცნიერმან ებრაელმან ჰკითხა შუალსა: ვინ არს მოყვას ჩემდა? ძველნი ებრაელნი არა ყოველსა კაცსა რაცხვიდენ თვისდა მო-

ყვასად, არამედ მხოლოდ მემამულეთა და მონათესავეთა თვის-
თა; მათ უყვარდათ მხოლოდ მათივე ტომისა და შთამომავ-
ლობის ებრაელნი, გარნა ყოველნი სხვანი კაცნი სძულდათ
და მიაჩნდათ მტრად. მაცხოვარმან განსანათლებელად მათისა
გონებისა, უპასუხა მოძღვარსა მას შემდგომითა იგავითა: კაცი
ვინმე მიდიოდა იერიქონითგან იერუსალიმს; მაშასადამე იგი
იყო ებრაელი, და დაეცნენ მას ავაზაკნი, განძარცვეს იგი,
დასჭრეს და ძლივს ცოცხალი დააგდეს გზასა ზედა. იმ უმად
გაიარა იმავე გზით ერთმან მღვდელმან, ნახა დაჭრილი იგი,
გარნა ყურადღება არ მიაქცია მას ზედა; მერმე გაიარა იქ
ერთმან ლევიტელმან, ესე იგი, ტაძრის მსახურმან, გარნა არ-
ცა მან მისცა შემწეობა, და დასტოვა უწყალოდ; ბოლოს გა-
იარა იქ ერთმან სამარიტელმან, ესე იგი, კაცმან უცხოისა ქვე-
ყნისამან და ებრაელთაგან ფრიად შეძულებულმან, შეეწყალა
მას უბედური იგი, მიეახლა მას და შეუხვია წყლულებანი მი-
სნი, დაასხა მას ზეთი და ღვინო, და მერმედ აღსვა იგი კარა-
ულსა ზედა თვისსა და მიიყვანა სასტუმროსა სახლსა შინა.
იქ მოუარა მას შეძლებისამებრ და მეორე დღეს შთააბარა იგი
სახლისა უფალსა, რათა იზრუნოს მისთვის; და რასაც წააგებს,
აღუთქვა უმეტესისა მიცემა მისდა. ვინ უკვე ამათ სამთაგანი,
ჰკითხა უფალმან სჯულის-მეცნიერსა გგონიეს შენ მოყვას მისდა,
რომელ იგი შთავარდა ხელთა ავაზაკთა მათ? ხოლო მან ჰსთქვა:
რომელმან ჰყო წყალობა მის თანა. ჰრქვა მას იესო: ვიდოდე და
ჰყოფდე შენცა ეგრევე (ლუკ. ი. ლვ. ლზ).

ჩვენ ყოველთა, საყვარელნო ძმანო ქრისტიანენო, გვერ-
გება სწავლა ამა იგავისა და არცა უმცირეს, ვიდრეღა ოდესმე
ებრაელთა მათ; ჩვენც ხშირად ვფიქრობთ და ვკითხავთ ჩვენს
თავს: ვინ არს მოყვას ჩემდა? ჩვენც გვაქვს ის ჩვეულება, რო-
მელ ყოველთა კაცთა ჩვენს შორის გულში გავყოფთ: ორ-ნა-
წილად: ზოგიერთთა ვრაცხთ და უწოდებთ მოყვარედ, ხოლო
სხვათა მტრად. მოყვარეს მოყვრობა აჩვენე და მტერსა მტრო-
ბაო, ვიტყვიტ ჩვენ ხშირად; ან მოყვარერით გავისტუმროვო,
ან მტერიო, დაძინებთ ჩვენ მრავალ-გზის. ბარნა ნუ გგონიათ,
ძმანო, რომელ ეს იყოს მხოლოდ სიტყვა, და საქმით კი არ
იყოს ესრედ. არა! მითარნიცა არიან ესე სიტყვანი, ეგრეთნი-

ვუ საქმენი ჩვენნი: ვინ არ იცის და ვინ არ ჰხედავს, რომ ჩვენი ქვეყანა ამით არის შეწუხებული, რომელ არ არის ჩვენს შორის ერთობა, სიყვარული და ერთგულება ქრისტიანული; რომელ ყოველნი მცხოვრებნი ამა ქვეყნისანი ასწილ იქმნებოდნენ უბედნიერესნი ხორციელად და უმჯობესნი სულიერადაც, უკეთუ ჰქონდესთ მათ სიყვარული ურთიერთობრივი, უკეთუ არ იყოს მათ შორის განყოფა მოყვრობისა და მტერობისა. ორ გამოაჩენსა ეს ცხადად, რომელ, სამწუხაროდ ჩვენდა, ძალი და სული სახარებისა ვიდრე აქამომდე არ შესულა სიღრმესა შინა გულისა ჩვენისასა, არ დაუმორჩილებია ყოველი ბუნება და ჩვეულება ჩვენი? ორ არის, ძმანო ჩემნო, ჭეშმარიტი სული ქრისტიანობისა იქ, სადაცა ჰსუფევს განხეთქილება, შური, სიძულილი; მიჰხედეთ მოწყალესა სამართელსა. თუმცა იგი წყლული კაცი იყო მისი მოძულე, მოშურნე, მტერი გარნა შეიწყალა იგი და მისცა ყოველი შემწეობა; მასასადამე ყოველი კაცი არის მოყვანი ჩვენი და ძმა ჩვენი.

ბქ იქმნება ვინმე იფიქროს: ნუ თუ შესაძლებელი არის, რომ ვისმე ყოველი კაცი ისრე უყვარდეს, ვითარცა მკვიდრი ძმა ანუ დედამა თვისი? უკეთუ შენ ჭეშმარიტად და გულწრფელად გიყვარს შენი ძმა, დედამა და მოყვარე, იცოდე რომ ადვილად შეიყვარებ ყოველთა სხვათა კაცთა; ჭეშმარიტს სიყვარულს ის თვისება აქვს, რომ იგი გულისა კაცისასა გავრცელებს, სულგრძელ-ჰყოფს და განსდევნის მისგან ყოველსა სიძულილსა და შურსა. ბოლოს ესეც უნდა გვახსოვდეს, რომელ სულიერი ნათესაობა უდიდეს არს, ვიდრე ხორციელი; ძმა და მოყვარე მხოლოდ ხორციელად არს შენთან შეკავშირებული, ხოლო ღმერთმანსულიერად ყოველი კაცი შეაერთა და ყოველნი გყო მოყვარედ და ძმად თავსა თვისსა შორის.

ბარნა იგავსა ამას აქვს მეორე მნიშვნელობა, უდიდესი პირველისა. მოწყალე იგი სამართელი ნიშნავს თვით შუალესა ჩვენსა და მაცხოვარსა; ხოლო კაცი იგი დაჭრილი და გზასა ზედა მიგდებული ნიშნავს მრთელსა კაცობრივისა ნათესავსა. მდგომარეობა კაცობრივისა ნათესავისა, უწინარეს მაცხოვრის სოფლად მოსვლისა იყო ნამდვილ მგზავსი იმ კაცისა, რომელი ავაზაკთაგან იქმნა შეპყრობილ და დაწყლულეულ. კაცი

იყო შთავარდნილი ხელსა შინა სულიერთა ავაზაკთასა, რომელნი არიან ეშმაკნი და ყოველნი ნაყოფნი ეშმაკისანი: ცოდვა, ვნება, ზრწნილება სულიერი და სიკვდილი. ამა ურიცხვთა მტერთა ესოდენ სტანჯეს, დასჭრეს და აგნეს კაცი, რომელი იგი კნინდა იყო ცოცხალ; ხოლო შემწე და მკურნალი არავინ ჰყვანდა მას: არცა მღვდელნი, არცა ლევიტელნი, არცა სხვა ვინმე იყო მისდა მფარველ და შემწე. ისრაელთა ჰყვანდათ მღვდელნი მრავალნი და ლევიტელნი, გარნა სულიერი მათი მდგომარეობა დღითი-დღე იქმნებოდა უარესი; წარმართთა ეგრედვე ჰყვანდათ მრავალნი მღვდელნი, ჰქონდათ ურიცხვნი კერპნი, გარნა იგინი უარესად ჰპრყენიდენ და აფუჭებდენ მათ; მოკლედ, კაცი იყო სულიერად მომწყდარი, ვნებული, თითქმის მკვდარი, მდებარე გზასა ზედა. **და** აჰა-ესერა მოვიდა ქვეყანად სამარტელი მოწყალე უფალი იესო; მან იხილა კაცი იგი საშინელსა მდგომარეობასა შინა, მას ესმა ტირილი და ოხვრა მისი; არა უკუნ-წარხდა იგი, ვითარცა მღვდელი და ლევიტელი, თუმცა მან იცოდა, რომ გზა ესე არს საშიში, გზა ესე მიიყვანს მას ვიდრე ბოლოვითამდე. იგი მიეახლა დავრომოდსა მას, შეუხვია მისი წყლულებანი, სცხო მას ზეთი სიტყვისა და ნუგეშინის-ცემისა; რათა დაუღბოს სიმწარე მისთა წყლულებათა; მან დაასხა მას ღვინო ქადაგებისა და მადლისა თვისისა, რათა განამტკიცოს დაღონებული და დასუსტებული ცოდვითა და სულიერთა საღმობათაგან გული მისი. მსრედ გვიყო ჩვენ მოწყალემან სამარტელმან: იგი მოვიდა ჩვენდა განსანათლებლად და განსაკურნებელად, თუმცა ჩვენ არ ვიყავით ღირსნი მისისა მოწყალეებისა; მან წინადვე იცოდა, რომელ გზა ესე აღიყვანს მას ჯვარსა ზედა; გარნა სიყვარულმან და მოწყალეებამან მისმან მოიყვანა იგი მას გზასა ზედა. **აჰა**, ვითარ არს სიყვარული მისი ჩვენდამი! ჩვენ გამოგვიხსნა მან მაშინ, ოდეს ჩვენ ვიყავით მისი მტერნი და მოძულენი; ხოლო რას გვთხოვს ჩვენ მაცხოვარი ნაცვლად ამა ყოველთა? ითხოვს მხოლოდ იმას, რათა გვქონდეს ჩვენ ურთიერთ-არს სიყვარული და ერთობა; ამას მოითხოვს ჩვენისა ბედნიერებისათვის და არა თავისა თვისისათვის, ხოლო ჩვენ კი ხშირად გვავიწყდება მისი სწავლა და მცნება, ხშირად ვემტერებთ

ურთიერთ-არს და ვაწუხებთ ერთი მეორესა; გარნა ვისაც სურს აღსრულება მისისა მცნებისა, იმას ყოველთვის ახსოვს, რომელ ყოველი კაცი არის მისი მოყვასი, ხოლო უმეტესად კაცი გაჭირვებული და უბედური. — ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

ამ-სა კვირიაკისა.

შეიყვარო უფალი ლმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა, და ყოვლითა სულითა შენითა, და ყოვლითა ძალითა შენითა, და ყოვლითა გონებითა შენითა, და მოყვასი შენი ვითარცა თავი თვისი (ლუკ. ი, კზ).

ხშირად გვესმის ჩვენ ყოველთა, ძმანო ქრისტიანენო, საღმრთოთა წერილითგან და ვიცით მტკიცედ, რომელ მცნება ღვთის-სიყვარულისა არის უმთავრესი ყოველთა ძრისტეს მცნებათა და საფუძველი ყოვლისა ძრისტეს სჯულისა; გარნა ხშირად ვფიქრობთა ჩვენ, რისთვის უნდა გვიყვარდეს ლმერთი, რასა შინა მდგომარეობს ღვთის-სიყვარული და როგორ უნდა გრძნობდეს კაცი სიყვარულსა ღვთისასა? მოვიხმაროთ დღეს რაოდენიმე წამი განზრახვად ამა პირველისა მცნებისა ჩვენისა სჯულისა.

რისთვის უნდა გვიყვარდეს ჩვენ ლმერთი? მისთვის, რომელ ლმერთი არის უმჯობესი, უმშვენიერესი და უსანატრელესი არსება და ერთი მხოლოდ ღირსი სრულისა ჩვენისა სიყვარულისა. მხოლოდ ლმერთი შეიცავს თვის შორის ყოველთა უმაღლესთა თვისებათა, რომელთა ძალუქსთ დაკმაყოფილება ჩვენის გულის სურვილისა. ბული კაცისა ეძიებს მარადის უმჯობესსა საგანსა სიყვარულისასა; გარნა ვერცა ერთი რომე-

ლიმე სხვა საგანი ვერ შეავსებს წყურვილსა მისისა სიყვარულისასა. ზონება ანუ ჭკუა კაცისა მარადის მძვირბელი სიბრძნისა და ჭეშმარიტებისა, მხოლოდ ლეთის შორის ჰპოვებს სრულსა და უმაღლესსა ჭეშმარიტებასა; სული კაცისა, რომელსა შინა ლმერთმან დანერგა მისწრაფება უმაღლესისა ბედნიერებისადმი, მხოლოდ ლეთის შორის ნაჰხავს ნეტარებასა და განსვენებასა თვისსა.

მეორედ, ლმერთი მისთვის უნდა გიყვარდეს, რომელ ბუნება ჩვენი ღვთის-სიყვარულითა შეიქმნება უმჯობეს და უმაღლეს. ლეთის-სიყვარული განსწმედს გულსა კაცისასა, განანათლებს გონებასა მისსა. განამტკიცებს სულსა მისსა, გააბედნიერებს მას.

მესამედ, ლმერთი მისთვის უნდა გვიყვარდეს ჩვენ, რომელ მან პირველად შეგვიყვარა ჩვენ; ლმერთმან ჩვენ მოგვცა უმჯობესი და უმაღლესი ბუნება, ვიდრე სხვათა ქმნილებათა თვისთა; ჩვენ შეგვაძკო მგზავსებითა და ხატებითა თვისითა, ჩავვაბარა ყოველი ქვეყანა, დაგვიმორჩილა ფრინველნი ცისანი და თევზნი ზღვისანი. თუმცა ვსცოდეთ, თუმცა წარვწყმიდეთ დიდი ნიჭი ლეთისა, სიწმინდე და უმანკობა, თუმცა დავამდაბლეთ ხატება და მგზავსება ლეთისა ჩვენს შორის ცოდვითა და უსჯულოებითა, გარნა არ განგვაგდო სრულიად პირისაგან თვისისა; არა სრულიად დაგვივიწყა, არამედ იხმარა ურიცხვნი ღვთაებრივნი ღონისძიებანი, რათა აღადგინოს ჩვენს შორის ხატი თვისი და, ბოლოს, ყოველი თვისი ქველის-მოქმედება ჩვენდამო დაგვირგვინა მით, რომელ გარდამოავლინა მხოლოდ-შობილი ძე თვისი აღსადგინებელად კაცობრივისა ნათესავისა, ვითარცა გვეტყვის მოციქული იოანე: და ესე არს სიყვარული, არა რამეთუ ჩვენ შევიყვარეთ ლმერთი, არამედ, რამეთუ მან ჩვენ შემეყვარნა, და მოავლინა ძეი თვისი მღხინებელად ცოდვათა ჩვენთა (იოანე. დ, ა).

აჰა, რავდენნი გვქონან მიზეზნი რათა გვიყვარდეს ლმერთი! ბარნა რასა შინა მდგომარეობს ღვთის-სიყვარული? რა სახით უნდა გრძნობდეს კაცი, ან რანაირათ უნდა შეატყობდეს, რომელ მას აქვს ნამდვილი ღვთის-სიყვარული? როდესაც ჩვენ ვგრძნობთ რომელსამე ქვეყნიერსა სიყვარულსა, მაშინ ადვილად შევიტყობთ ამას. მსთქვათ მაგალითებრ, მე მიყვარს

ერთი ვინმე კაცი. ამას ნამდვილად შევიტყობთ მით, რომელ მიხარია, როდესაც ვხედავ იმ კაცს, მსურს, რომ იგი ყოველთვის ჩემთან იყოს; როდესაც იგი ჩემთან არის, მაშინ ბედნიერი ვარ, უკეთეს იგი ჩემთან არ არის, მოწყენილი ვარ და ხშირად ვფიქრობ იმაზედ. სწორედ ეგრეთვე უნდა იყოს სიყვარული ჩვენი ღვთისადმი. ღვთის-მოყვარე კაცი იგი არს, რომელ ხშირად ფიქრობს ღმერთზედ; ხშირად წარმოიდგენს მისთა თვისებათა; გული მისი დატკობილ-არს, როდესაც იგი ფიქრობს ღვთაებრივთა თვისებათა ზედა. ღმერთი არს უზენაესი არსება, რომელი შეიცავს თვის შორის ყოველთა სულიერთა სისრულეთა, მაშასადამე ღვთის-მოყვარე კაცი არის იგი, რომელ ეძიებს სულიერსა სისრულესა და წარმატებასა.

ღმერთი არს უწმიდესი არსება, რომელსა შინა არ არის არცა ერთი ნაკლულევალება; იგი არს ნათელი მიუმწუხრებელი; მაშასადამე შენ გიყვარს ღმერთი, როდესაც სცხოვრობ სიწმიდით, ოდესაც ცდილობ, რომ ხვიდოდე ნათელსა შინა სულიერსა და განეშორო ყოველთა საქმეთა სიბნელისათა; გარნა, უკეთეს ნაცვლად სიწმიდისა სცხოვრებ უწმიდურობასა შინა, მაშასადამე შენ გიყვარს არა ღმერთი, არამედ მისი წინააღმდეგი.

ღმერთი არის თვით ჭეშმარიტება, მის შორის არის უმაღლესი სიმაღლედ და მართლმსაჯულება, მაშასადამე ღმერთი უყვარს იმ კაცს, რომელიცა არაოდეს არ სტყუის, ერიდება ყოველთვის ცრუსა სიტყვასა და მრუდესა საქმესა; უხარია ჭეშმარიტებისათვის და ყოვლითა ღონითა შეეწევა, რათა ჭეშმარიტებამან სძლიოს სიცრუესა; გარნა ვისაც ნაცვლად ჭეშმარიტებისა უყვარს სიცრუე, მას უყვარს არა ღმერთი, არამედ იგი, რომელი არის მამა სიცრუისა, ესე იგი, სული უკეთურებისა. **ყოველმან, რომელმან არა ჰქმნეს სიმაღლედ, იგი არა არს ღმერთი. საგან, გვეტყვის წმინდა იოანე ღვთის-მეტყველი (იოანე გ. ი).** ღმერთი არის ყოველგან-მყოფი და ყოვლისა-მეცნიერი: ვისაც ახსოვს, რომელ ღმერთი ჰხედავს ყოველსა მისსა საქმესა, ისმენს ყოველსა მისსა სიტყვასა და არა რაი არს დაფარულ მის წინაშე, ვისაც ეს ახსოვს და ისრე ცხოვრებს, ვითარცა ღვთის წინაშე, მას უყვარს ღმერთი. ღმერთი არს ყოვლისა

შემძლებელი და ყოვლისა-მპყრობელი და ვისაც სწამს, რომელ ყოველივე, რაიცა მას შეემთხვევა, ღვთისაგან არის, მას უყვარს ლმერთი.

ბარნა ვინ აღრიცხავს თითოეულად თვისებათა ღვთისათა? საყვარელი მოციქული და ღვთის-მეტყველი იოანე ერთითა სიტყვითა გამოგვიხატავს არსებასა ღვთისასა, გვეტყვის რა, რომელ ლმერთი სიყვარული არს; სიყვარული ლმრთისაგან არს, და ყოველსა, რომელსა უყვარდეს, ლმრთისაგან შობილ-არს და იცის ლმერთი; რომელსა არა უყვარდეს, მან არ იცის ლმერთი, რამეთუ ლმერთი სიყვარული არს (იოანე დ, ზ).

ძვალად გვეტყვის წმიდა იოანე: ჩვენ ვსცანთ და გვრწმენა სიყვარული, რომელი აქვს ლმერთსა ჩვენდა მომართ. ლმერთი, გვეტყვის წმიდა იოანე, არის უხილავი, კაცს არ უნახავს იგი; გარნა უკეთუ ჩვენ გვიყვარს ურთიერთი, მაშინ ლმერთი ჩვენს შორის არის. ლმერთი არა სადა ვის უხილავს: უკეთუ ვიყვარებოდეთ ურთიერთარს; ლმერთი ჩვენს შორის ჰგეის, და სიყვარული მისი ჩვენს შორის აღსრულებულ-არს (დ, იბ). თუმცა კაცი ვერ წარმოიდგენს ღვთის არსებასა, თუმცა ვერ მოიფიქრებს, რაი არს ლმერთი, რა ბუნება აქვს მას; გარნა, უკეთუ სურს მიეახლოს მას და იგრძნოს მისი არსება, ამას მიიღებს სიყვარულისაგან: ლმერთი სიყვარული არს, და რომელი ეგოს სიყვარულსა ზედა, იგი ლმრთისათანა ჰგეის და ლმერთი მისთანა. (იოანე დ, ივ).

მაშასადამე თვით სიყვარული არს ნიჭი ღვთისა, თვით იგი არს ჩვენი მასწავლებელი და განმანათლებელი, და რომელიცა ჰგრძნობს გულსა შინა თვისსა ესრეთსა სიყვარულსა, იგი მხოლოდ იცნობს ლმერთსა.

ღასასრულ იგივე მოციქული, წმიდა იოანე, გვეტყვის ჩვენ: უკეთუ ვინმე სთქვას, ვითარმედ მიყვარს ლმერთი, და ძმაი თვისი სძულდეს, მტყუარ არს; რამეთუ რომელსა არა უყვარდეს ძმაი თვისი, რომელი იხილა, ლმერთი, რომელი არა უხილავს, ვითარ ძალ-უძს შეყვარებად? (იოანე დ, კ). — სპა მიზეზი, რომლისათვისცა სიყვარულსა ღვთისასა და მოყვანისასა აქვს გაუწყვეტელი კავშირი. ათასნი მიზეზნი გვექონან, რომლისათვისცა უნდა გვიყვარდნ მოყვანნი ჩვენნი, გარნა უპირველესი მიზეზი ის არის, რომ თვით ლმერთს უყვარს იგინი. უკეთუ შენ

ღმერთი გიყვარს, მაშასადამე გსურს, რომ სათნოეყო მას, გარ-
ნა სათნო-ეყოფი ღმერთსა მაშინ, ოდესაც შეიყვარებ მოყვას-
სა შენსა, ვითარცა თავსა შენსა.—ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კე-სა კვირიაქისა.

ვინ არს მოყვას ზედა? (ლუკ. კ, კთ).

მსრეთ ჰკითხა შუალსა სჯულის-მეცნიერმან ვინმე, პასუ-
ხად ამა კითხვასა ზედა შუალმან უთხრა იგავი მოწყალისა და
კაცთ-მოყვარისა სამარტელისათვის, რომელმან საკვირველი-
თა თვისითა ქველის-მოქმედებითა გვაჩვენა ჩვენ, რა არს მოყვ-
რობა და როგორ უნდა აღასრულებდეს ქრისტიანე მცნებასა მო-
ყვრობისასა. მოწყალეობა, რომელი მან უყო კაცსა, შთავარდნილ-
სა ხელთა შინა ავაზაკთასა, მწყდარსა და ძლივლა ცოცხალსა, არის
მაღალი მაგალითი მოყვსის სიყვარულისა, პირველად მით რო-
მელ სამარტელმან ამან უყო მოწყალეობა კაცსა უცხოსა და უც-
ნობსა, რომელი იყო შთამომავლობით ებრაელი, მაშასადამე
მტერი და მოშურნე მისისა ტომისა, ვინაითგან ებრაელთა
სძულდათ სამარტელნი; მეორედ, მან უყო მოწყალეობა უანგა-
როდ: ისრეთს კაცს უყო მოწყალეობა, რომელსა არ შეეძლო
გარდახდა და მაგიერის სიკეთის მიღება; მესამედ, მან
ჰქმნა მოწყალეობა ისრეთ შემთხვევაში, რომელ მისს მოწყალე-
ობას მიეცა დიდი ფასი, ვინაითგან კაცი იგი, წყლული და დაქ-
რილი, იყო მიგდებული გზის პირად, საშიშოსა ადგილსა ზე-
და, სადაც ავაზაკნი მრავალ-გზის დაჰხვდებოდენ და მოჰკვლი-
დენ მოგზაურთა. მღვდელმან და ლევიტელმან, თუმცა გაი-
არეს იმ ადგილზედ და ნახეს ეს კაცი წყლული, გარნა ვერ
გაბედეს იქ დაყოვნება და მიცემა შემწეობისა; ხოლო უბრა-
ლო სამარტელმა აღასრულა მცნება ღვთისა და გამოსჩნდა

მოყვასად უბედურისა ამა კაცისა; მაშასადამე მან თვით საქმით აღასრულა მცნება მოყვასობისა. სჯულის-მეცნიერმან, რომელი ჰკითხავდა შუალსა: ვინ არს მოყვას ჩემდა? სიტყვით კი კარგად ახსნა, რა არის მოყვასის სიყვარული, გარნა სჩანს, რომ საქმით კი არ აღასრულებდა იგი მცნებასა ამას; ეგრეთვე მღვდელი იგი და ლევიტელი, რომელთა იხილეს წყლული დაგდებული და შემწეობა არ მისცეს, უთუოდ კარგად აღვიხსნიდენ და განგიმარტებდენ ენაჰქვერულითა სიტყვითა, რაი არს მოყვასის სიყვარული, გარნა, როდისაც მოვიდა ჟამი აღსრულებად მცნებისა ამის, მაშინ მათ გამოაჩინეს, რომ არა აქვსთ გულში სიყვარული მოყვასისა; უბრალო იგი სამარიტელი ვერ აღვიხსნიდა კარგად სიტყვით, რა არს სიყვარული მოყვასისა, გარნა სჩანს, რომ გული ჰქონდა კეთილი და საქმით მან პირველმან აღასრულა მცნება ესე.

ჩვენც ხშირად განვიზრახავთ გულში, ძმანო ქრისტიანენო, და ვიკითხავთ: ვინ არს მოყვას ჩვენდა? ჩვენც ხშირად შემცდარნი ვართ ამ საგანზედ და მოტყუებულნი, ვითარცა წყლული იგი კაცი, შთავარდნილი ხელთა შინა ავაზაკთასა. შექველი არის, რომელ იგი არაოდეს არ მოიფიქრებდა და არ დაიჯერებდა, რომ მღვდელი და ლევიტელი, მისის სჯულის მოძღვარნი, მისი დამრიგებელნი და მასწავლებელნი, დასტოვებდენ მას უწყალოდ და შეუწყვენლად, გარნა სამარიტელი უცხო, სხვა ტომის კაცი, აჩვენებდა მას ესოდენსა მოწყალებასა. ჩვენც ხშირად შევსცდებით მისთვის, რომ არ განვიცდით გულსა და ხასიათსა კაცისასა, არამედ მივხედავთ მხოლოდ მისსა გარემოებასა და ლაპარაკსა.

ვინ არს მოყვას შენდა? შენ მოყვასად, ძმაო ჩემო, ის კი ნუ გგონია, რომელიც პირში გეფერება და გაქებს, ტკბილად გელაპარაკება, გარწმუნებს ენითა თვისითა, იგი შენთვის თავს გადასდებს, კეთილად და მქვერმეტყველად აღვიხსნის, რა არს სიყვარული მოყვასისა, მოგაჩვენებს, რომ იგი შენთვის თავგამომეტებული არის; გარნა პირიქით სხვას ლაპარაკობს შენზედა, გულში შენი შური აქვს.

ვინ არს მოყვას შენდა? ზოგიერთის კაცის გარემეობა და ლაპარაკი სრულიად არ ეთანხმება შინაგანსა მისსა ხასიათსა.

ზოგი კაცი ყოველთვის ღიმილით და ტკბილად გელაპარაკება შენ, თვის პირზედ იგი გამოჰხატავს კეთილობასა და მოწყალებასა, გულში შეგიძვრება, გეფერება, ვითარცა მელა; შენ ჰფიქრობ: რა კეთილი ხასიათი აქვსო, რა კეთილი კაცი არისო, უთუოდ მაგას ჩემი სიკეთე უნდაო; გარნა ხშირად მოგატყუებს მწარედ და როდისაც დაგჭირდება მართლა მისი მოყვრობა, მაშინ გამოხსნდება, რომ იგი ისტყუოდა. სხვა კაცი სხვა ხასიათისა არის: გარეშეობა მისი შენ გეჩვენება სასტიკად; ბევრი ლაპარაკი მას არ უყვარს, პირში არ გაქებს შენ იგი, რაც გინდა ღირსი და კეთილი კაცი იყო, ხშირადაც გაგაჯავრებს ფიცხელითა სიტყვითა, პირდაპირ გეტყვის იგი შენსასიცუდესა, გარნა, პირ-იქით იგი შენზედ ცუდს არაფერს იტყვის, არამედ ჰცდილობს, რომ გაგამართლოს და შეგინდოს შენი ნაკლულევანება; ყელზედ არ გადაგებვევა იგი, არ გარწმუნებს ენითა თვისითა, რომ მას ჰსურს შენი სიკეთე და თავი გადაგებული აქვს შენთვის; შენ ხშირად გგონია, რომ იგი არის ცუდი ხასიათის კაცი, მას შენ სძულხარ და შენი სიკეთე არ უნდა; გარნა, როდისაც მოვა ჟამი და დრო, მაშინ შეიტყობ, რომ მას უყვარხარ შენ, იგი არის შენი მეგობარი, მას შეუძლიან შემწეობა შენი.

შინ არს მოყვას შენდა? შენი მოყვასი ის კი არ არის, ძმაო, რომელიც გეფერება და დაგიახლოვდება მხოლოდ მაშინ, როდისაც შენ ხარ ბედნიერი და კმაყოფილი, როდისაც შენ არ გეჭირვება მისი შემწეობა; არამედ მას სურს შენგან სარგებლობა. რაოდენნი არიან ესრეთნი, რომელ ოდეს შენ ხარ მისთვის საჭირო და სასარგებლო, მაშინ გემონება, გეფერება და გაქებს, სიყვარულსა და ერთგულობასა მოგაჩვენებს, და როდესაც შენ აღარ ხარ მისთვის საჭირო და მეტადრე, უკეთუ თვით იგი არის შენთვის საჭირო, მაშინ იგი შენ აღარ გიცნობს, აღარ შეგხედავს, ზურგს მოგაქცევს. ძეთილი და ქრისტიანული მოყვასი გამოგიჩნდება ჟამსა უბედურებისასა: მაშინ მოგიახლოვდება იგი, მაშინ გეფერება, მაშინ განუგებებს.

შინ არს მოყვას ჩვენდა? ამას, ძმაო, აღგვიხსნის და გვაჩვენებს ცხოვრება და ქცევა თვით უფლისა ჩვენისა იესო

ძრისტესი. წარმოიდგინე და მოიხსენე, როგორ იქცეოდა იგი ყოველ კაცთან. მისი ლაპარაკი და უბნობა იყო შეზავებული სიყვარულითა და მოწყალებითა; გარნა ამასთანავე იყო იგი პირდაპირი; საწყალს, უბედურს კაცსა იგი ეფერებოდა, ანუ-გეშებდა; ხოლო ამაყსა, მდიდარსა, უგუნურსა ზარ-დასცემდა ფიცხელითა მხილებითა. უბედურსა, საწყალსა დედაკაცსა ეტყოდა: ნუგეშინინ, ასულო! ხოლო ამაყთა ფარისეველთა, რომელთა ქონდათ ხელში უფლება და შეეძლოთ მისი გაცემა და დასჯა, ეტყოდა: ორგულნო, ფარისეველნო, ცოფნო და ბრმანო! მოწაფეთა თვისთა, უბრალოთა მეთევზეთა, უწოდებდა: ძმანო ჩემნო, შვილნო, მეგობარნო; ხოლო უსჯულოსა იროდეს, ბალილიას მთავარსა, შეუთვალა ერთხელ: უთხარით მელასა მას!

მსრედ იქცეოდი შენ, მაცხოვარო ჩვენო, და ესრედი სახე მოგვეც ჩვენ: გარნა ჩვენ, მარადის უგუნურთა და მარადის დაბნელებულთა, არ გვახსოვს მაგალითი შენი; არა გვაქვს გულში სახე შენი! ჩვენ ვეფერებით და ვაქებთ მხოლოდ მდიდართა და შემძლებელთა, ხოლო ღარიბსა და საწყალსა კაცსა ვაჯავრებთ და ვავინებთ; შენზედ, მაცხოვარო ჩვენო, ფარისეველნი და ორგულნი იტყოდენ: იგი მზაკვარი არისო და იგი ჩვენ დაგვლუბავსო; გარნა შენ ჯვარ-ცმულ იქმენ ნებსითა ცხოვნებისათვის მათისა. ჩვენ კი ისრე ვფარისევლობთ და ვმზაკვარებთ, რომ ხშირად ვათქმევინებთ ჩვენს თავზედ: რა კეთილი კაცი არისო, იგი ჩვენ გაგვაკეთებსო, გარნა გული კი გვაქვს აღსვებული მტერობითა, შურითა და მზაკვარებითა. შენი სიტყვა და საქმე ერთი იყო: რასაც სიტყვით ასწავებდი, იმას საქმითაც უჩვენებდი; არა ესრეთნი ვართ ჩვენ: ენისა ჩვენისაგან ხშირად წვეთავს თაფლი, გარნა გული ჩვენი აღსვებული არის მწარითა შურითა და მტერობითა. როდის იქმნება, მაცხოვარო ჩვენო, რომელ თვით საქმით დაგემგზავსოთ შენ და არა მხოლოდ სახელი შენი გვეწოდებოდეს ჩვენ! თვით შენ მადლითა შენითა შეგვეწიე, განაცხოველე ჩვენს გულში ნამდვილი და ჭეშმარიტი სიყვარული მოყვასისადმი! — ამინ.

კე-სა კვირიაკესა.

ვინ არს მოყვას ჩემდა? (ლუკ. ი, კთ.).

ესრედ ჰკითხა შუალსა ერთმა სჯულის-მეცნიერმა. მას ჰსურდა შეტყობა: ვინ არს მისი მოყვასი, ვინ უნდა შეიყვას როს მან, ვითარცა თავი თვისი? იგი ჰგონებდა უთუოდ, რომელ არა ყოველი კაცი არის მისი მოყვასი და ყოველს კაცს იგი ვერ შეიყვარებს, ვითარცა თავსა თვისსა. რისთვის ჰფიქრობდა, ძმანო ქრისტიანენო, ეს სჯულის-მეცნიერი ამ სახით? ბანა სჯულის-მეცნიერმა ის არ იცოდა, რომ კაცის მოყვასი არის ყოველი სხვა კაცი? ბანა მის სჯულში, რომელიც მან კარგად იცოდა, არ ამოეკითხა მას, რომელ ყოველნი ტომნი და თესლნი კაცთანი შთამომავლობენ ერთისა წინაპარისა ადამ და მუასაგან, მაშასადამე არიან ძმანი და მოყვასნი? მართალია, ძმანო, ეს უთუოდ კარგად იცოდა იმ სჯულის-მეცნიერმა, გარნა სჩანს, რომ ამ სოფლის ჩვეულებამან დააღიწყო მას სწავლა სჯულისა. სჯული ასწავლიდა მას, რომელ ყოველნი კაცი არიან მისნი მოყვასნი, გარნა იმ ჟამად, როდესაც იგი ამას ჰკითხავდა, ურიათა შორის იყენენ მრავალნი განყოფილებანი და განწვალებანი, რომელთა მათ თითქმის დაივიწყეს: რა არის მოყვასობა და ვინ არის მოყვასი. შრიანი არა თუ უცხო ტომის კაცს არ სთვლიდნენ მოყვასად, არამედ თვით მათ შორის იყენენ ისრეთნი განყოფილებანი, რომ ზოგჯერ ერთი მეორეს არ მიაჩნდა მოყვასად, მაგალითებრ, თვით იგი სჯულის-მეცნიერი და მისნი ტომნი ფარისეველნი და სადუკეველნი შეურაცხ-ჰყოფდენ და მოყვასად აღარ სთვლიდენ დაბალსა უსწავლელსა ხალხსა; ღვდელნი და ლევიტელნი იყენენ განშორებულნი სხვა წოდების კაცთაგან, ერთი მხრის ანუ ერთთ მხრის მცხოვრებნი ემტერებოდენ მეორე მხრის მცხოვ-

რებთა; ბალილეველთა სხვა მაზრის მცხოვრებნი ეცინოდენ და შეურაცხ-ჰყოფდენ; სამარიტელთა ურიანი არც კი შეეხებოდენ, ვინაიდგან მიაჩნდათ იგი უწმინდურად.

ამ სახით დაკარგული იყო ურიათა შორის მოყვრობა და სიყვარული. ღასამოძღვრებლად მათდა და გასასწორებლად მათისა ცრუ ჰაზრისა და მათისა მავნებელისა ჩვეულებისა მაცხოვარმა სთქვა ის მშვენიერი იგავი, რომელი გესმათ თქვენ დღეს სახარებითგან და რომელსა შინა არცა მღვდელმა, არცა ლევიტელმა არ აჩვენა მოყვსური სიყვარული თვით მათის ტომის და შთამომავლობის კაცსა, ავაზაკებისაგან დაჭრილსა და გზახედ მიგდებულსა. ბარნა სამარიტელმა ურიათაგან შეურაცხილმა და მოძულეებულმა კი იხსნა იგი სიკვდილისაგან.

თუმცა ჩვენ ქრისტიანენი ვართ, თუმცა სახარება გვასწავლის ჩვენ, რომელ ამ სოფლის ჩვეულებანი და განყოფილებანი არ უნდა გააუქმებდეს მოყვსობის სიყვარულსა და რომელ ქრისტიანე სიყვარულსა თვისსა მოყვსისადმი არ უნდა დააფუძნებდეს ამ სოფლის კავშირსა ანუ ანგარიშსა ზედა, არამედ ყოველი კაცი უყვარდეს მისთვის, რომელ იგი არის კაცი, ადამიანი; საუბედუროდ, ჩვენც ხშირად გულში გავარჩევთ, ვინ არს მოყვას ჩვენდა და ვინ არა; ზოგი კაცი მიგვაჩნია მოყვსად და ყოველ შემთხვევაში მივსცემთ შემწეობასა, და ზოგიერთ კაცზედ ხშირად ვფიქრობთ, რომ ის არ არის მოყვასი და მისი სიყვარული ჩვენ არ გემართებს; ესრედ რომელ მოყვსურსა სიყვარულსა ჰმართავს ჩვენს გულში არა საღმრთო სჯული სახარებისა, არამედ უბრალო მსოფლიური ანგარიში, როგორადაც ძველნი ებრაელნი იყვნენ განწვალულნი სხვათა და სხვათა წოდებათა შორის, აგრედვე აწინდელიცა ჩვენი ქრისტიანული საზოგადოება არის განყოფილი მრავალ-წოდებად, მაგალითებრ: არის წოდება კეთილშობილთა, სასულიერო და საერო, წოდება სამოქალაქო, სამხედრო, წოდება ვაჭართა და გლეხთა. საუბედუროდ ესრეთნი განყოფილებანი ქრისტიანეთა შორის, ხშირად გარდიქცევიან მიზეზად განშორებისა, უკმაყოფილებისა და სიძულილისა მათ შორის და მით დაარღვევენ საღმრთოსა სჯულსა სიყვარულისასა.

მამსადამე არ უნდა იყოსა საზოგადოებასა შინა სხვა და

სხვა წოდება? ცოდვა არისა ესრეთი განყოფილება ქრისტიანეთა შორის? ბრა, ძმანო ჩემნო! მე ამას არ გეტყვი. ბანყოფილებანი წოდებათა არიან დაწესებულნი სამოქალაქო სჯულისთა მისთვის, რომელ ამ სოფლის მდგომარეობა და ქვეყნის მართვა მიუცილებელად მოითხოვეს ესრეთთა განყოფილებათა; მე მსურს მხოლოდ მივაქციო თქვენი ყურადღება, ძმანო ჩემნო, მას ზედა, რომელ იგინი არიან დროებითნი, წარმავალნი და ქრისტიანული მოყვასთა სიყვარული არ უნდა იყოს დამოკიდებული მათ ზედა. მოციქული პავლე გვასწავლის: **შეიმოსეთ ახალი იგი განახლებული მეცნიერებაი, მსგავსათ ხატისა მის დაბადებელისა მისისა; სადა იგი არა არს წარმართი, და ურია; წინადაცვეთილობა, და წინადაუცვეთლობა. ბარბაროს, სკვითელ, მონება, აზნაურება; არამედ ყოველად ყოველსა შინა ქრისტე (ძალას გ, ია).** ჩვენ ყოველნი ქრისტიანენი ერთბაშად იესო ძრისტეს მიერ და იესო ძრისტეს შინა ვართ ძმანი, თანასწორნი. ღიდი ცოდვა არ იქმნებაა, რომ კეთილ-შობილმა ვინმე სთქვას: ჩემი რა მოყვასი უნდა იყოს გლენხი კაცი; ღიდი ცოდვა არ იქმნება, ერთი სიტყვით, რომ ქრისტიანემ შეიყვაროს მხოლოდ თვისი წოდების კაცი, ყოველს საქმეში მას მიუდგეს, სიმართლით და უმართლოდ მისი მხარე დაიჭიროს. წმიდა მოციქული პავლე ეპისტოლეგსა შინა თვისსა შეფსელთა-მიმართ ქრისტიანულს საზოგადოებასა დაამგზავსებს კაცის გვამს, ანუ სხეულს. როგორადაც კაცის სხეულში არიან მრავალნი ასონი, გარნა ისინი შეადგენენ ერთსა სხეულსა; როდისაც ერთი რომელიმე ასო ასტიკედება კაცს, მაშინ მრთელი კაცის სხეული ავად არის; როდისაც რომელიმე ასო არის დიდებული, მაშინ მრთელი კაცის სხეული არის გახარებული, —სწორედ ამისი მგზავსი ერთობა უნდა იყოს ქრისტიანეთა შორის. ბარნა, საუბედუროდ, ჩვენს ქვეყანაში ეს არავის არ ახსოვს ჩვენში არ ჰსუფევს ქრისტიანული მოყვასობა. ნაცვლად ამისა ჩვენში კიდევ ჰსუფევს მტერ-მოყვრობა, ყოველივე დამოკიდებულია მტერ-მოყვრობაზე; როგორადაც ძველს დროებაში ქრისტეს სოფლად მოსვლამდე არ იყო ძმობა და მოყვასობა, არამედ ანუ მოყვრობა, ანუ მტერობა, აგრედვე ჩვენში. თუ მოყვარე არ არის ვინმე შენი, ის ანუ

მტრად მიგაჩნია, ან არც იცნობ, არც გიყვარს. დასამტკიცებლად მისა, თუ რა სუსტნი ვართ ჩვენ ამ მცნების აღსრულებაში, სხვათა მაგალითთა შორის გამოვარჩევ ერთსა უმეტესსა სამწუხაროსა მაგალითსა.

შგონებ, ყოველი კაცი დამეთანხმება ამაზე, რომელ ჩვენი სულიერი წარმატება და განათლება მოითხოვს, რომ დიდი ერთობა და მინდობილობა იყოს სასულიერო და საერო წოდებათა შორის, ანუ მღვდელთა და ერთა შორის. შოველმა კაცმა იცის, რა სანატრელი და სასიხარულო არის ერთგულობა მღვდელსა და მისსა სამწყსოსა შორის; გარნა საუბედუროდ აქ სულიერი ჩვენი მტერი ჰცდილობს, რომ დაარღვიოს ერთობა და დასთესოს უკმაყოფილება. მართალი კი არის და პირ-უთნეველად კი უნდა აღვიარო, რომელ ჩვენს ქვეყანაში ჯერ კიდევ არ არის ეგოდენი განშორება, არცა უკმაყოფილება სასულიერო და საერო წოდებათა შორის, როგორადაც სხვა, ჩვენზე უფრო განათლებულთა ქვეყანათა შინა. ამაზე ჩვენ მადლობა უნდა შევსწიროთ ღმერთსა და კიდევ უნდა ვეცადოთ, რომ არ განძლიერდეს ესრეთი განშორება და უკმაყოფილობა ჩვენშიაც. სამწუხაროდ, არიან ჩვენს ქვეყანაში მრავალნი ერისაგანნი პირნი, რომელთა ფრიად უყვარსთ გამტყუნება, დაწუნება და განკითხვა სამღვდელო პირთა, ხოლო დაბაღსა ხალხსა ერთობ უყვარს უმართლო ჩივილი მღვდელთა ზედა: ის კი მართალია, ძმანო ჩემნო, რომელ ზოგიერთნი სამღვდელთა პირთაგანნიცა არიან დასაწუნარნი და გასამტყუნებელნი, გარნა, ძმაო, როდისაც ნაჰხავ ესრეთსა მღვდელსა, რა უნდა სთქვა და რა უნდა ჰქმნა? მაშინ შენ უნდა შესწუხდე და თითქმის უნდა სტიროდე მისთვის, რომელ ეს არის დიდი უბედურება და სირცხვილი ქვეყნისათვის, რომელსაც სახარება გამოჰხატავს ამ იგავით: ბრმა ბრმასა წინა რომ უძღვის, ორნივე მთხრებლსა შინა შთაცვივიან; ნაცვლად ამისა მესმის, რომ შენ ხმაბალა განიკითხავ მრთელსა სასულიერო წოდებასა; ვხედავ, რომ შენ არა თუ არ სწუხხარ, არამედ თითქოს გიხარია და თითქოს შენს თავს ამართლებ მღვდლის სიკუდითა. ნეტავი მარტო ცუდსა და დასაწუნარს მღვდელსა განიკითხავდენ ზოგიერთნი ერის კაცნი! წინააღმდეგ

ამისა და განსაცვიფრებელად ჩვენდა, არა ერთ-გზის შენიშნულ არს, რომელ ზოგიერთ სოფლებში კარგი, პატიოსანი და სასარგებლო მღვდელი არის დაწუნებული და დევნილი, ხოლო ავი და მავნებელი მღვდელი პატივ-ცემული და შეყვარებული. რა მიზეზით უნდა მოხდეს ესრეთი განსაცვიფრებელი საქმე? მგონებ იმ მიზეზით, რომ ზოგიერთს ერის-კაცს, ეგრედვე ზოგიერთს გაუნათლებელს საზოგადოებას ის მღვდელი უმეტესად უყვარს, რომელსაც იგი ყოველს საქმეში დაიმორჩილებს, აიყოლიებს და დაითანხმებს. ეს მღვდელი ძალიან ჩვენი მორჩილია და კარგი არისო, გაგვიგონია ზოგიერთთა სოფლის მცხოვრებთაგან. ღა თუ მღვდელი არ დაემორჩილა მას ყოველ საქმეში, თუ მღვდელმა თვით იმეცადინა დამორჩილება სამწყსოისა თვისისა, როგორადაც სჯული მოითხოვს, მაშინ იგი არ მოსწონს მას. არ აჰსხოვს ზოგიერთს ერის კაცს, რომ მოწაფე მოძღვარს უნდა უგონებდეს და ემორჩილებოდეს და არა მოძღვარი მოწაფესა. ნუ იქმნება ამიერიითგან, ძმაო, ესრედ! მღვდელი ყოველთა მოყვასთა უმახლობელესი უნდა იყოს შენზე.

ნუ იყოფინ აგრეთვე, რომ მარტო მოყვარე და მონათესავე გიყვარდეს და სხვა არა. მისაც მარტო ნათესავი ანუ მოყვარე უყვარს და სხვა არა, მას დიდი მადლი არა აქვს. ნათესავის და კეთილის-ყოფელის სიყვარული პირუტყვთაც კი აქვსთ, ნათესავის სიყვარულს ბუნებითი გრძნობა მოითხოვს და აიძულებს.

ღმერთო! მოგვეც ჩვენ ჭეშმარიტი სიყვარული მოყვისა, რათა არა ვკითხულობდეთ მგზავსად სჯულისა-მეცნიერისა: ვინ არს მოყვას ჩემდა?

კბ-სა კვირიაკისა.

ხოლო ეშმაკნი ევედრებოდეს მას და ეტყო-
დეს: უკეთუ განგვასხამ ჩვენ, მიბრძანე ჩვენ მისე-
ლად კოლტსა იმას ღორთასა (მათ. 13, ლა).

ღღეს წარკითხული სახარება იპყრობს თვის შორის, ძმა-
ნო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, საშინელსა და განსა-
ცვიფრებელსა მოთხრობასა. მრთხელ უფალი იესო ძრისტე
მიმოსვლასა თვისსა სოფლითი-სოფლად მიეახლა ერთსა სო-
ფელსა, სახელდობ ბერგესეველთასა; მაშინ მოუხდნენ მას ორ-
ნი კაცნი, შეპყრობილნი და საშინელად გატანჯულნი სულ-
თაგან არა-წმიდათა, იგინი სცხოვრებდენ ტყეში და კლდეებ-
ში, სამოსელს არ იცვამდნენ, საზარელად ჰყვიროდენ და აში-
ნებდენ ყოველთა მიმომსვლელთა. უფალსა იესო ძრისტეს
შეეწყალა იგინი და მაშინვე უბრძანა სულთა არა-წმიდათა
განსვლად მათგან. სულნი, უკეთურნი, ვერ ჰბედვენ მისის
ბრძანების წინააღმდეგობასა; იგინი მხოლოდ სთხოვენ მას, რა-
თა უბრძანოს მათ შესვლად კოლტსა ღორთასა: უკეთუ გან-
გვასხამ ჩვენ, მიბრძანე მისვლა კოლტსა იმას ღორთასა. რას
ნიშნავს, ძმანო, ეს გასაოცარი თხოვნა სულთა უკეთურთა?
რისთვის მოინდომეს ამათ შესვლა კოლტსა ღორთასა? ნუ თუ
სხვა უკეთესს ადგილს ვერ იპოვიდნენ იგინი განსასვენებლად?
რამ დაამდაბლა, რამ გააფუჭა იგინი იმ ზომამზე, რომ ვიდრემ-
დის იყვნენ იმ ორთა კაცთა შინა, სტანჯვიდნენ მათ უწყალოდ
და მერმე, როდესაც მაცხოვრებმა უბრძანა გამოსვლა მათგან,
იგინი ვერ ჰპოულობენ სხვა, თავის შესაფერს, ადგილსა, თვი-
ნიერ უწმიდურთა ცხოველთა? ნუ თუ თვით ღმერთმან თავი-
თაგანვე შეჰქმნა იგინი ესრედნი? არა, ძმანო ჩემნო! შიციო
ჩვენ საღმმრთო წერილითგან, რომელ იგინი დასაბამიღგან

იყვნენ ანგელოზნი, ნათლით შემოსილნი. მაშასადამე, რამ წაახდინა და რამ დაამახინჯა მათი ბუნება ამ ზომად? ცოდვამ! ლეთის-წინააღმდეგობამ! იგინი განდრკნენ ლეთისაგან, შეიქმნენ ღვთის-ურჩინი და შეიყვარეს ლეთის-წინააღმდეგობა, სიცუდე, ბორბოტება და სიცრუე; ამისთვის, ნაცვლად სინათლისა, მათ შეიმოსეს სიბნელე და შეიქმნენ უკეთურნი და ბოროტნი.

აჰა, ძმანო ქრისტიანენო, რა საშინელი მოქმედება აქვს ცოდვას ყოველსა ქმნილებასა ზედა! აჰა, როგორ გააფუჭებს ცოდვა თვით მაღალთა, ნათლით შემოსილთა ანგელოზთა ბუნებათა! ახლა ის იფიქრე, ძმაო ჩემო, და წარმოიდგინე: თუ ცოდვა ესრედ გააფუჭებს თვით ანგელოზის ძლიერსა ბუნებასა, რა სახითღა არ უნდა გააფუჭოს და გაამახინჯოს მან შენი სუსტი და უღონო ბუნება? კაცის ბუნებაზე აქვს განუზომელი და აღუწერელი მოქმედება.

მსთქვათ მოკლედ, რა ცვლილებას მოახდენს ცოდვა ბუნებასა შინა კაცისასა.

ძაცს ლმერთმან მისცა ორნი უმთავრესნი ნიჭნი, რომელნი მას დაამგზავსებენ თითქმის ლეთებასა; ესე იგი, პირველად ჭკუა ანუ გონება, და მეორედ ნება, ანუ თავისუფლება.

ჭკუითა ანუ გონებითა კაცი იცნობს თავის თავსა, ლმერთსა, ბუნებასა; ნებითა ანუ მნებლობით იგი თავისუფლად იწყებს ყოველსა საქმესა, დააწყობს თავის ცხოვრებასა, ანუ დავემორჩილება, ანუ ურჩი ექმნება სჯულსა და ნებასა ლეთისასა. მართა ამათ უმაღლესთა ნიჭთა ცოდვა ეგოდენ გააფუჭებს, რომელ ხშირად კაცი თითქმის სრულიად მოაკლდება მათ და დამგზავსება პირუტყვთა. საჭირო არ არის, რომ შორითგან ვიწყოთ და ვეძიოთ ამის დამტკიცება. თვით უბრალონი მაგალითნი, ყოველ-დღის შემთხვევანი დაამტკიცებენ ამას. ზოგჯერ რომელიმე ცოდვა იმ სახით შეჰკრავს კაცსა, რომელ იგი თითქმის ვედარ ხმარობს თავისუფლად ვერცა ჭკუასა, ვერცა ნებასა თვისსა: მაგალითებრ, ზოგჯერ კაცი იმ სახით გაფიცხლდება, რომელ აღარც კი აპხსოვს, რას ლაპარაკობს და რას იქმნს და, როდისაც გული დაუმშვიდდება, მაშინ თითონაც რცხვენია იმ საქმისა, რომელიც მან ჰქმნა გულფიცხელობასა შინა. კაცი ცოდვისაგან წარტაცებული და დაპყრობილი თვი-

თონაც ხშირად სწუხს თავის მდგომარეობაზედ; მრავალ-გზის მოინდომებს გამოსვლად ცოდვითგან, გარნა ეგოდენ არის შეკრული, რომელ ვერ ასრულებს თვისსა სურვილსა. შუალი იესო ძრისტე იტყვის: ამინ, ამინ, გეტყვი თქვენ; ყოველმან რომელმან ჰქმნას ცოდვა, მონა, არს იგი ცოდვისა. აგრედვე მშვენიერად აღწერს წმინდა მოციქული პავლე მდგომარეობასა კაცისა ცოდვილისასა: ვჰხედავ სხვასა სჯულსა ასოთა შინა ჩემთა, რომელი იგი წინაგანეწყევების სჯულსა მას გონებისა ჩემისასა და წარმტყვენავს მე სჯულითა მით ცოდვისათა, რომელი იგი არს ასოთა შინა ჩემთა (რომ. ზ. ი. კვ). მსე იგი, მე მსურს, რომ კეთილი საქმე ვქმნა, გარნა ვხედავ ჩემს შორის რაღაცა სხვა ძალსა და სჯულსა, რომელი მიშლის მე კეთილსა საქმესა: უბადრუკი მე კაცი ვინმე მიხსენ მე ხორცითა ამისაგან სიკვდილისათა. მსე იგი, რა საწყალობელი და რა სცოდავი კაცი ვარ მეო, ვინ უნდა გამომიხსნას მე ამ ცოდვის მონებისაგანო. აჰა, რა სახით წაახდენს ცოდვა კაცსა და მოაკლებს მას მისთა დიდთა ნიჭთა, გონებასა და თავისუფლებათა.

ბარნა მოქმედება ცოდვისა კაცის ბუნებასა შინა არ ვათავდება ამით; ცოდვა არათუ დააბნელებს სულსა კაცისასა, არამედ იგი მოქმედობს ხორცსა შინა მისსა, იგი მოაკლებს მას სიმრთელესა, შეამოკლებს მისსა სიცოცხლესა და შთაადებს უღროოდ სამარესა შინა. ზოგიერთნი ხორციელნი ცოდვანი ისე ცხადად და მსწრაფად დაარღვევენ კაცის სხეულსა, რომელ არც კი არის აქ საჭირო ამისი დამტკიცება. შოველმან კაცმან იცის ეს. ბარნა არა ყოველნი კაცნი ჰფიქრობენ, რომელ თითქმის სულიერნიცა ცოდვანი, მაგალითებრ, შური, სიძულილი, ამპარტავანება, პატივის-მოყვარება და სხვანი ცოდვანი მოქმედებენ ვითარცა საწამლავი, არა თუ მხოლოდ სულსა შინა კაცისასა, არამედ თვით ხორცსა შინა მისსა. ცოდვასა, კაცის გულში გაძლიერებულს, ეწოდება სახელად ვნება. რისთვის? მისთვის, რომელ იგი ავნებს, სტანჯავს სულსა და ხორცსა კაცისასა. ზოგიერთს საწამლავს გემო ტკბილი აქვსა მაგრამ მოქმედება სასიკვდილნი; აგრედვე ზოგიერთი ცოდვა ერთს წაშს დაატკობს კაცსა, გარნა მერმე ავნებს მას და გააფუჭებს.

გარნა არც ამითა გათავდება დამლუპველი მოქმედება ცოდვისა ბუნებასა შინა კაცისასა. შენი ცოდვა და ბოროტება, ძმაო ჩემო, მარტო შენს ბუნებაში რომ მოქმედობდეს, მარტო შენ რომ გაუნებდეს და შენთა მოყვასთა არ შეეხებოდეს, მაშინ კიდევ არ იქმნებოდა იგი ეგოდენ დასაძრახავი; გარნა უბედურება ის არის, რომელ ცოდვა შენი შეეხება მოყვასთა შენთა და მათცა აუნებს; იგი აგრედვე გარდავა შენთა შვილთა და მომავალთა და, ვითარცა თესლი ბოროტი, გამოიღებს მრავალთა ბოროტთა ნაყოფთა.

აჰა, ძმაო, რაოდენი და რა მძიმე მიზეზები გაქვს, რათა გეშინოდეს ყოვლისა ცოდვისა, ვითარცა უბოროტესისა შენისა მტერისა. ღმერთო, დანერგე ჩვენს გულში შიში ცოდვისა! — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კვ-სა' ძვირიაქმსა.

უგუნურო! ამას ღამესა შინა მიგიღონ სული შენი შენგან; ეგე, რომელი მოიმზადე ვისა იყოს? (ლუკ. იბ. კ).

მრთსა მღიღარსა კაცსა, როგორც მოგვითხრობს დღეს წარკითხული სახარებისა იგავი, მოუვიდა ურიცხვი მოსავალი იმ ზომად, რომ ადგილიც არა ჰქონდა, საღ შეენახა იგი. მაშინ მან იფიქრა თავის გულში: რა ვქნა, რომ ამოდენი სიმდიდრე მომემატა! და მერმე ესრედ გადასწყვიტა: აღვაშენებ უდიდესთა საუნჯისა შესანახათა, შევპკრებ მუნ ყოველსა ჩემსა ნაყოფსა და სიმდიდრესა და ვეტყვი სულსა ჩემსა: სულთა გაქვს მრავალი კეთილი, დაუნჯებული მრავალთა წელთა; განისვენე, სჭამე და სვი, და იხარებდე. გარნა უფალმან რქვა მას: უგუნურო! ამას ღამესა შინა მიგიღონ სული შენი შენგან; ეგე, რომელი მოიმზადე, ვისა იყოს?

რასა შინა მდგომარეობდა, ძმანო-მართლმადიდებელნო ქრისტიანენო, უგუნურება მდიდრისა ამის კაცისა? პირველად მას შინა, რომელ მას ჰქონდა შეცთომილი, უგუნური ჰაზრი სიმდიდრეზე და მის ხმარებაზედ. იგი ჰფიქრობდა, რომელ თუ კი კაცმა შეიძინა სიმდიდრე, მან უნდა განისვენოს, ჰსვას, სჭამოს, განიხაროს და მეტი არაფერი აკეთოს. პრა ესრედ უნდა ჰფიქრობდეს გონიერი ქრისტიანე კაცი. მან არ უნდა წარმოიდგინოს თავის გულში, რომ სიმდიდრე მას დაითხოვს შრომისგან და აძლევს ნებას განსვენებისას? რაც გინდა მდიდარი იყოს კაცი, მაინც არ უნდა დაუტევოს შრომა. წინააღმდეგ ამისა, თუ მან განისვენა, იგი ზარმაცდება, მიეჩვევა უქმობასა, და უქმობა მთავადებს მას მრავალთა ცოდვათა შინა და ბოლოს სიმდიდრესაც დაჰკარგავს იგი და ყოველსა სულიერსაცა ღირსებასა.

მეორედ, მდიდარი იგი კაცი ჰფიქრობდა, რომ სიმდიდრე კაცმან უნდა მოიხმაროს მხოლოდ ჭამისა, სმისა და სიხარულისათვის. სჩანს, რომ მას მარტო თავის თავი აჰხსოვდა; სჩანს, რომ იგი არ ჰფიქრობდა, რაოდენი არიან გარემოს მისსა მშვიდნი, მწყურვალნი, ღარიბნი, რომელთა იგი თანამდები იყო სიმდიდრისა თვისისაგან შემწეობისა მიცემად. პრა ესრედ იფიქრებს ღვთის-მოყვარე ქრისტიანე კაცი; მას აჰხსოვს, რომ სიმდიდრეს ღმერთი მისცემს მისთვის, რათა სიმდიდრითა თვისითა აღიდოს იგი. რა სახით? იმ სახით, რომელ შეეწიოს ღარიბთა, საწყალთა კაცთა, რომელთა აკლიათ საჭმელი, სასმელი, ტანსაცმელი, სწავლა, ნუგეში და ყოველნი სულიერნი და ხორციელნი ნივთნი.

მესამედ, მდიდარი იგი ეტყოდა თავის სულს: სულო! გაქვს საუნჯე მრავალი, მომზადებული მრავალთა წელთათვის; მაშასადამე თვითონვე აღუთქვამდა თავის თავს გრძელ-ჟამიერს და მხიარულს ცხოვრებასა; მას დაავიწყდა, რა მოღალატე არის სოფელი, დაავიწყდა, რომელ კაცზედ არ არის დამოკიდებული მისი სიცოცხლის გაგრძელება. პრა ესრედ უნდა იფიქროს ქრისტიანე კაცმა. იგი თვის სიცოცხლეს და სიმდიდრეს ისრე უნდა უყურებდეს, ვითარცა ღვთისაგან დროებით მიბარებულს ნიჟსა, რომელსა ზედა ღმერთთ ანგარიშს მოსთხოვს

მას. როდესაც მდიდარსა და შემძლებელს კაცს აქვს ესრეთი ჰაზრი, მაშინ იგი ვეღარ გაჰბედავს, რომ სიმდიდრე მოიხმაროს ჭამისა, სმისა და ლხინისათვის; არამედ ჰყვარებოდა, რომ მოიხმაროს იგი, როგორც იამება მას, ვინც მიიხმარა იგი დროებით, ესე იგი, ზეციერსა მამასა ჩვენსა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, თუმცა არ იტყმის, რომ ჩვენს შორის იყვენენ მრავალნი ფრიად მდიდარნი კაცნი, გარნა ჩვენშიაც არის განრჩევა მდიდართა, შემძლებელთა და ღარიბთა შორის. ამისთვის შეიძლება, რომ ჩვენს შორისაც გამოჩნდეს კაცი, რომელმან თავის გულში იფიქროს: სულთა, განისვენენ, სჭამენ და იხარებდენ, ანუ ამის დამზავებულნი და მიხლოვებულნი რომელიმე ჰაზრი; ამისთვის საჭირო არის, რომ ჩვენც გვაჰხსოვდეს დღეს წარკითხული იგავის სწავლა, ესე იგი, არავინ ჩვენგანი არ იყოს მსასოებელი თვისისა შეძლებისა, არავინ იფიქროს ცხოვრებისა თვისისა გატარება მხოლოდ ჭამით და სმით, არამედ შრომითა, მოღვაწეობითა, კრძალულებითა; შეძლება თვისი არ მოიხმაროს მხოლოდ თავის ნუგეშისა და კმაყოფილებისათვის, არამედ აჰხსოვდეს ღარიბნი და საწყალნი კაცნი და შეეწეოდეს მათ; ბოლოს, არ დაივიწყოს, რომ სიკვდილი და სიცოცხლე კაცისა არის ხელთა შინა ღვთისათა; პირველი არის მარადის ახლო ყოველს კაცზე; მაშასადამე ღმერთზე ჰქონდეს დამყარებული ყოველი თვისი სასოება. — ამინ.

კზ-სა კვირიაკისა.

მიუგო შესაკრებელის-მთავარმან მან რის-ხვით, რამეთუ შაბათსა განჰკურნა იგი იესო და ეტყოდა ერსა მას: ექვსნი დღენი არიან, რომელთა შინა ჯერ-არს საქმედ; მათ შინა მომავალნი განიკურნებოდენ, და ნუ დღესა შაბათსა (ლუკ. იგ. იდ).

შუალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან, ვითარცა გვესმა დღეს წარკითხულისა სახარებითაგან, ერთს შაბათის დღეს განჰკურნა შესაკრებელსა შინა ურიათასა დედაკაცი უძღური, რომელი უმეტეს თვრამეტის წლისა იყო დაღონებული და ვერ შეეძლო ზე-აღხილვად. მოძღვარსა მის შესაკრებელისასა არა თუ არ იამა ესრეთი ქველის-მოქმედება მაცხოვრისა და ბედნიერება იმა დედაკაცისა, არამედ მრისხანებით აყვედრა მუნ შეკრებილსა ერსა: ექვსნი დღენი არიან, რომელთა შინა ჯერ-არს საქმედ; მათ შინა მომავალნი განიკურნებოდენ; და არა დღესა შაბათსა. ამით შესაკრებელის-მთავარი შეაგონებს ერსა, ვითომც მაცხოვარმა დაარღვია მეოთხე მცნება, მაშინ, როდისაც მან უმჯობესად აღასრულა იგი. მეოთხესა მცნებასა შინა ლმერთი უბრძანებდა ურიათა: მოიხსენე დღე იგი შაბათი და წმიდა ჰყავ იგი; ექვსთა დღეთა შინა იქმოდე ყოველთა საქმეთა, ხოლო დღე იგი მეშვიდე, შაბათი, არს უფლისა ღმრთისა შენისა. მაშასადამე, ამა მცნებასა შინა ლმერთი პირდაპირ უბრძანებს ქმნად კეთილთა საქმეთა. ვინაითგან იტყვის: წმიდა ჰყავ იგი; ცხად არს, რომელ ოდესაც მაცხოვარი შაბათის დღეს განჰკურნებდა სნეულსა, იგი პირდაპირ აღასრულებდა მცნებასა ამას; გარნა ურიანი მრავალ-გზის აყვერებდენ მას და ეტყოდენ: მან დაარღვია მცნება შაბათისა, იგი არ ასრულებს სჯულსა ჩვენსა! რა იყო ამის მიზეზი? ისა, ძმანო

ჩემნო, რომელ ყოველთა ურიათა და უმეტესად ბრმათა მოძღვართა და სჯულის მასწავლებელთა მათთა აჰსოვდათ მხოლოდ ასო სჯულისა და არა შინაგანი ჰაზრი მისი; იგინი აღსრულებდენ მხოლოდ გარეგანსა მოთხოვნილებასა სჯულისასა და არა მისდევდენ საგანსა, ანუ ჰაზრსა მისსა; იგინი საკმაოდ რაცხდნენ, ოდესაც ერი შაბათს დღეს დასტოვებდა ნიადაგსა მუშაობასა, უძრავად განატარებდა დროებასა, ხოლო წმიდა ჰყოფდა იგი, თუ არა, დღესა შაბათსა რომლითაჲმე კეთილითა საქმითა, ამას იგინი არ მისდევდენ.

ბარნა ჩვენ, ძმანო ჩემნო, ჩვენ, რომელნი ვართ ქრისტიანენი, რომელთა მაცხოვარმან მოგვცა სჯული მალალი და სულიერი, ჩვენ, რომელთა ყოველთვის უნდა გვაჰსოვდეს შინაგანი ჰაზრი და მოთხოვნილება სჯულისა და არა მხოლოდ ასო მისი, არა დავემგზავსებითა ხშირად ამ შემთხვევაში ურიათა მათ? ნაცვლად შაბათისა ჩვენ გვაქვს უქმად კვირა და სხვანი რომელნიმე დღესასწაულნი: რა უნდა ჰქმნას ქრისტიანემან დღეთა ამათ შინა და რანაირად გაატაროს იგინი? წმიდა ჰყავ იგინი, გვიბრძანებს ჩვენცა ლმერთი. ხოლო წმიდა ჰყოფ შენ მათ არა მხოლოდ მაშინ, როდისაც უქმად განატარებ დროებასა, დასტოვებ ნიადაგსა შრომასა და მუშაობასა, არამედ მაშინ, ოდეს აღასრულებ მათ დღეთა შინა რომელსაჲმე კეთილსა და მადლიანსა საქმესა. თუ გულში ნამდვილად გაქვს სული სჯულისა შენისა, დიდ-ცოდვად უნდა მიგაჩნდეს, როდისაც კვირას, ანუ დღესასწაულს დღეს, დააკლდები წირვა-ლოცვასა; გარნა რავდენ-გზის თვით უმცირესმა მიზეზმა დაგაბრკოლა შენ მისვლად ეკლესიასა შინა. ცოდვად მიგაჩნია შენ, როდისაც დღესასწაულს დღეს ვინმე მუშაობს; გარნა ადვილად შეუწდობ შენს თავს, როდისაც მოაკლდები წირვა-ლოცვასა; სჩანს, რომ შენ გაჰსოვს ასო სჯულისა და არა ჰაზრი მისი. ბარნა ერთიცა მხოლოდ მისვლა ეკლესიაში და დადგომა წირვა-ლოცვაზედ არ იქმნება აღსრულება მცნებისა ამის, უკეთუ ჯეროვნად არ ილოცე და არ ისარგებლე წირვა-ლოცვითა. შეიძლება, რომ კაცმა მოისმინოს წირვა-ლოცვა, არაოდეს არ დააკლდეს წირვასა, გარნა მაინც სულიერად აღასრულოს მცნება ესე. როდისაც შენ ისმენ, ძმაო, წირვა-ლო-

ცვასა, თუ კარგად არ გასინჯე შენი სულიერი მდგომარეობა, თუ არ ილოცე ყოვლითა სიმდაბლითა, სასოებითა და შემუსვრილითა გულითა, ერთი სიტყვით, უკეთუ წირვის მოსმენამ და ლოცვამ არ მოგანიჭა შენ უმჯობესი სულიერი მდგომარეობა, მაშინ შენცა გაქვს გულში მხოლოდ ასო მცნებისა და არა სული მისი.

ურიანი კიდევ აყვედრიდენ მაცხოვარსა და მოწაფეთა მისთა, ვითომც ისეხი არ მარხულობდენ. შარსიეველთა ჰკითხეს ერთ-გზის შფალს: რაისათვის მოწაფენი იოანესნი და ჩვენნი მარხულობენ, ხოლო მოწაფენი მისნი არ ინახავენ მარხვასა?

რისთვის იყო ეს კითხვა? მისთვის, რომელ ურიანი მისდევდენ მხოლოდ ასოსა სჯულისასა და არა სულსა მისსა. ძარგია მარხვა; დიდი ფასი აქვს მარხვას, გარნა მაშინ, როდესაც იგი არის ნიშანი შინაგანისა მდგომარეობისა, მონანებისა, გლოვისა, მწუხარებისა; ხოლო თუ მარხვა არის ერთი ოდენ საქმლის გამოცვლა, მაშინ მას არა აქვს ფასი. მარხვა ფარისეველთა მდგომარეობდა საქმელში და სასმელში; იგინი მარხვაში ანუ გამოიცილებდენ, ანუ მოიკლებდენ საქმელს და სასმელსა; გარნა ყოფაქცევასა და საქმეთა თვისთა არ გამოიცილებდენ. არ ვემგზავსებითა ჩვენცა, ქრისტიანენი, აქაც ურიანთა მათ? როდისაც დადგება მარხვა, მაშინ უმრავლესი ნაწილი ქრისტიანეთა გამოიცილის მხოლოდ საქმელსა და ჰგონებს, რომელ ამით მხოლოდ დაკმაყოფილდება მოთხოვნა მცნებისა ამის. წმიდა ეკკლესია გვასწავებს ჩვენ, რათა დღეთა მარხვათასა ვერიდებოდეთ უმეტესად ცოდვასა და ცუდთა საქმეთა, და არა მხოლოდ სასმელსა და საქმელსა; გარნა ვინ შეატყობს აწინდელთა ქრისტიანეთა, რომელ იგინი განმავლობასა მარხვისასა იქცევიან კრძალულებითა და სიწმიდითა? უკეთუ, ძნაო ჩემო, ყოფაქცევასა შენსა ჰმართავს სული სჯულისა შენისა და არა მხოლოდ ასო მისი, ეცადე, რომ მარხვათა შინა მოეწილო ცუდთა საქმეთა, და არა მხოლოდ რომელთამე საქმელთა. ან უგუნური, ან ფარისეველი არის ის ქრისტიანი, რომელიცა დღესა მარხვისასა გამოიცილის საქმელსა, ხოლო ცუდსა ყოფაქცევასა არ გამოიცილის.

ფარისეველი ეგრედვე აყვედრებდენ მაცხოვარსა და მოწაფეთა მისთა, ვითომც ესენი დაუბანელითა ხელითა სხდებიან სუფრასა ზედა, არ გარეცხენ ჭურჭელთა თვისთა, ჩვეულებისამებრ ურიათასა, და არ მისდევენ ეგრეთვე სხვათა, ამის მგზავსათა, გარეგანთა უსარგებლოთა ჩვეულებათა. შიციით ჩვენ, ძმანო, სახარებითგან, თუ ვითარ უპასუხებს მაცხოვარი ფარისეველთა ამ შემთხვევაში და ვითარ გვასწავლის ჩვენ შესახებ ამის მგზავსთა ჩვეულებათა. შპირატესი ჩვენი მეცადინეობა მას შინა უნდა მდგომარეობდეს, რათა განვიწმიდოთ სული და გული ჩვენი და არა მხოლოდ გარეშეობა. ძაცსა შეაგინებს არა რაიმე პირითა შთამავალი სტომაქში, არამედ იგი, რაიცა ამოვალს გულისა მისისაგან. ფარისევლო ბრმაო, განსწმიდე პირველად შინაგანი იგი სასმელისა და პაროქსილისა, რათა იყოს გარეგანიცა მისი წმიდა. აჰა, რას უპასუხებდა მაცხოვარი ფარისეველთა. მრთი სიტყვით, ძმაო ჩემო, ეცადე, რომ გაიგო და შეიძინო სული ძრისტეს სჯულისა; ნუ ატყუებ თავსა. შენსა: ნუ ჰგონებ, რომელ ოდესცა აღასრულებ ერთსა მხოლოდ ასოსა სჯულისასა, მაშინ შენ იყო ნამდვილი მოწაფე ძრისტესი. სული გააცოცხლებს, ასო მოაკვდინებს. ძეთილი ხასიათი, განათლებული გონება, განწმედლი გული, მართალი და წრფელი სელა, შიში ლეთისა და სიყვარული მოყვისა-- აჰა, რაი არს და რასა შინა მდგომარეობს ძრისტეიანობა, რომელიც მოგვეცეს ჩვენ ძრისტემან.— აშინ.

კზ-სა კვირიაკესა ზედა.

მიუგო შესაკრებელის-მთავარმან მან რის-
ხვით, რამეთუ შაბათსა განჰკურნა იგი იესო, და
ეტყოდა ერსა მას: ექვსნი დღენი არიან, რომელთა შინა ჯერ-არს საქმედ; მათ შინა მომავალნი განიკურნებოდენ, და ნუ დღესა შაბათსა (ლუკ. იგ, იღ).

უფალმან ჩვენმან იესო ძრისტემან, ვითარცა გვესმა დღეს წარკითხულისა სახარებითაგან, ერთს შაბათის დღესა განჰკურნა ერთი მძიმედ უძლოური ქალი შესაკრებელსა შინა ანუ სალოცველსა ურიათასა. წინამძღვარი შესაკრებელისა მის, ნაცვლად მადლობისა და პატივის-ცემისა, განრისხდა და სთქვა: ექვსნი დღენი არიან, რომელთა შინა ჯერ-არს საქმედ; მათ შინა მომავალნი განიკურნებოდენ და ნუ დღესა შაბათსა. რას ნიჰშნავს, ძმანო, ეს საკვირველი მრისხანება ამ მოძღვრისა? როგორ მოჰხდა, რომელ ეს კაცი, სასწაულის მხედველი და საწყალისა დედაკაცისა გაბედნიერების მოწამე, ნაცვლად სიხარულისა და შეყვარებისა, მრისხანებს და მწუხარე არს? ძმანო ჩემნო საყვარელნო! ეს მოჰხდა შურისაგან; შურმან დააბნელა ესოდენ გული მისი, რომელ ნაცვლად სიყვარულისა და რწმუნებისა, მას გაუჩნდა გულში მრისხანება და სიძულილი. რაი არს შური? შური არს მწუხარება, რომელსა კაცი ჰგრძნობს გულში, ოდეს იგი ჰხედავს სიკეთესა, წარმატებასა და ბედნიერებასა თვისის მოყვასისასა. მსრედ, იმ შესაკრებელისა-მოძღვარმან, იხილა რა დიდი სასწაული უფლოსა და იფიქრა, რომელ ამ სასწაულისათვის მოემატა უფალსა სიყვარული, პატივი და რწმუნება ყოვლისა ერისაგან, ხოლო თვით მას, შესაკრებელის-მოძღვარსა, ესენი მოაკლდენ, ეწყინა და განრისხდა გულითა თვისითა.

თით ამ მაგალითითგან სჩანს, თუ ვითარ საშინელი და მავნებელი არის ცოდვა ესე შურისა, ოდესაც კაცი, მხედველი მოყვასის სიკეთისა და ბედნიერებისა, გრძნობს გულში არა სიხარულსა, არამედ მწუხარებასა და მრისხანებასა, ცხადად აჩვენებს ამით, თუ ვითარ შორ-არს მისგან სულიცესო ძრისტესი; და უკეთუ ვინმე ხშირად გრძნობს გულში ესე-ვითარსა მწუხარებასა და არა ცდილობს, რათამცა შეიტყოს თვისი სულიერი მდგომარეობა, განიშოროს გულითგან საშინელი ესე ვნება, არ შთავარდებია იგი ბოლოს საბრხესა მტერისასა და არ დაკარგავს იგი სრულიად მადლსა ძრისტესსა? შური და მადლი ძრისტესი, შური და სიყვარული ვერ დაადგრებიან გულსა შინა ერთისა და იმავე კაცისასა. ეს არის პირველი მიზეზი, რომლისათვისცა ჩვენ თანამდებ-ვართ ვეკრძალვოდეთ საშინელსა ამა ვნებასა.

მეორე მიზეზი, რომელი გადააქცევს ცოდვასა ამას უსაშინელეს მტრად სულისა ჩვენისა, ის არის, რომელ შურსა შეუდგებიან მრავალნი სხვანი ცოდვანი; ვინაითგან შური მისდრეკს კაცსა უნებრივად მრავალთა სხვათა ცოდვათადმი. დასამტკიცებელად ამისა შეგვიძლიან ჩვენ მოვიყვანოთ მრავალნი მაგალითნი; ვითარცა საღმრთოთა წერილითგან, ეგრედვე სამოქალაქო ისტორიითგან. საითგან შემოვიდა სოფელში კაცთა შორის ცოდვა და სიკვდილი, თუ არა შურისაგან, რომელი იგრძნო ეშმაკმან, მხედველმან ბედნიერებისა და უმანკობისა ჩვენის წინაპარისამან, და აცთუნა იგი? არა შურმან დასდვა ქვეყანაზედ დასაწყისი უსაშინელესისა ცოდვისა, ესე იგი, კაცის კვლისა, დასეთსა რა სიძულილი პირ-მშოთა ძმათა, ძენსა და ძბელსა შორის და მოაკვლევინა რა პირველსა მეორე? არა შურისაგან განსყიდესა უმანკო მოსებ ძმათა მისთა მკვიბტედ? რისგან მოხდა, თუ არა შურისაგან, რომელ მეფე საულ სდევნიდა და მრავალ-გზის მოინდომა სიკვდილი დავით წინასწარმეტყველისა? ბოლოს, რამ დააბნელა გონება და ჭკუა ფარისევლთა და მწიგნობართა ესოდენ, რომელ მათ არ მიიღეს მაცხოვარი და არა რწმენა მისი? ვითარ არ გაუკვირდება კაცსა, ვითარ არ იფიქრებს იგი, თუ რა საშინელი აქვს შურსა ძალა და მოქმედება გულისა ზედა კაცისასა, ოდეს იგი

წიკითხავს სახარებასა შინა, რომელ ფარისეველი თვალითა ხედვიდენ სასწაულთა ძრისტესთა, ხედვიდენ ბრმათა თვალ-აღხილულთა, მკელობელთა განკურნებულთა, მუნჯთა მლაღადებულთა, ყრუთა მსმენელთა, ლაზარეს, ოთხის-დღის მკვდარსა. საფლავით გამომავალსა, ოთხი-ათასსა კაცსა ხუთითა პურითა გამაძლართა, მზესა დაბნელებულსა, მიწასა შერყეულსა და სხვათა საკვირველთა საქმეთა, გარნა. მაინც არ აღიარებდენ იესოს მაცხოვრად, მაინც სძულდათ იგი და ბოლოს ჯვარს-აჯვეს? რომელი-ღა მაგალითი გვინდა ამის მეტი, რომ შევიტყოთ, რის შემძლებელ-არს შური გულსა შინა კაცისასა?

მსოდენნი მაგალითნი შეგვიძლიან კიდევ განვაშრავლოთ მაგალითებითა სამოქალაქო ისტორიითგან; შეგვიძლიან ვაჩვენოთ მაგალითნი, რომელთა შინა ზოგიერთნი მეფენი, აღძრულნი შურითა, აღაოხრებდენ მრავალთა ქვეყანათა, შურსა თვისსა შესწირვიდენ კეთილ-დღეობასა თვისთა ქვეშევრდომთასა; შური აღძრვიდა მტერობასა მცხოვრებთა შორის ერთისა და იმავე ქვეყანისათა და გააჩენდა მათ შორის ბრძოლასა და ესრედ მოსწყვეტდა მრავალთა ერთა. ბარნა რა საჭირო არს, ძმანო, რომ შორითგან მოვიყვანოთ მაგალითნი? ბარემოს ჩვენსა მიმოვიხედლოთ, ჩვენს თავზედ ვიფიქროთ, ჩვენი თავი ვიცნათ!

მრავალთა ცოდვათა შინა ვართ ჩვენ დანაშაულ ლეთისა წინაშე; მრავალ-ფერად ვამწარებთ ლმერთსა ჩვენ, მცხოვრებნი ამა ქვეყანისანი, ვითარცა კაცი ცოდვილნი, გარნა, ვგონებ, უპირველესი ჩვენი ვნება არის შური; რაღაც განსხვავებული მიდრეკილება გვაქვს ჩვენ ამ საშინელის ვნებისადმი. ლმერთო! მოვა ოდესმე ის დრო, რომ, ბოლოს ჩვენ ვიცნათ თავი ჩვენი? მოვა ოდესმე ის ჟამი, რომ შევიტყოთ, ბოლოს, რასა შინა მდგომარეობს ჩვენი უბედურება, რა გვტანჯავს ჩვენ და რა გვაკლებს კეთილ-დღეობასა და წარმატებასა სულიერსა და ხორციელსა? მოვა ოდესმე ის დრო, რომ მადლმან შენმან, ლმერთო, განანათლოს გული ჩვენი და ბოლოს ვსთქვათ: აჰა, მტერი ჩვენი, აჰა ჩვენი მომაკვდინებელი, აჰა, ვინ გვტანჯვიდა ჩვენ, აჰა ვინ გვაშორებდა ჩვენ იესო ძრის-

ტეს მადლისაგან და ყოვლისა სიკეთისაგან! შეშმარიტად, ძმანო ჩემნო, შური არის ერთი დიდი და უწყალო მფლობელი და სასტიკი უფალი საწყალოა ჩვენთა გულთა; ჩვენ ყოველნი ვართ საბრალონი და უბედურნი მონანი შავისა ამის გველისანი. მისი ენა გამოსთქვამს, ვისი კალამი აღწერს ურიცხვთა ვნებათა, რომელნი წარმომდინარეობენ ამ მოწამლულისა წყაროსისაგან და გააშორებენ ჩვენს ქვეყანასა შინა ყოველსა კეთილსა? არ არის არცა ერთი ეკვი, რომელ მცხოვრებნი ამა ქვეყანისანი ასწილ იქმნებოდენ უბედნიერეს, უკეთუმცა არ იყოს მათ შორის შური და ნაყოფი მისი, შურისძიება! შეკველია, რომელ უმრავლესი ნაწილი ჩვენთა ნაკლულევანებათა, ცოდვათა და ბოროტთა მოქმედებათა გამოდის ამ წყაროსისაგან. ძველად, აღძრულნი შურითა მცხოვრებნი ამ მცირე ქვეყანისანი, განიკრძობოდენ მრავალ-ნაწილად, ებრძოდენ და აოხრებდენ ერთი მეორესა: რაჭის მთავარნი ეჩხუბებოდენ შორაპნის მთავართა და აოხრებდენ; წარჩინებულის ძაცხის მცხოვრებნი განუცხადებდენ ომსა იმერეთის მეფეთა; იყო ერთი დიდი ჩხუბი, განხეთქილება, მეფის დალატობა, მტერთადმი მიდრეკილება, და ესე ყოველი ურთიერთობრივისა შურისაგან. აწ, ამ ჩვენ დროში, მადლითა ლეთისათა და მოწყალებითა შემძლებელისა მთავრობისათა, არ შეიძლება იყოს ჩვენს შორის ის ცხადი ომი და მოოხრება, გარნა შურმანსხვა გზა და ბილიკი გამოირჩია, სხვა ფერი მიიღო, სხვაფერად მოქმედობს აწ. ახლა შური იგონებს ცილის-წამებასა; შური სთესავს სიძულილსა ძმათა შორის, მეზობელთა შორის; შური ცეცხლად ეკიდება მრავალთა კაცთა და შეაგონებს მრავალთა უმგზავსთა საქმეთა, შური სთხრის ორმოსა, სადაცა მოყვასმან შთააგდოს მოყვასი თვისი. ბარნა ყოვლად-უსაშინელესი და გულის-მომაკვინებელი მოქმედება შურისა ჩვენს შორის ის არის, რომელ იგი არა ზოგავს უმახლობელესთა ნათესავთა; მან დაარღვია ბედნიერება მრავალთა ოჯახთა, განაშორა ძმა ძმისაგან, მამა შვილს შეაძულა; დაარღვია ყოველნი საღმრთონი კავშირნი.

რა არის, ძმანო, მიზეზი ესრედის საშინელისა ჩვენის მიდრეკილებისა შურისადმი? შეიძლება ახსნას კაცმან, რისთვის

გვაქვს ჩვენ, მცხოვრებთა ამა ქვეყანისათა, უმეტესი მიდრეკილება ამ ვნებისადმი, ვიდრე მცხოვრებთა სხვა ქვეყანისათა? შეიძლება, ძმანო ჩემნო, ვაჩვენოთ რამდენიმე მიზეზნა, რომელი, თუმცა სრულიად არ ახსნიან, რისთვის ვართ ჩვენ უმეტესად მიდრეკილნი შურისადმი, ვიდრე სხვანი, გარნა ცხადყოფენ, თუ რა განაძლიერებს ჩვენს შორის ვნებასა ამას. მართი მიზეზთაგანი, რომელი შობს და განავრცელებს ვნებასა ამას ამ ქვეყანაში, ვგონებ, უნდა იყოს უსაქმობა, ანუ უქმად დროების განტარება. მართი მაგალითი ახსნის ამას. ვსთქვათ, ერთს რომელსამე სოფელსა შინა არიან ორი ვინმე ოჯახის-ბატრონნი. მართი მათგანი არის კაცი ჭკვიანი, შრომის მოყვარე, მეცადინე, ესრედ რომელ კარგად დაესახლა და მრავალი შეიძინა; ხოლო მეორე არის კაცი მცონარე, უქმი და უმეტესად კარგავს, ვიდრეღა შეიძინებს: ამ მეორე კაცს გაუჩნდება გულში შური და სიძულილი. ნაცვლად მისა, რომ თვითონ გაისარჯოს და შეიძინოს რაიმე, იგი ცდილობს, რომ დააბრკოლოს და წაახდინოს მეზობელი თვისი. მრავალ-გზის მომხდარა ეს მაგალითი ჩვენ შორის.

მეორედ, თვით უმძიმესი მიზეზი შურის განძლიერებისა ჩვენ შორის ის არის, რომელ სჯული ძრისტესი, მადლი და სული სახარებისა, ვითარცა ცხად-არს, ვიდრე აქამომდე არ შესულა სიღრმესა შინა გულისა ჩვენისასა, არ დაუმორჩილებია ჩვენი ბუნება. ღვარდნილსა ბუნებასა კაცისასა ყოველთვის ქონდა და აქვს მიდრეკილება ყოველისა ბოროტისადმი, გარნა მადლი ძრისტესი უნდა იყოს აღვირად ჩვენთა ვნებათა. შური არის სნეულება სულისა ჩვენისა; გარნა ყოველსა სნეულებასა აქვს თვისი წამალი: წამალი შურისა არის ძრისტეს სიყვარული. ზანძლიერდა ჩვენს გულში ქრისტიანებრივი სიყვარული, — მოუძღურდა შური და სიძულილი; დამკირდა ძრისტეს მადლი და სიყვარული ჩვენს გულში, — გაცოცხლდა შური, აღიმალდა თავი შურმან და სიძულილმან. იესო, მაცხოვარო ჩვენო! ზანაშორე ჩვენგან შური და სიძულილი; დაშრიტე ცეცხლი აგი დამწველი გულისა ჩვენისა; მოსწყვიტე მადლითა შენითა გველი, რომელი ძველთაგანვე ბუდობს გულთა შინა ჩვენთა, და ნაცვლად მისა მოგვეც სიყვარული და ერთობა. — ამინ.

კუ-სა კვირიაქისა.

ამიერიდან, ძმანო ჩემო, განძლიერ-
დით შულისამიერ და სიმტკიცითა ძლიე-
რებისა მისისათა (შფეს. ვ, ი).

მინც კარგად გასინჯავს ცხოვრებასა აწინდელთა ქრისტიანეთასა და კარგად წარმოიდგენს სულიერსა მათსა მდგომარეობასა, ნახავს, რომელ იგინი სრულიად არა თუ არ ფიქრობდენ, რა დიდი და ძნელი საქმე არის კეთილი ქრისტიანებრივი მოქალაქობა, და რაოდენსა შრომასა და სიფრთხილესა მოითხოვს ჩვენგან აღსრულება სულიერისა მოვალეობისა ჩვენისა, არამედ ესრედ იფიქრებს კაცი, რომელ იგინი დარწმუნებულ იყვნენ, ვითომც ამაზედ უადვილესი საქმე არ იყოს ქვეყანაზედ. რაში გამოუჩნდება აწინდელთა ქრისტიანეთა, რომელ მათ ახსოვსთ, თუ რაოდენსა სიმტკიცესა და მოთმინებასა მოითხოვს ჩვენგან აღსრულება ძრისტეს მცნებათა? არც ლაპარაკში, არც ყოფა-ქცევაში და მოძრაობაში არა სჩანს, რომ იგინი ფიქრობდენ ამაზედ, ფიცხლად განარჩევდენ კეთილსა და ბოროტსა, ცოდვასა და მადლსა. შოველი მათი სიტყვა და საქმე დაფუძნებულ-არს მხოლოდ ამ სოფლის ანგარიშზედ: დილითგან საღამომდის მიცემული აქვსთ მათ თავი ამაოისა სოფლისადმი; განმავლობასა შინა მრთელის დღისასა ერთხელაც არ გაახსენდებათ მათ ლმერთი, ერთხელაც არ მიაქცევენ იგინი გულსა ლვთისადმი, თუმცა ენითა ხშირად ახსენებენ სახელსა მისსა. თვით უმცირესი განსაცდელი მოაკლებს მათ სასოებასა და სიყვარულსა ლვთისასა; უკანასკნელი დაბრკოლება საკმაო არს შეარყიოს მათი სარწმუნოება, განაშოროს გული მათი ლვთისაგან, ერთი სიტყვით, ცხოვრება აწინდელთა ქრი-

სტიანეთა ცხადად გამოაჩენს, თუ ვითარ სუსტ და გამოუცდელი არიან იგინი მსახურებასა შინა ლეთისასა.

ბარნა წმიდა მოციქული პავლე გვამცნებს ჩვენ, რა დიდი და მძიმე საქმე არს კეთილი ქრისტიანობრივი ცხოვრება, რა ფრთხილ და მღვიძარე უნდა იყოს კაცი, რომელსა სურს კეთილად იღვაწოს და მიახწიოს სასუფეველსა ლეთისასა. **განძლიერდით უფლისა-მიერ**, გვეტყვის იგი, ესე იგი: დიდი ღონე და დიდი ძალა იხმარეთ სულიერსა ცხოვრებასა შინა, და არა თუ მხოლოდ თქვენი საკუთარი ძალა, არამედ ძლიერება **შულისა**. **განძლიერდით უფლისა-მიერ და სიმტკიცითა ძლიერებისა მისისათა**. იგი გვასწავლის ჩვენ, რომელ მოქალაქობა ქრისტიანობრივი არის დაუცხრომელი ბრძოლა, და ბრძოლა არა სისხლთა და ხორცთა მიმართ, არამედ მთავრობათა მიმართ ბნელისა სოფლისა მპყრობელთა; რომელ ქრისტიანე ყოველთვის უნდა იყოს აღჭურვილ სულიერთა საქურველითა, ვითარცა მხედარი ომსა შინა, განმზადებული საომრად მდგომარე წინაშე მტერისა, ვინაითგან სულიერნი მტერნი მისნი, ვითარცა ლომნი, მზად არიან ყოველს წამს შთანთქმად მისა. მგრედვე სხვათაცა საღმრთოთა წერილთა შინა აღმოვიკითხავთ, რომელ ქრისტიანობრივი მოქალაქობა არის უმთავრესი და უმძიმესი საქმე ჩვენი ამ სოფლად ცხოვრებისა, რომელ ქრისტიანე უმჯობესსა კერძოსა და უმაღლესსა ძალასა სულითა და გულისა თვისისასა უნდა იხმარებდეს აღსასრულებელად ძრისტეს მცნებათა; რომელ ყოველ-დღე და ყოველს წამს შემთხვევიან მას მრავალნი განსაცდელნი და დამაბრკოლებელნი მიზეზნი, რომელთა იგი უნდა მარადის ებრძოდეს: მტერნი ხილულნი და უხილავნი, სოფელი ესე, ბორბოტნი კაცნი, თვით შინაგანნი მისნი ვნებანი, ავნი მიდრეკილებანი მარადის აცდუნებენ მას და განაშორებენ ლეთისაგან; შესვლა სასუფეველსა შინა ლეთისასა არის ძნელი და მძიმე, გზა მიმყვანებელი მას შინა ვიწრო; და არა მრავალნი არიან, რომელნი ვლენან მას ზედა, კარის ბჭე მისი იწრო და მცირედნი არიან, რომელნი შევლენ მას შინა; თუმცა მრავალნი არიან წოდებულ, გარნა მცირედნი რჩეულ. ამას და ამის, მგზავსსა მრავალსა ხშირად გვეტყვის ჩვენ საღმრთო წერილი, რათა ვიყუ-

ნეთ ფრთხილი და მტკიცედ, არა დავიძინოთ ცოდვათა შინა ჩვენთა და, წარტაცებულნი სოფლისა ამის ამაოებითა და ბოროტებითა, არ მივსცეთ დავიწყებასა მალალი და ძნელი სულიერი მოვალეობა ჩვენი.

ჟოველნი ესე სიტყვანი და მცნებანი საღმრთოისა წერილისა თვით საქმით განამართლეს ყოველთა წმიდათა ცხოვრებასა შინა თვისთა. მრთი ქონდათ მათ ამ სოფელში აზრი და ზრუნვა, რათა არა სცოდონ, არამედ კეთილად აღასრულონ მცნებანი ლეთისანი. ბრცა ერთს წამს არ დაავიწყდებოდათ მათ ეს პაზრი; თუმცა ზოგნი მათგანნი მრავალთა და დიდთა საქმეთა შინა ამა სოფლისათა იყვნენ გართულნი და აღასრულებდენ დიდთა თანამდებობათა. ხოლო ზოგნი მათგანისრულიად დაუტევებდენ ამ სოფელს, სცხოვრებდენ უდაბნოთა შინა, მისთვის, რომ ეშინოდათ, რათა სოფელმან არ აცთუნოს იგინი და არ შთაადღოს ცოდვასა შინა; გარნა შენ, რომელი სცხოვრებ ამ სოფელში, შენ, რომელი შთაფლულხარ ამაოებასა შინა ამა სოფლისასა, გარემოცულხარ მრავალთა და მძიმეთა განსაცდელთაგან, ყოველ-დღე ხედავ ათასთა ცუდთა მაგალითთა, ხოლო კეთილსა ვერც ერთხელ ვერ ნახავ გარემოს შენსა, შენ არა ზრუნავ და არა რაისა გეშინის; შენ ფიქრობ, რომ ადვილად შეგიძლიან ცხოვნება სულისა შენისა, და, თუმცა ხშირად გრძნობ, რომ მრავალ-გზის სცოდავ, გარნა მწუხარე არა ხარ, მალე გავიწყდება სიცოდე შენი და გული არ გეწვის. შმცირესი ამ სოფლის ზარალი, ან ერთი მცირე სოფლიურის სარგებლობის მოკლება უმეტესად გაწუხებს შენ და მოგაკლებს ნუგეშსა, ვიდრე სიცოდე და ავი სულიერი მდგომარეობა შენი.

ძრისტეს სჯული, დიდი და მალალი შენი სულიერი მოვალეობა არა თუ მაშინ უნდა გახსოვდეს, როდისაც შენ სდგე ხარ ეკლესიაში, არამედ უმეტესად მაშინ, როდისაც შენ ხარ შენს სახლში და სოფელში და აღასრულებ ნიადაგთა შენთა საქმეთა; გარნა, საუბედუროდ, სხვათა აწინდელთა ქრისტიანეთა შორის, შენ ღმერთს მოიგონებ მხოლოდ ეკლესიაში და ოდესაც გახვალ იქითგან, დაიწყებ ჩვეულებრივთა შენთა საქმეთა, მაშინ სხვა ანგარიში გაქვს და სხვა საფუძველზედ

მოქმედებ. რა ზომად დაემორჩილე შენ, ძმაო, სჯულსა ძრის-
ტესსა, რა სიღრმეზედ შევიდა შენს გულში მადლი ლეთისა,
გაიბა, თუ არა, შენს გულში ფესვი სიტყვამან ლეთისამან, ამა-
ზედ შენ არ ფიქრობ; არ განიკითხავ არაოდეს, უახლოვდები,
თუ შორდები, სასუფეველსა ლეთისასა. ბარნა თუ გახსოვს
სჯული შენი და გაძლიერებულ ხარ სიმტკიცითა ძლიერებისა
შეფლისათა, ადვილად წინააღუდგები ყოველთა განსაცდელთა
ცოდვისათა, ადვილად წარმართავ სულიერსა სვლასა შენსა
ყოველთა მტერთა და მაცთუნებელთა შორის.

წმიდა მოციქული პავლე გვასწავებს ჩვენ იმასაც, რა სა-
ხით განძლიერდება ქრისტიანე და რა სახით შეუძლიან დაი-
ცვას თავი ყოველთა განსაცდელთა შორის: **მოირტყენით წელ-
ნი თქვენნი ჭეშმარიტებითა, გვეტყვის იგი, და შეიმოსეთ ჯა-
ჭვი სიმართლისა.** სოფელი ესე არის ზღვა სიცრუისა და უსა-
მართლოებისა. აღელვებულსა ამა ზღვასა შთანთქმის ქრის-
ტიანე, უკეთუ არ არის იგი შემოსილ სიმართლითა და ჭე-
შმარიტებითა. **შეისხენით ფერხთა თქვენთა განმზადებულება სახა-
რებისა მის მშვიდობისა,** ესე იგი, ყოველთა თქვენთა მიმოსვლა-
თა და ზრუნვათა შინა ამა სოფლისათა გახსოვდესთ და დაი-
დევით გულთა შინა თქვენთა მშვიდობა იგი, რომელი მოგ-
ცა თქვენ მადლმან სახარებისამან. **ყოველთა შინა აღიდეთ ფარი
იგი სარწმუნოებისა,** განაგრძობს მოციქული სიტყვასა თვისსა.
სარწმუნოებითა წინააღუდგება და სძლევს კაცი ყოველთა გან-
საცდელთა. **ჩაფხუტი იგი ცხოვრებისა დაიდგით და მახვილი იგი
სულისა, რომელ არს სიტყვა ლეთისა.** აჰა, ვითარ უნდა იყოს
აღჭურვილი ქრისტიანე ბრძოლასა შინა თვისსა: სამოსელი მი-
სი უნდა იყოს სიმართლე და ჭეშმარიტება, თავ-სახურავად
უნდა ჰქონდეს სარწმუნოება, ხელში უნდა ეპყრას მახვილად
სიტყვა ლეთისა. მსრედ მხოლოდ აღჭურვილი ქრისტიანე
სძლევს სულიერთა მტერთა, უვნებელად გაივლის ყოველთა
განსაცდელთა შორის და გვირგვინოსან იქმნება სასუფეველსა
შინა ლეთისასა, რომლისა მიღწევასა გვაღირსოს ჩვენ ყოველ-
თა ღმერთმან მადლითა თვისითა.-- ამინ.

კზ-სა კვირიაკმსა.

მრავალნი არიან ჩინებულ, და მცირედნი
ნი რჩეულ (ლუკ. იდ. კდ).

ღღეს წარკითხულის სახარების იგავი გვამცნებს ჩვენ, ძმანო, რომელ, თუმცა ღმერთი ყოველს კაცს იხმობს თვითან, თუმცა ზეციერმან მამამან ყოვლისა ადამიანისათვის განამზადა პური დიდი, ესე იგი, სასუფეველი ცათა, და უწოდა მრავალთა, გარნა, საუბედუროდ, მცირედნი არიან, რომელნი ისმენენ ხმასა მისსა და მივლენ მასთან. რა მიზეზი არს, ძმანო, ამისა? როგორ უნდა აპხსნას კაცმა ესრედი გასაოცარი საქმე, რომელ შემოქმედი იხმობს ქმნილებასა თვისსა, მამა უწოდებს შვილთა თვისთა, აღუთქვამს მათ დაუსრულებელსა და გამოუთქმელსა ნეტარებასა, გარნა მცირედნი არიან, რომელნი მივლენ მასთან? მართი სიტყვით, რას ნიშნავს, რომ მრავალნი არიან ჩინებულ და მცირედნი რჩეულ? აქ ისიც უნდა დაუმატოთ, ძმანო ჩემო, რომელ რჩეულნი, ესე იგი, ცხოვნებულნი, არიან მცირედნი, ამით იგი გამოავიციხადებს, რომელ ჩინებულნი იქმნებიან მცირედნი არა თუ ურწმუნოთა და უსჯულოთა კაცთა შორის, რომელთა არა მიიღეს სახარება ქრისტესი — ეს არ იქმნებოდა საკვირველი, არამედ საკვირველი და შესაძრწუნებელი ის არის, რომელ ცხოვნებულნი, ანუ ჩინებულნი, იქმნებიან მცირედნი თვით მორწმუნეთა ქრისტიანეთა შორის. რისთვის არის ეს, ძმანო ჩემნო? მინ იქმნება ჩვენ შორის ცხოვნებული, და ვინ არა? მს ადვილად აიხსნება, ძმანო ჩემო. ცხოვნებული იქმნება ანუ ის კაცი, რომელმან შობითგან სიკვდილადმდე თავის თავი დაიმარხა უბიწოდ და უტოდველად, ანუ ის, რომელმან თუმცა სცოდა, გარნა სრულიად

განიწმიდა თავი შენანებითა. ეს ორი საქმე აცხოვნებს კაცსა. შენ ცხოვნდები, ძმაო, ანუ მით, უკეთუ თავის დღეში არ შეგიცოდავს ღვთისადმი, ანუ მით, უკეთუ გაგიწმიდია თავი შენი სინანულითა და კეთილის ნაყოფის გამოღებითა. უწმიდური, უმართლო და ცოდვილი კაცი ვერ შევა სასუფეველსა შინა ღვთისასა; მაშასადამე ცხოვნდები შენ მაშინ, ოდესაც ხარ წმიდა შობითგან ანუ მონანებით. ბამოვიკვლიოთ ეს ორივე შემთხვევა და იქითგან შევიტყუთ, მრავალნი იქმნებიანა რჩეულნი ანუ ცხოვნებულნი?

პირველად, ვითარცა ვსთქვით, რჩეული ის იქმნება, ვისაც თავის თავი სიყრმიტგანვე შეუნახავს სიწმიდით და არა-ოდეს არ ყოფილა ქვეშევრდომი ცოდვისა. ბარნა მაჩვენე, ძმაო, სად არის ესრედი კაცი ქვეყანაზე! საღმრთო წერილი ახსენებს მხოლოდ ორსა პირსა: ერთს მაცხოვარსა ჩვენსა შუალსა იესო ძრისტესა, რომელი იყო უბიწო და არა-ქვეშევრდომი ცოდვისა, მისთვის რომელ მან შეაერთა თვის შორის კაცობრივი ბუნება ღვთაებასათანა, მეორესა ჭოვლად-წმიდასა ღვთის-მშობელსა, რომელი, თუმცა იყო ქვეშევრდომი ცოდვისა, გარნა საკუთართა ღვთის-განგებითა იყო დაცული ყოვლისა ცოდვისაგან, მისთვის რომელ იგი ღმერთმან დანიშნა დედად მხოლოდ-შობილისა ძისა თვისისა. ხოლო ყოველთა სხვათა ადამის ძეთა ზედა საღმრთო წერილი ესრედ იტყვის: **აჰა ესერა უსჯულოებათა შინა მიუდგა და ცოდვათა შინა მშვა მე დედამან ჩემმან.** თვით მცირე წლოვანებასა შინა შენსა შენს გულში არის თესლი ყოვლისა ცოდვისა და უსჯულოებისა. არათუ დიდს წლოვანებასა შინა მოსრული კაცი, არამედ მცირე წლოვანი, უპასაკო კაციც არ არის თავისუფალი ცოდვისაგან. დიდი მეცადინეობა და ღონე რომ იხმაროს კაცმა, დღე და ღამე რომ იყოს მოღვაწებასა, ლოცვასა და ვედრებასა შინა, იქმნება, მაშინ როგორმე დაიცვას თავი თვისი რომელთამე დიდთა და ცხადთა ცოდვათაგან; გარნა რა საშუალება აქვს კაცსა და რომელი ღონის-ძიებით შეუძლია, რომ დაიცვას თავი თვისი ყოველთა ცოდვათაგან, ესე იგი, თვით სულიერთა, დაფარულთა ცოდვათაგან. შინ ამოფხვრის, ვინ გააქარვებს კაცის გულისაგან სულიერთა ვნებათა: ამპარტავენ-

ბასა, პატივის-მოყვარებასა, ორგულებასა, შურსა, სიძულილსა და სხვათა მრავალთა სულიერთა ცოდვათა, რომელნი თითქმის შობითგან სიკვდილადმდე ბუდობენ გულსა შინა კაცისასა და მარადის მზად არიან ისარგებლონ პირველითა შემთხვევითა, დაიმორჩილონ კაცი და შთააგდონ იგი მრავალთა სხვათა ცოდვათა შინა. მაშასადამე, ამ მხრით არცა ერთსა ადამიანსა არა აქვს იმედი, რომ იგი იყოს რჩეულთა შორის, თვინიერ მცირე-წლოვანთა ჩჩვილთა, რომელნი, მიიღეს რა მადლი ნათლისღებისა, გარდაიცვალნენ უწინარეს, ვიდრე მათ იცნეს ცოდვა და მადლი. მაშასადამე, თუ ვინმე ადამიანთაგანი იქმნება ცხოვნებული, ეგრედვე მით, უკეთუ თავი თვისი გაიწმიდა ცოდვათაგან მონანებითა და კეთილის-ნაყოფისა გამოღებითა. ღა ესრედ აქ ჩვენ უნდა გამოვიკვლიოთ, რა არის მონანება? რომელ კაცზე უნდა ვსთქვათ, რომ მან მოინანა თვისი ცოდვა და ცხოვნდა მონანებითა?

მონანება, ძმაო, ის არის, როდისაც კაცმა ისე ღრმად იცნო თვისი ცოდვა, რომელ შესწუხდა გულითა და სულითა, მოიძულა და მოიძაგა ის ცოდვა. მონანებით განწმენილი ცოდვათაგან მხოლოდ ის კაცი არის, რომელმან ერთხელვე და სრულებით უარჰყო ცოდვა, ეშინია მისი, ვითარცა საზარელისა მტერისა და ილტვის მისგან, როგორადაც განძინებულისა ლომისაგან. აჰა, ვინ არის მონანული. ჭეშმარიტად მონანულს ყოველთვის ახსოვს, რა დიდი და ძნელი საქმე არის კეთილი ქრისტიანული ცხოვრება, რა ფრთხილი და მღვიძარე უნდა იყოს კაცი, რომელსა სურს შესვლა სასუფეველსა ღვთისასა. იგი არ დაივიწყებს, რომელ მოქალაქობა ქრისტიანული არის დაუცხრომელი ბრძოლა; და ბრძოლა არა სისხლთა და ხორცთა მიმართ, არამედ ხელმწიფებათა და მთავრობათა სოფლის მპყრობელთა ბნელისათა, რომელ ქრისტიანე ყოველთვის უნდა იყოს აღჭურვილი სულიერთა საჭურველითა და მდგომარე განმზადებული ბრძოლად, ვითარცა მხედარი წინაშე მტერისა, ვინაითგან მტერნი მისნი, ვითარცა ლომნი, მზად არიან შთანთქმად მისა. ქრისტიანული მოქალაქობა არის უმთავრესი და უმძიმესი საქმე ჩვენისა ამ სოფლის სიციცხლისა; ქრისტიანე უმჯობესსა კერძოსა და უდიდესსა

ღონესა სულისასა უნდა იხმარდეს აღსასრულებელად ქრისტეს მცნებათა; ყოველს დღეს ყოველს წამს შეემთხვევიან მას მრავალნი და დამაბრკოლებელნი მიზეზნი, მტერნი ხილულნი და უხილავნი: სოფელი ესე, ბორბოტნი კაცნი, თვით შინაგანნი მისნი ვნებანი, აენი მიდრეკილებანი მარადის აცთუნებენ მას განაშორებენ ლეთისაგან; შესვლა სასუფეველსა შინა ლეთისასა არის ძნელი და მძიმე, გზა, მიმყვანებელი მას შინა, იწროა; არა მრავალნი ვლენან მით; კარის ბჭე მისი იწროა, და მცირედნი არიან, რომელნი შევლენ მას შინა.

აჰა, რას ფიქრობს კაცი ჭეშმარიტად მონანებული და მსურველი ცხოვნებისა. ახლა მითხარი, ძმაო, მრავალნი არიან ესრედნი პირნი ჩვენ შორის? საუბედუროდ, ვინც კარგად გასინჯავს ცხოვრებასა აწინდელთა ქრისტიანეთასა და წარმოიღგენს მათსა ყოფა-ქცევასა და თვისებასა, ნახავს, რომელ იგინი არათუ არ ფიქრობენ, რაოდენსა შრომასა და სიფრთხილესა მოითხოვს კეთილი ქრისტიანული ცხოვრება, არამედ ასე ეჩვენებათ, თითქოს იგინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომელ ამაზე უადვილესი საქმე არა არის რა ქვეყანასა ზედა. საითგან სჩანს, რომ აწინდელთა ქრისტიანეთა ახსოვდესთ, რაოდენსა სიწმიდესა და სიმტკიცესა მოითხოვს ჩვენგან აღსარება ქრისტეს მცნებათა? შოველი მათი სიტყვა და საქმე დაფუძნებულ-არს მხოლოდ ამ სოფლის ამოებასა ზედა. ბანმავლობასა შინა მთელისა დღისასა, დღითგან საღამომდე, ერთხელ არ გაახსენდებათ მათ ლმერთი და არ მიაქცევენ მისდამი გულსა, თუმცა ენითა თვისითა ხშირად ახსენებენ სახელსა მისსა. თვით უმცირესი განსაცდელი მოაკლებს მათ სასოებასა და სიყვარულსა ლეთისასა, თვით უკანასკნელი დაბრკოლება საკმაო არის—შეარყიოს სარწმუნოება მათი.

ახლა შენ თვითონ საჯე, ძმაო ჩემო: მრავალნი იქმნებიანა რჩეულნი ჩვენ შორის? სიყრმიტგან უცოდველი არავინ არის; მონანებით ცოდვათაგან განწმედანს იმ-ზომად არავინ ეძიებს და ცდილობს, რა ზომადმდეცა ძნელი და მძიმე არის შეძენა ჭეშმარიტისა მონანებისა და განგრძობა მას შინა სიკვდილადმდერა უნდა იფიქრო აქითგან და რა ჰქმნა? ძი არ უნდა დაღონ-

დე, ძმანო, და სასოება დაკარგო, არამედ გაფრთხილდე, განძლიერდე, განიღვიძო.

ამიერიდან, ძმანო ჩემნო, განძლიერდით უფლისამიერ და სიმტკიცითა ძლიერებისა მისისათა (მფ. ვ. ი); ესე იგი, ლეთის ძლიერებით და მისის სიმტკიცით უნდა განძლიერდეთ და მით ვეძიოთ შერაცხვა თავთა ჩვენთა რჩეულთა შორის, რომელიმცა მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან. — ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა .

კვ-სა კვირიაქისა ზედა.

მრავალნი არიან ჩინებულ და მცირედნი რჩეულ (ლუკ. იღ, კდ).

მსრეთ დაასრულა მაცხოვარმან იგავი, რომელი მოვისმინეთ ღღეს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, სახარებითან. პაცმან ვინმე ჰყო პური, ანუ სერობა დიდი და მოუწოდა მრავალთა სტუმართა, ხოლო წოდებულთა იწყეს თითოეულად უარისყოფა. მართმან სთქვა: აგარაკი ვიყიდე და თანა-მამს მისვლად და განხილვად მისა; გვედრები შენ, განმიტევე მე სერობისა შენისაგან. სხვამან სთქვა: უღლეული ხარი ვიყიდე ხუთი და თანა-მამს გამოცდა მათი; განმიტევე მე სერობისა შენისაგან. პუვლად სხვამან სთქვა: ცოლი შევირთე და არ შემიძლიან მოსვლა შენთან. მაშინ განრისხდა სახლის უფალი იგი და უბრძანა მონათა წარსვლა უბანთა და ყურეთა ქალაქისათა და იძულეობა მოსვლად სერობასა თვისსა გლახაკთა და უცხოთა, ბრმათა, მკელობებლთა, და აღივსო სახლი მისი მეინახეთა მიერ. ხოლო გამტყვი თქვენ: არავინ მათ კაცთამან გემო იხილოს სერობისა ამის ჩემისა; რამეთუ მრავალ არიან ჩინებულ და მცირედნი რჩეულ.

პაცი იგი, რომელმან ჰყო პური დიდი ანუ წვეულობა არს თვით. უშალი ჩვენი იესო ძრისტე; პური ანუ სერობა ნი-

შნავს სწავლასა მას ანუ სჯულსა, რომელი მოგვცა ჩვენ უფალ-
 მან იესო ძრისტემან; სტუმარნი ანუ წოდებულნი ვართ ჩვენ,
 საზოგადოთ ყოველნი ტომნი და ნათესავნი კაცთანი. რა სა-
 ხით იხმობს, ანუ უწოდებს კაცთა უფალი იესო ძრისტე სე-
 რობასა ზედა თვისსა? მიდრემდის იგი იყო ქვეყანასა ზედა,
 იგი თვით იხმობდა პირითა თვისითა, სწავლითა, ქადაგებითა,
 სასწაულებითა, ცხოვრებითა თვისითა; მერმე მან წარგზავნა წო-
 დებად ყოვლისა ქვეყანისა მონანი თვისნი, მოციქულნი, მოწა-
 ფენი, მამანი და მოძღვარნი. ამათ მოიარეს ყოველი ქვეყანა
 და ყოველთა ტომთა გამოუცხადეს წოდება ლეთისა. ღიღსა
 ამას საქმესა ახლა აღსრულებს წმიდა ეკლესია, რომელი თვით
 ძრისტემან დააწესა ქვეყანასა ზედა განვრცელებად თვისისა ქადა-
 გებისა. შოველი წესი, ყოველი დაწყობილება და ღვთის-მსახუ-
 რება ეკლესიისა არს წოდება კაცთა სერობასა ზედა ლეთისასა.
 ბარნა ლმერთი უწოდებს ეგრედვე თითოეულსა კაცსა მრავალ-
 ფერად და მრავალ-სახედ; ლმერთი გიწოდებს შენ, ძმაო, პირვე-
 ლად თვით იმ ჭკუითა და სინიღისითა, რომელი მან მოგვცა მი-
 სთვის, რათა სცნა ჭეშმარიტება და განეშორო ცუდსა საქმე-
 სსა, შეხვიდე სასოებასა შინა და იქმნე რჩეულთა შორის. მე-
 ორედ, ლმერთი გიხმობს. შენ ყოვლითა გარემოებითა ცხოვ-
 რებისა შენისათა. შოველივე ლეთისაგან არს და ლეთისაგან
 გაქვს შენ, ძმაო ჩემო! მსთქვათ, რომ შენ ხარ კაცი წარჩინე-
 ბული მოყვასთა შენთა შორის, გაქვს სხვათა უმეტესი სიმიდი-
 დრე, ხარისხი და პატივი. მს უაღრესობა შენი, ესრედი შენი
 უმჯობესი მდგომარეობა არის წოდება შენი ლეთისაგან; ყო-
 ველი ესე ლმერთმან მისთვის მოგცა, რათა კეთილად ისარ-
 გებლო მდგომარეობითა ამით შენითა და ვითარცა აქ, (ამ სო-
 ფელში), ძმათა შენთა შორის ხარ რჩეულ, ეგრედვე და უმე-
 ტესად იყო რჩეულ სერობასა შინა ლეთისასა. ღიღი უგუნუ-
 რება და უბედურება არ იქმნება შენთვის, თუ აქ, ამ წუთს
 სოფელში, მოკლე დროდ იქმნები რჩეულ, ხოლო იქ საუკუ-
 ნოდ იქმნები განშორებულ რჩეულთაგან. ანუ ვსთქვათ: შენ
 ხარ კაცი მდაბალი და ღარიბი; ხშირად შეგემთხვევა მწუხა-
 რება და უბედურება, ხშირად ხარ მოკლებული ყოვლითა ნუ-
 გეშითა და კმაყოფილებითა; შეგიძლიან და თანამდებცა ხარ,

რათა ესრედისა შენი მდგომარეობა მიიღო, ვითარცა წოდება ლვითსაგან. შენ ესრედ უნდა იფიქრო გულში: ვმადლობ ლმერთსა ჩემსა! შთუოდ ლმერთმან უწყადა წინადვე, რომელ სიმდიდრე და პატივი იქმნებოდა ჩემთვის მახედ, ვინაითგან ვჰხედავ მე მრავალთა კაცთა, რომელი სიმდიდრესა და პატივსა ჰხმარობენ არა საცხოვრებელად, არამედ წარსაწყმედელად სულთა თვისთა; ამისთვის მყო მე ლმერთმან ღარიბ და ბედკრულ. შეკეთე ესრედ ჰფიქრობ და სულ-გრძელ ხარ და ჰმადლობ ლმერთსა, უთუოდ შენც იქმნები რჩეულთა შორის. ბაისხოვნე, რომელ ოდესაც მდიდართა უარ-ჰყვეს წოდება ლვითსა, მაშინ ღმერთმან გაგზავნა მონანი თვისნი და შემოიყვანა სახლსა შინა თვისსა უცხონი, ღარიბნი და გლახაკნი. შენ ეცადე, რათა სიგლახაკითა და მოთმინებითა შენითა შეხვიდე სახლსა შინა შეფლისასა და სჭამო ტკბილი პური სერობასა ზედა მისსა.

მსრედ უწოდებს, ძმანო ჩემო, ღმერთი სერობასა ზედა თვისსა საზოგადოდ ყოველთა ტომთა და კერძობით თითოეულსა კაცსა; გარნა სამწუხაროდ, მრავალნი წოდებულთაგანნი უარ-ჰყოფენ და არ ნებავსთ მისვლა და ჭამა პურისა ზეციერისა. შინ არიან უარის-მყოფელნი და რა მიზეზსა ამბობენ ივინი? შარის მყოფელნი არიან არა ღარიბნი და გლახაკნი, არამედ უმეტესად მდიდარნი, და მიზეზი, რომელიცა დააბრკოლებს მათ სმენად წოდებისა ამის, არის თვით სიმდიდრე მათი, ვინაიდგან ერთმა სთქვა: აგარაკი ვიყიდე, თანა-მამს განხილვა მისი; მესამემ: ცოლი შევირთე და ვერ შევიძლე მოსვლა. ბარნა ერთი მახლობელი მაგალითი თვით ამ ჩვენის ქალაქის ცხოვრებისაგან დაამტკიცებს ამ ჰაზრსა: ვინ დადის ამ ეკლესიაში ერთგულად? ღადიან ღარიბნი, საწყალნი და მდაბალნი; ესენი ადავსებენ ეკლესიასა, ხოლო ივინი, რომელნი არიან აღმატებულნი და უაღმატებულენი პატივითა და სიმდიდრითაცა ჩვენს შორის, მათ ხშირად ვერ ნაჰხან აქ. აჰა, ვითარ ვიდრე აქამომდე სრულდება სიტყვა ლვითსა! ამისთვის, ძმანო ჩემო, თქვენ, რომელთა ლმერთმან მოგცა ამ ქვეყანაშივე რომელიმე უადრესობა, ესე იგი, ანუ სიმდიდრე, ანუ პატივი, — ერთი სიტყვით, რომელთა გაქვსთ უმჯობესი მდგომარეობა,

ვიდრე სხვათა მოყვასთა თქვენთა, დიდი ზრუნვა და შიში უნდა გქონდესთ გულთა შინა თქვენთა, რათა თვით უმჯობესმან თქვენმან მდგომარეობამან არ დააყრუოს გულთა შინა თქვენთა წოდება ლვთისა. იქმნება თქვენ ესრედ იფიქროთ გულში: ჩვენ გვესმა და კიდევ მივიღეთ წოდება ლვთისა; ჩვენ ქრისტიანენი ვართ და წევრნი იესო ძრისტეს ეკლესიისანი; ჩვენ მივიღეთ სჯული ლვთისა და, შეძლებისამებრ ჩვენისა, კიდევაც ესციდილობთ, რომ აღვასრულოთ იგი. ბარნა, ძმანო ჩემო, ნუ დააკმაყოფილებთ და ნუ განუსვენებთ თავთა თქვენთა მხოლოდ მით, რომ თქვენ ხართ მონათლულნი და აღიარებთ სჯულსა ძრისტესსა, არამედ კარგად განიცადეთ გული და ცხოვრება თქვენი, უკეთუ თქვენ ხართ რჩეულთა შორის, ვინაიდგან თუმცა ყოველნი ძრისტეს სჯულის აღმსარებელნი არიან წოდებულ, გარნა არა ყოველნი რჩეულ. **თუ** კარგად გასინჯავ ცხოვრებასა შენსა, იქმნება ნაჰხო, რომელ შენცა ხშირად შეგემთხვევა, რაც შეემთხვა სამთა მათ, ამა იგავსა შინა სენებულთა, უარის-მყოფელთა; ესე იგი, სოფლის სარგებლობა და კმაყოფილება ხშირად დაგავიწყებს შენ წოდებასა ლვთისასა. რაოდენ-გზის მოგების ტრფიალმან და ანგაარებამან დაგავიწყა შენ მცნება ლვთისა? რაოდენ-გზის მოიძულე შენ მოყვასი შენი და მახლობელი მცირისა ოდენ მოგებისათვის? ძარგად განიხილე გრძნობანი და მოძრაობანი გულისა შენისანი; რასა აქვს უმეტესი ძალი და მოქმედება შენს გულში: ლვთის წოდებას, ანუ სოფლის წოდებას? **თუ** წოდებასა ლვთისასა, მაშასადამე, რისგან არის, რომელ, ოდესაც შენ მოგაკლდა ვითარიმე ამ სოფლის სარგებლობა ანუ პატივი, მაშინ შენ ჰგრძნობდი დიდსა და საშინელსა მწუხარებასა; გარნა, ოდესაც შენ შთავარდი რომელსამე ცოდვასა და მით მოგაკლდა მადლი ლვთისა, არაფერს ჰზრუნავდი და მსწრაფლ დაგავიწყდა? როდისაც შენ ეძიებ სოფლის რომელსამე სარგებლობასა ანუ პატივსა, მაშინ შენ ჰხმარობ ყოველს ღონესა სულისა შენისასა, მაშინ შენ სძლევ ყოველსავე დაბრკოლებასა და მიზეზსა; გარნა სულიერსა პატივსა და სიწმიდესა ეძიებ გულგრილად და თვით უმცირესი მიზეზი დაგაბრკოლებს შენ ამ საქმეში. მრთი სიტყვით, უმჯობესსა კერძოსა სულისა და გუ-

ლისა შენისასა მოახმარებ სოფელსა, ხოლო ლეთისათვის დიდად არა ზრუნავ!

ბარნა ვევედრნეთ, ძმანო, ლმერთსა ყოველნი, რათა გვეყოს ჩვენ რჩეულთა შორის. — ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა

ქრისტეს შობის წინა-კვირიაქისა ზედა.

შვილნო ჩემნო, რომელთათვის კვალად მელმის, ვიდრემდე გამოიხატოს ქრისტე თქვენ შორის (მალ. დ, ით).

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო!

წმიდა ეკკლესია აღრითვან გვაძალებს ჩვენ, მიგებებად ქრისტეს შობის დღესასწაულისა. მრავალის დღის მარხვა მისთვის დაწესა წმიდამან ეკკლესიამან, რათა ჩვენ, განწმედილნი სულითა და ხორცითა, ღირსებით შევეგებოთ ქრისტესა, ქვეყნად მომავალსა. შოველნი საღმრთონი საკითხავნი, საგალობელნი, ლოცვანი, რომელნი გესმოდათ თქვენ ეკკლესიასა შინა განმავლობასა შინა ამა მარხვისასა, წინადვე გვახარებდენ, მოასწავებდენ და მოგვაძალებდენ ჩვენ ქრისტეს შობასა. მასასადაჲ, უკეთუ წმიდა ეკკლესია ესრედ ჰცდილობს ჩვენსა მოძალებასა, ჩვენც ჩვენითა მხრითაც უნდა ვეცადოთ და განვაძალოთ გული და გონება ჩვენი მიღებად ქრისტესა გულთა შინა ჩვენთა. მოვიხმაროთ აწ რაოდენიმე წამი განზრახვად და გამოკვლევად აზრისა მის, რომელსა მოგვცემს ჩვენ წმიდა მოციქული პავლე ამ სიტყვებში: **შვილნო ჩემნო საუვარელნო, რომელთათვის კვალად მელმის, ვიდრემდე გამოიხატოს ქრისტე თქვენ შორის.** როგორ უნდა გამოიხატოს ქრისტე ჩვენს გულში? ანუ რა დამოკიდება უნდა იყოს ქრისტიანესა და იესო ქრისტეს შორის?

როგორც უფალი ჩვენი იესო ქრისტე ერთხელ იშვა ქალ-

წულისაგან ბეთლემს, მერმე აღიზარდა, შემდეგ იწყო სწავლა და ქადაგება, იქმოდა მრავალთა სასწაულოთა, ბოლოს ივნო, ჯვარს ეცვა, მოკვდა, დაიბარხა, აღსდგა მკვდრეთით და ამაღლდა ზეცად, მგზავსად ამისა იგივე ჩვენი უფალი იესო ქრისტე ხელახლა ყოველი ქრისტიანე კაცის გულში უნდა იშვას, აღიზარდოს, იწყოს სწავლა და ქადაგება, სასწაულები ქმნას, ივნოს, ჯვარს ეცვას, აღსდგეს მკვდრეთით და ამაღლდეს ზეცად.

შენ ქრისტიანე ხარ, ძმაო ჩემო, და უეჭველია არა ერთგზის გიფიქრია იესო ქრისტეზე, ათასჯერ წარმოგიტყვამს მისი სახელი, ათასჯერ გილოცავს მის სახელზე, გარნა ნუ გაგიკვირდება, თუ გითხრა, რომელ იესო ქრისტე, იქნება, ჯერ არც კი დაბადებულა შენთვის, ანუ შენს გულში. როდის დაიბადება, ანუ რა სახით დაიბადება ქრისტე კაცის გულში, გკითხავ მე შენ? მხოლოდ იმ წამს, ძმაო, როდისაც შენ იგრძენ ჭეშმარიტი და ნამდვილი სიყვარული იესო ქრისტესი. რა სიყვარული არის ეს, იფიქრებ შენ. მე მეგონა, რომ კიდევ მიყვარდა იესო ქრისტე? როგორ აგისხნა მე, ძმაო, რა არის სიყვარული? სიყვარულს კაცი ვერ ახსნის სიტყვითა, თუმცა გულში კი გრძნობს. მაგრამ, იქმნება, რომლითავე მაგალითითა გაცნობო, რა არის სიყვარული: იქმნება შენ ვინმე გყავდეს ყოველთა უსაყვარლესი პირი, ანუ მეუღლე, ანუ შვილი, ანუ მეგობარი. წარმოიდგინე, რომ იგი დიდი ხანი არ გენახოს და მერმე უცბად დაინახო, რას იგრძნობ მაშინ? ბული დაიწყებს ძეგრასა; სული გაგინათლდება; რაღაც გამოუთქმელს სიხარულს იგრძნობ. სწორედ ეგრედვე უნდა იგრძნოს, ერთხელ მაინც, კაცმა, როდისაც იგი იფიქრებს იესო ქრისტესა ზედა, და მაშინ მხოლოდ დაიბადება ანუ გამოისახება ქრისტე მის გულში. უკეთუ ესრედი გრძნობა არ გაუჩნდა კაცს გულში, მისთვის ქრისტე არ არის დაბადებული.

როდისაც ესრედ ქრისტე გამოისახა, ანუ დაიბადა სიყვარულის საშუალებითა შენს გულში, მერმე იგი უნდა გადიდდეს, ანუ გაიზარდოს მუნვე. იგი გაიზრდება მაშინ, როდისაც შენ ხშირად ფიქრობ მას ზედა სიყვარულითა და ღმობიერებითა. როგორადაც კაცი კაცს დაუახლოვდება, მაშინ იგი

შეიტყობს მისსა ხასიათსა, მისთა აზრთა, სურვილთა, ერთი სიტყვით, იცნობს მას და ყოველთა მისთა თვისებათა, ეგრედვე უნდა ეცადო და გაიცნა იესო ძრისტე. როდისაც კაცს გაიცნობ და დაუახლოვდები, ამ ორში ერთი მოხდება: ან შეატყობ, რომ იმ კაცს ბევრი ცუდი თვისება აქვს და ბევრი ცუდი ხასიათი, და შეწუხდები ამაზე და აღარ შეიყვარებ, ან შეატყობ, რომ ის კაცი კეთილი არის, მრავალი კარგი თვისება აქვს და უმეტესად შეიყვარებ მას და მიუახლოვდები. მგზავსად ამისა, ოდეს ხშირად ფიქრობ და მახლობლად გაიცნობ იესო ძრისტესა, იცნობ, ვითარი განუსაზღვრელი ღვთაებრივის სიკეთისა და სისრულის სახე იყო იესო ძრისტე, რასაკვირველია, უმეტესად შეიყვარებ მას, და ესრედ, ღვთაებრივი მისი სახე გადიდდება და გაიზრდება შენს გულში.

მსრედი დაახლოვება და გაცნობა იესო ძრისტესი, რასაკვირველია, არ დარჩება უქმად შენს გულში; იგი იწყებს სწავლასა და ქადაგებასა შენ შორის. ჰოი, ვითართა სიტყვათა გეტყვის იგი! ვითარსა გრძნობასა გააჩენს იგი შენს გულში! ვითარსა გაუმძღარსა წყურვილსა ღვთაებრივისა მადლისასა, ვითარსა მისწრაფებასა, ვითარსა ნუგეშსა, ვითარსა მწუხარებასა, ვითარსა ნეტარებასა! მწუხარებასა — მაშინ, უკეთუ შენ შთავარდი ცოდვაში და უღალატე მას; ნეტარებასა — მაშინ, როდისაც შენ ჰგრძნობ მისსა სიახლოვესა. ძრისტე ლმერთი მარადის დაუცხრომელად ჰქადაგებს გულსა შინა მოყვრისასა; ასწავლის მას, ანათლებს, სწმედს მისსა ზნეობასა და ყოფაქცევასა. როგორადაც რომელმანმე ბრძენმა მოძღვარმა აიყვანოს ჰაბუკი მცირე წლოვანი, შეუდგეს მისსა სწავლასა და განათლებასა, დღითი-დღე აღიყვანდეს მას ხარისხითგან ხარისხამდე, გაშლიდეს მისსა ჭკუასა, მართავდეს მისსა ზნეობასა, ვიდრემდის შეიყვანოს იგი სრულსა ჰასაკსა შინა, ეგრედვე ძრისტე ლმერთი ზრდის სულსა იმ კაცისასა, რომლის გულში იგი გამოისახა და იზრდება.

მსრედი ქადაგება, სწავლა და ხელმძღვანელობა ძრისტეს მადლისა არაოდეს არ დარჩება უნაყოფო კაცისათვის. კაცის გული და ზნეობა ცოტ-ცოტად იცვლება, და კეთდება. აქ, ძმაო, ძრისტე ლმერთი იწყებს სასწაულის-მოქმედებასა შენს

ბუნებაში. სასწაული არ არის ის, ძმაო, რომ გაგანათლოს შენ სწავლითა, ანუ აღვიხილოს გონიერი თვალი, ვითარცა მან ოდესმე აღუხილა ხორციელი თვალი შობითგან ბრმასა; ანუ ოდეს ძრისტე ლმერთი მადლითა მისითა კაცსა, ცოდვით მკვდარსა, ცოდვასა შინა შთაფლულსა, აღადგინებს, გააცოცხლებს, ცოდვას მოაძულებს და კეთილს საქმეს შეაყვარებს; ვგონებ, რომელ ეს იქმნება ამის მგზავსი სასწაული, როგორადაც მან ააყენა ოდესმე ოთხის დღის მკვდარი ლაზარე.

ბარნა, ძმაო ჩემო, მოქცევა კაცისა ცოდვილისა არ არის ადვილი, ერთობ ძნელი არის ყოველისა კაცისათვის--დასტოვოს ცოდვა, რომელსა იგი მიეჩვია, რომელი გარდაიქცა თითქმის მისდა ბუნებად, და მიიქცეს კეთილისა ყოფა-ქცევისადმი. დიდად უჭირს მას ეს; დიდსა მწუხარებასა ჰგრძნობს იგი, ოდესაც სურს დაივიწყოს თვისი საყვარელი ცოდვა და დაიწყოს წმიდა და პატიოსანი ცხოვრება. უკეთუ შენ ჰგრძნობ; ძმაო, გულში ესრედსა მწუხარებასა, გარნა, არა მიმხედველი ამისა, ჰკდილობ იწყო წმიდა ცხოვრება და ყოველსავე სულგრძელად ითმენ შეფლისა იესო ძრისტესათვის, იცოდე, რომ თვით შეფალმა იესო ძრისტემ იწყო შენს გულში ეს მწუხარება და ვნება.

ბარნა, ოდეს შენი მწუხარება და თმენა ერთობ გადიდება, ოდეს ცოდვამან ერთობ იწყო ძალადობა გულში და ტანჯვა შენი, გარნა შენ არა მიხედე ამას, არამედ სძლიე ცოდვასა, მაშინ შენ ჯვარცმულ ხარ შეფლისა იესო ძრისტესათანა; სოფელი შენდამო ჯვარცმულ არს და შენ სოფლისათვის, ვითარცა იტყვის პავლე მოციქული: **ქრისტესთა მათ ხორცი თვისნი ჯვარს აცვენეს ვნებითურთ და გულისთქმით;** გარნა უკეთუ შენ ძრისტესა თანა ჯვარცმულ ხარ, უთუოდ რომ ძრისტესთანა აღსდგები მკვდრეთით.

აჰა, ძმანო, რას ნიშნავს სიტყვა პავლე მოციქულისა: **ვიდრემდის გამოისახოს ქრისტე თქვენ შორის;** აჰა, ვითარი განწყობილობა უნდა იყოს შენ და ძრისტეს შორის. იგივე წმიდა მოციქული პავლე იტყვის: თუ მე ცოცხალი ვარ ახლა, ჩემით არ ვარ ცოცხალი, არამედ ძრისტე სცხოვრებს ჩემს შო-

რის. შენს გულშიდაც უნდა სცხოვრებდეს ძრისტე! ცხოვრება მისი ხელ-ახლად უნდა განმეორდეს შენს გულში ნაცვლად საკუთარისა შენისა ნებისა, ცოდვის უწმიდურის სურვილისა, ძრისტეს ნება, ძრისტეს სურვილი, ძრისტეს ნათელი ჰსუფევდეს შენს გულში, ერთი სიტყვით, ძრისტეს ტაძრად, ძრისტეს სადგურად უნდა გახდეს შენი გული, რომელიც და ინებოს ძრისტემან. — ამის.

ს ი ტ შ ვ ა

კო-სა კვირიკასა.

სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა შენ
(ლუკ. იზ, ით).

მსრედ ჰრქვა უფალმან ერთსა კაცსა, რომელი ეძიებდა მისგან კურნებასა მხურვალითა სასოებითა და მიიღოცა კურნება სარწმუნოებისამებრ თვისისა. მსრედვე ეტყოდა მაცხოვარი მრავალ-გზის სხვათაცა მრავალთა პირთა, რომელთა შინა შენიშნავდა ცხოველსა სარწმუნოებასა. უფალი ჩვენი მხოლოდ მუნ იქმოდა კურნებასა და მიანიჭებდა ცხოვრებასა, ლუცა ჰხედვიდა სარწმუნოებასა.

ჟემმარიტად, ძმაო, სარწმუნოება აცხოვენებს კაცსა, გარუნა არა ყოველი სარწმუნოება, არამედ სარწმუნოება ცხოველი; არის სარწმუნოება ცხოველი და არის სარწმუნოება მკვდარი. თვით საღმრთო წერილი გვასწავებს ამას. სარწმუნოება ცხოველი არის იგი, რომელი სუფევს გულსა შინა ჩვენსა, რომელი სძლევს ყოველთა ბოროტთა ვნებათა, რომელმან ესრედ დაიმორჩილა ბუნება კაცისა, რომელ ამოქმედებს მას მგზავსად საღმრთისა სახარებისასა. ბარნა მკვდარ არს სარწმუნოება იგი, რომელიმცა სჩანს ბაგეთა ზედა კაცისათა და არ შესულა გულსა შინა მისსა, რომელი ვერ მართავს მოქმედებათა

და ყოფაქცევათა მისთა და არა სჩანს საქმეთა შინა მისთა. სარწმუნოება თვინიერ საქმეთა მკვდარ არს, იტყვის მოციქული **იაკობ: მაჩვენე სარწმუნოება შენი საქმეთაგან შენთა, და მე გაჩვენო შენ საქმეთაგან ჩემთა სარწმუნოება ჩემი, დასძინებს იგი.**

ცხოვ არს, ძმანო ჩემნო, რომელ სიტყვა, საქმე და ყოველი ყოფა-ქცევა და მოქმედება კაცისა გამოაჩენს, აქვს მას სარწმუნოება ცხოველი, ანუ მკვდარ არს სარწმუნოება მისი? წარმოვიდგინოთ რომელიმე მაგალითი: ვსთქვათ, რომ არის ერთი ვინმე კაცი, მებატონე, რომელსა ჰყავს მრავალი ყმა და მოსამსახურე. უკეთუ მებატონესა მას არ ებრალება ყმანი თვისნი, არ უფლის მათ კარგად, არ აჭმევს და არ აცმევს, საკმაოდ; ერთი სიტყვით, არ მიაჩნია იგინი, ვითარცა უმცროსნი ძმანი, ბრძანებისა-მებრ სახარებისა, არამედ უყურებს მათ, ვითარცა რომელსამე საქონელსა ანუ ნივთსა, უსამართლოდ ეპყრობა მათ, ცდილობს, რომ მხოლოდ მიიღოს მათგან რაც შეუძლიან უმეტესი სარგებლობა, ართმევს მათ სიმართლით და უმართლოდ ყოველსა, რაც შეუძლიან, როგორ არ იფიქროს კაცმან, რომელ სარწმუნოება მისი არ არის ცხოველი, არამედ მკვდარ, თუმცაღა იგი არა-ოდეს არ მოაკლდებოდეს წირვა-ლოცვასა, მტკიცედ იმარხვიდეს ყოველსა წესსა ეკლესიისასა. ბარნა რავდენნი არიან ესე-ვითარნი პირნი ქვეყანასა შინა ჩვენსა! წარმოვიდგინოთ მეორე მაგალითი: ვსთქვათ, რომელ არის ერთი ვინმე ჩინოვნიკი, რომელი გარეშეობითა თვისითა გამოჩნდება, ვითარცა ნამდვილი მორწმუნე ქრისტიანი; გარნა ვალდებულებასა თვისის თანამდებობისასა არ ასრულებს სიმართლით, არ აღუკრძალავს თავსა თვისსა ქრთამსა, მრავალ-გზის გაამართლებს ბრალიანსა და დასჯის უბრალოსა, და ყოველთა საქმეთა შინა ეძიებს მხოლოდ თვისსა სარგებლობასა, როგორ არა სთქვას კაცმან, რომელ მკვდარ არს სარწმუნოება მისი, რომელ სარწმუნოება ვერ მართავს საქმეთა მისთა, ცოდვა და თავ-ხედობა უძძლავრეს არიან გულსა შინა მისსა, ვიდრე მადლი და ჭეშმარიტება. ბარნა, ვინ არ იცის, რავდენნი არიან ჩვენ შორის ესე-ვითარნიცა პირნი... ვსთქვათ კიდევ ერთი მაგალითი: წარმოვიდგინოთ, რომელ არის ერთი ვინმე საწყალი კაცი, ღარიბი და მოკლებული ყოვე-

ლითა სოფლიურითა ბედნიერებითა, გარნა არ არის იგრ დაღონებული სიღარიბითა თვისითა, მხნეობს ყოველთვის, მუშაკობს და არ კარგავს სასოებასა შფლისადმდე; არაეის აწუხებს, არამედ ხელითა თვისითა ჰზრდის თავსა თვისსა და კმაყოფილ არის თვისითა მდგომარეობითა. როგორ არა სთქვას კაცმან, რომელ არს სარწმუნოება ცხოველ გულსა შინა მისსა!

ბუნება კაცისა, ძმაო ჩემო, დაცემულ არს და მიდრეკილ ცოდვისადმი, გარნა სარწმუნოება ცხოველი მარადის უნდა განაღვიძებდეს მას და არა უტევებდეს ცოდვისა ქმნად; სარწმუნოება უნდა იყოს ვითარცა აღვირი ვნებათა მისთა; ყოველი ასო უნდა ემორჩილებოდეს სარწმუნოებასა მისსა. მხოლოდ მაშინ ცხოველ არს სარწმუნოება კაცისა, ოდეს მართავს სვლათა მისთა, ვითარცა აღვირი ცხენის სვლასა.

მოციქული პავლე სწერს ძორინთელთა: **თავნი თქვენნი გამოიცადენით, უკეთუ ხართ სარწმუნოებასა შინა, თავნი თქვენნი განიკითხენით.** ბამოვიცადოთ ჩვენცა, ძმანო, თავნი ჩვენნი, ვკითხოთ ჩვენცა თავთა ჩვენთა: ვართა სარწმუნოებასა შინა? პირველი შეხედულობა ვითომც გამოაჩენს, რომელ ჩვენ ვართ ნამდვილად სარწმუნოებასა შინა, გარნა ოდეს ღრმად განვიხილავთ, მაშინ დავრწმუნდებით, რომელ სარწმუნოება ჩვენი არ არის ესოდენ ცხოველი და ძლიერი ჩვენ შორის, რომელ შეეძლოს მას მართვა ჩვენისა ყოფა-ქცევისა და მოსპობა ვნებათა და ღვარძნილთა ჩვენთა. პირველი და ნამდვილი ნაყოფი ცხოველისა სარწმუნოებისა არს სიყვარული და ერთობა; გარნა სად არის სიყვარული და ერთობა ჩვენ შორის? მსრედ მოკლებულ ვართ ჩვენ ერთობითა და სიყვარულითა, რომელ ვითარცა სიტყვათა შინა ჩვენთა ვახსენებთ მხოლოდ მოყვრობასა ანუ მტრობასა, ესრედვე ყოფა-ქცევა ჩვენი და ურთიერთთა შორის დაწყობილება ანუ მისვლა-მოსვლა გამოაჩენს ანუ მოყვრობასა; ანუ მტრობასა, და მით ვართ ჩვენ დაცემულ და დამცირებულ. მეორე მიუცილებელი ნაყოფი ცხოველისა სარწმუნოებისა არის და უნდა იყოს სიმართლისა და მართლ-მსაჯულებისა სიყვარული; გარნა ვართ ჩვენ მოკლებულ ესე-ვითართითაცა სათნოებითა, მოყვარეთა ვაქებთ, თუმცაღა არ იყვ-

ნენ ღირსნი ქებისა; მტერთა ვაძაგებთ, თუმცა იყვნენ ღირსნი ქებისა.

არა უწყით თავნი თქვენნი, — ესრედ განაგრძობს მოციქული სიტყვათა მათ, რომელნი მოვიხსენეთ ჩვენ, არა უწყითა თავნი თვისნი, რამეთუ იესო ქრისტე თქვენ შორის არს? ბული კაცისა, რომელსა აქვს ცხოველი სარწმუნოება, ტაძარი არს იესო ძრისტესი. ცხოვლად მორწმუნე კაცი ცხადად უნდა გრძნობდეს თვის შორის სიტკობებასა იესო ძრისტესსა; სული ეტყვის მას სიახლოვესა შელისსა, გული ეწამება მას შელისათვის.

ბარნა უკეთუ ხარ შენ, ძმაო ჩემო, სარწმუნოებასა შინა, გესმა წოდება შელისა, ვითარცა ოდესმე ესმა ისაიას: ნუ გეშინინ, რამეთუ გამოვიხსენ შენ, გიწოდე სახელი შენი, ჩემი ხარ შენ? ბილოცავსა შენ ოდესმე ესოდენითა გულს-მოდგინებითა, რომელ გულსა შინა შენსა ცხადად ეთქვა მაცხოვარსა, ვითარცა რქვა ოდესმე განრღვეულსა მას: ნუ გეშინინ, შვილო, მიგეტყვენ შენ ცოდვანი შენნი? უკეთუ ცხოველ არს სარწმუნოება შენი, ძალ-გიძსა მუხლ-მოდრეკილმან უთხრავ შეფალსა შენსა, მგზავსად ლავითისა: ვითარცა სწყურინ ირემსა წყაროთა მიმართ წყალთასა, ესრედ სწყურის სულსა ჩემსა შენდამი, ლმერთო! მოსწყურდა სულსა ჩემსა ლვითსა მიმართ ცხოველისა. ოდეს მე მივიდე და გამოვეცხადო სახელსა შენსა? ოდეს ყოფილხარ შენ დამძიმებულ ჭირთა და განსაცდელთაგან, ისმოდა ხმა შეფლისა გულსა შინა შენსა, მლაღადებელი: მოვედით ჩემდა ყოველნი მავრალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განვიხსენო თქვენ; აღიდეთ უღელი ჩემი თქვენზედა და ისწავეთ, რამეთუ მშვიდ ვარ და მდაბალ გულითა? უკეთუ შენ ამას ყოველსა არ გრძნობ, უკეთუ შენ არცა ხმა მისი გესმა, არცა ხატი მისი გიხილავს, ვითარცა აყვედრებდა შეფალი ურიათა, არა ხარ შენ სარწმუნოებასა შინა. უკეთუ ამა სოფლისა საზარელი მდგომარეობა, საზოგადო დავიწყება სიმართლისა და სიყვარულისა, ცოდვა და უსჯულოება ყოველთა არ სწვავს გულსა შენსა, უკეთუ სული შენი არა მღელვარე არს შეხედვითა სოფლისა ამის განხრწნილებისა, მაშასადამე, სად არს სარწმუნოება შენი? სად არს სიყვარული შენი? უკეთუ შენ დაადგრებოდე სარწმუნოებასა შინა, იესო ძრისტე იყომცა გულსა შინა შენსა; გარნა იესო

ძრისტე არ დაშთება უქმად და უნაყოფოდ გულსა შინა კაცისასა, სიტყვისა-მებრ, პეტრე მოციქულისა: არა უქმად, არცა უნაყოფო იპოვნეთ უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა მეცნიერება. იესო ძრისტემან თვით სთქვა: მამაჩემი მოაქამომდე იქმნს და მეცა ვიქმნ. რასა იქმნს იგი ანუ სად მოქმედებს აქამომდე? იგი იქმნს ცხოვნებასა შენსა, იგი მოქმედებს გულსა შინა შენსა მადლითა თვისითა; იგი სდევნის სულსა შენსა უფლისადმი, იგი სწმედს და განაცხოველებს სულსა შენსა.

ამისთვის, ძმანო, უკეთუ იტყვიო, რომელ ხართ სარწმუნოებასა შინა, ხოლო არა თქმად ვერ ძალგიძთ, უკეთუ იესო ქრისტე არს თქვენთანა, თანა-გაძსთ, სიტყვისამებრ იოანე მოციქულისა, ვითარცა იგი თავადი ვილოდა, თქვენცა სვლად.— ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

კთ-სა კვირიაკისა.

არა ათნივე განიკურნესა? და ცხრანი იგი სადა არიან? ვერ იპოვნეს ეგოდენ, რათამცა მოიქცეს და მისცეს ღიდება ლმერთსა? (ლუკ. იზ, იც).

მაცხოვარმან, ვითარცა მოგვითხრობს დღეს წარკითხული სახარება, ერთხელ განკურნა ათნი კეთროვნანი კაცი. მათგან მხოლოდ ერთმან, იხილა რა, რამეთუ განიკურნა, მთიქცა, დაეარდა მუხლთა ქვეშე იესოსთა და მესწირა მას მადლობა; სხვათა კი ცხრათა განკურნებულთა არ იფიქრეს მადლობისა მიცემა ლეთისადმი. ერთმან მათგან ქცევამ განაკვირვა თვით უფალი იესო ძრისტე: არა ათნივე განიკურნესა? ჰკითხა მან, და ცხრანი იგი სადა არიან? ვერ იპოვნეს ეგოდენ, რათამცა მოიქცეს და მისცეს ღიდება ლმერთსა?

მართლა განსაკვირვებელი იყო, ძმანო, ესრეთი უმადურება ცხრათა მათ განკურნებულთა. ძეთროვანება იყო საშინელი და საზიზღარნი სნეულება. იგი იყო სიკვდილზე უსაშინელესი, მით რომელ კეთროვანს არ შეუშვებდენ არც სოფელში, არც სახლში; იგი სცხოვრებდა და დადიოდა მარტო ტყედ და ველად, ვითარცა ერთი მხეცი, და იტანჯებოდა უწყალოდ. მსრედისა საშინელისა სნეულებისაგან განათავისუფლა შუალმან ცხრანი იგი კაცი; გარნა მათ მადლობაც არ შესწირეს მას; ვიდრე იგინი იყვნენ ჭირში და საღმობაში, გულსმოდგინედ ევედრებოდენ მას და შეაბრალებდენ თავთა თვისთა, გარნა, მიიღეს რა ღვინება, აღარ გაახსენდათ მოწყალება ღვთისა. საკვირველი არის ესრედი მოქცევა მათი, გარნა იგი არ არის ძვირი, უმაგალითო. ხშირად მოხდება ესრედვე საქმე ყოველთა კაცთა შორის. ძაცის გულს ხშირად აქვს ის ცუდი თვისება, რომელ არ უყვარს, ეზარება მადლობის გადახდა. იქმნება, ძმანო, შენც ხშირად ხარ დამნაშავე ამისთანა საქმეში. **მ**უ ვისგანმე ეძიებ რასამე, თუ საჭირო არის შენთვის რომელიმე კაცი, მაშინ შენ მისი ერთგული მოსამსახურე ხარ, არწმუნებ მას, რომ საფლავამდე არ დაივიწყებ მას და როდესაც კი მან აღასრულა შენი თხოვნა, გიყო მოწყალება, მაშინვე დაივიწყებ და მადლობას აღარ გადიხდი. ზოგიერთს ამაზე კიდევ უფრო ცუდი ხასიათი აქვს: ას-ჯერ რომ მიიღოს რომელიმე კაცისაგან მოწყალება და ქველის-მოქმედება, თუ კი, მერმე, ერთხელ რომლისამე მიზეზისა გამო უარი გაიგონა მის თხოვნაზე, უწინდელს ყოველს ქველის-მოქმედებას დაივიწყებს და არის უკმაყოფილო იმ კაცზე და ხშირად კიდევ ავად იხსენებს მას.

მართომ საზრახავი და ცუდი არის, ძმანო, ესრედი ხასიათი კაცისა; იგი გამოაჩენს დაბალსა და საზიზღარსა ბუნებასა მისსა. ძაცი, კეთილ-მობილი ხასიათის მექონი, სულ-გრძელი და წრფელი სიხარულით გადიხდის მადლსა ყოველისა კეთილისა და ქველისმოქმედებისათვის. მას არ დაივიწყდება თვით უმცირესი კეთილი, რომელი მან მიიღო მოყვისსა თვისისაგან. ბარნა უმაღლესი კეთილის-მოქმედი ჩვენი არის ღმერთი. მისგან ჩვენ ზედა ზეგარდამოვალს ყოველი კეთილი მისი მადლო

ბის და დიდების მიმცემი უნდა იყოს ყოველი სულ-დამუღლი კაცი ქვეყანასა ზედა. მადლობა ლმერთსა, დიდება ლმერთსა! მს ორი სიტყვა მარადის უნდა იყოს გულსა შინა და ბაგესა შინა შენთა. არათუ მაშინ, როდისაც შენ ხარ, ძმაო, კმაყოფილი, პატივცემული, აღმატებული, არამედ მაშინაც, როდისაც შენ ხარ ღარიბი, საწყალი, ავად-ყოფი და გლახაკი. ყოველსა შინა მადლობდით ლმერთსა, რამეთუ ესე არს ნება ლმერთისა ქრისტე იესოს მიერ თქვენდა მიმართ (01ეს. ე, 13). იტყვის წმიდა მოციქული.

რა სახით უნდა შესწიროს ლმერთსა მადლობა და დიდება კაცმან უბედურმან, გლახაკმან და მწუხარემან, იფიქრებს ვინმე გულში? საკვირველი არ არის, რომ ბედნიერმან და კმაყოფილმან კაცმან მადლობა შესწიროს ლმერთსა, გარნა უბედურმან და მწუხარემ ვით შესწიროს მადლობა ლმერთსა? ამაზე, ძმაო, შენ ისრედს პასუხს გეტყვი, რომელმან, იქმნება, კიდევ გაგაკვირვოს. როდისაც კარგად დაუკვირდები კაცის ცნობრებასა, როდისაც შეხედავ, რა ხასიათი აქვს სხვათა და სხვათა პირთა, იცი რას ნახავ მაშინ და რას გაიგონებ? ნახავ და გაიგონებ, რომელ კაცნი საწყალნი, გლახაკნი და უბედურნი უფრო ხშირად ამბობენ სიღრმისაგან გულისა: მადლობა შენდა ლმერთო, დიდება შენდა ლმერთო! იყავ ნება შენი! ბარნა კაცნი ბედნიერნი და მდიდარნი ხშირად სრულიად ივიწყებენ ლმერთსა და მადლობასაც არ შესწირავენ მას. მსრედი საკვირველი თვისება აქვს უბედურსა კაცის ბუნებასა. იგი ლმერთს გაიხსოვნებს ხშირად უბედურებასა შინა, და ბედნიერებასა შინა დაივიწყებს. რა გამოდის აქითგან? ის, ძმაო, რომ მდიდარმა და ბედნიერმა კაცმა რომ დაივიწყოს მარადის მადლობის შესწირვა ლეთისადმი, ხომ უშველებელი ცოდვა იქმნება. იგი დაემგზავსება იმ ცხრათა კეთროვანთა უმადურთა; გარნა თვით საწყალსა, უბედურსა კაცსა, თუ კი კეთილი გული აქვს და ლმერთი ახსოვს, უბედურება და სისაწყლე არ დაუშლის მადლობა შესწიროს ლმერთსა. მაშასადამე ბედსა და უბედურებასა შინა მყოფი მარადის მადლობდეს ლმერთსა. ამასთანავე რაც გინდა საწყალი და უბედური იყოს კაცი ამ ქვეყანაზე, მაინც კარგად რომ იფიქროს, მოწყალება ლეთისა მას ზედაც არის

ურიცხვი და განუზომელი. შმაღლესი და უდიდესი ღვთის-მოწყალეობა კაცთა ნათესავსა ზედა ის არის, რომ ლმერთს დასაბამითგან ქონდა საკუთარი მზრუნველობა და მხედველობა მის განათლებაზე და სულიერს წარმატებაზე და ცხოვნებაზე. ბოლოს, მხოლოდ-შობილი ძე ოვისი მოავლინა ქვეყნად, რათა გამოიხსნას კაცი ცოდვათაგან და მიანიჭოს ცხოვნება. ის საუნჯე მადლისა, განათლებისა და ცხოვნებისა, რომლითაც გაგვამდიდრა შუალმან, თანასწორ არის განყოფილი ყოველთა კაცთა შორის, ვითარცა მდიდართა, ვგრედვე ღარიბთა და საწყალთა ზედა. მრთბაშად ყოველთა მიანიჭა ლმერთმა სულიერი ნიჭი; ღარიბი ამ მოწყალეებაში არ არის დაკლებული მდიდარის წინაშე. მეფე და მონა, მდიდარი და გლახაკი ერთ-ნაირად არიან მოზიარენი ამ მოწყალეებაში; ის კი არა, გლახაკი, ზოგჯერ, თუ ეცადა და ეძიებს, მდიდარზე წინ არის. მაშასადამე სულიერსა საქმესა შინა ყოველნი თანასწორნი არიან და ყოველი ადამიანი უნდა მადლობდეს ღმერთსა. რაიცა შეეხება ხორციელსა ცხოვრებასა, ძმანო, ეს ღმერთმან მიანდო შენს მეცადინეობას და გონიერებას. თუ ღარიბი და საწყალი ხარ, ვის აბრალებ ამას? ლმერთი არ არის ამის მიზეზი, არამედ, იქნება, შენვე, შენი ცოდვა, სიზარმაცე, ანუ სხვა რომელიმე სოფლიური ვარემოება. მრთი სიტყვით, ყოველთა ადამიანთა გვმართებს მარადის მადლობა ღვთისა: ყოველთა შინა მადლობდეთ ღმერთსა.—ამინ.

კთ-სა კვირიაქსა ზედა.

ხოლო აწ განიშორეთ თქვენცა.... ყოველი უშვერი სიტყვა პირისაგან თქვენისა. ნუ უტყუით ერთი ერთსა (კთლ. გ. 0, თ).

სხვათა ცოდვათა შორის, რომელთაგან გვაფრთხილებს ჩვენ დღეს წარკითხულსა სამოციქულოსა შინა წმიდა მოციქული პავლე, იგი ახსენებს ეგრედვე ცოდვათა მათ, რომელთა კაცი იქმნს ენითა თვისითა. განიშორეთ თქვენცა... უოველი უშვერი სიტყვა პირისაგან თქვენისა. ნუ უტყუით ერთი ერთსა.

მნითა თვისითა ყოველს კაცს შეუძლიან მრავალ-ფერად და ხშირად შესცოდოს ღმერთსა. ღიდი ყურად-ღება და მეცადინეობა უნდა იხმაროს კაცმან, რომელსა ჰსურს განრიცხება ენით შეცოდებისა და კეთილად მართვა სიტყვათა თვისთა. წმიდა მოციქული იაკობ კათოლიკე ეპისტოლესა შინა თვისსა ვრცლად აღწერს ყოველთა ცოდვათა და ვნებათა ბოროტის ენისასა. იგი გვეტყვის ჩვენ, რომელ კაცი მრავალ-ფერად სცდება და ხშირად სცოდავს, გარნა ვინც არ სცოდავს სიტყვითა თვისითა, ვისაც შეუძლიან აღვირ-სხმა ენისა თვისისა, იგი არის სრული კაცი და შემძლებელი დამორჩილებად ყოველთა სხვათა თვისთა ვნებათა: ფრიად ვცდებით ყოველნივე; რომელნი სიტყვითა არა სცდებოდეს, იგი სრული კაცი არს, შემძლებელ-არს იგი აღვირ-სხმად ყოველისავე გვაშისა. (თ. გ. ბ). ძაცი, გვეტყვის იგივე მოციქული, აღვირ-უსხამს ცხენსა და ადვილად დაიმორჩილებს მას; ეგრედვე ადვილად ჰმართავს იგი მცირითა საჭითა დიდთა ნავთა წარტაცებულთა ფიცხელთა ქართავან: გარნა ენა მცირე ასო არს და დიდად მალლოის. მნასა ბოროტსა იგი უწოდებს ცეცხლს და, ვითარცა მცირე ნაკვერცხალი აღაგზნებს დიდ-

სა ცეცხლსა და დასწავს დიდთა სახლთა, ეგრედაცა მცირე იგი ასო ხშირად მოახდენს დიდთა ვნებათა. მნასა ეგრედვე უწოდებს იგი სამკაულად სიცრუისა, ვინაითგან ენა ხშირად ესოდენ დაფარავს და შეამკობს სიცრუესა, რომელ მისცემს მას სახესა ქეშმარიტებისასა; ენა, სიტყვისა-მებრ მისისა, შეაგინებს ხშირად მრთელსა გვაშა კაცისასა, იგი ჰმართავს ურმის თვალსა ჩვენისა ყოფა-ქცევისასა. ძაცი დაიპყრობს ყოველსა ბუნებასა, მხეცთა და ფრინველთა და ქვეწარმავალთა და თევზთა; გარნა ზოგჯერ ვერ დაიმორჩილებს ენასა თვისსა; ორღანოთა მით, რომლითა აკურთხევს კაცი ღმერთსა, ხშირად სწყველის იგი მოყვასსა, თვისსა, რომელი შექმნილ-არს მზგავსად და ხატებად ლეთისა, ერთისა და იგივე პირისაგან გამოვალს წყევა და კურთხევა. აჰა, ძმანო ჩემნო, ვითარითა სიტყვითა აღწერს წმიდა მოციქული ბოროტისა ენისა მოქმედებათა.

ბარნა ყოველთა მათ ცოდვათაგან, რომელთა კაცი იქმნენითა თვისითა, უმეტესად გახშირებულ არს ჩვენ შორის განკითხვა ანუ ცუდად ხსენება მოყვასისა, რომელსა დაბიურად ეწოდება კორი. ცოდვა იგი მით უმეტესად არის მძიმე და სამწუხარო და ფრიად განვრცელებულ ჩვენ შორის, რომელ იგი თითქმის არვის არ მიაჩნია ცოდვად. ბრავინ არ ფიქრობს, რომელ სცოდავს, ოდეს იგი განიმეორებს და განავრცელებს მრავალთა ცუდთა ხმათა და ამბავთა, რომელნი მას ესმა სხვა და სხვათა კაცთა ზედა. რით ატარებენ დროებასა თვისსა სტუმრები ყოველთა სახლთა შინა? მითქმის მარტო მით, რომელ ანუ თვითონ მოიგონებენ, ანუ განიმეორებენ სხვა და სხვათა ცრუთა ამბავთა. მს არის ფრიად შეყვარებული და სასიამოვნო გატარება დროებისა მრავალთა სახლთა შინა ჩვენის ქალაქისათა. ღიღითა კმაყოფილებითა მოჰყვებიან სტუმრები ახალთა ამბავთა, არ დასტოვებენ არცა ერთსა კაცსა, რომელ ზედაც არა სთქვან რაიმე ცუდი; ვერაფერი ვერ დაიფარავს კაცსა მათისა ენისაგან, არ დაზოგავენ იგინი არცა ხარისხსა, არცა წოდებასა; არცა ჰასაქსა, არცა საქმესა, არცა პატიოსნებისა; სინიღისი არ ამხილებს მათ; ჰფიქრობენ, რომელ ეს არის ერთი უბრალო, მიღებული საზოგადოებასა შინა დროე-

ბის გატარება. ბარნა ვკითხოთ მათ, რას ნიჰშნავეს ის სიხარული და კმაყოფილება, რომლითა იგინი განაგრძელებენ სიტყვასა მათსა ყოველითა ცუდითა ამბავითა ყოველთა ზედა ნაცნობთა თვისთა? არა ნიჰშნავესა ეს, რომელ გული მათი არ არის კეთილ, რომელ მათ უხარიათ, ოდესცა იგინი ჰხედვენ ცუდსა რასამე მოყვასსა შინა თვისსა. ოდესცა შენ, ძმაო ჩემო, ავად აჰხსენებ მოყვასსა შენსა, მაშინ შეეხები მისი სახელის პატიოსნებასა, გარნა არ გახსოვსა რომელ პატიოსანი სახელი კაცისათვის არის პირველი და უდიდესი საუნჯე?—მე ხომ ტყუილს არ ვიგონებ, მეტყვის ვინმე, მე მხოლოდ განვიმეორებ, რაც მესმა სხეთაგან, ანუ რაიცა მე ნამდვილად ვიცი. არა, ძმანო, ეს არ განგამართლებს შენ. ¶თუმცა სრულიად მართალი იყოს ის ხმა, რომელიც შენ გაიგონე, თუმცა მართლა ცუდი იყოს ის კაცი, რომელზედაც გაიგონე ცუდი ამბავი, მაინც ქრისტიანობრივმა სიყვარულმა და შებრალებამ უნდა დაადუმოს ენა შენი. მაგრამ არა! ბული ხშირად გეტყოდა შენ, რომ მელ ის ამბავი, რომელიც შენ გაიგონე, სიცრუვე უნდა იყოს; ის კაცი, რომელსაც აბრალებენ იმ ცუდს საქმეს, არ არის ცუდი კაცი და არ იკადრებდა იმ საქმეს. გარნა შენ არ მიჰხედე მას, არამედ ცხადად გაგეხარდა გაგონება იმ ცუდის ხმისა, მაშინვე წასულხარ და კმაყოფილებით გითხრობია ყოველთათვის ის ამბავი. ბარნა ესეც კიდევ ცოტა არის! ნეტავი მართო მაინც ის გეთქვა, რაც შენ გესმა! მაგრამ არა: შენ კიდევ შენი დაუმატე იმ ამბავს, შენ გაავრცელე და შეამკე იგი, და აჰა-ესერა ენა შენი, სიტყვისამებრ წმიდა იაკობისა, იქმნა სამკაული სიცრუისა. მცირე იგი და არაფრით შესანიშნავი ხმა, რომელი შენ გესმა, მრავლითა დამატებითა და შემკობითა შენითა გარდაიქცა ერთ საშინელ და საზარელ ამბავად; მცირე ნაკვერცხალი შეიქმნა დიდ ცეცხლად, დამწველად შენის მოყვსის სახელისა. მიჰხედე და იგრძენ კიდევ ფარისევლობა შენი: თუმცა შენ ავად აჰხსენებ მოყვასსა შენსა, ცხად-არს, რომელ ამას იქმნ განგებ და გსურს მოაკლო იმ კაცს პატივის-ცემა და სიყვარული საზოგადოებასა შინა, გარნა ისრე მიჰფარავ სიტყვასა შენსა და ისრე მოაჩვენებ შენს თავსა, ვითომც შენ გწყენოდეს სმენა ამ ამბისა, არ გინდოდეს ცუდი

რამე სთქვა იმ კაცზედ, ხანდისხან კიდევ აქებ იმ კაცს ფარისევლობით, გარნა ვინაითგან მრთელი ქვეყანა ამბობსო და მართალიც უნდა იყოს ეს ამბავიო, მეც არ შემიძლიან, რომ არ განვაცხადოვო.

საუბედუროდ შენ, როგორც სჩანს, არ ჰფიქრობ, თუ რა შეუდგება შენს ქორსა და ავად-ხსენებასა მოყვისა შენისასა. იქნება, კაცი იგი, რომელსაც შენ ავად ახსენებ, არის კაცი პატიოსანი და პატივცემული, ხოლო შენ ენითა შენითა მოაკელი მას პატივი; იქნება იგი არის სამღვდელო პირი, მას ჰყვანან მრავალნი შვილნი, რომელთა უყვარდათ იგი, რომელთა ჰქონდათ მას ზედა დიდი სასოება, რომელნი ესვიდენ მისგან მიღებად დიდისა სულიერისა მადლისა, გარნა ბოროტმან ენამან დაამცირა მათი სიყვარული, დაასუსტა სასოება მათი და იქნება სრულიად შეარყია მათი სარწმუნოება. ანუ, იქნება. შენ დააგდე ცუდი ხმა პატიოსანსა ქალსა ზედა, რომელსა ჰყავს მეუღლე, უვიან ძენი, ძმანი; არა მიმხედველი მისა, თუ ვითარი სიკვდილი არის ქალისათვის პატიოსანი სახელის მოკლება, თუ ვითარი უბედურობა და სიკვდილზე უარესი მწუხარება იქნება მისის მეუღლისა, მისთა შვილთა და ძმათათვის, ოდესაც იგინი გაიგონებენ მას ზედა ცუდსა ხმასა, გესლიანი ენა შენი მაინც ჰცდილობს შეასმინოს ყოველთა ცუდი რაიმე მას ზედა. ბოლოს, რავდენნი მოყვარენი მტრად გარდააქცია ენამან შენმან; რავდენ-გზის მეგობართა შორის დასთესა სიძულილი და შური; და რავდენ-გზის შვილი განაშორა დედ-მამას, ძმა გადაამტერა ძმასა.

შინ გადურჩება. ძმანო ჩემნო, განუკითხველი კაცსა, ბოროტის მეტყველსა? რას არ დააბრალებს იგი კაცსა, რაში არ აიღებს იგი ეჭვსა? თუ ნახა, რომ ვინმე ყოველ-დღე დიდის ეკლესიაში, უყვარს წირვა-ლოცვის სმენა, ერთგულად და მხურვალედ ვედრება ღვთისა, — ის ფარისეველი არისო, მოაჩვენებსო. თუ ნახა, რომ ვინმე არა ყოველთვის იარება ეკლესიაში, — იმას ღმერთი არა სწამსო; სცდილობს თუ ვინმე სიმართლით მოიქცეს, ყოველსა კაცზედ მართალი სთქვას, — იგი კაცის მოძულე არისო, იმას კაცის სიკეთე არა ჰსურსო; თუ შეიბრალა ვინმე და მოწყალება უყო, სიმართლე დაარღვიაო.

მშვიდი და მდაბალი კაცი მას არ მოსწონს: სუსტი არისო, არაფერი არ შეუძლიანო, ჭკუაც აკლიაო; მტკიცე და მაგარი ხასიათის კაცი მას ეჩვენება სასტიკად და ფიცხელად. მართი სიტყვით, ყოველს კაცს დაიწუნებს, ყოველ საქმეს გაამტყუნებს — მცირე არს ენა და დიდად მალლოის.

დასასრულ, არ შემოძლია არ დავეუმატო, ძმანო ჩემნო, რომელ აქა თქმული თუმცა შეეხება ყოველთა კაცთა გარნა, უმეტესად და უმახლობელესად შეეხება ქალთა. იგინი ფრიად მოყვარენი არიან ყოვლისა განკითხვისა, ავად-ხსენებისა და ქორისა. ზოგიერთის ქალისათვის თითქმის დღიური საზრდო არის ბოროტ-სიტყვაობა და ცუდად ხსენება მოყვისა. არა მიმხედველნი მისა, რომელ ყოვლის ქალისათვის კეთილი სახელი უძვირფასეს არს თვით სიცოცხლისა, იგინი არა დასცბრებინან შოგონებად და გაგონებად ერთი მეორეზედ ცუდის ხმისა და ამბავისა. მცირე ესე ჩვენი ქალაქი აღუდებულ არს გაუთავებელთა ქორთა, ავად-ხსენებათა და ბოროტ-სიტყვაობათაგან.

ბაფუცებ თქვენ, ქრისტიანენო, ნუ დაივიწყებთ, თუ რა დიდი ცოდვა არის ავად-ხსენება და განკითხვა მოყვისა. დასასრულ სიტყვისა ამის გეტყვი თქვენ სიტყვათა მაცხოვარისათა და გთხოვ, კარგად გაიგოთ ჰაზრი მისი და არ დაივიწყოთ იგინი: კეთილი კაცი კეთილისაგან საუნჯისა გულისა თვისისა გამოიღებს კეთილსა, ხოლო ბოროტი კაცი ბოროტისაგან საუნჯისა გულისა თვისისა გამოიღებს ბოროტსა; ნამეტანვისაგან გულისა იტყვიან ბაგენო.

მარიამი

1944

ლ-სა კვირიაკისა ზედან.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ნაცვლად სახარების ანუ სამოციქულოის აღხსნისა, დღეს რომელნიმე გარემოებანი მალვიძებენ მე გითხრა თქვენ რაოდენიმე სიტყვა მოწყალებასა ზედა, ანუ უმჯობეს არს, მოვიკითხო თქვენგან მოწყალება გლახაკთა და საწყალოთვის. რომელნი არიან ეს გარემოებანი? შემდგომნი.

თვით თქვენ ყოველთა იცით, რა სასტიკი და იშვიათი ზამთარი არის ახლა ჩვენს ქვეყანაში და ადვილად წარმოიდგენთ, თუ ვითა შეწუხდება და ძნელად მოითმენს ესრედსა ზამთარსა ღარიბი და საწყალოი კაცი. წარმოიდგინე, ძმანო, რომ ერთი ვინმე ღარიბი კაცი დღიურითა შრომითა თვისითა მოიპოვებდა დღიურსა საზრდოსა თავისთვის და თავის სახლობისათვის; წარმოიდგინე, რომ ეს კაცი უჩვეულოისა სიცივისაგან გახდა ავად. რაღა უნდა ჰქმნას მან და მისმა სახლეულობამ? მსრედი მაგალითი მრავალი არის ჩვენს ქალაქში. მცირე ქალაქი არის ჩვენი ქალაქი; არა მრავალნი არიან მუნ მცხოვრებნი, გარნა მრავალნი არიან საწყალნი და ღარიბნი, მოკლებულნი ამ ჟამად საჭმლითა და სასმლითა. მე გეტყვი ორსა ანუ სამსა მაგალითსა, რომელნიცა თვით მე ნამდვილად ვიცი. ერთს სახლში.... რას ვანბობ—სახლში? ერთს დაუხუტრავს ქოხში, რომელსა შინა შენ, ძმანო, იქმნება, ზაფხულსაც ვერ გასძლო, არა თუ ესრედს სასტიკს ზამთარში, ნაჰხავ ერთს მდებარეს, უძლოურს დედაკაცს და მასთან ორთა ჩვილთა, რომელთა სრულებით არა აქვსთ არც საჭმელი, არც ტანისამოსი, არა თუ ტფილი ტანისამოსი, არამედ თითქმის არასფერი ტანისამოსი. მეორე სახლში ნაჰხავ ერთს მუშა კაცს, რომელი დღიურითა

შრომითა თვისითა ჰზრდიდა მოხუცებულს დედ-მამას და რომელი სიცივისაგან არის მდებარე უძრავად, ვინაითგან სასტიკმა ავად-მყოფობამ თითქმის წაართვა მას ხელი და ფერხი. მესამე სახლში დედა-კაცი, რომელი აგრედევე თვისითა შრომითა ჰზრდიდა თავის თავს და რავდენსამე მცირე-წლოვანთა მონათესავეთა, არის დავრდომილი სასტიკითა სენითა და მოკლებული ყოვლითა საშუალობითა.

პაპა, მაგალითნი ნამდვილნი, რომელნი მე ვუწყე; გარნა რავდენნი არიან სხვანი, რომელნი მე არ ვიცი?

მეტს არაფერს გეტყვი, ძმაო! ვსასოებ, რომ შენ გიყვარს ძრისტე ლმერთი: ახლა შეიტყობს ძრისტე, რა ზომად გიყვარს შენ იგი! შენც გასინჯე თავი შენი, რა უნდა დაზოგო ძრისტესთვის, რომელმა თავი თვისი არ დაზოგა შენთვის; რას არ გამოიმეტებ მისთვის, რომელმან საკუთარი სიცოცხლე გამოიმეტა შენთვის?

შახსენებ ძრისტეს მისთვის, რომელ შენ არა კაცს აძლევ მოწყალებასა, არამედ თვით ძრისტესა, რომელი გეტყვის შენ ოდესმე, უკეთუ არ განიკითხე გლახაკი: მშიერ ვიყავ და არა მეცით მე საჭმელი, უძლურ ვიყავ და არა მნახებ მე.

სად არიან ეს საწყალნი? მე არ ვიცნობ მათ, მეტყვის ვინმე. მოძებნე, შეიტყე! შსაწყლესი ყოველთა გლახაკი ის არის, რომელი შენთან ვერ მოვა და შენ ვერ შეგაწუხებს. მოწყალეების გაცემასაც უნდა ჭკუა და სიბრძნე: არა ყოველი გლახაკი არის ღირსი შებრალებისა. შინც ზარმაცობით დაცუდის ცხოვრებით თავი გაიფუჭა და წაიხდინა, იგი არ არის ღირსი შებრალებისა. ზოგიერთს კაცს რომ მოწყალეება მისცე, თითქმის ცოდვაც არის; გარნა ვინც არა თავის ბრალით, არამედ რომლითამე უბედურითა შემთხვევითა შთავარდა სიღარიბეში, იგი არის ღირსი შებრალებისა და მოწყალეებისა, ვინაითგან, ვიდრემდის მას ქონდა ღონე და სიმართლე, არავის არ აწუხებდა.

მსრედ, ძმანო ჩემო, ნაცვლად გრძელისა, უბნობისა მოწყალეებასა ზედა, წარვიდეთ, თვით საქმით აღვასრულოთ მოწყალეება და მით ვსცნობთ, რა არის ეს სათნოება. შაჩვენოთ შფალსა იესო ძრისტეს ჩვენი ერთგულება და სიყვარული.

ზოგიერთს თავის თავი მიაჩნია კეთილ-ქრისტიანედ; გარ-
ნა როდისაც ღარიბი და გლახაკი მოითხოვს მისგან შემწეობას,
ეწყინება, ვერაფერს ვერ გამოიმეტებს, თუმცა იმავე ჟამს არა
ზოგავს მრავალსა ხარჯსა რომლისამე ამაოისა ნივთისა ანუ
კმაყოფილებისათვის. რა სჩანს აქიდგან? ის, რომელ იგი არ
არის ნამდვილი ქრისტიანე: იგი არა ქრისტეს ემსახურება,
არამედ თავის მუცელსა. ნუ ვიყოფინ ესრედ, არამედ დავამ-
ტკიცოთ, რომ ვიცით შებრალება კაცისა და მზავართ მსახუ-
რებად ქრისტესა. — ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

ლზ-სა კვირიაქისა ზედა.

რქვა მას იესო: დღეს იქმნა ცხოვრე-
ბა სახლისა ამის, რამეთუ ესეცა შვილი
პბრაამისი არს. რამეთუ მოვიდა ძე კაცი-
სა მოძიებად და ცხოვრებად წარწყმედული-
სა (ლუკ. ით; თ, ი).

შუალი ჩვენი იესო ქრისტე მოვიდა სოფლად მისთვის;
რათა მოიძინოს, მოაქციოს და აცხოვნოს კაცი ცოდვილი და
წარწყმედული. ღღეს წარკითხულითა სახარებითგან გვესმა,
ვითარ აღასრულებდა იგი საქმესა ამას. იყო კაცი ვინმე სახე-
ლითა ზაქე, მთავარი მეზვერეთა და ფრიად მდიდარი. საგუ-
ლისხმო არს, რომელ სიმდიდრე მისი არ იყო შეძინებულ სი-
მართლითა. შეკეთუ სხვანიცა მეზვერენი იყვნენ ცოდვილნი და
უმართლონი, ცხად არს, რომელ მთავარი მათი იქმნებოდა
უუცოდვილეს მათზე; გარნა სჩანს, რომ სინიდისი მისი არა
იყო სრულიად დაბნელებულ; სჩანს, რომ მას ამძიებდა ტვირ-
თი ცოდვათა თვისთა და გული ეტყოდა მას როგორმე გან-
თავისუფლდეს ამ ტვირთისაგან. ღიდი ხანია სურდა მას ხილ-

ვა უფლისა და სმენა მოძღვრებისა მისისა. ერთ-გზის, ოდესცა მაცხოვარი გამოვიდა იერიქოთ და, გარემოცული სიმრავლითა ერისათა, მიდიოდა გზასა ზედა, ზაქემ განიზრახა ხილვა მისი; გარნა ვინათგან იყო დაბალი ტანითა, ვერ მიეახლა მას სიმრავლისაგამო ერისა; ამისთვის მირბოდა წინ და ავიდა ხესა ზედა, რომელი იდგა მახლობლად გზისა, რათა მუნითგან იხილოს პირი უფლისა. შეხედა რა მას მაცხოვარმან, იცნა სურვილი გულისა მისისა და რქვა მას: ზაქემ! ისწრაფე და გარდამოხედ, რამეთუ დღეს სახლსა შინა შენსა ჯერ-არს ჩემი ყოფა. ბანკირვებული ზაქემ მიიღებს მაცხოვარსა სახლსა შინა თვისსა. მსე-ვითარი მოწყალეება მაცხოვრისა განაღვიძებს გულსა შინა მისსა მონანებასა; ხოლო ფარისეველნი და სადუქეველნი დრტინვიდენ და იტყოდენ, ვითარმედ ცოდვილისა კაცისა-თანა შევიდა დადგომად. ბარნა ზაქემ ეტყვის მას: აჰა, უფალო! ზოგი ნაყოფთა ჩემთა მივსცე გლახაკთა, და, უკეთუ ვისმე ცილი დავსდევ, მივაგო ოთხი წილი.

ახლა, ძმანო, ვიფიქროთ, თუ რამ აცხოვნა ზაქემ და რამ მიიზიდა მას ზედა ესე-ვითარი მოწყალეება მაცხოვრისა, რომ იგი შევიდა სახლსა შინა მისსა. ზაქემ სცხოვნდა მისთვის, რომელ, თუმცა იყო იგი ცოდვილ, გარნა მას ყოველთვის ქონდა გრძნობა ცოდვისა თვისისა და უღირსებითა თვისთა. მიდრემდის კაცს არ დაუკარგავს გრძნობა ცოდვისა თვისისა, ვიდრემდის ახსოვს თვისი უღირსება, ადვილად მოიქცევა და მიიღებს მოწყალეებასა ღვთისაგან. მაცხოვარი ერთ-გზის შევიდა სახლსა შინა სვიმონ ფარისევლისასა, გარნა ფარისეველმან არ მიიღო განტევება ცოდვათა, ვინათგან იგი იყო ამპარტავანი და არა გრძნობდა თვისსა ცოდვასა; ხოლო ზაქემ, მგრძნობელი თვისისა ცოდვისა, მიიღებს მისგან მიტევებასა. შოველი კაცი მას უნდა სცდილობდეს, რომ სინიდისმან მისმან არ დაუმალოს ცოდვა მისი. უცოდველი არავინ არის, არა ძალუძს კაცსა ხორციელსა იცხოვროს ქვეყანასა ზედა და არა სცოდოს. ბარნა ყოველი კაცი უნდა სცდილობდეს, რომ შეიტყოს ცოდვა თვისი, არ ატყუებდეს და არ ამართლებდეს თავსა თვისსა, არ მალავდეს თვისსა ბრალსა, ერთი სიტყვით, ადვილად და სუბუქად არ უყურებდეს ცოდვასა თვისსა. ღ-

დი ბედნიერება და დიდი სულგრძელება არის, ოდესაც კაცი, ცოდვაში შთაფარნილი პირდაპირ ეტყვის თავსა თვისსა: მე სწორედ დამნაშავე ვარო. შინც ამას იქმნს, ის გამოვა ცოდვისაგან; გარნა, საუბედუროდ, კაცი ცოდვილი ამას ძნელად იქმნს. ცოდვა მით არის ძნელი და წარწყმედელი, რომელ იგი დააბნელებს გულსა და გონებასა კაცისასა; ნაცვლად მისა, რომ იცნას ცოდვა თვისი და მოინანოს, კაცი ცოდვილი სცდილობს, რომ თავი გაიმართლოს და ცოდვა თვისი სხვას დააბრალოს. სხვანი ჩემზედ უარესნი არიანო, სხვანიც ესრე შვრებიანო და მეც ასრე ვქმენიო; წუთის სოფელი არისო, როგორ შეიძლება, რომ კაცი არ შეცდესო. ამას და ამისთანას მრავალს იტყვის კაცი ცოდვილი. აღვილად შეუნდობს იგი თავსა თვისსა ცოდვათა თვისთა, ხან მიაწერს იგი ცოდვასა თვისსა სიჭაბუკესა, ხან უმეცრებასა და ხან სხვის შეგონებასა. მსრე არა ქმნა ზაქემ; მან პირ-და-პირ აღიარა ცოდვა თვისი და მოინდომა მონანება. აჰა, უფალო! ზოგი ნაყოფთა ჩემთა მივსცე გლახაკთა, და, უკეთუ ვისმე ცილი დავსდევ, მივაგო ოთხი წილი.

ნეტარ არს კაცი იგი, რომელმან არა დაიძინა ცოდვათა შინა თვისთა, აღვილად არ უყურებს შეცდომათა თვისთა, არამედ ყოველს წამს სცდილობს თავი გაისწოროს და უმჯობესი შეიქმნეს. შოველი ცოდვა მზაკვარ არს; ეშმაკი სცდილობს, რომ ცოდვა ჩვენი არა-რად მიგვაჩნდეს; გარნა, იფიქრე ძმაო ჩემო, აღვილი არისა ცოდვა, უკეთუ იგი დააბნელებს შენ შორის ხატსა და მგზავსებასა ღვთისასა, უკეთუ იგი განგაშორებს ღვთისაგან და შთაგადებს გენიასა შინა? როდისაც შენ ნათელს-იღე, მაშინ ღმერთს ის კი აღარ აღუთქვი, სხვაზედ უარესი არ ვიქმნებიო, არამედ უარ-ყავ სოფელი და ყოველნი საქმენი მისნი; უარ-ყავ ეშმაკი და ყოველი მსახურება მისი; აღუთქვი ღმერთსა მიღება მცნებათა მისთა და სიწმიდით დამარხვა მათი. მეფე ღვით შთაფარდა ერთხელ ცოდვასა შინა; გარნა ოდესაც ნათან წინასწარმეტყველი მივიდა მასთან და ამხილა იგი, მან არცა ერთი სიტყვა სთქვა თავის განსამართლებელად, არამედ ღალად-ყო სიღრმისაგან გულისა: მიწყალე მე ღმერთო, დიდითა წყალობითა..... ოდესაც შენ მიხვალ

გზაზედ ფერხით, თუ წარეცი ქვასა და დაეცი მიწასა ზედა, მაშინვე ადგები და სცდილობ, რომ გამაგრდე ფეხებზედ... სწორედ ეგრედვე უნდა ჰყო სულითაცა შენითა: უკეთუ შეგემთხვია რაიმე ცოდვა, მაშინვე უნდა აღსდგე სულითა და განმტკიცდე გზასა ზედა სათნოებისასა.....ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა

პ ა ტ ი ო ს ნ ე ბ ა ს ა ზ ე დ ა .

იყავნ სიტყვა თქვენი: **ჲე, ჲე, და არა, არა;**
ხოლო უმეტესი ამათსა უკეთურისაგან არს
(მათ. ე. ლზ).

რა მაღალსა და შეურყვეველსა პატიოსნებასა მოითხოვს ჩვენგან, ძმანო ქრისტიანენო, უშალი იესო ძრისტე! იგი მოითხოვს ჩვენგან ისეთს პატიოსნებას, რომელ ყოველსა სიტყვასა ჩვენსა დავამტკიცებდეთ მხოლოდ ამით: **ჰო და არა: იყავნ სიტყვა თქვენი: ჰე, ჰე; და არა, არა; ხოლო უმეტესი ამათსა უკეთურისაგან არს.** იმ გვარი რწმუნება და მინდობილება უნდა იყოს ქრისტიანეთა შორის, რომელ ჭათი ჰო და არა საჭიროდ აღარ ყოფდეს ფიცსა და მოწმების მოყვანასა. ბარნა ამ გვარი რწმუნება შეიძლება ქონდეს მხოლოდ იმ კაცს, რომლისა პატიოსნება არის უქველი და კარგად ცნობილი ყოველთა მისთა მოყვასთაგან. ზოგიერთი კაცი თითქმის ყოველს თვისს თქმაზე ფიცს დაუმატებს და მოწამეს მოიყვანს, გარნა მისის მსმენელის გული არ დაიჯერებს მისსა სიტყვასა. რისგან არის ეს? მისგან, რომ მას აკლია პატიოსნება.

რა არის პატიოსნება? პატიოსნება ის არის, როდისაც კაცი ყოველთვის სიმართლით და გულწრფელად იტყვის, ყოველსა აღთქმას და პირობასა მიუცილებელად აღასრულებს, ეშინია და არცხვენილ სიცრუის თქმა, მრუდედ და მზაკვრად მოქცევა;

რაც არ იცის ბეჯითად, იმას არ დაგაჯერებს, რისაც აღსრულება არ შეუძლია, იმაზედ პირობას არ მოგცემს; მოკლედ, რომლის სიტყვა და საქმე ერთია. რა საფუძველი აქვს ესრელსა კაცის თვისებასა? რამ უნდა განაღვიძოს და დაიცვას კაცის გულში პატიოსნება? პატიოსნება კაცისა, პირველად, უნდა იყოს დამყარებული მას ზედა, რომელ ყოველს კაცს, დიდს და მცირეს, უნდა ახსოვდეს თავისი პატივი, თავის თავს პატივსცემდეს, ესე იგი, ერთ-ნაირი თავის მოყვარება უნდა ჰქონდეს. წმინდა ქრისტიანული თავის-მოყვარება, და თავის-მოწონება უნდა იყოს მის გულში. ის შეიძლება მაშინ, როდისაც მას ახსოვს თავისი საკუთარი ღირსება, თავისი ბუნების სიმაღლე და დიდება. **თუ** გახსოვს შენ, ძმაო, რა ღირსება აქვს კაცის ბუნებასა, მაშინ შეგრცხვება ყოვლის სიცრუისა, მოტყუებისა და პირობის გატეხისა. ძაცის ბუნებას აქვს დაუფასებელი ღირსება! ზასინჯე, რა ფასი აქვს კაცის ბუნებასა, თუ თვით ცისა და ქვეყნის შემოქმედმა ღმერთმა მხოლოდ-შობილი ძე **თვისი** არ დაზოგა ჩვენისა ცხოვნებისა და განათლებისათვის. აბა, როგორ არ ექმნება დიდი ღირსება კაცის ბუნებასა, თუ კი შევალმან ღმერთმან იგი შეაერთა ღვთაებრივსა ბუნებასა-თანა! ბარნა, ვგონებ, ესრელსა სიმაღლესა ჩვენისა ბუნებისასა ისე არა რა დაამდაბლებს, როგორც სიმრუდე, სიცრუე და მზაკვარება. მსრელი შინაგანი გრძნობა ჩვენი არის საფუძველი და წყარო პატიოსნებისა! **თუ** კი თავი ჩემი მიმაჩნია კაცად და ადამიანად, ჩემს თავს ვერ შევარცხვენ სიცრუითა.

მეორედ, პატიოსნად ქცევასა, ყოველი აღთქმის და პირობის აღსრულებას ის პაზრი უნდა განაღვიძებდეს და იცავდეს ჩვენს გულში, რომელ თვინიერ პატიოსნებისა კაცი არ გამოვა არც კარგი ქრისტიანე და არც კარგი მოქალაქე ანუ საზოგადოების წევრი. ქრისტიანობა რა არის, რასა შინა მდგომარეობს? ქრისტიანობა არის აღსრულება იმ პირობისა, რომელიც გვაქვს ჩვენ დადებული ღვთის წინაშე. ნათლის-ღებასა შინა თვითეულმა ჩვენგანმა მაცხოვარსა მისცა ის სიტყვა და შეიქრა იმ პირობითა, რომ იგი იქმნება წმიდა, მართალი, მოყვარე ღვთისა და მოყვასისა. **თუ** კაცს არა აქვს გულში პატიოსნება, ის არ აღასრულებს ამ პირობას. მაშასადამე პატიოსნე-

ბასა და ქრისტიანობასა აქვს დიდი კავშირი! ცუდი და დაუდევნელი ქრისტიანე სწორედ ის არის, რომელსაც არ ახსოვს პირობა და არ უყვარს პირობის აღსრულება.

ამ სოფლის ცხოვრება და მოქალაქობა რასა შინა მდგომარეობს? მრთელი ჩვენი ამ ქვეყნის ცხოვრება და ყოფა-ქცევა, ურთიერთ-შორის მისვლა-მოსვლა, წყობილება, ყოვლის საქმის გაკეთება სრულებით დამოკიდებული არის იმ თვისებაზე, რომელზედაც ახლა ვლაპარაკობთ, ესე იგი, პატიოსნებაზე. შვითოეული ჩვენგანი ყოველს დღეს და ყოველს წამს ანუ მისცემს ანუ გამოართმევს ვისმეს სიტყვასა და პირობასა. მგონებ, ძმანო, რომ არავის არც კი ჰყავს ისრედი მოყვასი, ანუ ნაცნობი, რომელთანაც იგი არ იყოს შეკრული რომლითამე პირობითა. შოველივე ჩვენი თანამდებობა და მოვალეობა სხვა არა რაი არს, მხოლოდ პირობა, აღთქმა ვისდამიძე მიცემული, — მამა-შვილობა, ძმობა, მოყვრობა, მეგობრობა, უფროს-უმცროსობა, მოძღვრობა, ვაჭრობა, — ეს ყოველისფერი დაფუძნებულია პირობის მიცემაზე და აღთქმის აღსრულებაზე; ჩვენ ყოველნი ურთიერთთან შეკრულნი ვართ რომლითამე პირობითა. მაშასადამე კაცი პატიოსანი არის სასარგებლო და სასიამოვნო ქვეყნისათვის, ხოლო ვინც მოკლებულია პატიოსნებითა, იგი არის ჭირი და შემაწუხებელი მოყვასთა თვისთა. რომელს საზოგადოებაშიაც სუფევს პატიოსნება, იქ ყოველი საქმე არის წარმატებული; სადაც არ არის პატიოსნება, იქ კაცის ცხოვრება გატანჯულია.

პატიოსნება არის სამკაული სამღვდელო პირისა, მას ჩვეულებისა-მებრ უწოდებენ და მისწერენ: პატიოსანო მამაო! მისთვის, რომელ პირველ მისი თვისება უნდა იყოს პატიოსნება. ზამოუთქმელი უბედურება იქმნება მისისა სამწყსოისათვის, უკეთუ იგი არის მოკლებული პატიოსნებითა; მისი ყოველი სიმრუდე და სიცრუე მოქმედობს მის სამწყსოში, ვითარცა საწამლავი,

პატიოსნება არის უმთავრესად საჭირო თვისება ყოველისა ხელმწიფის მსახურისა, ანუ ჩინოვნიკისა. იგი იმ პირობით არის მიღებული სამსახურში, რომ სიმართლით და პატიოსნად ემსახუროს ხელმწიფესა; ამაზე მან ფიცი მისცა ხელმწიფეს; თუ ამ

პირობას დაარღვევს, იგი შეიქმნება მოლაღატე ხელმწიფისა, და გამტეხელი ფიცისა.

შინაური მოსამსახურე, პატიოსნებით შემკული, არს დიდი ნუგეში თვისისა უფალისა; მოკლებული პატიოსნებითა არის მისი სასჯელი და უბედურება.—

ზარნა, ვგონებ, პატიოსნება ისე არსად არის საჭირო, როგორც აღებ-მიცემაში, ანუ ვაჭრობაში, მაშასადამე სხვა წოდების კაცთა ზედა მოვაჭრე უნდა უმეტესად ეცადოს და შეიძინოს პატიოსნება. ზარნა სამწუხაროდ, მოვაჭრენი უმეტეს ნაწილად სრულიად არა ჰფიქრობენ ამაზე; წინააღმდეგ ამისა, უმრავლესნი მათგანი დარწმუნებულნი არიან, რომელ პატიოსნებით ივინი ვერა რას მოიგებენ და დაღარიბდებიან, და თუ არ დაღარიბდებიან, მალე მაინც არ გამდიდრდებიან. საუბედუროდ, ამისი მგზავსი ჰაზრი აქვსთ ყოველთა სხვა წოდების პირთაცა. მრავალნი კაცი ესრედ ჰფიქრობენ, რომელ კაცი ქვეყანაზე პატიოსნებით ვერა რას მოიგებს, რომელ პატიოსნება მრავალთა ჭირთა და მწუხარებათა შინა შთააგდებას კაცსა. საშინელი არის, ძმანო, ესრეთი ჰაზრი! იგი ჰსუფევს მხოლოდ მუნ, სადაცა არის უმეტრება, ცუდი ზნეობა; მაგრამ თუ გინდ მართალი იყოს იგი, თუ გინდ პატიოსნების დავიწყებითა კაცი ბევრს მოიგებდეს და მალე გამდიდრდებოდეს, მაინც პატიოსნება არ უნდა დაჰკარგოს კაცმა. ნუ თუ მოგებისათვის შევარცხვინო თავი ჩემი, ნუ თუ ფულში გაჰყვიდო ჩემი ღირსება და პატივი? რა სარგებელ-არს კაცისა, ვიტყვი სახარებისაგან, უკეთუ შეიძინოს სოფელი ესე ყოველი, და სული თვისი იზღვიოს? ანუ რა მიჰსცეს კაცმან ნაცვლად სულისა თვისისა? (მარ. 6. ლ. 18). ზარნა, არა, ძმანო ჩემნო! დიდი უბედურობა არის, ვინც ესრედ ჰფიქრობს, რომელ კაცი პატიოსნებით დაიჩაგრება ამ ქვეყანაზე. რათგან ვაჭრებზე მოხდა ეს ლაპარაკი, ერთს უბრალო მაგალითს მოგიყვან, რომლითაც დამტკიცდება, რომელ პატიოსნება აქაც უმფრო სასარგებლო არის, ვიდრე სიცრუე. შოველმა გამოცდილმა ვაჭარმა იცის, რომელ აღებ-მიცემითა გამდიდრდება უადრეს იგი, რომელიც ჰყიდის იეფად, რათგანაც იგი მრავალს საქონელს გაჰყიდის; ხოლო რომელიც ჰყიდის ძვირად და მოტყუებით, იგი ბევრს

საქონელს ვერ გაჰყიდის და ბევრს ვერას მოიგებს; რათგანაც მას მუშტარი ბევრი არ ეყოლება.

ახლა გადავიდეთ კიდევ ერთს ჰაზრზე: როდესაც პატიო-სნებაზედ ვიწყებთ ლაპარაკს, ერთი გარემოება გააკვირვებს და შეაწუხებს ყოველსა გონიერსა კაცსა. თავითანვე ესუკვით ჩვენ რომ პატიოსნება უნდა იყოს დაფუძნებული მას ზედა, რომელ კაცს თავის პატივი უნდა ახსოვდეს, თავის პატივის-მცემელი უნდა იყოს. ჩვენ, ამ ქვეყანაში მცხოვრებნი, დიდნი და მცირედნი, თითქოს, ერთობ პატივის-მოყვარენი ვართ, ესე იგი, ჩვენ გვახსოვს ჩვენი თავის პატივი, გარნა სამწუხაროდ ხშირად არ გვახსოვს, რითი უნდა დაიცვას კაცმა თავისი პატივი. მოგიყვან მაგალითს: მიაქციე ყურადღება ზოგიერთს აქაურს კეთილ-შობილს კაცზე, თავადი იყოს ანუ ახნაური, შეჰნიშნე, რა გულდიდია იგი თვისს კეთილ-შობილებაზე, დღე და ღამ, მღვიძარეს და მიძინარესაც კი ახსოვს, რომ იგი არის ძველის და პატიოსნის შთამომავლობისა. მსთქვათ ეს კიდევ და არ არის ურიგო; კაცს უნდა ახსოვდეს თვისი კეთილ-შობილური გვარი; მაგრამ რათგან მას ეს ყოველთვის ახსოვს, სცდილობსა იგი გაამართლოს თვისი კეთილ-შობილება პატიოსნებითა? ახსოვსა მას, რომელ ყოველი სიცრუე, სიმრუდე, მზაკვარი და დაბალი ქცევა შეარცხვენს მისსა ძველსა გვაროვნობასა? სამწუხაროდ, ზოგჯერ ისრედსა მდაბალსა და საუბატოოსა საქმესა იქნს იგი, რომელიც არა თუ მას, არამედ უკანასკნელის წოდების კაცსაც არ ეკადრება. მრცხენია ამისი, გარნა მაინც არ უნდა დაემალო: ვინ არ იცის ეს საცოდავი ჩვენი თვისება, რომ სიტყვიერად ჩვენ ყოველისფერს აღუთქვამთ კაცსა, ყოველში დავარწმუნებთ, მაგრამ საქმით არასფერს არ შევასრულებთ? მის არ უნახავს, ანუ არ გაუგონია, რომელ ზოგიერთნი ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებნი, არა თუ სიტყვიერს მრავალ-გზის მიცემულს პირობას დაარღვევენ, არამედ თავის საკუთართა ხელითა მოწერილს პირობაზე უარს იტყვიან,—რა ვიცოდი, რაზე მოვაწერე ხელიო; სხვის ხათრით მოვაწერეო; მე არ მინდოდა მოწერაო!

ძმაო, თუ შენი თავის პატივი გაქვს, თუ გსურს, რომ სხვებმაც პატივი გცენ, დაიმარხე და გაამტკიცე საკუთარი შე-

ნი პატიოსნება! შვირფასესი ქონება კაცისა არის პატივი; სიკვდილი გირჩევნოდეს პატივის მოკლებასა; თუ ადამიანობა გსურს, შენი პატივი დაიმარხე პატიოსნებითა შენითა. — ამინ.

ს ი ტ ყ ვ ა.

ახალთა სასამართლოთა ზედა.

რამეთუ, რა იგი ფარულად იქმნების მათ მიერ, საძაგელ არს სიტყვადაცა. ხოლო ყოველივე მხილებული ნათლისაგან გამოსცხადდების; რამეთუ ყოველივე განცხადებული ნათელ-არს (მფეს. ე. იბ. იგ).

თუმცა საგანი იგი, რომელზედაც დღეს განვიზრახეთ უბნობა თქვენთანა პირ-და-პირ არ შეეხება ჩვენსა სულიერსა მსახურებასა, გარნა ჩვენ მაინც გარდავსწყვიტეთ ლაპარაკი მას ზედა, პირველად მისთვის, რომ ამ საგანზედ არი დამოკიდებული მშვიდობა, მყუდროება და ყოველი წარმატება ჩვენისა ამ სოფლად მოქალაქობისა: მაშასადამე მას აქვს დიდი კავშირი. თვით ქრისტიანობას-თანა, ვინაითგან თვინიერ მშვიდობისა და მყუდროებისა ქრისტიანე ვერ აღასრულებს თვისსა სჯულსა; მეორედ, თუმცა ჩვენ ვართ თქვენნი მოძღვარნი და წინამძღომნი ზეციერისა მხოლოდ მიმართ სასუფეველისა, გარნა, ვითარცა მოძმეთა თქვენთა, არ შეგვიძლია არ მივიდოთ მონაწილეობა ხორციელსაცა შინა თქვენსა ცხოვრებასა; ყოველი თქვენი წარმატება და ბედნიერება ამ სოფელში გვახარებს ჩვენცა, გარნა ყოველი თქვენი მწუხარება და გაჭირვება ჩვენთვისცა არის სამწუხარო.

რომელი არის ეს საგანი? ახალი წყობილება და წესი

მართლ-მსაჯულობისა, სიმართლისა და სასამართლოთა, რომელი თქვენ გამოგეცხადა მდგომარე კვირიაკეს, უმაღლესითა ხელმწიფის ბრძანებითა. —

მს ცვლილება არის ერთობ დიდი; იგი ყოველს კერძოდ შეგეხებათ თქვენ; მან უნდა გააუმჯობესოს ყოველი კერძონი თქვენისა ამ სოფლად მოქალაქობისა. მრავალნი ცვლილებანი მოახდინა აწინდელმან ხელმწიფემან გაუჯობესობისა და განათლებისათვის თვისთა ქვეშევრდომთა; გარნა თითქმის ყოველთა უდიდესი და უმეტესად სასარგებლო არის ეს ცვლილება, რომელზედაც აწ ჩვენ ვიტყვი. როგორადაც სიმართლე და მართლ-მსაჯულება არის უმაღლესი და უსაჭიროესი ყოველთა სხვა საზოგადოების მოთხოვნილებათა, მგზავსადვე გაუმჯობესობა და შემსუბუქება მართლ-მსაჯულების აღსრულებისა არის უდიდესი ყოველთა სხვათა განათლებულის მთავრობის ზრუნვათა და მოვალეობათა; და აჰა-ესერა კეთილმან და დიდსულოვანმან ხელმწიფემან ჩვენმან შეავსო ეს უმთავრესი თვისი ჩვენდამი მოვალეობა.

ბარნა რასა შინა მდგომარეობს ეს ახალი წყობილება? რით განსხვავდება იგი უწინდელისაგან? მოკლე პასუხი ამისა იქმნება შემდგომი: ძველი სამართალი სრულდებოდა პირველად ფარულად ანუ საიდუმლოდ, ოთხს კედელშუა; მეორედ, წერილობითის სახითა, მესამედ გრძლად და გვიან, ახალი წესი, წინააღმდეგ ამისა პირველად უნდა აღსრულდეს განცხადებულად, ანუ სახალხოდ; მეორედ, უმეტესი ნაწილი ზეპირად, ესე იგი, ლაპარაკით და არა წერილობით; მესამედ, მსწრაფლად, ანუ ვითარცა თქმულ იყო ხელმწიფე იმპერატორის უმაღლესსა მანიფესტსა შინა; ამიერითგან სამართალი ყოველი კაცისათვის უნდა იყოს განცხადებული, მსწრაფლი, სწორი და პირუთნეველი.

ამ მოკლე აღწერისაგან შენვე შეგიძლია, ძმაო, ასწონო, თუ რით აჯობებს ახალი სამართლის წესი ძველსა წესსა. აქ არის ადგილი განვიმეოროთ ჩვენ ის საღმრთო წერილის სიტყვა, რომლითაც დავიწყეთ ეს უბნობა: **რომელი იგი ფარულად იქმნების მათ-მიერ, საძაგელ არს სიტყვადცა. შიდა მოციქულმა ეს სიტყვა წარმართთა ზედა, რომელნი მრავალთა საძაგელთა**

საქმეთა იქმოდენ ფარულად. მართალია, ნამეტანი იქმნება ახლა ჩვენ რომ ვსთქვათ, რომელ ძველთა სასამართლოთა შინა ყოველნი საქმენი წარმოებდენ უსამარლოდ; გარნა ის კი მართალია, რომელ მრავალნი საქმენი გარდაწყდებოდენ მათ შინა უსამართლოდ და საძაგლად. რისთვის? მისთვის, რომ ფარულად სწარმოებდა მათ შორის საქმე; არავინ იყო მხილებელი და გამამტყუნებელი მათი; გარნა ახლა დაწყობილთა სასამართლოთა ზედა განვიმეოროთ კვალად თავიდგანვე მოყვანილი სიტყვა: ხოლო ყოველივე მხილებული ნათლისაგან გამოცხადების; რამეთუ ყოველივე განცხადებული ნათელ არს. რათგანაც ახალთა სასამართლოთა შინა სამართალი უნდა აღსრულდეს განცხადებულად, სახალხოდ, უთუოდ მათ შინა ყოველი საქმე გარდასწყდება სისწორით; მოსამართლემ თუ მრუდედ წაიყვანა საქმე, ათასი კაცი ეყოლება მას მხილებელი და გამამტყუნებელი.

ახლად დაწესებული სამართალი კიდევ მისთვის უნდა იყოს ჩვენ აქაურთა მცხოვრებთა-თვის საყვარელი, რომელ იგი, ერთი მხრით, დაემგზავსება ძველად მყოფს ჩვენში სამართალსა და ჩვეულებასა. ძველს დროებაში ჩვენში სამართალი, თუმცა იყო სუსტი, ხშირად პირ-მოთნე და უმართლო, გარნა ერთი კარგი თვისება ქონდა მას, იგი მალე გათავდებოდა; წარმოებდა სახალხოდ, ხშირად ხეთა ქვეშე და ეზოებში.

ბარნა ჩვენ, მოძღვართა თქვენთა, ახალი სამართლის წესდება გვახარებს: მით უმეტესად, რომელ თუ, შეწევნით ლეთისათა. ახალთა მოსამართლეთა კეთილ-გონიერად წაიყვანეს იგი, მას ექმნება კეთილი ზნეობითი მოქმედება აქაურთა მცხოვრებთა ზედა. ახალსა ამას სჯულსა სწორედ ის თვისება აქვს, რომელი იგი გასწავლის შენ, ძმაო, ყოვლისა ცუდისა სიტყვისა და საქმის მორიდებასა.— ამიერთგან შენ სწორედ იძულებული იქმნები აღვირი უსხა შენსა ცუდსა ხასიათსა და ჩვეულებასა. აქამომდე შენ ერთობ აღვილად დაჩაგრავდი, ვისაც მოერეოდი. რისთვის? მისთვის, რომ დაჩაგრული კაცი მალე ვერ იპოვნინა სამართალსა. სად იყო იმერეთში, ანუ სად არის ახლაც ჯერედ სჯულის შიში, ცუდი საქმის მორიდება, ადამიანის პატივის ცემა? ჩვენში პატივის-ცემა აქვსს ტანისამოსს,

სახელსა და სახესა, პატივისცემა აქვს სიმდიდრესა; ადამიანს კი პირადი პატივი არა აქვს. საწყალი და ღარიბი კაცი ხშირად იყო დათრგუნული და დასრესილი მდიდარისა და მძლავრისა კაცისაგან. ბარნა ამიერითგან იქმნება, ლეთის მადლით, ახალმა სჯულმა ჩვენ გვასწავოს პატივის-ცემა კაცისა, ვითარცა კაცისა, ადამიანისა; აჰა, რა უნდა ახარებდეს ყოველს ძრისტეს მოყვარესა კაცსა; აჰა, რა გვაიმედებს მოძღვართა თქვენთა!

ბარნა, ძმაო, თუ გსურს, ამ დიდს ცვლილებას მიეცეს წარმატება, თუ გსურს, რომ ახალმა წყობილებამ უმეტესი კეთილი გიყოს შენ და ყოველსა საზოგადოებასა, მიიღე გულითადი მონაწილეობა მას შინა; რა სახით? ამ სახით, რომ სადაც შეგეძლოს შეეწიე მსაჯულთა, რათა სიმართლე არ დაიმალოს. მოწამედ თუ იქმნები მოწოდებული, კეთილ-სინიღისიანად აღიარე ყოველივე, რაიცა იცი. აჰა ესერა, კარნი სასამართლოისანი გაღებულნი არიან. ხშირად შეხვიდოდე სასამართლოში და ყურს დაუგდებდე, როგორ სწარმოებს სამართალი. თუ შეიტყო, რომ მოსამართლე გონიერად მიუძღვის სამართალსა, აქე, დალოცე, წახალისე; თუ სიმრუდე რაიმე შეატყო, თამამად გაამტყუნე; ბევრი იყვირე საზოგადოებაში. მსრედი ბეჯითი საზოგადოების ყურადღება მღვიძარედ და ფრთხილად დაიჭერს მოსამართლეთა, და აქითგან საზოგადოებას მიეცემა აღუწერელი და განუზომელი სიკეთე.

ღმერთო, აღღეგრძელე კეთილი და დიდ-სულოვანი ჩვენი ხელმწიფე! ღმერთო! მიეც ძალა ახალსა სჯულსა და მხნეობა მსაჯულთა. — ამინ.

პირუტყვების უმბრალეებისათვის თქმული სოპოროზმი.

მართალი სწყალობენ სულსა ცხოვართა თვისთასა, ხოლო ნაწლავი არა წმიდათა უწყალო (იგავ სოლ. იბ, ი).

სოლომონ ბრძენი, მეფე ურიათა, წიგნსა შინა თვისსა იგავთასა, სხვათა მშვენიერთა დარიგებათა შორის, სწერს ამ დარიგებასაც: მართალი სწყალობენ სულსა ცხოვართასა, ხოლო ნაწლავი არა წმიდათა უწყალო; ესე იგი, კაცი მართალი და კეთილი სწყალობს ცხოვართა, ანუ საქონელსა: მას ებრალება ივინი; ხოლო კაცი უკეთური და ბოროტი არის უწყალო პირუტყვთან, ანუ შინაურს საქონელთან!

ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო! ღღეს მე მსურს მოგელაპარაკო ამ საგანზე; მსურს აღვიხსნა ის ზნეობის სწავლა, რომელსაც გვაძლევს ჩვენ სოლომონ ბრძენი ამ სიტყვებში, რომელიც ახლა მოვიყვანეთ; ესე იგი, როგორ უნდა იქცეოდეს ადამიანი საქონელთან და როგორ უნდა უვლიდეს მას. თუ ვინმე იფიქრა: ეს საგანი არის მცირე და არა შესაფერი ამ წმიდა აღვილისა, მას მე ვუპასუხებ: თუ მცირე იყოს იგი და შეუსაბამო, დიდი ბრძენი და წარჩინებული მეფე სოლომონ არ აჰხსენებდა მას წიგნსა შინა თვისსა. შინც ჰფიქრობს, რომ ამ საგანზე არა ღირს უბნობა ეკკლესიასა შინა, მას უთუოდ არ უნახავს, რა უწყალოდ ეპყრობიან ჩვენში პირუტყვთა; მას არ უფიქრია, რა დიდი ვნება გამოდის აქითგან და რა წინააღმდეგია კეთილისა და ქრისტიანულისა ზნეობისა უწყალო მოქცევა საქონელთან.

მართლა, ჩვენს ქვეყანაში დაბალი ხალხი ერთობ უწყა-

ლოდ და უგვანოდ ეპყრობა საქონელსა. მისაც ყურადღება მიუქცევია ამ საგანზედ, იცის, რა გამხდარი, უღონო, გაფუჭებული, დაცემული არის ჩვენს ქვეყანაში შინაური პირუტყვი; ეს მისთვის, რომელ ჩვენს ქვეყანაში ყოველგან საქონელს ინახავენ ცუდად, საქმელს არ აძლევენ საკმაოდ, ეპყრობიან უწყალოდ და სასჯელსა და შრომასა უზომოდ მიაყენებენ. ზამთარში დამშეული და გამხდარი პირუტყვი გაზაფხულზე ისრედ არის შეწუხებული, რომ ძლივს დადის; გარნა მაშინვე შეაბმენ უღელში და, თუ კარგად არ იმუშავა, უწყალოდ სცემენ. ხშირად ნახავ ქალაქში და სოფელში, როდესაც უღონო და უჭმელი ხარი ვერ ზიდავს ურემსა, მაშინ მისი პატრონი, თითქოს გაცოფებული, უწყალოდ სცემს და კლავს მას. მერმე დაუკვირდი და შეჰხედე მის უგუნურებას! იგი უბედურს პირუტყვს სცემს თავში და თვალეში და ხშირად თვალებს და სხვა ასოებს უხდენს. **ღა** როგორ ეპყრობიან აქაურნი მხედარნი თვისთა ცხენთა, ამას კაცის ენა ვერ გამოსთქვამს! ზოგიერთი უგუნური აქაური მხედარი ერთს შეჯდომაზე ისე გააფუჭებს კარგს ცხენს, რომ ერთს წელიწადს აღარ გამოადგება, თუ სრულიად არ მოკვდა. რომელსაც გონიერი და ჭკვიანი კაცი ათსა და ოცს წელიწადს კარგად იხმარს და ისარგებლებს, იმას ჩვენებური კაცი ერთს წელიწადს გაათავებს. მრთხელ ერთმა აქაურმა გადარეულმა აზნაურ-შვილმა, როდესაც მისმა უჭმელმა და გატანჯულმა ცხენმა ველარ შეიძლო კარგად გაჭენება აღმართზე, ჩამოხტა, სატევარი ჰკრა მას მუცელში და მოჰკლა. **აჰა**, რა გონიერი ჩვეულება გვაქვს ჩვენ! **ახლა**ც იტყვი, რომ საჭირო არ იყოს ამა საგანზედ მოძღვარმან მოგცეს დარიგება?

მართალინ სწყალობენ ცხოვართა თვისთასა, ხოლო ნაწლევი არა წმიდათა უწყალო. ამ სიტყვათაგან ისწავლე, ძმაო ჩემო, რომ უწყალოდ მოქცევა პირუტყვთან არის ცოდვა. შენ იქმნება გაგაკვირვოს ამ სიტყვამ; შენ უთუოდ ისე იფიქრებდი, რომ როგორც გინდა მოიქცე პირუტყვთან, ცოდვა არ არის; გარნა დაგაჯეროს სიტყვამან სოლომონისმან, რომელ უწყალოდ მოქცევა პირუტყვთან ბოროტი კაცის თვისება და საქმე არის. მართლა, როდესაც შენ სცემ, აწვალე, სტანჯავ

პირუტყვსა, ამით ცხადად გამოაჩენ, რომ შენ გაქვს ცუდი ხასიათი, ბოროტი, ფიცხელი და უწყალო გული; თუ ბოროტი კაცი არ იყო, პირუტყვიც შეგეცოდებოდა; იფიქრებდი, რომ ცემა, უჭმელობა, ცუდად მოვლა საქონელსაც ისე სტანჯავს, როგორც კაცსა. **მ**თუ გინდა, რომ პირუტყვმა კარგად იმუშაოს და ცემა აღარ დასჭირდეს, კარგად შეინახე და მოუარე.

მართალნი სწყალობენ სულსა ცხოვართა მათთასა, ხოლო ნაწლავი არა წმიდათა უწყალო. ძეთილი და მოწყალე ადამიანი არა თუ მხოლოდ კაცს უნდა სწყალობდეს, არამედ პირუტყვსაც; საქონელი და პირუტყვი არის გატანჯული და წამხდარი მხოლოდ იმ ქვეყნებში და იმ ხალხში, სადაც არ არის კეთილი ზნეობა, სწავლა. ბაგვიგონია მოგზაურთან, რომელთა უნახავთ განათლებული ევროპიის ქვეყნები, რომელ მუნ მარტო შინაური პირუტყვის შეხედვა აჩვენებს კეთილ-ზნეობასა და განათლებასა ადგილის მცხოვრებთა, ვინაითგან მუნ ყოველი საქონელი არის საკვირველად მოშენებული და გაკეთებული.

მაშასადამე, რა ნაირად უნდა ვეპურობოდეთ ჩვენ პირუტყვთა? ისე, როგორც გვასწავლის ჩვენ **სოლომონ ბრძენი**. იგინი უნდა გვებრალეობდეს ჩვენ, კარგად უნდა უვლიდეთ და კარგად ვინახავდეთ. **ღმერთმან პირუტყვი დაგვიმორჩილნა ჩვენ და მოგვცა ჩვენ მოსამსახურედ, ვითარცა იტყვის საღმრთო წერილი: მთავრობდეთ თევზთა ზღვათასა და ფრინველთა ცისათა და ყოველთა პირუტყვთა.** ბარნა **ღმერთს ნება არ მიუცია ჩვენთვის, რომ ვტანჯოთ პირუტყვი.** შენდა შეგიძლია მოიხმარო პირუტყვი სასარგებლოდ, გარნა, როდესაც სტანჯავ, ამით სცოდავ ლთვის წინაშე. **შემცდარი ხარ, თუ ფიქრობ, რომ ღმერთს მხოლოდ კაცი უყვარს და სხვათა ქმნილებათა თვისთა კი არ მიხედავს.** ღმერთი არის მამა საზოგადოდ ყოველთა თვისთა ქმნილებათა. მართალია, კაცი არის გვირგვინი ყოველთა ხილულთა მისთა ქმნილებათა; კაცი ღმერთს უყვარს უმეტესად ყოველთა; კაცის ნათესავის გამოხსნისათვის და განათლებისათვის ღმერთმან მხოლოდ-შობილი თვისი ძე მოავლინა ქვეყანად; გარნა ღმერთს მინც არ იამება, რომ უფროსმან და უმჯობესმან მისმან ქმნილებამან, ესე იგი, კაცმან, სტანჯოს და აწავლოს უმცროსნი მისნი ქმნილებანი—პირუტყვნი.

შენ სახლში და ოჯახში უფროსმან შენმან შეიღმან რომ სტანჯოს და აწვალოს უმცროსი შენი შეილი, უთუოდ გეწყინება და დაუშლი: მგზავსად ამისა ღმერთსაც ეწყინება და გიშლის ტანჯვას უმცროსთა თვისთა ქმნილებათა.

ბოლოს, თუ სხვა მიზეზი არ შეგაგონებს და არ გასწავლის პირუტყვთა მოწყალებასა, შენმა საკუთარმა სარგებლობამ უნდა გასწავლოს მათი შებრალება. რა სახით? მით რომელ, თუ საქონელს ყოველთვის უჯავრდები, სცემ, სტანჯავ, ამით ბოლოს თვით შენ გაგიფუჭდება ხასიათი და ზნე, მიეჩვევი ცოტ-ცოტად გულ-ფიცხლობას, მოუთმენელობას, უსამართლოებას, ასე რომ ბოლოს პირუტყვისაგან ადამიანზედ გადიტან შენს გულ-ფიცხელობას და გახდები ერთი ცუდი, გაუტანელი კაცი. ეს აზრი ჩვენგნით არ არის მოგონებული. ამას ამტკიცებს გამოცდილება. მრავალ-გზის მომხდარა ისეთი მაგალითი, რომ კაცმა სიყმაწვილითგან გაიფუჭა და წაიხდინა ზნე—მით, რომელ უყვარდა ტანჯვა პირველად მფრინველების ბარტყებისა, მერმე წვრილის შინაურის პირუტყვებისა და ბოლოს იწყო ტანჯვა და გვემა კაცებისა, შთავარდა კაცის მკვლელობასა და დიდსა სასჯელსა შინა. მეორედ, როდესაც შენ საქონელი გებრალება და კარგად უვლი მას, მაშინ იგი დიდს ხანს გასძლებს კარგად მუშაობს; მაშასადამე მომატებულს სარგებლობას გაძლევს, და თუ კი ცუდად უვლი და სტანჯავ, ვერც დიდს ხანს სძლებს, ვერც კარგა მუშაობს, მაშასადამე თვით შენ სარგებლობა გაკლდება; შენ თვითონვე სჯი შენს თავსა.—ამინ.

თქმული ჩქვზ-სა ბედნიერებასა ზედა.

მოგილოცავ, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, ახალსა ამას წელსა და ვთხოვ ღმერთსა, რომ თქვენ ყოველთა ბედნიერად და მშვიდობით გაატაროთ იგი.

ბარნა რა არის ბედნიერება? სითგან მოუფა კაცსა და სითგან მიეცემა კაცს იგი? ღირს, რომ ამაზედ ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა, მეტადრე დღეს; როდესაც ყოველი კაცი ბედნიერებას მოულოცავს მოყვასსა თვისსა და ბედნიერებაზედ ფიქრობს.

ჩვენ, ძმანო ჩემნო, თითქმის ერთობ ყოველთა, შეცდომილი აზრი გვაქვს ამ საგანზედ. თუ ვინმე კარგად სცხოვრებს ამ ქვეყანაზე, წარმატებაში არის და კეთილ-დღეობაში; ვიტყვით, მას ბედი აქვსო, ის ბედნიერი არისო; და თუ ვინმემ ცუდად წაიყვანა თვისი საქმე და მოაკლდა მას კეთილ-დღეობა, მასზე ვიტყვით: რაღაცა ბედი არა აქვსო, უბედური კაცი არისო. აქითგან ნათლად სჩანს, რომ ვინც ესრედ იტყვის, იმას გონია, ვითომც ბედი და უბედურება დადის ქვეყანაზე თვალ-ახვეული და ვისაც უეცრად პირველი შეხვდება, იგი გაკეთდება, და თუ მეორე შეხვდება, წახდება. არა, ძმანო ჩემო! თუ კარგად დაუკვირდები ქვეყნის ცხოვრებასა, შეიტყობ, რომ ბედნიერება და უბედურება დამოკიდებულია თვით კაცზედ და მის ყოფა-ქცევაზე. შინც ამ ქვეყანაზე არის მხნე, მეცადინე, ჭკვიანი, შრომისმოყვარე, ის, უმეტეს ნიწილად, არის გაკეთებული და ბედნიერი; წინააღმდეგ ამისა, კაცი მცონარე, უგუნური, უზრუნველი, თავის ქონების დაუზოგველად დამფანტველი, თუ გინდ დიდს ბედნიერებასა შინა იყოს შობილი, ბოლოს უთუოდ წახდება და გაუბედურდება. როგორადაც კერძო პირის, ეგრედვე მთელის ქვეყნის ანუ მთელის საზოგადოების ბედნიერება სწორედ, ნამდვილად და უე-

ქველად არის დაფუძნებული დაუცხრომელსა სწავლასა და დაუცხრომელსა მუშაობასა ზედა. ამას დაგვიმტკიცებს ჩვენ გამოცდილება; ამას დაგვიმტკიცებს ჩვენ მაგალითი იმა ქვეყანათა, რომელნიც ჩვენზედ არიან დაწინავებულნი განათლებასა და კეთილ-დღეობასა შინა. შბა კითხე იმ კაცს, რომელიც ყოფილა იმ განათლებულს ქვეყნებში, ანუ წიგნებითგან ამოუკითხავს მათი ცხოვრება და მდგომარეობა, ისინი დაგარწმუნებენ შენ, რომ ყოველი მათი წარმატება და ბედნიერება წარმოდინარეობს მათისა გასაოცარისა მხნეობისა და დაუძინებელის შრომისაგან. იმ განათლებულს ქვეყნებში ანდაზად აქვსთ თქმული: დროება არის სიმდიდრე, და ვინც დროებას მცონარეობით ატარებს, იგი კარგავს ბედსა და სიმდიდრესაო. მართალია, არა ერთ-გზის მომხდარა, რომ ზოგიერთი კერძო პირი გაკედლებულა და გამდიდრებულა არა თვისითა მეცადინეობითა, არამედ ერთითა უბრალო შემთხვევითა; გარნა მთელი ხალხი და ქვეყანა რომ განათლდეს და გაბედნიერდეს თვინიერ შრომისა, მხნეობისა და მოთმინებისა, ეს არ მომხდარა.

ზარნა ჩვენ, ძმანო, ახლა საყდარში ვდგევართ, წირვის მომსმენელნი და ლვთის მლოცველნი; აქ თითქმის უადგილო იყო უზნობა სოფლის ბედნიერებასა ზედა, მაგრამ წარგვიტაცა სოფლის ჩვეულებამ. ჩვენ აქ უნდა ვუზნობდეთ სულიერსა წარმატებასა და ბედნიერებასა ზედა, გარნა საკვირველი ის არის, რომ ესეც თითქმის იმაზედვე არის დამოკიდებული, რაზედაც ხორციელი ბედნიერება. რაი არის სულიერი წარმატება და ბედნიერება? ის, როდესაც კაცი სულითა თვისითა გამართლდება ლვთის წინაშე და ეღირსება უხრწნელსა გვირგვინსა საუკუნოისა ცხოვრებისასა. ზარნა ვინ გამართლდება ლვთის წინაშე? ის, ვინც არის მხნე, ბეჯითი, შრომის მოყვარე, მომთმენელი სულიერთა მოღვაწებათა შინა. სულიერი წარმატება და ბედნიერება სწორედ იმ კაცს უნდა მივაწეროთ, რომელმან თვისი ხასიათი გაისწორა, გაიკეთა, დაიმუშავა, როგორადაც ბეჯითი მიწის-მუშაკი გასწმედს და გააკეთებს თვისსა ყანასა. წინააღმდეგ ამისა, რომელიც კაცი ესოდენ არის დაუდევნელი და მცონარე, რომ არ გამოიცივალა ცუდი თვისი

ხასიათი, არამედ თავი თვისი დაანება და მიანდო იმ უგუნურ-
თა და მხეცურთა მიდრეკილებათა, რომელნიც ბუნებითგან
აქვსთ ზოგიერთთა პირთა, იგი სულიერადაც არის უბედური
და წამხდარი.

ახლა, შეხედე, ძმაო, და იხილე: ხორციელსაცა და სუ-
ლიერსაცა წარმატებასა და ბედნიერებასა აქვთ ერთი და იგი-
ვე საფუძველი—შეურყვეველი მხნეობა და დაუძინებელი შრო-
მა სულიერი და ხორციელი. შეიძინე ესენი თუ გასურს ბედ-
ნიერება.

ღმერთო, მაცხოვარო ჩვენო, განამტკიცე ჩვენს გულში ეს
მხნეობა, განაღვიძე ჩვენს შორის შრომის მოყვარება, გვყავ
სულიერადაც და ხორციელადაც წარმატებულნი და გაბედნიე-
რებულნი.—ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქვეული ჟუთაისის სობოროში.

რომელი არა არს ჩემთანა, იგი მტერი
ჩემი არს; და რომელი არა შეკრებს ჩემ-
თანა, იგი განაბნევს (ლ. ია, კგ).

სახარება, ძმანო მართლ-მადიდებელნო, მრავალ-გზის მო-
იყვანს ისრედთა სიტყვათა ძრისტესთა, რომელნი არიან ერ-
თობ მოკლენი, გარნა ძლიერნი, აღვსებულნი უღრმესითა აზრი-
თა და უფრცვლესითა სწავლითა. მართი ესრედთა სიტყვათაგა-
ნი არის ეს მოკლე სიტყვა: რომელი არა არს ჩემთანა, იგი მტე-
რი ჩემი არს; და რომელი არა შეკრებს ჩემთანა, იგი განაბნევს.
მგონებ, რომ განმარტება იმ აზრისა, რომელსა იპყრობს ეს მო-
კლე თქმა, დარჩება სასარგებლოდ ჩვენთვის. მაშასადამე, შე-
ვიტყოთ, რას გვასწავლის ჩვენ მაცხოვარი ამ სიტყვითა და მით
შევაჯოსთ დღევანდელი ჩვენი ღვთის მსახურება.

პირ-და-პირი, ანუ ასო-ასო ჰაზრი მოყვანილისა სიტყუებისა არის შემდგომი: მაცხოვარი ეტყვის თვისთა მსმენელთა: ვინც არ მიიღებს ჩემსა სწავლასა და სჯულსა, ვინც არ არის მოზიარე და თანახმა ჩემის ჰაზრისა, იგი არის ჩემი მტერი: ეგრედვე, რომელიც მიიღებს ჩემსა სწავლასა და არ აღასრულებსმას, რომელიც არ სცდილობს, რომ შეიძინოს და გაამდიდროს თავი თვისი სათნოებითა, რომელთა მე ვასწავლი, იგი წახდება სულიერად, დაღარიბდება: **რომელი არა შეჰკრძა ჩემთანა, იგი განაბნევს.** აჰა, პირ-და-პირი, ანუ ასო-ასო აზრი მოყვანილისა სიტყვისა. ახლა ის გამოვიკვლიოთ, რისთვის სთქვა მაცხოვარმან ესრელი ძნელი და ფიცხელი სიტყვა? ბანა არ შეიძლება, ვინმე სწავლა ჰრისტესი არ მიიღოს, მაგრამ მაინც არ იყოს მისი მტერი? ბანა კიდევ არ შეიძლება, რომ კაცი, არ შედგომილი მისთა მცნებათა და სწავლათა, სხვა რომელიმე საშუალებით გამდიდრდეს სულიერად, ანუ კარგი, კეთილი კაცი შეიქმნეს?

შიცხელი და ძძიმე არის ეს თქმა, ძმანო ქრისტიანენო, მაგრამ იგი არის მართალი და ჭეშმარიტი. პირველად, სწავლა მაცხოვრისა არის ჭეშმარიტი, ღვთისაგან მოვლინებული; მაშასადამე, ვინც უარ-ყოფს ამ სწავლასა, იგი უარ-ყოფს ჭეშმარიტებასა, იგი უარ-ყოფს თვით ღმერთსა, მისთვის, რომ ღმერთი არის ჭეშმარიტება; მაშასადამე იმ კაცს ჭეშმარიტება სძულს და უყვარს სიცრუე. საშუალო გზა არ არის კაცი-სათვი: იგი ან უნდა იყოს ჭეშმარიტების მორჩილი, ან მტერი; ვინც მიიღებს და დაემორჩილება ჭეშმარიტებას, იგი არის ჰრისტესთან, ვინც არა, იგი არის მისი მტერი.

მეორედ, მაცხოვარმან გვასწავლა ჩვენ ისრედნი მცნებანი, რომელნი არიან უმაღლესნი და უწმიდესნი. ძაცის ბუნების განათლება და აღდგენა და განწმედა შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც კაცი ასრულებს მცნებათა ჰრისტესთა. მაშასადამე ვინც არის ჭეშმარიტი აღმასრულებელი ჰრისტეს მცნებათა, იგი გამდიდრდება სულიერად; ვისაც არ ახსოვს ჰრისტეს მცნება, ვინც სცხოვრებს თავის ცოდვილს ნებაზე, იგი განაბნევს სულიერსა ღირსებასა: **რომელი არ არის ჩემთანა, იგი**

მტერი ჩემი არს; და რომელი არა შეკრებს ჩემთანა. იგი გა-
ნაბნევს.

კაცის ბუნებასა, ძმანო ქრისტიანნო, ორი უმთავრესი
ნიჭი, ანუ თვისება აქვს: აზრი და საქმე, ფიქრობა და მოქმე-
დება. აჰა ორნი კერძონი კაცის ბუნებასა! აზრითა, ანუ ფიქ-
რითა შენითა, შენ უნდა იყო მონაწილე და თანხმა იესო ძრი-
სტეს აზრისა და სწავლისა; მოქმედებითა ანუ ნებითა შენითა
უნდა იყო თანამშრომელი და თანა-შემწე მისი. მაშასადამე,
იცი, ძმაო, რას გიბრძანებს შენ მაცხოვარი ამა სიტყვებითა:
რომელი არა არს ჩემთანა, იგი მტერი ჩემი არს; და რომელი არა
შეკრებს ჩემთანა, იგი განაბნევს. გიბრძანებს, პირველად, სწავ-
ლასა, განათლებასა ჭკუისასა ანუ აზრისასა და მერმე გიბრძანებს
შრომასა, მუშაობასა.

რა სახით იქმნება იესო ძრისტე აზრისა თანახმა და მოზი-
არე, თუ პირველად არ შეიტყე, რას ასწავლიდა იგი, თუ
არ გაანათლე გონება შენი ყოვლითა მისითა სწავლითა, თუ
არ შეგიძლია გაარჩიო ჭეშმარიტი აზრი ცრუ აზრისაგან, თუ
არ შეგიძლია დააფასო ძრისტეს სწავლა, ასწონო იგი და იგრ-
ძნო, რა დიდი საუნჯე არის სახარება და ვითარ უმჯობეს არს
იგი ყოველთა კაცობრივთა სწავლათა; მაშასადამე მაცხოვარი მო-
ითხოვს შენგან სწავლასა, ჭკუის განათლებასა. ძილვე გაგიმო-
რებ, თუ ჭკუა არ გაანათლე, ვერ დააფასებ მაცხოვრის სწავ-
ლასა და ვერ შეიტკბობ მას გულითა. მაშასადამე ეცადე, ძმაო,
რაც შეგიძლია, გაანათლო სული შენი სწავლითა. პირველი
და საღმრთო მოვალეობა კაცისა ის არის, რომ ჭკუა და გო-
ნება განათლებული ჰქონდეს სწავლითა. შსაშინელესი მტერი
კაცისა, მისი დამლუბველი და წამხდენი არის უმეცრება და
უსწავლელობა. შს ჩვენი ქვეყანა, იმერეთი, იღუბება უმეცრე-
ბითა და უსწავლელობითა. ნახევარი, ნახევარზე მეტიც, რაც
მოხდება ამ ჩვენს ქვეყანაში ბოროტი საქმე, ჩხუბი, კაცის კვლა,
ქურდობა, სიცრუე, ფიცის-გატეხა წარმომდინარეობს უსწავლე-
ლობისაგან. შმეცარსა და უჭკუოსა კაცსა არაოდეს არ შეუ-
ძლია ძრისტეს-თანა ყოფნა; მაშასადამე, თუ გსურს ძრისტეს-
თანა ყოფნა, შეუდევი სწავლასა და ჭკუის განათლებასა. არ
დავმაღავ; რათგანაც, მართალია, რომ ზოგიერთი სწავლული

კაციც უარჰყოფს ძრისტეს სჯულსა, არის ურწმუნო და წინაღ-მდეგი სახარებისა; გარნა ესრედი სწავლა არის ცრუ და არა ჭეშმარიტი; ამასთანავე უმეცრება და უსწავლელობა მაინც უმეტესად უშლის კაცს მიეახლოს ძრისტესა, მისთვის, რომ უმეცარი ვერ შეიგნებს, რაი არს სწავლა სახარებისა, ხოლო განათლებულს შეუძლია დააფასოს იგი და ოდესმე მიიღოს მისი სწავლა; უმეცარს კაცს, ნაცვლად ჭეშმარიტისა ძრისტეს ჰაზრისა, გული აქვს ავსებული მარტო ცრუ აზრითა და წარმოდგენითა და ფიქრითა.

რომელი არა შეკრებს ჩემთანა, იგი განაბნევს. ცხადია, რომ ამ სიტყვებით მაცხოვარი შენ გასწავლის შრომას, მუშაობას. ძაცი უქმი, მცონარე, რომელსა არ უყვარს გარჯილობა, ვერ გამდიდრდება სულიერადაც. სათნოების და წმიდა ზნეობის შეძენას დიდი შრომა და მოღვაწეობა უნდა. წმიდათა მამათა, უდაბნოსა შინა მცხოვრებთა, რასაკვირველია, ჩვენზე უკეთ ესმოდათ, რა სახით უნდა სცხოვრდეს კაცი, და რას გვასწავლიდენ, როგორ სცხოვრობდენ იგინი? როგორც რომ გამოვიდოდენ წირვითგან, ან ცისკრითგან, მაშინვე დაიწყებდენ მუშაობასა. მართს წამს უქმად არ გაატარებდენ. თავის თავს თავის ხელის ნაშრომით არჩენდენ. ახლაც ისე იქცევიან მთაწმიდას მრავალნი მამანი. ლოცვას რომ გაათავებენ, მუშაობას დაიწყებენ; მუშაობას რომ გაათავებენ, ლოცვას შეუდგებიან. მართი სიტყვით, ვისაც კი ესმის, რა სახით გვასწავლიდა ჩვენ მაცხოვარი, იმან იცის, რა დიდი მადლი აქვს შრომას და მუშაობას. შინც უქმად ატარებს თავის დროებას, იგი ქრისტიანე არ არის. შინც თავის შრომით არ არჩენს თავის თავს, ვინც სცხოვრობს და რჩება სხვისი ნამუშავერით და შრომით, იგი ამაოდ ამძიმებს დედა-მიწასა. ამინ.

განზრდისათვის შვილებთა.

მამანი ნუ განარისხებთ შვილთა თქვენ-
თა, არამედ განზარდენით იგინი სწავლითა
და მოძღვრებითა შფლისათა (მფეს. ვ. დ).

თვით ამ სიტყვებითგან ჰსჩანს, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, რა საგანზედ განვიზრახეთ ჩვენ დღეს უბნობა თქვენთანა. აწინდელი სიტყვა ჩვენი თქვენთანა იქმნება მას ზედა, თუ ვითარ უნდა ზრდიდენ მშობელნი ქრისტიანენი მცირე წლოვანთა შვილთა თვისთა. მგონებ, რომ თქვენც ჰგრძნობთ, რა დიდი საგანი არის ეს და რა სახით არის საჭირო, რომ ქრისტიანე ხშირად ჰფიქრობდეს მას ზედა. პირველთა ცნობათა და ჩვეულებათა, რომელთა მიიღებს მცირე წლოვანი ყრმა სახლსა შინა მამისა თვისასა, პირველთა მაგალითთა, რომელთა იგი ჰხედავს გარემოს თვისსა, აქვსთ უდიდესი მნიშვნელობა მრთელსამისსა სიცოცხლესა შინა. შოველი მომავალი ცხოვრება მცირე წლოვანისა ყრმისა, მისი ყოფა-ქცევა, მისი ხასიათი და ერთის მხრით, თითქმის, სულის ცხოვრებაც დამოკიდებული არის მას ზედა, თუ რა სახით გაიზარდა იგი, რა შეგონეს და რა ასწავლეს მას და რას მიაჩვიეს იგი მშობელთა სიყმაწვილეშივე.

ამ ჰეშმარიტებას თითქმის კარგად ჰგრძნობენ ყოველნი, ჩვენს ქვეყანასა, იმერეთსა, შინა მცხოვრებნი. შინც კარგად იცნობს ჩვენი ქვეყნის ჩვეულებას, მან ისიც კარგად იცის, რომ თითქმის ყოველთა მცხოვრებთა და მეტადრე კეთილ-შობილთა კარგად ესმისთ, რა დიდი საქმე არის შვილების გაზრდა. ზრდილობა დიდი სიტყვა არის ჩვენს ქვეყანაში; კარგს გაზრდილს კაცს ყოველგან ჩვენში დიდი ქება აქვს; ამისთვის მშობელნი

ქლიერ ჰფიქრობენ და აღრითგანვე შეუდგებიან შვილების აღზრდასა. ბარნა რა სახით ზრდიან ჩვენში მშობელნი შვილთა? როგორ ესმისთ მათ ეს საქმე? რას უფრო ასწავლიან და მიაჩვენენ თვისთა შვილთა? ამაზედ საჭირო არის წინაპირველად ვსთქვათ ორიოდ სიტყვა.

ჩვენს ქვეყანაში ამ საგანზე დამყარებული არის ძველითგანვე ერთი ჩვეულება. აქ ყოველთა მცხოვრებთა, და მეტადრე კეთილ-შობილთა, შვილების გაზრდაში ბეჯითი ყურადღება მიქცეული აქვსთ მხოლოდ ერთს კერძოზე. იგინი ყოველთვის ამ საქმეში მხოლოდ ამას სცდილობენ, რომ თვისთა შვილთა ასწავლონ მოსაწონი მიხერა-მოხერა, კარგი სიტყვა-პასუხის მიცემა, თავაზიანად ლაპარაკი და მოქცევა. ჩვენში კარგად გაზრდილი ყრმა ის არის, რომელმან ისწავლა კარგად თავის დაკვრა, კარგად შესვლა და გამოსვლა, სტუმრებთან დგომა და ჯდომა, შესაფერი ზრდილობიანი ლაპარაკი და პასუხის-გება, ერთი სიტყვით, რომელიც არის კარგი დარბაისელი, ამას ეძახიან ჩვენში გაზრდას! ღა მართლა ამ კერძოით დიდი წარმატება აქვს ჩვენს ქვეყანაში შვილების გაზრდას. აქ უკანასკნელი გლეხი კაცის შვილიც კი გაგაკვირვებს თვისი თავაზიანობით, და ზრდილობით, ხოლო კეთილ-შობილნი რა საკვირველია, უმეტესად.

ბარნა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, თვით თქვენ არა გრძნობთაა, რომ ეს არის მხოლოდ ერთი და თვით უმცირესი კერძო შვილის გამოზრდასა? მსრელი გარეგანი ზრდილობა და დარბაისლობა მხოლოდ მაშინ არის მოსაწონი და საქები, როდესაც იგი შეერთდება სულიერსა, შინაგანსა ზრდილობასათანა, ესე იგი, გულისა და სულის სიკეთესთანა. შემთავრესი საქმე შვილის გამოზრდაში ის არის, ძმაო, რომ შენს ბავშვს გული გაუკეთო, ხასიათი გაუსწორო. თუ კეთილი, შინაგანი ხასიათი გაუჩნდება შენს შვილს, მაშინ გარეგანი ზრდილობა თავის თავათ მოუვა. როდესაც წმიდა მოციქული პავლე შეაგონებს მამათა: **განზარდენით შვილნი თქვენნი სწავლითა და მოძღვრებითა უფლისათა.** ამით იმას კი არ გეტყვის იგი, რომ შენს შვილს მხოლოდ დარბაისლობა და თავაზიანობა ასწავლო, არამედ გასწავლის, რათამის გულში დანერგო ქრისტიანული

შინაგანი სახიერება. იგივე წმიდა მოციქული პავლე მისწერს ტიმოთეს: ხორციელი წვრთნილება წუთ-ერთ-ჟამს სარგებელ არს; ხოლო ღვთის-მსახურება ყოვლითავე სარგებელ არს, რამეთუ აღ-
თქმა აქვს ცხოვრებისა აწინდელისა და მერმისა (ტიმოთ. დ, 6);
ესე იგი, გარეგანი ზრდილობა მხოლოდ ამ ქვეყნისათვის არის
სასარგებლო, ხოლო ღვთის-მსახურება, რომელიც დამოკიდე-
ბული არის შინაგანსა კეთილსა ხასიათსა ზედა, ამ ქვეყანაშიც
სასარგებლო არის და მერმისა საუკუნოისა ცხოვრებისათვისცა.

მაშასადამე, რა სახით უნდა გამოზრდიდნენ შვილთა მშო-
ბელნი მათნი და რა უნდა ასწავლონ მათ? **მუ** გსურს, ძმაო,
რომ შენი შვილი გამოვიდეს კეთილი და ბედნიერი კაცი,
ორი საქმე ასწავლე მას, ორი თვისება დანერგე მის გულში.
პირველად ეცადე, რაც შეგიძლია, რომ შენს შვილს შეაყვარო
სიმართლე, მიაჩვიო გულ-წრფელობას. პირველი და უწინა-
რესი ყოველთა ცოდვა, რომელიც გაჩნდება მცირე წლოვანის
გულში, არის სიცრუე, მოტყუება, მზაკვარება. **მუ** არ ეცადე
და არ აღმოფხვერი მისი გულისაგან ეს ცოდვა, იგი გარდა-
ექცევა მას ჩვეულებად და შეიქმნება წყაროდ ყოველთა მის-
თა მომავალთა ცოდვათა.

მეორედ, ეცადე და ყოველი ღონის-ძიება იხმარე, რომ
შენი შვილი მიეჩვიოს ყოველს საქმეში ბეჯითობასა, ესე იგი,
ყოველი თვისი საქმე ადასრულოს ხალისით და კეთილ-სინი-
დისით ბოლომდის მიიყვანოს. ამისი სწავლა ერთობ საჭირო
არის, ძმაო ჩემო! ჩვენ ყოველთა, ამ ქვეყანაში მცხოვრებთა,
ერთი დიდი ნაკლულევანება გვაქვს, ესე იგი, დაუდევნელობა.
დაუდევნელობა ის არის, როდესაც კაცი თვისს საქმეს, თვისს
მოვალეობას არ ასრულებს ბეჯითად და კეთილ-სინიდისითა.
დიდი ცოდვა არის, ძმანო, დაუდევნელობა! **მუ** კი კაცს რო-
მლისამე საქმის კარგად გაკეთება შეუძლია და არ მოინდომებს,
და ცუდად აკეთებს, იგი არის კაცი საწყალი და საცოდავი.
ჩვენ, ამ ქვეყანასა შინა მცხოვრებთა, ღმერთმან არ მოგვაკლო
არცა ნიჭი, არცა ღონე; თითქმის ყოველისა საქმისა შეგვიძ-
ლია სწავლა და გაკეთება; გარნა ვართ დაუდევნელნი, გვაკლია
ბეჯითობა, ხშირად ვართ აღტაცებულნი და წარმტაცებულნი
სოფლის ამოღებითა; თითქმის ყოველს საქმეს დავიწყებთ მხურ-

ვალედ და ბეჯითად, გარნა მალე დავლოხდებით და ბოლომდის საქმეს ვერ მივიყვანთ წარმატებით. მცადე, ძმანო, რომ შენი შვილიც არ გამოვიდეს ამ ხასიათისა, არამედ იყოს ყოველს საქმეში მტკიცე და ბეჯითი.

ღა ესრედ, ძმანო ჩემნო, ვგონებ, რომ ორთა ამა თვისებათა ზედა, ესე იგი, სიმართლესა და ბეჯითობასა ზედა უნდა იყოს დაფუძნებული გამოზრდა შვილთა. იგინივე არიან საფუძველნი ვითარცა ამ სოფლის ცხოვრებისა, ეგრედვე მომავალის სოფლის ცხოვრებისა, მოპოვნებისა. ძაცი ცრუ და მზაკვარი ვერც ამ ქვეყანაში იქმნება ქებული და წარმატებული, ვერცა სასუფეველსა ღვთისასა დაიმკვიდრებს. აგრედვე კაცი დაუდევნელი, მოკლებული ბეჯითობითა და ხასიათის სიმტკიცითა ვერც ამ ქვეყანაში ბედნიერს ცხოვრებას გაატარებს და ვერცა მომავალის ცხოვრებისათვის იქმნება მომზადებული.

ღასასრულ, ისიც უნდა დაუმატოთ, ძმანო ჩემნო, რომელ შვილები მცირე წლოვანნი ისე სიტყვიერის დარიგებით ვერა რას ისწავლიან, როგორც მაგალითით. ამისთვის თუ მშობელნი არ აძლევენ მათ კეთილსა სახესა, ძნელად შეიძლება, რომ იგინი კარგნი გამოვიდნენ. ეს უმეტესად უნდა ახსოვდესთ ყოველთა მშობელთა. — ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე გ ა ნ ი,

თქმული სოფლის ეკლესიათა შინა.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული სოფლის ვანის ეკლესიის კურთხევაზედ.

მოგილოცავ თქვენ, საყვარელნო ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, კურთხევისა ეკლესიისა ამის თქვენისასა. მსოხოვ ღმერთსა, რათამცა წმიდა ეკლესია ამიერიტგან იყოს თქვენთვის წყაროდ სულიერისა მადლისა, ნუგეშინის-მცემელად, განწმედელად, განმახათლებელად და მაცხოვრებელად. ჭიდევ ვესავ ღმერთსა, რომელ იგი აღასრულებს ჩემსა ამას ვედრებასა. **თქვენცა** მისთვის დაშვერით და შეამკეთ, რათა მიიღოთ მისგან სულიერი აღშენება, სარგებლობა და მადლი სულთა თქვენთათვის; გარნა, ძმანო ჩემნო ქრისტიანენო, უკეთუ ჭეშმარიტად გსურსთ და მოეღოთ, რომ ამ ეკლესიამ მოგცესთ სულიერი მადლი და სიწმიდე, და მეც დარწმუნებულ ვარ, რომელ ნამდვილად ამას მოეღოთ და ისურვებთ, თქვენც თქვენი მხრით განიზრახეთ, იფიქრეთ და შეიტყეთ, რა უნდა ქმნას კაცმან, როგორ იხმაროს ეკლესია და როგორ უნდა იქცეოდეს მას შინა, რათა ეკლესია მისთვის იყოს ჭეშმარიტად სასარგებლო.

პირველად, კაცი, რომელსა სურს ეკლესიაში მისვლა და წირვის მოსმენა, წინაღვე უნდა მოემზადოს ამ საქმეს. ჭვირას ანუ ღღესასწაულს ღღეს, ვიდრე ეკლესიაში მისვლამდე, ეცადე, ძმაო, და ისრე დააწყე შენი სული და გული, რომ ეკლესიაში შესვლის დროს აღარაფერი არ გიშლიდეს გულს-მოღ-

გინებით ლოცვის მოსმენასა. **თუ** კაცის აზრი დაფანტული არის, თუ ეკლესიაში მან შემოიტანა ყოველი შფოთი და ზრუნვა, რომელიც მას აწუხებს სოფელში, რასაკვირველია, რომ კარგად და სასარგებლოდ ვეღარ ილოცავს. ამისთვის ეცადე, ძმაო, და დაამშვიდე შენი გული, განიშორე შენგან ყოველი სოფლიური ზრუნვა და აზრი და მოსვენებული გულითა მიუახლოვდი ეკლესიას; გარნა უწინარეს ეკლესიაში შესვლისა, დასჯედ ერთს წამს ეკლესიის ეზოში და მოიკრიფე გონება, კითხეს შენ თავს: სად მიდიხარ? ეკლესიაში ღმერთს უნდა წარუდგე, იქ ანგელოსნი და წმიდანი იქმნებიან შენნი მოწამენი. ხოლო უმეტეს ყოვლისა ეცადე, რომ ყოველს კაცთან შერიგებული იყო და ძვირი არა ვისზედა არ გქონდეს. როგორ ილოცავს კაცი, რომლისა გული აღვსებულია შურითა და მტერობითა, რომელი აღშფოთებულ არს და აღელვებულ? ხშირად მოხდება, რომელ წირვის დაწყებამდე ეკლესიის ეზოში წაეჩხუბებიან ზოგნი ერთი მეორეს, აგინებენ ერთმანერთს და მერმე მივლენ ლოცვაზედ. რაღა ლოცვა იქმნება მათი ლოცვა? რაღა მადლი და ნაყოფი ექმნება იმ ლოცვას? **თვით** დღეს რომელნიმე აქა მდგომარეთაგანი ნადირობდენ მინდორში და მერმედ მოვიდენ წირვის მოსასმენად; როდესაც ღვთის-მოყვარენი კაცნი იდგნენ ცისკარზედ, ივინი ყვირილითა და ნადირობითა ემზადებოდენ ეკლესიაში მისვლასა. რაღა მადლი ექმნება მათ ლოცვას? მათი გული აღვსებულია მით, რაც ნახეს და გამოსცადეს იმ ნადირობაზედ. მათ არ ესმისთ ლოცვა და გალობა აქაური, ვინაითგან მათი სასმენელი ახლაც აღვსებულია ხმითა ნადირობისათა. **თვალნი** მათნი თუმცა უყურებენ ხატებსა, გარნა ისრევე ხედვენ მინდვრებს და ნადირთა; ერთი სიტყვით, ხორცი მათი კი აქ არის, გარნა სული და გული და სურვილი მათი იქ არის, ტყეში და მინდვრებში. ქრისტიანენი არიან ივინი? **არც** თათრები, არც ურიანი არ დაარღვევენ და არ შეაგინებენ თვისთა დღესასწაულთა.

მეორედ, კეთილად მომზადებული ლოცვისა-თვის ეკლესიაშიც წირვა ლოცვაზედ კეთილად უნდა იდგეს და გულისხმიერად ილოცვიდეს. როდესაც შეხვალ ეკლესიაში, იმას

ხუ კი ფიქრობ, წინ დავდგეო; თუ ეკკლესიაშიც შენი პატივი და თავის-მოყვარება არ დაგაფიწყდა, თუ იქაც ფიქრობთავის გამორჩენას წინ-დადგომით, მაშასადამე რაღა ლოცვა იქმნება შენთვის? მრავალნი კარგვენ მადლოსა და სულიერსა სარგებლობასა მით, რომელ ეკკლესიაში ეძიებენ წინ-დადგომას და თავის მოწონებასა. ეკკლესიაში იდგე დუმილით და კრძალულებით; ნუ გავიწყდება, სადა ხარ; ლაპარაკი, იქით-აქეთ მიხედვ-მოხედვა, ერთი მეორის კაბების სინჯვა ეკკლესიაში ცოდვა არის. ეკკლესიაში კითხულობენ ლოცვებს, საღმრთო წერილს, ეცადე, რომ რაიმე გაიგო, რაიმე შევიდეს შენს გულში. შრიად ცუდი ჩვეულება გვაქვს ყოველთა, რომელ სულ-არ ვისმენთ და არ ვცდილობთ გავიგოთ აზრი წარკითხულის წიგნებისა; იქმნება ზოგიერთთა სამოციქულო და სახარება კი მოისმინონ დუმილით, გარნა დავითნის და ჟამნის კითხვასა არავინ ისმენს სრულიად; დიაკონიც ისე კითხულობს, რომ თითქმის იცის: მაინც არავინ არ ისმენსო; მაშინ ოდესცა დავითნში მრავალნი სანუგეშონი, მრავალნი დიდნი და აღმაშენებელნი აზრნი არიან, და ვინც კეთილად ისმენს მათ, მიიღებს დიდსა მადლოსა. ძითხვა, ლოცვა და გალობა მისთვის არის ეკკლესიაში დაწესებული, რომელ გაიგონოს ერმა და მიიღოს აღშენება; ხოლო უკეთუ ნაცვლად ლოცვის გაგონებისა, ნაცვლად სასოებისა და სიყვარულის შეგონებისა უქმად გაატარებს კაცი ეკკლესიაში დროებას, რა სარგებლობა იქმნება მისთვის ეკკლესიაში დგომა. მინც გულის-ხმიერად ისმენს წირვა-ლოცვას და არ დაკარგავს არც ერთს აზრსა, იგი მიიღებს დიდსა განათლებასა სულიერსა. შოველი სჯული და სწავლა ქრისტიანობრივი გამოითქმების იმ ლოცვებში და გალობაში, რომელნიც გვესმის ეკკლესიაში; მაშასადამე ვინც გულის-ხმიერად ისმენს იმათ, იგი შეიტყობს, რაი არის სჯული და სწავლა ჩვენი. ისიც გახსოვდეს, ოდეს სდგებარ და ლოცულობ ეკკლესიაში, გული შენი გრილად არ იყოს. მლოცველი რასმე უნდა გრძნობდეს გულში: დროსა ლოცვისასა იგი უნდა გრძნობდეს ან შიშსა თვისთა ცოდვათა და უღირსებათათვის, ანუ მწუხარებასა, ანუ სიყვარულსა ღვთისასა, ანუ სიტკბობებასა, ანუ ნუგეშსა, ანუ სხვა რომელსამე სულიერსა გრძნობასა.

უკეთუ გულ-გრილად სდგეხარ ეკლესიაში, არაფერს არ გრძნობ, ლოცვაცა შენი იქმნება გრილ, უნაყოფო. პრიან მრავალნი, რომელნი ლოცულობენ მხურვალედ, გულს-მოდგინედ, რომელნი ჰპოულობენ ნუგეშსა და სიტკბოებასა ლოცვათა შინა; ხოლო არიან სხვანი, რომელნი ერთისა მხოლოდ გარეშეობისათვის მივლენ ეკლესიაში. ლოცვა ისრე უნდა უყვარდეს კაცს, როგორადაც საქმელი და სასმელი უყვარს მშვიერს, როგორადაც მოსწყურდება კაცსა, უკეთუ დიდ-ხანს არ მიიღოს საქმელი და სასმელი, ისრე უნდა მოსწყურდეს, უკეთუ დიდხანს დააკლდა წირვასა და ლოცვასა.

მესამედ, ის ვიფიქროთ, რა ბოლო ანუ რა ნაყოფი უნდა ჰქონდეს კეთილსა ლოცვასა და წესიერსა გულითადასა წირვა-ლოცვის მოსმენასა ეკლესიასა შინა. ნაყოფი ჭეშმარიტისა და გულს-მოდგინებითისა ლოცვისა არის სულიერი წარმატება, უმჯობესობა, სულიერი სისრულე კაცისა. ჭეშმარიტი ლოცვა დააღბობს გულსა კიცისასა, გამოსცვლის ხასიათსა, გააკეთებს მას; როგორც სიტუო მზისა დაადნობს თოვლსა და ყინვასა და გაატვობს ჰაერსა, ეგრედვე მხურვალე ლოცვა დაადნობს და გააქრობს ვნებათა ბორბოტის გულისასა. ბინდა შეიტყო, კარგად და ნაყოფიერად გილოცავს, თუ არა? აღვიღლად შევიძლიან შეიტყო: უკეთუ გული შენი ლოცვისაგან იგრძნობს მოსვენებასა და სიმშვიდესა, უკეთუ შენ ატყობ შენს თავს, რომ უმჯობესი და უკეთესი ხარ, ცოდვისა უმეტესად გრცხვენია და უმეტესად ჰგრძნობ სიყვარულსა ღვთისა და მოყუვისასა, მაშასადამე, კეთილად გილოცავს. **თუ** მართლა გულსმოდგინედ და მადლიანად ილოცე, ოდეს გამოსული ეკლესიითგან ნახავ შენს მტერსა ანუ ძვირის-მოქმედსა, შენს გულში არა თუ სიძულილს გრძნობ, არამედ შეგებრალება იგი და მზად ხარ გარდაეხვიო მას კისერზედ და ყოველივე მიუტევო. ბარნა უკეთუ გამოსრული ეკლესიითგან ნახე ვინმე შენი მტერი და ძვირის-მოქმედი და გულში კვალადვე ის სიძულილი ანუ მტერობა იგრძენ, იცოდე, რომ ლოცვა შენი ყოფილა უნაყოფო და ცრუ. ახლა რა უნდა ვსთქვათ იმ ქრისტიანეთათვის, რომელნი, მოისმენენ რა წირვასა და გამოვლენ ეკლესიითგან, მაშინვე მზად არიან ცუდი საქმისა და

სიტყვისათვის: იმავე წამს, თვით ეკკლესიის ეზოში დაიწყებენ ყვირილსა და ჩხუბსა; რასაკვირველია, რომ მათ სრულიად არ ულოცავსთ; იგინი მხოლოდ ხელს აქნევდენ, რაღასაც მოძრაობას იქმოდენ ხელითა და სხეულითა, მაგრამ სულით არ ულოცავსთ. მრავალნი პირნი არიან, რომელნი წირვა-ლოცვას არ მოაკლდებიან, ძლიერ უყვარსთ ეკკლესიაში სიარული, მაგრამ მაინც უმჯობესნი არ არიან ცხოვრებითა! სჩანს, რომ იგინი მხოლოდ გარეშეობით ლოცულობენ პირმოთნეობით: არიან კიდევ ერის-კაცნი, რომელნი ხორცს არაჟოდეს არ სჭამენ; დღე და ღამე ვითომც ლოცულობენ; გარნა ისრედი საშინელი ხასიათი და ყოფა-ქცევა აქვსთ, რომელ მრთელი ის სოფელი, სადაც იგინი სცხოვრობენ, შეწუხებულია მათგან. რას ნიშნავს ეს? იმას, რომ მათ არ იციან, რაი არს ლოცვა. იგინი ფარისევლობით ლოცულობენ და არასიმდაბლით და სიყვარულით. ხოლო თქვენ, ძმანო ჩემნო, ისრე ილოცეთ, რომ ლოცვამ გული გაგიკეთოსთ და ყოფა-ქცევა შეგიმკოსთ. — ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა ,

თქმული სოფელს ჩხარს.

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო!

შგონებ, თქვენ ყოველთა გაგიგონიათ და იცით, რომელ, ვისაც სურს, რათა იყოს ნამდვილი და ჭეშმარიტი ქრისტიანე და აცხოვროს სული თვისი, მას უნდა ქონდეს ორი ესე: მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება და კეთილი ყოფა-ქცევა. ღვთის მადლით, მართლ-მადიდებელი სჯული ანუ სარწმუნოება გვიპყრიეს ჩვენ ყოველთა მტკიცედ; ვერავინ იტყვის, რომ ჩვენ არ გვახსოვდეს რომელიმე წეს-დებულება ანუ ბრძანება სჯულისა; რაც ვისწავლეთ წმიდათა მამათაგან, ის ყოველი გვახსოვს და გვრწამს, გარნა კეთილს ყოფა-ქცევაში და სჯულის აღსრულებაში ვართ ფრიად სუსტნი და ნაკლულევენნი.

ხოლო შვალდი იესო ძრისტე წმიდასა სახარებასა შინა გვასწავებს ჩვენ, რომელ ქეშმარიტი მისიმოწაფე არს მხოლოდ იგი; რომელი აღასრულებს მცნებათა მისთა. არასაკამო არსსულის ცხოვნებისათვის ერთი მხოლოდ სარწმუნოება, არამედ სარწმუნოება შეერთებული საქმეთა-თანა; ყოველი კაცი უნდა ეცადოს და განიწმიდოს თავი თვისი ბოროტებისა და ბილწებისაგან; ყოველმან უნდა განიკითხოს თავი თვისი, განიცადოს გული თვისი და სცნას, რა ცოდვა ბუდობს მას შინა, რა ნაკლულევანება სჭირს მას.

ამისთვის მე მსურს, ძმანო, დღეს მოკლედ გითხრა თქვენ, რა ნაკლულევანება და რა ცოდვა შეენიშნენ საზოგადოდ ამ ჩვენის ქვეყნის მცხოვრებთა შორის. პირველი და უსაშინელესი ჩვენი ცოდვა ის არის, რომელ სიყვარული და ერთობა ჩვენ შორის არ იბოვება; არ დარჩა თანხმობა და კეთილ-განწყობილება მოყვასთა შორის, აღარ გვახსოვს უმთავრესი მცნება ღვთისა: **შეიყვარე მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი.** ამ მცირე ჟამის განმავლობასა შინა, რაც აქ მე მოვსულვარ, ისრე არაფერი არ მაკვირვებს და მაწუხებს, როგორც საზოგადო განხეთქილება, მტერობა, შური, შურისძიება და სიძულილი, რომელი სუფევს ქვეყანასა ჩვენსა; არა-თუ მეზობელთა შორის აღარ არის სიყვარული და მოყვარობა, არამედ ნათესავნი და მახლობელნი უმეტეს განხეთქილებაში არიან: ძმა ძმას ემტერება, მამა და შვილნი ველარ სდგებიან ერთად; დედანი ხშირად სწყყევლიან შობილთა თვისთა, ძენი აღარ ემორჩილებიან მშობელთა. საშინელ არს და საზარელ წარმოდგენა ამის ყოვლისა! ამოდენი ჩივილი, დავა და მტერობა, რაც ამ პატარა ქვეყანაში არის, არსად არ გაგონილა ქვეყანაზედ. სხვა ქვეყანაში, ძმანო, როგორ შეიძლება, მამა შვილს ანუ ძმა ძმას გაეყაროს; პირველად სირცხვილი არის და მეორედ ოჯახის დაცემა. **თ**ქვენც იცით, რომელ, რაც მეტი მუშაკი არის ოჯახში, ის ოჯახი უფრო გაკეთებულია და აღშენებულია; გარნა აქ როგორ შეიძლება ძმამ ძმასთან გასძლოს; თუ როგორმე ძმები კარგად იქმნებიან ერთმანერთში, რძლები მაინც ვერ გასძლებენ ერთად ვერაოდეს. ამ მიზეზისა გამო ოჯახები არიან დაცემულნი და ღარიბნი; თუმც, ღვთის მადლით, მიწა და მა-

მული გვაქვს ფრიად ნაყოფიერი, გარნა მაინც ღარიბნივართ. ამ მშვენიერს მამულში რომ იდგნენ ვინმე უცხო თესლნი, ძრიელ მდიდარნი და გაკეთებულნი იქმნებიან. **სხად არს, რომელ ჩვენმა უთანხმოებამ და განხეთქილებამან არა თუ სულითა წარგვეყმიდა, არამედ აქაც, ამ სოფელში, გაგვაფუჭა და დაგვამდაბლა.**

მეორე ჩვენი ვნება და ჭირი, უმეტესად კეთილ-შობილთა შორის, არის უსაქმობა ანუ უქმად დროების გატარება. **ახლა, ძმანო, ისრედი დროება და ჟამი მოიწია, რომ ყოველი კეთილ-შობილი კაცი უნდა დაადგეს რომელსამე საქმესა და იყოს შრომაში და გამოზარდოს თავი თვისი შრომითა თვისითა. ძველს დროში კეთილ-შობილთა არ შეეძლოთ სხვა საქმე რაიმე გაეკეთებიათ, თვინიერ ომობისა და ლაშქრობისა, ვინაითგან მაშინ მრავალთა მტერთაგან იყო შეიწროებულ ქვეყანა ჩვენი და არა ქონდათ მათ დრო, თვინიერ ომობისა; გარნა აწ მოგვცა ლმერთმან მშვიდობა. შრომა და მუშაობა არ დაამდაბლებს კაცსა, არამედ უქმობა უმეტესად წაახდენს და დაამდაბლებს კეთილშობილსა წოდებასა. უქმად მყოფი ადვილად იქმნს ყოველსა ცოდვასა, გონება და გული მისი მიდრეკილ არს ყოველისა ბილწებისადმი; ხოლო კაცი, რომელსა არა აქვს მოცალეობა და ყოველთვის არის საქმეში, ადვილად ვერ შესცდება. რისგან განმრავლდა კეთილ-შობილთა შორის ურიგობა და სჯულის-გარდახდომილება, რისგან გვესმის მრავალნი შემარცხვენელნი საქმენი მათ შორის, თუ არა უქმობისაგან?**

მესამედ, ჩვენი ცოდვა ის არის, რომელ არ გვიყვარს სიმართლედ არც ლაპარაკში და არც ყოფა-ქცევაში. **ყოველთვის მრუდედ ვლაპარაკობთ და მრუდედ ვიქცევით. მაცხოვარი გვასწავებს: ნეტარ-იყვნენ, რომელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლისათვის, რამეთუ ივინი განსძლენ. ისრე უნდა უყვარდეს კაცსა სიმართლედ, როგორც მშიერს კაცს სურს და უყვარს პური. მაგრამ სად არიან ჩვენში სიმართლის მოყვარენი? შოველნი მას სცდილობენ, რომ დამალონ სიმართლედ, ანუ დააბნელონ იგი. საქმემ იქამომდე მიადწია, რომელ მესმა, ვითომც ზოგნი, მოწოდებულნი მოწმედ, ფიცის ქვეშეცა იტყვიან სიცრუესა; გარნა ამას არ დავიჯერებ. ისრე როგორ.**

გაფუჭდება სინიდისი, ისრე როგორ გაგვიწყრება ლმერთი, რომ ფიცის ძალი დაგვაიწყდეს!

ბოლოს, ძმანო, ამასაც დაუმატებ თქმულზედ: მესმა მე, ვითომც თქვენ შორის იყოს მკითხაობა. ამაზედ ვალი მაქვს გითხრა, რომ წმიდანი მამანი აღუკრძალავენ ესე ვითართა ზიარებასა, და, ვინც მივა მკითხავთან, იმას თითქმის სჯულზედ უარი უთქვამს. შინც ჭკუიანად იფიქრებს და კარგად გამოსცდის, იგი მალე მიხვდება, როგორ ატყუებენ მკითხავები მოკლე ჭკუის კაცთა. ბევრი გამიგონია მე მათგან წახდენილი კაცი და ბევრი ავად-მყოფი მათითა უმეცრებითა მომკვდარიყოს.

შეცადოთ, ძმანო, რომ სჯული ძრისტესი აღვასრულოთ საქმით და გამოვაჩინოთ ჩვენი სარწმუნოება ყოფა-ქცევაში. ბახსოვდეს, რომ მარტო სარწმუნოება ვერ გვაცხოვნებს, თუ არ შევადრთებ მასთან ყოფა-ქცევას. ძრისტეიანე ცუდად მცხოვრები უარესად განარისხებს ლმერთს, ვიდრე მოუნათლავი უსჯულო, და უარესად დაისჯება, რაიცა ლმერთმან განაშოროს ჩვენგან. — ამინ.

მ ო ქ ღ ვ რ ე ბ ა,

თქმული სოფელს ფარცხანაყანავს, ფეხერვლის ბ.ს. ეპ-

კლესიის კურთხევაზედ.

ძმანო, მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! მადლითა და შეწევნითა ღვთისათა თქვენ დაასრულეთ შენობა ამ ეკლესიისა და ჩვენ დღეს ვაკურთხეთ იგი. აწ ვიფიქროთ, რისთვის აღაშენეთ თქვენ და რისთვის ვაკურთხეთ ჩვენ იგი. ბარნა, პირველ სიტყვის დაწყებისა, მივიქცეთ ღვთისადმი და ვსთხოვოთ მას, რათა მოგვცეს გულის-ხმის-ყოფა სმენად და აღსრულებად სიტყვისა მისისა.

მკვლესიასა მისთვის ვაშენებთ ჩვენ, რომ იმაში ვემსახუროთ ღმერთსა, ესე იგი, ღმერთი ვადიდოთ, ვილოცოთ, მადლობა შევსწიროთ; ერთი სიტყვით, გარდვიხადოთ ყოველი მოვალეობა, რომელი გვმართებს ჩვენ ღვთის წინაშე. ბარნა რისთვის უნდა ემსახუროს კაცო ღმერთსა, რათ მართებს კაცსა, ლოცვა, დიდება და მადლობა ღვთისადმი? ღმერთს მისთვის უნდა ემსახურობდეს კაცი, რომელ ღმერთი არის მისი შემოქმედი, შთალი და მამა. ღმერთმან შექმნა ცა და ქვეყანა, მზე, მთვარე, ხე და ყოველნი ცხოველნი პირუტყვნი და შემდგომ ღმერთმან შექმნა კაცი. ძაცს ღმერთმან მისცა უმჯობესი ბუნება და უდიდესი შეძლება; კაცს დაუმორჩილა ღმერთმან ყოველი ბუნება, კაცს მისცა ღმერთმან სამკვიდრებელად ქვეყანა; გარნა ეს კიდევ არაფერია: ღმერთმან თავის თავი გამოუტახა და ამცნო მხოლოდ კაცსა. მარტო კაცმან იცის სახელი ღვთისა, მარტო კაცსა აქვს გულში დანერგული აზრი ღმერთზედ; სხვა ხილული ქმნილება: წყალი, მიწა, ხე, პირუტყვი ვერა-რას იფიქრებენ ღმერთზედ; მხოლოდ კაცი მოიფიქრებს და წარმოიდგენს ღმერთსა; მაშასადამე კაცმან უნდა ადიდოს ღმერთი ყოველისა ქვეყნისა და ყოველთა ქმნილებათა მანგიერად. ბარნა ესეც კიდევ არაფერია: ჩვენ კაცთა გვაქვს კიდევ ამაზედ უმაღლესი მიზეზი, რომლისათვისცა ღმერთი უნდა შევიყვაროთ და ვადიდოთ, რომელი მიზეზი? ღმერთი ხომ ყოვლად-შემძლებელი არის და ყოველთა უმაღლესი, კაცი ხომ ვერაფერს ვერ მოუმატებს ღმერთსა; გარნა ღმერთი ესოდენ მოწყალე არის და კაცთ-მოყვარე, რომელ მან ინება მიახლება კაცთა, ინება, რომ კაცსა და ღმერთს შორის იყოს კავშირი; როგორც რომ ერთი კაცი მეორე კაცთან, თავის სწორთან, დასდებს რომელსამე პირობას და აღთქმას, ეგრედვე ღმერთმან ინება და დასდვა პირობა და აღთქმა კაცსა და ოცის შორის. როდეს და რა-ნაირად? პირველად იმავე ქაშს, როდესაც შექმნა ღმერთმან კაცი. წინაპარნი ჩვენნი, ადამ და ევა, ღმერთმან შეიყვანა სამოთხეში, მისცა მათ მღვდნი და დასდვა მათთან პირობა და აღთქმა, და თუმცა ადამმა და ევამ დაარღვიეს ეს პირობა და მცნება ღვთისა, გარნა ღმერთმან არ დაუტევა კაცი, არამედ მაშინვე აღუთქვა მოვლინება ქვეყანა-

სა ზედა ძისა ოვისისა, მხსნელისა, რომელი აღადგინებს კვა-
ლადვე კავშირსა და ერთობასა კაცთა და ლმერთს შორის.
მამათ-მთავარნი და წინასწარმეტყველნი სულითა წმიდითა მრავალ-
გზის განუმეორებლენ ერსა ამ ლეთის აღთქმასა. შემდგომ
მოიწია ჟამი წინასწარ-თქმული და იშვა მაცხოვარი ქალწუ-
ლისაგან მარიამისა. მან გვიქადაგა ჩვენ ახალი აღთქმა, მან
მოგვცა ჩვენ სახარება, მან აღადგინა აღთქმა და კავშირი
კაცთა და ლმერთს შორის; იგი ჯვარს-ეცვა ჩვენთვის; სისხლითა
ოვისითა მან აღბოცა ჩვენნი უსჯულოებანი, ოთხის თავედ
მიიღო ჩვენნი ბრალნი და ესრედ შეგვარიგა ლმერთსა-თანა.
აჰა, ძმანო ჩემნო, რაოდენნი და ვითარნი მიზეზნი გვქონან,
რათა ვადიდებდეთ ლმერთსა, ვლოცულობდეთ და უმადლობ-
დეთ მას მარადის!

ბარნა გახსოვდესთ მარადის, ძმანო: ლმერთმან თავისი
მხრით ყოველივე აღასრულა და ყოველივე მოგვცა, რათა
ჩვენ ესცხოვნდეთ და ვიყვნეთ ბედნიერნი; აწ ჩვენზედ არის
დამოკიდებული, თუ მივიღებთ ჩვენ მათ ყოველთა და კეთი-
ლად ვიხმართ ჩვენდა საცხოვნებლად. მკლესიაში დასდვა
ლმერთმან ყოველნი სწავლანი, ღონის-ძიებანი, საშვებლობანი,
რომლითაც კაცმან უნდა იცხოვნოს სული თვისი. ლმერთი ყო-
ველს კაცთან თვითოეულად დასდებს პირობასა და აღთქმასა.
როგორადაც რომ პირველი აღთქმა დასდვა. ლმერთმან აღად
და მუასთან, ეგრედვე ჩვენ თვითოეულთან დასდებს იგი პირო-
ბასა და კავშირსა. როდეს, რა ნაირად? როდესაც კაცი ნათელს
იღებს, მაშინ ლმერთს მისცემს პირობასა და აღთქმასა. არ გა-
ხსოვსა, რას კითხავს ნათლის მოძღვარი ჟამსა ნათლის-
ღებისასა? — შარ-ჰყოფა შენ ეშმაკსა და ყოველსა მსახურებასა
მისსა, და ყოველსა საქმესა მისსა, კითხავს მაშინ მოძღვარი;
ხოლო ვინც ნათელს-იღებს ანუ მის მაგიერად მიმრქმელი
უპასუხებს: უარ-ვყოფ სატანასა და ყოველთა საქმეთა მისთა და
ყოველთა მსახურებათა მისთა. შეერთდებია ძრისტესთან? ხო-
ლო შენ უპასუხებს: შევერთდები, თაყვანის-ვსცემ და მრწამს
იგი. მაშასადამე კაცი ნათელ-ღებული არის ლეთის მოპირდა-
პირე. ბარდა ამისა, ყოველთა შეიღთა საიდუმლოთა შინა ეკ-
ლესია მისცემს კაცსა ლეთის მადლოსა და შემწეობასა. რითღა

გამართლებ თავსა შენსა შენ, ძმაო ჩემო, უკეთუ გააუქმე ესოდენი ღვთის მოწყალებანი. რას უპასუხებ ლმერთსა, ოდეს იგი გეტყვის შენ: მე შენ აღამაღლე და განგწმიდე, ძე ჩემი წარმოგივლინე, რომელი შენთვის ჯვარს-ეცვა, ყოველი საშუალება მოგეცა, რათა სული იცხოვნო, გარნა შენ არა სარგებლობ ყოვლითა ამით და ცუდად სცხოვრობ. ნათლის-ღებასა შინა შენ უარ-ჰყავ სატანა და ყოველი საქმე მისი, აღმთქვი დიდებად და თაყვანის-ცემად ჩემდა, გარნა კვალადვე ხშირად მიექცევი ეშმაკისადმი და ივიწყებ აღთქმასა შენსა. სახელი ჩემი გიწოდე და დავსდევ შენზედა, გარნა ცუდითა ცხოვრებითა შენითა ხშირად ამცრობ და განჰკიცხავ სახელსა ჩემსა. რას უპასუხებს, ძმაო, კაცი ცოდვილი ლმერთსა? ამისთვის ეცადეთ, ძმანო ჩემნო, და ისარგებლეთ დიდითა მით მადლითა, რომელი ლმერთმან დასდვა ეკლესიასა შინა. ადიდეთ ლმერთი, ვითარცა სიტყვითა თქვენითა, ეგრედვე უმეტესად საქმითა-თქვენითა. შეგუნურება არ იქმნება, რომ ეკლესია უმჯობესი აღაშენეთ და თქვენ თვით კი არ შეიქმნეთ უმჯობესნი! რას გარგებს ეკლესია, თუ თქვენ თვითონ არ ეცდებით და არ მიიღებთ სწავლასა და მადლსა ეკლესიისასა? დასასრულ სიტყვისა ჩვენისა კვალადვე მივიქცეთ ღვთისადმი, კვალადვე ვევედროთ მხურვალედ ლმერთსა, რათა ამ წმიდა ტრაპეზითგან მან მიიღოს მარადის მსხვერპლი და შესაწირავი—უწმიდესი ხორცი და სისხლი მისი და გარდამოავლინოს თქვენ ზედა მადლი თვისი. როგორც თქვენ თქვენი ეკლესია უმჯობესი აღაშენეთ და შეამკეთ, ეგრედვე თქვენ ლმერთმან სულიერად და ხორციელად აღგაშენოსთ და შეგამკოსთ.— ამინ.

თქმული უმეპრვლის ბ-სა მირამაზედ და სოფლის უარ-
ცხანაჟანევის ეკლესიის კურთხევაჟედ.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ღღეს ჩვენ, ქრისტიანეთა აქა მღგომარეთა, გვაქვს ორი ღღესასწაული: პირველად, საზოგადო ყოველთა ქრისტიანეთათვის ღღესასწაული, ესე იგი მირქმა, ანუ მიგებება შუღლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი სვიმონ მართლისაგან ტაძარსა შინა იერუსალიმისასა; მეორედ, საკუთარი თქვენი ღღესასწაული, ესე იგი ენკენიაობა, ანუ კურთხევა წმიღისა ამის, ახლად თქვენგან აღგებუღისა, ეკლესიისა. აწ, შეწვევითა ღვთისათა, ესთქვათ რაოდენიმე სიტყვა ამ ორთავე ღღესასწაულთათვის, ესე იგი, პირველად, შევიტყოთ, რა არის მირქმა, როგორ იქმნა, ანუ რა შემთხვევა იყო იგი, რომელსა ჩვენ უწოდებთ მირქმად და მეორედ, რა არის ეკლესია და რისთვის ვაკურთხებთ ჩვენ ღღეს ეს შენობა.

რა არს მირქმა? მგონებ, გაგიგონიათ თქვენც ყოველთა და რცით, რომელ შუღლი ჩვენი იესო ქრისტე იშვა ურიასტანს ქალწუღისა მარიამისაგან; გარნა იგი შუღლი არა მსწრაფღ და მოუღლოდნელად მოვიდა ქვეყანასა ზედა, არამედ ღიღი ხნითგან იტყოდენ მოსელასა მისსა წინასწარმეტყვეღნი, ასი და ათასი წელიწადი მოეღლოდენ მრავაღნი ტომნი ქვეყანისანი მხსნელსა და მაცხოვრებელსა მათსა. პირველი აღთქმა მოსელისა და განკაცებისა მაცხოვარისა მისცა ღმერთმან თვით პირველთა წინაპართა ჩვენთა, ადამს და მევას, როდესაც მათ შესტოდეს და განგღებულ იყენენ სამოთხითგან; შემღგომ ამისა მრავალ-გზის განუახლებდა ღმერთი აღთქმასა ამასა მრავალ-

ვალთა მართალთა კაცთა: ლმერთმან განუგეორა ეს აღთქმა მამათ-მთავართა აბრაამს, ისააკს და იაკობს. წინასწარმეტყველნი: მოსე, ისაია, იერემია, ლანილო, სხვათა და სხვათა საუკუნეთა შინა, მრავალ-გზის და ვრცლად იტყოდენ ენითა თვისითა და აღწერდენ საღმრთოთა წიგნთა შინა შობასა იესო ქრისტესსა, მისსა ცხოვრებასა, მისთა სასწაულთა, მისთა ვნებათა. სვიმონ მიმრქმელი იყო ერთი იმ მართალთა და წინასწარმეტყველთაგანი, რომელთა ლმერთმან წინაღვე განუცხადა მოსვლა იესო ქრისტესი. ამ სვიმონ მართალს სულმან წმიდამან ამცნო, რომელ იგი არ გარდაიცვლება, ვიდრემდის თვალითა თვისითა არ ნაჰხავს ჩვილსა იესოს და ხელთა ზედა თვისთა არ აღიყვანს მას; იგი იყო ღრმასა მოხუცებულობასა შინა, ოდეს მაცხოვარი იშვა ქალწულისა მარიამისაგან. მბრაველთა ქონდათ ერთი ჩვეულება, რომ ორმოცი დღის ჩვილსა მიიყვანებდენ მშობელნი ტაძრად, შესწირვიდენ მუნ შეძლებისა-მებრ თვისისა მსხვერპლსა და მიიღებდენ მღვდლისაგან ლოცვასა და კურთხევასა. ოდეს აღუსრულდა იესოს ორმოცი დღე, მაშინ აღიყვანეს იგი ტაძრად დედამან მისმან მარიამ და მოხუცმან იოსებ და მოიღეს შესაწირავად ლეთისა ორი გვრიტი ვინაითგან იგინი იყვნენ ღარიბნი და მეტის შეწირვა მათ არ შეეძლოთ. სულმან წმიდამან წინაღვე ამცნო მართალსა სვიმონს მოყვანება იესოსი ტაძრად; სვიმონ მივიდა ტაძარში, მიეგება მარიამს, გამოართვა ჩვილი, დაისვენა ხელთა ზედა თვისთა და წარსთქვა: აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო, სიტყვისაებრ შენისა მშვიდობით; რამეთუ იხილეს თვალთა ჩემთა მაცხოვარებაი შენი, რომელი განუშადავ წინაშე პირსა უკვლისა ერისასა, ნათელი გამობრწყინებად წარმართთა ზედა და დიდებად ერისა შენისა ისრაილისა. ლა მერმედ დალოცა და აკურთხა მარიამი და იოსები. ამ ჟამადვე იყო მუნ ერთი ფრიად მოხუცებული ქალი ანნა, რომელი მრავალ-წელ ემსახურებოდა ტაძარსა მარხვითა, ლოცვითა და მოთმინებითა დღე და ღამე; იმანაც იცნო სულითა წმიდითა ჩვილი მაცხოვარი, განიხარა და ეტყოდა მისთვის უკველთა მსასოებელთა და ღვთის-მოშიშთა კაცთა.

აჰა, ძმანო ჩემნო ქრისტეანენო, ის შემთხვევა, რომელსაც

აწ ვდღესასწაულობთ ჩვენ ყოველნი. თვით ამ შემთხვევისაგან უნდა ვსცნათ, რა დიდი და რა საჭირო არის ყოველისა კაცისათვის ეკლესია. შუალი იესო ძრისტე იყო ძე ჴვთისა, დედა მისი შოვლად-წმიდა ქალწული; სვიმონ იყო მართალი და აღვსებული სულითა წმიდითა, აგრედვე ანნა და იოსებ იყვნენ მართალნი და წმიდანნი; გარნა ივინიცა ყოველნი მივიდნენ ეკლესიაში, იქ ილოცეს ჴმერთი იქ განიხარეს სულიერთითა სიხარულითა, იქ ახარეს ერთი მეორესა წყალობა და მაცხოვარება ჴვთისა, იქ დალოცეს ერთმა მეორე; მაშასადამე, ჩვენ რომ ყოველნი ცოდვილნი ვართ, უმეტესად არ გვმართება გვქონდეს ეკლესია, ეკლესიაში მივეშურებოდეთ, იქ ვადიდებდეთ და ვლოცავდეთ ჴმერთსა იქ განვიხარებდეთ სულიერთითა სიხარულითა, მიულოცავდეთ და ვლოცვიდეთ ერთი მეორესა? ჴეშმართად, ძმანო ჩემნო, ეკლესია არის და ყოველთვის უნდა იყოს ჩვენთვის ერთი ფრიად შეყვარებული და სანატრელი ადგილი, რომელმან ჩვენ ყოველნი უნდა შეგვერთოს სულიერად წინაშე ჴვთისა. მრავალსა კეთილსა და ქველის-საქმესა მოგვმადლებს ჩვენ ეკლესია: იგი არის ჩვენი დედა, ვინაითგან მან გვშვა ჩვენ წმიდისა ემბაზისაგან და გვრზდის ჩვენ სულიერთითა საზრდოითა; იგი არის ჩვენი სულიერი განმანათლებელი და მაცხოვრებელი, ვინაითგან შვიდთა საიდუმლოთა შინა იგი მოგვანიჭებს ჩვენ სულიერსა მადლსა იესო ძრისტესსა. ბარნა ყოველზე უმთავრესი და უმჯობესი ქველის-მოქმედება ეკლესიისა ის არის, რომელ იგი ერთმანერთს შეაერთებს და შეაყვარებს ძეჴათვისთა. წუთით, ჰმარო სოფელი კაცს კაცისაგან განაშორებს, ხოლო ეკლესია კაცს კაცთან შეაერთებს. ეკლესიაში ყოველივე ისრე არის დაწყობილი, რომ კაცი კაცთან შეაერთოს და კაცი კაცს შეაყვაროს.

ბარნა ის ყოველთვის უნდა კი გახსოვდესთ; ძმანო ჩემნო, რომელ წმიდა ეკლესია მხოლოდ მათ არგებს, განანათლებს და აცხოვრებს, რომელნი ისმენენ ხმასა ეკლესიისასა, ხშირად დადიან ეკლესიაში, გულის-ხმიერად ისმენენ წირვა-ლოცვასა და სწავლასა და მერმედ თავის სახლში და სოფელში კარგად იტყვიან. თქვენც ესრედ მოიქეცით, ძმანო ჩემნო, თუ გასურსთ,

რომ ეკლესია იყოს თქვენთვის სასარგებლო. რადგანაც ესოდენი შრომა მიიღეთ და აღიშენეთ ახალი აკლესია, მასაც უნდა ეცადნეთ, რათამცა თქვენი სული და გული განახლდეს და აღშენდეს ლეთისთვის; ესრედ რომელ, ვითარცა ამ ეკლესიაში იქნება ამიერითგან მადლი და სიწმიდე, ეგრედვე თქვენ გულშიაც განახლდეს და განმტკიცდეს იგივე მადლი და სიწმიდე.— ამინ.

მ ო ქ ლ ვ რ ე ბ ა ,

თქმული დაბასა ხონს, აპრილის 18-სა, ბიორგოგის ღღესა და ეკლესიის განახლებაზედ.

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა

ღღეს, ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო, თქვენ გაქვსთ ორ-გვარი ღღესასწაული და სიხარული: პირველად, ამ თქვენი სამრევლო და სამამა-პაპოს ეკლესიისგანახლება და მეორედ მისი ტრაპეზის დღეობა, ესე იგი წმიდისა დიდებულისა და ძღვევა-შემოსილისა ბიორგის ხსენება და სასწაული. მიფიქროთ და ვსთქვათ რაოდენიმე სიტყვა ამ თქვენს ორს ღღესასწაულზედ: მოვნახოთ მათ შინა სულიერი დარიგება და ნუგეში, რათა ამაოდ არ დაიკარგოს ეს მრჩობლი სიხარული ჩვენთვის, არამედ მივიღოთ რომელიმე სარგებლობა და სულიერი აღშენება.

ეკლესია ესე თქვენი, კარგად იცით თქვენცა, იყო მცირე, ვიწრო, შეუშკობელი. ღიდი ხნითგან გრძნობლით ამას თქვენ ყოველნი და დიდი ხნითგან გასურდათ მაგისი განვრცობება, გარნა მხოლოდ აწ აღსრულდა ესე თქვენი სურვილი. თუმცა მრავალნი წინააღმდეგნიც იყვნენ ამისა, გარნა,

ღვთის მადლითა და შეწვევითა, დასრულდა ეს საქმე. და ახლა დარწმუნებული ვარ, ყოველთა გიხარისთ და თვით მათცა უხარისთ, რომელნი იყვნენ სულ-მოკლენი და ანუ ეწინოდათ, ანუ არა სურდათ დაწყება ამ კეთილის საქმისა. ბარნა, ძმანო ჩემო, ახლა რა უადა ქნათ? ბათავდა თქვენი საქმე? მეტი აღარაფერი არ უნდა ქმნათ ამ ეკკლესიაში?—როგორ არა! ახლა უნდა დაიწყეთ დიდი და უსაჭიროესი საქმე. რომელი? შენ, ძმაო, ახალს სახლს რომ აიშენებ, რისთვის აიშენებ? მისთვის არ აიშენებ, რომ შეხვიდე იმ სახლში და იწყო იქ ცხოვრება და ყოველი შენი შინაური საქმე სოფლიური და ხორციელი? მს ეკკლესიაც მისთვის განაახლეთ და განაწესეთ, რომ აქ სულიერად უნდა დასახლდეთ, აქ უნდა იცხოვროთ სულითა, აქ უნდა აღასრულოთ ყოველი სასულიერო საქმე.

რა არის სულიერი ცხოვრება და როგორ უნდა იცხოვროს კაცმან სულიერად ეკლესიაში? სულიერი სიწმიდე და მადლი, ანუ სულიერი ცხოვრება, ერთი მხრით ემზავსება, ძმაო ჩემო, ხორციელს ცხოვრებასა და მოქალაქობას. რა სახით? აი ამ სახით: ვსთქვათ, შენ ვაჭარი კაცი ხარ და გაქვს ათასი მანეთი ფული და მაგ ათასი მანეთის მეტი სხვა არაფერი არა გაქვს, დღეს ის არის შენი ქონება და სიმდიდრე. ახლა როგორ მოიქცევი, თუ გონიერი და ქკუიანი ვაჭარი ხარ? შენ იფიქრებ: ამის მეტი მე არაფერი არა მაქვს, ამით უნდა ვიცხოვრო და ვაგმდიდრდეთ. ადგები და ამუშავებ იმ ფულს, რათა მოიგო მით სხვა; იმ მონაგებით თვითონ ცხოვრებ და სიმდიდრეც გემატება. ხოლო უქკუო და უგნური კაცი სხვაფერ მოიქცევა: იგი იწყებს ფულის ხარჯვას და შემდეგ შემოეღება და დაშთება სრულიად უსაშვალო და მშიერი. მგრედვე არის, ძმაო, სულიერი ცხოვრებაცა და მოქალაქობა კაცისათვის. ლმერთმან მოგცა შენ სულიერი სიმდიდრე, ესე იგი, მადლი, ნათლის-ღება, ზიარება და სხვა; ახლა შენ უნდა ადგე და ისე გონიერად მოიქცე, რომ ეს სულიერი მადლი თანდათან განამრავლო მონანებითა, ლოცვითა, კეთილი ყოფა-ქცევითა; და თუ არა—თუ იწყე ცუდად ცხოვრება, ცოდვის ქმნა, უსამართლობა, მამინ დაკარგავ ცოტ-ცოტად იმ სულიერს სიმ-

დიდრესა, გაღარბდები და სულიერად დაიმშვევი. სულიერად შენ მაშინ სცხოვრებ ეკკლესიაში და მდიდრდები, როდესაც ლოცულობ და ლოცვაში მოინანიებ შენთა შეცოდებათა. ბარნა რაი არს ცოდვის მონანება? რას ეწოდება მონანება? რაში მდგომარეობს იგი? მონანება ის არის, როდესაც კაცი იფიქრებს და იტყვის: მე ესა-და-ეს საქმე სწორედ ცუდად ვქმენიო, ამ საქმეში მე სწორედ დამნაშავე ვარო ღვთის წინაშე, ეწყინება, მოეძაგება ცოდვა და მერმე იტყვის: არა, ამას იქით აღარ ვიქმნ იმ საქმესო; ღმერთო, მომიტევე ახლა და ამას იქით კი სწორედ მომძულდა ის ცოდვა და აღარ ვიქმნო! აი რა არს მონანება! ბარნა შენ, ძმაო ჩემო, ეკკლესიაში კი, მართალია, ყოველთვის ეუბნები ღმერთს: ვსცოდე, შემინდე! მაგრამ არ იშლი იმ ცოდვას, თითქმის არც გახსოვს, რაში სცოდე; ტყუილად ბავით განიმეორებ: შემინდე, შუალო, და შემიწყალე! მა არ იცვლები, არა სტოვებ ისევ უსჯულოებას. ძარგო ის არის, რომ იცნა შენი შეცდომა და ცოდვა, მოიძულო იგი და მერმე აღარ მიიქცე მისდამი. მართი კარგი და დიდი საშუალება და ღონისძიება გაქვს, ძმაო, თუ გსურს, რომ განამრავლო სულიერი სიმდიდრე — მადლი. აქ, ამ ეკკლესიაში, შეგიძლია სულიერად გამდიდრდე, თუ ყურადღებით ისმენ და აღასრულებ, რაც გესმის აქ ლოცვა, გალობა, საღმრთო-წერილის კითხვა. ბარნა, საუბედუროდ, კარგად არ ისმენთ და არ გახსოვთ, რასაც გაიგონებთ. ზოგიერთი კაცი ისრე ფიქრობს, რომ თუ მოვიდა ეკკლესიაში და წირვის გათავებამდის დადგა, პირ-ჯვარი დაიწერა, მეტი არაფერი არ არის საჭირო; სინდისი მისი ამით კმაყოფილია. იმას კი არ კითხავს თავის თავს, თუ რა გაიგონა, რა შეუვიდა ჭკუაში და გულში, რომელი ცუდი აზრი გაუსწორდა, რომელი ცუდი საქმე დაავიწყა. როდესაც შენ, ძმაო ჩემო, მრთელი დღე დუქანში ივაჭრე; საღამოზედ დასთვლი, რა გაყიდე, რა ვდენი ფული მოიგე, რა ვდენი სარგებლობა მიიღე. მგრედვე უნდა ქნა სულიერად: როდესაც გამოხვალ ეკკლესიითგან, იფიქრე და შეიტყუე: რა გაიგონე, რა ვდენი სულიერი სარგებლობა მიიღე? უმჯობესი შეიქმენ, თუ არა, გამდიდრდი თუ არა?

ღდეს, ძმანო ჩემნო, თქვენ დღესასწაულობთ. წმიდის მთა-

ვარ-მოწამის ბიორგის ხსენებას. რა აზრი გაქვსთ, ძმანო, ამ დღესასწაულზედ? სულიერსა სიხარულსა და ნუგეშსა ეძიებთ, თუ ხორციელს ნუგეშსა? მეტყვის ვანმე, ორივესაო: მინდა წმიდა ბიორგიც ვადიდო და მერმე გავიხარო და ვინუგეშო ხორციელადაცაო. ძეთილი, ძმაო ჩემო; მაგრამ ეჭვი მაქვს და მეშინის რომ იმ ხორციელმა შენმა გახარებამ არ დაგავიწყოს სრულიად სულიერი სიხარული და მადლი. **თუ** ნამეტნავად სვამ და სჭამ, თუ უშვერად იმღერი და მთვრალობ; არა თუ არ მოგემატება მადლი, არამედ ცოდვაში შთავარდები. რაში მდგომარეობს პატივის-ცემა და დიდება წმიდა ბიორგისა? ის ვინ იყო? მხედარი, რომელმან ძრისტეს გულისათვის მიიღო ურიცხვი წამება და შემდგომ სიცოცხლე შესწირა ლმერთსა; მაშასადამე, როგორ უნდა მოიქცე და რა ნაირად პატივი სცე იმას, თუ გასურს, რომ იამოს და მოეწონოს შენი პატივის-ცემა და შემწე გეყოს? მგონებ, რომ უმჯობესი და უმთავრესი მისი პატივის-ცემა ის იქმნება, როდესაც შენ დღეს კეთილს საქმეს იქმნ, რომელსაჲ შენს ცოდვას მოიშლი და მადლს მიიღებ. ბარნა თქვენ, როგორც ვხედავ, ისრე გონებთ, რომ წმიდა ბიორგისათვის დიდი პატივის-ცემა არის, როდესაც ითამაშებთ, იმღერთ, ცხენებს აჭენებთ. მის გაუგონა, რომ თამაშობა, სიმღერა, ცხენის ჭენობა და ბევრი ღვინის სმა მოეწონოს რომელსაჲ წმიდას? **თუ** ამისთანა საქმე ყვარებოდა წმიდა ბიორგის, არც იქმნებოდა იგი წმიდათა შორის.

არა, ძმაო, როგორც ვითხარ, თუ გასურს წმიდა ბიორგის პატივის-მცემელი იყო, მოიშალე ერთი რომელიმე შენი ცოდვა და მადლიანი საქმე აღასრულე; მაშინ მხოლოდ იქმნება იგიცა შენი შემწე და მფარველი, რომელიცა მოგვცეს ლმერთმანა ამინ.

ჩაპის უფლის, სოფლის საღმელის ეკლესიის კურთხე-

ვაზედ.

მადლითა და შეწეებითა ღვთისათა თქვენ, ძმანო ქრისტიანენო, გაათავეთ შენობა ეკლესიისა ამის თქვენისა და იმავე მადლითა და წყალობითა ღვთისათა იქმნა იგი დღეს კურთხეულ. რა უნდა ქმნათ აწ, როგორ უნდა მოიხმაროთ იგი, ამაზედ ჩვენ მოკლედ ვსთქვათ ახლა.

ძატი რომ სადმე დააპირებს დასახლებას, პირველად სადგომს აღაშენებს, ეზოს შეზღუდავს და მოამზადებს ყოველიფერს, და მერმედ შევა იმ სახლში, და იწყებს იქ ცხოვრებას. სწორედ ესრედვე უნდა ქმნათ აწ თქვენ სულიერად, ძმანო ქრისტიანენო: ეს ეკლესია არის სულიერი თქვენი სადგომი, თქვენ ამისთვის აღაშენეთ ახალი ესე, და უმჯობესი ძველისა, ეკლესია, რომ სულითა თქვენითა დასახლდეთ მას შინა. ამ სოფელში კაცს აქვს ორ-გვარი ცხოვრება: ხორციელი და სულიერი. ხორციელად შენ სცხოვრებ, ესე იგი, ლაპარაკობ, მოქმედებ, შრომობ შენს სახლში; სულიერად კი ყოველი შენი მოქმედება, გრძნობა და ლოცვა აქ უნდა იყოს, ამ ეკლესიაში. ძაცის სხეულს აქვს თავისი საზრდო, საჭმელი და სასმელი; თუ ესენი მას მოაკლდა, მოკვდება კაცი ხორციელად. სულსა კაცისა საგრედვე აქვს თავის საკუთარი საზრდო, რომელიცა, თუ მოაკლდა სულსა ჩვენსა, იგიცა მოკვდება. რაი არს სულიერი საზრდო? სულიერი საზრდო არს სწავლა, განათლება, ცნობა ღვთისა და თავის თავისა. აქ, ძმაო ჩემო, ამ ეკლესიაში უხვად მოგეცემა შენ ეს საზრდო, თუ მიიღებ და კეთილად მოიხმარ მას. წმიდამან ეკლესიამან გონიერად დააწესა ყოველივე შენდა განსანათლებელად; მრავალ-ფერსა სა-

ზრდოსა წინა-დაგიგებს ეკლესია შენდა სასწავლებელად: აქ წარგიკითხვენ შენ ყოველს საღმრთო წიგნებსა, წინასწარმეტყველებასა, დავითნსა; სამოციქულოსა, სახარებასა: რაოდენი ჭეშმარიტი საუნჯე, რაოდენი საღმრთო აზრი, რაოდენი სულიერი საზრდო მოგეცემა შენ, თუ გულის-ყური გაქვს, თუ მიიღებ და დაიმარხავ ყოველსავე, რაიცა გესმის. აქ წარგიკითხვენ მრავალთა მშვენიერთა ლოცვათა, რომელნი გამოთქმულ არიან წმიდათა მამათაგან. იცოდე, რომ თუ, გულისხმიერად ისმენ იმ ლოცვებს, დიდი ნუგეში მოგეცემა, დიდი სასოება გასჩნდება შენს გულში. აქ იტყვიან მრავალთა საღმრთოთა გალობათა; რა დიდი სულიერი კმაყოფილება და განათლება მოგეცემა, ოდესცა შენ გრძნობით ისმენ მათ!

ზარნა სწავლა და განათლება არის მხოლოდ ერთი კერძო სულიერისა ცხოვრებისა. მეორე კერძო ჩვენის სულიერისა ცხოვრებისა არის ყოველი სულიერი მოქმედება, ანუ გრძნობა, სიხარული ანუ მწუხარება, მონანება, სასოება, სიყვარული, ერთგულება; ერთი სიტყვით, ყოველი სულიერი ფიქრი და გრძნობა. აქ, ამ ეკლესიაში, ყოველნი ესე სულიერნი შენნი გრძნობანი უნდა განამტკიცო და მიუძღვნო შუალსა; აქ უნდა იყოს ყოველი შენი სულიერი გრძნობა, აქ უნდა გამოუტყალო შუალსა ყოველი შენი სულიერი მდგომარეობა.

ამ სოფელში, ძმანო ჩემნო, კაცის სიცოცხლე ხან სიხარულით არის და ხან მწუხარებით შეზავებული. თუ ღმერთმან ოდესმე მოგცა შენ რომელიმე სულიერი სიხარული, რომელიმე ბედნიერება, აქ, ამ ეკლესიაში, გარდაიხადე მაღლი ღვთის წინმშე. იქმნება ღმერთმან აღასრულა როდესმე შენი გულითადი წადილი,—მადლობა მიეც ღმერთსა აქ. იქმნება ღმერთმან კითილად წარმართა შენი შრომა და ოფლის ღვრა, ყანა შენი ნაყოფიერ იქმნა, ვენახი შენი პოხიერ იქმნა, საქონელი ღმერთმან განგიმრავლა, სახლეულობა შენი ღმერთმან კეთილად დაიცვა და შეინახა. ამათ ყოველთათვის მხურვალე მადლობას შესწირვიდე აქ ღმერთსა; ესე ყოველი უნდა მიიღო, ვითარცა ცხადი მისი წყალობა შენზედ და მადლობდე მას.

ბარნა, უკეთუ ნაცვლად სიხარულისა, შეგემთხვია რაიმე მწუხარება, ისიც აქ აღუარე ლმერთსა შენსა. შოველივე ლვთისაგან არის, ძმაო ჩემო; ვინ აღწერს, რავდენი მწუხარება ადგია კაცს, ანუ რაოდენი უბედურება შეემთხვევა ადამიანს. იქმნება შენ, ძმაო, ხარ ერთი საწყალი სოფლის კაცი, მოკლებული ყოვლითა სოფლიურითა ნუგეშითა, ღარიბი, დაჩაგრული, ბედკრული. სად იპოვი ნუგეშსა? შინ მოგცემს ზეგბას, ვინ დაატკობს შენ წყლულს? სოფელი? ბარნა სოფელმან იქმნება უმეტესად დაგჩაგრა შენ, საწყალო! ძვალადვე აქ მოიქეც, ძმაო, ამ ეკკლესიაში და აღუარე იესო ტკბილსა მწუხარება შენი. ისრედი მწუხარება არ ექმნება კაცს გულში, რომელიც არ დააცხროს და არ განაქარვოს მხურვალემ და ერთ-გულმა ლოცვამან. თუ ერთხელ მიეჩვიე და ისწავლე, რა არის ერთგული და მხურვალე ლოცვა, უმჯობესს ნუგეშს ვერსად ვერ პოვებ. აღვილად მოითმენს და ადვილად იკისრებს კაცი ყოველსა უბედურებასა და ყოველსა მწუხარებასა, თუ შეუძლიან გულს-მოდგინედ ილოცოს ლვთის წინაშე. წარმოიდგინე, რომ, თუმცა ამ ქვეყანაში შენ ხარ ყველაზედ უსაწყლესი და დაჩაგრული; გარნა, თუ სულ-გრძელებით მოითმენ შენ მწუხარებას, არ დაჰკარგავ სასოებას, მაშინ მომავალსა საუკუნესა შინა შენ იქმნები უმაღლესი მრავალთა კაცთა.

ბარნა უმთავრესი და უსაჭიროესი სულიერი გრძნობა, რომელიც შენ ამ ეკკლესიაში უნდა მიართვა ლმერთსა, არის მონანება. მონანება, ძმანო ჩემნო, ის არის, ოდესაც კაცი სწუხს და სტირს ცოდვათა თვისთათვის. აქ, ამ ეკკლესიაში, ყოველს წირვაზედ შენ უნდა მიუძღვანო ლმერთსა შენანება ცოდვათათვის და გამოითხოვო მისგან შენდობა. ბანმავლობასა შინა მრთელის კვირისა შენ სცხოვრებ სოფელში და აღასრულებ ყოველთა სოფლის საქმეთა; რაც გინდა კრძალულებით და მორიდებით იყო, არ შეგიძლიან უცოდველად განატარო შენ ერთი დღეც. ექვსს დღეს რომ ატარებ სოფლის ურვაში და შფოთში და მრავალგზის სიტყვით და საქმით გარდახდები სჯულსა, მეშვიდე დღეს, კვირას, ან დღესასწაულს, მოძებნე ეკკლესია, დასდევ აქ, შთახედვე შენს გულში, მოი-

გონე, რაც წინა-აღმდეგი საქმე გიქმნია, მოინანე და გამოითხოვე ლეთისაგან, რათა მომავალი ექვსი დღე უცოდველად დაგიფაროს. მოვა დიდი მარხვა და მაშინ კიდევ უფრო გულსმოდგინებით უნდა მოინანო ცოდვანი შენნი და ეღიროსო ზიარებას. რა უგუნური და უსასო უნდა იყოს კაცი, რომელიც მრთელი წლის განმავლობაში ერთხელაც არ ეზიარება!

მსრედ, ძმანო ჩემნო, ეცადენით და კეთილად მოიხმარეთ ეს ეკლესია. ეკლესიის აღშენება უსარგებლო იქმნება, თუ ეკლესიით კარგად არ ისარგებლებთ; გარნა სარგებლობა ამ ეკლესიისაგან მაშინ მოგეცემათ, ოდესცა ამ ეკლესიაში კარგად ისმენთ ლოცვებს და მიიღებთ სულიერს განათლებას, აღუარებთ ლმერთსა სიხარულსა და მწუხარებასა თქვენსა, მოინანებთ ცოდვათა და ესრედ უმჯობესი შეიქმნებით სულითა თქვენითა, რომელიც მოგვეცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან. — ამინ.

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა

რაჰის უეზდის სოფლის ზნაჰის უკალესიის კურთხევა-ზედ.

მართლ-მადიდებელნო ძმანო ქრისტიანენო! მინაითგან დღეს, მადლითა და შეწევნითა ლეთისათა, ჩვენ ვაკურთხეთ ეს ეკლესია, თქვენგან აღშენებული, მე მსურს გითხრა რაოდენიმე სიტყვა მისთვის; თუ რაი არს ეკლესია, რა მნიშვნელობა აქვს ეკლესიას, როგორ უნდა ისარგებლოს კაცმან ეკლესიითა?

ჩვენ, ყოველნი, ძმანო, ვართ ქრისტიანენი; გარნა რისთვის უწოდებთ ჩვენს თავს ქრისტიანედ? მისთვის, რომელ ჩვენ გვრწამს შუალი იესო ძრისტე, ძე ლეთისა, გვრწამს, რომელ მხოლოდ მას ერთსა შეუძლიან განათლება და ცხოვნება, იგი არს ჩვენი მაცხოვარი, გარეშე მისა ვერავის ვერ შეუძლიან გამოსხნა ჩვენი ცოდვისა და სიკვდილისაგან; გარნა რა

სახით, ანუ რომლითა საშვალობითა მოგვცემს იგი ჩვენ მადლსა, განათლებასა და ცხოვნებასა, ესე იგი, რა სახით შეიქმნება თვითოეული ჩვენგანი მოზიარედ მისის მადლისა და ცხოვნებისა? ეს შეიძლება მხოლოდ ეკლესიის საშუალობითა. ეკლესია არის ის ადგილი, სადაცა შენ მიიღებ იმ სწავლასა, რომელიც მოგვცა შუალმან ჩვენმან იესო ქრისტემან, იმ მადლს, რომელიც მან დაგვიტევა ჩვენ ჩვენდა საცხოვნებელად. შუალმან იესო ქრისტემან დააწესა ყოველსა ქვეყანასა ზედა წმიდა ეკლესია, რომელი ყოველსა კაცსა გარდასცემს სასოებასა, სწავლასა, მადლსა და ცხოვნებასა მისსა. შინც ეკლესიას არ ეკუთვნის, იგი არ არის ქრისტიანე, მისთვის რომელ ვერ მიიღებს მადლსა იესო ქრისტესსა.

ახლა ის ვიფიქროთ, რა სახით გარდამოგვცემს ეკლესია მადლსა შულისა იესო ქრისტესსა? პირველად მით, რომელ წმიდა ეკლესია მოგვანიჭებს ჩვენ ნათლისღებასა. ნათლისღება ყოველს კაცს გააქრისტიანებს; ვინც ნათელ-იღო, იგი არის მოწაფე შულისა იესო ქრისტესი და მოზიარე მისის მადლისა.

მეორედ, მით, რომელ, ოდესაც მოსულხარ შენ ჰასაკში, წმიდა ეკლესიამ გასწავლა შენ ქრისტიანობა, გაგაცნო იესო ქრისტე და მისი სახარება. ეკლესიაში ყოველ წირვა-ლოცვაზედ კითხულობენ საღმრთო წერილსა. თუ გულს-მოდგინედ და ყურადღებით ისმენ წირვასა და ლოცვასა, ჭკუა შენი განათდება, შეიტყობ ყოველსა, რაიცა ქმნა ღმერთმან შენისა განწმედისა და ცხოვნებისათვის; გარნა ესეც არ არის საკმაო. ეკლესია არა თუ განანათლებს გონებასა შენსა და გარდამოგვცემს იესო ქრისტეს მადლსა, არამედ სრულებით შეგაერთებს მასთან. ოდესაც შენ ეზიარები სისხლსა და ხორცსა იესო ქრისტესსა, მაშინ, ვითარცა თქმულ არს სახარებასა შინა, შენ ხარ ერთ-ხორც და ერთ-სულ შულისათანა. აჰა, ვითარსა დიდსა მადლსა და სულიერსა ხარისხსა მოგვცემს შენ წმიდა ეკლესია! ღა სხვათაცა შეიღთა საიდუმლოთა შინა წმიდა ეკლესია მოგანიჭებს შენ მრავალ-ფერსა მადლსა სულისა წმიდისასა, არაოდეს, არცა ერთს შემთხვევაში, არ დაგიტევენ შენ ობლად. შოველს საქმეში და შემთხვევაში, ეამსა სიხარულისასა,

ანუ მწუხარებისასა, ჭირში ანუ ლხინში, წმიდა ეკლესია წინა-გიძღვის შენ ლოცვითა, კურთხევითა, ნუგეშინის-ცემითა, მოძღვრებითა. **მ**უ ცოდვაში შთავარდი, ეკლესია მიგიღებს შენ, ვითარცა შვილსა და სახელითა იესო ძრისტესითა მოგცემს შენ შენდობასა, უკეთუ მოინანე ცოდვა შენი. ავად გახდი—წმიდა ეკლესია ილოცავს შენთვის, აკურთხებს ზეთსა, გაცხებს შენ მით სახელითა იესო ძრისტესითა და მოგანიჭებს შენ კურნებასა სნეულებათასა და შენდობასა ცოდვათასა. ოდეს შენ განხვალ ამიერ სოფლით, წმიდა ეკლესია გიძღვის შენ ლოცვითა და მსხვერპლის შეწირვითა, შეავედრებს ლმერთსა შენს სულსა. ბოლოს, ოდეს შენ დაავიწყდები ყოველთა შენთა მახლობელთა, მაშინაც არ დაავიწყდები შენ წმიდასა ეკლესიასა, ვინაითგან ყოველს წირვა-ლოცვაში იგი იხსენებს გარდაცვალებულთა მამათა და ძმათა ჩვენთა და ევედრება ლმერთსა, რათა მისცეს მათ სასუფეველი ცათა. მართი სიტყვით, იმ დღითგან დაწყებული, როდესაც იხილე შენ ეს სოფელი პირველად, ვიდრე უკანასკნელისა შენისა აღმოფშვინვადმდე, წმიდა ეკლესია, ვითარცა დედა, გივლის შენ და სცდილობს გამოგზარდოს შენ სულიერად, რათა ღირსი მორწმუნე იქმნე იესო ძრისტესი.

ბარნა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, თქვენც თქვენი მხრით უნდა იხმაროთ ყოველი ღონის-ძიება და მეცადინეობა, რათა არა უსარგებლოდ დაშთეს თქვენთვის ესოდენი მადლი **შ**ფლისა იესო ძრისტესი, რომელსა თქვენ გარდამოგცემსთ წმიდა ეკლესია. რა სახით უნდა ისაგებლოთ ამ მადლითა, ან რა უნდა ქმნათ? ნაყოფი კეთილი უნდა გამოიღოთ, ხოლო ნაყოფი ძრისტეს მადლისა არის კეთილი, წმიდა და პატიოსანი ცხოვრება ამა სოფელსა შინა. **ი**სმინეთ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, რასა გეტყვისთ სახარებასა შინა **შ**ფალი იესო ძრისტე: **მე ვარ ვენახი და თქვენ რტონი.** აჰა, რა სიახლოვე არის ჩვენ და **შ**ფლისა იესო ძრისტეს შორის! როგორც რომ რტო ანუ ნორჩი ვენახსა ზედა, ისრე ჩვენ **შ**ფალსა იესო ძრისტესა ზედა უნდა ვიყვნეთ დამოკიდებულნი. **მე ვარ ვენახი კეშმარტი, და მამა ჩემი მოქმედი არს, იტყვის **შ**ფალი;—ყოველმან რტომან, რომელი ჩემთან არს და არა მოიღოს ნაყოფი, აღიღოს იგი. უკე-**

თუ ვინმე არა დაადგრეს ჩემთანა, განვარდეს გარე, ვითარცა ნახლევრი, და განჰხმეს, და შეკრიბონ იგი და ცეცხლსა დაახსან და დაიწვას (იოან. იე. ა, ბ, ვ). შოველი ქრისტიანე არის რტო ქეშმარიტისა ვენახისა იესო ძრისტესი. ბარნა შენც იცი და გინახავს, ძმაო, თუ რომელიმე რტო ვენახისა განხმა, მოსჭრიან და განადგებენ; ხოლო, უკეთუ რტო არის ნედლი, ფურცლიანი და ნაყოფს გამოიღებს, იგი ახარებს ვენახის პატრონსა. მგრედვე ქრისტიანე, უკეთუ არის კეთილი და სათნო, განახარებს მამასა ზეციერსა. მცადე, ძმაო, ვინაითგან წმიდამან ეკკლესიამან გიყო შენ ისრელი სიკეთე, რომ გაგზარდა იესო ძრისტეს რტოდ, ეცადე რაიმე ნაყოფი გქონდეს, რათა ყოველთვის ეგო ვენახსა ზედა. თვით საქმით აღასრულე მცნება შფლისა შენისა, შეიძინე სარწმუნოება, სასოება, სიყვარული, მოთმინება, სიმდაბლე, სიმართლე. შენი სათნოება ის არის, როდესაც შენ ხარ შრომის მოყვარე, მღვიძარე, ფრთხილ, ვინაითგან შენ შენი ხელით უნდა შეინახო შენი თავი და ოჯახი,—მომთმენი და თავმდაბალი, ვინაითგან ხშირად შეიძლება იყო ღარიბ და შეიწროებულ, შენს მეზობელს არაოდეს არ ავიწროებდე, არამედ შეეწეოდე შეძლებისამებრ შენისა. ცრუ-მოწმობისა გეშინოდეს და ყოველთვის მართალს იტყოდე, შენს მეზობელს არ ატყუებდე, არავის არ წაეჩხუბებოდე, შენ სახლში და ოჯახში იყო მყუდრო, ცოლშვილი და ძმები გიყვარდეს, ვითარცა თავი თვისი, კარგად იქცეოდე მათთან და სცდილობდე, რომ კეთილად გაზარდო შვილი შენი. რაც გმართებს სამსახური ხელმწიფისა, ანუ ბატონისა, სცდილობდე, რომ გარდაიხადო. მართი სიტყვით, ისრე ატარებდე შენს ცხოვრებას, რომ ყოველმან კაცმან სთქვას შენზედ: იმ კაცს ლმერთი ახსოვსო და ნამუსი აქვსო.

ძიდევ გეტყვი ერთხელ, ძმანო ჩემნო, ვინაითგან თქვენ ეს ახალი ეკკლესია აღაშენეთ და, არა მიმხედველნი თქვენისა სიღარიბისა, არ დაზოგეთ არც შრომა, არც საფასე,—მაშასადამე იმდენიც ეცადეთ, რომ ეკკლესია სწორედ სასარგებლო იყოს თქვენთვის, ესე იგი, ამიერითგან იყვნეთ თქვენ უმჯობესნი სულიერად. რა ჭკუა და რა გონება იქმნება, რომ ეკკლესია უმჯობესი აღაშენოთ და ისრედნივე დარჩეთ, როგო-

რადაც უწინ იყავით? მაღლი შფლისა ჩვენისა იესო ძრისტესი იყოს თქვენ ყოველთა თანა.—ამინ.

მ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული სოფელს ბანოჯას ეკლესიის კურთხევაზედ

ჩქვბ-სა წელსა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ძალითა და შეწვევითა ღვთისათა, დღეს იქმნა კურთხევა და განათლება ეკლესიისა ამის თქვენისა. ახლა პირველად მაღლობა შესწირეთ მოწყალესა ღმერთსა, რომელმანცა მოგცა თქვენ სურვილი და შეძლება აღშენებად ამა ეკლესიისა. თქვენ თვითონ იცით, ძმანო, თუ ვითარი ძველი, ვიწრო და უგვანი იყო უწინდელი თქვენი ეკლესია; დიდის ხნითგან ფრიად და მიუცილებელად საჭირო იყო თქვენთვის აღშენება ამ ეკლესიისა, გარნა სიღარიბე და სიმცირე გაშინებდათ თქვენ. ხოლო აწ ღმერთმან მოგცა თქვენ შეძლება და თითქმის კიდევ დაასრულეთ ამ მოკლე ჟამად ეს ფრიად სასარგებლო საქმე; და თუმცა ჯერედ არ არის სრულიად გათავებული ეს ეკლესია, გარნა ღმერთი მოწყალეა: რაიცა აკლია, იმასაც შეავსებთ მალე.

მეორედ, ძმანო, უნდა ეცადოთ და კეთილად ისარგებლოთ ამ ეკლესიის მაღლითა, მიიღოთ ამისგან სწავლა, განათლება, განწმენა და ცხოვნება. ეკლესია მისთვის შენდება, რომ ქრისტიანეთა მიიღონ სულიერი მაღლი და სასარგებლობა: რა ჰკუთ იქმნება, რომ ეკლესია უმჯობესი აღაშენოთ და თქვენ თვითონ კი არ შეიქმნეთ უმჯობესნი! მარტო ეკლესიის აღშენება არ გაცხოვნებს თქვენ, უკეთუ ეკლესიის აღშენებასა-თანა სულიცა და გულიც არ აღიშენეთ ისრე, როგორც

ღმერთი მოითხოვს ჩვენგან. რა არის სულის აღშენება და რით, ან რა საშუალებით აღაშენებს კაცი სულსა თვისსა? სულიერი აღშენება ის არის, როდესაც კაცი, პირველად ჭკუითა თვისითა განათლდება, ესე იგი, იცნობს ღმერთსა, თავის თავს, თავის სჯულს, თავის მოვალეობას; მეორედ, გულითა და მოქმედებითა თვისითა შეიყვარებს ღმერთსა და მისს სჯულსა და სცდილობს, რათა აღასრულოს იგი, გარნა ამ სულიერს აღშენებას მიიღებ შენ ეკლესიისაგან: ეკლესია არის, პირველად, შენი მასწავლებელი და განმზრდელი. ხორციელად შენ გამოგზარდეს შენთა მშობელთა, სულიერად შენ გამოგზარდის და განგანათლებს ეკლესია; ყოველი წირვა-ლოცვა, ყოველი წესი და საღმრთო მოქმედება ისრე არის დაწყობილი და დაწესებული ეკლესიაში, რომ შენ ისწავლო შენი სჯული, ჭკუა განგენათლოს და შეიქმნე კეთილი ქრისტიანი. **მ**ლონდ ეცადე, გულის ხმიერად ისმინე, რაც ეკლესიაში საღმრთო წიგნებს კითხულობენ და უთუოდ შეიტყობ და ისწავლი, რაც საჭირო არის შენთვის. **აქ** გაიგონებ და შეიტყობ როგორ დაბადა ღმერთმან ცა და ქვეყანა ექვს დღეს; როგორ შექმნა მიწისაგან ღმერთმან პირველნი კაცნი, ჩვენნი წინაპარნი, **ადამ** და **ევა**, მისცა მათ სამოთხე, მშვენიერი საცხოვრებელი: როგორ მოხდა ცოდვა **ადამ** და **ევასი**; როგორ განაგდო იგინი ღმერთმან მდემითგან; როგორ მას შემდეგ კაცი დაეცა, შეიქმნა ცოდვილ და ღვთის წინააღმდეგ, როგორ სცდილობდა ღმერთი კაცის მოქცევასა, განათლებასა, ცხოვრებასა. ღმერთმან მოუვლინა კაცთა წინასწარმეტყველნი, მისცა სჯული ძველისა აღთქმისა; აღუთქვა მოვლინება ქვეყანაზედ მხსნელისა და მაცხოვრისა **იესო** ქრისტესი. სახარებითგან შევიტყობთ, როგორ მოვიდა ქვეყანაზედ **შფალი** ჩვენი, **ძე** ღვთისა, იშვა ქალწულისაგან, მოგვცა ახალი აღთქმა სახარებისა, მოგვცა ქრისტიანობა; შემდგომ **თავის** თავი შესწირა ჩვენთვის ჯვარცმითა, სისხლითა აღხოცა ჩვენნი ბრალნი, შეგვარიგა ღმერთთან, შეგვაერთა მასთან;—მოკლედ, ამას ყოველსა და სხვასაცა, რაიცა საჭირო არს, შეიტყობ და გაიგებ, თუ კარგად ისმენ წირვა-ლოცვასა.

მეორედ, ეკლესია არის შენი განმწმედელი, მაცხოვრე-

ბელი. რა ნაირად? ჩვენ ყოველნი ცოდვილნი ვართ, ცოდვა-
სა შინა განვატარებთ ღღეთა ჩვენთა; გარნა რა ნაირად, ანუ
რა სახით მოგვცემს ეკკლესია მოტევებასა ცოდვათასა? იმ სა-
ხით, რომელ კაცმან ცოდვილმან უნდა მოინანოს ცოდვა თვისი,
ღმერთს უნდა მოსთხოვოს შენდობა; ხოლო უფალმან ჩვენმან
იესო ძრისტემან, ჩვენთა ცოდვათა განსაწმედელად, მისცა
წმიდასა ეკკლესიასა შვიდნი საიდუმლონი: ნათლის-ღებითა
შენ შეიქმენ ქრისტიანე; უკეთუ ნათელ-ღებული კაცი შთავარ-
და ცოდვაში, განიწმიდება წინაშე ლეთისა მონანებითა და აღ-
სარების თქმითა; აღსარება მისთვის დააწესა ღმერთმან, რო-
მელ კაცი ცოდვილი შევა მონანებაში, აღუთქვამს ღმერთსა,
რომელ ამიერთგან აღარა იქმს იმ ცოდვას და მიიღებს გან-
ტევებასა და შენდობასა თვისთა ცოდვათა. ბარნა აღსარება
ყოველ კვირას არ შეგიძლიან სთქვა, ხოლო ვედრება, მონა-
ნება შეგიძლიან ყოველს წირვაზედ შესწირო ღმერთსა. ბო-
ლოს, ისიც დიდი საქმე და სულიერი სარგებლობა არის, რო-
მელ ეკკლესია თქვენი შემაერთებელი სიყვარულის და ერ-
თობის მასწავლებელია. სოფელში ყოველი კაცი თავისთვის
ცხოვრებს და სცდილობს, ყოველს კაცს აქვს თვისისაკუთარი
საქმე, ყოველი კაცი ეძიებს თავის საკუთარს სარგებლობასა,
ყოველს კაცს თავისი საკუთარი სახლი აქვს, საკუთარი ყანა,
საკუთარი საქონელი. მრთი სიტყვით, სოფელი და სოფლიუ-
რი საქმე კაცს კაცისაგან განყოფს, განაშორებს, ხშირადაც
გადაამტერებს, ხოლო ეკკლესია არა თუ განყოფს, არამედ
შეაერთებს, დაახლოვებს, შეაყვარებს კაცს კაცთან. რა ნაი-
რად მოგვცემს ამას ეკკლესია და რა სახით გვასწავლის? იმ
სახით, რომელ ეკკლესიაში ყოველნი ერთნი ხართ, ეკკლე-
სია ყოველთა-თავის ერთს წირვას, ერთს ლოცვას და ერთს
მოქმედებას აღასრულებს. მრთი ემბაზისაგან გცემს ყოველთა
ნათელს, ერთი ბარძიმისაგან გაქმევს ხორცსა და გასმევს
სისხლსა ძრისტესსა. წარმოიდგინე, როგორ დაშორებული
არის სოფელში მდიდარი ღარიბისაგან, შემძლებელი უღონო-
საგან, და დიდი მცირისაგან, გარნა აქ, ეკკლესიაში, ყოველნი
ერთ-ხართ და ერთად-ერთი ლოცვა გესმისთ, ერთს წესს და
საიდუმლოს მიიღებთ ყოველნი. აჰა, რა სახიერი და კეთი-

ლის-მოქმედი არის ჩვენთვის ეკკლესია, გარნა, თუ გსურს, ესე ყოველი მიიღო მისგან, იყავ ერთგულ და მორჩილ მისი.
— ამინ.

მ რ ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქმული ოსტადგი კუდაროს ხეობის ეპკლესიაში.*)

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა

მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო! თქვენ, ამ ხეობის მცხოვრებნი, შეწევნითა, მადლითა და მოწყალებითა ღვთისათა ახლა ხართ ქრისტიანენი მართლ-მადიდებელნი. თუმცა დიდი ხანი არ არის, რაც ღმერთმა მოგცა თქვენ განათლება ძრისტეს სჯულითა და ზოგნი თქვენგანნი ახლაც არ არიან მონათლულნი, გარნა მამანი თქვენნი უწინდელს ძველს დროებაში ქრისტიანენი იყვნენ და მართლ-მადიდებელნი. ეს კარგად იცით თქვენცა ყოველთა. ის ძველი ეკკლესია, რომელსაც თქვენ ჰხედავთ მახლობლად ამ სოფლისა, და რომლისა თქვენ ესოდენი შიში და მორჩილება გაქვსთ, რომ ყოველთვის შესწირავთ მსხვერპლსა, და რაც შესაწირავი შედის, ფულით ანუ ნივთით, ვერავინ ვერ გაბედავს ხელი ახლოს, თუმცა არც კარი აქვს ახლა იმ ეკკლესიას, არც კლიტე, და არათუ იმ ეკკლესიაში, შიგნით, არამედ რაც გარემოს იმ ეკკლესიის ხეები არის, ვერავინ ვერ გაბედავს ხელი ახლოს და იქითგან გამოიტანოს რაიმე.— ეს ძველი ეკკლესია კარგად გაჩვენებს თქვენ, რომელ აქ ძველითგანვე იყო ქრისტიანობა, მამანი თქვენნი ქრისტიანენი იყვნენ. როგორ მოხდა, რომ ქრისტიანობა თქვენ შორის მოისპო მერმედ? ეს მოხდა ცუდი დროებისაგან; ამ მთებში, აგრედვე მრთელს იმერთში და საქართველოში იყო აღრეულობა, ომი, ჩხუბი მტერთაგან, ყოველი სწავლა და სჯული დამცირდა და შემდგომ დაიკარგა თქვენ შორის, ვინაითგან აღარ გყავდათ მართლ-მადი-

*| მთარგმნელი ოსურად ეტყოდა მსმენელთა.

დებელნი მღვდელნი. ბარნა აწ ლმერთმან მოგვცა კვალადვე მწვიდობა და უშიშროება მტერთაგან, ახლა მთავრობამ კვალადვე გამოგვიზავნა მღვდელი და სცდილობს, რომ იყოს უწინდელსავით ქრისტიანობა და განათლება თქვენში.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, ვინაითგან თქვენ ახლა მოინათლენით, გაქრისტიანდით, მაშ ეცადეთ, რომ შეიტყოთ, თუ რაი არს ქრისტიანობა, როგორი უნდა იყოს ქრისტიანე ცხოვრებითა თვისითა. მარტო ის კი არ არის საკმაო, რომ კაცი მონათლოს და ზოგჯერ ეკკლესიაში შევიდეს და პირ-ჯვარი დაიწეროს. მარტო სახელით კი არ უნდა იყოს კაცი ქრისტიანე, არამედ უმეტესად საქმით.

რაი არს ქრისტიანობა, ანუ ვინ არის ჭეშმარიტი ქრისტიანე? ქრისტიანობა ჭეშმარიტი მღვდმარეობს ორს საგანში: პირველად, მართალს და ჭეშმარიტს აზრში ლმერთზედ და კაცზედ, და მეორედ, კეთილსა და წმიდა ცხოვრებაში. ჭეშმარიტი ქრისტიანე ის არის, ვისაც აქვს ორი ესე: მართალი, ჭეშმარიტი სარწმუნოება და კეთილი ცხოვრება. სითგან შეგიძლიანთ თქვენ შეიტყოთ, ისწავლოთ და მიიღოთ მართალი და ჭეშმარიტი აზრი ქრისტეს სჯულზედ? ეს შეგიძლიანთ მიიღოთ ამ ეკკლესიისაგან და ამ თქვენი მოძღვრისაგან. ეკკლესია, ძმანო ჩემნო, იმისთვის არის აღშენებული, რომ ქრისტიანეთა იარონ იმაში და ისწავლონ ლოცვა, მიიღონ განათლება და ჭეშმარიტი ცნობა თავის სჯულზედ. ეკკლესიაში ყოველს წირვა-ლოცვაზედ იკითხავს მკითხველი საღმრთო წერილსა, ესე იგი, იმ წიგნებს, რომელნიც სულის წმიდის შეგონებით და სწავლით დასწერეს წმიდათა წინასწარმეტყველთა და წმიდათა მოციქულთა. იმ წიგნებში ყოველივე კარგად არის დაწერილი, რაც უნდა იცოდეს კაცმან ლმერთზედ, კაცზედ, ქვეყნიურსა და ზეციურზე. ეკკლესიაში წარკითხვენ სხვა და სხვა ლოცვებსა: ამ ლოცვებთაგან სხვაზედ უფრო გულის-ხმიერად უნდა ისმინოთ ის მოკლე ლოცვა, რომელიც დაიწყება ესრედ: **მრწამს ერთი ლმერთი, მამა...** ეს ლოცვა, მე უბრძანებ მღვდელსა, თქვენს ოსურს ენაზედ წაიკითხონ ყოველს წირვაზედ. **თუ** კარგათ გაიგონებთ ამ ლოცვას, მაშინ შეიტყობთ, რაი არს ქრისტიანობა, რა უნდა სწამდეს ქრისტი-

ანეს. იქ არის თქმული რომელ ჩვენ უნდა გვრწამდეს ერთი ლმერთი, სამთა განუყოფელთა პირთა შინა: მამა, ძე და სულიწმიდა. იესო ძრისტე, ძე ლვთისა, მოვიდა ქვეყანაზედ, შოვლად-წმიდა ქალწულისაგან მიიღო ჩვენი კაცობრივი ბუნება, სცხოვრებდა კაცთა შორის, პალესტინის ქვეყანაში; გვასწავლა სჯული, მოგვცა სახარება; მერმე ჩვენთვის იტანჯა, ჯვარს-ეცვა, მესამე დღეს საფლავითგან აღსდგა, ამალდა ზეცას. მინც იმას შეიყვარებს, იმის სიტყვას მიიღებს; ნათელ-იღებს, მისმცნებას აღასრულებს, იგი არის ქრისტიანე, მას თვითონ იესო ძრისტე იშვილებს, ძმად აღიყვანს და მომავალს საუკუნესა შინა მისცემს დაუსრულებელს ნეტარებასა. ამას ყოველსა და სხვასაც რაც საჭირო არის, გაიგონებ და დაისწავლი ეკ-კლესიაში.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, ისიც უნდა გახსოვდესთ რომელ რათგანაც მოინათლენით და ქრისტიანენი ხართ, უწინდელნი თქვენნი, რაც გქონდათ, ცრუ და შეცთომილნი აზრნი და ჩვეულებანი უნდა დაუტევოთ, დაივიწყოთ და უარ-ჰყოთ. მრავალნი ცუდნი და შეცთომილნი აზრნი გქონდათ თქვენ და ახლაცა, სამწუხაროდ, გაქვსთ. მე გეტყვი თქვენ მხოლოდ ერთს მაგალითს: ვისაც სურს თქვენ შორის შეარცხვინოს ვინმე ანუ სიმაართლე რაზედმე შეიტყოს იმისგან, აღიღებს დამხრჩვალს კატას, ანუ ძაღლს, ანუ სახედარს და ჩამოჰკიდებს იმის სამამაპაპოს საფლავზედ. ამისთანა სასირცხო ჩვეულებაზედ ისეთი მორიდება გაქვთ და რწმუნება, რომელ დიდ-ფასს მისცემს ზოგიერთი, რომ არ უყოს კაცმა ეს საქმე. მს ჩვეულება, ძმანო ჩემნო, საშინელი უგუნურება არის და თუ არ მოიშალეთ იგი, არ იქმნებით ქრისტიანენი. ძრისტიანეთა ესრედ ჰრწამსთ: ვინც ჯვარზედ და სახარებაზედ სიცრუეს იტყვის, საუკუნოდ ჯოჯოხეთში შთავარდება. რალა გინდათ ამაზედ უმეტესი!

ახლა ის ვსთქვათ, როგორ უნდა სცხოვრობდეს ქვემარტი ქრისტიანე, რა ყოფა-ქცევისა უნდა იყოს? მისაც სურს ნამდვილ ქრისტიანულად იცხოვროს, მან ორ-გვარი სიყვარული უნდა შეიძინოს გულითა თვისითა: ერთი ლვთისა და მეორე კაცისა, ესე იგი, ლმერთი უნდა შეიყვაროს ყოველითა

გულითა თვისითა და კაცი როგორადაც თავი თვისი. რა არის ღვთის სიყვარული? ღვთის სიყვარული ის არის, როდესაც შენ გახსოვს, რომ ღმერთი არის შენი მამა და შემოქმედი, ყოველთვის გხედავს შენ, ესმის ყოველი შენი სიტყვა, გახინჯავს შენს გულს, და თუ ესრედ გახსოვს, სკდილობ, რომ ყოველი მისი ბრძანება და მცნება აღასრულო. რა არის კაცის სიყვარული, ეს მოკლედ გამოგვიცხადა შუალმან იესო ქრისტემან: რაც გინდა, რომ გიყოს შენ კაცმან, შენც ის უყავი კაცსა; შენ, რასაკვირველია, გასურს და გიამება, რომ ყოველმან კაცმან შეგიყვაროს, ნუგეში-გცეს, პატივი-გცეს შეგეწიოს გაჭირვების დროს; შენც ისრე უყავ ყოველს კაცს და მაშინ იქმნები ქვეშარიტი ქრისტიანე.

ბარნა, ძმანო ჩემნო, აქაც უნდა გითხრა, რომელ თქვენ შორის აქამომდე არიან ბევრნი ცუდნი ჩვეულებანი, რომელნი თქვენ მაშინ ისწავლეთ, როდესაც აღარ იყო თქვენში ქრისტიანობის ნათელი, და ახლა რათგანაც ეს ნათელი ღმერთმან კვალადვე მოგივლინათ, უნდა დაივიწყოთ. პირველად, აქამომდე ისმის თქვენ შორის ქურდობა, რომელიც არის დიდი სირცხვილი და საძაგლობა. ძარგი კაცი და საქები ქრისტიანე ის არის, რომელიც თავის ხელით, თავის მუშაობით თავის თავს და თავის ოჯახს არჩენს. ღმერთმან ისრე დაუნიშნა კაცს, რომელ ოფლითა თვისითა სჭამდეს პურსა თვისსა. რა წესი, ან რა ცხოვრება იქმნება სოფელში, რომ შენს მეზობელს შენ მოპარო და წაართვა და შენმა მეზობელმაც შენ მოგპაროს და წაიღოს? მიღას შეუძლიან მაშინ ცხოვრება ქვეყანაზედ? არა, ძმანო ჩემნო, ეცადეთ და მოსპეთ ეს სირცხვილი თქვენ შორის, რომ მეზობელნი თქვენნი აღარ იტყოდენ თქვენზედ ცუდსა და სირცხვილსა.

მეორედ ცუდი ჩვეულება ის გაქვსთ, რომ მიცვალებულის ხსენებასა ზედა არა გაქვსთ ზომიერება, ურიცხვს საქონელს დაკლავთ, ურიცხვს სტუმარს მოუწოდებთ, დაითვრებით, წაეჩხუბებით ერთი მეორესა. ზოგიერთი თითქმის კიდევ გაღარიბდა ამ ჩვეულებისაგან. არ არის, ძმანო, ეს კარგი ჭკუა. მოსპეთ ეს ჩვეულება, რომელიც ხორციელადაც გავნებსთ და სულსაც წარსწყმედს.

ძმანო ჩემნო, მე მისთვის მივიღე ესოდენი შრომა, ესოდენი გზა და მთები გამოვიარე, რომ მსურდა თქვენი ნახვა და დარიგება. თუ ჩემს სიტყვას დაიმარხავთ, თქვენთვისაც კარგი იქმნება და მეც მიამება: ბარნა მე მრავალ-ჯერ ვერ გნახავ თქვენ; ყოველთვის თქვენთან ვერ ვიქმნები. ჩემს მაგიერად ეს თქვენი მღვდელი და მოძღვარი დამიტევებია აქ. მაგისი დარიგება და სიტყვა ისმინეთ და აღასრულეთ. ის ცუდს არაფერს არ გასწავლისთ, არამედ ყოველსავე თქვენ სასარგებლოს გეტყვისთ.— ამინ.

ს ი ტ უ ვ ა

სოფელს სვირის ეკლესიასა შინა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

როდესაც მე ვსწირავ ზოგიერთი სოფლის ეკლესიასა შინა, ხშირად მაქვს გული შეწუხებული და მწუხარე, მისთვის, რომელ ვიცი და მესმის ცუდი ამბავი იმ სოფლის მცხოვრებთა ქრისტიანეთა ზედა, მესმის მათი ცუდი ყოფა-ქცევა, უწესობა, სჯულის წინააღმდეგობა, უკმაყოფილება მრევლსა და მოძღვარს შორის. ბარნა, როდესაც მე მომიხდება წირვა ამ თქვენს ეკლესიაში, მე ვარ მხიარული და გულს მოდგინებით ვასრულებ წირვის წესსა. რისთვის?— მისთვის, რომ თქვენზე არ მესმის ცუდი ამბავი, არამედ მესმის და კიდევაც ვხედავ, რომელ, ლეთის მადლით და ლეთის შეწევნით, თქვენ შორის არის ნიშნები კეთილისა ქრისტიანობისა,

პირველად, თვით ეს ეკლესია, ყოველთა სხვათა სოფლის ეკლესიათა უდიდესი და უმჯობესი, თქვენის ერთგულებით აღშენებული წინედ ამისა და ახლა კიდევ შესაფერი სამრეკლო, დაწყებული და თითქმის გათავებული, ცხადად ამტკიცებენ, რომელ თქვენ გაქვსთ დიდი სასოება და ერთგუ-

ლება ლეთისა. ბარნა ეკკლესიის და სამრეკლოს აშენება არასფერს დაამტკიცებდა, თუ სხვაფერაც კარგნი არ ყოფილიყავით. ჩემთვის ის უფრო არის სანატრელი და სანუგეშო, რომელ თვით ამ თქვენს დიდს სოფელში სუფევს მშვიდობა და მყუდროება, არ მესმის, რომ თქვენ შორის იყოს შფოთი, შური და ცილობა, არამედ მესმის, რომ თქვენ გიყვარსთ მყუდრო ცხოვრება, კვირას და დღესასწაულს დღეს წირვა-ლოცვაზედ სიარული და, რომელიც ჩემთვის უმეტესად არის სასიამოვნო, თქვენ გაქვსთ ერთგულება და მორჩილება წინაშე სულიერთა თქვენთა მოძღვართა. ღიდი სიკეთე არის და დიდი მადლი, ძმანო ჩემნო, როდესაც მოძღვართა და მოწაფეთა შორის სუფევს თანხმობა და სიყვარული! მაშინ ქრისტიანული სჯულიც უკეთესად აღსრულდება. ბარნა, სადაცა არ არის თანხმობა და ერთგულება მღვდელთა და ერთა შორის, იქ ქრისტიანული წესი ვერ აღსრულდება კეთილად. რა სახით უნდა აღასრულოს მოძღვარმა თვისი მოვალეობა, თუ კი მის მოწაფეს არ აქვს მორჩილება და არ ისმენს მისსა დარჩებასა. სამწუხაროდ ჩვენდა, ჩვენს ქვეყანაში ხშირად და უსაფუძვლოდ იციან ერის კაცებმა მოძღვართა ზედა საჩივარი და უკმაყოფილება; გარნა ამ თქვენს დიდს სოფელში არ გამიგონია ჯერედ ესრედი ამბავი. ამასზედ მე ვმადლობ ღმერთსა და თქვენც. მოგილოცავ ამას. ძმანო, ეცადეთ, რომ ყოველთვინ ესრედი იყოს თქვენ შორის.

ახლა, ძმანო, ქრისტიანენო, ისმინეთ მოკლე განმარტება დღეს წარკითხულის სახარებისა. შინც კარგად ყური დაუგლო დღეს წარკითხულს სახარებას, იმას უთუოდ ახსოვს, რა დიდი და საკვირველი სასოება და სარწმუნოება ქონდა ერთს საწყაალს უბრალო დედა-კაცს. იგი დიდი ხნითგან იყო სნეული; ვერც ერთმა ექიმმა ვერ მოაჩინა იგი. მაშინ მან გაიგონა იესო ძრისტეზე, რაოდენსა სასწაულსა იქმოდა იგი. პირდაპირ ვერ გაბედა მისვლა და თხოვნა შემწეობისა, არამედ იფიქრა თავის გულში: საკმაო იქმნება, რომ მისს შესამოსელს უკანითგან ხელი ვახლოო; მართლა, მიეახლა იგი და უკანითგან ხელი შეახო იესო ძრისტეს შესამოსელსა და მაშინვე

მორჩა სწეულობისაგან. აჰა, რა ცხოველი სარწმუნოება ქონდა უბრალოსა მას დედაკაცსა!

სარწმუნოება, ძმანო, ორ ნაირი არის: ერთი ცხოველი, მეორე მკვდარი. ცხოველი სარწმუნოება ის არის, რომელიც მოქმედებს კაცის გულში, დაიმორჩილებს კაცის ნებას და ხასიათსა, განათლებს და გააცოცხლებს მისსა გულსა და სულსა, ცოდვას მოაძულებს და კეთილს საქმეს შეაყვარებს. მკვდარი სარწმუნოება ის არის, რომელიც გულში არ მუშაობს, ვერცა ერთსა კეთილსა საქმესა ვერ შეაგონებს და ვერ აქმნევინებს; ერთი სიტყვით, საქმით არ გამოსჩნდება. ზოგიერთს ქრისტიანე კაცს რომ შეხედავ, ვერაფრით ვერ შეატყობ, აქვს თუ არა სარწმუნოება. საყდარშიც დადის, პირჯვარსაც იწერს, მაგრამ საქმე და ყოფა-ქცევა მისი არ აცხადებს მისსა სარწმუნოებასა; გული ცივი აქვს, ცოდვას არ ერიდება, ღვთის ნებაზედ არ დადის, არამედ თავის ბოროტს სურვილს ასრულებს; ზოგიერთი მოუნათლავი თათარიც კი სჯობია მას ყოფა-ქცევით. არა ესრედ იქცევა ის კაცი, რომელს აქვს გულში ცხოველი სარწმუნოება! ბული მისი არის მხურვალე ყოველს კეთილს საქმეზე; ფრთხილად გაარჩევს ცოდვასა და მადლსა და სხვა კაცშიაც რომ ნახავს რომელსამე კეთილს საქმეს, უხარია; არავის არ ატყუებს, არავის არ აჭირვებს, არამედ არის ყოველს კაცთან ღმობიერი და მოწყალე. შევედროთ, ძმანო, ღმერთსა, რომ მან გააცოცხლოს ჩვენს გულში სასოება და სარწმუნოება. — ამინ.

თქვეული გურიიში სოფლის გახვის ეკლესიის კურთხე.

ვაზედ, ჩუგუ-სა წელსა, საქტ. ც-სა.

მოგილოცავ, მართლ-მადიდებელნი ძმანი ქრისტიანნი, აწინდელსა დღესასწაულსა ამას, რომელი დღეს შეიქმნა თქვენთვის ას-წილ უდიდეს და აღსავეს სიხარულითა ახლისა ამის თქვენისა ტაძრის კურთხევითა. ღარწმუნებული ვარ და კიდევ ვხედავ თვალითა ჩემითა, რომელ დღეს თქვენ ყოველთა და უმეტესად ამ სოფლის მცხოვრებთა დიდი სიხარული და მხიარულება გაქვსთ გულთა შინა თქვენთა, რათგანაც ხედავთ, რომელ გრძელ-ჟამიერი თქვენი შრომა ამ საყდრის აშენებაზე დღეს დაგვირგვინდა მით, რომ ელისეთ წირვის მოსმენასა მას შინა. მეცა მონაწილე ვარ, საყვარელნი მემამულენო ჩემნი, გულ-წრფელისა ამა თქვენისა სიხარულისა, ვინათგან ვიყავ მოზიარე მეცა შრომისაცა და მოღვაწეებისა თქვენისა აღშენებასა შინა მისსა. ჭეშმარიტად, დიდი სიხარული და მხიარულება გვმართებს ღვთის წინაშე დღეს ჩვენ ყოველთა; აღურაცხველი მადლობა უნდა შევსწიროთ მოწყალესა ზეციერსა მამასა, რომელმან მოგვცა ჩვენ ღონე და ძალა მოყვანებად სისრულესა შინა დიდისა ამის საქმისა. მრავალი წელიწადი გადიოდა, რაც თქვენ თვითონ ხედავდით, რა სიჭირო იყო ამ სოფელში ნაცვლად დაძველებულისა და ვიწროისა უწინდელისა ეკლესიისა აღშენება ახლისა და ვრცელისა, გარნა სიღარიბე და სისაწყლე თქვენი დიდხანს გაშინებდათ და გიშლიდათ თქვენ დაწყებად ამ საქმისა. ბოლოს, არა მიმხედველნი თქვენისა სიღარიბისა და ყოვლითა მხრით შეუწყვენელობისა, თქვენ კიდევ დაიწყეთ ერთი მცირე ეკლესიის შენობა; გარნა იგი უცბად დაირღვა და დაგტოვა თქვენ უმეტესსა მწუხარებასა და სასოწარკვეთილობასა შინა. იქმნება მაშინ ზოგი-

ერთი თქვენ შორის მხედველი ესრედისა სამწუხაროისა საქმი-
სა, კიდევ ფიქრობდა თავის გულში: რისთვის და რა სახით
დაგვემართა ეს უბედურება? ნუ თუ ღმერთს არ სურს, რომ
აღშენდეს აქ ახალი ეკლესიაო? ბარნა ღმერთმან, რომელი
ხედავს მომავალსა, ვითარცა აწინდელსა, წინადვე იცოდა, რო-
მელ ჟამთა ცვლილებისაგან გამოსჩნდებოდა ახალი გარემოე-
ბანი, რომელნი შეგაძლებინებენ თქვენ აღგებად აქ უმჯობესი-
სა ეკლესიისას და აჰა-ესერა, შეწვენითა ღვთისათა, აღეგო
ახალი ესე და უმწვენიერესი ეკლესია. აწ უკვე გულითადი
მადლობა შევსწიროთ მაცხოვარსა ჩვენსა, შფალსა იესო ძრი-
სტესა, და ყოვლად წმიდასა დედასა მისსა, რომლისა სახელი
წოდებულ არს ტაძარსა ამას ზედა.

ბარნა, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ღმერთს მადლობას მარ-
ტო ენით არ უნდა შევსწირვიდეთ, არამედ საქმითაც. როდის
და რა სახით გამოსჩნდება, რომ ჩვენ ჭეშმარიტად ახლა ღვთის
მადლობელნი ვართ? მს გამოსჩნდება მაშინ, როდესაც ჩვენ
კეთილგონიერად ვისარგებლებთ ამ საყდრითა, როდესაც ეს
საყდარი მოგვცემს ჩვენ სულიერსა სარგებლობასა. რისთვის
აღაშენეთ თქვენ ეს საყდარი? რისთვის მიიღეთ ესოდე-
ნი შრომა და რად გიხაროდათ, როდესაც ხედიდით წარმა-
ტებასა და აღსრულებასა მისსა? ნუთუ სასიქადულოდ და თა-
ვის საქებლად აღაშენეთ ეს საყდარი? ღმერთმა ნუ ქნას! მა-
შასადამე, რისთვის აღაშენეთ იგი? მგონებ მისთვის, რომ რო-
მელსამე სიკეთესა და სარგებლობასა მოელოდით ამ საყდრით-
გან. რა მადლი, რა სიკეთე მიეცემა კაცს ეკლესიისაგან, ამა-
ზე ახლა მოკლედ ვიფიქროთ.

პირველად, კაცი, რომელი ერთგულად და გულსმოდგი-
ნედ ივლის საყდარში და ისმენს წირვა-ლოცვასა, მხურვალი-
თა გულითა და სასოებითა ევედრება ღმერთსა, ყურადღებით
და გონიერად ისმენს ყოველსა, რასაც საყდარში წაიკითხვენ,
რასაც გაიგონებს, სცდილობს, რომ ახსოვდეს და ისე მოიქ-
ცეს თავის სახლში, როგორც ეკლესიაში გაიგონა; ის კაცი
ცოტ-ცოტად სრულიად გამოიცივლება და უმჯობესი და უკე-
თესი კაცი შეიქმნება. ჭკუა და გონება მისი განათლდება, რათ-
განაც ყოველს წირვაზე ესმის საღმრთო წერილისაგან მრავა-

ლი ღვთიური აზრი და მცნება, რომელთა ისეთი ძალა და მადლი აქვს, რომ სრულიად შესცვლიან და გააკეთებენ კაცის ბუნებასა. ბული და ხასიათი მისი გაკეთდება; რაც ცუდი ჩვეულება და ზნე სჭირს, იმას ცოტ-ცოტად დაივიწყებს და, ნაცვლად ამისა, მიიღებს პატიოსანსა და კეთილსა ხასიათსა. ადამიანს, ძმანო ჩემო, ისრედი ბუნება აქვს, რომელ თუ ყოველს დღეს თავის თავს თვითან არ უფროთხილდება, ანუ თუ ერთი ვინმე სხვა ყოველთვის არ აღვიძებს, არ შეაგონებს, არ ასწავლის, მაშინ იგი თან-და-თან ფუჭდება, ბოროტდება და ბოლოს შეიქმნება მონა ცოდვისა. მკვლესია მისთვის შენდება, მისთვის უნდა ვიაროთ წირვა-ლოცვაზე, რომელ იქსადმართო წერილის მოსმენითა, წირვის და ლოცვის წესდებულებითა, ეკლესიაში წმიდანების და სიწმიდის ხედვითა, გაიღვიძოს ჩვენს გულში ღვთის მადლმან, სიწმიდემან, სათნოებამან და დასუსტდეს და განქარდეს ყოველი ღვარძნილი და წინააღმდეგი ჩვეულება.

მრავალნი ბოროტნი ჩვეულებანი და ქრისტიანობის წინააღმდეგნი ზნეობანი გვაქვს ჩვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ამ მცირე გურიის მაზრაში მცხოვრებთა. იქმნება კიდევ გაგიკვირდესთ თქვენ და გეწყინოსთ, მაგრამ მაინც ვიტყვი და ვგონებ ნამეტანი არ იქმნება ეს თქმა: ჯერედ არც კი გაჩენილა ჭეშმარიტი ქრისტიანობა გურიაში. ათასი წელიწადი მეტია, რაც ეს ქვეყანა მოინათლა, მაგრამ ქრისტიანობა ჯერედ არ არის აქ დამყარებული. მართალია პირჯვრის დაწერა კი ვიციით, საყდარში კი დავდივართ, მაგრამ ქრისტიანობა არ არის ჩვენში. შიტხელია ეს სიტყვა, მაგრამ როდესაც დაუკვირდებით საზოგადოდ აქაურსა ზნეობითსა მდგომარეობასა, როდესაც ვიფიქრებთ ერთი მხრით, როგორ უნდა იქცეოდეს ჭეშმარიტი ქრისტიანი და მეორე მხრით ვნახავთ, რა სახით ცხოვრობენ აქაურნი ქრისტიანენი, მაშინ თითქმის არ იქმნება ეს ნამეტანი სიტყვა. რით გაირჩევა ჭეშმარიტი ქრისტიანული საზოგადოება სხვათა ურწმუნოთა საზოგადოებათაგან? შევალმან ჩვენმან იესო ძრისტემან უბრძანა მოწაფეთა თვისთა: **ამით სცნან ყოველთა, რამეთუ მოწაფენი ჩემნი ხართ, უკეთუ იყვარებოდეთ ურთიერთ-არს.** აჰა, ქრისტიანობის ნიშანი! რომელს ქვეყა-

ნაშიც, ანუ სოფელშიც არის ჭეშმარიტი ქრისტიანობა, იქ უნდა იყოს სიყვარული, ერთობა, ერთგულება, გარნა ნაცვლად ამისა აქ ჩვენ ყველგან ვხედავთ შურსა, სიძულილსა, განხეთქილებასა და შფოთსა. თუმცა ყოველნი მონათლულნი ვართ, ჩვენ ყოველნი ქრისტიანედ უწოდებთ თავთა ჩვენთა, გარნა სული და ბეჭედი ქრისტიანობისა, ესე იგი, სიყვარული ღვთისა და მოყვასისა არ არის ჩვენში. ამასთანავე ერთი საშინელი ცუდი თვისება გვაქვს ჩვენ, საკუთრად გურულებს. ბურული კაცი არის საშინლად გულ-ფიცხელი და მოუთმენელი და გულფიცხელობითა თვისითა მრავალ-გზის შთავარდება საშინელთა ცოდვათა შინა. რავდენჯერ მომხდარა ამ ჩვენს მცირე ქვეყანაში, რომელ ერთი უბრალო სიტყვის თქმისათვის კაცს კაცი მოეკლას

ძმანო ჩემნო! რათგანაც ესრედ დაცემულია ამ ჩვენს ქვეყანაში ქრისტიანობა და კეთილი ზნეობა, ახლა მაინც გავიღვიძოთ მადლითა და შემწეობითა ახლისა ამის ტაძრისათა, და ვითარცა იგი იქმნა დღეს განახლებული, ვგრედცა ჩვენ განვახლდეთ ზნეობითა.

ღმერთო, მაცხოვარო ჩვენო! შითარცა ცხოველს-ყოფელმან მადლმან შენმან აკურთხა და განაახლა. საყდარი ესე, ვგრედვე განაახლე ცხოვრებაცა ჩვენი მეოხებითა ჰოვლად-წმიდისა დედისა შენისათა; ჰყავ, რათა დღეს იქმნეს დასაბამი მოქცევისა ჩვენისა, განახლებისა და სულიერისა წარმატებისა; განსწმიდე ზნეობა ჩვენი უგვანი, რათა აღარა ვიქმნეთ ამიერითგან ბრმანი, ბოროტნი, ურთი-ერთისა დამჩაგვრელნი და მჭამელნი, არამედ შევიყვაროთ ერთობა, გვიყვარდეს ღმერთი და მოყვასი ჩვენი; დაამშვიდე და დააღბე ფიცხელი გული ჩვენი, და მოგვეც ჩვენ ნაცვლად მისა სიმდაბლე და შემუსვრილება გულისა, რათა ვიყვნეთ ჩვენ ამიერითგან ჭეშმარიტნი ქრისტიანნი საქმითა და არა მხოლოდ სიტყვითა.—ამინ.

თქვენი რაჯის უფლის სოფლის ცახის ეკლესიის კურთ-
ხევაზედა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

მოგილოცავ კურთხევასა ახლისა ამის თქვენის შრომით და წარსაგებელით აშენებულის ეკლესიისასა! მსთხოვ ღმერთსა, რომ ახალმან ამან ეკლესიამან განაახლოს სულიერიცა თქვენი ცხოვრება, მოგცეს განათლება, მოგიმატოს მადლი და ნუგეში ზეციერისა მამისა. შეჭველი არის, რომ კიდევ ესრედ მოხდება, თუ თქვენი მხრითგანაც არ დააკლებთ მეცადინეობასა და გონიერად ისარგებლებთ ახლისა ამის ეკლესიისაგან, და არა ისრე, როგორც აქამომდე სარგებლობდით. სამწუხაროდ, არა თუ თქვენ, არამედ თითქმის ყოველგან ჩვენს ქვეყანაში ეკლესიას ისე ვერ ეპყრობიან, როგორც ჯერ არს, ამისთვის სულიერიცა სარგებლობა მცირედი აქვსთ ქრისტიანეთა ეკლესიისაგან. თქვენ კიდევ სხვათა უმეტესად იყავით მოკლებული ეკლესიის მადლისაგან: უწინდელი თქვენი ეკლესია იყო ერთობ ვიწრო, შორს და მაღალს გორაზე აშენებული; ვერც მოხუცებულნი, ვერც ყმაწვილნი, ვერც დედაკაცი ადვილად ვერ დადიოდნენ ძველს საყდარში, ავს ტაროსში და სიცივეში სულ ვერავინ ვერ მიდიოდა. ამისთვის იმ ეკლესიას თითქმის არაფერი მნიშვნელობა არა ქონდა თქვენთვის. თქვენ თვითონ ხედავდით და გრძნობდით ამასდა, დიდი ხანია, გასურდათ აშენება ახლისა ეკლესიისა მარჯვე, დაბალს ადგილზედ და აჰა, შეწყვენითა ღვთისათა, დღეს აღსრულდა თქვენი სურვილი. მს ახალი ეკლესია არის მახლობ-

ლად თქვენდა; ამასთანავე საკმაოდ ვრცელი, მაშასადამე ყოველს კაცს შეუძლიან მოვიდეს და მოისმინოს წირვა-ლოცვა.

ზარნა, როგორც წინედ ვსთქვით, თუ კაცმა არ იცის ჯეროვნად მოხმარება და სარგებლობა ეკკლესიისა, სიარული ეკკლესიაში და წირვა-ლოცვის მოსმენა მისთვის დარჩება უსარგებლოდ. შინც ეკკლესიაში მოვა და წირვა ლოცვას ისმენს დაფანტულითა გონებითა, ეკკლესიითგან რომ გავა, არაფერი მადლი არ გაყვება; ზოგიერთნი საცოდაენი, უსწავლენი კაცნი ისრე ფიქრობენ, რომ ოღონდ წირვას დაესწროს, ორიოდ პირჯვარი დაიწეროს, მეტი არასფერი საჭირო არ არისო. რას კითხულობენ ეკკლესიაში და რას გალობენ? რა დარიგება, რა აზრები იყო წარკითხულსა სახარებასა და სამოციქულოში, რას ნიშნას და რას მოასწავებს სხვა და სხვა მოქმედება ეკკლესიასა შინა? ამას არავინ არ კითხულობს. მაგალითად ვსთქვათ: შენ ხედავ საყდარში მრავალს ანთებულს სანთლებს ხატთა წინაშე და თითონაც მიიტან და ანთებ სანთელსა: რას ნიშნავს ეს და რას მოასწავებს? იქმნება ამაზე არც კი გიფიქრია შენ. ახლა მაინც შეიტყე: ანთებული წმინდა სანთელი შენ გასწავლის იმას, რომ თვით შენი გულიც და სულიც უნდა იყოს აღნთებული ლვთის წინაშე ლოცვითა, ერთგულებითა და სიყვარულითა. ეკკლესიაში შენ ხშირად პირჯვარს იწერ; გიფიქრია და იცი, რას ნიშნავს პირჯვარის დაწერა? სამი თითი ერთად, რომლითაც პირჯვარს იწერ, ნიშნავს წმიდა სამებასა; ორი მათგანი—იესო ქრისტეს ბუნებასა, ესე იგი, კაცის და ლვთის ბუნებასა; პირველად შუბლზე დარსხამ თითებს, რათა განიწმინდოს შენი აზრი; მერმე გულზე, რათა განიწმინდოს გული, და მერმე მხრებზე, რათა განძლიერდე ქრისტეს გულში; ჯვარის სახეს მისთვის გამოჰხატავ, რათა დაგიფაროს და დაგიცვას ჯვარცმულმა ქრისტე იესომ. მღვდელი ანუ დიაკონი ხშირად აიღებს საყდარში საცეცხლოურსა, უკმევინ ტრაპეზსა, საკურთხეველსა, ხატებსა, ერსა. რას ნიშნავს ეს მოქმედება? ნიშნავს ამას: როგორც საკმეველი არის კეთილ-სუნნელოვანი და კვამლი მისი აღის ზეცას, ეგრედვე შენიცა ლოცვა უნდა იყოს ლვთის წინაშე შეზავებული გულის სიტკბოებით და ზეცად აღიწეოდეს. მღვდელი ანუ

ეპისკოპოსი შემოსილი და მწირველი მოასწავებს და წარმოადგენს თვით შუალსა იესო ძრისტესა. მთელი წირვა არისმოკლედ გამოხატვა და წარმოდგენა შულისა. იესო ძრისტეს ცხოვრებისა. როდესაც მღვდელი, ანუ დიაკონი სახარებასა წაიკითხავს, წარმოიდგინე, რომ გესმის ხმა და ქადაგება თავად შულისა იესო ძრისტესი. როდესაც მღვდელი სამკვეთლოთგან გამოასვენებს ტარიგსა და შეასვენებს საკურთხეველში და დაასვენებს ტრაპეზზე; იცოდე, რომ ის არის თვით შუალი იესო ძრისტე, შემავალი იერუსალიმს, რათა მიიღოს ტანჯვა და ჯვარცმა ჩვენთვის. ბარძიმში არის მისი სისხლი და ფეშხუმზე მისი ხორცი. მრთი სიტყვით, ყოველსა ეკკლესიურს მოქმედებასა და წესსა აქვს თვისი მნიშვნელობა; მაშასადამე, როდესაც შენ სდგებარ ეკკლესიაში, არც გონებითა და არც გულითა არ უნდა იყო უქმი, დაფანტული: გონებითა უნდა განიზრახვიდე, რას ნიშნავს და რას გასწავლის ის, რასაც ხედავ და რაიცა გესმის; გული უნდა გქონდეს მდულარე, მონანული, შემუსვრილი შენისა უღირსებისა და ცოდვისათვის. ამ სახით და ამ შემთხვევაში შენ ეკკლესია მოგცემს დიდსა სულიერსა სარგებლობასა; შენ და ეკკლესიას შორის დაიბადება მტკიცე და ღვთაებრივი კავშირი: შენ შეიყვარებ ეკკლესიასა, მოგეწონება წირვა-ლოცვის მოსმენა; ეკკლესიას ექმნება შენს გულში გავლენა და მოქმედება: იგი ცოტ-ცოტად გამოგიცვლის შენ გულს, გაგიკეთებს სასიებას და ხასიათს და ესრედ ცოტ-ცოტად მოამზადებს სულსა შენსა ზეციერისა სუფევისათვის, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან.—ამინ.

თქვენი ხონის სოპოროზი, ჩვენი წილსა.

ძმანო მართლ-მადიდებელნო ქრისტიანენო!

ღეს ჩვენ განვიზრახეთ უბნობა თქვენთანა ორთა, ანუ სამთა საგანთა ზედა, რომელთა თუმცა არა აქვსთ კავშირი არცა თქვენის ტაძრის აწინდელსა დღესასწაულსა-თანა, არცა, იქმნება, ურთიერთთა შორის, გარნა შეხედვისა-მებრ აწინდელისა დროებისა და თქვენთა სულიერთა საჭიროებათა და ნაკლებეანებათა, ჩვენ ვსთვლით ერთობ საჭიროდ და სასარგებლოდ თქვენთვის. რომელნი არიან ეს საგანნი? პირველად გამოცდილებამა ჩვენის ქვეყნის მდგომარეობისა და აქაურთა მცხოვრებთა ზნეობისა გვასწავლის ჩვენ, რაზომად საჭირო არს და მიუცილებელ, რომ ჩვენ, სულიერნი მოძღვარნი თქვენნი, ხშირად, დაუცხრომელად გაფრთხილებდეთ და გაღვიძებდეთ თქვენ ეკლესიაში, წირვა-ლოცვაზე შიშით, დუმილით და მორიდებით დგომად და სმენად ღვთის მსახურებისა. ერთობ დამნაშავენი ვართ ჩვენ, იმერეთის მცხოვრებნი, ამ საქმეში; არ ვიცით, არა ვართ მიჩვეულნი ეკლესიაში მორიდებით ქცევასა და ის უმეტესად არის აქ სამწუხარო, რომელ არა თუ ერის კაცნი, არამედ თვით სამღვდლონი, ეკლესიის მსახურნი აქაურნი, არ არიან მიჩვეულნი ეკლესიაში ჯეროვნად მოქცევასა. მსენი რომ იყვნენ მარადის კრძალვით საყდარში მდგომარენი, ამათგან უთუოდ ერის კაცნიცა ისწავლიდნენ კრძალვით დგომასა წირვა-ლოცვაზე, გარნა საუბედუროდ, ნაცვლად ეკლესიისა მაგალითისა, უკანასკნელნი ხედვენ ცუდსა ამას ჩვეულებასა თვით მოძღვართა შინა თვისთა.

ბლოცავ თქვენ, ძმანო ჩემნო, ისწავლეთ და მიეჩვიეთ ეკ-

კლესიაში დუმილით და კრძალვით ლოცვასა. მგონებ, რომ ზოგიერთნი ამ დაბის მცხოვრებნი მოვაჭრენი კი ყოფილ-ხართ რუსეთში და გინახავსთ, რა სახით დგანან იქ მართლ-მადიდებელნი საყდრებში. ათასი კაცი რომ იდგეს საყდარში წირვაზე, ისრედი დუმილით არის, რომ გეგონება ორი კაციც არ არისო. ჩვენც ისე უნდა ვისწავლოთ დგომა ეკლესიაში.

მს იყო პირველი საგანი, რომელსა ზედა ჩვენ გესურდა უბნობა თქვენთანა. მოკლედ მოგახსენეთ თქვენ ამ საგანზე, თუმცა კი შეგვეძლო გაგრძელება სიტყვისა. მს მისთვის, რომ კაცი ლეთის მოყვარე და გონიერი მოკლევ სწავლითაცა დიდად ისარგებლებს, ხოლო უკრძალველისა და დაფანტულისა კაცისათვის გრძელი სიტყვაცა იქმნება ერთი მხოლოდ მოწყინება.

მეორე საგანი, რომელსა ზედა გესურდა ჩვენ უბნობა თქვენთანა, არის ესე: უმეტესმა ნაწილმა ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებმა არ იცის, რა არის ფიცი, როგორ უნდა იხმაროს კაცმა ფიცი, როდის აქვს ფიცს ძალა და როდის არა. უწესოდ და უგუნურად ფიცის ხმარება დიდსა ზარალსა და ვნებასა აღლევს, ძმანო ჩემნო, ზნეობასა აქაურთა მცხოვრებთასა. მრავალი ცოდვა გაჩენილა სხვათა და სხვათა სოფელთა შინა უგუნურითა დაფიცებითა, მრავალი კაცი დაიღუპა, მრავალი კაცი წარწყმიდა უწესო დაფიცებამ. ამისთვის ჩვენ, სულიერნი თქვენნი მოძღვარნი, ვართ ვალდებული აღვაშალოთ ხმაი ჩვენი და გაგაფრთხილოთ ამ საგანზე.

რაი არს ფიცი? ფიცი ის არის, როდესაც კაცი ვინმე, მთავრობის განჩინებისა-მებრ, დასწრებითა შემოსილისა მღვდლისათა დადგება წინაშე ჯვარისა და სახარებისა, ანუ სასწაულმოქმედისა ხატისა და მოუწოდებს ლმერთსა მოწმედ, რომელი იტყვის სიმარლესა, ანუ აღასრულებს რომელსამე აღთქმასა. აჰა ჭეშმარიტი ფიცი! მაშასადამე კერძობითსა ფიცსა, თვინიერ მთავრობის განჩინებისა და თვინიერ შემოსილი მოძღვრის ანუ მღვდლის დასწრებისა, არა აქვს ძალა და მადლი; იგი არის ცრუ და წინააღმდეგი მოქმედება. ბარნა რაოდენგზის მომხდარა სოფლებში, რომელ რაოდენთამე პირთა კერძობით და საიდუმლოდ შეუფიცავსთ, ანუ დაუღვიათ ფიცით

აღთქმა ერთი-მეორესთან რომელსამე პირობასა ზედა. მსრელი მოქმედება, სრულიად წინააღმდეგი და მავნებელი ზნეობისა, არის მხოლოდ ჩვენს ქვეყანაში; სხვაგან არ გამოიგონია, რომ იყოს. ბარნა აქ კიდევ ის არის სჯულის საშინელი წინააღმდეგი და უგუნური საქმე, რომ ესრედსა ცრუსა ფიცსა ერთმანერთს მისცემენ ზოგიერთნი არა რომელსამე კეთილსა საქმესა ზედა, არამედ ბოროტსა და ცოდვილსა საქმესა ზედა; მაგალითებრ, ხშირად მომხდარა, რომელ მთელი სოფლისმცხოვრებთა შეუფიცავსთ საიღუმლოდ ერთმანერთს შორის მახედ, რომელ ერთად უმტეროთო, შევაწუხოთო და გავაფუჭოთო რომელიმე კაციო. ძარგს და სასარგებლო საქმეზედაც რომ შეფიცონ კაცთა ერთმანერთს, თვინიერ მთავრობის ნებართვითა და ღვდლის დასწრებითა, იგიცა იქმნება წინააღმდეგი სჯულისა, თორემ ცუდს საქმეზე, მტერობაზე, რასაკვირველია, ასწილ უცოდვილესი არის.

აჰა, ძმაო, რა ცუდი და მავნებელი ჩვეულება არის ზოგიერთს ადგილებში. ამაზედაც გლოცავ, მოერიდე ესრედს საქმესა, ნურაოდეს ნუ ეზიარები უსჯულოსა საქმესა, და ნუ გექმნება ნაწილი უღმრთოთა-თანა. ღა თუ გნებავს შეიტყო, რა საშინელი ცოდვა არის უსაფუძვლო და უგუნური ფიცი, ერთი მხოლოდ მაგალითი მოიხსენე. ბაგიგონია და იცი, ვინ და ვითარი კაცი იყო იოანე ნათლის-მცემელი, რომელსა ზედა თვით მაცხოვარმან ბრძანა, რომელ დედა-კაცთაგან ნაშობი არავინ აღმდგარა მასზედა უდიდესი წინასწარმეტყველი. შთუოდ ისიც გაგიგონია, რომ ესრედსა კაცსა უღმრთომან იროდი მეფემ თავი მოჰკვეთა; მაგრამ იქმნება არ იცი, რამ აიძულა, რამ გააბედვინა მას ესრელი საქმე; იქმნება შენ ფიქრობ, რომ იროდის სძულდა იოანე? არა! მას კიდევ უყვარდა იგი, იცოდა, რომ იგი იყო დიდი წინასწარმეტყველი. აბა რისთვის ქმნა ესრელი უცნაური საქმე, რომ მოკვეთა საღმრთო თავი წინასწარმეტყველისა?... საშინელი ესე საქმე მოხდა უგუნურისა დაფიცებისაგან. იროდის მოეწონა ცეკვა ანუ როკვა ერთისა ქალისა იმ ზომად, რომ ფიცით აღუთქვა, რასაც მთხოვ, იმას მოგცემო. როდესაც ამ ქალმა, შეგონებულმა თვისის დედისაგან, სთხოვა თავი იოანე ნათლის-მცემელისა,

მაშინ კიდევ სწუხდა უგუნური მეფე იგი თვისი უგუნური ფიცის აღთქმისაგან, და თუმცა უმჯობესი იყო მისთვის დაევიწყნა თვისი უღმრთო ფიცი, გარნა აღასრულა იგი, მოჰკვეთა თავი იოანესა და მისცა ლანგრითა ბილწსა დედაკაცსა. აჰა რას მოახდენს ზოგჯერ უგუნური ფიცი! სწორედ ესრედვე მოხდება ხშირად ჩვენ სოფლებში: შეპფიცვენ ერთმანერთს რომელსამე ცუდს საქმეზე, მერმე თვითანაც ხედვენ, რომ ცუდათ მოიქცნენ, მაგრამ რაეჭნათო, დაფიცებულნი ვართო. უგუნურო და საწყალო! ან არ უნდა დაგეფიცა ესრედ უგუნურად, და თუ დაიფიცე, გირჩევნია დაივიწყო შენი ფიცი და არა შთავარდე უარესსა ცოდვასა შინა, ვითარცა იროდი იგი.

აწ გადავიდეთ მესამესა საგანსა ზედა, რომელი, ვგონებ, უმეტესად საჭირო არის და სასარგებლო, ვიდრედა ორნიცა პირველნი, შეხედვისა-მებრ აწინდელისა დროებისა. იცით თქვენცა ყოველთა და ხედავთ, რაოდენნი და რა დიდ-დიდნი ცვლილებანი მოხდენ, ძმანო ქრისტიანენო, სამოქალაქოსა შინა წყობილებასა და წესდებულებასა ყოველთა შინა წოდებათა ერისათა, და კიდევ მოსალოდნელ არიან ამისა მერმედაც. სხვათა შორის და სხვათა უმეტესი არის ცვლილება ბატონ-ყმობის დაწყობილებასა შინა. ეს დიდი ცვლილება და სხვანიცა ვალდებულ გვყოფენ ჩვენცა, ძმანო ქრისტიანენო, მოძღვართა თქვენთა, არ ვიყოთ ღუმილით, არამედ მოგცეთ შესაფერი და სათანადო დარიგება ორთავე მხარეთა. რა დარიგება შეიძლება ესრედ საქმეში ჩვენის მხრით? ის, ძმანო ჩემნო, რომ ჩვენ უნდა შეგაგონოთ და გასწავლოთ, რომ ეს დიდი ცვლილება გაათავოთ მშვიდობით და სიყვარულით, რომ ერთობა, მშვიდობა და კეთილი მეზობლობა არ მოშალოს მან თქვენ შორის.

მართი კარგი ჩვეულება იყო და არის ახლაც ჩვენ ქვეყანაში, და უნდა ვეცადოთ, ის არ მოიხპოს ახლა. შმები და ბატონები არაოდეს არ იყვნენ დაშორებულ ურთიერთთარს, არამედ იყვნენ დაახლოვებულნი, მეზობლურად განწყობილნი. ჭირში და ღზინში მათ მარადის ქონდათ ერთმანერთის შონა-წილეობა და ხელის მიცემა. ეს კარგი ჩვეულება არ უნდა მოიხპოს, ძმანო, არამედ მარადის დარჩეს ჩვენში. შმებთა მა-

რადის უნდა ახსოვდესთ, რომელ ეს დიდი ცვლილება, რომელიც მოხდა მათ ცხოვრებაში, თუმცა იქმნა დაწყებითა და ბრძანებითა ხელმწიფისათა, გარნა არა თვინიერ ნებისა მებატონეთა, არამედ ამათის თანხმობითა; ამის გარდა მებატონეთაგან დარჩება მათ სამუშევრად რაოდენიმე მიწა-მამული, ამისათვის მარადის უნდა იყენენ მათი მადლიერნი და პატივის მცემელნი: ხოლო, მეორეს მხრით, მებატონეთა უნდა ახსოვდეთ, რომელ ყმები მამაპაპობით არიან მათი ნამსახურნი და ამით შეინახონ მათხედ კეთილი გული და განწყობილება.

დასასრულ, ძმანო ჩემო საყვარელნო, გვახსოვდეს ის მცნება ჰრისტესი, რომელი არის ყოველთა ზედა უზენაესი, სიყვარული, ერთობა, ერთგულება და მშვიდობა, რომელი არა მოგვაკლოს ჩვენ ლმერთმან, მეოხებითა დიდისა მთავარ-მოწამისა ბიორგისათა. — ამინ,

---

მ ო ძ ლ ვ რ ე ბ ა,

თქვეული რაჰის უფლის სოფლის სოკრის ეკლესიასა

შინა.

ძმანო ქრისტიანენო! თუმცა მე არა ერთ-გზის მიწირავს ამ თქვენს ძველს ეკლესიაში, გარნა მოძღვრება და დარიგება ჯერედ ერთხელაც არ მომიცია თქვენთვის, ვითარცა სხვათა სოფლის ეკლესიათა შინა, ჩვეულებისა და მოვალეობისამებრ ჩვენისა. ეს მოხდა მისთვის, რომელ წირვა ჩვენი აქა ყოველთვის დაემთხვია უბრალო, სანიადაგო დღეებში, როდესაც თქვენ იყავით მუშაობაში და მოსვლა საყდარში არ გცალკოდათ. თუმცა დღესაც უბრალო დღე არის, მაგრამ დღეს მე განგებ დაგიბარეთ თქვენ წირვის მოსმენად, რადგანაც მსურდა დღეს მაინც გადამეხადა ჩემი ვალი თქვენ წინაშე. მე ვალი მმართებს თქვენი: ჩემი ვალი ის არის, რომ გასწავლო, დაგა-

რიგო სჯულში და ქრისტიანობაში. თუ ეს ვალი არ გარდვიხადე, მეშინია, ღმერთმან არ მომკითხოს ოდესმე. ახლა, პირველად, მადლობას გეტყვი, რომ ისმინეთ ჩემი დაბარება და მოხვედით აქ. ნუ ნანობთ ერთი საათის, ანუ საათ-ნახევარის მოცდენას მუშაობისაგან! მუშაობა ყოველს დღეს შეგიძლიათ; გარნა მღვდელ-მთავრის წირვის და დარიგების მოსმენა არა ყოველს დღეს შეგიძლიათ. მარტო მუცლისათვის არ უნდა ზრუნვიდეს კაცი; სულსაც უნდა თვისი საზრდო; სულის საზრდო არის სწავლა, ნუგეში, განათლება; თუ გულმოდგინედ ისმინებ დღევანდელს სწავლას და დარიგებას, იმედი მაქვს — არ ინანებთ, რომ მოხვედით ეკლესიაში. ბარნა რა საგანზედ მოგცეთ მე დღეს თქვენ დარიგება? ამას გარდაგვიწყვეტს დღეს წარკითხული სახარება.

შინც ყურადღებით ისმინა დღევანდელს წირვაზე წარკითხული სახარება, მას უთუოდ ახსოვს მოკლე მოთხრობა უნაყოფო ლელვის ხეზე. მართხელ, როდესაც უფალი იესო ძრისტე მიდიოდა გზაზე და მოემშინა, დაინახა მახლობლად ერთი ლელვის ხე, რომელიც იყო მწვანე, ფურცლოვანი და მშვენიერი; მივიდა მასთან, სურდა იმის ნაყოფისა ჭამა, გარნა ნახა, რომ არცა ერთი ნაყოფი არა ება იმ ხეს. მწყინა ეს უფალსა იესო ძრისტეს და დასწყევლა ხე იგი. მეორე დღეს, როდესაც უფალი მობრუნდა იერუსალიმითგან, მოწაფეთა მისთა შეხედეს, რომ ხე იგი იყო გამხმარი; გაუკვირდათ და შეემინათ მათ ამ ამბავისაგან. ეს მოკლე მოთხრობა, ძმანო ჩემნო, ჩვენთვის დაიწერა სახარებაში, სამოდღვრებელად და სასწავლებელად ჩვენდა. რას გვასწავლის ჩვენ ეს მოთხრობა? გვასწავლის ამას: თუ კი უფალმან ხე დასაჯა უნაყოფოებისათვის, არა უმეტესად დასჯის კაცსა, თუ უნაყოფო იქმნება იგი? ხეს არა აქვს ჭკუა და გრძნობა, იმან არ იცის, რას იქმნს, გარნა მაინც არ მოითმინა ღმერთმან, და დასწყევლა იგი, რათგანაც უნაყოფო იყო. ძაცს აქვს ჭკუა, აქვს სჯული, კაცს შეუძლია გაარჩიოს ავი და კარგი; მაშასადამე კაცს უმეტესად დასჯის ღმერთი, თუ ნაყოფი არ გამოიღო. რა ნაყოფი უნდა გამოიღოს კაცმან? ნაყოფი კაცისა არის ყოველი კეთილი, მართალი და პატიოსანი საქმე, რომელსაცა იგი იქმნს ამ ქვეყანაში: მონათლული

ქრისტიანე კაცის ნაყოფი ის იქმნება, როდესაც იგი ასრულებს იესო ქრისტეს მცნებასა, სახარების სწავლასა, შეძლებისა გვარად თვისისა. მართალია, ერთ-ნაირი და ერთი ზომის ნაყოფი არ შეუძლიანთ გამოიღონ ყოველთა ქრისტიანეთა; როგორათაც ხეხილებში არის დიდი განსხვავება: ზოგიერთი ხეხილი გამოიღებს უფრო ძვირფასსა და ტკბილს ნაყოფს, სხვა უფრო დაბალს და უბრალოს, ეგრედვე ქრისტიანეთა შორის, ზოგიერთმა ქრისტიანემ დიდი ნაყოფი უნდა გამოიღოს და ზოგიერთმა მცირე. ბარნა უნაყოფო კი არც ერთი ქრისტიანე არ უნდა დარჩეს. საღმრთო წერილში არის თქმული, რომელ ვისაც ლმერთმან მეტი მისცა, მისგან მეტს მოითხოვს; ვისაც ლმერთმან მიანიჭა დიდი სიმდიდრე, ანუ სწავლა, ანუ ნიჭიერება, მათ უნდა ეცადონ და უდიდესი ნაყოფი გამოიღონ ღვთის წინაშე. ბარნა ვისაც ესენი ნაკლებად აქვს, არც მათ უნდა იფიქრონ, რომ მათგან კი ლმერთი არ მოითხოვს ნაყოფსა. მე რომ ლმერთმა თქვენზედ მეტი მომცა შეძლება, სწავლა და ნიჭი, ჩემთვის დიდი ცოდვა იქმნება, რომ თქვენზედ მეტი ნაყოფი არ მივართვა ლმერთს; გარნა არც თქვენ უნდა იყოთ ღვთის წინაშე უნაყოფონი. თუ ვინმე თქვენგანმან ესრედ იფიქრა თავის გულში: რა ნაყოფი შემიძლია მე მივართვა ლმერთსა! მე ვარ ერთი ღარიბი, საწყალი გლეხი; დღე და ღამ ვმუშაობ და ძლივს ჩემს თავს და ცოლ-შვილს ვარჩენ და გარდასახადს ვიხდი. სხვა რა შემიძლია, რომ კეთილი რაიმე ვქმნა? თუ ვინმე ესრედ იფიქრა, ის შემცდარი არის. რათგანაც შენ, ძმაო, ხარ ერთი საწყალი, ღარიბი გლეხი კაცი, შენგნით ისიც საკმაო ნაყოფი იქმნება, თუ კარგად და გულმოდგინედ ასრულებ ყოველსა საგლეხო საქმესა, თუ ბეჯითად მუშაობ და მადლობ ლმერთსა, თუ მეცადინე კაცი ხარ და შენს ცოლ-შვილს კარგად ინახავ, თუ გადასახადს და სამსახურს, ვისიც და რაც გმართებს, კარგი გულით იხდი და ასრულებ, თუ მეზობლობაში არავის არ აწუხებ და კიდევ, რაც შეგიძლია, გაჭირვებულს კაცს შეეწევი და ხელს მოუწყობ, ესეც კარგი ნაყოფი იქმნება შენგნით; ამითაც დაკმაყოფილდება ლმერთი. ბოლოს, რაც გინდა საწყალი და ღარიბი კაცი იყო, ერთი საქმე მაინც ყოველთვის შეგიძლია, რომელიც თითქმის უდიდესია ყოველ-

თა სხვათა საქმეთა და უმფრო იამება ლმერთს, და რომელსაც
ლმერთი ყოვლის კაცისაგან მოითხოვს, დიდისა და მცირისა,
შეძლებულისა და შეუძლებლისაგან. რომელი არის ეს საქმე?
ის, ძმაო ჩემო, რომ შენი სული და გული დაიცივე ცოდვისა-
გან; შენი სული და გული შეუნახე და მიართვი ლმერთსა; თუ
სხვა არაფერი შეგიძლია, ეს მაინც ქმენი; შენი სული არ და-
უკარგო შენსა შემოქმედსა, არ გაიფუჭო სული და გული ის-
რე, რომ ლეთისათვის დაკარგული არ იყოს იგი. ეს ადვილად
შეგიძლია: თვით ის შენი სისაწყლდე და სიღარიბე, რომელიც
შენ გაწუხებს, არათუ არ დაგიშლის, კიდევ შეგეწევა ამ საქ-
მეში. თუ სულ-გრძელად მოითმენ შენს სისაწყლდეს, თუ არ
დაღონდები, მხნედ იქმნები, ითმენ ლეთის გულისათვის ყო-
ველს იწროებას, სასოება არ მოგაკლდა, იცოდე, რომ ეს დი-
დი ნაყოფი იქმნება შენგნით ლეთის წინაშე და მარტო ამით
ცხონდები, რომელიც და მოგვცეს ჩვენ ყოველთა ლმერთმან.
— ამინ.

ანუ აღხსნა უფლისა იესო ქრისტეს ლოცვისა, ესე იგი,
მამაო ჩვენოისა, სამთა მოძღვრებათა შინა, თქმული
ავხაჟეთჳი ახლად მონათლულთა წინაჳმ.

მოძღვრება პირველი.

მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა,
წმიდა იყავნ სახელი შენი

მს ლოცვა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი ხშირად გეს-
მის თქვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ყოველს წირვაზედ და ცის-
კარზედ. ამ ლოცვით დავიწყებთ ჩვენ ყოველთა სხვათა ლოც-
ვათა, როგორადაც ეკკლესიაში, ეგრედვე ჩვენს საკუთარს
სახლში. მს ლოცვა არის უწმიდესი და უმაღლესი ყოველთა
სხვათა ლოცვათა, მისთვის, რომელ იგი გვასწავა ჩვენ უფალ-
მან იესო ქრისტემან. მე მსურს განვიმარტო, ანუ აღვიხსნა
თქვენ ეს ლოცვა. მდეს კაცი იტყვის რომელსამე ლოცვასა,
კარგად თუ არ ესმის აზრი მისი, უსარგებლო იქმნება მისთვის
ის ლოცვა.

მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა.

ვის უწოდებთ ჩვენ, ძმანო, მამად ამ სიტყვებში? უწოდებთ
ღმერთსა, რომელი არს ცათა შინა და ყოველსა ქვეყანასა ზე-
და. რისთვის უწოდებთ ჩვენ ღმერთსა მამად? მინ მოგვცა ჩვენ
ისრედი კანდიერება, რომ მამად უწოდოთ ღმერთსა? ღმერთი
არის ყოვლად-შემძღვებელი და ყოველთა უმაღლესი, კაცი
არის მიწა და ნაცარი; მაშასადამე ვინ მოგვცა ესრედი ღირ-
სება, რომ ღმერთს უწოდებთ მამად? მს ღირსება მოგვცა ჩვენ
ძემან ლეთისამან, უფალმან იესო ქრისტემან. რა სახით? მსრედ,

რომელ იგი იყო ძე ლეთისა და მერმედ იშვა კაცად, მაშასა-
დაძე მიიღო ჩვენი სისხლი და ხორცი, და კაცის ბუნება შეუ-
ერთა ლეთის ბუნებასა. ახლა ვინც მოინათლება, იგი შეი-
ქმნება იესო ძრისტეს ძმად და მას მიეცემა უფლება, რომ
ღმერთს უწოდოს თავის მამა. აჰა, ძმანო, რა დიდი წყალობა
და ღირსება მოგვცა ჩვენ უფალმან იესო ძრისტემან! მან
გაგვხადა ჩვენ ძედ ლეთისად. ამისთვის შენ, ძმაო ჩემო, ოდეს-
ცა ამბობ: მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, — კარგად უნ-
და დაფიქრდე: ღირსი ხარ მამა უწოდო ღმერთსა? ღა თუ მა-
მად უწოდებ ღმერთსა, მაშასადაძე შენ ისრე უნდა გიყვარდეს
იგი და ისრე უნდა ემორჩილებოდე იმის სიტყვას, როგორც შეი-
ლი ემორჩილება მამას. მრავალი კეთილი საქმე და მრავალი
წყალობა გიყო შენ შენმა ზეციერმა მამამ; იმან შენ დაგბადა,
მოგანიჭა ჭკუა და სინიღისი, ჩაგაბარა მრთელი ქვეყანა და
დაგიმორჩილა პირუტყვი ტყისანი და თევზნი ზღვისანი; განსა-
ნათლებელად და საცხოვრებელად შენდა მოგივლინა საკუთა-
რი ძე თვისი, რომელმან მოგცა შენ სჯული, შენთვის უჯვარს-
ეცვა და სისხლი დასთხია. მაშასადაძე შენ უნდა მადლობდე
მამასა შენსა და ნაცვლად ესოდენისა წყალობისა ახარებდე მას
კეთილითა შენითა ცხოვრებითა, როგორადაც კარგი ქვეიანი
შვილი განახარებს თავის მამასა.

წმიდა იყავნ სახელი შენი!

რას ნიშნავს, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ეს სიტყვა? რის-
თვის ვეტყვიტ ჩვენ ღმერთსა: წმიდა იყავნ სახელი შენი? ნუ თუ
სახელი ლეთისა არ არის წმიდა? ღიახ, ძმანო ჩემნო, სახელი
ლეთისა არის წმიდა და უწმიდესი ყოველთა სახელთა; გარნა
სიტყვათა ამათ შინა ჩვენ ვევედრებით ღმერთსა, რათა სახე-
ლი მისი იყოს წმიდა ჩვენ შორის ჩვენითა კეთილითა და წმი-
დითა ცხოვრებითა. ჩვენ ვუწოდებთ ჩვენს თავს ქრისტიანედ,
ესე იგი, ჩვენ მივითვისეთ ძრისტე ღმერთის სახელი. მაშასა-
დაძე, ოდესაც ჩვენი ცხოვრება და ყოფა-ქცევა არის კეთილი
და წმიდა, მაშინ ძრისტეს სახელი იღიდება ჩვენ შორის; გარ-
ნა უკეთუ ჩვენი ცხოვრება უწმიდურია, უკეთუ არ გვახსოვს,
ვისი სახელი გვაქვს და ცუდად ვიქცევით, მაშინ სახელი
ლეთისა დამდაბლდება და შეიგინება. თუ ვისმე დიდი გვარის

კაცს ჰყავს შვილი ცუდი, უჭკუო, უღირსი, — დიდად ეწყინება იმ კაცს, ხშირად გაუწყურება და აყვედრებს: შენ არა ხარ ღირსი ჩემის სახელისაო, შენ შეარცხვინე და დაამდაბლე შენი მამის სახელიო. სწორედ ესრედვე აყვედრებს ღმერთი იმ ქრისტიანეს, რომელიც ცუდითა თვისითა ცხოვრებითა შეაგინებს მის დიდს და ზეციერს სახელსა. — **თქვენ**, ძმანო, ჩემნო, ლვთის მადლით, მონათლულნი და ქრისტიანენი ხართ; გარნა ზოგნი თქვენნი მეზობელნი აწცა მოუნათლავნი არიან, ურწმუნონი: იგინი გიმზერენ, როგორ სცხოვრებთ თქვენ. **თუ** სცხოვრებთ წმიდად, მყუდროდ, თუ თქვენ შორის არის სიყვარული, ერთობა, მაშინ იგინი იფიქრებენ: უთუოდ ძრისტეს სჯული არის ზეციერი, წმიდა და ნამდვილად ლვთიური, და იქმნება კიდევ შეენატროს მათ თქვენი კარგი ცხოვრება და თვით ქრისტიანობაც მიიღონ... ზარნა თუ იმათ ნახეს, რომ თქვენ ცხოვრება სრულიად არ გამოიცვალეთ, არამედ ისრე ცუდად იქცევით, როგორც უწინ მოუნათლავნი იქცეოდით, მაშინ იგინი იფიქრებენ: უთუოდ მათი სჯული არ არის კარგი; თუ კარგი იყოს, ისინი გამოიცვლებოდენ და უმჯობესნი შეიქმნებოდენ. **უფალი** ჩვენი იესო ძრისტე გვასწავლის ჩვენ: **ესრედ ბრწყინვდინ ნათელი თქვენი წინაშე** კაცთა, რათა იხილნეს საქმენი თქვენნი კეთილნი და აღიდებდენ მამასა თქვენსა ზეცათასა. **თუ** შენს კეთილს საქმეს და ცხოვრებას იხილავს უცხო კაცი, მაშინ იგი აღიდებს შენს ღმერთსა და შენს სჯულსა; თუ ნაჰხა, რომ ცუდად ცხოვრებ, მაშინ მას შენი სჯული არ მოეწონება. ამისთვის ყოველი ღონისძიება უნდა იხმარო, ძმანო ჩემო, რომ სახელი ლვთისა არ შეიგინოს შენითა ცუდითა ცხოვრებითა. რა სარგებლობა იქმნება შენთვის, რომ მარტო სახელით იყო ქრისტიანე და არა საქმით? უმჯობეს არს, რომ კაცი არ მონათლოს, ვიდრე მონათლულმან უწმიდურად იცხოვროს და შეაგინოს სჯული თვისი. **ხოლო** თქვენ, ძმანო ჩემნო, რათგანაც მონათლენით და მიიღეთ ძრისტეს სჯული, ეცადეთ, რომ არ შეარცხვინოთ ახალი თქვენი სჯული ცუდითა თქვენითა ცხოვრებითა. — ამინ.

მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ ნება შენი,
ვითარცა ცათა შინა, ეგრედცა ქვეყანასა
ზედა; პური ჩვენი არსობისა მომეც ჩვენ
დღეს.

რას ნიშნავს, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, ეს სიტყვა: მოვე-
დინ სუფევა შენი? რისათვის ვსთხოვთ ჩვენ ღმერთსა: მოვედინ
სუფევა შენი, როდესაც ჩვენ ვიცით, რომ იგი არის მეფე ცი-
სა და ქვეყნისა? ნუ თუ არ მოსულა ჯერედ სუფევა ღვთისა?
სუფევა ღვთისა არის, ძმანო ჩემნო, ორგვარი: ერთი ხილუ-
ლი, მეორე უხილავი. ხილული სუფევა ღვთისა არის ყოველი
ბუნება, ცა და ქვეყანა. ღმერთმან შექმნა ყოველი, რასაც აწ
ჩვენ ვხედავთ და ღმერთი მართავს ყოველსა. უხილავი სუფე-
ვა ღვთისა არის კაცის გულში და სულში; უხილავი სუფევა
ღვთისა მდგომარეობს კაცის აზრში, გრძნობაში, გულისტკმა-
ში და ყოფა-ქცევაში. სუფევა ღვთისა მოვა და იქმნება ჩვენ
შორის მაშინ, ოდესცა ჩვენ ვსცხოვრობთ სიწმიდით, მყუდ-
როებით და სიყვარულით; მაშასადამე, როდესაც ჩვენ ვამბობთ:
მოვედინ სუფევა შენი, ამით ჩვენ გამოვითხოვთ ღვთისაგან,
რათა განმართოს და განსწმიდოს ცხოვრება ჩვენი, ესრედ რო-
მელ, ვინც შეხედოს ჩვენს კეთილს ცხოვრებასა, სთქვას: სწო-
რედ მათ შორის ღმერთი არის, სწორედ ღმერთი სუფევს იმათ
გულში! ბარნა, ძმანო ჩემნო, რათგანაც სიტყვით ამას გამო-
ვითხოვთ ღვთისაგან, საქმიტაც უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენ შო-
რის ღმერთი სუფევდეს. ღმერთი არის წმიდა, უბიწო, მარ-
თალ; შენც უნდა ეცადო და დაემგზავსო მას სიწმიდითა და
უბიწოებითა. თუ, ძმაო, ყოველთვის გახსოვს შენი სჯული,
თუ გახსოვს, რომ ღმერთი ყოველთვის გამოცდის შენს გულ-
სა, იგი ყოველთვის ხედავს შენს საქმეს, მას ყოველთვის ეს-
მის შენი სიტყვა და შენ გეშინის, რომ არ აწყინო ღმერთსა

არცა სიტყვით, არცა საქმით, მაშინ შენ ეწევი, აშენებ და ავრცელებ სუფევასა ღვთისასა; ხოლო როდესაც შენ ცუდად იქცევი და ცუდს მაგალითს აჩვენებ შენთა ძმათა, მაშინ შენ არღვევ სუფევასა ღვთისასა ქვეყანაზედ. ბეშინოდეს, ძმაო ჩემო, არ გამოხსნდე შენ დამარღვეველად და წინააღმდეგად ღვთისა სასუფეველისა.

იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა.

ამ სიტყვებში ჩვენ ვევედრებით ლმერთსა, რათამცა, როგორადაც ანგელოსნი ცათა შინა ყოველთვის კეთილად აღსრულებენ ნებასა ღვთისასა, ეგრედვე ჩვენ ქვეყანასა ზედა ვიყვნეთ აღმასრულებელნი წმიდისა მისისა ნებისა. რა არის ნება ღვთისა? ნება ღვთისა ჩვენ ზედა ის არის, რათა ჩვენ ამ ქვეყანაზედ ვიყვნეთ კეთილნი აღმასრულებელნი მისისა სჯულისა და მისთა მცნებათა და მომავალსა შინა საუკუნესა მივიღოთ მისგან დაუსრულებელი ნეტარება. სითგან შეიტყობს კაცი ნებასა ღვთისასა? ღვთის ნებას შეგატყობინებს შენ, ძმაო, პირველად შენი ჭკუა და შენი სინილისი: როდესაც შენ რომელსამე კარგს საქმეს იქმნ, მაშინ კმაყოფილი ხარ და გიხარის; როდესაც ცუდი რამე საქმე შეგემთხვევა, მაშინ გწყინს და გეშინის. ეს შენი სინილისისაგან არის; მით შენი სინილისი გასწავლის, რათა მოერიდო ცოდვასა და ყოველთვის კეთილი საქმე აღასრულო. ამაზედ კიდევ უმჯობესად ნებასა ღვთისასა შენ იცნობ საღმრთო წერილითგან: ეკკლესიაში ყოველს წირვალოცვაზედ კითხულობენ საღმრთო წერილს, ესე იგი იმ წიგნებს, რომელიც დასწერეს წინასწარმეტყველთა და მოციქულთა სულის წმიდის შეგონებით. **თუ** კარგად ისმენ წირვასა და ლოცვასა, შეიტყობ, რა არის ნება ღვთისა, რა მცნება მოგვცა ლმერთმან, როგორ უნდა სცხოვრებდე და როგორ უნდა სათნო-ყოფი ლმერთსა. ბარნა, ძმანო ჩემნო, ვინაითგან სთხოვ ღმერთსა: იყავნ ნება შენი, საქმითაც უნდა ეცადო და ყოველთვის აღასრულო ნება ღვთისა: პირველად, გიყვარდეს მუშაკობა და შრომა, ეცადე და შენის შრომით შეინახე შენი თავი და შენი ოჯახი. **მ**დესაც ლმერთი მოგცემს საკმაოდ საზრდოს, ესე იგი საჭმელს, სასმელს, ტანისამოსს,—მადლობა შესწირე ლმერ-

თსა და ცოტა-ოდენი შენი ნაშრომისაგან განუყავი ობოლსა და გლახაკსა. თუ მოგაკლდა საზრდო, ანუ სხვა რაიმე უბედურება შეგემთხვა, მაშინაც სთქვი: იყავნ, ღმერთო, ნება შენი. ნუ დალონდები, სულგრძელობით მოითმინე, ნუ დაკარგავ სასოებას ღმერთხედ და ღმერთი შეგეწევა. ღმერთმან ჩვენზედ უმჯობესად იცის, რა არის ჩვენთვის საჭირო და სასარგებლო. ძაცი ხშირად იფიქრებს გულში: რატომ არ მომცა მე ღმერთმან, როგორადაც სხვათა, სიმდიდრე ანუ პატივი; გარნა ესრედი აზრი წინააღმდეგი არის. შენი მხრით შენ კი უნდა ეცადო, რომ ჭკუითა, შრომითა და კეთილის მოხერხებითა შეიძინო, რაც საჭირო არის ამ ქვეყანაში კაცისათვის, და მერმე, რასაც მოგცემს ღმერთი, იმით კმაყოფილი იყავ და მაღლობზედ ღმერთსა.

პური ჩვენი არსობისა მოგვეც ჩვენ დღეს.

ამ სიტყვებით ჩვენ ვსთხოვთ ღმერთსა, რათა მოგვეცეს ჩვენ დღიური საზრდო. ისრე კი არ უნდა იფიქრო, ძმაო, რომ კაცს შეუძლიან უქმად იყოს, არ იმუშაოს და ღმერთი თვითონ მისცემს საზრდოსა. არა, ძმაო, შენ შენი მხრით ყოველთვის უნდა მუშაობდე, შრომა და მოღვაწეობა არ დასტოვო; მისთვის მოგცა ღმერთმან ხელი და თავი, მისთვის ჩაგაბარა მიწა და წყალი, რათა იმუშაო, ისარგებლო; გარნა რადგანაც შენ სუსტი ხარ და ღმერთი ყოვლისა-შემძლებელი არის, ამისთვის უნდა მას ევედრო კეთილად წარმართოს შენი მუშაობა, შენი ყანა ნაყოფიერ ქმნას, სახლეულება შენი და საქონელი დაიცივას. მსეც შენიშნე, რომელ კაცი ღვთისაგან პურსა არსებისასა უნდა ითხოვდეს, ესე იგი რაც საჭირო არის ცხოვრებისათვის; მაშასადამე, კარგი არ იქმნება, რომ კაცმა ლოცვაში ითხოვოს ღვთისაგან ანუ სიმდიდრე, ანუ პატივი, ანუ დიდკაცობა. რისთვის? მისთვის, რომელ ვინც სიმდიდრეს და დიდკაცობას ითხოვს, იგი უთუოდ ამპარტავანი არის; თუ ღმერთმან ინება და იცის წინააღმდეგ, რომ სიმდიდრეს და დიდკაცობას შენ კეთილად მოიხმარ, თვითონ მოგცემს; გარნა შენ კი მით უნდა იყო კმაყოფილი, რაიცა გაქვს.—ამინ.

მესამე მოქმედება.

და მომიტევენ ჩვენ თანა-ნადებნი ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩვენთა, და ნუ შემიყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, არამედ მიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან.

რად არს თანამდები, რომელისა მოტოვებას ჩვენ ვსთხოვთ ამ სიტყვებით ღმერთსა? თანამდები არის ყოველი ცოდვა, რომელსა კაცი იქმნს ღვთისა წინაშე; მაშასადამე, ამ სიტყვებით ჩვენ ვევედრებით ღმერთსა მოგიტეოს ყოველნი ცოდვანი ჩვენნი. რისთვის დაუმატებთ: ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩვენთა? ამ სიტყვებით მაცხოვარი გვასწავლის ჩვენ, რათა ჩვენც მიუტევებდეთ მოყვასთა ჩვენთა ყოველსა; რასაც ისინი შესცოდებენ ჩვენს წინაშე. ამით ღმერთი უნ, ძმარ ჩემო, დაგიდებს პირობასა: თუ გსურს, რომ იგი მოწყალე იყოს შენდამი და მოგიტეოს შენნი ცოდვანი, შენც უნდა მიუტეო, რაიცა შეგცოდეს ძმათა შენთა. აქედგან სჩანს, რა დიდი მადლი არის, როდესაც ჩვენ მიუტევებთ მოყვასთა ყოველთა შეცოდებათა და რა დიდი ცოდვა არის, როდესაც გულში გვაქვს შური და შურის-ძიება მოყვასისა. ძაცი, ძმანო ჩემნო, სუსტი არის: ერთს საათსაც ვერ გაატარებს უცოდველად; თითქმის ყოველს წამს სცოდავს ღვთის წინაშე ანუ ფიქრით, ანუ სიტყვით, ანუ საქმით. მაშასადამე, ყოველთვის უნდა გამოითხოვოს ღვთისაგან მოტევება ცოდვათა თვისთა; გარნა ღმერთი იმ პირობით მოგიტეებს ცოდვათა შენთა, თუ შენც მიუტევებ მოყვასთა შენთა შეცოდებათა მათთა. როდესაც ეკკლესიაში მოხვალ და ილოცავ, რასა სთხოვ მაშინ შენ ღმერთსა? შენ სთხოვ: უფალო შემიწყალე, ღმერთო შეგცოდე, შემინდე. მაშასადამე, თუ გსურს, რომ ღმერთმან გაიგონოს შენი ლოცვა, შენც ნურა-ოდეს ნუ იძიებ შურსა ძმისა შენისასა.

თქვენ, ძმანო, ამ მთებში მცხოვრებთა, სხვათა უმეტესად და უმტკიცესად უნდა გახსოვდესთ, რა დიდი და საშინელი ცოდვა არის შურის-ძიება. უწინ, როდესაც თქვენ იყავით გაუნათლებელნი ძრისტეს სჯულითა, მაშინ შურის-ძიება არა თუ არ მიგაჩნდათ ცოდვად, არამედ სჯულად გქონდათ დადებული და საქებურად მიგაჩნდათ, როდესაც კაცი შურის-ძიებით მოკლავდა კაცსა.—სისხლი მმართვესო, სისხლი უნდა ვეძიო,— ესრედ იტყოდით ხოლმე, და როდესაც მოკლავდენ შურისათვის კაცს, მაშინ იტყოდენ: სისხლი გარდაიხადაო. რა საკვირველია, ახლაც გახსოვს თქვენ, რამდენი უბედურება, მტერობა, სისხლის ღვრა მოხდება აქეთგან თქვენ შორის. ზოგ-ჯერ მრთელი გვარი ამოწყდებოდა შურის-ძიებისაგან, ზოგ-ჯერ ერთი სოფელი მეორე სოფელს ამოსწყვეტდა. მრთი სიტყვით, თქვენი ცხოვრება დაემგზავსებოდა მხეცების ცხოვრებასა. ახლა, ძმანო ჩემნო, ვინაითგან თქვენ მიიღეთ ძრისტე ლმერთის სჯული, სრულიად უნდა დაივიწყოთ ეს მხეცური ჩვეულება და კიდევ უნდა გრცხვენოდესთ მისი. ის კაცი, რომელიც ისრე გულ-ფიცხელია და ისე გაჯავრდება, როგორც ვაცოფებული მხეცი, და გაჯავრებული არ დაზოგავს კაცსა, სრულიად მხეცი არის და ლეთის სახე აღარ არის მის გულში; ხოლო კაცი გონიერი და ლეთის მოშიში გულს გაიმაგრებს, არ გაჯავრდება და, თუ გინდ გული მოუვიდეს და გაფიცხდეს, მაინც ისრე არ მოიქცევა, რომ მხეცს დაემგზავსოს.

და ნუ შემეყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, არამედ მიხსნენ ჩვენ ბოროტისაგან.

რაი არის განსაცდელი? ბანსაცდელი ეწოდება ისრედს შემთხვევას, რომელიც შთააგდებს კაცსა რომელსამე ცოდვაში; მაგალითებრ, ახლა რომ ვამბობდით გაჯავრებაზედ, ანუ მრისხანებაზედ; მრისხანება აღვილად შთააგდებს ცოდვაში კაცსა, მანსაადამე, ამ სიტყვებით ჩვენ ვსთხოვთ ლმერთსა, რათა განაშოროს ჩვენგან ყოველივე ცუდი შემთხვევა და არ შთაგვაგდოს რომელსამე ცოდვაში; ხოლო ვინაითგან ლმერთს სიტყვით ვევედრები, საქმიოთაც ეცადე ამაზედ. ძაცს წინაღვე შეუძლიან მოიფიქროს და შეიტყოს, სად ანუ რომელ კაცთან, ანუ რომელ საქმეში ნახავს განსაცდელს. ვსთქვით, რომ შენ იცნობ

ერთს ვისმე კაცსა, რომელიც არის ძლიერ ცუდი ხასიათისა, მეშფოთე, ცუდს საქმეს არ ერიდება; ამისთანა კაცს უნდა მოერიდო და თუ დაუამხანაგდი მას, რასაკვირველია შენც შეგიყვანს ცუდს საქმეში.

არამედ მიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან.

ის არის უკანასკნელი მუხლი შუღლის ლოცვისა. მიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან, ესე იგი, ბოროტის კაცისაგან, ბოროტის საქმისაგან და უმეტესად ბოროტის ეშმაკისაგან ანუ სულიერი-სა მტრისაგან. ეშმაკი არის საშინელი მტერი სულისა ჩვენისა. მდესცა შენ, ძმაო გულში გაგიჩნდება ბოროტი აზრი ანუ ბოროტი განზრახვა, იცოდე, რომ ის აზრი, შეგაგონა შენმა სულიერმა მტერმან. ამ შემთხვევაში მაშინვე პირ-ჯვარი უნდა დაიწერო და სთქვა: **მიხსენ მე, ღმერთო, ბოროტისაგან.**

ახლა, ძმანო, ჩემნო, შეძლებისა-მებრ ჩემისა, აღვიხსენი ეს წმიდა ლოცვა. შოველმან კაცმან ზეპირად უნდა იცოდეს ეს ლოცვა და დილით და საღამოთი უნდა სთქვას იგი; გარნა სასარგებლო არ იქმნება, რომ კაცმა მხოლოდ ვნით სთქვას ეს ლოცვა და საქმით კი არ აღასრულოს. შინაითგან თქვენ, ძმანო, ახლა ხართ ქრისტიანენი, ეცადენით, რომ საქმით იყვნეთ ქრისტიანენი და არა მარტო სახელით. შმჯობესია, რომ კაცი სრულიად არ მოინათლოს, ვიდრე მონათლული ცუდად იქცეოდეს; მონათლული უმეტესსა მიიღებს ლვთისაგან სასჯელსა. ჭემმარიტი ქრისტიანე მხოლოდ ის არის, რომელსაც სწამს ღმერთი და კარგად იქცევა. მცადეთ თქვენცა, რომ გქონდესთ ეს ორი: მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება და კეთილი ყოფაქცევა.-- ამინ.

ანუ ალხსნა ცხრათა ნეტარებათა, თქმული ოსმით-

ში, კუდრის ხმოგაში.

მოძღვრება პირველი.

ნეტარ იყვნენ გლახანი სულითა, რა-
მეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა.

წმიდასა ეკკლესიასა შინა ხშირად გვესმის ჩვენ, ძმანო, სი-
ტყვანი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესნი, რომელთა შინა იგი
უწოდებს ნეტარად გლახაკთა, მგლოვარეთა, მშვიდთა, მოწ-
ყალეთა და აღუთქვამს მათ სასუფეველსა ლეთისასა, ანუ ნუგე-
შინის-ცემასა, გინა ლეთისა ხილვასა ანუ სხვასა რომელსამე
მოწყალეებასა. ამ სიტყვებში მაცხოვარი გვასწავლის ჩვენ
ცხრასა ნეტარებასა, ანუ ცხრათა სათნოებათა. მე მსურს აღგი-
ხსნა თქვენ, ძმანო ქრისტიანენო, ეს სწავლა მისთვის, რომელ
დიდად საჭირო არის ყოველმან ქრისტიანემან იცოდეს და ახ-
სოვდეს იგი,

პირველი ნეტარება არის შემდგომი: ნეტარ იყვნენ გლა-
ხანი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა. მინ არის,
ძმანო, გლახაკი სულით? თუ გინდა შეიტყო, ვის უწოდებს
ესრედ მაცხოვარი, მოიგონე, ვის ვეძახით ჩვენ გლა-
ხაკად. ზლახაკს ჩვენ ვეძახით იმისთანა კაცს, რომელსაც
თავის საკუთარი არაფერი არა აქვს: არც სახლი, არც კარი,
არც ტანის-სამოსი, არც საჭმელი. არამედ ყველგან დადის და
მოწყალეებას ითხოვს და იმითი ცხოვრობს. აქეთგან, სულიერი
გლახაკი, ანუ გლახაკი სულითა ის არის, რომელიც გრძნობს

თავისს გულში, რომ თავის საკუთარი არაფერი არა აქვს: არც ღირსება, არც სათნოება, არც სიწმიდე, არც სამსახური ლეთის წინაშე, არამედ ლეთისაგან გამოითხროვს მოწყალეებასა და იმით სცხოვრობს სულიერად; მაშასადამე, გლახაკი სულითა არის კაცი თავ-მდაბალი, წყნარი, რომელსაც თავის თავი დიდად არ მიაჩნია და. თუ-გინდ კეთილი კაცი იყოს და ბევრი კეთილი საქმე ექმნას, მაინც თავის გულში მდაბალი არის. ხორციელი გლახაკი ყოველთვის არის დაღონებული და მწუხარე თავის სიღარიბისგან; ვერედვე, ვინც არის სულიერად გლახაკი, ისიც არის მწუხარე და დაღონებული თავის უღირსებისა და სიცოცხლისაგან. — ხორციელს გლახაკს არა აქვს თავის თავზედ იმედი, არამედ ყოველსავე მოწყალეებას ელის კეთილთა კაცთაგან; ვერედვე, ვინც არის გლახაკი სულითა, მასაც არა აქვს იმედი, რომ თავისი თავი გაიმართლოს ლეთის წინაშე, არამედ ყოველი სასოება ლმერთზედ აქვს. მსე ვითართა კაცთა ლმერთი აღუთქვამს სასუფეველსა ცათასა: **ნეტარ-ივვენ გლახაკნი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა.** რისთვის აღუთქვამს მათ ლმერთი ესრედსა დიდსა ჯილდოსა? მისთვის, რომელ, ვისაც აქვს გული მდაბალი, ვინც ხედავს თავის უღირსებას და მწუხარე არის, ესრედი კაცი ყოველთვის მოერიდება ცოდვასა, ყოველთვის ევედრება ლმერთსა, რათა განსწმიდოს იგი ცოდვათა მისთაგან. ჩვენ ყოველნი ვართ ღარიბნი, ძმანო ჩემნო, სულიერად მოკლებულნი მადლითა და სათნოებითა და აღვსებულნი ცოდვითა; მაშასადამე, თუ თვით ლმერთი არ შეგვეწია თვისითა მადლითა და მოწყალეებითა, არ შეგვიძლიან განვმართლდეთ ლეთის წინაშე. ბარნა მადლი ლეთისა მიეცემა და შეეწევა კაცსა თავმდაბალსა, ანუ გლახაკსა სულითა. აქეთგან სჩანს, რა დიდი და საშინელი ცოდვა არის ამპარტავნება, ესე იგი, როდესაც კაცს თავის თავი დიდათ მიაჩნია და თავის გულში ფიქრობს, ვითომც იგი იყოს მართალი და წმიდა ლეთის წინაშე. ამპარტავნება არის სულის მომაკვდინებელი ცოდვა, მისთვის რომელ ამპარტავანს ლეთის მადლი არ შეეხება; გარნა ვინც განშორებული არის ლეთის მადლისაგან, ის სულიერად მკვდარია.

მეორე ნეტარებასა ლმერთი აღუთქვამს მათ; რომელნიც

არიან მწუხარენი, ანუ მგლოვარენი გულითა: ნეტარ-იყვნენ მგლოვარენი გულითა, რამეთუ იგინი ნუგეშინის-ცემულ იქმნენ. მგლოვარება ანუ მწუხარება, ძმანო ჩემნო, არის ორ-გვარი: ერთი ხორციელი ანუ სოფლიური და მეორე სულიერი, ხორციელი ანუ სოფლიური მწუხარება ის არის, ოდეს-ცა კაცი სწუხს ამ სოფლის ზარალისა ანუ უბედურებისაგან; მაგალითებრ, ავთ-მყოფობისა, ანუ სიკვდილისა, ანუ სიღარიბისაგან, ანუ სხვათა რომელთამე ამ სოფლის უკმაყოფილებათა, გინა უბედურებათაგან. სულიერი მწუხარება ანუ მგლოვარება ის არის, ოდესცა ქრისტიანე დაღონებულია და მწუხარე თავის საკუთარის სიცოცხლისა და უღირსებისაგან. მაცხოვარი მეორე ნეტარებას აღუთქვამს სულიერისა მწუხარებისათვის. ამ ქვეყანაზედ ჩვენ ყოველნი ადამიანნი ისრედს კაცს უწოდებთ ნეტარად და ბედნიერად, რომელიც ყოველთვის არის მხიარული და კმაყოფილი, ყოველთვის იცინის და ღებინობს; გარნა მაცხოვარი ნეტარად უწოდებს მათ, რომელნი არიან მგლოვარენი გულითა. რისთვის? მისთვის, ძმანო ჩემნო, რომელ ვისაც ახსოვს თვისი უღირსება, ვინც სწუხს სიცოცხლისა თვისისაგან, იგი ყოველთვის ერიდება ცოდვას, ინანებს, როდესაც უნებლიედ ცოდვა ქმნა და ესრედ მიიღებს ჭვთისაგან სულიერსა მადლსა. ბარნა რისთვის სთქვა ღმერთმან: რამეთუ იგინი ნუგეშინის ცემული-იქმნებიან? როდის იქმნებიან იგინი ნუგეშინის-ცემულ? იგინი იქმნებიან ნუგეშინის-ცემულ სრულითა ნუგეშინის-ცემითა მომავალსა საუკუნესა შინა, ოდესცა მიიღებენ იგინი განსვენებასა ცოდვათსა და ნეტარებასა; გარნა აქაც, ქვეყანასა ზედა, მიიღებენ იგინი რომელსამე ნუგეშსა. იქმნება ზოგმა თქვენგანმან, ძმანო, კიდევ გამოცხადდა, რომელ მწუხარებით დაძძიმებულსა მიეცემა რაოდენიმე შვება და მოსვენება, უკეთუ მან შეიძლო ტირილი; ხოლო მგლოვარე კაცი უმეტესად შეწუხდება, უკეთუ არ მოუვიდა ცრემლი, ვინაითგან მწუხარება დაეცა გულსა მისსა და ვერ გამოვიდა გარეშე; ესე-ვითარი თვისება აქვს ცრემლთა, რომელ იგინი შიგნიდან გამოიყვანენ მწუხარებასა გარეთ და შეამსუბუქებენ გულსა მგლოვარისასა. ბარნა უმეტესი შვება და ზოგ-ჯერ გამოუთქმელი ნუგეშიც მიეცემა მგლოვარეს, ოდეს იგი შეაერ-

თებს ცრემლსა ლოცვასა-თანა. შინც ერთხელ ცრემლით ილო-
ცა წინაშე ხატისა, მას კიდევ გამოუცდია, რომელ არცა ერ-
თი ნუგეში არ დაატკობს გულსა კაცისასა მგზავსად ამისა.
ამისთვის, ძმანო, ყოველთა მწუხარებათა შინა თქვენ მიიქცე-
ოდეთ ნუგეშინის-ცემისათვის მაცხოვრისადმი. წყარო არის იგი
სიტკობებისა და ნუგეშინისა მათთვის, რომელნი გაუხსნიან
მას გულსა. მან უწყის ყოველი სისუსტე და უღონობა ჩვენი;
მან თვით გამოსცადა ყოველივე მწუხარება კაცისა; თვით მან
იტირა საფლავსა ზედა მეგობრისა თვისისა; იგი ეტყვის მწუ-
ხარეთა: მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშვრალნი და ტვირთ-მძიმენი,
და მე განგისვენოთ თქვენ. აღიღეთ უღელი ჩემი თქვენ ზედა და
ისწავეთ ჩემგან: რამეთუ მშვიდ ვარ და მდაბალ გულითა... რამე-
თუ უღელი ჩემი ტკბილ არს და ტვირთი ჩემი სუბუქ არს. (მათ.
ია, კჳ—ლ). ამინ.

მოძღვრება მეორე.

ნეტარ-იყვნენ მშვიდნი. რამეთუ მათ და-
იმკვიდრონ ქვეყანა;—ნეტარ-იყვნენ, რო-
მელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლი-
სათვის, რამეთუ იგიინი განსძღენ.

მშვიდი, ძმანო ჩემო, არს კაცი იგი, რომელი არავის
არ აწუხებს, არავის არ აწყენს, ვრამედ ყოველთა, შეძლებისა-
მებრ, სათნო-ექმნება, ყოველს კაცს აამებს, ყოველთა შეიყვა-
რებს და შეეწევა,—მოკლედ, რომელსაც აქვს კეთილი და სა-
ხიერი გული; წინააღმდეგ მშვიდისა ითქმის კაცი ამაყი, მოუ-
სვენებელი, რომელთან ვერავის ვერ შეუძლიან ქონდეს კე-
თილ-განწყობილება. ბარნა რაისთვის აღუთქვამს ღმერთი ეს-
რედთა კაცთა ქვეყნის დაიმკვიდრებასა? როგორ შეიძლება, კა-
ცმან მშვიდმან, რომელი არც ეძიებს აღმატებასა და თვითსიმ-
შვიდე არ აძლევს ნებას, რომ ისურვოს უფლება, ანუ აღმა-
ტება, დაიმკვიდროს ქვეყანა? ხშირად აღსრულდება ეს ღვთის
აღთქმა ქვეყანასა ზედა! მშვიდი და წყნარი იყო ღვით წინა-

სწარმეტყველი, არა ქონდა იმედი, რომ მიეღო სხვა რაიმე ღირსება, თვინიერ ცხოვართა მწესობისა, გარნა ღმერთმან აღამაღლა იგი ტახტსა ზედა სამეფუოსა. მშვიდნი, დამდაბლებულნი იყვნენ ქრისტიანენი პირველთა შინა საუკუნეთა: არა ქონდათ სადგომი და საზრდო, იყვნენ მარადის დევნულ და ტანჯულ უსჯულოთაგან; გარნა მიხედეთ ახლა, ვინ დაიძვინდრა ქვეყანა, თუ არა ქრისტიანეთა: სადღა არიან მდევნელნი მათნი კერპთ მსახურნი და მაჰმადიანნი? მის უპყრიეს ახლა უმჯობესი ნაწილი ქვეყანისა? მის აქვს შეძლება და წარმატება? ქრისტიანეთა, თუ მდევნელთა მათთა? ახლა მრთელი ქვეყნის დიდება აქვსთ ქრისტიანეთა; რაც განათლება არის ქვეყანაზედ, ანუ ძლიერება, ანუ წარმატება, ყოველი ქრისტიანობის ხელში არის. სხვანი ყოველნი ტომნი, ურწმუნონი მაჰმადიანნი ანუ კერპთ-მსახურნი, არიან გაუნათლებელნი, სუსტნი და უძლურნი, ხოლო ყოველი ძლიერება და პატივი ღმერთმან მისცა ქრისტიანეთა. აჰა რა სახით აღსრულდა სიტყვა ლეთისა.

ახლა თქვენზედ ვიტყვი, ძმანო ჩემნო. თქვენ, ამ მთებში მცხოვრებთა, ახლად მონათლულთა, უფრო მტკიცედ უნდა გახსოვდესთ ეს სიტყვა მაცხოვრისა: **ნეტარ-იყვნენ მშვიდნი.** რისთვის? მისთვის, რომელ თქვენ გულფიცხელნი ხართ; ხშირად გაფიცხდებით და სიფიცხითა თქვენითა ხშირად შთავარდებით დიდთა ცოდვათა შინა. რამდენჯერ მომხდარა, რომ გაფიცხებული კაცი წასჩხუბებია თავის ძმას, უგინებია და უცემია; გარნა ეს კიდევ არაფერია: საშინელი ის არის, და იქმნება თქვენც გაგვგონოსთ ამისთანა მაგალითი, რომ გაფიცხებულს კაცს ჩხუბში მოეკლას კაცი. აჰა, რა საშინელს ცოდვასა შინა შთავარდება კაცი, თუ გაფიცხელდა; ამისთვის, ძმაო, როდესაც გული მოგივა და გაფიცხდებთ, მოიგონე ეს სიტყვა მაცხოვრისა: **ნეტარ იყვნენ მშვიდნი**, და გული დაიმშვიდე და გექმნება ლეთისაგან დიდი მადლი.

მეოთხე ნეტარება იტვის: **ნეტარ-იყვნენ, რომელთა შიოდეს და სწყუროდეს სიმართლისათვის, რამეთუ იგინი განსძდნენ.**

რაისათვის არა სთქვა უფალმან: **ნეტარ-იყვნენ**, რომელთა უყვარსთ სიმართლე, არამედ: **ნეტარ-იყვნენ**, რომელთა შიოდეს

და სწყუროდეს სიმართლისათვის? ნეტარად უწოდებს მაცხოვარი მხოლოდ მათ, რომელთა უყვარსთ სიმართლე, ვითარცა მშვიერსა კაცსა უყვარს და სურს საჭმელი და მწყურვალესა სასმელი. ძაცს რომ მოწივდება, მაშინ მისთვის უძვირფასეს ყოვლისა არის საჭმელი. მას ერთი ლუქმა პური ურჩევნია ოქროსა და თვალთა; მგზავსად ამისა ესოდენ უნდა უყვარდეს ყოველსა კაცსა სიმართლე, რომ მიაჩნდეს იგი უძვირფასესად ყოვლისა ნივთისა; ყოველსა სიტყვასა და საქმესა შინა ყოველგან და ყოველთვის უნდა ეძიებდეს სიმართლესა და უხაროდეს მისთვის.

რას აღუთქვამს მაცხოვარი მათ, რომელთა შიისთ და სწყურისთ სიმართლისათვის? აღუთქვამს, რომელ იგინი განსძღებიან. ეს აღთქმა მათთვის არის უმჯობესი ყოვლისა სასყიდელისა. როგორადაც კაცისა ფრიად მშვიერისათვის უდიდესი ბედნიერება არის განძღობა საჭმლითა; ეგრედვე მათთვის, რომელთა შიისთ სიმართლისათვის, უდიდესი ბედნიერება იქმნება, ოდეს იგინი იხილვენ და მიიღებენ სრულს სიმართლესა; ოდეს შეიტყობენ, რომ სიმართლემან სძლო და დასთრგუნა უმართლოება და სიცრუე. ბარნა მშვიერნი და მწყურვალენი სიმართლისათვის, რა საკვირველია, ვერ განსძღებიან ამა ქვეყანასა ზედა, ვინაითგან აქ ვერ იხილვენ სრულსა სიმართლესა, არამედ განსძღებიან სასუფეველსა ცათასა. მხოლოდ მუნ იხილვენ იგინი სრულსა ქეშმარიტებასა შინაგან და გარეშე თვისსა; მაშინ ნახვენ იგინი თვალითა, ვითარ კაცი, რომელი ატყუებდა ყოველთა ამ ქვეყანაზე და აღვსებულ იყო მზაკვარეობითა და ფარისევლობითა. მუნ იქმნება შერცხვენილ და დამდაბლებულ. ხოლო! კაცი, რომელი იყო გულწრფელ, დევნილი და შეურაცხ აქ სიმართლისათვის, იქმნება ამალღებული და ნეტარ წინაშე თვალთა უფლისათა სასუფეველსა შინა მისსა; და თუ ესოდენ ძვირფასია, ძმანო ჩემნო, ღვთის წინაშე სიმართლე; ეცადეთ, რომ შეიყვაროთ იგი; მოერიდეთ სიცრუესა და მოტყუებასა. ნურცა სიტყვით, ნურცა საქმით ნუ ატყუებ მოყვასსა შენსა; ხოლო უმეტესად უნდა გახსოვდეს ეს მცნება მაშინ, როდესაც არის რომელიმე ძიება მთავრობისაგან და შენ მოწმედ ხარ მოწოდებულ. მოწმემ გულწრფელად უნდა სთქვას,

რაც იცის. მინც მოწმობაში იტყვის სიცრუეს, იგი დიდს და საშინელს ცოდვაში შთავარდება, მისთვის რომელ მთავრობა ვერ შეიტყობს სიმართლეს და იქნება ამით უბრალო კაცი დაი-საჯოს და ბრალიანი გამართლდეს. ზოგჯერ კაცის მორიდე-ბით და მეზობლების შიშით დამალავს კაცი სიმართლესა, იმას კი არ ფიქრობს, რომ ღვთისა უფრო უნდა ეშინოდეს კაცსა, ვიდრე კაცისა.—ამინ.

მოძღვრება მისამე.

ნეტარ-იყვნენ მოწყალენი, რამეთუ იგი-
ნი შეიწყალენ.

ამ ნეტარებას არ უნდა დიდი განმარტება, ძმანო ქრისტი-ანენო; ვინც მოწყალე არის თავის ძმაზედ, მას ღმერთიც შეი-წყალებს; ვისაც ებრალება თვისი მოყვასი, მას ღმერთიც შე-იბრალებს; ვინც მოეხმარება თავის მოყვასს, ნუგეშს-სცემს, ხელს მოუწყობს, გლახაკს შეეწყვეა, უგუნურს და უჭკუო კაცს დაარიგებს, ავად-მყოფს ნახავს, ქვრივს და ობოლს გამოზრ-დის, ამისთანა კაცს ღმერთიც შეეწყვეა და შეიწყნარებს ამ ქვე-ყანაშია და უმეტესად მომავალსა საუკუნესა შინა. მოწყალე-ბა ანუ შეწუხებულის და გაჭირვებულის შემწეობა არის ყო-ველთა უდიდესი სათნოება. სახარებთიდან ხშირად გესმისთ თქვენ ეკლესიაში, რომელ მეორესა საშინელსა მოსვლასა შუფლისა იესო ძრისტესსა ქვეყანასა ზედა განსჯად ყოველთა კაცთა ცხოვნებულნი დადგებიან მარჯვენით ძრისტესსა, ხო-ლო წარწყმედულნი მარცხენით მისსა. მაშინ შუფალი იესო ძრისტე განუცხადებს მდგომარეთა მარჯვენით თვისსა: მოვე-დით, კურთხეულნი მამისა ჩემისანო, და დაიმკვიდრეთ განმზადებუ-ლი თქვენთვის სასუფეველი დასაბამითიდან სოფლისა: მშობლა მე და მომეცით საჭმელი, მწყუროდა და მომეცით სასმელი, შიშველ ვიყავ და შთამაცვით მე, საპყრობილესა შინა ვიყავ და მნახეთ მე.

ბარნა მდგომარეთა მარცხენით მისსა ეტყვის: წარვედით ჩემგან; წყეულნო, ცეცხლსა შინა საუკუნესა: მშობდა მე და არა მეცით მე საქმელი, მწყუროდა და არა მასვით მე, საპყრობილესა შინა ვიყავ და არა მნახეთ მე. აჰა, ძმანო, რა დიდი სათნოება არის მოწყალეობა; მოწყალე კაცი თავის სულს აცხოვნებს; უწყალო თავის სულს წარწყმედს; მოწყალეობას კაცი კაცს კი არ აძლევს; თვით იესო ძრისტეს აძლევს; უწყალო კაცი თვით იესო ძრისტეს უარ-ყოფს: ამისათვისცა იტყვის მაცხოვარი საშინელსა სამსჯავროსა ზედა: მშიერ ვიყავ და არა მეცით მე კამადი, შიმველ ვიყავ და არა შემმოსეთ მე.

იქმნება ვინმე თქვენ შორის იფიქროს: რა მოწყალეობა შემიძლიან მე, როდესაც თვითონ ვარ ერთი საწყალი კაცი, მაკლია საქმელი და სასმელი; თუ ასრე იფიქრა ვინმე, ის უმართლოდ იფიქრებს. რაც გინდა ღარიბი იყოს კაცი და საწყალი, მაინც შეუძლიან აღასრულოს მოწყალეობა. მსთქვათ, რომ შენ ღარიბი და საწყალი კაცი ხარ; გარნა ზოგიერთნი შენზედ უღარიბესნი და გაჭირებულნი არიან. თუ ბევრის მიცემა არ შეგიძლიან, ცოტა-ოდენი მოწყალეობა მაინც უყავ. თუ ფულით, ანუ ნივთით არ შეგიძლიან მოწყალეობა, სიტყვით მაინც უყავ მოწყალეობა, ესე, იგი შეწუხებულს კაცს ნუგეში-ეც, უგუნური და უჭკუო კაცი დაარიგე და მოაქციე. იქმნება შენ მართლა საწყალი და ღარიბი კაცი ხარ, მაგრამ იქმნება გყავს ცოლი, შვილები, იქმნება გყვანან უმცროსნი ძმანი; თუ გსურს აღასრულო ეს მცნება, ამათთან იყავ წყნარი, მშვიდი, მოწყალე; თუ არ გახსოვს ეს მცნება და ცუდი ხასიათი გაქვს, მაშინ შენ უთუოდ ამათთან იქმნები უწყალო; ესე იგი, ცუდად მოეპყრობი მათ, გაუჯავრდები, ავინებ, სცემ. მოკლედ ვსთქვათ, ყოველ კაცს შეუძლიან ეს მცნება აღასრულოს, ან დაარღვიოს.

ნეტარ-იყვნენ წმიდანი გულთა, რამეთუ მათ ლმერთი იხილონ.

ლმერთი ჩვენგან, ქრისტიანეთაგან, მოითხოვს, რომ არა თუ მხოლოდ საქმით ვიყვნეთ წმიდანი, არამედ გულიცა წმინდა გვქონდეს. რისთვის? თუ კი კაცი კარგად იქცევა და კეთილს საქმეს იქმს, რა საჭიროა, რომ გულიც წმიდა ქონდეს? სულ

ერთი არ არის, რაც უნდა იფიქროს კაცმა გულში ოდონდ ცუდი საქმე არა ქმნას? შუალი იესო ძრისტე მისთვის მოითხოვს ჩვენგან, ძმანო, წმიდა გულს, რომელ ჩვენი ყოფაქცევა პირველად გულში მოიფიქრებს ანუ განიზრახავს კეთილსა, გინდა ბოროტსა საქმესა, და მერმე ადასრულებს. როგორც გული აქვს კაცსა, ისრეთი საქმეც ექმნება. ამისთვის, ძმაო ჩემო, ეცადე, რომ წინაპირველად განიწმიდო გული შენი: რაც გაქვს გულში, ანუ ცუდი სურვილი ანუ განზრახვა ბოროტი, განაგდე გულისაგან. თუ გაგიჩნდა გულში მსწრაფლ ცუდი რაიმე განზრახვა, ანუ სხვამ ვინმე შეგაგონა რაიმე ცუდი, ეცადე და მაშინვე მოინანე და დაივიწყე; თუ დიდხანს დაუტევე გულში ბოროტი აზრი, ანუ სურვილი, როგორც რომ თესლი მიწაში ისრე გაიბამს ფესვსა შენს გულში ის აზრი და ცოდვაში შთაგადგებს.

ვისაც წმიდა გული აქვს, იმას მაცხოვარი აღუთქვამს ღვთის ხილვას: **ნეტარ იყვენ წმიდანი გულითა, რამეთუ მათ ღმერთი იხილონ.** შინაითგან ღმერთი არის უწმიდესი არსება, მას იხილავს მხოლოდ კაცი წმიდა გულითა. ღმერთი არის ნათელი ბრწყინვალე; ამისთვის ღმერთსა ვერ მიეახლება კაცი იგი, რომელსა აქვს გული დაბნელებული უწმიდურითა აზრითა.— ამინ.

მოძღვრება მეოთხე.

ნეტარ-იყვენ მშვიდობის-მყოფელნი, რამეთუ იგინი ძედ ღვთისად იწოდნენ.

მშვიდობის-მყოფელი არის ის კაცი, რომელსა უყვარს მშვიდობით და მყუდროებით ცხოვრება, რომელი არა თუ თვითონ არავის შეაწუხებს, არ წაეჩხუბება, არამედ ცდილობს შეარიგოს, ვინც არიან წაჩხუბებულნი და უკმაყოფილნი ერთმანერთში. ამისთანა კაცს მაცხოვარი აღუთქვამს დიდს და

გამოუთქმელს ჯილდოს: იგინი ძედ ლვთისად იწოდებია. რისთვის აღუთქვამს მათ, ძმანო ჩემნო, ესრეთს დიდს ჯილდოს მაცხოვარო? მისთვის, რომელ ლმერთს უყვარს მშვიდობა და მყუდროება. საღმრთო წერილში ლმერთი თავის თავს უწოდებს ლმერთად მშვიდობისა და მამად მოწყალებისა. თვით უფალი ჩვენი იესო ძრისტე, ძე ლვთისა, მისთვის მოვიდა ქვეყანასა ზედა, მისთვის მიიღო ბუნება კაცისა, მისთვის ივნო, ჯვარსეცვა და აღსდგა, რათა შეაერთოს და შეარიგოს კაცი ლმერთთან. ცოდვამან და ურჩებამან კაცი განაშორა ლვთისაგან; ლმერთი განრისხებული იყო კაცზედ, გარნა უფალმან იესო ძრისტემან მოახდინა მშვიდობა ლვთისა და კაცთა შორის. აქედამ, ვინც კაცს კაცთან შეარიგებს, მშვიდობას და შერიგებას მოახდენს მოყვასთა თვისთა შორის, ამით იგი დამსგავსება თვით უფალსა იესო ძრისტესა, ანუ შეეწევა მას. აჰა რა დიდი და ბატოლსანი საქმე არის მშვიდობის მოხდენა ქვეყანასა ზედა! შოველი ქრისტიანე უნდა ცდილობდეს, რომ შვიძინოს ეს სათნოება; გარნა სხვაზედ უმეტესად ამას უნდა ცდილობდეთ თქვენ, ამ მთებში მცხოვრებნი და ახალ მონათლულნი. რისთვის? მისთვის რომელ, როგორადაც გითხარით ამას წინაც გულფიცხელნი ხართ, ხშირად მოგივათ ხოლმე ერთმანერთში ჩხუბი და უკმაყოფილება, ხშირად გაქვსთ ერთმანერთში შური და გიყვარსთ შურისძიება. მაშასადამე თქვენ მტკიცედ უნდა გახსოვდესთ, რა დიდი სათნოება არის მშვიდობის მოხდენა. თუ მშვიდობის-მყოფელს ლვთის ძე ეწოდება, მაშასადამე უფოთის-მყოფელი ეშმაკის შემწე არის. ჩვენს სულიერს მტერს, ეშმაკს, უხარიან, ოდესცა ხედავს ჩვენ შორის ჩხუბსა, უფოთსა, შურსა, მისთვის რომელ, ოდესცა ჩვენ შორის არის ჩხუბი და განხეთქილება, მაშინ ადვილად გვაცდენს იგი და ადვილად შთაგვაგდებს იგი ყოველსა ცოდვასა შინა; გარნა როდესაც ხედავს ჩვენ შორის ერთობასა და სიყვარულსა, მაშინ ვერაფერს დაგვაკლებს.

ნეტარ-იყვნენ ღვწულნი სიმართლისათვის, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა.

ამ სიტყვებისაგან ვხედავთ ჩვენ, ძმანო, ჩემნო, რა დიდი სიყვარული უნდა გვქონდეს სიმართლისათვის — სიმართლისა-

თვის კაცმან ყოველი დევნა უნდა მოითმინოს. ხშირად მოხდება ხოლმე თქვენ შორის, როდესაც ვისმე საქმეში მოწამედ დაიბარებენ, თუმცა კი იცის სიმართლე, გარნა შიშისაგან არ იტყვის. მეშინიან, რომ შური არ იძიოსო და ცუდი რაიმე არ მიუოსო. ბარნა, ძმაო ჩემო, ვისი უნდა გეშინოდეს უმეტესად, — ლეთისა, თუ კაცისა? თუ სიმართლეს დამალავ, ლმერთს განარისხებ; თუ სიმართლეს იტყვი და ვინმემ ამისთვის მოგიძულა და ცუდი რაიმე გიყო, ნუ გეშინიან: ლმერთი სასუფეველს მოგცემს.

ნეტარ-იყვნენ თქვენ, რაჟამს გვევდრიდენ და გდევნიდენ და სთქვან ყოველი სიტყვა ბოროტი თქვენდა მომართ სიცრუით ჩემთვის. გიხაროდენ და მხიარულ იყვენით, რამეთუ სასუფელი თქვენნი მრავალ-არს ცათა შინა.

რით შეგიძლიან დაამტკიცო, რომ შენ ხარ ნამდვილი და ჭეშმარიტი ქრისტიანე? მით, როდესაც ძრისტეს გულისათვის მოითმენ ჭირსა და განსაცდელსა ქვეყანასა ზედა. ჭეშმარიტი ქრისტიანე მხოლოდ ის არის, რომელიც თავის თავს არ დაზოგავს ქრისტეს სჯულის შენახვისათვის.

ახლა, ძმაო ჩემო, მე, შეძლებისამებრ ჩემისა, აღიხსენი ცხრა ნეტარება, თქმული უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს-მისერ. შენზედ არის დამოკიდებული, როგორ მიიღებ და ისარგებლებ, რაც მე აღიხსენი. თუ არ შეგიძლიან შეიძინო ყოველნივე ცხრანი ნეტარებანი, ერთი რომელიმე მათგანი მაინც აღასრულე. ბახსოვდეს, ძმაო, რომ ვინც ისმენს ლეთის სიტყვასა და არ აღასრულებს, ის უმეტესად არის დამნაშავე ლეთის წინაშე.

უკანასკნელ, ვევედროთ ლმერთსა, რათა თვით იგი შეგვეწიოს მადლითა თვისითა და გამოგვაჩინოს კეთილ აღმასრულებელად თვისთა მცნებათა. მოიფიქრე, ძმაო, და სცან, როგორ მართლ-მსაჯულ არს ლმერთი: ყოველს კაცს ლმერთი მიაგებს, რისაც ღირსი არის და რაც შეიძინა. ბლახაკსა სულითა ლმერთი მისცემს სასუფეველსა; მგლოვარეს ეტყვის, რომელი იგი ნუგეშინის-ცემულ იქმნება; მშვიდთა აღუთქვამს ქვეყანის დამკვიდრებასა... ამინ.

ანუ ალხსნა ეზრემ ანსურის ლოცვისა, ოთხთა მოძღვრებათა შინა, რომელნიც თქმულან ოსეთში და სვანეთში.

მოძღვრება პირველი.

უფალო და მეუფეო ცხოვრებისა ჩემისაო, სულსა უქმობისასა და მიმომწვილველობისასა, მთავრობის-მოყვარებისა და ცუდად მეტყველებებისასა ნუ მიმცემ მე.

ბანმავლობასა შინა დიდისა მარხვისასა, ყოველ-დღე წირვაზედ, ლოცვაზედ, მწუხრზედ და ცისკარზედ არა ერთ-გზის გესმისთ თქვენ, ძმანო ქრისტიანენო, მოკლე ლოცვა: **უფალო და მეუფეო ცხოვრებისა ჩემისაო...** ამ ლოცვას ასე ხშირად წმიდა ეკლესია მისთვის განიმეორებს წირვა-ლოცვაზედ, რომელ იგი არის ფრიად საჭირო და სასარგებლო ყოველთა ქრისტიანეთათვის. შინც კარგად გაიგებს აზრსა ამ ლოცვისასა და ეცდება, რომ შეითვისოს იგი და მერმე აღასრულოს თავის ცხოვრებაში, ის მიიღებს დიდს სულიერს სარგებლობას. ამისთვის მსურს განგიმარტო ანუ აღგიხსნა, ძმანო ჩემნო, ეს მოკლე ლოცვა.

სამ ნაწილად ანუ სამ მუხლად არის გაყოფილი ეს ლოცვა: პირველს მუხლში ჩვენ ვსთხოვთ ღმერთსა, რათა განაშოროს ჩვენგან ოთხი ცოდვა: უქმობა, მიმომწვილიღველობა, მთავრობის-მოყვარება და ცუდად მეტყველება. **უფალო და მეუფეო ცხოვრებისა ჩემისაო, სულსა უქმობისასა, მიმომწვილვე-**

ლობისასა, მთავრობის-მოყვარეებისა და ცუდად-მეტყველებისა ნუ მიმცემ მე. მეორესა მუხლსა შინა ვევედრებით ღმერთსა, რათა, ნაცვლად ოთხთა ამათ ცოდვათა, მოგვეცეს ოთხი სათნოება: სიწმიდე, სიმდაბლე, მოთმინება და სიყვარული: ხოლო სული სიწმიდისა, სიმდაბლისა, მოთმინებისა და სიყვარულისა მომამდლე მონასა შენსა. ბოლოს მესამესა მუხლსა შინა ვსთხოვთ ჩვენ ღმერთსა, რათა მოგვეცეს ჩვენ ცნობა თავისა ჩვენისა და არა განკითხვად მოყვასთა ჩვენთა: ჰე უფალო და მეუფეთა, მომანიჭე მე განცდად თვისთა ცოდვათა და არა განკითხვად ძმისა ჩემისა, რამეთუ კურთხეულ-ხარ შენ უკუნითი უკუნისამდე.

ღღეს ვსთქვათ, ძმანო, პირველ მუხლზედ. რა არის, ძმანო ჩემნო, სული უქმობისა? სული უქმობისა ის არის, როდესაც კაცს არ უყვარს შრომა და მუშაკობა, არამედ უყვარს ცუდად ყოფნა, ანუ უსაქმოდ განტარება თავის დროებისა. მაშასადამე სული უქმობისა აქვს ზარმაცს და მცონარე კაცსა. ღიდი და საშინელი ცოდვა არის, ძმანო ჩემო, ზარმაცობა ანუ ცუდად დროების დაკარგვა. ღმერთმან შექმნა კაცი შრომისა და მუშაკობისათვის. საღმრთო წერილში თქმულ-არს: ვინც არ მუშაკობს, იმან პურიც არ უნდა სჭამოსო. მართლა, ვინც არ მუშაკობს, იგი არ არის ღირსი, რომ სჭამოს პური, მისთვის რომელ ყოველმან კაცმან თავის ხელით უნდა შეიძინოს თავისი საზრდო; მაშასადამე ვინც არ მუშაკობს, იგი სჭამს სხვის ნამუშაკევს და ამით დაემგზავსება ქურდსა. მეორე მიზეზი, რომლისათვისცა უქმობა არის საშინელი ცოდვა, მდგომარეობს მას შინა, რომელ უქმი კაცი უადვილესად შთავარდება ყოველსა ცოდვასა შინა, ვიდრე კაცი შრომის-მოყვარე. მოხუცებულნი და გამოცდილნი კაცნი ესრედ იტყვიან: უქმობა არის დედა ყოველთა ცოდვათაო. რა სახით? მსრედ რომელ კაცი, რომელიც ყოველთვის არის გაბმული საქმეში, ყოველ დღე შრომობს, მუშაკობს და არაოდეს არა აქვს მოცალეობა, ესრეთი კაცი ვერც მოიფიქრებს რომელსამე ცუდსა საქმესა, ვერც აღასრულებს, მისთვის რომელ დრო არა აქვს, მოცლილი არ არის, გარნა კაცი უქმი ადვილად შთავარდება ყოველს ცოდვაში, ვინაითგან მოცლილი არის და ადვილად გაუჩნდება გულში ცუდი რომელიმე აზრი, ადვილად აცდუ-

ნებს მას სულიერი მტერი და ადვილად მიიზიდავს ყოველი ბოროტი კაცი ცუდს საქმეში. მაშასადამე, ეცადენით თქვენ, ძმანო ჩემნო, რომ ცუდად არ დაკარგოთ არცა ერთი წამი. **თუ** გსურს, ძმანო; შეიტყო, რა კარგი და საქები არის კაცი შრომის-მოყვარე, წარმოიდგინე: ოდესცა შენ კარგად იმუშავებ დილითგან საღამომდის, მაშინ გიხარიან და მადლობ ღმერთსა, და თუ რომელიმე დღე უქმად განატარე, იმ დღეს შენ თვითონაც მოწყენილი ხარ; მაშასადამე, ეცადე და შეიყვარე შრომა და მუშაკობა. მართალი უნდა გითხრა: თქვენ, ამ მთებში მცხოვრებთ, არ გიყვარსთ მუშაკობა და შრომა ისრე, როგორც სხვა ხალხთა უყვარსთ. **თქვენ** მრავალ დღეს კარგავთ უქმად; დასხდებით და დაიწყებთ გრძელს საუბარს, რომელიც ყოველად უსარგებლო არის, ვგონებ ამისთვის ხართ ესრედ ღარიბნი, ცოლ-შვილი შიშვლად გყავსთ, ხშირად საქმელი გაკლიათ. ზარნა კარგად რომ მუშაობდეთ, უქმად დროს არ კარგავდეთ, მაშინ დარწმუნებული უნდა იყვნეთ, — არ იქმნებოდით ისრე ღარიბნი.

მეორე ცოდვა, რომელიც იხსენება პირველს მუხლში, არის მიმომწვილველობა, ანუ, სხვა-ფერ ვსთქვათ, მოწყინება. მოწყინება ის არის, ოდესცა კაცს მოეწყინება ანუ მოსძულდება თავის თავი, ანუ რომელიმე კეთილი საქმე. **ეს** ცოდვა, ძმანო ჩემნო, კაცს ხშირად დაემართება ეშმაკის მანქანებისაგან; მაგალითებრ: ზოგ-ჯერ კაცს მოეწყინება ლოცვაზედ დგომა, ანუ მარხვის შენახვა, ანუ ნიადაგ შრომა და მუშაობა. ხანდისხან კიდევ ზოგიერთს კაცს მოეწყინება თავის სიცოცხლე, იფიქრებს: რა სიცოცხლე არის ჩემი სიცოცხლეო; ამაზედ იწყებს მწუხარებას და დრტვინვას. **მსეც** დიდი და მავნებელი ცოდვა არის, ძმანო ჩემნო; პირველად მისთვის, რომელ ქრისტიანე ყოველთვის უნდა იყოს მღვიძარე, ფრთხილ, სულგრძელ. **ქაც** ღმერთმან მისცა ყოველივე, რაც საჭირო არის მის ბედნიერებისათვის, ესე იგი ჭკუა, სიმაბრთლე, ქვეყანა. **ვინც** კარგად მოიხმარებს ღვთის ნიჭსა, ესე იგი ვინც კარგად ირჯება, ცდილობს, მუშაობს, — ის არ შთავარდება მოწყინებაში. **თუ** შეემთხვია მას რომელიმე ზარალი, ანუ უბედურება-მაინც სულგრძელ არს და მალე გამოვა ომ ზარალითგან.

მაშასადამე მოწყინება დაემართება მხოლოდ იმ კაცს, რომელიც არის ზარმაცი, ცუდი ხასიათისა და ცუდი ყოფა-ქცევისა. მეორედ, მოწყინება მისთვის არის ცუდი და მავნებელი ცოდვა, რომელ იგი კაცს შთააგდებს კიდევ სხვათა ცოდვათა შინა: ვისაც გულში აქვს მოწყინება, იგი ხშირად დრტვინავს ღმერთზედ და ამით დიდად სცოდავს; მას დაეკარგება სასოება ღმერთზედ. რადგანაც ესრეთი ცუდი და მავნებელი ცოდვა არის მოწყინება, მაშასადამე ოდესცა გულში გაგიჩნდება იგი, მაშინვე ეცადე და განაგდე გულისა შენისაგან. ძრისტიანე ყოველთვის უნდა იყოს მღვიძარე, ყოველთვის ღმერთზედ სასოება უნდა ქონდეს. — ამინ.

მოძღვრება მესამე.

სულსა მთავრობის-მოყვარეებისა და ცუდად მეტყველებისა ნუ მიმცემ მე.

მესამე ცოდვას, რომელზედაც არის თქმული ამ ლოცვაში, ეწოდება მთავრობის-მოყვარება. მთავრობის-მოყვარება ის არის, ოდესცა კაცი ეძიებს უფლებასა ანუ ბრძანებლობასა სხვათა კაცთა ზედა. ეს ცოდვა ხშირად დაემართება დიდთა ანუ უფროსთა კაცთა, რომელნიც არიან მთავრობასა შინა. — თუ მთავრობის-მოყვარება ცოდვა არის, მაშასადამე ვინც არიან მთავარი ანუ უფროსნი, მაგალითებრ: ჩინოვნიკი, ცოდვაში არიან? — პრა, ძმაო ჩემო, აქ ორ გვარად უნდა იფიქრო: თუ ვინმე კაცი მთავრობას ანუ ჩინოვნიკობას ეძიებს მხოლოდ მისთვის, რათა თავის თავს მისცეს სარგებლობა, გამდიდრდეს, პატივი და დიდება შეიძინოს, თუ მარტო ამას ფიქრობს ვინმე და სხვა არაფერი ახსოვს, იგი დიდ ცოდვაში არის; გარნა ვინც მთავრობას ეძიებს მისთვის, რომ მოყვასთათვისთა მისცეს სარგებლობა, დაიცვას მშვიდობა და მყუდროება სოფელში, სიმაართლე და მართლ-მსაჯულება მიანიჭოს ყოველს კაცსა, ქვრივი, ობოლი და საწყალი დაიფაროს უმართლო და მძლავრთა

კაცთაგან, ამისთანა კაცი არ არის ცოდვაში, არამედ კეთილს და მადლიანს საქმეს ეძიებს. ბარნა ვისაც ახსოვს, რა დიდი და ძნელი საქმე არის მთავრობა, რა დიდს და საშინელს პასუხის-გებაში შთავარდება ღვთის წინაშე ის კაცი, რომელიც უმართლოდ ხმარობს მთავრობას, — ამისთანა კაცს არც ექმნება გულში მთავრობის-მოყვარეობა, არამედ კიდევ ეშინის, რომ მთავრობის-მოყვარეებით სული არ წარიწყმიდოს. ახლა თქვენზედ ვიტყვი: თუმცა თქვენ, ამ მთებში მცხოვრებნი, ხართ მდაბალნი და ღარიბნი ხალხნი, გარნა ერთს შემთხვევაში თქვენც, გაქვსთ ეს ცოდვა, ესე იგი მთავრობის-მოყვარეობა. რა სახით? მსრედ, რომელ თქვენ შორის დედა-კაცი არიან ფრიად დაღონებულნი და შეწუხებულნი მამა-კაცთაგან, ხოლო მამა-კაცებს აქვსთ ნამეტნავი მთავრობა ანუ უფლება. დედა-კაცებზედ. ამ საქმეში თქვენი ჩვეულება და თქვენი ყოფა-ქცევა არის ფრიად ცუდი და ქრისტიანობის წინააღმდეგი. ძალეები თქვენ არაფრად არ მიგაჩნიად და ძლიერ აწუხებთ. ზოგიერთს სოფელში თითქმის ასრე არის, რომელ მამა-კაცები მრთელი დღე არაფერს არ აკეთებენ და უქმად არიან, დედა-კაცები კი დღითგან საღამომდის არიან მუშაობაში და ტანჯვაში, ასრე რომ თითქმის ესენი არჩენენ თავის ქმრებს და შვილებს. ეს დიდად შემარცხვენელი და უსჯულო საქმე არის, ძმანო ჩემნო. ღმერთმან დედა-კაცი იმიტომ შექმნა, სუსტი და მამა-კაცს მისთვის მისცა უმეტესი ღონე, რომ პირველი შინ, სახლში უნდა იყოს, სახლს უნდა უვლიდეს და შვილებს უნდა ზრდიდეს, ხოლო მეორე გარედ უნდა მუშაკობდეს, რაც უმძიმესი საქმე არის, იმას აკეთებდეს. საღმრთო წერილიც ისრე შეგვაგონებს ჩვენ, რომელ ყოველს ადამიანს უნდა ცოლი თვისი უყვარდეს და ისრეთს პატივში უნდა ყავდეს, როგორც თავისი თავი. ყოველს განათლებულს სახლში დედა-კაცს აქვს დიდი პატივი, გარნა თქვენ შორის დედა-კაცები არიან უპატიოდ და საწყლად. ძიღვე გეტყვი, არ ვარგა, რომ ეს ასრე იყოს და ასრე დაშთეს. მდესაც ღვთის მადლით თქვენშიც შემოვა სწავლა და განათობა, ეს საქმე მაშინ გამოიცვლება, გარნა ახლაც კი უნდა გახსოვდესთ, ძმანო, და ეცადნეთ, რომ უმჯობესად იქცეოდეთ დედა-კაცებთან.

შქანასკნელ, მეოთხე ცოდვა, რომელსა ახსენებს პირველი მუხლი, არის ცუდად-მეტყველება. ცუდად-მეტყველება არის ყოველი უქმი, უსარგებლო, უშვერი სიტყვა, გამომავალი პირისაგან კაცისა. ღმერთმან ენა ჩვენ მისთვის მოგვცა, რათა ვაკურთხოთ, ვადილოთ და ვილოცოთ იგი; დავლოცოთ, დავარიგოთ მოყვასი ჩვენი. ბარნა ჩვენ, ნაცვლად ამისა, ენას ხშირად ვხმარობთ ცოდვისათვის: ენითა ჩვენითა ვიტყვით სიცრუეს, გინებას, ცილის-წამებას, უშვერს სიტყვას. მდაბალს ხალხში უმეტესად იციან გინება და უშვერი სიტყვების თქმა. ენათვის თავად არ სცოდავს, არამედ იმას იტყვის, რაც გულში აქვს კაცსა; მაშასადამე ვინც ლაპარაკობს ყოველთვის გონიერად, მშვენიერად და მძიმედ, იმას უთუოდ გულიც და ხასიათიც კარგი აქვს, გარნა. ვინც ხშირად იტყვის უშვერს სიტყვას, ხშირად აგინებს თავის მოყვასს, სჩანს რომ იმას ხასიათიც ცუდი აქვს. მეორესა და საშინელსა მოსვლას იესო ძრისტესსა ყოველი კაცი მისცემს პასუხს არა თუ მხოლოდსაქმეთა, არამედ ყოველთა სიტყვათა თვისთათვის. ეცადეთ, ძმანო ჩემო, არა სცოდოთ ენითა თქვენითა, არამედ ჭკუიანად და მშვიდად ეტყოდეთ ერთი მეორესა ყოველთა თქვენთა საქმეთა. ახლა ვსთხოვთ ღმერთსა, რათა შეგვეწიოს ჩვენ და განაშოროს ჩვენგან სული უქმობისა, მოწყინებისა, მთავრობის მოყვარებისა და ცუდად-მეტყველების. — ამინ.

მ ო ძ ღ ვ რ ე ბ ა მ მ ს ა მ ე .

ხალა სული სიწმიდისა, სიმაბღლისა, მოთმინებისა და სიყვარულისა მომხადლე მე, მონასა შენსა.

ამას წინათ მე აღვიხსენი თქვენ პირველი მუხლი მთრემ ასურის ლოცვისა. ღღეს ვეცდები აღვიხსნა მეორე მუხლი ანუ მეორე ნაწილი. აქ ჩვენ ვთხოვთ ღმერთსა, რათა ჩვენ მოგვცეს

ოთხი სათნოება, ესე იგი: სიწმიდე, სიმდაბლე, მოთბინება და სიყვარული. ხოლო სული სიწმიდისა, სიმდაბლისა, მოთბინებისა და სიყვარულისა მომადლე მე, მონასა შენსა.

სიწმიდე, ანუ სული სიწმიდისა არის ორ-გვარი: გარეგანი, ანუ ხორციელი და შინაგანი, ანუ სულიერი. სიწმიდე გარეგანი, ანუ ხორციელი ის არის, როდესაც კაცს უყვარს წმინდად ჩაცმა, წმინდად ჭამა და სმა და წმინდად ცხოვრება თავის სახლში. ძარგი, გონიერი და სასარგებლო საქმე არის, თუ კაცი ცდილობს ხორციელსა სიწმიდესა ზედა. იქნება თქვენგანმან ვინმემ იფიქროს: სად შეუძლიან საწყალს და ღარიბს კაცსა, რომ წმინდად ჩაიცვას, წმინდად სკამოს, სიწმინდე შეინახოს თავის სადგომში? მსრეთი ფიქრი არ იქნება საფუძველიანი: სიწმიდის შენახვა არ მოითხოვს სიმდიდრესა, იქნება შენც გამოგიცდია და გინახავს, ძმაო, რომელ ზოგიერთი კაცი საკმაოდ მდიდარია და შეძლებაც აქვს, გარნა მაინც უწმინდურად ცხოვრებს; და სხვა თუმცა იმაზე ღარიბია და შეუძლებელი, გარნა წმინდად და სუფთად ცხოვრებს. მს შეძლებაზედ არ არის დამოკიდებული, არამედ ჩვეულებაზედ და ჭკუაზედ. თუ გინდ ბევრი არაფერი გქონდეს შენ, ძმაო ჩემო, მაგრამ, რაც გაქვს, ის სუფთად და წმინდად შეინახე. თქვენ ამ მთებში მცხოვრებთა არ გიყვარსთ წმინდად და სუფთად ცხოვრება, რაიცა დიდად დასაძრახი არის. იქნება რომელიმე თქვენგანი ყოფილა სხვა ქვეყანაში, ესთქვათ—მართლში და იმერეთში. მართლში თუმცა უფრო შემძლებელი ხალხი არის, გარნა უწმინდურად ცხოვრებენ; იმერეთში, თუმცა შეუძლო ღარიბი ხალხია, გარნა მოგეწონება, როდესაც შეხედავ, როგორ წმინდად და სუფთად სახლობენ. ან იქნება ვინმემ თქვენგანმან იფიქროს: რა დიდი რამ სათნოება არის ქრისტიანეთათვის ხორციელი სიწმინდე, ოღონდ ცოდვას მოერიდოს და კარგის ყოფა-ქცევისა იყოს! ამისთანა ფიქრიც არ იქნება მართალი. სიწმინდე სისუფთავე ხორციელი ძლიერ საჭირო და სასარგებლო არის კაცისათვის. მსრედ უნდა ვიფიქროთ, რომ ვისაც უყვარს გარეგანი და ხორციელი სიწმინდე და სისუფთავე, ის სულიერისა სიწმინდისათვისაც უფრო ცდილობს. ბარდა ამისა ვინც უწმინდურად ცხოვრებს, ის უფ-

რო მალე გახდება ავად და მალე დაკარგავს სიმრთელესა, რაცა დიდი ცოდვა არის, ვინაითგან თვით ღმერთი გვიბრძანებს ჩვენ, რათა დავიცვათ და შევიწინაოთ ჩვენი სიცოცხლე. ამისთვის, ძმანო ჩემნო, რადგან ახლა მე თქვენ გიჩვენე, რა სასარგებლო არის ხორციელი სიწმინდე და სისუფთავე, ამას იქით ეცადეთ, რომ სუფთად და წმინდად იყოთ თქვენი ცხოვრება.

მეორე სათნოება, რომელსა ჩვენ ვსთხოვთ ღმერთსა ამ ლოცვაში, არის სიმდაბლე. სიმდაბლე აქვს იმ კაცს, რომელიც თავის თავზედ დიდს არაფერს ფიქრობს, ესე იგი თავის თავი არ მიაჩნია დიდად. ამ სათნოებას კაცი შეიძენს მაშინ, როდესაც კარგად იფიქრებს თავის ცოდვებზედ. ჩვენ ყოველნი, ძმანო ჩემნო, ცოდვილნი ვართ ღვთის წინაშე; არ გავა არა თუ მრთელი დღე, არამედ ერთი საათიც, რომ არ შევცოდოთ ღმერთსა ანუ გონებით, ანუ სიტყვით, ანუ საქმით; მაშასადამე ყოველთვის უნდა სიმდაბლით და მონანებით ვთხოვდეთ ღმერთსა შენდობასა. ნუ იფიქრებ, ძმაო, იმასაც, რომ, ვინაიდან შენ ხარ დაბალი სოფლის კაცი, მაშასადამე უიმისოთაც გაქვს სიმდაბლე. რაც გინდა ღარიბი და საწყალი კაცი იყოს ზოგიერთი, შეიძლება, რომ გულში არ ქონდეს სიმდაბლე, არამედ დიდად მიაჩნდეს თავის თავი; ამისთვის თქვენც ეცადეთ, ძმანო ჩემნო, გულში ყოველთვის იყოთ მდაბალნი და წყნარი.

მესამე სათნოება არის მოთმინება. რა არის მოთმინება, ეს თქვენც იცით, ძმანო ჩემნო. მოთმინება მეტად საჭირო არის ყოვლის კაცისათვის, ამისთვის რომელ ქვეყანაზედ არ არის იმისთანა კაცი, რომელსაც არ შემთხვეოდეს ვითარიმე უბედურება და უკმაყოფილება. მრთელი ჩვენი სიცოცხლე ისე არის ამ ქვეყანაში დაწყობილი, რომელ თუ მოთმინება არა აქვს კაცსა, ვერ გასძლებს ქვეყანაზედ. შოველს. საქმეში და ყოველს შემთხვევაში საჭირო არის კაცისათვის მოთმინება. მოთმინება უნდა გქონდეს შენ, ძმაო, როდესაც მუშაობ ყანაზედ; მოთმინება უნდა იხმარო, როდესაც კაცთან საქმე გაქვს და საქმეს არიგებ; უმეტესი მოთმინება უნდა გქონდეს შენ სახლში: ცოლთან, შეილებთან, ძმებთან. **თუ** მოთმინება არა

გაქვს, ერთი კაციც ვერ გასძლებს შენთან და საქმეს ვერ გააკეთებს; გარნა ყოველთა უმეტესი მოთმინება ქრისტიანეს უნდა ქონდეს თავისი სჯულის აღსრულებაში. **თუ** დიდი მოთმინება და სიმტკიცე არ აქვს ქრისტიანესა, ვერ წინააღმდეგება ცოდვასა და განსაცდელსა, ვერ იქმნება კეთილი ძრისტეს მოწაფე. როდესაც შენ, ძმაო, შეგემთხვევა რომელიმე უბედურება, ანუ განსაცდელი და გაგიჭირდება ცხოვრება, მოიგონე **შუალი იესო ძრისტე**, მაცხოვარი ჩვენი. **ჩა** არ მოითმინა მან ჩვენი გულისათვის? ბანკიცხვა, გინება, შეურაცხ-ყოფა, დევნა, ტანჯვა, ჯვარცმა. **თუ** მაცხოვარმან ესოდენი მოითმინა შენთვის, შენც ცოტადენი მაინც მოითმინე მისთვის, თუმცა, თითქმის ყოვლის ჭირისა და უბედურებისა, რომელიც შენ გემართება, მიზეზი შენვე ხარ, გარნა თუ სულგრძელად მოითმენ, **ღმერთი** ისრე მიიღებს, ვითომც **იმისთვის** მოგიომენია.

დასასრულ, ძმანო ჩემნო, ვსთქვათ მეოთხე სათნოებისათვის ესე იგი სიყვარულისათვის. **სული** სიყვარულისა ანუ შეყვარება ღვთისა დამოყვსისა არის ყოველთა უდიდესი, უმაღლესი და უსაჭიროესი სათნოება. **თითქმის** მრთელი ჩვენი სჯული ამაში მდგომარეობს: შეიყვარე **შუალი ღმერთი** ყოვლითა გულითა და სულითა შენითა და მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი, ესრედ რომელ, ვისაც გულში არ აქვს ღვთის და მოყვსის სიყვარული, იგი არ არის ქრისტიანე. **თუ**-გინდ კაცმა სხვა ყოველი სათნოება შეიძინოს, ყოველნი მცნებანი აღასრულოს, გარნა თუ არ აქვს მოყვსისა და ღვთის სიყვარული, იგი ქრისტიანე არ არის. **ჩა**ში გამოჩნდება ღვთის სიყვარული? **იმა**ში, როდესაც ჩვენ ვისმენთ სიტყვასა და ბრძანებასა ღვთისასა, რომელიც **ღმერთმან** ჩვენ გამოგვიცხადა საღმრთო წერილში და რომელსაც ჩვენ მარადის გვასწავლის წმიდა ეკლესია, და აღვასრულებთ მას. **მოყვსის** სიყვარულისათვის გვასწავლა ჩვენ **შუალმა იესო ძრისტემან** ამ სიტყვებით: **ყოველი, რომელი გინდესთ თქვენ, ჩათა გიყონ კაცთა, ეგრეთცა თქვენ ჰყავთ მათდა-მომართ; რაც შენ გინდა, რომ გიყონ შენთა მოყვასთა, შენც ის უყავ მათ. ჩასაკვირველია, შენ გასურს ყოველმა კაცმა შეგი-**

ყვაროს, პატივი გცეს, გაჭირვების დროს ნუგეშ-გცეს; შენც ის-რედ მოექეც ყოველთა შენთა მოყვასთა.

თქვენ, ძმანო ჩემნო, აქ მცხოვრებთა სხვათა უმეტესად უნდა გახსოვდეთ, რომ ვისაც არ აქვს სიყვარული ღვთისა და მოყვსისა, ის არ არის ქრისტიანე. თქვენ ხშირად იცით ერთმანერთში ჩხუბი, სიძულილი; მცირედი არის თქვენ შორის სიყვარული და ერთობა; გარნა, რადგანაც მოინათლენით და მიიღეთ ძრისტეს სჯული, უნდა ეცადოთ, რომ ძრისტეს სიყვარული შეიტყუოთ და შეიძინოთ. უფალმან იესო ძრისტემ ესრედ ასწავლა მოწაფეთა თვისთა: ამით უნდა გიცნან თქვენ ყოველთა კაცთა, რომ სიყვარული და ერთობა იყოს თქვენ შორის. მონათლული კაცი მით უნდა განსხვავდეს მოუნათლავის, ურწმუნოს კაცისაგან, რომელ უნდა ქონდეს კეთილი და მოსიყვარულე გული და ხასიათი. შევედროთ ღმერთსა, რათა მოგვცეს ჩვენ სული სიყვარულისა და ერთობისა—ამინ.

მ ლ ძ ჳ რ ე ბ ა მ ე ო თ ხ ე .

ჰე უფალო და მეთუფო! მომანიჭე მე განცდად თვისთა ცოდვთა და არა განკითხვად ძმისა ჩემისა.

ღავაბოლოვით, ძმანო ქრისტიანენო, დღეს განმარტება მეტრემ ასურის ლოცვისა. ამ ლოცვის მესამე მუხლში ჩვენ ვთხოვთ ღმერთსა, რათა მან მოგვანიჭოს. ჩვენ განცდა ანუ ცნობა თავისა ჩვენისა და არა განკითხვად ძმისა ჩვენისა. ბანცდა თავისა ის არის, როდესაც კაცი გამოსცდის ანუ შეიტყობს თავის თავს, ესე იგი შეიტყობს, კარგად იქცევა, თუ ცუდად, კარგი ხასიათი აქვს, თუ ცუდი. ცნობა თავისა თვისისა არის საფუძველი კეთილისა ქრისტიანობრივის ცხოვრებისა. თუ კაცმან თავის თავი არ იცის, თუ არ შეიტყუო, რა ცოდვა უქმნია, რა ნაკლულევანება აქვს გულში,—რა ნაირად

გაიმართავს იგი თავის თავს, რა ნაირად მოინანებს და როგორ შეიქმნება უმჯობესი. ბარნა ნუ ფიქრობთ, ძმანო ჩემნო, რომ ადვილი იყოს ეს საქმე: დიდი მეცადინეობა უნდა იხმაროს კაცმა, თუ სურს თვისის თავის შეტყობა; ყოველ კაცს თავისი ხასიათი აქვს; ყოველ კაცს თავისი საკუთარი ჩვეულება და თვისება აქვს. ზოგიერთი, მაგალითებრ, ანჩხლი ანუ გულფიცხელი არის და ამით ხშირად სცოდავს ღვთის წინაშე; ზოგიერთი არის ზარმაცი, ანუ მცონარე და ამით არისხებს ღმერთსა. სხვა არის გულ-დიდი, ანუ ამბარტავანი და ამის-გამო მრავალს ცოდვასა იქმს; ერთი არის ცრუ, მეორე არის მოშურნე; ერთი სიტყვით, ყოველ კაცს თავისი ხასიათი აქვს და თავის ცოდვა სჭირს. ღიღი სარგებლობა და სულიერი მადლი მოგვეცემა, როდესაც კარგად გასინჯავ შენ თავს და გულში იტყვი: მე სწორედ ამაში და ამაში ვარ დამნაშავე ღვთის წინაშე. **თუ** ესრედ ქმენი, უთუოდ კარგად მოინანებ შენს ცოდვასა და კარგი კაცი შეიქმნები; ხოლო კარგად თუ არ იცან შენი თავი, არა თუ ქრისტიანობაში, არამედ არც სხვა საქმეში გამოდგები.

მინც კარგად თავის თავი იცნა, ის აღარც თავის მოყვასს განიკითხავს. მოყვასის განიკითხვა ის არის, როდესაც კაცი თავის ცოდვას და ნაკლულებას არ ხედავს და სხვის ცოდვას და ნაკლულევანებას კი ხედავს და ზრახავს. **ეს** ცუდი ჩვეულება თითქმის ყოველ კაცსა აქვს; ყოველი კაცი იმას ცდილობს, რომ განიკითხოს მოყვასის ცოდვა, გარნა კეთილი და ჭეშმარიტი ქრისტიანე უმეტესად თავის თავს განიკითხავს და არა სხვას. **თქვენც** ესრედ ეცადებით, ძმანო ჩემნო, თუ გასურსთ რომ იყვნეთ კეთილნი ქრისტიანენი.—ამინ.
